

**PÁTER BÁRKÁNYI JÁNOS
KATOLIKUS ÓVODA, ÁLTALÁNOS
ISKOLA ÉS GIMNÁZIUM**

OM kód: 202 722

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2016.

Tartalom

Tartalom.....	2
1 Az intézmény bemutatása	8
2 Küldetésünk	10
3 Az intézmény nevelési programja.....	11
3.1 Pedagógiai céljaink	11
3.2 Nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei.....	12
3.3 Pedagógiai feladataink	13
3.4 Pedagógiai tevékenységének értékrendszere	14
3.5 Nevelés-oktatás pedagógiai eszközei, eljárások formái.....	14
3.6 Az iskolai nevelés-oktatás szinterei.....	15
3.7 Az intézmény vallási élete, ünnepei, hagyományai.....	17
3.7.1 Az óvoda vallási élete, ünnepei, hagyományai.....	17
3.7.2 Az iskola vallási élete, ünnepei, hagyományai	17
3.8 A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok.....	17
3.9 Teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok.....	19
3.9.1 Az egészségnevelési program alapelvei	19
3.9.2 Az egészségnevelési program céljai	20
3.9.3 Az egészségnevelés szinterei	20
3.9.4 Az egészségnevelés cél és feladatrendszere	21
3.9.5 Az egészségnevelés várható eredményei.....	23
3.9.6 Komplex intézményi mozgásprogram.....	24
3.10 Elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv.....	25
3.10.1 Az elsősegély-nyújtás oktatásának céljai	25
3.10.2 Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának formái:	25
3.10.3 Az elsősegély-nyújtási ismeretek megjelenése évfolyamok szintjén	26
3.11 A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	27
3.12 A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnökök feladatai	29
3.12.1 A pedagógusok helyi intézményi feladatai	29
3.12.2 Az osztályfőnökök feladatai, dokumentumai	32
3.13 Az intézmény elvárás rendszere	35
3.14 Kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos tevékenység helyi rendje	37
3.14.1 Különleges bánásmódot igénylő tanulók:	37
3.14.2 Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók	40
3.14.3 Az ifjúságvédelmi feladatok ellátása.....	41
3.15 A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai	43
3.16 A szülővel, a tanulóval az iskola külső partnereivel való kapcsolattartás formái.....	44
3.16.1 A szülővel történő kapcsolattartás formái	44
3.16.2 A diákokkal történő kapcsolattartás formái.....	45
3.16.3 Együttműködés az iskola külső partnereivel.....	45
3.17 A tanulmányok alatti vizsgák szabályai.....	47
3.18 A tanulói jogviszony létesítésének és megszűnésének feltételei, felvétel, átvétel	49
3.18.1 Tanulói jogviszony létesítése.....	49
3.18.2 A felvételi eljárás iskolánk 1. évfolyamába	49
3.18.3 Felvételi eljárás a négy évfolyamos gimnáziumba	50
3.18.4 Átvételi eljárás.....	50
3.18.5 A tanulói jogviszony megszűnése.....	51
4 Székhelyintézményben működő általános iskola helyi tanterve.....	52
4.1 A választott kerettanterv megnevezése	52

4.2	Az iskola tantárgyi rendszere, óraterve	52
4.2.1	A képzés kerettanterv szerinti óraterve	52
4.2.2	A kötelezően választandó és szabadon választható tanórai és egyéb foglalkozások	54
4.3	Alkalmazható tankönyvek, taneszközök, tanulmányi segédletek kiválasztásának elvei	54
4.4	A Nemzeti Alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	55
4.4.1	Pedagógiai feladataink megvalósítása	55
4.4.2	Fejlesztési területek – nevelési célok	60
4.4.3	Kulcskompetenciák	64
4.5	A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módjai	69
4.6	A választható tantárgyak és foglalkozások, pedagógusválasztás szabályai.....	70
4.7	A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzési és értékelési módja.....	70
4.7.1	Az értékelés alapelvei, céljai.....	70
4.7.2	Tantárgyi ellenőrzés, értékelés, osztályozás	72
4.7.3	Az ismeretek írásban, szóban, vagy gyakorlatban történő számonkérésének formái	73
4.8	A magatartás és szorgalom minősítésének elvei, szempontjai	75
4.8.1	A magatartás és szorgalom minősítésének elvei	75
4.8.2	A magatartás, szorgalom értékelésének szempontjai az 1-4. évfolyamon	75
4.8.3	A magatartás minősítésének szempontjai 5-8. évfolyamon	76
4.8.4	A szorgalom minősítésének szempontjai 5-8. évfolyamon.....	77
4.9	A csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezési elve	78
4.9.1	Csoportbontások szervezésének elvei	78
4.9.2	Egyéb foglalkozások szervezésének elvei	78
4.10	A tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszerek.....	79
4.11	Egészségnevelési elvek	80
4.12	Az iskola környezeti nevelési programja	80
4.12.1	Az iskola környezeti nevelési elvei	80
4.12.2	Kiemelt stratégiai céljaink	80
4.12.3	A környezeti nevelést szolgáló módszerek.....	81
4.12.4	A környezeti nevelés szinterei	81
4.12.5	A környezeti nevelés cél és feladatrendszere, a hozzárendelt tevékenységekkel.....	83
4.12.6	Az iskolai környezet kialakításában és az iskola működtetésében rejlő környezeti nevelési lehetőségek	86
4.12.7	A környezeti nevelésben résztvevők	87
4.13	A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	87
4.14	A tanulók jutalmazásának és büntetésének elvei.....	88
4.14.1	A jutalmazás elvei.....	88
4.14.2	A büntetés elvei és szabályai	89
4.15	Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei.....	90
4.16	Alkalmazott pedagógiai módszerek	91
4.16.1	Kompetencia alapú oktatásszervezési eljárások, módszerek	91
4.17	A tanítás-tanulás folyamatában alkalmazott pedagógiai módszerek.....	91
4.18	Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása.....	92
4.19	A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztési programja	92
4.19.1	Általános elvek.....	92
4.19.2	A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös célja és feladatai:	93
4.19.3	Az együttnevelés.....	93
4.19.4	A sajátos nevelési igényű tanulók hatékonyabb oktatása	94
5	Székhelyintézményben működő gimnázium helyi tanterve.....	96
5.1	A választott kerettanterv megnevezése	96
5.2	A gimnáziumi képzés tantárgyi rendszere, óraterve	96
5.2.1	A gimnáziumi képzés kerettanterv szerinti óraterve	96
5.2.2	A kötelezően választandó és szabadon választható tanórai foglalkozások	97
5.3	Alkalmazható tankönyvek, taneszközök, tanulmányi segédletek kiválasztásának elvei	98

5.4	A Nemzeti Alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	99
5.4.1	Pedagógiai feladataink megvalósítása	99
5.4.2	Fejlesztési területek – nevelési célok	100
5.4.3	Kulcskompetenciák	104
5.5	A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módjai	109
5.6	A választható tantárgyak és foglalkozások, pedagógusválasztás szabályai.....	110
5.7	Közép és emelt szinten választható vizsgatárgyak az intézményben	110
5.8	A középszintű érettségi vizsga témakörei az egyes érettségi vizsgatárgyakból.....	111
5.9	A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzési és értékelési módja	111
5.9.1	Az értékelés alapelvei, céljai.....	111
5.9.2	Tantárgyi ellenőrzés, értékelés, osztályozás	113
5.9.3	Az ismeretek írásban, szóban, vagy gyakorlatban történő számonkérésének formái.....	113
5.10	A magatartás és szorgalom minősítésének elvei, szempontjai	115
5.10.1	A magatartás és szorgalom minősítésének elvei	115
5.10.2	A magatartás minősítésének szempontjai	115
5.10.3	A szorgalom minősítésének szempontjai	116
5.11	A csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezési elve	117
5.11.1	Csoportbontások szervezésének elvei	117
5.11.2	Egyéb foglalkozások szervezésének elvei	118
5.12	Egészségnevelési elvek	119
5.13	Az iskola környezeti nevelési programja	119
5.13.1	Az iskola környezeti nevelési elvei	119
5.13.2	Kiemelt stratégiai céljaink	119
5.13.3	A környezeti nevelést szolgáló módszerek.....	120
5.13.4	A környezeti nevelés színterei	120
5.13.5	A környezeti nevelés cél és feladatrendszere, a hozzárendelt tevékenységekkel.....	122
5.13.6	Az iskolai környezet kialakításában és az iskola működtetésében rejlő környezeti nevelési lehetőségek	124
5.13.7	A környezeti nevelésben résztvevők	124
5.14	A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	125
5.15	A tanulók jutalmazásának és büntetésének elvei.....	126
5.15.1	A jutalmazás elvei	126
5.15.2	A büntetés elvei és szabályai	127
5.16	Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei.....	127
5.17	Alkalmazott pedagógiai módszerek	128
5.17.1	Kompetencia alapú oktatásszervezési eljárások, módszerek	129
5.18	A tanítás-tanulás folyamatában alkalmazott pedagógiai módszerek.....	129
5.19	Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása.....	130
5.20	A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztési programja	130
5.20.1	Általános elvek.....	130
5.20.2	A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös célja és feladatai:	130
5.20.3	Az együttnevelés.....	131
5.20.4	A sajátos nevelési igényű tanulók hatékonyabb oktatása	132
6	A Nógrádsipeki Tagintézmény helyi tanterve.....	134
6.1	A választott kerettanterv megnevezése	134
6.2	Az általános iskolai képzés tantárgyi rendszere, óraterve	134
6.3	A kötelezően választandó és szabadon választható tanórai foglalkozások	137
	Napközis foglalkozások óraszám:	137
6.4	Alkalmazható tankönyvek, taneszközök, tanulmányi segédletek kiválasztásának elvei	138
6.5	A Nemzeti Alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	138
6.5.1	Pedagógiai feladataink megvalósítása	138
6.5.2	Fejlesztési területek – nevelési célok	139
6.5.3	Kulcskompetenciák	143

6.6	A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módjai	149
6.7	A tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszerek.....	149
6.8	A választható tantárgyak és foglalkozások, pedagógusválasztás szabályai.....	149
6.9	A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzési és értékelési módja	150
6.9.1	A tanulók értékelésére vonatkozó alapelveink	150
6.9.2	A tanuló teljesítményének értékelésének, minősítésének formái.....	152
6.9.3	Iskolai szintű mérések:.....	153
6.9.4	Az iskolai írásbeli beszámoltatások formái, rendje	154
6.10	A magatartás és szorgalom minősítésének elvei, szempontjai	154
6.10.1	A magatartás minősítése	154
6.10.2	A szorgalom minősítése.....	155
6.11	Csoportbontások szervezésének elvei.....	156
6.11.1	Egyéb foglalkozások szervezésének elvei	156
6.12	Egészségnevelési program.....	157
6.13	Az iskola környezeti nevelési programja	159
6.13.1	Az iskola környezeti nevelési elvei, céljai	159
6.13.2	A környezeti nevelést szolgáló módszerek	159
6.13.3	A környezeti nevelés szinterei	159
6.13.4	A környezeti nevelésben résztvevők	160
6.14	A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	160
6.15	A tanulók jutalmazásának és büntetésének elvei.....	162
6.15.1	A jutalmazás elvei	162
6.15.2	A büntetés elvei és szabályai	162
6.16	Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei.....	163
6.17	Alkalmazott pedagógiai módszerek	164
6.17.1	Kompetencia alapú oktatásszervezési eljárások, módszerek	164
6.18	A tanítás-tanulás folyamatában alkalmazott pedagógiai módszerek.....	164
6.19	Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása.....	165
6.20	A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztési programja	167
6.20.1	Általános elvek.....	167
6.20.2	A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös célja és feladatai:	168
6.20.3	Az együttnevelés.....	168
6.20.4	A sajátos nevelési igényű tanulók hatékonyabb oktatása	169
7	Székhelyintézményben működő óvoda nevelési programja	171
7.1	Programunk nevelési koncepciója	171
7.1.1	Küldetésnyilatkozatunk	171
7.1.2	A katolikus intézmény küldetése a pedagógus felé.....	171
7.1.3	Az óvodai nevelés célja, alapelve, feladata	171
7.2	Gyermekkép, óvodakép.....	174
7.2.1	Katolikus gyermekképünk.....	174
7.2.2	Katolikus óvodaképünk	175
7.2.3	Katolikus óvoda pedagógiai hitvallása	175
7.3	Óvodai nevelés feladatai	176
7.3.1	Egészséges életmód alakítása	176
7.3.2	Érzelmi, erkölcsi és a közösségi nevelés	178
7.3.3	Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	182
7.3.4	Hitéletre nevelés, keresztény értékek megismerése, megerősítése	184
7.4	Az óvodai élet megszervezésének elvei	185
7.4.1	Helyzetelemzés.....	185
7.4.2	Az óvodai élet megszervezése	188
7.4.3	Az óvoda belső-külső kapcsolatai.....	192
7.5	Az óvodai élet tevékenység formái és az óvodapedagógus feladatai	197
7.5.1	Játék.....	197

7.5.2	Játékba integrált tanulás	202
7.5.3	Verselés, mesélés.....	203
7.5.4	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	207
7.5.5	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	210
7.5.6	Mozgás, mozgásos játék	212
7.5.7	Külső teremtett világ tevékeny megismerése	215
7.5.8	Matematikai tapasztalatok szerzése a környezeti nevelésen belül	219
7.5.9	Munka jellegű tevékenységek.....	221
7.5.10	A tevékenységben megvalósuló tanulás	223
7.5.11	Hitéletre nevelés - egyházi ünnepek, megemlékezések, néphagyományok.....	224
7.6	Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	228
7.7	Az óvodai nevelés sajátos feladatai.....	230
7.7.1	A logopédiai ellátás biztosítása	230
7.7.2	Fejlesztő, differenciáló pedagógia	231
7.7.3	Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai ellátása	231
7.7.4	Gyógytestnevelés	232
7.7.5	A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek.....	233
7.8	Helyi óvodai nevelési programunk értékelése.....	236
7.8.1	Óvodánk írásos dokumentumai	236
7.9	Az óvodás gyermekek személyiség fejlődésének nyomonkövetése	238
7.9.1	Pedagógiai alapvetésünk.....	238
7.9.2	A gyermek fejlődésének nyomon követésére alkalmazható módszerek, eljárások	238
8	A Nógrádsipeki tagintézményben működő óvoda nevelési programja.....	241
8.1	Óvodánk nevelési célja, feladata, alapelvei.....	241
8.2	Katolikus gyermekkép, óvodakép	242
8.2.1	Katolikus gyermekképünk.....	242
8.2.2	Katolikus óvodakép.....	243
8.3	Katolikus óvodai nevelés feladatai.....	243
8.3.1	Az egészséges életmód kialakítása.....	243
8.3.2	Érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés, szocializáció	246
8.3.3	Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek differenciált fejlesztése, nevelése	248
8.3.4	Sajátos nevelési igényű gyermekek integrációja	249
8.3.5	Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés	250
8.3.6	Hitre nevelés erősítése	251
8.4	A katolikus óvodai élet megszervezésének elvei.....	252
8.4.1	Óvoda személyi feltételei	252
8.4.2	Tárgyi feltételek.....	253
8.4.3	Az óvodai élet megszervezése	254
8.4.4	Óvoda belső-külső kapcsolatai	255
8.5	Az óvodai élet tevékenységformái	257
8.5.1	A hitre nevelés	257
8.5.2	Játék.....	258
8.5.3	Verselés, mesélés.....	260
8.5.4	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	261
8.5.5	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	263
8.5.6	Mozgás, mozgásos játék	265
8.5.7	A külső teremtett világ tevékeny megismerése	266
8.5.8	Az óvoda munka jellegű tevékenységei.....	268
8.5.9	A tevékenységekben megvalósuló tanulás	269
8.5.10	Az óvoda hagyományos ünnepei, rendezvényei	270
8.6	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	273
8.6.1	Az óvodába lépés folyamata.....	273
8.6.2	Az iskolába lépés feltételei	273

8.6.3	Az egészségesen fejlődő gyermek jellemzői (egyéni eltérések figyelembevételével):	274
8.7	Ellenőrzés - értékelés rendszere.....	274
8.7.1	A gyermekek fejlődésének ellenőrzése - értékelése	274
	<i>Pedagógiai Program legitimációja, zárórendelkezések .....</i>	<i>276</i>
	<i>Középszintű érettségi vizsga témakörei – Pedagógiai Program függeléke .....</i>	<i>281</i>

1 Az intézmény bemutatása

2013 szeptemberében kezdte meg működését, új alapítású, katolikus intézményként, a Váci Egyházmegye fenntartásában működő Páter Bárkányi János Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium (Bárkányi Óvoda és Iskola). 2016. július 1-től tagintézményeként működik a jogelőd Nógrádsipeki Keresztény Általános Iskola és Óvoda (Nógrádsipeki Óvoda és Iskola) a Páter Bárkányi János Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium Nógrádsipeki Tagintézménye elnevezéssel. Többcélú, közös igazgatású köznevelési intézmény: óvoda, 1-8 évfolyamos általános iskola és 4 évfolyamos gimnázium feladatellátással. Alapfeladata: óvodai nevelés, általános iskolai nevelés-oktatás, gimnáziumi nevelés-oktatás, a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók óvodai nevelése és iskolai nevelése-oktatása.

A Nógrádsipeki Óvoda és Iskola 2007. szeptember 1-től működik a Váci Egyházmegye Ordináriusa fenntartásában. Az óvoda egy vegyes csoporttal az általános iskola 6 tanulócsoporttal, működik. Az 1-2. és a 3-4. osztályban összevont osztályokban iskolaotthonos oktatás folyik. Az 5-6-7-8. osztályosok önálló tanulócsoportokban tanulnak. Tanulók között nemcsak helybéli gyerekek vannak, hanem bejárók is. Arányuk 50% körüli. Az iskola már a 4. Comenius projektjén munkálkodik. Ezen pályázatok keretében a munkanyelv az angol. Szorgos diákjaink szívesen vesznek részt a munkában. Jutalmunk sok érdekes program, utazás és a megismerkedés lehetősége különböző európai kultúrákkal, gyermekekkel. Az iskola sajátosságai: emelt szintű, emelt óraszámú általános iskolai képzés angolból; az informatika, angol tantárgy oktatását már 3. osztálytól; tanórai keretek között kiemelt figyelmet fordítanak megfelelő differenciálásra; művészeti oktatás tanórán kívüli tevékenység keretében.

Az iskola 3 feladatellátási helyen működik. A régi iskolát 2005-ben újítták fel. Itt tanulnak az alsósok és két felső tagozatos osztály. Az önkormányzattal kötött használatbavételi szerződés alapján oktatási célra használható a közösségi ház és könyvtár, valamint a József Attila utcai 2010-ben felújított kúria épülete is. Az oktatást két interaktív tábla és egy korszerű informatika szaktanterem segíti. A mindennapos testnevelést tornaszobában, az iskola udvarán és a település futballpályáján lehet megszervezni.

A Bárkányi Óvoda és Iskola gyermek és tanulóközössége 2013. szeptember 1-jei átvételével jött létre. A gyermekek és tanulók 97%-a településen működő önkormányzati óvoda és állami általános iskola és gimnázium tanulója volt. Az iskola az ő intézményük telephelyén (Magyar út 13-15.) jött létre. A Szécsényben fenntartott óvoda 7 csoporttal működik, az általános iskola nyolc évfolyamon évfolyamonként 2 osztállyal, a gimnázium évfolyamonként 1 osztállyal. Emelt óraszámban tanítjuk a kötelező hittant és az idegen nyelvet. Az SNI, BTM tanulók fejlesztését gyógypedagógus és logopédus látja el. A hátrányos helyzetű halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya alacsony. Beiskolázási körzetünk nincs, tanulóink többsége a szécsényi kistérségből érkezik. A tanulók megközelítőleg 30%-a bejáró. Alacsony, 5% alatti a roma tanulók aránya.

Pedagógusaink 50%-a sajátította el és használja a korszerű oktatásszervezési és pedagógiai módszereket (drámapedagógia, kooperatív technikák, projektoktatás), melyeket igyekeznek belső képzéseken átadni. A nevelőtestület 8 munkaközösségbe szerveződik. A tanórai foglalkozások osztályterekben zajlanak. Természettudományi előadó, rajz szaktanterem, 2 informatika szaktanterem, technika csoportszoba, nyelvi szoba segíti a szaktárgyi tanulási környezet kialakítását. 2 osztályterem kivételével minden tanteremben

hálózatba kötött interaktív tábla vagy projektor áll az iskolahasználók rendelkezésére. A fejlesztésre szoruló tanulók ellátását 2 fejlesztő szoba és 1 logopédiai foglalkozások megtartására alkalmas szoba biztosítja. Az iskola 1 tornateremmel és 1 tornaszobával rendelkezik. Az alsós tanulók testnevelési foglalkozásokra használják az óvoda tornaszobáját is. A testnevelési órák megtartására rendelkezésünkre áll egy sportudvar és egy korszerű rekortán sportpálya is, valamint Szécsény Város Önkormányzatának tulajdonában lévő műfüves labdarúgópálya.

Tanulóink az épületen belül étkeznek az SZMSZ-ben és a Házirendben szabályozott módon. Az iskolai büfé ellátását, helység bérbeadásával, külsős vállalkozóval kötött szerződésben biztosítjuk.

A fenntartó Váci Egyházmegye, Szécsény Város Önkormányzatával kötött használati szerződésben vállalta, hogy az alábbi pályázatokkal kapcsolatban fenntartási kötelezettségének intézménnyel együttműködve eleget tesz.

TIOP-1.1.1/09/1 kódszámú tanulói laptop program. Az IKT fejlesztést célozza meg. A pályázati konstrukció keretén belül beszerzett tanulói laptopokat az erre a célra kialakított tanteremben helyezzük el. Az érintett osztályok és a pedagógusok előzetes bejelentkezés után használhatják a termet és IKT eszközeit oktatási-nevelési célokra. A projekt megvalósulásaként nagyobb hangsúlyt helyezhetünk az egyéni, egyedileg szervezett csoportos tanulási folyamatra, a digitális kompetenciák fejlesztésére. Célunk az IKT eszközök készség szintű alkalmazásának fejlesztése.

TÁMOP-3.1.4-08/2-2008-0089 "Kompetencia alapú oktatás bevezetése, egyenlő hozzáférés és szakmai megújulás a szécsényi többcélú intézményben" a kompetencia alapú oktatás bevezetését, alkalmazásának elterjesztését, új pedagógiai módszerek használatának elterjesztését szolgálja. A projekt 2009/2010-es tanévtől került bevezetésre 5 éves fenntartási kötelezettséggel. Pedagógusaink a projekt magvalósításához szükséges kompetenciákat a projekt keretén belül, de még nem a saját alkalmazottainkként végezték el, az épületben előzőleg működő oktatási-nevelési intézmény alkalmazásában. Intézményünk vállalta az épületben maradó eszközök használatával az épületben korábban működő iskola pályázatának szakmai megvalósítását, melyet a Pedagógia Program 4.18 fejezete tartalmazza. Célunk, hogy tanulóink megfelelő mértékben rendelkezzenek a felnőtt élethez szükséges ismeretek alkalmazásának technikájával, és biztosítani tudjuk tanulóink számára az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák megszerzésének lehetőségét. Az intézményünkben induló kompetencia alapú oktatás célja éppen az, hogy a gyermekek készségeit, képességeit úgy fejlesszük, hogy megszerzett ismereteiket a különböző élethelyzetekben alkalmazni tudják, vagyis a mindennapi életben hasznosítható tudással rendelkezzenek (nem lemondva az ismeretek elsajátításáról sem). További célunk, hogy a tanulóink az országos kompetenciaméréseken eredményesen szerepeljenek.

2 Küldetésünk

Fő célkitűzéseinket, küldetésünket a hit–tudás szókapcsolatban, illetve a közösség–öröm–felelősség kifejezésekben igyekszünk röviden összefoglalni.

Hit és tudás

Keresztény emberként a hit és a tudás összetartoznak számunkra. Hisszük, hogy életünk egy gyönyörű isteni terv része. Tudjuk, hogy megismerésünk töredékes, mindnyájan az Élet egy-egy részletét látjuk, éljük csupán, és hisszük, hogy ezek a részletek csak akkor kerülnek helyükre, és akkor kapnak értelmet, ha megtanuljuk látni az Egészet, a Teljességet, akit mi Istennek mondunk. Tudjuk, hogy ma sok ember számos bajának az a legfőbb oka, hogy nincs világszemlélete, világnézete, hite, ami gondolatait vezetné, és aminek alapján életét a maga egészében láthatná. Tapasztaljuk, hogy milyen sokat számít, ha valakinek az életében megvan az iránymutatás, a viszonyítási pont, és tudjuk, hogy sok szülő szándéka, hogy gyermekét ehhez a biztos fogódzóhoz – az istenhithez – irányítsa, mi pedig szeretnénk ebben segítséget nyújtani nekik.

Hisszük és tudjuk, hogy nevelési-oktatási intézményünkben keresztény lelkülettel, nagy odafigyeléssel, magas szintű szakmai munkával kiemelkedő eredményeket érhetünk el, annak ellenére, hogy a társadalom erkölcsi és gazdasági válságban van, s az oktatási intézmények és a családok is nehezen birkóznak meg környezetük negatív hatásaival.

Közösség – öröm – felelősség

Tartós, igazi eredményeket, kiegyensúlyozott, harmonikus életvitelt nem lehet egymás ellenében, egyéni karriert hajszolva megteremteni. Intézményünkben nagy hangsúlyt kap a közösségi életre nevelés.

A lélek, a szellem és a test harmóniáját szem előtt tartva a Nemzeti Alaptanterv követelményein túl nagy hangsúlyt fektetünk a hitoktatás mellett a művészeti nevelésre és a sportra is. Fontosnak tartjuk a szülőföldhöz, a lakóhelyhez való kötődés erősítését, ezért az iskolai keretek között ismertetjük meg tanulóinkkal lakóhelyeik kulturális értékeit, neves szülőit. Szervesen részt kívánunk venni Szécsény, Nógrádsipek és a környék településeinek kulturális- és sport programjainak előmozdításában, de ennél tágabb kitekintést is nyújtunk. Hazánk távolabbi tájaira is szervezünk kirándulásokat, zárandoklatot, s abban is segíteni kívánjuk diákjainkat, hogy külföldi tanulmányutakra mehessenek, idegen nyelveket gyakorolhassanak. Aktívan veszünk részt az Egyházmegye és a fenntartó nevében eljáró EKIF által működtetett egyházi iskolák programjaiban.

Pedagógiai programunk kapcsolódik a környezethez, a gazdálkodáshoz, a kétkézi tevékenységekhez, alkotáshoz, önfenntartáshoz. A gyermekekben erősíteni kívánjuk a természeti környezet iránti tiszteletet, vonzalmat, felelősséget.

A szülőkkel való hatékony együttműködésre, rendszeres kapcsolattartásra törekszünk. Bizonyos iskolai és egyházi programjainkba a családokat is bevonjuk.

3 Az intézmény nevelési programja

3.1 Pedagógiai céljaink

Az intézmény katolikus jellegéből adódó alapvető célja nevelő munkánknak, hogy a gyermekeket, diákokat segítsük abban, hogy a keresztény értékekre építve hitét megélő és gyakorló művelt emberré, gazdag (szépre, jóra fogékony) személyiséggé, Istent és embertársait szerető, felelős polgárrá, tisztességes és emberséges, alkotásra és boldogságra képes emberré váljanak.

Célunk, hogy minden egyes diák eljusson képessége maximumáig, és intellektuálisan fejlődjön az adottságai kiteljesedésében, ahol a végső cél a személy teljes, cselekvéshez vezető növekedése. Olyan széleskörű általános műveltség biztosítása, amely jó alapot ad a középfokú és felsőfokú iskolában történő helytálláshoz. Tanulóink számára biztosítani kívánjuk mindazon ismeretek átadását, azoknak az alapkészségeknek és képességeknek kialakítását és fejlesztését, melyek életkori adottságaiknak megfelelnek, és szükségesek ahhoz, hogy fejlődésük töretlen legyen, megalapozva a felnőtt életben való boldogulásukat.

Az iskolában folyó nevelés és oktatás fő feladata, hogy a gyermeki fogékonyságra, kíváncsiságra, érdeklődésre, nyitottságra építve elsősorban a következő készségeket, képességeket, tulajdonságokat alakítsa ki és fejlessze a tanulóknál:

- az önálló ismeretszerzéshez, tanuláshoz és a problémamegoldó gondolkodáshoz szükséges alapvető készségeket (gondolkodási képességeket, beszéd, írás, olvasás, matematikai képességeket);
- az egyéni tanulás hatékony módszereit;
- a kulturált magatartás és viselkedés, az emberek közötti kapcsolatok, az együttműködés helyes normáit és módszereit;
- a kommunikáció elfogadott formáit, különös tekintettel a tiszta, szép magyar beszéd használatára;
- az egészséges életmódhoz kapcsolódó ismereteket és szokásokat;
- aktivitást az egészséges környezet kialakítására és megőrzésére;
- a nemzeti értékek, hagyományok valamint az anyanyelv ismeretét, megbecsülését és tiszteletét;
- a család szeretetét;
- a gyermekek erkölcsi érzékét;
- képesek legyenek önfegyelemre, önfogadásra és kudarctűrésre;
- legyenek szociálisan érzékenyek, merjék megtapasztalni önmagukban és másokban a gyengeséget, ismerjék fel az együttműködés örömét;

Célunk innovatív, az új oktatásszervezési és tanulás-tanítási módszerek iránt fogékony, azokat megismerő és alkalmazó tantestületté válás. Ennek megvalósítására vállaljuk, hogy belső műhelymunkákkal, hospitálásokkal valamennyi pedagógus részesüljön az új típusú pedagógiai módszerek megismerésében, és azt adoptálja saját pedagógiai munkájában.

Célunk, hogy, legyen iskolánk és környezete esztétikus, vonzó, ahol mindenki megláthatja és megtapasztalhatja a szépet, a rendezett környezetet.

Célunk, hogy az intézményben folyó oktatási-nevelési munka végzésére biztosítani tudjuk a XXI. században jogosan elvárható infokommunikációs technológiákat és a NAT szerint előírt oktatási eszközöket.

Szeretnénk elérni, hogy iskolánkban jól érezzék magukat a partnereink is, kiváltképpen a tanulók szülei. Pedagógiai céljainkat a szülőkkel történő szoros együttműködéssel, folyamatos párbeszéddel kívánjuk megvalósítani. Arra hívjuk meg a szülőket, hogy az iskola értékrendjét megismerve, azzal azonosulva támogassák küldetésünket gyermekük otthoni nevelésével. A szülők számára rendezett szakmai és lelkeségi fórumokon keresztül törekszünk arra, hogy céljainkat megismerjék, az által ők is elköteleződjenek ezek iránt.

3.2 Nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei

A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai közül különösen a *Gravissimum Educationis Momentum* kezdetű leszögezi a katolikus nevelés jelentőségét, amikor azt írja: „Az egyháznak is feladata a nevelés, sajátos okból: először is azért, mert el kell ismernie, hogy nevelésre képes közösség. Legfőképpen pedig azért, mert kötelessége hirdetni az üdvösség útját minden embernek. A hívők számára át kell adni Krisztus életét és állandó szorgoskodással segíteni kell őket, hogy ennek az életnek teljességére eljussanak.”¹

A katolikus óvoda, iskola része az Egyház üdvözítő küldetésének, különösen a hitre való nevelés területén. Az Egyház a katolikus óvoda, iskola által, mely fölkinálja korunk embereinek a maga nevelési elgondolását, sajátos módon részt vállal a kulturális párbeszédben, s ezzel elősegíti a valóságos fejlődést, amely az ember teljes kibontakozásához vezet.

A keresztény nevelésnek abban kell segítenie a fiatalokat, hogy megérjének a szabadság felelős megélésére, érzékük legyen a transzcendencia és az igazi értékek iránt. Megismerjék önmagukat és az őket körülvevő világot. Felülemelkedjenek a közepszerűségeken, ne fáradjanak bele a folytonos önképzésbe és önnevelésbe, és egyre jobban elkötelezzék magukat az Egyházon belül Isten és az emberek szolgálatára.

„A katolikus iskolában az oktatásnak és a nevelésnek meg kell felelnie a katolikus tanítás elveinek; az oktatóknak pedig ki kell tűnniük helyes tanításukkal és becsületes életükkel.” (CIC 803. kánon) Pedagógiai alapelveink a fent idézett elvárásnak megfelelően tehát:

- az alapvető emberi és szabadságjogok, a gyermekeket megillető jogok érvényesítése
- keresztény értékrend és a keresztény erkölcsi normák betartása, betartatása;
- egymás iránti felelősség, bizalom, szeretet és tapintat;
- intellektuális igényesség, kulturált stílus minden tevékenységében;
- az egészséges fejlődés érdekében: az egyéni és közösségi érdekek egyensúlyban tartása;
- az egyéni és életkori sajátosságok figyelembe vétele;
- a nemzeti, etnikai kisebbségi azonosságtudat tiszteletben tartása, fejlesztése;
- építés a tanulók öntevékenységre, önszerveződő képességére;

¹ II. Vatikáni Zsinat „*Gravissimum Educationis Momentum*”(G.E.3.)

- a szülőkkel, a kapcsolódó iskolákkal és egyházi közösségekkel való konstruktív együttműködés.
- A nevelésben (különösen a kezdeti periódusokban) fokozott szerepe van a szokásautomatizmusoknak. Ezért a szokások kialakítására kitüntetett figyelmet kell szentelni.
- Lehetőleg a dicséretet helyezzük előtérbe, arra kell törekedve, hogy az valóban mindig indokolt legyen. A megalázást viszont minden esetben kerülni kell.
- Döntő a követelmények belátáson alapuló belső igénnyé váló betartása, és a pontosság, a fegyelem, az önfegyelem gyakorlása. Ez a pedagógiai folyamatban részt vevő diákokra és pedagógusokra egyaránt vonatkozik.
- Sajátos nevelési igényű gyermekek integrációja kapcsán pedagógiai munkánk megvalósulásának folyamatában érvényesülnie kell minden olyan elvnek, amely az oktatás-nevelés terén általános alapelvnek számít, de ki kell egészülnie azzal a pedagógiai szemlélettel, amely a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésében elengedhetetlen.

A küldetésnyilatkozatban megfogalmazott célok eléréséhez elsősorban iskolánk pedagógusainak van kiemelkedő szerepe, hiszen "a katolikus iskola sajátos jellegének biztosítása nagyobb részben az ott tanítók tevékenységén és tanúságtételén múlik." /Kat. isk. 78./ Ez a munka nagy önfegyelmet és önismeretet igényel, de ugyanakkor a pedagógusnak vállalnia kell a diákok előtt teljes személyiségét, korlátait is. A diák személyisége a pedagógus személyiségének megnyilvánulásai által fejlődik. Ezért különleges felelősség hárul mind szakmailag, mind morálisan a pedagógusokra. A hitüket megélő és gyakorló pedagógusoknak ösztönzőleg kell hatniuk a tanulókra.

3.3 Pedagógiai feladataink

A megfogalmazott célok és alapelvek figyelembevételével az alábbi feladatok megvalósítására törekszünk:

- Nat szerinti követelmények közvetítése;
- keresztény értékrend és a keresztény erkölcsi normák közvetítése;
- a tanulók személyiségének keresztény szellemű formálás,
- szokásrend kialakítása;
- családi életre nevelés
- motivált munkában fejlesztjük a felelősségtudatot, a kitartás képességét;
- mintákat adjunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és probléma megoldáshoz;
- fejlesztjük a tanulási szokásokat;
- támogatjuk az egyéni képességek kibontakozását;
- segítő háttérrel biztosítunk a tanulási nehézségekkel való megküzdés folyamatában;
- törődünk azoknak a hátrányoknak a csökkentésével, amelyek a gyermekek szociális-kulturális környezetéből vagy eltérő ütemű éréséből fakadnak;
- tudatosítjuk a gyermekekben a szűkebb és a tágabb környezetből megismerhető értékeket;

- a tanulási tevékenységek közben és a tanulói közösségben való élet során fejlesztjük a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját;
- fejlesztjük a tanulóknál a nemzeti azonosságtudatot, képviseljük az egymás mellett élő különböző kultúrák iránti igényt;
- erősítjük az Európához való tartozás tudatát, ezáltal egyetemes értelemben is készítjük más népek hagyományainak, kultúrájának, szokásainak, életmódjának megismerésére, megbecsülésére.
- A nevelés keretében kívánatosnak tartjuk a tanulók személyes szociálisan értékes, tehát közösségfejlesztő és ún. önfejlesztő magatartásának alakítását, és az ennek megfelelő tevékenységi formák gyakoroltatását. Törekszünk a nemkívánatos tanulói megnyilvánulások leépítésére.

Az iskola a szülői kapcsolatok által folyamatosan részt kíván venni a lakóhely életében, célunk, hogy partnerközpontú intézményként működjünk. Ennek érdekében:

- rendszeres kapcsolatot tartunk a tanulók szüleivel, a családokkal (üzenőfüzet, honlap, digitális napló, közös rendezvények, fogadódélutánok, szülői értekezletek az SzMSz, házirend, éves munkaterv szabályozásai ütemezése alapján);
- a nevelők fontos feladatuknak tartják, hogy az iskola képviseltesse magát a különféle városi, megyei, egyházmegyei rendezvényeken, és ilyen megmozdulások szervezésében, lebonyolításában maga is részt vegyen.

3.4 Pedagógiai tevékenységének értékrendszere

Nevelő-oktató munkánk egészét áthatja az értékalapú szemléletközpontúság elve, mely a keresztény világnézet és emberi magatartás alapvető értékein alapul: szeretet, bizalom, empátia, igazságosság, méltányosság, rend, szabadság, tudás, szolidaritás, egymás elfogadása, egyéniesítés (differenciálás).

Nevelésünk meghatározó elemei azok az értékek, amelyeket a szülők, a tanulók, a fenntartó egyházmegye, és a társadalom oldaláról elvárásaként fogalmazódnak meg.

Intézményi pedagógiai munkánkat a humanista erkölcsi értékek, a nemzettudat, a demokratikus alapelvek, az etikus infokommunikációs szemlélet alapján határozzuk meg.

Az iskola értékrendjében emberközpontú, humanista. Értékként preferálja az aktivitást, ezdeményező-készséget, döntési képességet, valamint az innovativitást, mert ezek olyan tulajdonságok, amelyek birtokában a tanulók irányítani képesek majd későbbi életüket.

3.5 Nevelés-oktatás pedagógiai eszközei, eljárások formái

Az eljárások, eszközök alkalmazásának egyetlen törvénye van: a módszerek, eljárások kombinációja. Kiemelten kezeljük az iskola értékelési rendszerét, a dicséretet, osztályzást, jutalmazást, stb.

Napjaink pedagógiai gyakorlata, tapasztalata, valamint a nevelés kiemelt szerepe a nevelő-oktató munka során megkívánja, hogy a módszereket a nevelés folyamatában betöltött szerepük alapján csoportosítsuk. Ennek alapján az alábbi csoportosítás végezhető el:

- A meggyőzés módszerei (az oktatás, példaképpéállítás, önbírálat, beszélgetés, tudatosítás, stb.).
- A tevékenység megszervezésének módszerei (követelés, ellenőrzés, értékelés, játékos módszerek, gyakorlás, stb.).
- A magatartásra ható, ösztönző módszerek (ígéret, biztatás, elismerés, dicséret stb.).
- A jutalmazás formái (szóbeli dicséret, írásbeli dicséret, oklevél, kitüntetés, jutalomkönyv, tárgyi jutalom, táborozás, tanulmányút, stb.).
- A büntetés formái (szóbeli figyelmeztetés (észrevétel, dorgálás, feddés, határozott rendreutasítás, osztályfőnöki figyelmeztetés, intés, rovás, igazgatói figyelmeztetés, intés, rovás, nevelőtestület elé idézés, szigorú megrovás, párhuzamos osztályba való áthelyezés, stb).
- A nevelés sikerét veszélyeztető körülmények kizárását célzó módszerek (felügyelet, ellenőrzés, figyelmeztetés, elmarasztalás, tilalom, stb.).

A tanórák/foglalkozások eredményességének alapfeltételei:

- átgondolt tervezés
- a tanuló/gyermek kellő motiválása, aktivizálása
- a tanuló/gyermek tevékenykedtetése
- folyamatos ellenőrzés és értékelés

Folyamatos fejlesztési feladatok:

- korszerű oktatási módszerek és eszközök alkalmazása
- megújult nevelési és oktatási módszerek
- a fenti célok érdekében a pedagógus továbbképzésben való részvétel
- jól mérhető ellenőrzési és értékelési eljárások
- a minőségi pedagógiai munka anyagi elismerése
- a megfelelő minőségi feltételek biztosítása

3.6 Az iskolai nevelés-oktatás színterei

Tanórai és tanórán kívüli foglalkozások (szakkörök, tanulmányi és sportversenyek, korrepetálások, napközi, tanulószoba, egyéni- és csoportos fejlesztő foglalkozások), rendezvények (osztály és iskolai szintű), közéleti tevékenységek (diákönkormányzat, iskolarádió) alkotják a nevelés-oktatás színtereit.

A napközi és a tanulószobai nevelés célja, feladatai

A napközis munkát úgy kell megtervezni, hogy az egységes testi-lelki és szellemi fejlődés feltételrendszere biztosított legyen. A foglalkozásoknak és a programoknak szorosan kapcsolódnia kell a délelőtti nevelési-oktatási folyamatokhoz. A szabadidős tevékenységet és a tanulási időt úgy kell megtervezni, hogy az megerősítse, illetve kiegészítse a délelőtti iskolai munkát.

Iskolán kívüli tanórai foglalkozások kötelező tananyaga elsajátításának keretei

A vonatkozó hatályos jogi szabályozás alapján a tantervi követelmények teljesíthetők a hagyományos tanórai tanulás-szervezési módoktól eltérő formában (kooperatív módszerek, egyéni differenciálás, projektoktatás, erdei iskola stb.) is. Ezzel a lehetőséggel igyekszünk élni, figyelembe véve azt is, hogy mindazok a jogszabályok érvényesek ezekre a módszerekre is, melyek a tanítás mindennapjait szabályozzák.

Az iskolán kívüli tanórák során a tanulókat kiemeljük a szokásos iskolai környezetből. A – tanítás-tanulás folyamata a hagyományostól eltérően szerveződik, s a közös (és kötelező) feladatok és élmények hatására felbomlanak a megszokott tanulás-szervezési formák keretei. Minden ilyen program az osztályközösség szocializációjának is fontos, meghatározó színtere.

Az iskolán kívüli tanóra lehet:

- kihelyezett tanóra
- áthelyezett tanóra
- összevont óra (projektnap, témanap)

A kötött, iskolán kívüli programok feltételei:

- a tanulói (és szülői) igények ismerete;
- programot levezető humán erőforrás biztosítása;
- az anyagi lehetőségek figyelembevétele.

A tanítás során rendszeresen megvalósított iskolán kívüli tanórák beépítésre kerülnek a szaktárgyi tanmenetekbe. Az értékelés és a mulasztás szempontjából ugyanúgy kell eljárni, mint a tantermi foglalkozások esetén.

Csoportkirándulások

Osztályaink minden tanév májusában-júniusában osztálykiránduláson vehetnek részt. Előnyben részesítjük a pályázati forrásokból finanszírozott osztály-, évfolyam- vagy iskolaszintű kirándulásokat, tábortokat. Az iskola a szabadon felhasználható munkanapokból egyet osztályszintű programok szervezésére, megvalósítására fordít. Az osztályszintű programok szervezése az osztályfőnök feladata. Feltétele a szülőkkel történő egyeztetés és jóváhagyás. A programok idejéről, kísérőkről, tartalmáról kötelesek előzetesen tájékoztatni az iskola vezetését.

Tanulmányi kirándulás

Pályázati lehetőségeink kimerítésével határozott törekvésünk – a nemzeti összetartozás érzésének erősítését szolgálva – annak elérése, hogy diákjaink intézményünkben folytatott tanulmányaik alatt legalább egy alkalommal az iskola által szervezett kirándulás keretében eljussanak olyan Kárpát-medencei területekre, amelyeken jelentős számú magyar nemzetiség él. A tanulmányi kirándulásnak tartalmaznia kell a szaktárgyi ismeretek és készségek elsajátításának módszereit és eszközeit. A követelmények és elvárások megfogalmazását és közzétételét követően az ismeretek és készségek mérhetőek és értékelhetőek a pedagógiai program mérési módszereinek alkalmazásával.

A kirándulásokon nagy hangsúlyt kap a környezeti- és egészséges életmódra nevelés, a természeti és kulturális emlékeink megfigyelése, a természettudományos gondolkodás empirikus tapasztalatokon alapuló fejlesztése, a velünk élő környezet minél alaposabb megismerése. A programok összeállításában fontos szerepet jut a tanulók életkora, már meglévő ismeretei mellett annak is, hogy pedagógusaink hogyan és mit szeretnének a megfigyeltekből beilleszteni a további iskolai munkába.

3.7 Az intézmény vallási élete, ünnepei, hagyományai

3.7.1 Az óvoda vallási élete, ünnepei, hagyományai

Az óvodák vallási életét, ünnepeit, hagyományait az óvodák nevelési programja tartalmazza az 5. és 6. fejezetben.

3.7.2 Az iskola vallási élete, ünnepei, hagyományai

Az iskola hagyományainak kialakításában az élő lelkeségi nevelésre törekszünk. A tanévet közös ünnepélyes szentmisével kezdjük és fejezzük be (Veni Sancte, Te Deum). A tanítás kezdetén és végén a tanulók az éppen azt az órát tanító pedagógussal közösen imádkoznak. Hétindító lelki percekben és évi két alkalommal egész napos hitgyakorlat keretén belül formáljuk a diákok lelki életét. Szécsényben és Nógrádsipeken a települések plébániatemplomában minden hónapban – az SZMSZ-ben és a Házirendben szabályozott módon, az éves munkatervben rögzített időpontban - diákmisét szervezünk a tanulóink számára, melyen a részvétel kötelező. A diákmiséket áthelyezett osztályfőnöki órák keretében tartjuk, ezért a hiányzás és a mulasztás tekintetében ugyanúgy járunk el, mint a szaktárgyi órák esetében

Pedagógusaink, tanulóink és szüleik számára ajánljuk, hirdetjük és szorgalmazzuk a plébánia által szervezett rendezvényeken való részvételt. Azokat az iskola hirdetőin és honlapján közzétesszük.

Nemzeti ünnepeink:

- október 6.
- október 23.
- március 15.

Emléknapjaink

- A magyar kultúra napja
- A Kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapja
- A magyar költészet napja
- A holokauszt áldozatainak emléknapja
- A Nemzeti Összetartozás Napja

A legfontosabb iskolai rendezvények:

- Tanévnnyitó,
- Szalagavató (12. évfolyam számára csak a székhelyintézményben),
- Karácsonyi ünnepély,
- Falunap (csak Nógrádsipeki Tagintézményben)
- Sulinap-gyereknep
- Ballagás (külön a nyolcadik és tizenkettedik évfolyam számára),
- Tanévváró,

Nemzeti ünnepeink megemlékezéseinek módját és időpontját, az iskolai rendezvények szervezésének időpontjait, felelőseit, a bevont tanulók körét a székhelyiskola és a tagiskola esetében is az éves munkatervben határozzuk meg.

3.8 A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

A személyiségfejlesztés általános feladatai

A személyiségfejlesztés alapja a szeretetparancs hármassága: szeretni Istent, szeretni embertársaimat, mint saját magamat. Akiben ezek a tulajdonságok megerősödnek, fogékony lesz a szeretetre, az igazra, a jóra és a szépre.

Fiataljaink számára igazi útravaló a küldetéstudat kialakulása: "Ti vagytok a világ világossága." (Mt 5,14)

A legfőbb általános emberi értékek keresztény hitünkben gyökereznek, és Jézus életében mutatkoznak meg a legteljesebben. Ezért a diákok elé példaként Jézust, az őt követő szenteket és a ma körülöttünk élő szent életű embereket kell állítanunk. Be kell mutatnunk, hogy a nyolc boldogság, a szeretet himnusz, a sarkalatos erények hogyan lehetnek életük részévé, hogyan szólhatnak az ő nyelvükön is.

Az emberi személyiség kialakulása a gyermekkortól kezdve a kamaszkoron át az ifjú korig hosszú folyamat. Minden korszaknak megvan a maga jellemzője mind érdeklődésben, mind emberi példákban, mind olyan értékekben, amelyekre érzékenyek. A nevelőhöz való viszony is sokat alakul a kezdeti feltétlen elfogadástól a tagadáson át az egyenrangú baráti kapcsolatig.

Nevelési programunk összeállításánál ezért elsődlegesek az alábbi feladatok:

- A színes, sokoldalú iskolai élet, hitélet, tanulás, játék, munka.
- A fenti lehetőségek a tanulók önismeretét, keresztényi gondolkodás képességét, együttműködési készségét fejlesszék, eddzék akaratukat.
- Járuljanak hozzá életmódjuk, motívumaik, szokásaik, az értékekkel történő azonosulásuk fokozatos kialakításához, meggyökereztetéséhez.

Kialakítandó személyiségjegyek:

- A helyes önértékelés
- Az értékek felismerése, megbecsülése és a kiállás mellettük
- Józan, megfontolt ítélőképesség
- A mások felé való nyitottság, befogadóképesség
- A saját akaratunkról való lemondás mások érdekében
- A szelídség, az alázat, a türelem
- Alaposság kialakítása
- A mértékletesség
- A bűnbánatra való készség
- A belső csendre, elmélyülésre való igény
- Hűség Istenhez és embertársainkhoz
- Felelősség magunk, mások és a teremtett világ iránt

Elvárásaink tanítványainktól a következők:

- Részvétel a katolikus egyházi programokban.
- Tiszteletteljes, szép beszéd tanárral, társakkal egyaránt.
- Mindenki testi, lelki egészségének megőrzése, biztosítása.
- Alapos, rendszeres és pontos munka.
- A rájuk bízott feladatok lelkiismeretes elvégzése.
- A házirend felelős betartása.

Iskolánk nevelő és oktató munkájának alapvető feladata, hogy a tanulók személyiségét a különféle iskolai tevékenységek megszervezésével széleskörűen fejlessze. Ez alatt értjük:

- a tanulók erkölcsi nevelését;

- a tanulók értelmi nevelését;
- a tanulók közösségi (társas kapcsolatokra felkészítő) nevelését;
- a tanulók érzelmi (emocionális) nevelését;
- a tanulók nemzeti nevelését;
- a tanulók állampolgári nevelését;
- a tanulók munkára nevelését;
- a tanulók testi nevelését;
- a tanulók családi életre nevelését;
- a tanulók művészeti nevelését.

Célkitűzéseink alapján az alábbi konkrét pedagógiai feladatok köré csoportosítjuk személyiségfejlesztéssel kapcsolatos teendőinket:

A hitre nevelés területén elvégzendő feladatok:

- A hitre nevelés szője át az intézmény mindennapi életét
- A hitéleti nevelés személyre szabott legyen, alkalmazkodjon a gyermek hitéleti múltjához

Az értelmi nevelés területén elvégzendő feladatok:

- Az önálló ismeretszerzéshez szükséges képességek kialakítása, fejlesztése.
- A megismerés képességének fejlesztése.
- Az önismeret, a céltudatosság kialakítása.
- A helyi tantervben leírt egységes, alapvető tartalmak átadása, elsajátíttatása, valamint az ezekre épülő differenciálás.

A tanulók erkölcsi nevelése területén elvégzendő feladatok:

- Az alapvető erkölcsi értékek megismertetése, tudatosítása és meggyőződéssé alakítása.
- Pozitív szociális szokások kialakulásának, gyarapodásának segítése.

Az érzelmi nevelés területén elvégzendő feladatok:

- A gyermekek, tanulók közösségére és önmagukra irányuló helyes cselekvésre és aktivitásra készítendő érzelmek kialakítása.
- A helyes arány kialakítása az érzelmek kimutatásában

3.9 Teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

3.9.1 Az egészségnevelési program alapelvei

A pedagógusok készítsék fel a gyerekeket, a fiatalokat arra, hogy önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani, konfliktusokat megoldani. Ismertessék meg a környezet – elsősorban a háztartás, az iskola, és a közlekedés, veszélyes anyagok – leggyakoribb, egészséget, testi épséget, veszélyeztető tényezőit. Készüljenek fel a veszélyhelyzetek egyéni és közösségi szintű megelőzésére, kezelésére. Fordítsanak figyelmet a veszélyes anyagok illetve készítmények helyes kezelésére, legfontosabb szabályaira (felismerésére, tárolására). Nyújtsanak támogatást a gyerekeknek- különösen a serdülőknek – a káros függőségekhez vezető szokások (pl. dohányzás, alkohol- drogfogyasztás, rossz táplálkozás, telefon- és számítógép függőség) kialakulásának megelőzésében. Segítsék a krízishelyzetbe jutottakat. Az iskola

megkerülhetetlen feladata, hogy foglalkozzon a szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel, és figyelmet fordítson a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítésre. Az egészséges harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanulók cselekvő, tevékeny részvételével alakíthatók ki. Fontos, hogy az iskolai környezet biztosítsa az egészséges testi, lelki, szociális fejlődést. Ebben a pedagógusok életvitelének jelentős szerepe van.

3.9.2 Az egészségnevelési program céljai

Alapvető célunk az egészségmegőrzés elemi feltételeinek megismertetése és betartatása. Tanulóink képesek legyenek egészségük megőrzésére, a betegségek megelőzésére, egészséges személyiség kimunkálására, a helyes magatartás kialakítására. Ennek megvalósulása érdekében ismerjék meg:

- az életkorral járó biológiai-pszichohigiénés tennivalókat;
- az egészséges életvitelhez szükséges képességek fejlesztésének módjait;
- a rendszeres fizikai aktivitás egészségmegőrzésben játszott szerepét;
- az egészségtudatos léthez tartozó egyénileg kialakított mozgásprogram fittség megőrzése szempontjából való fontosságát;
- az egészségre káros szokások biológiai – élettani – pszichés összetevőit (alkoholfogyasztás, dohányzás, inaktív életmód, helytelen táplálkozás, drogfogyasztás) a stressz- és feszültségoldó gyakorlatok szerepét a testi-lelki kiegyensúlyozottság elérésében;
- a társas kapcsolatok egészségi-etikai kérdéseit.

A fenti célok elérésére az alábbi nevelési tevékenységeket valósítjuk meg tanórákon és azon kívül az iskola egész pedagógiai tevékenységét áthatóan:

- higiénés nevelés (személyi nevelés, környezet-higiénére nevelés)
- profilaxisra (betegség megelőzésére) nevelés
- kondicionálás (testedzés, sport)
- baleset megelőzésre nevelés
- önismeretre, önfejlesztésre nevelés
- fizikailag aktív, egészségtudatos életvezetésre nevelés
- környezeti hatások feldolgozására nevelés
- emberi kapcsolatok harmóniájára nevelés
- abúzusok, devianciák (káros szokás, szenvedély) megelőzésére nevelés
- érzelmi nevelés
- kedvező társas miliő működtetése
- kommunikációs nevelés
- családi életre nevelés
- a stressz- és feszültségoldás módszerei

3.9.3 Az egészségnevelés szinterei

Tanórai foglalkozások keretében

A tanórákon hozzárendeljük az adott témákhoz a megfelelő egészségnevelési célokat. Minden tantárgynak van kapcsolódási pontja az egészségneveléshez. Ezekre a tanmenet tervezésekor külön figyelmet fordítunk. Kiemelt jelentőségűek a környezetismeret,

természetismeret, biológia, testnevelés és osztályfőnöki órák, melyekben egész témakörök foglalkoznak az egészségneveléssel.

Tanórán kívüli foglalkozások

- délutáni szabadidős foglalkozások (szakkörök, sportkörök)
- tanulmányi kirándulások, túrák;
- hétvégi iskolai programok (zarándoklatok, családi túrák, sportversenyek)
- sportrendezvények;
- egészségnevelési programok (egészségnap, előadások, kiállítások, jeles napok rendezvényei)

Példamutató iskolai hatás

- termék, folyosók, udvar kialakítása;
- a pedagógusok, a dolgozók példamutatása;
- ösztönzés az egészséges életmód napi gyakorlattá tételében: pl.:reggeli elfogyasztása, az évszaknak megfelelő öltözködés, stb.;
- higiénia, tisztálkodás rendje az oktatási-nevelési intézetben;
- napirend kialakítása az intézetben;
- mozgás, játéklehetőség biztosítása szünetben,
- az intézmény által biztosított étkeztetés étrendjére való odafigyelés, pl.: az étrend összeállításában való részvétel;
- szűrővizsgálatok.

3.9.4 Az egészségnevelés cél és feladatrendszere

Célok	Feladatok	Kritériumok
A rendszeres testmozgásra való igény kialakítása	<ul style="list-style-type: none"> - A három kondicionális alapképesség (erő, gyorsaság, állóképesség), a koordinációs képességek (egyensúly, térérzékelés, reakciógyorsaság, ritmusérzék, hajlékonyság) fejlesztése. - A sportjáték komplex szerepének kihasználása. - Mindennapos testmozgás gyakorlati alkalmazása - komplex intézményi mozgásprogram tanévre aktualizált feladattervének kialakítása és megvalósítása. 	<p>A kondicionális és koordinációs alapképességek az életkornak megfelelő szinten legyenek (Eurofit-mérés).</p> <p>A tanulók autó és tömegközlekedés helyett gyalog vagy kerékpárral közlekedjenek</p> <p>Az aktív, mozgásos tevékenységek az iskolai élet minden területét fogják át (óráközi szünetek, szabadidős tevékenységek, kirándulások, rendezvények)</p>
Az egészséges „fair-play” uralta versenyszellem kialakítása	<ul style="list-style-type: none"> - A céllal szorosan összefüggő felnőtt életben nélkülözhetetlen pozitív tulajdonságok (küzdeni tudás, alázatosság, hazaszeretet, kitartás, 	<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vegyenek részt aktívan a különböző iskolai, kerületi sport-,

Célok	Feladatok	Kritériumok
	büszkeség, önismeret, önuralom) fejlesztése. - A közösségbeli „én-szerep” felismerése.	illetve tanulmányi versenyeken, diákolimpiákon; - alakítsanak ki közös érdeklődésen alapuló, tartalmas baráti kapcsolatokat.
Az egészséghez és az egészséges környezethez való igény kialakítása	- Megtanítani, bizonyítani, hogy alapvető értékünk az egészség. - Kialakítani, hogy az egészség egy soktényezős fogalom. - Az egészség megvédésére, megőrzésére, visszaszerzésére vonatkozó közérthető, de tudományos ismeretek átadása. - Annak tudatosítása a tanulóknban, hogy az élethossziglani öntevékeny testedzés, az önálló sportolás és a motoros önkifejezés fontos eszköze a személyiség fejlesztésének és a lelki egészség megőrzésének. - Tudatmódosító szerekekkel kapcsolatos prevenció. - Az egészségmegővő alternatívák terjesztése, gyógynövények, természetgyógyászat. - A saját testkép megismerése és a testtudat kialakítása a tanulóknban az egészségtudatos, az egészségmegőrzést preferáló magatartás fontos része. - A helyes napirend kialakítása. - A környezetszennyezés, mint egészségkárosító tevékenységforma vázolóása. - Az egészséges életmód-tréningek beépítése az iskolai programokba (sport- és egészségnapok). - A „természet-iskola” tevékenységek megszervezése és megtartása (tanulmányi kirándulások, erdei iskolák, séták).	A tanulók: - ismerjék az egészséges táplálkozás aktuális alapelveit; - legyenek igényesek a személyes higiéniaát illetően; - ismerjék és alkalmazzák az egészség megővésának lehetőségeit és alternatíváit; - legyen tudatos stratégiájuk egészségük megőrzésére.
Önismeret, önuralom, a társadalmi normák szerinti viselkedés és pozitív gondolkodás kialakítása	- Értékorientáció, személyes példamutatás, azaz a tanári magatartás legyen modell értékű. - Tolerancia és empátia fejlesztése. - A kapcsolatok, problémák	A tanulók: - iskolai életükben nyilvánuljon meg a felnőttek és társak tisztelete;

Célok	Feladatok	Kritériumok
	<p>konfliktusmentes megoldására való igény kialakítása, fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A stressz- és feszültségoldás alapvető fontossága az interperszonális kapcsolatok kezelésében. 	<ul style="list-style-type: none"> - ismerjék fel a jó és rossz tulajdonságokat; - legyenek fogékonyak a tanárok által nyújtott modellekre; - tudjanak könnyen és vidáman alkalmazkodni a változó élethelyzetekhez.
A biztonságos életvezetés elsajátítása	<ul style="list-style-type: none"> - A fejlett technikai eszközök szakszerű és biztonságos használatának bemutatása, megtanítása. - Rávilágítás a lehetséges veszélyforrásokra. - Annak tudatosítása, hogy az egészségtudatos magatartásra szocializálásnak szerves része a lelki egészség erősítése és fejlesztése, a szükséges prevenciós folyamatok és tevékenységek kialakítása. - A KRESZ-oktatás (kerékpáros közlekedés megtanítása), munkavédelem, elsősegélynyújtás elsajátítása. 	<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismerjék a KRESZ, az elsősegélynyújtás és munkavédelem reájuk vonatkozó szabályait és alapelveit.
Példamutató intézményi hatás	<p>Tantermek, folyosók, udvar kialakítása, gondozása</p> <p>A pedagógusok, a dolgozók példamutatása,</p> <p>Ösztönzés az egészséges életmód napi gyakorlattá tételében: pl.: otthoni torna, reggeli elfogyasztása, az évszagnak megfelelő öltözködés, stb.,</p> <p>Az intézmény által biztosított étkeztetés étrendjére való odafigyelés</p>	

3.9.5 Az egészségnevelés várható eredményei

- A család szerepének megértése
- A helyes viselkedés szabályainak elsajátítása, a felnőttek és a társak tisztelete.
- A jó és a rossz tulajdonságok felismerése, önismeret és az önuralom kialakítása
- A közösségben az „én-szerep” felismerése, a tolerancia, empátia és pozitív gondolkodás kialakítása.
- A jó emberi és baráti kapcsolatok kialakítására és a problémák konfliktusmentes megoldására való, igény megteremtése

- Az egészségmegőrzés alapvető feltételeinek ismerete a helyes napirend kialakítása
- Az egészséges táplálkozás aktuális elveinek ismerete.
- A biztonságos közlekedés és elsősegélynyújtás alapelveinek elsajátítása.
- A káros szenvedélyek negatív hatásainak felismerése.
- A testi higiénia iránti igény kialakítása.
- A rendszeres testmozgásra való igény kialakítása.
- Az egészséges életkörnyezetre való igény: tudni azt, mit tehet az ember szűkebb és tágabb környezetéért.
- A környezet egészségre káros hatásainak ismerete.
- Az egészségért és az egészséges környezetért folyó törekvésekben (egészség- és környezetvédelem) való aktív részvétel igényének kialakítása.
- Az egészségtudatos, fizikailag aktív – egészségmegőrzésre épülő – motoros tevékenységekben rejlő személyiség- és közösségfejlesztésben rejlő lehetőségeket kiaknázó életvezetés igényének kialakulása és megvalósítása.
- A stressz- és feszültségoldás elméleti ismerete és gyakorlati megvalósítása.

3.9.6 Komplex intézményi mozgásprogram

- Egészséges életmód-tréningek beépülnek a kötelező és fakultatív iskolai programokba (tanórák, sportkör, tömegsport, sportrendezvények, egészségnap).
- A Bárkányi iskola saját költségén - amennyiben a költségvetés az adott naptári évre tartalmazza - minden 2. évfolyamos tanuló számára 8 alkalmas lovaglást, minden 3. évfolyamos tanuló számára 16 órás úszásoktatást szervez.
- Minden középiskolás tanuló érdeklődési körének megfelelően választhat sportágot heti két tanórai foglalkozás keretében, mellyel teljesíti a mindennapos testnevelést.
- A tanórai foglalkozás keretén belül alsó tagozaton épüljön be a testnevelés foglalkozásba a néptánc alapjainak elsajátítása, jelenjenek meg a mozgásos népi játékok.
- Az iskola szorgalmazza és támogatja a részvételt a különféle helyi szervezésű sportprogramokon: Bozsik-program, dobj kosárba program, röplabda-program).
- A mozgásos tevékenységek a tantárgyi jellegnek és az életkori sajátosságoknak megfelelően épülnek be az óratervi órákba.
- A napközis és tanulószobai foglalkozásokon megjelennek a különféle szabadidős tevékenységek.
- Az óráközi szünetet a tanulók az udvaron mozgásos tevékenységgel töltik el.
- Az egyéb foglalkozásokon – a tantárgyfelosztás keretei között – megjelennek a sportfoglalkozások (tömegsport, sportkör stb.), melyek tételes megnevezését, időkeretét - a lehetőségek és igények figyelembevételével - az éves munkaterv tartalmazza.
- Félévenként szervezünk egy-egy szabadtéri mozgásos tevékenységgel egybekötött programot az egész iskolaközösség számára (sportnap, egészségnap, stb.) a természettudományi munkaközösség és a testnevelő tanárok szervezésében a pedagógusok mozgásos tevékenységének bevonásával (tanár-diák mérkőzések), és

egy-egy fakultatív mozgásos programot (gyalogtúra, zárandoklat vagy kerékpártúra) a tanulók és szülei számára.

- A székhelyintézmény heti egy alkalommal szervez közös a plébánia, pedagógus, szülő, végzős diák számára sportfoglalkozást (teremfoci).
- Az intézmény szoros kapcsolatot ápol az iskolai sportegyesülettel illetve a településen működő más sporttevékenységgel foglalkozó társadalmi szervezetekkel, az iskola tanulóinak mozgáskultúráját fejleszteni hivatott programok támogatása céljából. Rendszeres bemutatókon, közös programokon népszerűsítjük a településen működő egyesületek sportágait. (pl.: SZERVA SE asztalitenisz, karate)
- A tanulmányi kirándulások és az erdei iskolai programok egyik központi eleme a mozgás és az egészségtudatos életmódra nevelés. Minden csoport évente egy nap csoport- (osztály-)kirándulást szervez, ahol meg kell jelennie mozgásos tevékenységet.
- A tanulók fizikai állapotának méréséből fakadó tapasztalatok értékelése alapján a szabadidős és sporttevékenységek terén a mozgásprogramok tartalmára készüljön minden tanévben javaslat.

3.10 Elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

3.10.1 Az elsősegély-nyújtás oktatásának céljai

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása tanórai foglalkozásokon és délutáni csoportfoglalkozásokon valósul meg. Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb célja:

- A tanulók életkoruknak megfelelően sajátítsák el az elsősegélynyújtás elméleti és gyakorlati ismereteit.
- Tanulják meg a mentőhívás szabályait és képesek legyenek felismerni ennek szükségességét, a vészhelyzeteket.
- Tudják a leggyakrabban előforduló sérülések élettani hátterét, várható következményeit;
- A gyermekkori elsősegélynyújtás témakörében alkalmazni tudják sérült társuk megfelelő testhelyzetbe hozását, biztosítsák a törött testrész mozdulatlanságát, ellássák a vérzéscsillapítást, képesek legyenek a légutak szabaddá tételére.
- Képesek legyenek a segítségnyújtásra mindaddig, míg a szakszerű ellátást biztosító személy megérkezik.

3.10.2 Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának formái:

Tanórán belüli és tanórán kívüli frontális és csoportmunka keretében. Az életmentő beavatkozások készségszintű alkalmazása és az ehhez szükséges teendők szituációs játékok segítségével való rögzítése. Konkrét példákon keresztül megtanítani a tanulókat környezetük biztonságosabbá tételére.

Tanórán belüli témacsoportok:

- Biológiaóra: vérzések és azok csillapítása sebek és azok ellátása, kötözése.
- Kémiaóra: vegyszerek, mérgezések okozta sérülések felismerése, kezelése.
- Fizikaóra: égések és ellátásuk, elektromos balesetek.

• Technika és életvitel óra: munka- és balesetvédelem a tanórán és a munkahelyeken.
Tanórán kívüli:

- Osztálykirándulások, kirándulások, erdei iskola keretén belüli balesetvédelem.

3.10.3 Az elsősegély-nyújtási ismeretek megjelenése évfolyamok szintjén

Alsó tagozat:

- balesetek megelőzése, alapvető balesetvédelmi szabályok ismertetése
- A testnevelésórák alapvető rendszabályai, a legfontosabb veszélyforrásai, balesetvédelmi szempontjai ismerete
- Otthoni balesetek megelőzése. Veszélyforrások a háztartásban: sérülést okozó tárgyak, tűzgyújtó eszközök, gáz, elektromosság, gyúlékony, maró, illetve mérgező vegyszerek, romlott ételek.
- Veszélyt jelző piktogramok megismerése
- Felhívott bevonása, segítség kérése személyesen, telefonon
- A gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük.
- Az egészségünket károsító és védő szokások csoportosítása
- Az egyes egészségügyi intézmények használatának megismerése
- A megelőzés szerepének felismerése. A mentők munkájának értékelése. Teendők, segítségkérés módjainak megismerése baleset esetén /3-4. évf. KÖ
- Elemi elsősegély-nyújtási ismeretek. Segélyhívószámok (mentők, tűzoltók, rendőrség). A telefonos segélyhívás szabályai /3-4. évf. T-É, TEST.
- Kéziszerszámok biztonságos alkalmazása, tárolása, veszélyforrások felismerése tárgykészítés közben, segítségnyújtás. Baleset-megelőzés /3-4. évf. T-É
- A közlekedési balesetek lehetséges okainak felismerése, a megelőzés, az elhárítás és a segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése és gyakorlása /3-4. évf. T-É
- Az életkornak megfelelően a helyzethez illő felelős viselkedés segítségnyújtást igénylő helyzetekben /3-4. évf. KÖ

/környezetismeret, technika-életvitel gyakorlat, testnevelés/

5-6. évfolyam:

- Balesetek megelőzése /T-É
- Veszélyes anyagok a háztartásban /T-É
- Az egészségre ártalmas természeti eredetű veszélyforrások - A veszéllyel járó helyzetek és a veszélyek felismerése, teendők a károsodás elhárítása érdekében, illetve károsodás esetén /T-É
- Tennivalók közlekedési baleset esetén. Az elsősegélynyújtás feltételrendszere, helyzetfelmérés, biztosítás és segélyhívás /T-É
- Mentő hívásának menete
- Sérülések a testnevelés órán és szabadtéri játékok közben – balesetek megelőzése /TEST.
- A sebellátás, vérzéscsillapítás gyakorlata /TERM.
- Kéziszerszámok biztonságos alkalmazása, tárolása, veszélyforrások felismerése tárgykészítés közben, segítségnyújtás. Baleset-megelőzés /3-4. évf. T-É

/osztályfőnöki, testnevelés, természetismeret, technika-életvitel gyakorlat /

7-8. évfolyam:

- Elsősegélynyújtás bőrsérülések esetén /BI
- Elsősegélynyújtás gyakorlása mozgássérülések esetén /BI

- A szívmegeállás, szívinfarktus tüneteinek felismerése /BI
- Vénás és artériás vérzés felismerése, fedő- és nyomókötés készítése /BI
- Elsősegélynyújtás egyszerűbb bőrsérülésekkor, valamint rándulás, ficam, törések esetén/ BI
- Alapvető elsősegély-nyújtási ismeretek alkalmazása a gyakorlatban /BI (e)
- Az agyrázkódás és a napszúrás tüneteinek felismerése, teendők megismerése /BI (e)
- A sportjátékokkal kapcsolatos balesetvédelmi és elsősegély-nyújtási ismeretek /TEST.
- Öngyógyítás és az orvosi ellátás szükségességének felismerése /OF
- Az elsősegélyben használatos eszközök /OF
- Kémiai kísérletek veszélyei és szabályai /K
- Vegyszereken található jelek ismerete /K

/osztályfőnöki, testnevelés, biológia, kémia/

9-12. évfolyam:

- Csonttörések és ízületi sérülések
- Fulladás, idegentest a légutakban
- Az elsősegélynyújtó kötelezettségei
- Eszméletlen beteg, stabil oldalfekvés /BI
- A gerinc sérüléseinek leggyakoribb fajtái, és a gerinc és az ízületek védelemének legfontosabb szempontjainak ismerete /TEST.
- Fertőzések, járványok. A betegségek megelőzésének módjai (környezeti ártalmak minimalizálása, személyes higiéné, az egészséges életmód szokásrendszerének kialakítása, törekvés a lelki egészség megteremtésére stb).
- Balesetek megelőzése (a balesetveszély felismerése, balesetvédelmi szabályok ismerete, betartásuk; segítségnyújtás baleseteknél) /9. évf. OF
- Elsősegély-nyújtási teendők gyakorlása a vizsgált sérülések és rosszullétek esetében /BI
- Elsősegélynyújtás különböző típusú mozgásszervi sérülések esetén. /BI
- Sebkezelés elsajátítása /BI
- Égési sérülések
- Agyrázkódás
- Mérgezések fajtái és ellátásuk
- Belső sérülések

/osztályfőnöki, testnevelés, biológia/

3.11 A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Az ember természeténél fogva közösségi lény, Isten közösségként hívta meg az emberiséget az üdvösségre. Az Istent és önmagát kereső ember számára leglényegesebb dolog személyi és közösségi önazonosságának megtalálása. Csak a keresztény értékrenden alapuló légkörben válik egyértelművé a személyiségnek mint páratlan, egyszeri és megismételhetetlen értéknek a hangsúlyozása, akit nem elsősorban teljesítményeiért, hanem önmagáért fogadnak el, mert így szereti őt az Isten. A személyiség azonban nem elszigetelt individuum, akinek meg kell valósítania önmagát, nem is arctalan tömeg, hanem kapcsolatra, személyes kontaktusra vágyó ember, közösségi lény, aki csak az én-te kapcsolatban válhat azzá, akivé lennie kell, olyan emberré, aki képes a szeretet és tisztelet ajándékozására és elfogadására.

A közösségi nevelés alapja a kinyilatkoztatásban és a szívbe írt törvényben gyökerező keresztény értékrend. Ezért egyik legfontosabb pedagógiai feladatunk a közösségben ezeknek az értékeknek a képviselése, illetve kialakítása, hogy ezáltal a közösség támogathassa tagjait az értékek életté váltásában.

- Olyan légkört kell teremteni, amely segíti a növendékeket önmaguk és mások elfogadásában, keresztény elkötelezettségük formálásában, ugyanakkor lehetővé teszi a közösség minden tagja számára, hogy szabadon dönthessen Isten mellett. (Szent Ágoston nyomán)
- A közösségeinkben lehetőségeinkhez mérten fel kell vállalni és segíteni azokat, akik élnek és vállalják hitüket, és azokat is, akik még távolabb vannak.
- Fontos feladatunk kialakítani a növendékekben egyfajta szociális érzékenységet, illetve az erre való természetes igényt, mert később a társadalomba kilépve már önállóan kell felvállalniuk ezeket a feladatokat (szegények segítése).
- A közös segítő tevékenység által nem csak a közösség épül, de annak minden tagja elindul a teljes emberré válás útján. Kialakul benne a nyitottság a másik ember gondjaira, ugyanakkor értékeire is.
- Az egymás elfogadására, toleranciára való nevelés a közösségen belüli különbségeket és konfliktusokat csökkenti.

A tanórán megvalósítható közösségfejlesztési feladataink:

- A páros, csoportos tanulás, az egymástól tanulás támogatása.
- A közösségi cselekvések kialakítása, fejlesztése (példamutatással, helyes cselekvések bemutatásával, bírálat, önbírálat segítségével).
- Különböző változatos munkaformákkal (csoportmunka, differenciált oktatás, kooperatív technikák alkalmazása, projektmódszer, szituációs játékok, drámapedagógia) az együvé tartozás, az egymásért való felelősség érzésének erősítése.
- Olyan pedagógusközösség kialakítása, amely összehangolt követeléseivel és nevelési eljárásaival az egyes osztályokat vezetni, és tevékenységüket koordinálni tudja,
- Az osztályfőnöki órák kiemelt nevelési területe a közösségfejlesztés, mely programjaival a tanórán kívülre is helyezi feladatait.

A tanórán kívüli foglalkozások közösségfejlesztő feladatai:

- A lelki gyakorlatok, zárandókatok a lelki életre való nevelés mellett fontos szerepet játszanak abban, hogy a diákok megerősödjenek a közösségtudatban, képesek legyenek figyelni egymásra a megosztások során, legyenek nyitottak egymás felé, tudjanak érdeklődést tanúsítani társaik iránt. Ezen feladatok megvalósulását szolgálják a SzMSz-ben részletezett programok. *„Egy tanítási évben két alkalommal lelki napot szervezünk az adventi és a nagyböjti időben. Minden hónapban egy alkalommal minden osztály iskolai szentmisén vesz részt. A hétfői napokon hétindító lelki perceket tartanak a vezető testvérek és a hitoktatók.”* A lelki gyakorlatok, elmélyítik a katolikus vallás és hit megélését.

- Átgondolt játéktervvel és a tevékenység pedagógiai irányításával biztosítsák, hogy a különböző játékok, tevékenységek megfelelően fejlesszék a közösséget, erősítsék a közösséghez való tartozás érzését.
- A sokoldalú és változatos foglalkozások (zenei, tánc, képzőművészeti, kézműves, stb.) járuljanak hozzá a közösségi magatartás erősítéséhez.
- A nemzeti, állami és egyházi ünnepek megszervezésének feladatait minden évben az éves munkaterv állapítja meg. Ezek megnevezését az SZMSz 17.3.3 fejezete tartalmazza. Ezen rendezvények nemcsak az iskolaközösséghez, hanem a nemzethez, a katolikus közösséghez, az Egyházhoz való tartozást, a közösségi normák elfogadását is erősítik.
- A sokoldalú és változatos tanórán kívüli foglalkozások (SzMSz 10.12.) hozzájárulnak a közösségi magatartás erősítéséhez.
- A közösségépítés kiemelt színterei a napközis és tanulószobai foglalkozások. Átgondolt játéktervvel és a tevékenység pedagógiai irányításával biztosítsák, hogy a különböző játékok, tevékenységek megfelelően fejlesszék a közösséget, erősítsék a közösséghez való tartozás érzését.

A diákönkormányzat közösségfejlesztő feladatai:

- Jelöljön ki olyan közös értékeken és érdekeken alapuló közös és konkrét célokat, amellyel nem az egyént hanem a közösséget szolgálja. A DÖK feladatait, céljait, programjait a Diákönkormányzat éves munkaterve határozza meg. Hagyományos közösségépítő tevékenységei: sulinap szervezése, iskolarádió működtetése, diákönkormányzati egyeztető fórumok tartása, tanteremi dekorációs verseny meghirdetése szervezése, részvétel iskolai rendezvényeken.
- Feladata, hogy ezen programokkal fejlessze a meglévő közösségi tevékenységeket, törekedjen a közösség iránti felelősségtudat kialakítására, fejlesztésére.

A pedagógus közösségfejlesztő feladatai a szabadidős tevékenység során:

- Építsen ki jó kapcsolatot az adott korosztállyal, szüleikkel, plébániával, egyházi személyiségekkel, külső szakemberekkel.
- Fejlessze a csoportokban végzett közös munka során az önismeretet, az önfegyelmet, az együttműködést.
- Segítse olyan csoportok kialakítását, amelyek az emberi kapcsolatok hitbéli, pozitív irányú elmélyítésével hatnak az egész személyiség fejlesztésére.

3.12 A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnökök feladatai

3.12.1 A pedagógusok helyi intézményi feladatai

A pedagógusok részletes feladatait személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza. A legfontosabb helyi feladatait az alábbiakban határozzuk meg:

Nevelési tevékenysége

- Családközpontú szemléletet képvisel, azt kifejezésre juttatja munkájában és szavaiban

- Közreműködik az iskola pedagógiai programjában lefektetett céljainak megvalósításában, hogy az iskola a maga sajátos eszközeivel és lehetőségeivel hozzájáruljon a kultúra, a gazdaság és a társadalom keresztény értékek szerinti formálásához.

Főbb feladatai

- A magasabb jogszabályokban, a pedagógiai programban, a szervezeti és működési szabályzatban, valamint az intézmény más belső szabályzatában és vezetői utasításában előírt pedagógiai és adminisztratív feladatok ellátása.
- Heti teljes munkaidejének nyolcvan százalékát (kötött munkaidejét) az intézményvezető által meghatározott feladatok ellátásával töltse.
- Heti teljes munkaidejének ötvenöt–hatvanöt százalékában (neveléssel-oktatással lekötött munkaidejében) tanórai és tanórán kívüli (egyéb) foglalkozásokat tartson.
- Kötött munkaidejének neveléssel-oktatással lekötött munkaidején felüli részében a nevelést-oktatást előkészítő, a neveléssel-oktatással összefüggő egyéb feladatokat, tanulói felügyeletet, továbbá eseti helyettesítést lásson el.
- Tanuló személyiségének, képességeinek, tárgyi tudásának folyamatos fejlesztése.
- Feladata az intézmény és a munkaközösség munkatervében rögzített szakmai és pedagógiai feladatok előkészítése és végrehajtása.
- Helyi tanterv alapján elkészíti az adott tanévre – az általa tanított szaktárgyakra – a tantárgyi tanmeneteket, és pedagógiai munkáját annak megfelelően végzi, tartja a tanítási órákat, melyekre előzetesen előzetesen felkészül.
- Tanítási óráján vagy közvetlenül azt követően bejegyzik a digitális naplót, nyilvántartja az óráról hiányzó vagy késő tanulókat, vezeti a tanulói nyilvántartásokat.
- Rendszeresen értékeli tanulói tudását, félévente legalább 3 osztályzatot ad minden tanítványának, az osztályzatokat folyamatosan bejegyzik a digitális naplóba, a tanulóknak adott osztályzatokat szóbeli értékeléskor azonnal, írásbeli dolgozatnál a kijavítást követő órán ismerteti a tanulókkal.
- Összeállítja, megírja és három héten belül kijavítja az iskolai dolgozatokat, a témazáró dolgozat időpontjáról az osztályt (csoportot) legalább egy héttel a kijelölt időpont előtt tájékoztatja.
- Részt vesz a tantestület és a szakmai munkaközösség értekezletein, megbeszélésein, évente két alkalommal fogadóórát tart az igazgató által kijelölt időpontban.
- Részvétel a különféle feladatok megoldására alakult nevelői munkacsoportokban.
- Szükség esetén támogatással, korrepetálással segíti a lemaradó diákokat, részt vesz a felzárkóztatásban, tehetséggondozásban.
- Ellátja az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat.
- Részt vesz iskolájának, osztálytermének dekorálásában.

- Különös figyelmet fordít a balesetek megelőzésére, nem hagyhatja felügyelet nélkül osztályát, diákjait, a bekövetkezett balesetet azonnal jelenti az intézmény vezetőinek és a munkavédelmi felelősnek.
- Az igazgató beosztása szerint részt vesz az érettségi, felvételi, osztályozó és különbözeti vizsgákon, iskolai méréseken.
- Beosztása esetén részt vesz a tanulmányi kiránduláson, szükség esetén ellátja a tanulók versenyre való kíséretét, elkíséri az iskola tanulóit az iskolai ünnepekre, rendezvényekre, vizsgálatokra felettesének utasításai alapján.
- Részt vesz a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken, tanítás nélküli munkanapokon szakmai jellegű feladatok elvégzésében.
- Hatályosság esetén időben teljesíti a 120 óra továbbképzést.
- Igazgatóhelyettes beosztása alapján ellátja az óráközi szünetekben a felügyeleti teendőket, az igazgató megbízásából részt vesz a fegyelmi bizottság munkájában, fegyelmi eljárást megelőző egyeztető eljárás lebonyolításában.
- Megbízásra bemutató órákat tart, hospitál.
- Szemléltető és mérőeszközöket készít, közread.
- Részt vesz az intézmény önértékelésében az Önértékelési Program és az Éves Önértékelési Terv alapján.
- Tanfelügyelete esetén a tanfelügyeleti eljárásnak megfelelően fogadja a tanfelügyelőt és elkészíti fejlesztési tervét.
- A jogszabályokban meghatározott határidőkre megszerezze az előírt minősítéseket.
- Az iskola céljainak képviselője a tanulók és a szülők előtt.
- Változatos szervezeti formák alkalmazása a tanítási órákon
- A tanulók életkorához és a didaktikai feladatokhoz megfelelően illeszkedő módszerek, szemléltetés, ellenőrzés és értékelés alkalmazása a tanítási órákon.
- A tanulók aktív munkájának és megfelelő magatartásának biztosítása a tanítási órákon és a különféle iskolai foglalkozásokon.
- Az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása a tanítási órákon.
- A helyi tanterv követelményeinek elsajátítása a nevelő által tanított tanulók körében.
- A tehetséges tanulók gondozása (differenciálással, eseti versenyfelkészítőkkal és tantárgyfelosztás alapján tehetségfejlesztő foglalkozások tartásával).
- A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók gondozása, eredményes fejlesztése (fejlesztő foglalkozások szervezésével, korrepetálás – tantárgyfelosztás alapján).
- Felkészítés javító és osztályozó vizsgára érintettség esetén, eseti megbízással (szóbeli és/vagy írásbeli).

3.12.2 Az osztályfőnökök feladatai, dokumentumai

Az osztályfőnök, mint vezető, osztálya vezetését önállóan és teljes felelősséggel végzi. E munkájával az igazgató bízta meg úgy, hogy lehetőleg négy évig vezesse osztályát. Arra törekszünk, hogy az osztályfőnök az egész osztályát tanítsa valamely tantárgyra. Céltudatosan összehangolva a nevelési tényezőket ismerje meg, és keresztény szellemben nevelje tanítványait, és a pályaválasztásában komoly segítséget tudjon nyújtani. Az osztályfőnök legfőbb feladatait az SzMSz munkaköri leírás-mintában az alábbiakban határozza meg:

Nevelési tevékenysége

- *az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit, munkája során maximális tekintettel van a személyiségfejlődés jegyeire,*
- *együttműködik az osztály diákbizottságával, segíti a tanulóközösség kialakulását,*
- *figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét,*

A főbb tevékenységek

- *a helyi tanterv alapján tanmenetet készít, az osztályfőnöki tevékenységet ennek alapján szervezi meg,*
- *fejleszti a tanulók személyiségét, elősegíti egészséges lelki és testi fejlődésüket,*
- *elősegíti a társadalmi normákhoz és az iskolai elvárásokhoz igazodó értékrend kialakítást és elfogadását,*
- *tanórákon kívüli – szükség esetén – iskolán kívüli közösségfejlesztő, szabadidős programokat (pl. osztálykirándulás, túra, színház-, múzeumlátogatás) szervez,*
- *az osztályszintű és az iskolai rendezvényeken kíséri osztályát, felügyel a tanulókra,*
- *rendszeres kapcsolatot tart együttműködik az osztályban tanító nevelőkkel,*
- *kapcsolatot tart az osztályába járó diákok szüleivel, szülői szervezeti tagjaival, a szülőket és a tanulókat az őket érintő kérdésekről rendszeresen tájékoztatja,*
- *megismeri a tanulók családi és szociális körülményeit,*
- *közreműködik a tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények feltárásában, megszüntetésében, az ilyen körülmények kialakulásának megelőzésében,*
- *a bukásra álló tanulók szüleit a félév vége és az év vége előtt legalább egy hónappal írásban értesíti,*
- *figyelmezteti a szülőket, ha a gyermekük jogainak megóvása vagy fejlődésének elősegítése érdekében intézkedést tart szükségesnek,*
- *fokozott törődéssel foglalkozik az osztályába járó kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal.*
- *segíti a tanulási, beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő tanulók iskolai munkáját,*
- *a házirendet megsértő vagy feladatait elmulasztó tanulót először szóbeli figyelmeztetésben, majd írásbeli figyelmeztetésben, intőben vagy rovóban részesíti. Súlyosabb esetben javaslatot tesz a tanuló elleni fegyelmi eljárás lefolytatására,*
- *elkészíti a félévi és tanév végi értékeléseket az osztályközösség fejlődéséről,*

- *felfekteti és vezeti a tanulói törzslapokat és bizonyítványokat,*
- *részt vesz az osztályfőnöki munkaközösség megbeszélésein és értekezletein,*
- *ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli teendőket: digitális napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok, törzskönyvek megírása, hiányzások kezelése, a tanulók dicséretével, elmarasztalásával kapcsolatos bejegyzések kezelése,*
- *az osztályozó értekezletet megelőzően bejegyzi a digitális naplóba javaslatát – az osztályban tanító kollégák javaslatainak kikérésével és annak figyelembevételével – a tanulók magatartás és szorgalom jegyére, és ezt a nevelőtestület elé terjeszti,*
- *előkészíti és lebonyolítja a szülői értekezleteket,*
- *közreműködik a tanulói tankönyvtámogatások iránti kérelmek összegyűjtésében és elbírálásában,*
- *közreműködik a tanórán kívüli, osztályát érintő tevékenységek szervezésében, lebonyolításában*
- *részt vesz osztálya szalagavató, ballagási, munkaterv szerint ünnepi műsorának stb. előkészítő munkálataiban, lebonyolításában,*
- *minden tanév első osztályfőnöki óráin ismerteti osztályával az iskolai házirendet és a szükségleteknek megfelelően felhívja a figyelmet egyes előírásaira,*
- *pályaorientációs tevékenységet folytat osztályában,*
- *segíti osztálya tanulóinak a felsőbb intézményekbe történő jelentkezését,*
- *folyamatos figyelmet fordít osztályának dekorációjára, lelki „sarok” kialakítására,*
- *minden év szeptemberének 30. napjáig egyeztetni az ifjúságvédelmi felelőssel a hátrányos és halmozottan hátrányos, a sajátos nevelési igényű és a veszélyeztetett diákok névsorát,*
- *folyamatosan nyomon követi és aktualizálja a diákok adatainak változását, a bejárók, a menzások, adataiban bekövetkező változásokat, ezeket jelzi az iskolatitkárnak,*
- *a tanév elején osztálya számára, megtartja a tűz-, baleset- és munkavédelmi tájékoztatót, az oktatásról szóló feljegyzést aláírhatja a tanulókkal,*
- *szóban és üzenő füzet útján tájékoztatja a szülőket, tanulókat a fogadóórák, a szülői értekezletek időpontjáról és más aktuális információkról, fontos eseményekről, lehetőleg egy héttel az esemény előtt,*
- *a tanulók előmenetelét, magatartását és szorgalmát az osztályfőnök indokolt esetben szóvegesen minősíti, és azt közli a szülőkkel,*
- *rendkívüli esetekben órát látogat az osztályban.*

Ellenőrzési kötelezettségei

- *figyelemmel követi a tanulók igazolt és igazolatlan hiányzását, elvégzi a jogszabály szerinti – SZMSZ-ben rögzített - szükséges értesítéseket,*

- *ellenőrzi tanulói tanulmányi előmenetelét és szükség esetén értesíti a szülőket a tanuló gyenge vagy hanyatló tanulmányi eredményéről, vagy súlyos fegyelmi vétségéről,*
- *az osztályozó értekezletet megelőzően ellenőrzi, hogy minden tanulónak le van-e zárva az osztályzata, valamint a lezárt érdemjegy nem tér-e el jelentős mértékben az osztályzatok átlagától a tanuló kárára.*

Az osztályfőnöki munkaterv tartalma

A tanév elején összeállított munkaterv tartalma:

- Az előző tanév végi értékelés az osztályközösség fejlődéséről.
- Tanév eleji statisztikai adatok az osztályról.
  - Tanulók száma, ebből leány
  - Állami nevelt (gondozott, gondozásba vett)
  - Hátrányos helyzetű, ebből halmozottan hátrányos helyzetű tanuló
  - Tanulási, magatartási, beilleszkedési zavarral küzdő tanuló
  - Sajátos nevelési igényű tanuló
  - Az iskolában étkező, ebből normatív támogatásban részesülő tanuló
  - Az étkezőkből csak ebédelő, illetve háromszor étkező tanuló
  - Az iskolába járás alól felmentett tanuló (magántanuló)
  - Egyes tantárgyakból az értékelés alól felmentett tanulók
  - Napközis/tanulószobás
  - Más településről bejáró tanuló
  - Nem magyar állampolgár
  - Évfolyamismétlő
- Osztályfőnöki tanmenet (az osztályfőnöki órák éves terve).
- Tervezett tanórán kívüli programok az adott tanévre bontásban.
- Tervezett fogadó órák és szülői értekezletek az adott tanévre. Az egyes szülői értekezletek tervezett témái.
- Az osztály diákközösségének vezetői.
- Az osztályban működő szülői szervezet vezetői.

Az osztályfőnök és a szervezési igazgatóhelyettes által készített statisztikák az első félév és a tanév végén az osztályról

- Tanulók száma
- Osztályozott tanulók száma és aránya
- Osztályozatlan tanulók száma és aránya
- Az egyes tantárgyakban elért osztályzatok száma és a tantárgyak osztályátlaga
- Az osztály tanulmányi átlaga
- Kitűnő tanulók száma és aránya

- Szaktárgyi dicsérek száma tantárgyanként a tanév végén
- Adott dicsérek száma a tanév végén
- Tantárgyi dicsérek száma a tanév végén
- Egy tantárgyból bukott tanulók száma és aránya
- Két tantárgyból bukott tanulók száma és aránya
- Három vagy több tantárgyból évfolyamismétlésre bukott tanulók száma és aránya
- A bukások száma tantárgyanként

A tanulói közösségek (osztályközösségek) tevékenységének, fejlődésének értékelési szempontjai az első félév és a tanév végén

- Az osztályközösség életét jellemző legfontosabb adatok (létszám, fiúk-lányok aránya, új tanulók, távozók).
- Az osztály szociális összetétele (a családok szociális helyzete, a családok kulturális elvárásai, hátrányos és halmozottan hátrányos tanulók, gyermek- és ifjúságvédelmi munka).
- A tanulási teljesítmény (tanulmányi átlageredmények, tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, a bukások, a tehetséges tanulók eredményei).
- Az osztályközösség társas szerkezete, a közösség rétegződése, struktúrája.
- Neveltségi szint (magatartás, társas viselkedés, beilleszkedési és magatartási nehézségekkel küzdő tanulók).
- A közösségi tevékenység (önkormányzás szintje, közös programok és rendezvények felsorolása, egyéb (tanórán kívüli) foglalkozásokon való részvétel).
- A szülői házzal való kapcsolat (a családlátogatások és a szülői értekezletek tapasztalatai, a szülők nevelési elvei, a szülők kapcsolata az iskolával).
- Milyen változások történtek az előző értékelés óta eltelt időszakban?
- Milyen új problémák jelentkeztek az előző értékelés óta eltelt időszakban?
- A problémák megoldásának érdekében milyen beavatkozás látszik célszerűnek?

3.13 Az intézmény elvárás rendszere

Az intézményben működő önértékelési csoport a következőkben határozta meg az intézmény elvárásait a pedagógusokkal szemben a 8 kompetenciaterületre vonatkozóan:

1. kompetencia:

A szemléltetése változatos. A szemléltető anyagok használata szakszerű és eredményes. Törekszik szemléltető eszközök, tanítási segédanyagok használatára, ezek készítésére.

2. kompetencia:

Ismeri a NAT és a helyi tanterv által támasztott tantárgyi követelményeket. Végzettségének megfelelően, szaktárgyához kapcsolódóan ismeri az érettségi vizsgakövetelményeket közép és emelt szinten.

A tanulói munkákból jól követhető a tananyag.

Az oktató munkához kapcsolódó dokumentációja alapos, naprakész, az előírásoknak megfelelő.

3. kompetencia:

Az SzMSz-nek megfelelően elegendő osztályzatot ad, a dolgozatokat időben kijavítja, lehetőséget biztosít a javításra.

Teljesíthető követelményeket támaszt, feleltetésnél, dolgozatírásnál mindig tudatosítja az elvárásokat.

Tanulóit a közép- és emelt szintű vizsga vizsgaleírásainak és vizsgakövetelményeinek ismeretében készíti fel az érettségi vizsgára és a képességeiknek megfelelő továbbtanulásra.

Tanóráin megfelelő rend, fegyelem van.

Időben érkezik a tanórára és csengetéskor befejezi a munkát.

4. kompetencia:

Fogékonyra teszi a tanulót a keresztény-katolikus értékek iránt.

5. kompetencia:

A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat a keresztény értékrend alapján, azok közvetítésének szem előtt tartásával végzi.

Törekszik a szociális érzékenység és az erre való természetes igény kialakítására.

Az iskolai, osztálytermi konfliktusok megelőzésére törekszik, például megbeszélések szervezésével, közös szabályok megfogalmazásával, következetes és kiszámítható értékeléssel.

A nevelő munkához kapcsolódó dokumentációja alapos, naprakész, az előírásoknak megfelelő.

6. kompetencia:

A tantárgyi és tanórai követelményei legyenek világosak, egyértelműek, és teljesíthetőek, igazodjanak az életkori, egyéni sajátosságokhoz. A tanuló érezze a következetességet, és a kiszámíthatóságot. Ellenőrzése, értékelése következetes, folyamatos, objektív, igazságos, nevelő hatású.

A házi feladatokat, tanulói munkákat rendszeresen ellenőrzi.

A dolgozatokat megfelelően előkészíti, és a megadott határidőre kijavítja.

A tanulók osztályzatait, értékelését a naplóban rendszeresen vezeti.

7. kompetencia:

Rendszeresen tart szülői értekezleteket, fogadóórákat, tájékoztatása alapos. Nyitott a szülő gyermekkel, a tanítás eredményességével kapcsolatos visszajelzéseire.

Beszámolóit áttekinthetőek, alaposak.

8. kompetencia:

Jól ismeri az intézmény szabályzatait, Pedagógiai Programját. Munkáját azok iránymutatása és szabályozási köre alapján végzi.

Azonosul az intézmény katolikus szellemiségével, hagyományaival, azokban hiteles módon törekszik az élő lelkeség nevelésére.

Munkáját a Katolikus Egyház közoktatási dolgozói számára készített etikai kódex erkölcsi-etikai normáinak megfelelően végzi.

Az intézmény, a vezető és pedagógus általános elvárásrendszerét az intézmény Önértékelési Szabályzatának mellékletei tartalmazzák.

3.14 Kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos tevékenység helyi rendje

3.14.1 Különleges bánásmódot igénylő tanulók:

Az intézmény a tanulók státuszának megállapításánál a hatályos jogszabályokat veszi alapul. Az igazoló dokumentumok bekérését követően nyilvántartásában regisztrálja a tanulókat, tájékoztatja a szülőket. Az SNI, BTM, magántanulók - szakértői vélemény alapján, szülői kérésre - határozatban foglaltak szerint részesülnek fejlesztésben, kapják meg az őket megillető jogokat (mentességek értékelés, foglalkozás alól, többletidő biztosítása).

Az intézmény pedagógusainak az alábbi célkitűzéseket kell figyelembe venniük a különleges bánásmódot igénylő gyermekek beazonosítására, eltérő képességeik megismerésére:

- spontán beszélgetések;
- múltbéli tanulmányi eredményeinek megismerése;
- konzultáció osztályfőnökkel, ifjúsági felelőssel, fejlesztő gyógypedagógussal, szaktanárokkal;
- diagnosztizáló mérés; kompetencia-mérés eredményeinek vizsgálata;
- folyamatos reflexiók a tanítás-tanulás folyamatában (mérések, tesztek, tanuló megnyilvánulásai);
- kapcsolatépítés a szülővel: fogadódélután, esetmegbeszélések

A tanulókhöz, a kialakuló pedagógiai helyzethez illeszkedő módszerek kiválasztása:

- differenciált oktatás két vagy többcsoportos tanítási formában;
- mini projektek tehetséges tanulók esetében a megnyilvánulás és erősítés formájában az érdeklődésének megfelelő témában;
- kooperatív technikák alkalmazása;
- kompetencia-fejlesztés direkt és indirekt formákban;
- témafeldolgozása különböző tanulási módszerekkel

Sajátos nevelési igényű tanulók.

Iskolánkban a sajátos nevelési igényű tanulók nevelése, oktatása a többi tanulóval együtt, integrált formában folyik. A sajátos nevelési igényű tanulók nevelését-oktatását a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet 2. sz. mellékleteként kiadott Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve alapján szervezzük meg. A sajátos nevelési igényű tanulók gyógypedagógus vezetésével - habilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben –

egyéni fejlesztési terv alapján terápiás fejlesztő foglalkozásokon vesznek részt. Az életkori sajátosságok fogyatékoság által okozott részleges körű módosulása szükségessé teszi a személyiségfejlesztés folyamatában a sajátos fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs (terápiás) célú pedagógiai eljárások alkalmazását. A személyiségfejlesztés tekintetében kiemelt területként kezeljük:

- a szocializáltsági, a neveltségi mutatók erősítését;
- az egészségmegőrző, -óvó attitűd kialakítását;
- a természet- és környezettudatos magatartásformákat;
- a tanulást az egész személyiség fejlődése, fejlesztése érdekében;
- a kommunikációs nevelést.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók

Azok a tanulók, akik életkorukhoz képest alulteljesítenek, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzdenek, közösségbe nehezen illeszkednek be, személyiségfejlődésük nehezített vagy sajátos tendenciát mutatnak fejlesztő foglalkozásban részesülnek kiscsoportos formában. Nagyon fontosnak tartjuk a beilleszkedési, magatartási problémákkal küszködő tanulók fejlesztését, mert a nehézségekkel küzdő tanulók saját fejlődésének és közössége fejlesztésének is akadályává válhatnak. Iskolánk feladata:

- a tanuló személyiségének és környezetének megismerése, a problémák gyökerének feltárása;
- a fejlesztő módszerek megbeszélése, egyeztetése a családdal;
- a megfelelő beilleszkedés hatékony segítése;
- a szülők segítése a családi-, nevelési konfliktusok megoldásában.

Iskolánk hangsúlyt fektet a tanulási gyengeséggel küzdő tanulók pedagógiai ellátására, terápiás megsegítésére, valamint a preventív jellegű, a tanulási nehézség kialakulását megelőző feladatok ellátására is. A fejlesztő pedagógus feladata sokrétű. Egyéni fejlesztési terv szerint közvetlenül foglalkozik a gyermekkel, nyomon követi a gyermek fejlődését, koordinálja a fejlesztő munkában résztvevő más szakemberek munkáját. Kapcsolatot tart az osztályban tanító többi pedagógussal, folyamatosan konzultál velük, segíti a szakvélemény értelmezését, szakmai támogatást, tanácsadást nyújt a diszfunkció specifikus fejlesztése érdekében. Javaslatot tesz a környezet kialakítására, speciális eszközök kiválasztására, speciális módszerek alkalmazására.

A fejlesztőpedagógusok a tanárok jelzése alapján a nevelési és tanulási folyamatban átmeneti vagy tartós nehézséggel küzdő tanulók problémáinak okát diagnosztikus úton feltárják. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség gyanúja esetén további vizsgálatot kezdeményeznek a gyermek lakóhelye szerint a területileg illetékes nevelési tanácsadóban, vagy pedagógiai szakszolgálatban annak megerősítése, vagy kizárása érdekében. Ha a gyermek beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult, melyet az iskolai nevelés és oktatás keretében integrált oktatással biztosítunk. A szakvéleményben előírtaknak megfelelően a tanuló különleges bánásmódban részesül, mely a differenciált oktatást, az egyéni vagy kiscsoportos fejlesztő foglalkozást, korrepetálást, valamint az egyéni haladás különböző jellegű pedagógiai munkával történő biztosítását jelenti. A gyermek fejlesztését az iskola a szülők, a tanárok, a tanítók, a gyermekvédelmi felelős valamint a fejlesztőpedagógus együttműködésével segíti.

A fejlesztő foglalkozás célja a részképesség- és képességfejlesztés, mely a gyermek már meglévő képességeire és készségeire támaszkodik.

A fejlesztendő alapkészségek:

- olvasási készség;
- írás készség;
- fogalmazási készség;
- elemi számolási készség;
- elemi rendszerező készség;
- elemi kombinatív készség;
- beszédképesség;
- beszédértés képessége;
- szocialitás.

Általános fejlesztési területek:

- figyelem;
- megfigyelés;
- emlékezet;
- gondolkodási műveletek (tudásszerzés, tudásfeltárás, gondolkodás);
- probléma megoldás fejlesztése;
- tudásmegismerés.

A felsorolt képességek és készségek fejlesztése mellett nagy hangsúlyt fektetünk az önálló tanulás fejlesztésére is, hogy a tanuló képes legyen a teljesítményének maximumát nyújtani, személyiségére ösztönzően hasson a fejlesztő munka.

A tanuló a szakértői vélemény szerint kontrollvizsgálaton vesz részt, mely megerősíti, módosítja, vagy elveti az előzőleg kiadott szakértői véleményekben megállapítottakat.

A fejlesztőpedagógusok preventív jelleggel az átmeneti tanulási nehézséggel küzdő tanulók felzárkóztatásában is részt vesznek a további súlyos problémák megelőzése érdekében.

A szaktanárok feladata figyelembe venni a tanuló eltérő képességeit, a fejlesztő gyógypedagógus tanácsait.

A tehetség kibontakozását segítő tevékenység

Iskolánkban kiemelt fontosságú a tehetségek felismerése és fejlesztése. Minden pedagógus, de elsősorban a szaktanár és osztályfőnök feladata, hogy felhívja a figyelmet tehetséges tanítványainkra, hogy megfelelően gondoskodhassunk fejlesztésükről. E tevékenység kiterjed a tanórai és tanórán kívüli területekre egyaránt. Ez a legszorosabb együttműködést tételezi fel a családdal és a tehetségek fejlesztésével foglalkozó intézményekkel és szakemberekkel.

Diagnosztizálás intézményi szinten nem szervezett, tanórai mérések alapján (diagnosztikus, szummatív, kompetencia) történik. Tehetségterületek megoszlása:

- Interperszonális, zenei és térbeli-vizuális tehetségterületen a Rózsavölgyi Márk Alapfokú Művészeti Iskolával együttműködve (drámatagozat, hangszeres tagozat, rajz tagozat) fejlesztjük a gyerekeket. A zenetagozatos foglalkozásokat a lehetőségekhez mérten az iskola helységeiben tartjuk.

- Az általános iskola felső tagozatán: a testi-kinesztetikus terület fejlesztését a sportkörök biztosítják. Ezek részletezését a Pedagógiai Program helyi tanterv része tartalmazza.
- Alsó tagozaton logikai-matematikai területen (szorobán szakkör) és testi-kinesztetikus területen (Bozsik-program, dobj kosárra program) fejlesztjük a tehetséges tanulókat.
- Középiskolában: nyelvészeti, természeti, intraperszonális és logikai-matematikai területen (emelt szintű felkészítők, ECDL kör, matematika versenyek, Jeles Napok rendezvénysorozat, verseny előkészítők)

Tanórán kívüli tehetséggondozás szinterei:

- Emelt szintű felkészítő foglalkozások: A helyi tantervben meghatározott módon.
- Szakkörök. A különféle szakkörök működése a tanulók egyéni képességeinek fejlesztését szolgálja. A szakkörök jellegüket tekintve lehetnek művészetiek, technikaiak, szaktárgyiak, de szerveződhetnek valamilyen közös érdeklődési kör, hobbi alapján is. A szakkörök indításáról – a felmerülő igények és az iskola lehetőségeinek figyelembe vételével – minden tanév elején az iskola vezetősége dönt, amennyiben éves munkaterve jóváhagyásra került. Szakkör vezetését olyan felnőtt is elláthatja, aki nem az iskola dolgozója.
- Versenyek, vetélkedők, bemutatók. A tehetséges tanulók továbbfejlesztését segítik a különféle (szaktárgyi, sport, művészeti stb.) versenyek, vetélkedők, melyeket az iskolában évente rendszeresen szervezünk. A legtehetségesebb tanulókat az iskolán kívüli versenyeken való részvételre is felkészítjük. A versenyek, vetélkedők megszervezését, illetve a tanulók felkészítését a különféle versenyekre a nevelők szakmai munkaközösségei vagy a szaktanárok végzik.

3.14.2 Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók

Halmozottan hátrányos helyzetű tanulók esetében az érintett pedagógusok kiemelt feladata:

- kapcsolattartás az osztályfőnökkel és az ifjúságvédelmi felelőssel;
- rendszeres kapcsolattartás a szülői házzal;
- bizalom, együttműködés, ösztönző tanulási környezet kialakítása, hátrányos megkülönböztetés kerülése

A hátrányos helyzetű tanulók hátrányainak mérséklése céljából az alábbi tevékenységeket végezzük:

- Pályaorientációs tevékenységgel segítjük a diákok továbbtanulását.
- Napközi otthoni, tanulószobai ellátást biztosítunk, amely nyugodt tanulási feltételeket biztosít, és a szabadidő hasznos eltöltésével élményben gazdag programot nyújt.
- Diákétkeztetést biztosítunk, az ingyenes étkeztetés igénybevételének lehetőségéről tájékoztatjuk a szülőket.
- A Szülői Szervezettel közösen meghatározzuk a tankönyvtámogatás elveit, mértékét.
- Tájékoztatjuk a szülőket a szociális juttatások lehetőségeiről (szülői értekezleten, fogadóórákon stb.).

- A tehetséges tanulók versenyeken való részvételét lehetőségeink függvényében anyagilag támogatjuk (pl. versenydíjak, útiköltség térítése).
- Szülői és osztályfőnöki kérelem alapján, egyéni elbírálással hozzájárulunk a tanulmányi kirándulások költségeihez.
- Segítjük a szülőket, a családok nevelési, életvezetési gondjainak megoldását (egyéni beszélgetés az osztályfőnökkel, fogadóóra, családlátogatás).
- Felvilágosítást adunk a tanulónak, a családnak a támogatási lehetőségekről.
- Tájékoztatással, pályázatírás segítségével hozzásegítjük a tanulót (szülőket) az országos programok szolgáltatásaihoz.

3.14.3 Az ifjúságvédelemi feladatok ellátása

A hátrányos és veszélyeztetett helyzetű gyermekek száma évről évre emelkedik. Ezért is indokolt, hogy a gyermek és ifjúságvédelem átfogja az, iskolai élet egészét, biztosítsa a gyermekek megillető jogok érvényesülését, védő–óvó intézkedéseket tegyen a rászorulóknak érdekében. Ezt a tevékenységet a gyermekvédelmi felelős koordinálja. Feladatai:

- a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős kapcsolatot tart fenn a fenntartó által működtetett Gyermekjóléti Szolgálat szakembereivel, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatokat ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal;
- veszélyeztetettség felmérése, nyilvántartás vezetése, veszélyeztetettség jelzése;
- a veszélyeztető okok megléte esetén értesíti a gyermekjóléti szolgálatot, a védőnőt és az iskola nevelési igazgatóhelyettesét;
- a tanulók anyagi veszélyeztetettsége esetén kezdeményezi a gyermekvédelmi támogatás megállapítását;
- szükség esetén családlátogatáson, esetmegbeszéléseken vesz részt;
- heti rendszerességgel fogadóórát tart, melyeken tájékoztatja a tanulókat és szüleiket azokról a lehetőségekről, személyekről, intézményekről, amelyekhez problémáik megoldása érdekében fordulhatnak;
- olyan bizalmi légkör kialakítása melyben a tanulók őszintén feltárhatják problémáikat.

Az iskola gyermekvédelmi tevékenysége három területre terjed ki: a gyermek fejlődését veszélyeztető okok megelőzésére, feltárására, és megszüntetésére. A gyermekvédelmi problémák feltárásának az a célja, hogy a gyermekek nehézségeit az iskola a gyermekjóléti szolgálat segítségével minél hatékonyabban tudja kezelni, megelőzve ezzel súlyosabbá válásukat. A tanulók fejlődését veszélyeztető okok megszüntetésének érdekében iskolánk együttműködik a területileg illetékes: nevelési tanácsadóval; gyermekjóléti szolgálattal; családsegítő szolgálattal; polgármesteri hivatallal; védőnővel és gyermekorvossal; a gyermekvédelemben résztvevő társadalmi szervezetekkel, egyházakkal, alapítványokkal. Gyermekvédelmi tevékenységünk fontosabb feladatai:

- A veszélyeztetett tanulók regisztrálása, a veszélyeztető okok feltárása a személyiségi jogok tiszteletben tartásával, és az okok megszüntetésükben való pedagógiai részvétel.

- A gyerekek számára nélkülözhetetlen elemi szükségletek (élelem, ruházat, tanszer, pihenés) meglétének figyelemmel kísérése.
- A gyermekek egészségi állapotának figyelemmel kísérése, rendszeres ellátás biztosítása, a védőnői, az iskolaorvosi szolgáltatón keresztül és az iskolafogászati rendeléseken. Ezek részletes leírását az SzMSz 20. fejezete tartalmazza.
- A gyermekek intézményes ellátása igényeik szerint (ügyelet, fejlesztő foglalkozás, felzárkóztatás, étkezés, stb.)
- Segélykérelmek támogatása, és az ezzel kapcsolatos tanácsadás a család szociális és anyagi helyzetétől függően.
- A tanulók eredményeinek figyelemmel kísérése, rendszeres iskolába járásának folyamatos ellenőrzése, szükség esetén szabálysértési eljárás kezdeményezése.
- A veszélyeztető tényezők hatását megelőző felvilágosító, ismeretnyújtó és információs tevékenység, prevenciós foglalkozások szervezése drog- és bűnmegelőzési, valamint egészségmegőrző stressz-kezelési módszerek, szexuális tevékenységek, egészséges életmódra, életvezetésre vonatkozó témában (védőnői és iskolaorvosi előadások, tájékoztatók osztályfőnöki órákon, iskolai rendezvényeken; DADA program 5. és 6. évfolyamon stb.)

Minden pedagógus közreműködik a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanulók fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében. A gyermeket veszélyeztető helyzet feltárására minden pedagógusnak, különös tekintettel az osztályfőnököknek meg kell vizsgálnia,

- hogy a családi háttér mennyire szolgálja a gyermek erkölcsi, érzelmi, értelmi fejlődését.
- hogy a szülők által mennyire ellenőrzött a gyermek tevékenysége, szabad mozgása.
- hogy használ-e a tanuló egészségére káros anyagokat, szereket, folytat-e fejlődésére káros életmódot.
- hogy történt-e változás a tanulói viselkedésben, teljesítményekben.
- hogy a tanuló szociális helyzete szükségessé teszi-e segélyek, egyéb támogatások igénybevételét.
- hogy folyamatos ellenőrzést igényel-e a hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett környezetben nevelkedő gyermekek otthoni életformája, ellátása, pihenése.
- hogy szükséges-e rendszeres segítségnyújtás tanulmányai befejezéséhez, pályaválasztásához és eredményes beiskolázásához.

Iskolánk pedagógiai munkáján belül elsősorban az alábbi tevékenységek szolgálják a gyermekvédelem céljainak megvalósítását:

- felzárkóztató, fejlesztő foglalkozások
- differenciált oktatás és képességfejlesztés
- személyes, egyéni tanácsadás (tanulónak, szülőknek)
- egészségvédő és mentálhigiénés programok szervezése
- napközis, tanulószobai foglalkozások, osztályfőnöki órák

- iskolai étkezési lehetőségek
- egészségügyi szűrővizsgálatok
- a tanulók szabadidejének szervezése (tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek, szünidei programok);
- a szülőkkel való együttműködés

3.15 A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai

A tanulók véleménynyilvánításának, tájékoztatásának rendjét a házirend is szabályozza az alábbi módon:

- *Az iskola a tanulóval kapcsolatos döntéseit írásban közli a tanulóval és a szülővel. A tanuló és a szülő az iskola döntése ellen a közléstől számított 15 napon belül eljárást indíthat, kivéve a magatartás, szorgalom és a tanulmányok értékelését és minősítését érintő kérdésekben.*
- *Ha a tanuló szerint az iskola – intézményesen vagy tanár, esetleg más felnőtt által – az érdekeit megsértette, akkor érdekei védelmében, az érdeksérelem orvoslására a következő fórumokhoz fordulhat akár szóban, akár írásban: osztályfőnök, igazgató, diákönkormányzat.*
- *A tanuló és a szülő benyújthat felülvizsgálati kérelmet egyéni érdeksérelemre hivatkozással a szülői szervezethez, törvényességi kérelmet jogszabálysértésre hivatkozással az iskola fenntartójához (például a következő ügyekben: tanulói jogviszony keletkezése, megszüntetése, tanulói fegyelmi ügyek).*
- *A diákönkormányzat, jogainak megsértése esetén 15 napon belül törvényességi kérelmet nyújthat be a fenntartóhoz. A fenntartó döntése ellen 30 napon belül a bírósághoz lehet fordulni.*
- *A tanuló joga, hogy személyesen vagy képviselői (diákönkormányzat) útján részt vegyen az érdekeit érintő kérdések meghozatalában. Ennek érdekében minden osztályközösség megválasztja a tanulói önkormányzatot, küldöttei által létrehozza az iskolai diákönkormányzatot, amely a diákok érdekképviselője. A tanuló az érdekképviselői szerv útján az iskola belső életéről, az oktatással, neveléssel összefüggő kérdésekről véleményt nyilváníthat. A tanuló joga, hogy választó és választható legyen a diákképviselőbe, a diákönkormányzathoz forduljon érdekképviselőtért, illetve kérje az őt ért sérelem orvoslását. A tanulók a nagyobb közösséget (csoportot, osztályt, évfolyamot) érintő kérdésekben véleménnyel, javaslattal, kéréssel fordulhatnak a diákönkormányzathoz, amely képviseli ezeket az iskolavezetés, a tanárok és a szülői szervezet előtt szóban vagy írásban. A megkeresésre a diákönkormányzatnak 30 napon belül érdemi választ kell kapnia az illetékestől. (A diákönkormányzat működését és jogosítványait szervezeti és működési szabályzatuk tartalmazza.)*

A diákönkormányzat az iskola diákjainak érdekvédelmi és jogérvényesítő szervezete. A diákönkormányzat véleményt nyilváníthat, javaslattal élhet a nevelési-oktatási intézmény működésével és a tanulókkal kapcsolatos valamennyi kérdésben. A tanulók a DÖK útján véleményezési jogukat gyakorolják az éves munkaterv, a Szervezeti és Működési Szabályzat, a Házirend elfogadása előtt.

3.16 A szülővel, a tanulóval az iskola külső partnereivel való kapcsolattartás formái

3.16.1 A szülőkkel történő kapcsolattartás formái

A nevelés, a gyermeki személyiség harmonikus fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szülői ház és a pedagógus közösség együttműködése. Ennek alapja a gyermek iránt érzett közös felelősség, amelynek feltétele a kölcsönös bizalom és tájékoztatás, az őszinteség. Megvalósulási formái a kölcsönös támogatás és a koordinált pedagógiai tevékenység. Eredménye a családi és az intézményi nevelés egysége, és ennek nyomán a gyermeki személyiség kedvező fejlődése.

Intézményünk személyes, bizalomteljes kapcsolat kialakulását elősegítő találkozásokat szervez a szülőkkel, amelyek megalapozzák az együttműködést. Az iskola kéri és elfogadja a szülők tevőleges segítségét nevelési szempontból fontos programjainak megvalósításában. Az iskola a szülőkkel rendszeres kapcsolatot tart az alábbi módon:

- Szülői értekezletek tanévenként legalább 2-szer a munkatervben rögzített időpontban az SzMSz-ben szabályozott módon tartunk. feladata, hogy tájékoztassa a szülőket gyermekük előmeneteléről, az osztály aktuális problémáiról, az osztályban és az iskolában jelentkező feladatokról.
- Szülői fogadóórák tanévenként 2-szer a munkatervben rögzített időpontban, minden pedagógus egyidejű részvételével. Célja, hogy a szülők egyénileg információt kapjanak gyermekük előmeneteléről, magatartásáról, a szaktanár róla alkotott véleményéről, valamint a pedagógus tanácsokat adhasson a tanuló nevelésével kapcsolatosan. Ha a gondviselő a munkatervi fogadóórán kívül is találkozni szeretne gyermeke pedagógusával, telefonon vagy írásban időpontot egyeztet az érintett tanárral, nevelővel.
- Az intézmény valamennyi tagintézménye szervez olyan programokat, melyekre a szülőket is hívjuk, illetve kifejezetten a szülőknek szervezzük (tanévnnyitó, tanévzáró, ballagás, közös szentmisék, zarándoklatok, kirándulások, nyílt napok, adventi, nagyböjti rendezvények, anyák napja, plébániai litániák, előadások, tájékoztatók, gyereknap stb.). Ezek helyét, idejét az éves munkaterv tartalmazza.
- Szülők elektronikus és papír alapú tájékoztatása az SzMSz 15.3.3 pontjában szabályozott módon. A szülőket folyamatosan értesítjük tanítványunk előrehaladásáról, hiányzásáról, késéseiről, valamint a személyét érintő dicsérő és elmarasztaló intézkedésekről a digitális napló révén. A tanuló félévi és év végi eredményeiről a szülő tájékoztatást kap a félévi értesítő és az év végi bizonyítvány révén. Az iskola minden jelentős intézkedését, döntéseit, határozatait írásban közli a szülőkkel. Az igazgató a szülők írásbeli kérésére köteles írásban válaszolni.
- Az iskola, rendszeresen tájékoztatja a szülőket az iskola programjairól, aktualitásokról, híreiről a honlapon keresztül és az üzenő füzetek által.
- Az igazgató, meghívásos alapon ellátogat a Szülői Szervezet ülésire, és tájékoztatja ad a szülőket érintő kérdésekről, egyeztet a közös programokról. Ezek hagyományosan:
  - az iskolai bál szervezése, szponzorok felkeresése, díszítés, műsor;
  - sport- és egészségnapokon büfé biztosítása;
  - farsangi bálon zsűrizés, nyereemények, jutalmak biztosítása;

- gyereknapi program szervezése.

Nem rendszeres kommunikációs lehetőségek adódnak:

- a szülői szervezettel közös iskolai rendezvényeken;
- családi kirándulásokon, zarándokutakon;
- szentmiséken, plébániával közös programokon

A Köznevelési törvény hatályos előírása szerint a szülőket a megelőző tanév végén tájékoztatjuk azokról a tankönyvekről, tanulmányi segédletekről, taneszközökről, ruházati és más felszerelésekről, amelyekre a következő tanévben a nevelő és oktató munkához szükség lesz. Tájékoztatjuk őket továbbá az iskolától kölcsönözhető tankönyvekről, taneszközökről és más felszerelésekről, valamint arról is, hogy az iskola milyen segítséget tud nyújtani a szülői kiadások csökkentéséhez.

A szülők részéről elvárhatjuk:

- Aktív részvételt az óvodai, iskolai, kollégiumi rendezvényeken,
- Ötletnyújtást az előadások (hitéleti, nevelési, stb.) témáihoz,
- Őszinte véleménynyilvánítást,
- Együttműködő magatartást,
- Nevelési problémák őszinte megbeszélését, a közös megoldásra való törekvést,
- Érdeklődő, segítő hozzáállást,
- Szponzori segítségnyújtást lehetőségeikhez mérten.

3.16.2 A diákokkal történő kapcsolattartás formái

A tanulók információkhoz jutást az iskola a következő módon biztosítja: az információk közvetítéséhez rendelkezésre áll az iskolarádió és az aulában kialakított hirdetőtábla; a tanuló információt kérhet szóban vagy írásban az osztályfőnöktől személyesen, igazgatótól személyesen vagy képviselő útján, a DÖK képviselőitől, elnökétől személyesen. Az iskola egészének életéről, az iskolai munkaterről, az aktuális feladatokról az intézményvezetés a diákközgyűléseken, iskolagyűléseken rendszeresen tájékoztatja a tanulókat. Az intézményvezetés és az egyes programok felelősei a folyosón elhelyezett hirdetőtáblán, az iskola honlapján keresztül, és az iskolarádió, valamint annak facebook oldalának útján, az osztályfőnökök az osztályfőnöki órákon tájékoztatják a tanulókat. A diákok személyét érintő problémákkal elsődlegesen az osztályfőnök és a szaktanárok foglalkoznak.

3.16.3 Együttműködés az iskola külső partnereivel

Együttműködés a fenntartóval

Az iskola céljának meghatározásában, oktatás-nevelési feladatainak megvalósításában minden tekintetben a fenntartó útmutatásai az irányadók.

Együttműködés más oktatási-nevelési intézményekkel

Az egyházi iskolákkal való kapcsolattartás révén iskolánk mintát, tapasztalatokat, a jobb önmegismerést szolgáló összehasonlítási alapot nyer, intézményi és személyes, emberi kapcsolatokban gyarapszik. Intézményünk vezetősége rendszeres kapcsolatot ápol az Egyházmegye területén működő katolikus iskolákkal. A vezetők rendszeresen találkoznak egymással. A pedagógusok és a gyermekek/tanulók részt vesznek a „testvériskolák és óvodák” rendezvényein, meghirdetett tanulmányi- és sport versenyein.

A közvetlen környezetünkben található önkormányzati iskolákkal intézményünk alkalmi kapcsolatokat ápol: sport- és szellemi vetélkedőkön való találkozásokkal. Különösen szoros

a kapcsolat a Szécsényben működő állami fenntartású iskolával és önkormányzati fenntartású óvodával. Az utóbbival együttműködési megállapodás alapján történő kapcsolattartást ápolunk.

Együttműködés szociális és társadalmi szervezetekkel

Iskolánk megfelelő mérlegelés után tartós és folyamatos kapcsolatok kiépítésére törekszik több társadalmi szervezettel, amelyeknek tagjai külső előadókként segítik nevelő-oktató munkánkat (Caritas, Vöröskereszt), illetve az életbe való kilépés lehetőségét, nevelési céljaink szolgálatában álló programjaink színterét jelenthetik.

Az iskola által szervezett közösségi szolgálat keretein belül szociális intézményekkel, szervezetekkel, intézményekkel működünk együtt, hogy diákjaink személyiségébe egyre mélyebben beleivódjon a szociális érzékenység és a mások iránti felelősség tudata, az értékteremtő munka végzése. A törvényi előírásoknak megfelelően tanulóink 2016. január 1. után érettségi bizonyítványt csak 50 óra közösségi szolgálat teljesítése után kaphatnak. Közösségi szolgálat: szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenység és annak pedagógiai feldolgozása, amely egyénileg vagy csoportosan, projekt módszerrel is végezhető. Iskolánk az érintett 9–11. évfolyamos tanulók számára lehetőség szerint három tanévre, arányosan elosztva biztosítja a feltételeket a legalább ötvenórás közösségi szolgálat teljesítésére, amelytől azonban indokolt esetben a szülő kérésére el lehet térni. A közösségi szolgálat teljesítése nem zavarhatja a tanítási órák rendjét. Igyekszünk felvenni kapcsolatot minél több fogadó intézménnyel, előnyben részesítve a környéken lévő, ezáltal egyszerűbben megközelíthető szervezeteket. Ennek során törekszünk az engedélyezett tevékenységek mindegyikéből partnert találni. A közösségi szolgálat keretei között:

- az egészségügyi,
- a szociális és jótékonyági,
- az oktatási,
- a kulturális és közösségi,
- a környezet- és természetvédelmi,
- a katasztrófavédelmi,
- az óvodás korú, sajátos nevelési igényű gyermekekkel, tanulókkal, az idős emberekkel közös sport- és szabadidős területen folytatható tevékenység.

A szabályozás további részleteit az iskola SZMSZ-e tartalmazza.

Kapcsolattartás a pedagógiai szakszolgálatokkal és szakmai szolgáltatókkal

A pedagógiai szakszolgálatok és a pedagógiai szakmai szolgáltató intézmények iskolánk partnerintézményei. Az iskolával tanulói jogviszonyban álló sajátos nevelési igényű, valamint tanulási, beilleszkedési és magatartási zavarokkal küzdő gyermekek, tanulók magas színvonalú és eredményes ellátása érdekében az iskola folyamatosan kapcsolatot tart a pedagógiai szakszolgálatokkal és a pedagógiai szakmai szolgáltató intézményekkel.

A kapcsolattartás főbb formái:

- az iskolavezetés döntése alapján az iskola pedagógusai részt vesznek a pedagógiai szakmai szolgáltatók vagy szakszolgálatok által rendezett különböző konferenciákon, tanácskozásokon, műhelymunkákon, továbbképzéseken, tréningeken, szakértői konzultációkon és más szakmai rendezvényeken;

- vizsgálatok kezdeményezése a szakszolgálatoknál szülei, szaktanári jelzések alapján;
- kontrollvizsgálatok ügyintézése a gyermekek, tanulók részképesség fejlődésének diagnosztizálása és szükséges iskolai fejlesztésük érdekében;
- megbeszélés folytatása az érintett osztályfőnökök bevonása mellett a pedagógiai szakszolgálatok azon munkatársaival, akik részt vesznek az iskola tanulóiak fejlesztésében;
- a sajátos nevelési igényű, valamint tanulási, beilleszkedési és magatartási zavarokkal küzdő gyermekek ellátásának ellenőrzésében történő közreműködés.

Együttműködés az egészségügyi szolgáltatókkal

A védőnő az egészségügyi szoba ajtaján kihirdetett időpontokban látja el szolgáltatásait. Ebben az időpontban a kapcsolattartás közvetlen, verbális. Más időpontokban telefonon keresztül történő egyeztetést követően, munkaidőben, elfoglaltságától függően látja el szolgáltatásait. Az iskolaorvos és a iskolai fogorvos éves munkarendjének megfelelően látja el a tanulókat. A szűrések, prevenciók programok egyeztetése telefonon keresztül a szervezési igazgatóhelyettes feladata. Az egészségügyi szolgáltatók feladatait az SzMSz 20.5 pontja részletezi.

3.17 A tanulmányok alatti vizsgák szabályai

Iskolánkban a következő típusú vizsgák fordulhatnak elő:

Különbözeti vizsga:

Az igazgató írja elő más iskolából, évfolyamról vagy iskolaszervezeti típusból érkezett tanulóknak a tanrendek (tananyagok) összevetése után. Ezt a vizsgát bizottság előtt kell letenni. A vizsga követelményeit, formáit, idejét az igazgató az illetékes munkaközösség-vezetők véleményének figyelembevételével határozza meg. A vizsga letétele ingyenes.

A második-nyolcadik évfolyamba jelentkező tanulónak – az iskola helyi tantervében meghatározott követelmények alapján összeállított – szintfelmérő vizsgát kell tennie azokból a tantárgyakból, amelyeket előző iskolájában – a bizonyítvány bejegyzése alapján – nem tanult. Amennyiben a tanuló bármely tantárgyból a szintfelmérő vizsgán az előírt követelményeknek nem felel meg, a vizsgát az adott tantárgyból két hónapon belül megismételheti. Ha az ismételt vizsgán teljesítménye újból nem megfelelő, az évfolyamot köteles megismételni, illetve tanév közben az előző évfolyamra beiratkozni.

Javítóvizsga

A tanulmányi kötelezettségüket tanév végén elégtelen érdemjeggyel zárt diákok részére szervezett belső vizsga, kivéve, ha a tanuló háromnál több tantárgyból kapott elégtelen érdemjegyet. Javítóvizsgára vonatkozó szabályok:

- Ideje: a tanév utolsó hetére az éves munkatervben meghatározott, a szokásos módon kihirdetett időpontban.
- Követelményei: a helyi tantervben az adott tantárgyból, az adott tanévre meghatározott követelmények.
- Formája: írásban és/vagy szóban a házirendben szabályozott módon.

- A javítóvizsgára a bizonyítvány leadásával kell, a vizsga ideje előtt, az osztályfőnöknél jelentkezni.
- A feladatlapot, tételsort a tanulót tanító pedagógus - a helyi tanterv figyelembevételével - határozza meg, és a munkaközösség-vezető jóváhagyásával válik érvényessé.
- A tanuló teljesítményének értékelését egy 3 tagú bizottság végzi. A bizottság tagjainak kijelölésénél lehetőség szerint az alábbi szempontokat kell figyelembe venni:
  - a tanulót a tanévben tanító és minősítő szaktanár
  - a munkaközösség-vezető által megbízott tanár (lehetőleg a tantárgyat tanító szaktanár)
  - a munkaközösség-vezető

A javítóvizsgára felkészüléshez iránymutatást adunk tanulóinknak. A javítóvizsga letétele ingyenes.

Osztályozó vizsga

Az adott évfolyam valamennyi tárgyából vagy egyes tantárgyakból tehető iskolai vizsga, amelyre magántanulók, hiányzásuk miatt nem osztályozható tanulók, valamely tantárgyból egyéni felkészülést folytató tanulók, tanulmányi idejüket lerövidítő tanulók jelentkezhetnek. Minden évfolyamot külön osztályzattal kell lezárni. Javítóvizsgára vonatkozó szabályok:

- Ideje: az éves munkatervben meghatározott, a szokásos módon kihirdetett időpontban.
- A hiányzásokból eredő osztályozóvizsga letételét nevelőtestületi értekezlet engedélyezi. Tanulmányaikat rövidebb idő alatt teljesítő osztályozó vizsgára bocsátás kérelmeit az igazgató határozattal engedélyezi. Magántanulók vizsgára bocsátása automatikus, a szülő tudomásulvételével történik.
- Követelményei: a felsőbb évfolyamba lépéshez szükséges ismeretek.
- Formája: írásban és/vagy szóban a házirendben meghatározott módon.
- Tantárgyankénti és évfolyamonként feladatlapot, tételsort a tanulót tanító pedagógus - a helyi tanterv figyelembevételével - határozza meg, és a munkaközösség-vezető jóváhagyásával válik érvényessé.
- A tanuló teljesítményének értékelését egy 3 tagú bizottság végzi. A bizottság tagjai:
  - a tanulót a tanévben tanító vagy az előző tanévben minősítő szaktanár
  - a munkaközösség-vezető által megbízott tanár (lehetőleg a tantárgyat tanító szaktanár)
  - a munkaközösség-vezető

Az osztályozó vizsga felkészüléshez iránymutatást adunk tanulóinknak. Az osztályozó vizsga letétele ingyenes. Az a tanuló, aki osztályzatát osztályozó vizsgán szerezte – és ezzel teljesítette a továbbhaladás feltételeit - az osztályozó vizsga napjától mentesül a tanóra látogatás kötelezettsége alól, de nem mentesül az iskolában való megjelenés alól.

Pótló vizsga

Pótló vizsgát tehet a tanuló, ha valamely vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné. Időpontját az igazgató jelöli ki, melyről írásban tájékoztatja az érintettet.

Érettségi vizsga

Állami vizsga, mely központi vizsgakövetelmények, vizsgaszabályzat (100/1997. kormányrendelet) és a tanévindító kormányrendelet időbeosztása alapján zajlik.

A középszintű érettségi vizsga témaköreit az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002. (V.24.) OM rendelet alapján határozzuk meg. A tantárgyankénti középszintű témaköröket a szaktanár állítja össze, a munkaközösség-vezető hagyja jóvá és a vizsga megkezdését megelőző 60 napon túl hozzuk nyilvánosságra az iskola honlapján.

3.18 A tanulói jogviszony létesítésének és megszűnésének feltételei, felvétel, átvétel

3.18.1 Tanulói jogviszony létesítése

A közoktatási intézmény tanulói közé felvétel vagy átvétel útján lehet bejutni. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől és az átvételtől az iskola igazgatója dönt. A tanulói jogviszony a beiratás napján jön létre. A tanuló a tanulói jogviszonyon alapuló jogait az előbbi időponttól kezdve gyakorolhatja. A felvételnél, átvételnél plébánosi ajánlás, illetve a gyermek keresztségéről szóló igazolás is bekérhető. A Nógrádsipeki óvodában és iskolában az igazgató a tanulói jogviszony létesítésének jogát az ottani tagintézmény-vezető hatáskörébe helyezi, melyet visszavonhat.

3.18.2 A felvételi eljárás iskolánk 1. évfolyamába

A beiskolázást az igazgató a fenntartóval egyeztetve végzi. A beiskolázást nem köti körzethatár, kivéve Nógrádsipeken. A Nógrádsipeki Keresztény Általános Iskola köteles fogadni a Nógrádsipeki lakóhellyel rendelkező tanköteles korú gyermekeket. A felvétel alapvető szempontja, hogy a szülő és gyermeke elfogadják az iskola pedagógiai programját, és eltökéltek legyenek annak megvalósításában. Az általános iskola első osztályába jelentkezni kívánó tanulókat a köznevelési törvényben előírt időben vesszük föl. Jelentkezés jelentkezési lap kitöltésével történik, melyen a szülő a felekezeti hovatartozásról is nyilatkozik. A jelentkezésről az igazgató dönt (Nógrádsipeki Keresztény Általános Iskola esetében a tagintézmény-vezető a SZMSZ-ben szabályozott módon). A felvételtől vagy az esetleges elutasításról a szülőket az igazgató a beiratkozás napjáig írásban értesíti. A beiratkozás napja az állami iskolák számára kihirdetett időpont. A beiratkozás feltétele:

- tanköteles kor,
- iskolaérettséget igazoló szakvélemény
- iskola rendjének, szellemiségének elfogadása.

Túljelentkezés esetén elsőbbséget élvez az alábbi sorrendben az:

- aki gyakorolja vallását,
- aki az intézmény óvodájából jelentkezik,
- a jelentkező lakhelye Szécsény városa (Bárkányi Iskolába történő jelentkezés esetén)
- akinek nagyobb testvére iskolánkba jár vagy járt.

Amennyiben iskolánk – a rendeletben megadott sorrend szerint – az összes felvételi kérelmet helyhiány miatt nem tudja teljesíteni, akkor az érintett csoportba tartozók között

sorsolás útján kell dönteni. A sorsolás lebonyolításának részletes szabályait a házirend tartalmazza.

A beiratkozásra hirdetményben meghatározott időben és módon kerül sor. A hirdetmény a beiratkozás kitűzött napja előtt minimum harminc nappal jelenik meg, megtekinthető az iskola honlapján, a helyi médiában és az iskolai faliújságon. A hirdetmény tartalmazza a beiratkozáshoz szükséges dokumentumok listáját. Az iskolába felvett tanulók osztályba sorolásáról az igazgató dönt.

3.18.3 Felvételi eljárás a négy évfolyamos gimnáziumba

A gimnáziumba történő jelentkezés a tanév rendje szerint meghatározott felvételi eljárásnak megfelelően, a Köznevelési Információs Rendszeren keresztül történik. Az iskola a gimnáziumba jelentkezők számára a felvételi követelményeket a tanév rendjéről szóló rendelet által meghatározott időben a felvételi tájékoztatóban hozza nyilvánosságra. A felvételtől – pontozás alapján - az igazgató dönt.

A felvételi eljáráshoz az alábbi dokumentumok benyújtása szükséges:

- az iskola honlapjáról letölthető vagy a titkárságról személyesen elvihető központilag kiadott jelentkezési lap, kitöltve;
- Nyilatkozat felekezeti hovatartozásról, egyházközségi részvételtől (formanyomtatvány az iskola honlapjáról letölthető vagy a titkárságról személyesen elvihető) az iskola igazgatójához benyújtva más intézményből jelentkezők számára.

A döntés meghozatalát megelőzően a más intézményből jelentkező tanulók elbeszélgetésen vesznek részt. A szóbeli meghallgatáson – az igazgató megbízásából - az iskola vezetésének egy tagja, és további két pedagógus vesz részt, akik egyszerű többségi szavazással döntenek, arról, hogy a jelentkező tanuló felkerülhet-e a jelentkezők listájára vagy pedig elutasításra kerül. Az elutasított tanuló nem szerepel az ideiglenes felvételi jegyzéken. Az elutasításról az intézmény igazgatója a jelentkezőt annak gondviselőjét a meghallgatástól számított 8 napon belül írásban tájékoztatja.

A rangsorolás az alábbi pontozási útmutató alapján történik:

- A 7. év végi és a 8. félévi jegyek (magyar nyelv és irodalom, történelem, matematika, idegen nyelv, természettudományi tantárgyak átlaga) (50 pont)

Ez alapján készül el a végső rangsor. Pontazonosság esetén az azonos teljesítményt elérő tanulók közül a rangsor elkészítésénél előnyben kell részesíteni a halmozottan hátrányos helyzetű tanulót, ezt követően azt a jelentkezőt, akinek a lakóhelye, ennek hiányában a tartózkodási helye Szécsényben található. Továbbá azokat a diákokat, akiknek testvére már az intézmény tanulója.

Amennyiben iskolánk – a rendeletben megadott sorrend szerint – az összes felvételi kérelmet helyhiány miatt nem tudja teljesíteni, akkor az érintett csoportba tartozók között sorsolás útján kell dönteni. A sorsolás lebonyolításának részletes szabályait a házirend tartalmazza.

3.18.4 Átvételi eljárás

Általános iskolából vagy négyosztályos gimnáziumból, illetve bármely más oktatási formából a tanulmányi eredmény alapján mérlegelve az igazgató, határozattal vehet át tanulót,

szükség esetén elbeszélgetéssel, különbözeti vizsga elrendelésével, egyedi elbírálás alapján.

Az átvételi eljáráshoz az alábbi dokumentumok kérhetők be:

- Szülői kérelem benyújtása, indoklással ellátva;
- az összes korábbi bizonyítvány vagy hiteles másolata a megelőző három évre visszamenőleg;
- az adott tanév értékelési naplójának tanulóra vonatkozó másolata;

Felvételi elbeszélgetések a vezetőség valamelyik tagjával, leendő osztályfőnökkkel az igazgató által felkért szaktanárral történik. Az elbeszélgetés csak a tanuló személyiségére, hitéletére vonatkozhat. Az átvételről az igazgató dönt.

3.18.5 A tanulói jogviszony megszűnése

Megszűnik a tanulói jogviszony,

- ha a tanulót másik iskola átvette, az átvétel napján,
- az általános iskola utolsó évfolyamának elvégzéséről szóló bizonyítvány kiállításának napján,
- gimnáziumi tanulmányok esetén az utolsó évfolyam elvégzését követő első érettségi vizsgaidőszak utolsó napján,
- ha a tanuló tanulói jogviszonyát - a tanköteles tanuló kivételével - fizetési hátralék miatt az igazgató a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló eredménytelen felszólítása és a tanuló szociális helyzetének vizsgálata után megszünteti, a megszüntetés tárgyában hozott döntés jogerőre emelkedésének napján (kivéve, ha a tanuló hátrányos helyzetű.),
- ha a nem tanköteles tanuló, az iskola kötelező foglalkozásairól a jogszabályban meghatározott időnél igazolatlanul többet mulasztot,
- ha a nem tanköteles tanuló – 18. életév betöltése előtt szülő – írásban bejelentette kimaradását, a tudomásulvétel napjával,
- ha a tanulót az iskola fegyelmi határozattal kizárta, a fegyelmi határozat jogerőre emelkedésének napján.

Az iskola a tanítási év utolsó napján egyoldalú nyilatkozattal is megszüntetheti annak a tanulónak a tanulói jogviszonyát, aki nem tanköteles, ha ugyanannak az évfolyamnak a tanulmányi követelményeit második alkalommal nem teljesítette.

4 Székhelyintézményben működő általános iskola helyi tanterve

4.1 A választott kerettanterv megnevezése

Az intézmény helyi tanterve a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet alábbi mellékletei alapján készültek:

általános iskola 1-4 évfolyamra: **1. melléklet** – Kerettanterv az általános iskola 1–4. évfolyamára (Javítva a 34/2014. (IV. 29.) EMMI rendelet 2. melléklete szerint)

általános iskola 5-8 évfolyamra: **2. melléklet** – Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyamára (Javítva a 34/2014. (IV. 29.) EMMI rendelet 3. melléklete szerint)

Tantárgy	Változat	
	1-4. évf.	5-8. évf.
Magyar nyelv és irodalom		A
Történelem		
1. Idegen nyelv		
2. Idegen nyelv		
Matematika		
Természetismeret		
Fizika		B
Biológia-egészségtan		A
Kémia		B
Földünk és környezetünk		
Ének-zene	A	A
Rajz és vizuális kultúra		
Informatika		
Technika, életvitel és gyakorlat		
Testnevelés és sport		
Művészetek		
Társadalomismeret		
Mozgóképkultúra és médiaismeret		
Emberismeret és etika		
Hittan		

4.2 Az iskola tantárgyi rendszere, óraterve

4.2.1 A képzés kerettanterv szerinti óraterve

A szabadon tervezhető időkeretet elosztottuk az egyes tantárgyak között, jelölése: +1,2.

A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások óraszámát, a megtanítandó és elsajátítandó tananyagot az egyes tantárgyak részletes helyi

tantervei tartalmazzák. A tantárgyi óraszám 10%-al történő kiegészítése két módon történt: tantárgyak önálló tematikai egységgel történő bővítésével, más tantárgyaknál az egyes tematikai egységek óraszám-bővítésével, amely az elmélyítést, a gyakorlást, a képességefejlesztést szolgálja.

A tanórán kívüli foglalkozásokat és az osztálybontásokat az osztály számára engedélyezett heti időkeret és a tanuló heti kötelező óraszámának különbségének terhére szervezzük meg.

Tanórai foglalkozások megnevezése	Tanórai foglalkozások óraszámja évfolyamonként							
	1	2	3	4	5	6	7	8
magyar nyelv és irodalom	7+1	7+1	6+2	6+1	4	4	3+1	4
1. élő idegen nyelv				2+1	3+1	3+1	3+1	3+1
matematika	4+1	4+1	4+1	4+1	4	3+1	3+1	3+1
történelem és állampolgári ismeretek					2	2	2	2
környezetismeret	1	1	1	1				
természetismeret					2	2		
Fizika							1,5	1,5+0,5
Kémia							1,5	1,5
Biológia							1,5	1,5+0,5
Földrajz							1,5	1,5
éneke-zene	2	2	2	2	1	1	1	1
rajz/vizuális kultúra	2	2	2	2	1	1	1	1
mozgóképek és médiaismeret/magyar hon és népismeret					1	+1		
informatika					+1	1	1	1
Életvitel/technika	1	1	1	1	1	1	1	
Testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5
Osztályfőnöki					1	1	1	1
Hittan	1(+1)	1(+1)	1(+1)	1(+1)	1(+1)	1(+1)	1(+1)	1(+1)
Szabadon tervezhető órakeret +n	2	2	3	3	2	3	3	3
A tanuló heti kötelező óraszámja	25	25	25	27	28	28	31	31
A tanuló heti kötelező óraszámja +1 hittan, (+1) nem számít bele az órakeretekbe a NAT 9.§ 1.a szerint	25+1	25+1	25+1	27+1	28+1	28+1	31+1	31+1

A helyi tanterv elkészítésénél a kerettantervek által kínált szabadon választhat tantárgyak óraterveibe történő felvételével és az emelt szintű oktatás bevezetésével nem élünk.

4.2.2 A kötelezően választandó és szabadon választható tanórai és egyéb foglalkozások

Az általános iskolai képzésben minden tantárgy kötelező. Idegen nyelvből angol nyelvet oktatunk 4-8. évfolyamon.

Intézményünkben a szabadon választható foglalkozások óraszámja heti egy óra. A foglalkozásokra minden tanév első hónapjának végéig lehet jelentkezni a létszámkeret feltöltődéséig. A foglalkozások a harmadik hét hétfői napjától tarthatók meg. A foglalkozásokat az első két héten kell meghirdetni és a foglalkozást tartó szaktanárnál írásban kell jelentkezni. A foglalkozásról csak szülői kérésre törölhető a tanuló. Az indítható foglalkozásokat minden évben az éves munkaterv tartalmazza.

4.3 Alkalmazható tankönyvek, taneszközök, tanulmányi segédletek kiválasztásának elvei

A tankönyvek, segédletek kiválasztása a munkaközösségek, illetve szaktanárok feladata. A kiválasztás szempontjai, hogy

- a könyv szemlélete megegyezik-e iskolánk szellemiségével;
- a tankönyvhöz szükségesek-e segédletek (feladatgyűjtemény, munkafüzet szöveggyűjtemény);
- elfogadható-e a tankönyvek ára a szülők többsége számára;
- igazodik-e a tankönyv a helyi tantervhez, a tanulók életkori sajátosságaihoz;
- tartalmában, formájában igényes, áttekinthető, érdeklődést keltő a könyv;
- könnyen érthető, tanulható-e a szövege.

A tapasztalatokat a munkaközösségek évente összegzik, s megfigyeléseiket az új rendeléseknél hasznosítják.

A tankönyvek és segédeszközök kiválasztásakor állandó figyelmet fordítunk az ingyenes tankönyvellátásra jogosult diákok tankönyveinek biztosítására. A tankönyvrendeléskor fontos szempont a normatív tankönyvellátás költségeinek tervezhető nagysága. A normatív támogatásra jogosult diákok számára a könyveket kölcsönzéssel biztosítjuk. Lehetőség szerint állandó tankönyveket használunk, biztosítva ezzel a tankönyvkölcsönzés megoldását.

Az iskola tulajdonába kerülő taneszközök (kísérleti, szemléltető eszközök stb.) beszerzésének elvei

- legyenek összhangban iskolánk célkitűzéseivel, szellemiségével,
- a kötelező taneszköz jegyzékben szereplő valamint a kooperatív alapú oktatás megvalósításához szükséges eszközök beszerzése elsőbbséget élvez,
- folyamatos szinten tartást biztosítani kell a könyvtár és a számítástechnikai eszközrendszer esetében,
- a további igényeket a munkaközösség állásfoglalásával kell alátámasztani.
- legyen összhangban a könyvtári SzMSz-ben megfogalmazott gazdagítási elvekkel.

4.4 A Nemzeti Alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

4.4.1 Pedagógiai feladataink megvalósítása

Az alsó tagozat első két évfolyamán az elsődleges pedagógiai feladatunk, hogy az óvodából érkezett kisdiákok között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségeket kezeljük. Ehhez járul hozzá a tanulási módszerek és a motivációs rendszerek kialakítása. Első és második évfolyamon az óvodai kötetlenebb foglalkozások után célunk, hogy a gyermekek hozzászokjanak a 45 perces tanórák fegyelmezett követéséhez, az aktív részvételhez, egy iskolai nap szabályozott ritmusához. Hozzá kell szoktatnunk diákjainkat ahhoz, hogy feladataikat hiánytalanul és határidőre elvégezzék. Ebben segítséget nyújt a napközi támogató háttere, ahol a gyermekek együtt tanulnak meg tanulni.

Harmadik és negyedik évfolyamon meghatározóvá válnak az iskolai teljesítményelvárások által meghatározott tanítási, tanulási folyamatok. Fokozatosan előtérbe kerül a NAT elveiből következő motiválási és tanulásszervezési folyamat.

Alsó tagozaton a tanítók legfontosabb feladata, hogy a diákok szeressék meg a tanulást. Ehhez megfelelő jutalmazási rendszert alakítanak ki az érdemjegyeken kívül ösztönző, kreatív elismerési formákkal.

Ötödik és hatodik évfolyamon, vagyis a felső tagozaton folyó nevelés-, oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása, tanulásmódszertani technikák átadására.

Hetedik, nyolcadik évfolyamon folyó nevelés-, oktatás alapvető feladata a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése az életen át tartó tanulás megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaorientációra, pályaválasztásra. Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, feladat- és problémamgoldáshoz, megalapozzuk az egyéni tanulási módszereket. Fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-, inetraktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat.

Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat első két évében különösen fontos a tanulók között tapasztalható egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése.

Az anyanyelvi nevelésnek kisiskolás korban is alapvető szerepe van a kulcskompetenciák kialakításában, fejlesztésében, mert erre építve, ezáltal válik lehetővé a kultúra aktív befogadása, a társas-társadalmi érintkezés, az identitás kialakulása, az önálló ismeretszerzés és a tanulás.

Az olvasás és írás életkornak megfelelő tudása nélkül elképzelhetetlen a tantárgyakban való továbbhaladás. Az első-második osztályban a tanulók egyedi sajátosságaira tekintettel, differenciáltan kell megszervezni az olvasás-írás tanulásának folyamatát. Segíteni kell a tanulókat abban, hogy a tanulási tevékenységüket fokozatosan növekvő időtartamban legyenek képesek irányítani.

Ennek eszköze a tanítói módszertani eszköztár, s a tanulói csoportnak megfelelő jól megválasztott tankönyvcsalád.

A tanulási hátrányokkal küzdő tanulók megsegítésére az iskolánkban dolgozó fejlesztő pedagógusok állnak rendelkezésre, akik együttműködnek az osztálytanítókkal.

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése a következők mentén történik:

- Fokozatosan átvezetjük a tanulókat az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe;
- Felkeltjük a tanulók érdeklődését a tanulás iránt figyelembe véve az életkori és egyéni jellemzőket is. A tanítás folyamában törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságuk fejlesztésére.
- A tanítás célja, hogy formálódjon és gazdagodjon a tanulók személyisége és gondolkodása. Az életkori sajátosságoknak megfelelően játékos tevékenységekkel, a fokozatosság elvének betartásával és a tapasztalatokon alapuló megismerési módszerek alkalmazásával jutunk közelebb a célhoz.
- Útbaigazítást adunk a tananyag elsajátításával, annak szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban, valamint megtanítjuk a tanulókat tanulni.
- Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait.
- Az alapkészségek kialakítása (értő olvasás, íráskészség, számfogalom fejlesztése), az előzetes tudás és tapasztalat mozgósítása; az egyénre szabott tanulási módszerek, eljárások.
- A biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat az alapvető képességek, készségek elsajátításával; a mentális képességek célirányos fejlesztésével; az önálló tanulás és az önművelés alapozásával.
- A tanulási részképességek fejlesztése (beszéd, olvasás, figyelem, memória, gondolkodás, logika, önművelés), tanulóink problémamegoldó képességének fejlesztése.
- A gondolkodási kultúra fejlesztése; az önművelés igényének és szokásának kibontakoztatása; az egész életen át tartó tanulás eszközeinek megismerése, módszereinek elsajátítása.
- Olyan tudás kialakítása, amelyet új helyzetekben is lehet alkalmazni: előtérbe kerül az új ötletek kitalálása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése.
- Lehetőséget adunk a tehetségek kibontakoztatására és lemaradók felzárkózására.
- A környezet, a körülöttünk lévő világ egyes jelenségeinek empirikus tapasztalatok útján való értékelése.
- A környezeti nevelés terén törekedni kell a tanórán kívüli környezetben történő megvalósítás bővítésére, a lehetőségek maximális kihasználására (napközis időkeret, iskolán kívüli programok, erdei iskola, tanulmányi kirándulások, pályázati programok stb.).
- A tanulókat fizikailag aktív, egészségtudatos életmódra, az egészségmegőrzés érdekeit szem előtt tartó életvezetésre szocializáljuk a foglalkozások során.
- Stressz- és feszültségoldás háttérismereteinek és technikáinak elsajátíttatása a mindennapokban.
- Az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés; a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük.

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A beszédkészség a szóbeli szövegek megértésének és alkotásának fejlesztése. Döntően meghatározza a tanuló kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai pályafutásának sikerét a nyelviség. Elkezdődik a tudatos nyelvszemlélet kialakulásának folyamata.

Különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása, a szókincs aktivizálása és gyakoroltatása. Fontos a magyar kultúra hagyományainak megismerése, megszerettetése.

Kiemelkedően fontos az önálló tanulás képességének kialakítása. A tanulási szokások, technikák tanulása, információszerzés lehetőségeinek, korlátainak megismerése. A figyelem, az önértékelő képesség, a kritikai érzék fejlesztése. Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítmény-elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok.

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában – élményszerű tanúlással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti az alapvető képességeket és alapkészségeket, közvetíti az elemi ismereteket, szokásokat alakít.

Ez az iskolaszakasz a kíváncsiságtól és érdeklődéstől motivált tevékenységek segítségével fejleszti a tanulóknál a felelősségtudatot, a kitartást, az önállóságot, megalapozza a reális önértékelést. Szabályokat közvetít a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez. A tanuló jellemét formálva elősegíti a személyiség éérését.

A stressz- és feszültségoldás különféle lehetőségeinek kimerítése a mindennapi nevelési és más közösségi szituációkban komoly eszköz a problémakezelés és a konfliktuskezelés terén éppúgy, mint az interperszonális kapcsolatokban.

Támogatja az egyéni képességek kibontakozását, segíti a tanulási nehézségekkel való megküzdés folyamatát. A fejlesztést a tanító az egyéni sajátosságokra épülő differenciált tanulásszervezéssel és bánásmóddal szolgálja. Az alapvető képességek, készségek, kompetenciák fejlesztésében a tanulói tevékenységekre épít. A pedagógiai módszerek és eszközök kiválasztásakor a tanulócsoporthoz, illetve az egyes tanulók fejlődési jellemzőit és fejlesztési szükségleteit tekinti legfontosabb kiindulási pontnak.

A motoros fejlesztés eszközei a differenciálás és a motiváció fontos eszközei valamennyi képesség- és készségfejlesztési területen mind a tanórai, mind az egyéb foglalkozások során.

Kisiskolás korban a tanulási képesség az érdeklődés, a kíváncsiság és a kompetenciára törekvés által motivált közös és egyéni tanulási tevékenységek keretében: problémahelyzetek megoldásával, kreativitást igénylő érdekes feladatokkal, a már megszerzett tudás szüntelen mozgósításával, új helyzetekben való felhasználásával fejleszthető leginkább.

E tevékenységek közben alakulnak a fontos képesség-összetevők (együttműködés, megbízhatóság, sikerek megélése, a kudarcok elviselése, újrakezdés, kitartás, önellenőrzés, értékelés) is. Ezekre egész további életükben szükségük lesz.

Szükséges, hogy ne csak a tanító direkt irányítása mellett, hanem egyre inkább függetlenül, önállóan is dolgozni tudjanak.

A belépő első idegen nyelv oktatása vonatkozásában a távlati koncepciót arra kell alapozni, hogy a 12. évfolyam végéig – az érettségi vizsga idejére – a B1 szintet elérjék a tanulók a nyelvtudás terén.

Az önálló tanulás képességének megalapozásához az olvasás-szövegértés fejlődésének függvényében néhány elemi tanulási technika tapasztalati megismerése és többszöri kipróbálása, valamint alapvető tanulási szokások kialakítása szükséges.

Alapvető fontosságú a környezeti nevelés tanórán kívüli megvalósítása, a tanulókat fizikailag aktív, egészségtudatos életmódra, az egészségmegőrzés érdekeit szem előtt tartó életvezetésre való szocializálása, mely minden foglalkozásban helyet kap. Kulcsfontosságú a stressz- és feszültségoldás háttérismereteinek és technikáinak elsajátíttatása a mindennapokban.

Fontos, hogy biztosított legyen a tanulók számára az alkotás lehetősége, melyben megnyilvánulhat kreativitásuk, fejlődhet kezdeményező és problémamegoldó képességük. Ez lehet az alapja a konstruktív gondolkodásuk kialakulásának, valamint ennek során a tanulók felkészülnek az önálló ismeretszerzésre, az örömet nyújtó egész életen át tartó tanulásra.

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képességegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.

Különösen nagy hangsúly van a matematikai és az anyanyelvi kompetenciaterületek fejlesztésén. Esélyteremtéssel, felzárkóztatással, tehetséggondozással igyekszünk segíteni a tanulók képességeinek kibontakoztatását. Az esélyegyenlőtlenség, a szegregáció elleni küzdelem, a megkülönböztetés hátrányainak bemutatása és az ellenük való küzdelem az iskolában társadalmi fontosságú. Ennek etikai alapú megközelítése valamennyi tanórai és – a nevelési célzatú foglalkozások között kitüntetett helyen szereplő osztályfőnöki órák mellett – a tanórán kívüli foglalkozásban is elengedhetetlen. A nemzetiségek, a nyelvi-vallási etnikumok iránti megértő, befogadó attitűd, a kultúrtörténeti relevanciájuk, államalkotó jelentőségük bemutatása egyaránt lényeges az ismeretközlésben és a nevelés-oktatás egészén keresztül.

A kompetencia alapú oktatás napjainkban olyan cél, amely alapvetően átalakítja az iskoláról, a tanításról és tanulásról való gondolkodást. A hangsúly a tartalomról a tanulás kompetencia alapú koncepciójára helyeződött át. A cél eléréséhez a tudás alapú társadalom követelményeinek megfelelő, a magasabb szintű és színvonalú foglalkoztatás igényét kielégíteni képes oktatási és képzési rendszerekre van szükség. Ennek fő összetevője az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák elsajátítása, amely a személyiség kiteljesítéséhez, a társadalmi beilleszkedéshez és a foglalkoztathatósághoz nélkülözhetetlen.

Az ismeretek, alapfogalmak és a rendszerközpontú szemlélet mellett kell megfelelő teret engedni az ezeket nélkülözni nem képes kompetencialapú fejlesztésnek.

A kulcskompetencia olyan kompetencia, amely döntő a személyiség kiteljesítése és az egész életen át tartó fejlődés (kulturális tőke), az aktív állampolgári szerepvállalás és beilleszkedés a társadalomba (társadalmi tőke) és a foglalkoztathatóság (emberi tőke) szempontjából.

Az iskolai nevelés-oktatás alapvető célja az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák fejlesztése, melyek a következők:

- anyanyelvi kommunikáció
- idegen nyelvi kommunikáció
- matematikai kompetenciák
- természettudományos és technikai kompetenciák
- digitális kompetencia

- szociális és állampolgári kompetenciák
- kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
- esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség
- a hatékony, önálló tanulás

A kritikus készségek, így az alapkészségek elsajátítása az iskolai nevelő-oktató munka fő feladata, melynek keretében:

- mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait;
- az egészséges életvitel kialakításához biológia-egészségtan tantárgy gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni, mely az egészségmegőrzésnek, a fizikailag aktív és egészségtudatos életvezetésre készítésnek a komplex intézményi mozgásprogrammal, valamint az egészségnevelési programmal való összhangját képes megjeleníteni a lelki egészség fejlesztésével egyetemben (pl. stressz- és feszültségoldó programok);
- az önismeret alakításával, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztésével, az együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban;
- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont: az életkori jellemzők figyelembevétele; az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása;
- a kreativitás fejlesztése; az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés; a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük;
- a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozásával; helyes magatartásformák megismertetésével és gyakoroltatásával;
- az egészséges nemzeti öntudat fogalmi elemeinek megismertetésével a közösségfejlesztés céljait is szolgáljuk, de kellő hangsúllyal mutatunk rá a tolerancia fontosságára, a velünk élő nemzetiségek, vallási-nyelvi etnikumok nemzet- és államalkotó szerepére, melynek különös jelentősége van történelem, magyar irodalom, erkölcsstan tantárgy terén;
- a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat és az alapvető képességek, készségek elsajátításával; a mentális képességek célirányos fejlesztésével; az önálló tanulás és az önművelés alapozásával;
- fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulószervezési módokat.

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már 1-6. évfolyamon – megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaaorientációra.

A XX. századi totális diktatúrák jellemzőinek feldolgozása, az általuk elkövetett bűntettek tárgyilagos megismertetése a tanulók életkori sajátosságaiból fakadóan különös jelentőségű az alapvető emberi jogi (alkotmányjogi) ismeretek közvetítésével együtt. Ennek keretén belül az Alaptörvény Nemzeti hitvallás és Alapvetés részegységeinek ismertetésével igyekszünk a tanulókat érthető és általuk is értelmezhető ismeretanyaghoz juttatni, mely a felelős,

nemzetéért megalkuvás nélkül tenni akaró és tudó, pozitív demokráciaképpel rendelkező állampolgárrá nevelés kulcsfontosságú területe.

A természettudományi tantárgyak oktatása terén – az adott kompetenciaterület sajátosságaihoz igazodóan – a következők jelentik a prioritást:

- természettudományos és műszaki életpályára való szocializáció;
- a jelen érdekesítő kutatási kérdései, az abba való bepillantás engedése a tanulók számára;
- természettudományos gondolkodás tanórán kívüli környezetben történő komplex fejlesztése.

4.4.2 Fejlesztési területek – nevelési célok

A fejlesztési területek és a nevelési célok áthatják a pedagógiai folyamat egészét, s így közös értékeket jelenítenek meg. A célok elérése érdekében a pedagógiai folyamatban egyaránt jelen kell lennie az ismeretszerzés, a gyakoroltatás-cselekedtetés mellett a példák érzelmi hatásának is.

Az erkölcsi nevelés

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megértésére, megvitatására. Hangsúlyt kell helyezni a közelmúlt viharos történelmi eseményeinek etikai alapú megítélésére, a XX. századi totális diktatúrák lélektelen, emberellenes voltának sokoldalú bemutatására, különös tekintettel a társadalomtudományi és művészeti tantárgyak oktatása terén. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja a tanulók életében olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát, ugyanakkor legyenek képesek azon alkotók helyes etikai alapú megítélésére is, akik elfogadhatatlan politikai és morális szerepvállalásuk révén – akár passzívan, akár tevőleges cselekvések során – az embertelen eszmék és gyakorlat szolgálatába álltak, idegen elnyomó hatalmak érdekeit szolgálták ki. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű

kultúráját. Tájékoztassanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról. A nemzeti öntudat egészséges voltától idegen mindenféle nacionalizmus – így a nemzetiségek, a vallási-nyelvi etnikumok történelem- és jelenformáló szerepének és államalkotó létük elismerésének az iskolai nevelés-oktatás egészében evidenciának kell lennie.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. A felelős, hazájáért cselekedni akaró és tudó állampolgárrá nevelésnek szerves része a demokratikus jogállam és a nemzeti függetlenség (szuverenitás) ellen fellépő törekvések felismerése, és annak megértése, hogy a diktatúrák elleni küzdelem minden korban elsődleges állampolgári kötelezettség, hiszen a jogtiprásból sohasem születhet jog. Ennek alapján kell a XX. századi totális diktatúrák jellemzőit is feldolgozni, feltárva e rendszerek emberiség ellen elkövetett soha el nem évülő bűntetteit is. Az iskola megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és ennek keretében biztosítja a honvédelmi nevelést. A részvétel a közügyekben megkívánja a kreatív, önálló kritikai gondolkodás, az elemzőképeség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások. Az iskola minden évfolyamán fontos feladat – az életkori sajátosságok és egyéb specifikációk mentén – Magyarország Alaptörvényének, különösen a Nemzeti Hitvallásban és az Alapvetésben foglaltak megismertetése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő tanulók, az elsajátított készségekre és tudásra támaszkodva énképükben is gazdagodjanak, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatást igényelnek ahhoz, hogy tudatosuljon, a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

A családi életre nevelés

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését az iskolai életbe. Kitüntetett feladata az intézménynek így a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A felkészítés a családi életre

segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről. Az iskolában foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. Láttatni kell a diákokkal, hogy a fizikai erőnlét, a fittség – a test egészsége és jóléte – elválaszthatatlan a lelki egyensúlytól, a lélek egészségétől. A rendszeres testnevelés és sporttevékenység révén könnyebb elviselni a stresszt, a fizikai, lelki és szellemi terheléseket. A testi és a lelki egészség harmonikusan együtttható fejlesztése és megőrzése a tanulók élethosszig tartó, egészségtudatos, fizikailag aktív életvezetésre történő szocializálásának célját szolgálja, melyhez szorosan kapcsolódik a tehetséggondozás és a motoros műveltség eszközeivel való személyiségfejlesztés is. Az egészségfejlesztés és -megőrzés ösztönző erővel kell, hogy bírjon az egészségközpontú tevékenységrendszerek tudatos kialakítására és fenntartására. A tanulókat ösztönözni kell arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stressz- és feszültségoldás különféle ismereteinek elsajátítására, módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megővására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Feladat, hogy a családdal együttműködve felkészítsük a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. Motiválni és segíteni kell a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében. Nélkülözhetetlen szerepet tölt be a mozgástanulás a tanulók saját testképének megismerésében és a testtudat kialakításában. Mindennek sikere nagyban függ a komplex intézményi mozgásprogram elméleti és gyakorlati minőségétől.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A Nat ösztönzi a személyiség fejlesztését, kibontakozását segítő nevelést-oktatást: célul tűzi ki a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítását a tanulóknál úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal (együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári létezéshez.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. A természettudományi oktatás és nevelés terén a tanulók empirikus tapasztalataira épülő és életkori sajátosságaikhoz, igényeikhez adekvát módon kapcsolódó ismeretátadás a természettudományos és műszaki életpályákra való szocializáció sikerességének záloga. Stratégiai cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Olyan magatartás határozza meg a tanulók viszonyát az ember életteréül szolgáló környezethez, annak fenntartható megővéséhez és fejlesztéséhez, melynek tudásbázisa nem kizárólagosan a rendszerszerűség, az alapelvek és kulcsfogalmak merev struktúrájára épül, hanem elsősorban a különféle összefüggésekre alapozott és

begyakorolt természettudományos és műszaki műveltség mindennapi életben és a munka világában való hatékony alkalmazhatóságához. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári köteleességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába. A természettudományos oktatás-nevelés, a műszaki életpályára való szocializáció és a környezeti nevelés terén a jelenben folyó kutatások folyamatai alapvető jellegű ismeretnek és a nem hagyományos oktatásszervezési módszerek terrénumának egyre nagyobb szerepet kell biztosítani.

Pályaorientáció

Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket.

Ezért fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásra utaltságát. Ennek érdekében a köznevelési intézmény biztosítja a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a fogyasztóvédelmi jogok tanítását. A fenntarthatóság gazdasági-üzleti világban értelmezhető vonatkozásai olyan fejlődési folyamatot feltételeznek, mely az önfenntartó mechanizmusok, a megújuló erőforrások révén nem csak a természettudományi műveltségterülethez, hanem a testi-lelki egészség céljaihoz is kapcsolódnak az iskolai nevelés-oktatás területén.

Médiatudatosságra nevelés

Cél, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak: értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelés az értelmező, kritikai beállítódás kialakítása és tevékenység-központúsága révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. A tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusával, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

A tanulás tanítása

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. Meg kell tanítania, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

4.4.3 Kulcskompetenciák

Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a gondolatok, érzések és érzelmek kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt, valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot az élet minden területén: családon belül, iskolában, társadalmi érintkezések, szabadidős tevékenységek stb. során.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- megfelelő szókincs
- verbális és nonverbális kommunikációs képesség
- funkcionális nyelvtan
- életkori sajátosságnak megfelelő nyelvi ismeretek
- hallott és olvasott szöveg értése és szöveg alkotása
- különböző típusú szövegekben való tájékozódás
- információk feldolgozása
- segédeszközök megfelelő használata (könyvtárhasználat, digitális technika, média, stb.)
- érvelés képessége
- empátikus képesség
- esztétikai érzék
- kíváncsiság
- tantárgyra jellemző szaknyelv használata

Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül - oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek -, az egyén szükségleteinek megfelelően. Az egyén nyelvtudásának szintje változhat a négy dimenzió (hallott szöveg értése, beszédképesség, olvasott szöveg értése és írásképesség), az egyes nyelvek és az egyén társadalmi-kulturális háttere, környezete és igényei/érdeklődése szerint. A Közös Európai Nyelvi Referenciakeret (KER) szerinti B1 szintű nyelvtudás elsajátítása a 12. évfolyam végén az első idegen nyelv terén olyan elvárásaként jelenik meg, melyre az idegen nyelv belépésének első évfolyamától kezdve tudatosan és szisztematikusan kondicionálni kell a tanulókat.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- megfelelő szókincs
- funkcionális nyelvtan
- nyelvi stílusok ismerete
- szóbeli interakciók főbb típusainak ismerete
- az idegen nyelv nyelvtani szerkezetének és rendszerének ismerete
- kulturális sokszínűség megismerése, ismerete, etnikai másság elfogadása

Matematikai kompetencia

A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége, felkészítve ezzel az egyént a mindennapok problémáinak megoldására is.

E kompetenciában és annak alakulásában a folyamatok és a tevékenységek éppúgy fontosak, mint az ismeretek. A matematikai kompetencia felöleli a matematikai gondolkodásmódhoz kapcsolódó képességek alakulását, használatát, a matematikai modellek alkalmazását (képletek, modellek, grafikonok/táblázatok), valamint a törekvést alkalmazására.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- megfelelő segédeszközök használata
- az igazság tisztelete
- a dolgok logikus okának (kauzalitás) és érvényességének megkeresése
- mindennapokban használható tudás
- problémamegoldó készség
- lényeglátás
- kíváncsiság
- egyénileg, társsal és csoportban való munkálkodás
- kreativitásanalízis - szintézis
- matematikai fogalmak ismerete
- alapvető törvényszerűségek nyomon követése: az egyes elméleti modellek igazolása a mindennapi életből merített empirikus tapasztalatok útján
- összefüggések felismerése
- tudjon érvelni, követni és értékelni tudja az érvelése folyamatát
- meg tudja megindokolni matematikai úton az eredményeket
- bizonyítások megértése
- matematikai eszköztudás szerepe a természettudományi és műszaki életpályára való szocializálás terén
- matematikai kommunikációs készség

Természettudományos és technikai kompetencia

A természettudományos kompetencia készséget és képességet jelent arra, hogy ismeretek és módszerek sokaságának felhasználásával magyarázatokat és előrejelzéseket tegyünk a természetben, valamint az ember és a rajta kívüli természeti világ közt lezajló kölcsönhatásban lejátszódó folyamatokkal kapcsolatban magyarázatokat adjunk, előrejelzéseket tegyünk, s irányítsuk cselekvéseinket. Ennek a tudásnak az emberi vágyak és szükségletek kielégítése érdekében való alkalmazását nevezzük műszaki kompetenciának.

E kompetencia magában foglalja az emberi tevékenység okozta változások megértését és az ezzel kapcsolatos, a fenntartható fejlődés formálásáért viselt egyéni és közösségi felelősséget.

A természettudományos nevelés és oktatás terén a témaanyagok gyakorlatközpontú, a tanulók életkori sajátosságaihoz adekvát módon illeszkedő megközelítése hozzájárul a motiváció hatásosabb felkeltéséhez, valamint a természettudományi és műszaki életpályára történő szocializációhoz.

Mind a tehetséggondozás, mind a felzárkóztatás és a fejlesztés terepében kiemelt fontosságú a komplex eszközök használata, a módszertan és az oktatásszervezési formák változatossága, így a természettudományos gondolkodás tanórán kívüli környezetben történő fejlesztése.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- összefüggések felismerése és kifejezése
- lényeglátás
- fogalomalkotás
- esztétikai érzék
- kreativitás
- rendszerszemléletű gondolkodás az alkalmazhatóság praktikumának vonatkozásában
- logikai képességek
- rajzoló készség
- tervezés és kivitelezés
- kulturális sokszínűség megismerése, ismerete, a nemzetiségek és a nyelvi-vallási etnikumok szerepének értékelése, a másság elfogadása
- kíváncsiság
- környezettudatosság
- környezet- és természetvédelem
- egészséges életvitel
- nemzeti tudat megalapozása
- európai azonosságtudat
- egyetemes kultúra
- az egyén legyen képes mozgósítani természettudományos és műszaki műveltségét, a munkájában és a hétköznapi életben felmerülő problémák megoldása során
- bepillantás a jelen főbb kutatási tevékenységeibe
- gyakorlatias módon tudja a tudását felhasználni új technológiák, berendezések megismerésében és működtetésében, a tudományos eredmények alkalmazása során, problémamegoldásaiban, egyéni és közösségi célok elérésében
- legyen kritikus az egyoldalúan tudomány- és technikaellenes megnyilvánulásokkal szemben

Digitális kompetencia

Ez a kulcskompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak magabiztos és kritikus használatát, az információ megkeresését, összegyűjtését és feldolgozását, a valós és a virtuális kapcsolatok megkülönböztetését.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- eszközök megismerése, használata
- szövegszerkesztési ismeretek
- információkeresés és kezelés
- kritikai gondolkodás az innováció területén
- kreativitás
- munka világában való eligazodás
- élethosszig tartó tanulás

Hatékony, önálló tanulás

Minden műveltségi területen a hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyén képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást. Ez egyrészt új ismeretek megszerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti.

A hatékony és önálló tanulás arra készíti a tanulót, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását és képességeit helyzetek sokaságában használja, otthon, a munkában, a tanulási és képzési folyamataiban egyaránt.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- motiváció
- saját tanulási stratégia megismerése és alkalmazása
- önismeret
- önértékelés, illetve mások objektív értékelése
- figyelem
- segédeszközök használata

Szociális és állampolgári kompetencia

A személyes, értékorientációs, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység felöleli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalmi és szakmai életben, az egyre sokszínűbb társadalomban, továbbá ha szükséges, konfliktusokat is meg tud oldani.

Az állampolgári kompetencia képessé teszi az egyént arra, hogy a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudását felhasználva, aktívan vegyen részt a közügyekben.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- egészséges életvitel
- mentális egészség
- magatartási szabályok alkalmazása
- kommunikációs képesség
- empátia
- problémamegoldó képesség
- európai tudat
- a nemzeti öntudat helyes értelmezése, mely a más népekkel, elsősorban a vallási-nyelvi etnikumokkal, nemzetiségekkel is toleráns és tárgyilagos megítélésen alapuló magatartást magába foglalja

- stressz és frusztráció kezelése
- változások iránti fogékonyság
- együttműködés
- magabiztosság
- érdeklődés
- személyes előítéletek leküzdése
- az egyén cselekvési lehetőségei a diktatúra, az elnyomás kényszerpályáján: az etikailag vállalhatatlan, megalkuvó magatartás soha el nem évülő bűn nemzetünk és emberségünk ellen
- kompromisszumra való törekvés

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia segíti az egyént a mindennapi életben – így a munkahelyén is – abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínálkozó lehetőségek megragadására. A tudást, a kreativitást, az újjátásra való beállítódást és a kockázatvállalást jelenti, valamint azt, hogy célkitűzései érdekében az egyén terveket készít és hajt végre. Alapját képezi azoknak a speciális ismereteknek és képességeknek, amelyekre a gazdasági tevékenységek során van szükség.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- az egyén személyes, szakmai és/vagy üzleti tevékenységeihez illeszthető lehetőségek
- kihívások felismerése, értelmezése
- a gazdaság működésének átfogóbb megértése
- a pénz világában való tájékozódás
- a vállalkozások pénzügyi és jogi feltételeinek ismerete
- tervezés, szervezés, irányítás
- vezetés
- delegálás
- az elemzés
- a kommunikálás
- a tapasztalatok értékelése
- kockázatfelmérés és vállalás
- egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség magában foglalja az esztétikai megismerés, illetve elképzelések, élmények és érzések kreatív kifejezése fontosságának elismerését, mely minden műveltségterületen jelentkezik.

Olyan képességek tartoznak ide, mint művészi önkifejezés, műalkotások és előadások elemzése, saját nézőpont összevetése mások véleményével, a kulturális tevékenységben rejlő gazdasági lehetőségek felismerése és kiaknázása.

A művészi-alkotói szabadság korlátjaként jelenik meg mások jogai, a nemzet és az emberiesség elleni, azzal megalkuvó vagy tevőlegesen közösséget vállaló magatartás elítélése és etikai alapú megítélése, különösképpen a XX. századi totális diktatúrákkal kapcsolatban.

A magyar nyelv és irodalom műveltségterületen különösen az irodalom, a dráma, a bábjáték, a művészetek műveltségterületen a zene, a vizuális művészetek, a tárgyak, épületek, terek kultúrája, a modern művészeti kifejezőeszközök, a fotó s a mozgóképfotó fontosságának elismerése.

További releváns kompetenciaterületek

A fent felsorolt kulcskompetenciákon felül a következő nevelési területek fejlesztése áll pedagógiai munkánk középpontjában:

- Egészséges életmódra nevelés, testi, lelki egészség, mely a tanórai és az egyéb foglalkozások során az egészségnevelési és környezeti nevelési programmal (benne a komplex intézményi mozgásprogrammal) koherensen jelenik meg a gyakorlatban a fizikailag aktív, egészségtudatos életvezetésre, a motoros műveltség eszközeivel való személyiségfejlesztésre és a tehetséggondozásra épül, továbbá szervesen magába foglalja az egészségmegőrzést is
- Környezettudatos magatartásra nevelés, mely a fenntarthatóság szempontjaira koncentrálna
- Társkapcsolatokkal kapcsolatos ismeretek elsajátíttatása
- Tanulásirányítás – önálló tanulásra való nevelés
- Szabadidő szervezése a környezeti nevelés követelmények figyelembe vételével
- Aktív állampolgárságra nevelés (konfliktuskezelés, együttműködés képessége), melynek szerves része az egészséges nemzeti öntudatra szocializálás
- Értékközpontú, beállítódások kialakítása (felelősség, autonóm cselekvés, megbízhatóság, tolerancia, társadalmilag elfogadott viselkedésformák) elsősorban az etikai alapú megközelítésmód paradigmája

Nemzeti összetartozás ápolására irányuló hazafias elköteleződésre nevelés, mely nem irányulhat még látens módon sem a szegregáció, a kirekesztés, a nemzetiségek és más nyelvi-vallási etnikumok (pl. zsidóság) diszkriminációjára.

4.5 A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módjai

Az 1-8. évfolyamon mind az öt testnevelés órát az órarendbe beépítve tartjuk. Írásban benyújtott, indoklással ellátott szülői kérelem esetén, egyedi igazgatói elbírálással, írásbeli hozzájárulással, engedélyezzük az 5 testnevelés órából kettő kiváltását az alábbi módon:

- *Sportegyesületnél versenyszerű sporttevékenység (hivatalosan igazolt) folytatásával teljesítik.*
- *A kötelező testnevelési órákon felül szervezett heti 2-2 órás gyógytestnevelési foglalkozáson történő részvétellel azon tanulóink számára, akik – az iskola egészségügyi szolgálat szakvéleménye szerint – a rendes testnevelési órákon is részt vehetnek*

Célunk, hogy a tanulók minél több mozgásmintával ismerkedjenek meg. Az iskola és település lehetőségeit (humán erőforrás, infrastruktúra) megismerve és kihasználva minél többen kapcsolódjanak be szabadidő mozgásos tevékenységekbe. Ezért az alábbi lehetőséget támogatjuk és nyújtjuk számukra:

A tanórai foglalkozás keretén belül alsó tagozaton épüljön be a testnevelés foglalkozásba a néptánc alapjainak elsajátítása, jelenjenek meg a mozgásos népi játékok.

A diáksport révén diákjaink részt vehetnek a különféle versenyeken: a Diák Sportszövetség által kiírt városi, megyei, országos versenyeken, a diákolimpián, a KIDS versenyeken, a különféle iskolai kupa-küzdelmekben.

Támogatjuk a tanulók sportegyesületeknél történő versenyszerű sporttevékenység folytatását.

A tanulók számára, a délutáni időszakban, az éves munkatervben rögzített sportágakban heti 2-2 óra foglalkozást biztosítunk tanulóink számára. A foglalkozásokra szeptember hónapban, a testnevelő tanároknál kell jelentkezni. Felvétel a jelentkezés sorrendjében a létszámhatár eléréséig.

A kötelező testnevelési órákon felül szervezett heti 2-2 órás gyógytestnevelési foglalkozást biztosítunk azon tanulóink számára, akik – az iskola egészségügyi szolgálat szakvéleménye szerint – gyógytestnevelési foglalkozásokon köteles részt venni.

4.6 A választható tantárgyak és foglalkozások, pedagógusválasztás szabályai

A választható tantárgyak és foglalkozások választásának lehetőségével minden tanuló élhet. A választás önkéntes. 18 év alatt szülői hozzájárulást kérünk. Választható foglalkozásaink:

- Tanulószoza. Szülői kérelemre tanítási napokon, az ötödik-nyolcadik évfolyamon.
- Tehetséggondozó, felzárkóztató és egyéni foglalkozások. Az egyéni képességek kibontakoztatását, a tehetséges tanulók gondozását, valamint a gyengék felzárkóztatását biztosító tanórán kívüli egyéni vagy csoportos foglalkozások.
- Iskolai sportköri foglalkozások. A foglalkozások rendjét a pedagógiai program 4.5 fejezete részletezi.
- Szakkörök. A tanulók egyéni képességeinek fejlesztését szolgálja. A szakkörök indításáról - a felmerülő igények és az iskola lehetőségeinek figyelembe vételével - minden tanév elején az iskola nevelőtestülete dönt.

A választható tantárgyak esetében diákjainknak lehetőséget adunk, hogy megjelöljék, melyik pedagógusnál szeretnék tanulmányaikat folytatni. Amennyiben a tantárgyfelosztás ezt lehetővé teszi, biztosítjuk a többség által megjelölt pedagógust a kurzus vezetésére.

4.7 A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzési és értékelési módja

4.7.1 Az értékelés alapelvei, céljai

Iskolánk értékelési szempontjait minden tantárgy esetében az alábbiak szerint kell érvényesíteni:

- csak az iskola helyi tantervében elfogadott tananyagot lehet megkövetelni;
- a követelmények megállapításánál figyelembe kell venni az életkori sajátságokat, a tanuló képességeit, tehetségét, és a tanuláshoz való viszonyát;
- összhangot kell teremteni az egyes tantárgyak között, ne legyen egyik sem túlhangsúlyozva vagy elhanyagolva a másik tantárgy rovására;
- a követelmény célja nem az elriasztás, hanem az minőségi munka igényének kialakítása,
- az érdemjegy, illetve osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor nem lehet fegyelmezési eszköz;

- mindig szembesítéssel az elvégzett munka mennyiségével, minőségével és értékével;
- a tantárgyi és tanórai követelmények legyenek világosak, egyértelműek, és teljesíthetőek. A tanév elején közölt elvárások ne változzanak a tanév során, a tanuló érezze a következetességet, és a kiszámíthatóságot;
- az értékelés legyen alkalmas az önismeret, önértékelési képesség kialakítására, a személyiség fejlesztésére;
- legyen kiszámítható, az érintettek által ismert, elfogadott;
- objektív tényekre épüljön;
- legyen nyílt, őszinte, nyilvános, ugyanakkor emberséges, tapintatos;
- nevelő hatású legyen, adjon ösztönzést a tanulás folytatására, mutassa meg a továbbfejlődés lehetőségét, módját;
- az ellenőrzésnek, értékelésnek ki kell terjednie a tanuló valamennyi tevékenységére, az írásbeli házi feladatra, füzetvezetésre is.
- bármely tantárgy ellenőrzési és értékelési rendszerében elengedhetetlen követelmény a folyamatosság.

Az értékelés célja:

- a megszerzett tudás elismerése;
- a folyamatos, rendszeres tanulásra készítés;
- a személyiség fejlesztése;
- szembesíteni a tanulót a megszerzett tudás, az elvégzett munka értékével, minőségével; személyiségének közösséghez való alkalmazkodásával;
- a tanulók minősítése.

Értékeljük tanulóink:

- egyén teljesítményét, magatartását, szorgalmát;
- csoportmunka esetén a csoport tagjaként és a csoport egészét. A csoport egészének értékelésekor a csoport minden tagja azonos értékelést kap, mely lehet szóveges vagy érdemjeggyel minősített;
- osztályának teljesítményét, magatartását.

Értékelést végzünk:

- szóban és/vagy írásban
- egy-egy konkrét feladat végrehajtásakor (számonkérés, verseny, témahét, iskolai projekt, stb.)
- egy-egy nagyobb tanítási egység végén (félévkor, év végén)

Az értékelés típusai

- **diagnosztikus** – helyzetfelméréshez, tanév elején vagy valamely tanítási szakasz, témakör bevezetésekor a tudás- és képességszint mérésére. (minősítése %-os formájú, nem képezi a félévi és év végi osztályzat kialakításának részét)
- **formatív** – fejlesztés meghatározásához, oktatási-nevelési folyamat céléléréseinek meghatározásához (a tanév során folyamatosan, írásban, szóban és gyakorlatban történő ellenőrzés – 4.9.6 pontban meghatározott formákban-, érdemjeggyel értékelhető)
- **szummatív** – adott téma, tantárgy időszak vagy tanév eredményességének megállapításához, (az adott tantárgy helyi tantervében meghatározott témakörben és időszakban megírt témazáró dolgozatok érdemjeggyel, osztályozóvizsgák, érettségi

vizsgák osztályozójeggyel történő értékelése)

4.7.2 Tantárgyi ellenőrzés, értékelés, osztályozás

A pedagógus a tanulók teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. Az érdemjegyekről a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét rendszeresen értesíteni kell. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján, a tanuló tanuláshoz való hozzáállásának figyelembevételével kell meghatározni. Az osztályzatról a tanulót és a kiskorú szülőjét értesíteni kell.

A félévi és év végi minősítés és osztályozás nem mechanikus művelet. A záró osztályzat tükrözi a tanuló évközi szerepléseit, értékeli az igyekezetét, a teljesítmény változásának irányát.

A tanulók tantárgyi teljesítményét a tárgyat tanító pedagógus ellenőrzi, értékeli, osztályozza teljes jogkörrel és felelősséggel. Amennyiben az évközi jegyek és az év végi osztályzat között lényeges eltérés van, akkor a nevelőtestület előtt kell azt megindokolni, és nevelőtestület joga, hogy a tanuló javára azon változtasson.

Az értékelés és osztályozás az első évfolyamot kivéve a hagyományos ötös fokozatú rendszerben történik: jeles /5/, jó /4/, közepes /3/, elégséges /2/, elégtelen /1/.

Kiemelkedő teljesítmény esetén szaktanári dicséret adható, amelyet záradék formájában vezetünk be a bizonyítványba. Annak a kitűnő tanulónak, aki háromnál több szaktárgyi dicséretet szerzett és példás magatartást tanúsított, a tanév végén általános dicséret adható.

Tantervi modulok önálló tantárgyként történő tanítása esetén a tanulók teljesítménye szövegesen értékelhető „kiválóan megfelelt, jól megfelelt, megfelelt, nem felelt meg” módon. A modulok esetében legalább megfelelt minősítés megszerzése szükséges az évfolyam sikeres befejezéséhez. Ellenkező esetben a tanuló javítóvizsgát köteles tenni. (Amennyiben a modul integrálódott egy másik tantárgyba, akkor a tantárgyi tantervben leírtak szerint a fő tantárggyal együtt történik az értékelése: jeles, jó, közepes, elégséges, elégtelen.)

Műveltségi terület tantárgy nélküli bontása tanítása esetén a minősítés a műveltségi területre vonatkozik (egy osztályzattal értékelhető). Továbbtanulási, beiskolázási adatlapokon a műveltségi terület minősítését a műveltségi területbe sorolt tantárgyak esetében, tantárgyanként ugyanazzal a minősítéssel tüntetjük fel.

Témahét és iskolai projekt minősítése: tanóra keretén belüli tevékenység esetén, a tanórán alkalmazható értékeléssel, tanórán kívüli tevékenység esetén szóbeli minősítéssel.

Szövegértés-szövegalkotás kompetencia oktatócsomag teljes tantárgyi lefedettsége a magyar nyelv és irodalom tantárgynak. Dokumentálása ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgyi névvel történik. Minősítése egy osztályzattal történik. (nincs külön irodalom és nyelvtan érdemjegy és osztályzat). Továbbtanulási, beiskolázási adatlapokon a minősítését a magyar nyelv és magyar irodalom tantárgyaknál ugyanazzal a minősítéssel tüntetjük fel.

Az 1. évfolyam és a 2. évfolyam félévi értékelése szöveges. Célja: tájékoztassa a gyermeket és szülőjét a továbbhaladási feltételek aktuális teljesítéséről, a fejlesztés lehetőségeiről.

A szöveges értékelés elvei:

- fejlesztőközpontúság jellemezze,
- feleljen meg a tanuló életkori sajátosságainak,
- a megerősítés és fejlesztés szándéka jellemezze,

- elfogadott közös szempontrendszer alapján készüljön,
- személyre szóló tárgyyszerű, egyértelmű, érthető, árnyalt legyen,
- következetesség, rendszeresség, folyamatosság jellemezze,
- csak azt értékelje a tanító, aminek megtanításáról meggyőződött,
- legyen összhangban a helyi tanterv tantárgystruktúrájával,

A szöveges értékelés módja:

- Az első évfolyamon félévkor és év végén, valamint a második évfolyamon félévkor a tanulók teljesítményét, előmenetelét szöveges minősítéssel kell kifejezni.
- A szöveges minősítés a tanuló teljesítményétől függően a következő lehet:
  - kiválóan teljesített
  - jól teljesített
  - megfelelően teljesített
  - felzárkóztatásra szorul
- Ha a tanuló „felzárkóztatásra szorul” minősítést kap, az iskolának a szülő bevonásával értékelni kell a tanuló teljesítményét, fel kell tárni a tanuló fejlődését, haladását akadályozó tényezőket, és javaslatot kell tenni az azok megszüntetéséhez szükséges intézkedésekre.
- Első évfolyamon a tanuló teljesítményét, előmenetelét a pedagógus tanítási év közben, félévkor és a tanítási év végén szövegesen értékeli, minősíti.
- Második évfolyamon félévkor a pedagógus tantárgyanként szöveges értékeléssel, minősítéssel fejezi ki (a tanuló teljesítményét, előmenetelét), hogy a tanuló kiválóan, jól vagy megfelelően teljesített, illetve felzárkóztatásra szorul. A féléves szöveges értékelés során átfogó tantárgyi értékelést is adunk.
- Az első évfolyamon alkalmazott szöveges értékelés a tanév végi szöveges minősítés kiegészítéseként a tanuló teljesítményének, előmenetelének szöveges értékelésének, minősítésnek lezárásaként a tantárgyi értékelésen túl átfogó értékelést és minősítést is megfogalmaz.
- év közben az írásbeli teljesítmények esetében a százalékos értékelést a szöveges értékeléssel kombinálva kell alkalmazni,
- Utóbbi esetben a szöveges értékelésben ki kell térni arra, hogy a tanulónál mely tantárgy mely tantárgyrészében milyen elmaradások tapasztalhatók. Az értékelést a szülővel szóban is ismertetni kell, megbeszélve a fejlesztés, felzárkózás módját.

4.7.3 Az ismeretek írásban, szóban, vagy gyakorlatban történő számonkérésének formái

Az írásbeli számonkérés iskolánkban használatos formái:

- **írásbeli felelet/röpdolgozat:** Előzetes bejelentés nélkül írathatók az órán. A megoldandó feladatok az aznapra feladott tananyaghoz kapcsolódhatnak, esetleg ismétlő kérdés is lehet benne. A kidolgozáshoz szükséges idő általában 5-15 perc. Érintheti az osztály egyes tanulóit vagy egészét.
- **témazáró dolgozat:** A témazáró dolgozat egy témakört összefoglaló, átfogó tudást mérő dolgozat. Minden esetben összefoglalás előzi meg. A témazáró dolgozatot előtte legalább egy héttel be kell jelenteni a diákoknak, hogy legyen idejük az eredményes felkészülésre. Témazáró dolgozatból egy napon maximum hármat lehet írattni. Az írásbeli dolgozatokat a tanárnak 15 munkanapon (három hét) belül kötelessége kijavítani. A témazáró dolgozatokat egy évig őrizni kell. Fogadóórákon a témazárókat a szülők személyesen megtekinthetik. A témazáró pótlásának módjáról és időpontjáról a körülményeket mérlegelve a szaktanár dönt. Annak érdekében,

hogy az értékelés egységes legyen, az egyes munkaközösségek az osztályzás megállapításához egységes százalékos rendszert dolgoznak ki, amelyet munkatervükben lefektetnek és a tanulókkal is ismertetnek. Amennyiben a munkaközösség eltérő módon nem rendelkezik az értékelés az alábbi ajánlás figyelembevételével kell, hogy készüljön:

90–100%	jeles
75–89%	jó
55–74%	közepes
35–54%	elégséges
0–34%	elégtelen.

- **házi feladat:** A házi feladat számon kérhető, piros ponttal, osztályzattal minősíthető.
- **házi dolgozat:** Adott téma otthoni önálló kidolgozása, előre meghatározott időpontig.
- **kisérettségi/próbaérettségi:** Érettségi témaköröket számon kérő beszámoltatás. Időtartama meghaladhatja a 45 perces tanítási keretet, az SzMSz-ben szabályozott módon.
- **év végi felmérő.** Annak mérése, hogy tanulóink egy tanév vagy egy tanulmányi időszak követelményeit hogyan sajátították el.
- **gyűjtőmunka:** Előzetesen egyeztetett témában, meghatározott időpontig benyújtva.

A szóbeli számonkérés iskolánkban használatos formái:

- **frontális számonkérés:** 5-10 perces számonkérés az óra elején. Ezzel ellenőrizhetjük, hogy mennyire sajátították el a tanulók az előző órákon feldolgozott ismeretanyagot. Itt értékeljük a tanulók hozzászólásait szóban, a nagyon aktívakat esetleg piros ponttal, érdemjeggyel is.
- **szóbeli felelet:** 5-10 perces számonkérés az óra elején az előző óra, órák anyagából, érdemjeggyel minősítve;
- **kiselőadás/projekt:** A tanuló/tanulók által készített, meghatározott témát feldolgozó, 5-15 perces önállóan előadott produktum.
- **kisérettségi/próbaérettségi:** Érettségi témaköröket számon kérő beszámoltatás. Időtartama meghaladhatja a 45 perces tanítási keretet, az SzMSz-ben szabályozott módon.
- **év végi felmérő.** Annak mérése, hogy tanulóink egy tanév vagy egy tanulmányi időszak követelményeit hogyan sajátították el.

A számonkérés egyéb, a tantárgyi sajátosságoktól függő, speciális formái:

- idegen nyelv: szóbeli felelet párbeszéd formájában, szituációk eljátszása több tanuló részvételével,
- magyar nyelv és irodalom: memoriter, olvasmánynapló készítése,
- természettudományi tantárgyak: gyakorlati feladatok végzése, pl. kísérletek, kimutatások, elemzések, szerkesztések, munkadarabok készítése stb.
- testnevelés és sport: Az ellenőrzésnél, értékelésnél az előírt feladatok teljesítése mellett a tanuló önmagához viszonyított fejlődését is értékelni kell az alábbi szempontok alapján:
  - A tanuló tanórai tevékenységének folyamatos megfigyelése, értékelése;
  - A tanuló tanórai magatartásának folyamatos megfigyelése, értékelése (felmentéskérés gyakorisága). Felmentést orvosi igazolással lehet kérni, kivétel a látható sérülés vagy betegség. Szülői igazolást évente maximum 3 alkalommal lehet elfogadni.

- A tanulói sportöltözet megfigyelése, meglétének, állapotának ellenőrzése (felszerelési hiány gyakorisága), háromszori felszerelési hiány után elégtelen osztályzatot kell adni.
- Motorikus képességek felmérése és értékelése részjegyként szerepelhet, a szinteket az országos szintfelmérés szerint állapítjuk meg.
- Témakörök (gimnasztika, futások, dobások, ugrások, torna, testnevelési és sportjátékok, stb.), lezáró ellenőrzések (kivitel, tartalom) értékelése.
- hittan: a tantárgy tanítása közben alkalmazott értékelésnél a hittanárok figyelembe veszik, hogy csak a vallási ismeretek elsajátításának foka mérhető, a hitbeli növekedést osztályzatban nem mérjük.

4.8 A magatartás és szorgalom minősítésének elvei, szempontjai

4.8.1 A magatartás és szorgalom minősítésének elvei

Célunk, hogy a magatartás és szorgalom minősítése nevelő hatású, ösztönző legyen, segítse a tanulót a helyes önértékelés, önismeret kialakításában. Az értékeléskor figyelembe vesszük a tanuló életkori sajátosságait. A magántanuló magatartását és szorgalmát nem kell minősíteni.

Félévkor és a tanév végén a tanulók magatartási és szorgalmi minősítését az osztályfőnök az osztályban tanító tanárok írásban tett ajánlásával és a házirendben szabályozottak figyelembevételével állapítja meg. Ezt követően tesz ajánlatot a magatartás és szorgalom minősítésére az osztályozó értekezleten. Amennyiben a tantestület ezt nem fogadja el, szavazással döntenek a tanuló minősítéséről.

A tanulók magatartásának és szorgalmának minősítésére a hagyományos ötfokozatú skálát alkalmazzuk.

4.8.2 A magatartás, szorgalom értékelésének szempontjai az 1-4. évfolyamon

Magatartás

- Társaival való kapcsolata udvarias, segítőkész, passzív, durva.
- Felnőttekkel való kapcsolata tisztelettudó, udvarias, passzív, tiszteletlen.
- Viselkedése a tanítási órákon fegyelmezett, kötelességtudó, figyelme könnyen elterelődik, fegyelmezetlen.
- Közösségben kezdeményező, néha kezdeményező, visszahúzódó.
- Szabadidőben önálló tevékenységre képes, tanító hatására képes, közösség hatására képes.
- Munkafegyelme, feladattartása jó, megfelelő, változó.
- Étkezési szokásokat ismeri és betartja, ismeri, de nem mindig képes annak megtartására, nem ismeri.
- Iskolán kívüli - szervezett iskolai programon való magatartása fegyelmezett, megfelelő, fegyelmezetlen.

Szorgalom

- Feladattudata kiváló, kifogástalan, jó, megfelelő, nincs.
- Önálló munkavégzésre képes, segítséggel képes, csak segítséggel képes, egyelőre még nem képes.
- Órai aktivitása kiváló, aktív, jó, visszahúzódó, érdektelen.
- Felszerelése hiánytalan, időnként hiányos, hiányos.
- Taneszközei tiszták, rendezettek, rendszertelenek, piszkosak.

- Házi feladatok elvégzése rendszeres, időnként hiányos, rendszerint hiányos.
- Felkészülése folyamatos, időszakos, néhány alkalommal elmarad, nem készül.
- Képességeihez viszonyított teljesítménye kiváló, nagyon szorgalmas, jó, megfelelő, gyenge.
- Szabálytudata, szabálytartása: mindig megtartja, jó, esetleges, ritkán tartja meg.

4.8.3 A magatartás minősítésének szempontjai 5-8. évfolyamon

Az osztályzat kialakítása folyamatos megfigyelésre épül. Ahhoz, hogy a tanuló magatartása minél objektívebb minősítést nyerjen, a tanárok és az iskola egyéb alkalmazottai figyelemmel kísérik:

- a tanuló személyiségjegyeinek alakulását: aktivitását, önállóságát, határozottságát, tudatosságát, felelősségtudatát, cselekvésének motivációit, tisztelet tudását;
- a közösségben elfoglalt helyét, társaihoz való viszonyát: a közösségért végzett munkáját, órai és tanításon kívüli magatartását, kommunikációs stílusát, modorát.
- az iskolai előírások (Házirend, SZMSZ) betartásának következetességét.

Ezek alapján:

Példás (5) magatartású az a diák, aki a következő szempontok mindegyikének megfelel:

- az iskolai rendszabályokat következetesen betartja;
- önként vagy megbízásból munkát vállal a közösségben és megbízhatóan teljesíti azt;
- tanáraival, a felnőttekkel és társaival szemben őszinte, tisztelettudó;
- emberi kapcsolataiban őszinte, beszédstílusa kulturált, illendően képes önálló véleményt alkotni, meggyőződésének hangot adni;
- törekszik önfegyelemre, önnevelésre, önművelésre, a kapott útmutatást elfogadja;
- vigyáz iskolája, közössége vagyonára és a jó hírnevére.
- nincs fegyelmi büntetése, fegyelemsértésre vonatkozó ismételt bejegyzése, igazolatlan mulasztása.

Jó (4) magatartású az a tanuló, aki

- az iskolai rendszabályokat többnyire betartja;
- a közösség munkájában részt vesz, de nem kezdeményez;
- magatartáskultúrája esetenként kifogásolható, de nem kirívó;
- igazolatlan mulasztásainak a száma nem haladja meg kettőt;
- szaktanári-, osztályfőnöki figyelmeztetésnél súlyosabb büntetése nincs;

Változó (3) magatartású az a tanuló,

- akinek viselkedésével szemben kifogások merülnek fel, igyekezete ellenére megismétlődnek kifogásolható cselekedetei;
- aki a közösség támasztotta követelményeket ingadozva követi, a közösségi munkából csak irányítással és nem szívesen vállal részt;
- aki a közös programokról gyakran távol marad;
- aki tanáraival, más felnőttel, társaival szemben rendszeresen udvariatlanul viselkedik;
- aki indulatait nem mindig képes fékezni, hangneme kifogásolható;
- aki a fegyelmező intézkedések súlyosabb fokozatainak valamelyikében részesült: osztályfőnöki intés vagy megrovás, igazgatói figyelmeztetés;
- akinek három vagy annál több igazolatlan órája van;
- nem lehet változó a tanuló magatartása, ha igazgatói büntetése figyelmeztetésnél súlyosabb, kivéve, ha ugyanabban a félévben igazgatói dicsérete is van.

Rossz (2) magatartású az a tanuló,

- aki a házirend szabályait nagyon hiányosan tartja be;
- aki kivonja magát a közösségi feladatokból;
- aki rossz hatással van a közösségre, munkájuk eredményességét is gátolja;
- aki rossz példát mutat, bomlasztja a közösséget;
- aki tanáraival, más felnőttel, társaival szemben nem őszinte, durva, tiszteletlen;
- akinek iskolán kívüli magatartása erősen kifogásolható, esetleg törvénybe ütköző;
- aki iskolai vagy iskolán kívüli viselkedéséért fegyelmi büntetések valamelyik fokozatában részesült;
- akinek igazgatói figyelmeztetésnél súlyosabb büntetése van;
- aki 10 alkalommal vagy azt meghaladóan igazolatlanul mulasztott;

A fegyelmi büntetések fokozatai

• szaktanári figyelmeztetés	• osztályfőnöki rovó
• szaktanári inté	• igazgatói figyelmeztetés
• szaktanári rovó	• igazgatói inté
• osztályfőnöki figyelmeztetés	• igazgatói rovó
• osztályfőnöki inté	• nevelőtestületi inté.

A nevelőtestületi inté után újabb fegyelemsértés esetén fegyelmi eljárás következik.

4.8.4 A szorgalom minősítésének szempontjai 5-8. évfolyamon

Minősítésnél figyelembe vesszük a tanuló egyéni képességeit, és ennek változtatására irányuló törekvését, a tanuló tanulmányi munkához való viszonyát, eredményességét. Az osztályzat kialakítása folyamatos megfigyelésre épül. Ahhoz, hogy a tanuló szorgalma minél objektívebb minősítést nyerjen, a tanárok és az iskola egyéb alkalmazottai figyelemmel kísérik a tanuló

- kötelességtudatát;
- a munkával való kapcsolatát;
- munkájának rendszerességét, pontosságát;
- kötelességtudatát, rendszeretét, cselekvőkészségét.

Ezek alapján:

Példás (5) szorgalmú, aki a következő szempontok mindegyikének megfelel:

- aki kötelességeit pontosan teljesíti, azaz írásbeli feladatait mindig elkészíti, mulasztás után hiányait rövid időn belül pótolja, az órákra képességei szerint megbízhatóan készül;
- felszerelését hiánytalanul elhozza az órákra;
- képes önálló munka végzésére, tanítási órákon aktív.

Jó (4) szorgalmú az a tanuló, akinek

- az elért átlageredménye képességeinek megfelelő, de akaratának különleges megfeszítésére nincs szüksége.
- iskolai és iskolával kapcsolatos otthoni munkáját általában jól teljesíti;
- időnként nem ír házi feladatot;

Változó (3) szorgalmú az a tanuló, aki

- iskolai és otthoni munkájában csak időnként mutat igyekezetet;
- kötelességét ismételt figyelmeztetés után teljesíti;
- házi feladatait többnyire nem készíti el;
- hiányos felszereléssel jön iskolába;

- eredményei elmaradnak a képességeitől;
- egy tárgyból bukásra áll, és a tantestület nem szavazta meg a jó szorgalmat.

Hanyag (2) szorgalmú az a tanuló, aki

- képességeihez és körülményeihez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében;
- kötelességét gyakran elmulasztja, munkájában megbízhatatlan;
- több tárgyból bukásra áll.

4.9 A csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezési elve

4.9.1 Csoportbontások szervezésének elvei

Célunk, hogy az ismereteket elmélyítsük, több idő jusson a kommunikációs készségek fejlesztésére és a tanulók tudásának megalapozására. Csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezésénél az alábbi szempontokat vesszük figyelembe:

- tanulói képességek, előzetes tudás alapján,
- tanulói létszám,
- tanítási-tanulási hatékonyság, eredményesség növelése,
- tanulói érdeklődés a szabadon választható foglalkozások esetében.

A tanulószervezés során csoportbontást alkalmazunk a következő tantárgyak tanításában a 2011. évi nemzeti köznevelésről szóló CXC. törvény 6. számú mellékletében engedélyezett heti időkeret terhére, abban az esetben, ha az iskola vezetése a tanulói létszám alakulása, változása kapcsán – munkaközösség kérésére - indokoltnak látja a csoportbontást.

- idegen nyelv
- testnevelés
- matematika

Csoportbontásban tanítjuk az alábbi tantárgyakat a szaktantermek befogadó létszámához igazodva:

- informatika,
- technika és életvitel,

4.9.2 Egyéb foglalkozások szervezésének elvei

A tanórán kívüli szabadon választható foglalkozásokat a 2011. évi nemzeti köznevelésről szóló CXC. törvény 6. számú mellékletében engedélyezett heti időkeret terhére szervezzük meg. A nyilvánosságra hozatal módja: az iskolai hirdetőtáblák és az iskolai honlap. A fenti rendelet 15.§ (1) bekezdése értelmében a tájékoztatás elfogadása előtt beszerezzük a szülői szervezet és a diákönkormányzat véleményét.

A tanórán kívüli szabadon választható foglalkozások célja:

- tehetséggondozás,
- felzárkóztatás,
- mozgáskultúra, sport,

A tanulószobai foglalkozásokra 5-8. évfolyam tanulóinak szervezzük a 16 óráig tartó foglalkozások biztosítása végett. A minden szülőnek szeptember 5-ig nyilatkoznia kell, hogy kéri vagy nem kéri a tanulószobai foglalkozásokat gyermeke számára. A tanulószobai foglalkozások 14 óra és 16 óra között szerveződnek. A tanulószobai csoportok számát a jelentkezők száma lapján határozzuk meg és tüntetjük fel az éves munkatervben. Alapelvek hogy

- egy korosztályból szerveződjenek a csoportok,
- csoportlétszám ne haladja meg a 25 főt.

A napközis foglalkozásokat a 1-4. évfolyam tanulóinak szervezzük. Iskolánk minden tanulója felvételt nyer a napközis foglalkozásra a szülő előzetes kérése nélkül is. A napközis foglalkozásokról csak kérelem pozitív elbírálása útján lehet távol maradni. A tanulószobai hiányzásokat nem számítjuk bele a tanuló tanórai foglalkozásainak számába, de nyilvántartjuk, mint hiányzásnak nem minősülő mulasztást. A csoportokat osztályszinten szervezzük. Fő elv, hogy a foglalkozásokat az osztály alsós tanítónénijei tartsák, de szervezési okokra hivatkozva ettől el lehet térni.

A házirendbe az alábbi módon szabályozott formában diákkörökre jelentkezhetnek iskolánk tanulói:

Diákkörök létrehozásának rendje: diákkör létrehozását bármelyik tanuló kezdeményezheti legalább nyolc érdeklődő diák esetén; megalakulásukkor rögzítsék tevékenységük körét, formáját, rendjét; működésüket az igazgató hagyja jóvá. Tevékenységük nem irányulhat a társadalom ellen, nem lehet sem politikai, sem vallási indíttatású, az általános erkölcsi normáktól eltérő. Nem zavarhatja az iskolahasználókat jogaik gyakorlásában.

Szakkörök, sportkörök szervezésének elve, hogy indítását pedagógus kezdeményezheti az iskola igazgatójánál szeptember 5-ig. Beindításának feltétele:

- igazgatói jóváhagyás,
- legalább öt regisztrált fő megléte,
- szakköri foglalkozástervezet benyújtása és elfogadása.

A szakkörre különböző korosztályú tanulók egyidejűleg is jelentkezhetnek, de figyelembe lehet venni a szakkört tartó pedagógus ajánlását. A szakkörrel tanuló pedagógus javaslatára, igazgatói döntéssel eltiltható, amennyiben zavarja és akadályozza a szakköri foglalkozást. Szakköri foglalkozást külső szakember is tarthatja. Ennek díjazása mindenkor megegyezés tárgya.

Felzárkóztató foglalkozásokra a szaktanárok javaslata alapján történik a tanulók szervezése. Az osztályfőnök írásban értesíti a szülőt a szaktanár javaslatáról. Amennyiben a szülő egyetért a javaslattal (írásban), akkor a tanuló köteles járni a foglalkozásra mindaddig, amíg azt a szaktanár javasolja. A felzárkóztató foglalkozások szervezésének formái:

- egyéni (1-3 fő)
- csoportos (8-10 fő).

4.10 A tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszerek

Célja a tanulók fizikai és sportképességének mérése, vizsgálata. Utánpótlás-nevelés területén a kiemelkedő sportképességgel rendelkező, tehetséges fiatalok felfedezése. A fizikai felmérés, minősítés információkat ad a nevelési-oktatási célok megvalósításának mértékéről és szintjéről, támogatja a tanulók fejlődését. A rendszer bevezetésének és működtetésének kiemelt célja a sportolás, az egészséges életmód fontosságának hangsúlyozása. A mérési próbákon keresztül a gyermek saját magáról, teljesítményéről, sportképességeiről is fontos információhoz juthat.

Az iskola az éves munkatervben meghatározott mérési időszakban, április, május hónapokban, NETFIT mérési módszer alkalmazásával tanévenként, 4-8. évfolyamára kiterjedően, megszervezi a tanulók fizikai állapotának és edzettségének mérését, vizsgálatát.

A tanulók fizikai állapotának és edzettségének mérését, vizsgálatát az iskola testnevelés tantárgyat tanító pedagógusa a testnevelés óra keretén belül végzi. A lefolytatott mérés, vizsgálat eredményeit a vizsgálatot végző pedagógus a mérésben érintett tanulónként, osztályonként és évfolyamonként rögzíti, az eredményeket a testnevelés tantárgyat tanító pedagógusokkal közösen elemzi és meghatározza a tanuló fizikai fejlődése szempontjából szükséges intézkedéseket.

4.11 Egészségnevelési elvek

Az iskola egészségnevelési alapelveit a Pedagógiai program 3.9 fejezet, *Az egészségnevelési program alapelvei, céljai* alfejezete (3.9.1) tartalmazza.

4.12 Az iskola környezeti nevelési programja

4.12.1 Az iskola környezeti nevelési elvei

A környezeti nevelés olyan pedagógiai folyamat, amely a társadalom fejlődése és a természet fenntarthatósága céljából elősegíti és erősíti az emberek környezettudatos magatartását, életvitelét. A környezeti nevelés átfogja a személyiség kognitív és nem kognitív tartományait, alakítja az érzelmi viszonyulásokat, értékrendet, megismerési, cselekvési és döntési képességeket fejleszt, az embert képessé teszi az együttműködésre, altruizmusra és életvitelének tudatos hangolására, beleértve az önkorlátozást is.

A környezeti nevelés célja, hogy segítse a tanulókat környezettudatos, megfelelő készségekkel, ismeretekkel rendelkező felnőttekké válni, akik készek és képesek egyénileg vagy csoportosan a környezet minőségének védelmében, javításán, fenntartásán dolgozni a Föld élőlényeiért. Iskolánk feladatának tekinti azt, hogy diákjaink a felnőtt életre megfelelő ismeretekkel, készségekkel és szemlélettel rendelkezzenek, hogy ne csak saját pillanatnyi érdekeik szerint, hanem a Föld egészének fennmaradása érdekében cselekedjenek.

Iskolánk környezeti nevelési programjának alapja a keresztény hitből fakad, mely szerint a teremtett világ és benne az ember Isten műve, aki felelős azért, hogy ezt a hatalmas értéket tisztelje, gondozza és így megőrizze. Ennek fényében az iskola célja, hogy diákjaiban kialakítsa a környezettudatos magatartást, és fejlessze a környezetért felelős tudatos életvitelt. Mindent megteszünk annak érdekében, hogy tanítványaink személyes érték tudatát, együttműködési képességét, helyes életviteli szokásait, a személyes és a közösségi felelősségtudatukat megalapozzuk. Nevelésünkben lényegesnek tartjuk a fenntartható fejlődés fogalmának, valamint erkölcsi, gazdasági és történelmi vonatkozásainak megértését és elfogadását, valamint a tudatos fogyasztói szokások kialakítását.

4.12.2 Kiemelt stratégiai céljaink

- Az egyetemes természetnek (a Világegyetem egészének), mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt.
- Természetismereti, természetvédelmi, környezetvédelmi problémákkal kapcsolatos ismeretek átadása.
- Természet- és embertisztelő szokásrendszer kialakítása.
- Tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés.

- Érzékenyvé tenni a gyerekeket a harmonikus környezet szépségének befogadására, élvezetére.
- Az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése.
- Felkészíteni a gyerekeket, hogy ha lehetőségük van választani, dönteni akkor a környezetkímélő termékeket, technológiákat részesítsék előnyben. Kialakítani a gyerekekben a károsodásokat megelőző gondolkodás, megismertetni a gyerekekkel a takarékos és mértékletes életvitel lehetőségeit.
- Az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése.
- Az egészség és a környezet összefüggéseinek felismertetése.
- A helyzetfelismerés, az ok – okozati összefüggések felismerése képességének kialakítása, fejlesztése.
- Problémamegoldó gondolkodás, döntésképesség fejlesztése.
- A természettudományos gondolkodás tanórán kívüli környezetben való fejlesztése a természeti környezet értékeinek és megóvásának céljaival összhangban.
- Globális környezeti problémákkal kapcsolatos érzékenység kialakítása. A fenntartható fejlődéshez szükséges kompetenciák kialakítása, fejlesztése.
- Helyi környezeti, természeti problémákkal kapcsolatos érzékenység kialakítása, ezek felismeréséhez szükséges kompetenciák fejlesztése.
- Saját környezetünkkel kapcsolatos aktivitásra, tevőleges magatartásra nevelés.
- A tanulók lakóhelye közelében található természeti értékek megismertetése.
- A természet szeretetére nevelés, közvetlen élmény kialakítása a természettel.
- A globális és a helyi környezeti problémákkal kapcsolatos aktivitásra, tevőleges magatartásra nevelés.
- Szelektív hulladékkezelésre szoktatás.
- A természetes anyagok és hagyományos kézműves technikák megismertetése.
- A mindennapi életben való környezettudatos gondolkodásra és magatartásra nevelés.
- Fenntarthatóságra nevelés, az elveivel való azonosulás elősegítése
- A kertészkedés, kertészeti munkák megismertetése, örömeinek megmutatása.
- A kerékpáros közlekedés gyakorlatának, kultúrájának népszerűsítése.
- Városunk helytörténeti, építészeti értékeinek megismertetése.

4.12.3 A környezeti nevelést szolgáló módszerek

A környezeti nevelésben sokoldalúan alkalmazunk élmény- és tevékenységalapú módszereket:

- játékok (szituációs, drámajáték);
- aktív, kreatív munka (természetvédelmi munkák, madárvédelmi feladatok, szelektív hulladékgyűjtés, rend- és tisztasági verseny, pályázatok, versenyek és kiállítás rendezése, kutatómunka);
- A tanítási órák klasszikus módszerei
- Kooperatív tanulási technikák
- Projektmódszer
- Téma napok

4.12.4 A környezeti nevelés szinterei

Környezeti nevelés a tanórákon

A környezeti nevelés átfogja az alsó tagozatos foglalkozások teljes körét, valamennyi tantárgy ismeretanyagába beépítve, integrált módon. Az első és második osztályban inkább az érzelmi beállítódás alakítása, a természettel, a környezettel való ismerkedés és "környezetbarát" szokások formálása a fő cél, később fokozatosan alakul ki a tudatosság és elkötelezettség szintje.

Felső tagozaton a környezeti nevelés alapvető pillérei a **természettudományi** tantárgyak: *biológia-egészségtan, földrajz, fizika, kémia, matematika*. E tantárgyak tanulása során szerzi meg a tanuló a természetre vonatkozó ismeretek, összefüggések, kölcsönhatások sokaságát. Védni, szeretni csak azt lehet, amit ismerünk. Környezetünk élővilágának ismerete nemcsak tananyag, hanem a szemléletformálás nagyon fontos eszköze is.

A **társadalomtudományi** tantárgyak feladata, hogy a társadalomszerveződés, valamint az emberi viselkedés és kultúra irányából közelítse meg a kérdést. A környezeti válság megoldása nem képzelhető el a jelenlegi társadalmi-kulturális viszonyok pozitív irányú formálása nélkül. A korábbi döntések elemzése segíti a jelenben való eligazodást, növeli a jövő iránti felelősséget. Ezek a tárgyak útmutatást adnak a környezeti gondok felismeréséhez és megoldásához, a közügyekben való részvételhez. A humán tantárgyi oktatás feladatai közé tartozik az is, hogy bemutassák a fogyasztói modell helyett javasolt utakat, a környezeti válság kezeléséhez és megoldásához szükséges világnézet, erkölcsi értékrendet, valamint a rendelkezésre álló gazdasági és jogi eszközöket.

Az *életvitel és gyakorlat* (1-4. évfolyam), illetve a *technika, életvitel és gyakorlat* (5-8. évfolyam) tantárgy nagy lehetősége, hogy gyakorlati szempontból elemezze a környezetbarát létformát, és követendő, helyes példákat keressen és mutasson be.

A *művészeti tantárgyak* alkalmasak a kérdéskör érzelmi megközelítésére, a természet és az ember alkotta környezet szépségeinek művészi bemutatására. E tárgyak hatásosan fel tudják hívni a figyelmet az értékvesztésre, az uniformizálódásra, kulturális örökségünk megőrzésének fontosságára.

A *test- és egészségnevelési tantárgyak* a környezet és az egészség szoros kapcsolatának megértésével, és az igények kialakításával tehetik a legtöbbet.

Nem hagyományos tanórai foglalkozások

Nem tanteremben tartott óra: Önálló megfigyelésekre, tapasztalatszerzésre alkalmas foglalkozások az intézmény tantermen kívüli terein, illetve Szécsény közterületein, parkjaiban. Leggyakrabban az iskolai projekt és témahét megvalósításához illeszkedik, de önálló foglalkozásként is megjelenhet.

Meghívott szakemberek által vezetett óra: Alkalmanként külsős partnerek bevonásával tartott rendkívüli órák, melyek témáikban illeszkednek a helyi tanterv tartalmi elemeihez.

Környezeti nevelés az egyéb foglalkozásokon, kiemelten a napközis és tanulószobai foglalkozásokat

Az egyéb foglalkozásokon a nevelési-oktatási tartalomhoz igazodóan a környezettudatos magatartásra nevelés a tantárgyhoz illetve műveltségi területhez kapcsolódó tartalmi struktúra része. Minden szabadidőben töltött pedagógiai tartalmú foglalkozás döntő arányban magába foglalja – a foglalkozás tematikai jellegétől függően – mind a környezet és a természet megismerésének és védelmének témáját, mind az egészségnevelés preferált céljait. A napközis és tanulószobai foglalkozások természetes része a környezettudatos magatartásra nevelés.

Környezeti nevelés a tanórán kívüli foglalkozásokon

Az osztálykirándulás és az erdei iskola, a helyi tantervi célok megvalósulását szolgálja azzal, hogy a valóságos környezet megismerésére, értékeinek befogadására, a problémák értelmezésére támaszkodik. Az osztálykirándulások programjainak összeállításánál kiemelkedő szerephez kell jutnia a múzeumok, kiállítások, botanikus kertek állatkertek látogatásának.

A természettudományi munkaközösség szervezésében vesznek részt a tanulók a várkertben rendezett környezet- és természetvédelmi projekteken, témanapokon, illetve évi két alkalommal gyalogtúrákon.

A programokon az érzéki-megismerő tanulás, a cselekvő-felfedező magatartás dominál. Ösztönzi a kollektív és egyéni érdeklődés kialakulását. A szabadidő megszervezése, az önkiszolgálás, a tanulási helyzeteken kívüli csoportos tevékenységek és együttesen megélt élmények képezik fontos előnyeit. Jelentős személyiség- és közösségfejlesztő hatású.

A kirándulások, témanapok, erdei iskolák időpontját és témáit a természettudományi munkaközösség éves munkatervében határozzuk meg.

4.12.5 A környezeti nevelés cél és feladatrendszere, a hozzárendelt tevékenységekkel

Cél	Feladat	Tevékenység	Kritérium
1. Környezettudatos magatartás elősegítése	Tudatformálás ismeretekkel, élményekkel. Természetes anyagokkal való ismerkedés.	Papírmerítés.	A környezettudatos gondolkodás alapjainak az elsajátítása.
	Természeti tárgyak, dolgok, jelenségek észlelése, megfigyelése, vizsgálata.	Cserepes növények gondozása (öntözés, tápoldatozás, átültetés), az iskola környékén lévő fák, bokrok ültetése, megfigyelése, örökbefogadása, ápolása.	Igény kialakítása az esztétikus zöld környezetre.
	A természeti környezet időbeli, térbeli, működésbeli változásainak érzékelése, helyi, térségi, globális szinten.	Vízminőség- vizsgálat. Zaj- és levegőszennyezés mérése az iskola településén.	A káros környezeti hatások tudatosítása.

Cél	Feladat	Tevékenység	Kritérium
	A földrajzi táj és a földrajzi környezet alakulásának adott szintű értelmezése.	A geológiai tanösvények bejárása, a terület botanikai, zoológiai értékeinek megismerése.	Ismerkedés a környék természeti kincseivel.
	A környezeti problémák természettudományos megközelítésű értelmezése.	Az erdőlátogatás szabályainak ismerete. A veszélyes hulladékok megismerése, kezelésük szabályai.	A szelektív hulladékgyűjtés gyakorlatosítása.
	Környezeti hatások és történések közötti kapcsolat meglátása.		Ok-okozati összefüggések felismerése.
	A környezet egészségünkre gyakorolt hatásainak ismerete.	A levegőt szennyező források és a szennyeződés következményeinek vizsgálata.	
	„E” számok, élelmiszer adalékanyagok megismerése.	Mi van a Colában? – élelmiszerek vizsgálata.	Az egészséges táplálkozás megalapozása.
	A természetes és környezetbarát anyagok felhasználása. Az újrahasznosítás fogalmának, hasznának ismerete.	Papírgyűjtés, szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes hulladékgyűjtők az iskola településén.	Környezetbarát anyagok megismerése.
	Az energia és az anyagtakarékosság fontosságának ismerete.	Az áram és víztakarékosság lehetőségeinek vizsgálata otthon és az iskolában.	Energiatakarékossági ismeretek szerzése.
	Hulladékmentességre törekvő szemlélet kialakítása.	Környezetbarát vásárlás.	Környezetbarát csomagolási ismeretek.

Cél	Feladat	Tevékenység	Kritérium
	A „Jeles Napok”, azaz a fontosabb környezet- és természetvédelmi jeles napok ismerete.	Megemlékezés a legfontosabb „Jeles Napokról” hagyományos formában (A Víz Világnapja, A Föld Napja, Madarak és Fák Napja, Az Állatok Világnapja)	A környezetvédelmi napok tartalmának jelentősége.
2. A környezetért felelős egészségorientált életvitel elősegítése	Felelős állampolgári szerepekre való felkészítés. Környezetszennyezés elhárítása, környezeti problémák felismerése.	Az Alaptörvény környezet védelméről szóló cikkeinek értelmezése. Helyi viszonyoknak megfelelő környezeti probléma kiválasztása, helyi környezeti gondok megismerése, pályázatokon való részvétellel.	A közvetlen környezet problémáinak felismerése.
	Praktikus környezetvédelmi ismeretek szerzése, a háztartás környezetbarát működtetése.	„Zöldköznapi praktikák” megismerése lépésről lépésre.	Háztartási praktikák megismerése.
	Felelős állampolgári magatartás kialakítása. Tudatos egészségmegőrzési viselkedés. A szűrővizsgálatok fontosságának ismerete.	Kerületi és iskolai egészség- és sportnapok szervezése. A komplex intézményi mozgásprogramban szereplő feladatok megvalósítása.	Az egészségmegőrzés alapjainak a kialakítása.
	Állóképesség fejlesztése. Helyes életviteli szokások kialakítása. Szabad percek, órák felhasználása. Káros környezeti hatások elkerülésének, kivédésének technikái.	Túrák, hétvégi kirándulások, erdei iskolák.	Helyes napirend, életviteli szokások megismerése és alkalmazása.
3. Környezettudatos értékrend, „ökológiai morál” kialakítása	Érzelmi viszonyulások alakítása, képessé tenni az egyént a másokkal való együttműködésre.	Madáretető, madárkalács készítése, madáretetés novembertől február	A tudatos kisállatvédelem kialakítása.

Cél	Feladat	Tevékenység	Kritérium
	Az élet tiszteletére való nevelés. Az állatok iránti felelősség kialakítása, az állattartás etikája.	végéig.	
	Megélhető vagy elképzelhető élethelyzetek teremtése.	Látogatás valamely növény- és Állatkertben, vagy ököcentrumba	Az állatok életközeli megismerése.
	Gondolatok befogadására és kifejezésére való nyitottság és képesség fejlesztése. A környezet esztétikai felismerése iránti igény kialakítása. Az együttes cselekvésekhez szükséges sajátos kommunikáció fejlesztése. Családi szerepek.	Helyzetgyakorlatok, tanórai és tanórán kívüli tevékenységek. Az iskola esztétikai képének közös kialakítása. Erdei iskola, osztálykirándulás, projektnapok, iskola szintű programok közös megvalósítása.	Szerepjátékok által a különböző élethelyzetek megismerése.

4.12.6 Az iskolai környezet kialakításában és az iskola működtetésében rejlő környezeti nevelési lehetőségek

Iskolánk külső, belső megjelenésének tükröznie kell azt a szemléletet, hogy az iskola valamennyi munkatársa fontosnak tartja a környezet állapotának milyenségét, az egészséges, esztétikus környezet biztosítását a hatékony munkavégzéshez. Ehhez mindenkinek – pedagógusoknak, technikai munkatársaknak egyaránt – tevékenyen hozzá kell járulnia a saját munkaterületén, tevékenysége során.

Az iskola belső környezete

A környezeti kultúra kialakítása a mikrokörnyezet, vagyis az iskola, a tantermek, a folyosók, az iskolaudvar igényessé, otthonossá tétele. Az iskolai környezet természet közelivé formálásához az osztályteremben szobanövények gondozásával járulhatunk hozzá. Az élőlények természetes közegükben való megfigyelése hasznos tapasztalatokat nyújt, igényességre nevel, hozzászoktatja a tanulókat a növényekkel való gondoskodáshoz, s egyúttal a közvetlen környezetet is emberibbé teszi.

Általánossá kell, hogy váljon iskolánkban a környezetbarát termékek használata. A tantermek dekorálásához lehetőség szerint természetes alapanyagokat használjunk: színes karton, fa, textil, parafa, nádszövet. Kerüljük az egészségkárosító adalékokat tartalmazó termékeket (oldószeres ragasztó, alkoholos filc). Műanyagokat csak indokolt esetben alkalmazzunk. A dekoráció legyen tartós, máskor is felhasználható.

Szerepet kell, hogy kapjon az energia- és anyagtakarékosság az intézményben. A szünetekben kikapcsoljuk a projektorokat, lekapcsoljuk a tantermek világítását. Energiatakarékos izzókat, világítótesteket használunk. Az átszellőztetést részesítjük

előnyben a folyamatos szellőztetéssel szemben. Csökkentjük a fűtési szezonban a folyosók hőmérsékletét. Ösztönözzük a tanulókat az újrahasznosításra a készségektantárgyak nyersanyaghasználata során.

Külső partnereink számára is látogatható környezetvédelmi és természeti értékeket bemutató kiállításokat rendezünk önálló programként, vagy valamely projekt részeként. Ezeket a kiállításokat a természettudományi munkaközösség éves munkaterve részletezi.

Kommunikáció: faliújság, iskolarádió

Tanulóink és természetesen a szülők, a pedagógusok figyelemfelkeltését, tájékoztatását biztosítja a faliújság és az intézmény honlapja. Így tudunk hírt adni az iskolában történő jelenségekről, folyamatokról, eseményekről, programokról.

4.12.7 A környezeti nevelésben résztvevők

- belső (iskolai) résztvevők: osztályfőnökök, szaktanárok
- külső résztvevők: környezetvédő szakemberek, erdészek, művészek, intézmények képviselői, gazdasági szakemberek, a fenntartó képviselői stb. a programok adta lehetőségekhez mérten az igazgató engedélyével

4.13 A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Célunk, hogy biztosítsuk az intézményen belül a szegregációmentességet és az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését. Ezen belül alapvető, hogy az intézmény biztosítsa a szolgáltatásaihoz való egyenlő hozzáférést, de helyezzen hangsúlyt az esélyteremtésre, a hátrányos helyzetű gyerekek hátrányainak kompenzálására és az esélyegyenlőség előmozdítására érdekében az intézmény minden tevékenysége során. Célunk a halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű tanulók oktatási és társadalmi integrációjának támogatása, és a minőségi oktatáshoz történő egyenlő hozzáférés és az integráció biztosítása.

Mindezek biztosítása érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy érvényesüljön az intézményi gyakorlatban a diszkriminációmentesség és a szegregációmentesség:

- a beiratkozásnál, felvételinél;
- a tanításban, ismeretközvetítésben, vagyis az oktató–nevelő munka során;
- a gyerekek egyéni fejlesztésében;
- az értékelés gyakorlatában;
- a tanulói előmenetelben;
- a fegyelmezés, büntetés gyakorlatában;
- a tananyag kiválasztásában, alkalmazásában és fejlesztésében;
- a továbbtanulásban, pályaorientációban;
- a humánerőforrás-fejlesztésben, pedagógusok szakmai továbbképzésében;
- a partnerség-építésben és kapcsolattartásban a szülőkkel, segítőkkel, a szakmai és társadalmi környezettel.

Kötelezettségek és felelősség

Az intézmény vezetője felelős azért, hogy az intézmény minden dolgozója, tanulója, a szülők, és a társadalmi partnerek számára elérhető legyen az intézmény Esélyegyenlőségi Intézkedési Terve, ismerjék és kövessék a benne foglaltakat. Az ő felelőssége annak biztosítása is, hogy az intézmény dolgozói minden ponton megkapják a szükséges

felkészítést és segítséget a program végrehajtásához. Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg kell tennie a szükséges lépéseket, az esélyegyenlőség sérülésére vonatkozó esetleges panaszok kivizsgálását.

Az intézmény gyermekvédelmi felelősének hatáskörébe tartozik a közoktatási intézményi esélyegyenlőségi program megvalósításának koordinálása, a program végrehajtásának nyomon követése. A tantestület minden tagja felelős azért, hogy tisztában legyen az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokkal. Biztosítsa a diszkriminációmentes oktatást, nevelést, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjon minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteit bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyen. A tantestület minden tagjának felelőssége továbbá, hogy ismerje a programban foglaltakat és közreműködjön annak megvalósításában; illetve az esélyegyenlőség sérülése esetén jelezze azt a felettesének, illetve az illetékes munkatársának. Minden, az intézménnyel szerződéses viszonyban álló, szolgáltatást nyújtó fél felelőssége, hogy ismerje a közoktatási intézményi esélyegyenlőségi programot és magára nézve is, kötelezőként kövesse azt.

Megvalósítás

- Az intézmény figyelemmel kíséri a településen, illetve intézményével tanulói jogviszonyban lévő halmozottan hátrányos helyzetű tanulók helyzetét, folyamatosan kapcsolatot tart, együttműködik a szociális és gyermekjóléti ellátások tekintetében illetékességgel és hatáskörrel bíró intézményekkel, szervezetekkel, részt vesz a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésében. Kapcsolatot tart az alap- és szakellátás intézményrendszerével.
- Az intézmény belső esélyegyenlőségi monitoring rendszert és szülői/gondviselői panasztételi mechanizmust működtet az intézményen belül. A belső monitoring rendszerben rögzíti a hátrányos helyzetű tanulók helyzetét érintő főbb változásokat, kiemelten vizsgálja jelen program végrehajtását, illetve a megvalósított intézményi programok hatását, eredményeit a hátrányos helyzetű tanulók vonatkozásában.
- Az intézmény lehetőséget biztosít a szülők, illetve a gondviselők részére az iskolai esélyegyenlőség megsértésével kapcsolatos panasztételekre. Az intézmény minden szülői, gondviselői panaszt kivizsgál, a panaszt és a vizsgálat eredményét írásban rögzíti. Tájékoztatja a fenntartót az esélyegyenlőség megsértésével kapcsolatos minden panasztételről. A panasztételi eljárás lefolytatásába és vizsgálat eredményének megállapításába a fenntartó képviselőjét és a panasztevő felet bevonja. A panasztételi eljárás lefolytatásáért és az eljárás eredményéből következő döntések végrehajtásáért az intézmény vezetője felel. A panasztételi eljárás eredményével szemben a panasztevő ellenvéleményt fogalmazhat meg, melyet rögzíteni és a döntéshez csatolni kell.
- Az intézmény befogadó légkört biztosít a tanulók és a dolgozók számára, az esélyegyenlőségi tervet folyamatosan működteti és ellenőrzi.

4.14 A tanulók jutalmazásának és büntetésének elvei

4.14.1 A jutalmazás elvei

A jutalmazás célja minden esetben a helyes magatartás, kiemelkedő teljesítmény megerősítése, honorálása. A jutalmazás akkor hatékony, ha közvetlenül a kívánatos

viselkedés után alkalmazzuk. A jutalmazás akkor hoz eredményt, ha a diák erősen vágyik a jutalomra, és megtiszteltetés számára. A jutalmazás rendkívül nagy motiváló erő főleg kisgyermekkorban, de később sem lebecsülendő a szerepe. Éppen ezért helyes mértékkel és jó időben kell alkalmazni.

Nem éri el a kitűzött célját:

- ha a jutalom értékét veszti;
- ha a jutalom időben túl távoli;
- ha jutalom (máshonnan) megszerezhető;
- ha el nem fogadható viselkedéssel is megszerezhető;
- ha az elfogadható viselkedés jutalom nélkül marad;
- ha a jutalom elérése túl nehéz.

A jutalmazás hátránya lehet, hogy a diákat csak a jutalom megszerzése motiválja. Ezt azért célszerű elkerülni, mert ezzel kifejlődhet benne, hogy a jó viselkedésért minden esetben ellenszolgáltatást kell kapnia. A jutalomtól függő diák számára csak ez a külső motiváció létezik, és ezért nem látja értelmét annak a cselekvésnek, melyet nem jutalmaznak. A csupán külső motiváció további veszélye, hogy a tanulóban nem alakul ki az, hogy a tudás önmagában érték, illetve kedvét szegheti, ha munkájáért nem kap folyamatosan elismerést, dicséretet. Az ilyen diák nem a belülről jövő megelégedettségért dolgozik, hanem csak a külső elismerésért. Ha ezt nem kezeljük megfelelőképpen, akkor a diáknak önértékelési nehézségei alakulhatnak ki. A jutalmazás e torzulásának veszélye életkoronként és egyénekenként változó. A jutalmazás helyes időzítése és aránya elengedhetetlen az egészséges belső értékrend és öntudat kialakulásában.

A tanulók jutalmazásának módjait a házirend szabályozza.

4.14.2 A büntetés elvei és szabályai

Az iskola az életre, a társadalomba való beilleszkedésre is tanít, ezért a diákokat fel kell készítenünk arra, hogy emberi együttélésünknek sok előnye és szépsége mellett szabályai és ebből következően korlátai is vannak. Saját maga és mások rovására senki sem cselekedhet. A szabályok és korlátok megszegése ezért nem maradhat büntetlenül. Büntetés alkalmazásakor az alábbi szempontokat kell figyelembe venni:

- törekszünk arra, hogy a tanulókat ne ítéljük el a cselekedetei miatt;
- mindig alkalmat kell adni a megbocsátásra, a kiengesztelődésre;
- törekedni kell arra, hogy mindig következetesen járjunk el: a kimondott büntetési szabályok be nem tartása következetlenség;
- az egyszer már büntetett viselkedést a továbbiakban mindig büntetni kell;
- büntetni közvetlenül a helytelen viselkedés után kell;
- a büntetést úgy kell kiszabni, hogy az a diák számára ne megszegényítő, hanem igazságos legyen;
- nem szabad túl súlyosan vagy túl gyakran büntetni, mert a tanuló feladja a megjavulásra irányuló próbálkozásait;
- az enyhe büntetés nem hatékony, a túl súlyos viszont agresszivitást, erőszakot szülhet, károsíthatja a gyermek testi, lelki egészségét.

A büntetés akkor hatásos, ha adekvátan alkalmazzuk. A büntetés elsődleges célja a nem kívánt viselkedés megakadályozása, másodlagos célja annak tudatosítása, hogy a helytelen tetteknek következménye van. Végeredményben pedig az a cél, hogy diákjaink tanuljanak hibáikból. A büntetés szabályait, a fegyelmezés eljárásait a házirend szabályozza.

4.15 Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei

Az iskola magasabb évfolyamára léphet az a tanuló, aki a tantervben meghatározott követelményeket az adott évfolyamon a tanév végére minden tantárgyból teljesítette, a tanév során oktatott valamennyi osztályzattal minősített tantárgy esetében elégséges osztályzatot szerzett, valamint, ha a tanuló a tanév végén elégtelen osztályzatot szerzett, de a következő tanévet megelőző augusztus hónapban sikeres javítóvizsgát tett.

Az egyes tanulók osztályzatát a tantestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a szaktanár által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről. Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanév közben adott érdemjegyek átlagától, a tantestület tájékoztatást kér az érintett pedagógustól ennek okáról, s indokolt esetben a döntés megváltoztatását kérheti. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indoklásával nem ért egyet, az osztályzatot az érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja. Az osztályzatok megállapítása az évközi tanórán szerzett érdemjegyek alapján történik kivéve, ha a tanuló:

- javítóvizsgát tesz
- osztályozó vizsgát tesz

A félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához a tanulónak osztályozó vizsgát kell tennie, akkor,

- ha az iskola igazgatója felmentette a tanórai foglalkozáson való részvétel alól,
- ha az iskola igazgatója engedélyezte, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget,
- ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen meghaladja a
  - 250 tanítási órát és a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozó vizsgát tegyen
  - vagy egy adott tantárgyból a tanítási órák 30 %-át és a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozó vizsgát tegyen
- ha a tanuló a félévi, illetőleg az év végi osztályzatának megállapítása érdekében a követelményeknek független vizsgabizottság előtt tesz eleget
- ha a tanuló tanulmányi kötelezettségének a szülő döntése alapján magántanulóként tesz eleget

Osztályt ismétel az a tanuló, aki az érdemjeggyel nem osztályozott tantárgyból „nem felelt meg” minősítést kapott.

Azok a tanulók, akiknek az elért teljesítménye az 1. évfolyamon nem biztosíték arra, hogy a következő év magasabb követelményeit teljesíteni tudják – a szülővel egyeztetve, szülői kérésre évfolyamot ismételhetnek.

Kérelemre – tantestületi döntés alapján – az igazgató engedélyezheti egy vagy több évfolyam megismétlését abban az esetben is, ha egyébként felsőbb évfolyamba léphetne a tanuló.

Ha a tanuló a tanév végén háromnál kevesebb tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, javítóvizsgát tehet.

Ha a tanuló nem teljesíti legalább elégséges minősítéssel az évfolyamra előírt tanulmányi követelményeket- beleértve a javítóvizsgát is -, tanulmányait az évfolyam megismétlésével folytathatja.

4.16 Alkalmazott pedagógiai módszerek

4.16.1 Kompetencia alapú oktatásszervezési eljárások, módszerek

Témahét: A tananyag komplex elsajátításának egyik lehetséges formája az ún. témahét, amikor az adott tárgykört a diákok három-öt tanítási napon, esetleg hosszabb időkeretben iskolai és iskolán kívüli helyszíneken, rugalmas időkeretek között, változatos tevékenység típusok és sokszínű módszertani eszközök segítségével dolgozzák fel.

Iskolai projekt: Olyan sajátos tanulásszervezés, melynek fókuszában valamilyen valóságos probléma, tennivaló, elvégzendő tevékenység áll. Jellemző, hogy a projekt végére a tanulócsoporttól olyan tárgyi vagy szellemi produktumot várunk el, mely a lehető legszélesebb vonatkozásban tárja fel az adott témát, gondolatkört.

Moduláris oktatás. A tananyag kisebb, önmagában koherens részei a modulok, melyek az egyes tanórák anyagánál általában nagyobb, de a tanterv egészénél kisebb egységek. A modulok a tananyag egészén belül, azzal összehangoltan saját, jól átlátható követelménnyel rendelkeznek, azonos didaktikai elveket kell hogy kövessenek. A modulok úgy épülnek fel, hogy ismeretanyaguk és gyakorlatsoraik teljes egészében lefedik a feldolgozandó tartalmat, vagy kisebb-nagyobb terjedelmű elemként beépíthetők a hagyományos tanulási-tanítási folyamatokba is. A modulárisan építkező tananyag elrendezés az iskola tanórai kereteit túllépve felkínálja a tanórán kívüli tevékenységeket, az élet különböző területén hasznosítható alkalmazást, a közvetlen gyakorlati kipróbálást. Szükséges a modulok időről – időre történő szakmai és pedagógiai felülvizsgálata, a tantervi szintű korrekciók elvégzése.

Az alkalmazott módszerek tartalmi elemeit, az adott tanévre vonatkozó megvalósulását, ütemezését és felelőseit az éves munkaterv és a munkaközösségek munkatervei határozzák meg.

4.17 A tanítás-tanulás folyamatában alkalmazott pedagógiai módszerek

- Kooperatív technikák alkalmazása (páros és csoport munka)
- Projekt módszer
- Tanulás-tanítása (tanulásmódszertan)
- Az IKT alapú eszközök alkalmazása
- Tevékenységközpontú pedagógia
- Drámapedagógiai
- Differenciált tanulás

- Új ismeretek tanításának módszerei: közlés, magyarázat, elbeszélés, beszélgetés, vita, felfedezéssel tanulás, szemléltetés, munkáltatás
- Képességek tanításának módszerei: fogalomalkotás, gondolkodásfejlesztés, problémafelvetés
- Alkalmazás módszerei: gyakorlás, alkotó alkalmazás
- Rendszerezés és rögzítés módszerei: összefoglalás, ismétlés.

4.18 Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

A tanítási órákon a pedagógusok egyértelműen meghatározzák az otthoni szóbeli és írásbeli feladatokat, melyeket a következő órán ellenőrizhetnek és értékelhetnek. A házi feladat célja, hogy a diákok az iskolában szerzett tudásukat az otthoni munka során elmélyítsék. Ezért a házi feladatnak mindig szervesen kapcsolódnia kell az órán tanultakhoz, illetve előkészíthetők a következő órák is. Mennyiségét úgy kell meghatározni, hogy egy átlagos képességű tanuló számára teljesíthető legyen. Az otthoni felkészüléshez előírt szóbeli és írásbeli feladatok mennyiségét és nehézségi fokát a szaktanár szabja meg. A házi feladat elkészítéséhez olyan útmutatást kell adni, hogy a diák otthon, önállóan is el tudja végezni. Hét végére csak annyi házi feladatot lehet adni, amelyet a diák péntek délután el tud végezni, hogy a szombat, vasárnap teljesen a pihenést szolgálja. A tanítási szünetek időtartamára nem adunk az átlagos mennyiséget meghaladó írásbeli és szóbeli feladatot.

4.19 A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztési programja

4.19.1 Általános elvek

A 2011. évi CXC. köznevelési törvény meghatározása szerint „sajátos nevelési igényű” tanuló:

- Az a különleges bánásmódot igénylő tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.
- A NAT alkalmazása a SNI tanulók nevelésében, oktatásában is alapdokumentum, a benne meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a műveltségi területeken megfogalmazott célok, feladatok a sajátos nevelési igényű tanulóknak is érvényesek.

Az intézmény pedagógiai programjának elkészítésekor figyelembe vettük:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény, a NAT és az Irányelv rájuk vonatkozó előírásait,
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit, az iskola szellemiségéből fakadó célokat, feladatokat,
- a szülők elvárásait,
- és a tanulók sajátosságait.

4.19.2 A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös célja és feladatai:

- a hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása, helyreállítása,
- a meglévő ép funkciók erősítése és bevonása a hiányok pótlása érdekében,
- törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására,
- a szükséges speciális eszközök elfogadtatása, használatuk megtanítása,
- az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók kialakítása.
- az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők:

- a sérülés típusa, súlyossága,
- a sérülés kialakulásának, felismerésének, diagnosztizálásának ideje,
- a SNI tanuló életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei, képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
- a társadalmi integráció kívánalmai: egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, a továbbtanulás, pályaválasztás, a lehetőleg önállóbb életvitelre történő felkészítés.

A szakirányú végzettséggel rendelkező fejlesztő, gyógypedagógus feladata:

- Egyéni fejlesztési tervek, programok összeállítása,
- fejlesztőmunka,
- Egyéni fejlődési lap vezetése,
- közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, s ezt követően a konzultációban.

A szükséges pedagógiai feltételeket a köznevelési törvény határozza meg. A köznevelési törvény a sajátos nevelési igényű tanulókhoz igazodva az általánosan kötelező feltételeket több területen módosítja, illetve kiegészíti olyan többlétszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé kell tenni a sajátos nevelési igényű tanulók számára.

4.19.3 Az együttnevelés

Az együttnevelés objektív tényezői

Az integráció azt jelenti, hogy az SNI gyermekek beilleszkednek a többségi nevelési intézményeket látogató gyermekek közé.

Az együttnevelést megvalósító intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és védettséget. Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedése, önmagához mért fejlődése, a többi tanulóval való együtt haladása tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbi tényezők biztosítják:

- A befogadó iskola vezetője támogatja pedagógusai részvételét az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

- Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének felkészítése a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
- Az együttnevelés megvalósításában, a különböző pedagógiai színtereken a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülése és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az elmaradások súlyosságához, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.
- A nyitott tanítási-tanulási folyamatban megvalósuló tevékenység, amely lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai – esetenként egészségügyi – eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanítás-tanulást segítő speciális eszközök alkalmazását.

Az együttnevelés szubjektív tényezői

A törvényi háttér meglehetősen elengedhetetlen, de önmagában kevés, ennél sokkal nagyobb jelentőséggel bírnak a szubjektív tényezők. Biztosítani kell:

- az SNI tanuló beilleszkedését és együtt haladását a többi tanulóval, ezt segíti a nyitottabb személyiség formálása,
- a szakértői bizottság által megjelölt pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat be kell építeni az egyéni fejlesztési tervekbe,
- a pedagógusok, a szülők és a többi gyermek felkészítését,
- a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesítését, sérülésspecifikus módszerek alkalmazását, folyamatos értékelést, együttműködést a szakemberekkel.

Cél az inkluzív, befogadó iskola kialakítása.

4.19.4 A sajátos nevelési igényű tanulók hatékonyabb oktatása

Célok:

- motiváció a tanulás és iskola iránt,
- iskolai kudarcok enyhítése/megszüntetése,
- a kudarcélmény okainak feltárása, ill. annak kiküszöbölése,
- esélyteremtés, ill. esélyegyenlőségre való törekvés.

Feladatok:

- diagnosztika
- egyedi esetek megbeszélése, megoldási módok keresése
- a lemaradás mértékének megállapítása, fejlesztési célok meghatározása
- mozgásfejlesztés, percepciófejlesztés
- figyelem, emlékezet fejlesztés,
- verbális fejlesztés,
- a gyermek fejlődésének nyomon követése, dokumentáció
- szakemberek/intézmények együttműködése.

Módszerek:

- egyéni felzárkóztató program,
- korrepetálások, differenciált foglalkozások,

- a tanítás tanulása
- kooperatív tanulásszervezés
- projektpedagógia alkalmazása a sikerorientált tanulásszervezés során
- helyes tanulási módszerek hangsúlyozása,
- önbizalomra nevelés sikerélményhez juttatással,
- állandó pozitív visszacsatolás, a legkisebb eredmény dicsérettel történő elismerése,
- amennyiben szükséges, tanulószoba szervezése, ill. napközis foglalkozáson való felkészülés lehetőségének biztosítása,
- a továbbtanulás irányítása, segítése.

A fogyatékoság egyes típusaival összefüggő feladatokról az SNI tanulók oktatásának tantervi szabályozása ad eligazítást.

5 Székhelyintézményben működő gimnázium helyi tanterve

5.1 A választott kerettanterv megnevezése

Az intézmény helyi tanterve a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet alábbi mellékletei alapján készültek:

négy évfolyamos gimnáziumi képzésre: **3. melléklet** – Kerettanterv a gimnáziumok 9–12. évfolyama számára (Javítva a 34/2014. (IV. 29.) EMMI rendelet 4. melléklete szerint)

Tantárgy	Változat
	9-12. évf.
Magyar nyelv és irodalom	B
Történelem	
1. Idegen nyelv	
2. Idegen nyelv	
Matematika	
Természetismeret	
Fizika	B
Biológia-egészségtan	B
Kémia	B
Földünk és környezetünk	
Ének-zene	A
Rajz és vizuális kultúra	
Informatika	
Technika, életvitel és gyakorlat	
Testnevelés és sport	
Művészetek	
Társadalomismeret	
Mozgóképkultúra és médiaismeret	
Emberismeret és etika	
Hittan	

5.2 A gimnáziumi képzés tantárgyi rendszere, óraterve

5.2.1 A gimnáziumi képzés kerettanterv szerinti óraterve

A szabadon tervezhető időkeretet elosztottuk az egyes tantárgyak között, jelölése: +1,2.

A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások óraszámát, a megtanítandó és elsajátítandó tananyagot az egyes tantárgyak részletes helyi tantervei tartalmazzák. A tantárgyi óraszám 10%-al történő kiegészítése két módon történt: tantárgyak önálló tematikai egységgel történő bővítésével, más tantárgyaknál az egyes tematikai egységek óraszám-bővítésével, amely az elmélyítést, a gyakorlást, a képességfejlesztést szolgálja.

A tanórán kívüli foglalkozásokat és az osztálybontásokat az osztály számára engedélyezett heti időkeret és a tanuló heti kötelező óraszámának különbségének terhére szervezzük meg.

A négy évfolyamos gimnáziumi képzés óraterve:

Tanórai foglalkozások megnevezése	Tanórai foglalkozások óraszám évfolyamonként			
	9.	10.	11.	12.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4
1. Idegen nyelv	3+1	3+1	3+1	3+1
2. Idegen nyelv	3	3	3	3
Matematika	3+1	3	3+1	3+1
Hittan (Erkölcstan helyett)	+1(+1)	+2	1(+1)	+1(+1)
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	3	3+1
Fizika	2	2	2	
Kémia	2	2		
Biológia – egészségtan		2	2	2
Földrajz	2	2		
Ének-zene	1	1		
Vizuális kultúra	1	1		
Mozgóképkultúra és médiaismeret	1			
Művészetek (Ének-zene/ Vizuális kultúra/Dráma és tánc/Mozgóképkultúra és médiaismeret)			2	2
Informatika	1+1	1+1		
Életvitel és gyakorlat				1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1
Kötelezően választandó tanóra (emelt szintű érettségire felkészítő foglalkozás) I.			+2	+2
Kötelezően választandó tanóra (emelt szintű érettségire felkészítő foglalkozás) II.			+2	+2
A tanuló heti kötelező óraszám	35	36	35	35
hittan, ami beleszámít az órakeretekbe a NAT 9.§ 1.a szerint (+n)	+1	0	+1	+1
Szabadon tervezhető órakeret +n	4	4	6	8
Összes óra	36	36	36	36

A helyi tanterv elkészítésénél a kerettantervek által kínált szabadon választható tantárgyak óratervebe történő felvételével és az emelt szintű oktatás bevezetésével nem éltünk.

5.2.2 A kötelezően választandó és szabadon választható tanórai foglalkozások

Minden kilencedik évfolyamra beiratkozott tanulónak a jelentkezéskor nyilatkoznia kell, melyik idegen nyelvet szeretné második idegen nyelvnek tanulni - kötelezően választandó tanórai foglalkozásként - a helyi tantervben megjelölt óraszámában. Angol- vagy német nyelv közül választhatnak tanítványaink, azzal a kikötéssel, hogy az első idegen nyelvtől eltérő nyelv lehet a választott második idegen nyelv.

Iskolánkban minden a kilencedik évfolyamra 2013/2014-es tanévben, vagy azt követően beiratkozott diák számára kötelezően választandó az utolsó két évfolyamon legalább két,

heti kétórás emeltszintű érettségire felkészítő foglalkozás, amelynek feladata az emelt szintű érettségire történő felkészülés segítése.

Emelt szintű érettségi vizsgára készít föl iskolánkban: magyar nyelv és irodalom, történelem, matematika, angol nyelv, informatika, fizika, földrajz és biológia emelt szintű érettségi vizsgára felkészítő tanterve. A tanulók ezen kötelezően választandó tantárgyak közül választhatnak.

A tanulók a fentiekben meghatározottakon túl szabadon választható tanítási órát vehetnek fel a házirendben meghatározott módon - a választandók kötelezően előírt darabszámán felül - az emelt szintű érettségire felkészítő foglalkozások közül, amennyiben az az órarendbe beillesztve, más tantárgyakkal történő ütközés nélkül vehető fel.

A tantárgyválasztás rendjét a házirend szabályozza.

5.3 Alkalmazható tankönyvek, taneszközök, tanulmányi segédletek kiválasztásának elvei

A tankönyvek, segédletek kiválasztása a munkaközösségek, illetve szaktanárok feladata. A kiválasztás szempontjai, hogy

- a könyv szemlélete megegyezik-e iskolánk szellemiségével;
- a tankönyvhöz szükségesek-e segédletek (feladatgyűjtemény, munkafüzet szöveggyűjtemény);
- elfogadható-e a tankönyvek ára a szülők többsége számára;
- igazodik-e a tankönyv a helyi tantervhez, a tanulók életkori sajátosságaihoz;
- tartalmában, formájában igényes, áttekinthető, érdeklődést keltő a könyv;
- könnyen érthető, tanulható-e a szövege.

A tapasztalatokat a munkaközösségek évente összegzik, s megfigyeléseiket az új rendeléseknél hasznosítják.

A tankönyvek és segédeszközök kiválasztásakor állandó figyelmet fordítunk az ingyenes tankönyvellátásra jogosult diákok tankönyveinek biztosítására. A tankönyvrendeléskor fontos szempont a normatív tankönyvellátás költségeinek tervezhető nagysága. A normatív támogatásra jogosult diákok számára a könyveket kölcsönzéssel biztosítjuk. Lehetőség szerint állandó tankönyveket használunk, biztosítva ezzel a tankönyvkölcsönzés megoldását.

Az iskola tulajdonába kerülő taneszközök (kísérleti, szemléltető eszközök stb.) beszerzésének elvei

- legyenek összhangban iskolánk célkitűzéseivel, szellemiségével,
- a kötelező taneszköz jegyzékben szereplő valamint a kooperatív alapú oktatás megvalósításához szükséges eszközök beszerzése elsőbbséget élvez,
- folyamatos szinten tartást biztosítani kell a könyvtár és a számítástechnikai eszközrendszer esetében,
- a további igényeket a munkaközösség állásfoglalásával kell alátámasztani.
- legyen összhangban a könyvtári SzMSz-ben megfogalmazott gazdagítási elvekkel.

5.4 A Nemzeti Alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

5.4.1 Pedagógiai feladataink megvalósítása

A középiskolában az általános műveltséget megalapozó, valamint érettségi vizsgára és felsőfokú iskolai tanulmányok megkezdésére felkészítő nevelés-oktatás folyik. Fejlesztő célú képzési tartalmakkal, problémakezelési módokkal, hatékony tanítási-tanulási módszerekkel készíti fel tanulóit arra, hogy a tudás – az állandó értékek mellett – mindig tartalmaz átalakuló, változó, bővülő elemeket is, így átfogó céljaival összhangban kialakítja a tanulóknak az élethosszig tartó tanulás igényét és az erre való készséget, képességet.

Az életfeltételek kialakítása és a társadalomba való beilleszkedés sokoldalú tájékozódási képességet és tájékozottságot kívánó feladatát a középiskola azzal támogatja, hogy felkészíti tanulóit a társadalmi jelenségek, kapcsolatrendszerek megértésére, alakítására, az alkalmazni képes tudás megszerzéséhez nélkülözhetetlen munka felvállalására. Mindehhez elengedhetetlen a tanulók tudatos, önkéntes, aktív, segítőkész együttműködése az iskolával.

A középiskola feladata, hogy előmozdítsa a tanulás belső motivációinak, önszabályozó mechanizmusainak kialakítását, fejlesztését; a nevelési-oktatási folyamat segítse elő a tanulók előzetes ismereteinek, tudásának, nézeteinek feltárását, adjon módot tudásuk átrendezésére, továbbépítésére, integrálására.

- folytassa az első szakasz nevelő-oktató munkáját, a képességek, készségek fejlesztését;
- a különböző érdeklődésű, eltérő értelmi, érzelmi, testi fejlettségű, képességű, motivációjú, szocializáltságú, kultúrájú gyerekeket - érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően készítse fel a továbbtanulásra;
- a tanulókat érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően készítse fel a társadalomba való majdani beilleszkedésre;
- alapozza meg a felkészülést a jogok és kötelességek törvényes gyakorlására;
- magas színvonalú és sokrétű ismeretátadással fejlessze a tanulók önálló problémamegoldó képességét, készségét és a kreativitását;
- a tanítási – tanulási folyamat strukturált tudást közvetítsen: az ismeretek megszerzésének, a megértés, az alkalmazás és magasabb műveleti szintű alkalmazás képességének kialakításával;
- a pedagógiai munka középpontjában tehát a személyre szóló fejlesztés álljon;
- a tárgyi tudás mellé a gyermekek szerezzék meg mindazokat az együttműködési, kommunikációs képességeket is, amelyek segítségével tudását önmaga és a mások számára hasznosítani tudja;
- a gyermekekben alakuljon ki a reális önértékelés képessége, a teljesítmény- és sikerorientált beállítódás, az egészséges önbizalom és a kockázatvállalás bátorsága;
- a „tanulás tanulása” és az önálló ismeretszerzés képességének kialakítása minden gyermek számára elérhetővé váljon,
- alakítsa ki az egyéni életélés kultúráját, a konstruktív életvezetés képességét;
- ismerje és alkalmazza a közösségi együttélés pozitív magatartásformáit;
- alakítsa ki a saját hatékony tanulási stratégiáját, célszerűen alkalmazza a tanulási módszereket.

5.4.2 Fejlesztési területek – nevelési célok

A fejlesztési területek és a nevelési célok áthatják a pedagógiai folyamat egészét, s így közös értékeket jelenítenek meg. A célok elérése érdekében a pedagógiai folyamatban egyaránt jelen kell lennie az ismeretszerzés, a gyakoroltatás-cselekedtetés mellett a példák érzelmi hatásának is.

Az erkölcsi nevelés

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megértésére, megvitatására. Hangsúlyt kell helyezni a közelmúlt viharos történelmi eseményeinek etikai alapú megítélésére, a XX. századi totális diktatúrák lélektelen, emberellenes voltának sokoldalú bemutatására, különös tekintettel a társadalomtudományi és művészeti tantárgyak oktatása terén. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja a tanulók életében olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helyzetállásukat a munka világában is.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát, ugyanakkor legyenek képesek azon alkotók helyes etikai alapú megítélésére is, akik elfogadhatatlan politikai és morális szerepvállalásuk révén – akár passzívan, akár tevőleges cselekvések során – az embertelen eszmék és gyakorlat szolgálatába álltak, idegen elnyomó hatalmak érdekeit szolgálták ki. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékoztassanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról. A nemzeti öntudat egészséges voltától idegen mindenféle nacionalizmus – így a nemzetiségek, a vallási-nyelvi etnikumok történelem- és jelenformáló szerepének és államalkotó létük elismerésének az iskolai nevelés-oktatás egészében evidenciának kell lennie.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés

szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. A felelős, hazájáért cselekedni akaró és tudó állampolgárrá nevelésnek szerves része a demokratikus jogállam és a nemzeti függetlenség (szuverenitás) ellen fellépő törekvések felismerése, és annak megértése, hogy a diktatúrák elleni küzdelem minden korban elsődleges állampolgári kötelezettség, hiszen a jogtiprásból sohasem születhet jog. Ennek alapján kell a XX. századi totális diktatúrák jellemzőit is feldolgozni, feltárva e rendszerek emberiség ellen elkövetett soha el nem évülő bűntetteit is. Az iskola megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és ennek keretében biztosítja a honvédelmi nevelést. A részvétel a közügyekben megkívánja a kreatív, önálló kritikai gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások. Az iskola minden évfolyamán fontos feladat – az életkori sajátosságok és egyéb specifikációk mentén – Magyarország Alaptörvényének, különösen a Nemzeti Hitvallásban és az Alapvetésben foglaltak megismertetése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő tanulók, az elsajátított készségekre és tudásra támaszkodva énképükben is gazdagodjanak, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatást igényelnek ahhoz, hogy tudatosuljon, a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

A családi életre nevelés

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését az iskolai életbe. Kitüntetett feladata az intézménynek így a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A felkészítés a családi életre segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről. Az iskolában foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. Láttatni kell a diákokkal, hogy a fizikai erőnlét, a fittség – a test egészsége és jóléte – elválaszthatatlan a lelki egyensúlytól, a lélek egészségétől. A rendszeres testnevelés és sporttevékenység révén könnyebb elviselni a stresszt, a fizikai, lelki és szellemi terheléseket. A testi és a lelki egészség harmonikusan együtttható fejlesztése és megőrzése

a tanulók élethosszig tartó, egészségtudatos, fizikailag aktív életvezetésre történő szocializálásának célját szolgálja, melyhez szorosan kapcsolódik a tehetséggondozás és a motoros műveltség eszközeivel való személyiségfejlesztés is. Az egészségfejlesztés és -megőrzés ösztönző erővel kell, hogy bírjon az egészségközpontú tevékenységrendszerek tudatos kialakítására és fenntartására. A tanulókat ösztönözni kell arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stressz- és feszültségoldás különféle ismereteinek elsajátítására, módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megővésére, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Feladat, hogy a családdal együttműködve felkészítsük a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. Motiválni és segíteni kell a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében. Nélkülözhetetlen szerepet tölt be a mozgástanulás a tanulók saját testképének megismerésében és a testtudat kialakításában. Mindennek sikere nagyban függ a komplex intézményi mozgásprogram elméleti és gyakorlati minőségétől.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A Nat ösztönzi a személyiség fejlesztését, kibontakozását segítő nevelést-oktatást: célul tűzi ki a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítását a tanulóknál úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal (együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári létehez.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. A természettudományi oktatás és nevelés terén a tanulók empirikus tapasztalataira épülő és életkori sajátosságaikhoz, igényeikhez adekvát módon kapcsolódó ismeretátadás a természettudományos és műszaki életpályákra való szocializáció sikerességének záloga. Stratégiai cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Olyan magatartás határozza meg a tanulók viszonyát az ember életteréül szolgáló környezethez, annak fenntartható megővéséhez és fejlesztéséhez, melynek tudásbázisa nem kizárólagosan a rendszerszerűség, az alapelvek és kulcsfogalmak merev struktúrájára épül, hanem elsősorban a különféle összefüggésekre alapozott és begyakorolt természettudományos és műszaki műveltség mindennapi életben és a munka világában való hatékony alkalmazhatóságához. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári köteleességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába. A természettudományos oktatás-nevelés, a műszaki életpályára való szocializáció és a környezeti nevelés terén a jelenben folyó kutatások folyamatai alapvető jellegű ismeretének és a nem hagyományos oktatásszervezési módszerek terepének egyre nagyobb szerepet kell biztosítani.

Pályaorientáció

Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket.

Ezért fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásra utaltságát. Ennek érdekében a köznevelési intézmény biztosítja a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a fogyasztóvédelmi jogok tanítását. A fenntarthatóság gazdasági-üzleti világban értelmezhető vonatkozásai olyan fejlődési folyamatot feltételeznek, mely az önfenntartó mechanizmusok, a megújuló erőforrások révén nem csak a természettudományi műveltségterülethez, hanem a testi-lelki egészség céljaihoz is kapcsolódnak az iskolai nevelés-oktatás területén.

Médiatudatosságra nevelés

Cél, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak: értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelés az értelmező, kritikai beállítódás kialakítása és tevékenység-központúsága révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. A tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusával, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

A tanulás tanítása

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. Meg kell tanítani, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

5.4.3 Kulcskompetenciák

Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a gondolatok, érzések és érzelmek kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt, valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot az élet minden területén: családon belül, iskolában, társadalmi érintkezések, szabadidős tevékenységek stb. során.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- megfelelő szókincs
- verbális és nonverbális kommunikációs képesség
- funkcionális nyelvtan
- életkori sajátosságnak megfelelő nyelvi ismeretek
- hallott és olvasott szöveg értése és szöveg alkotása
- különböző típusú szövegekben való tájékozódás
- információk feldolgozása
- segédeszközök megfelelő használata (könyvtárhasználat, digitális technika, média, stb.)
- érvelés képessége
- empatikus képesség
- esztétikai érzék
- kíváncsiság
- tantárgyra jellemző szaknyelv használata

Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül - oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek -, az egyén szükségleteinek megfelelően. Az egyén nyelvtudásának szintje változhat a négy dimenzió (hallott szöveg értése, beszédképesség, olvasott szöveg értése és íráskészség), az egyes nyelvek és az egyén társadalmi-kulturális háttere, környezete és igényei/érdeklődése szerint. A Közös Európai Nyelvi Referenciakeret (KER) szerinti B1 szintű nyelvtudás elsajátítása a 12. évfolyam végén az első idegen nyelv terén olyan elvárásként jelenik meg, melyre az idegen nyelv belépésének első évfolyamától kezdve tudatosan és szisztematikusan kondicionálni kell a tanulókat.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- megfelelő szókincs
- funkcionális nyelvtan
- nyelvi stílusok ismerete
- szóbeli interakciók főbb típusainak ismerete
- az idegen nyelv nyelvtani szerkezetének és rendszerének ismerete
- kulturális sokszínűség megismerése, ismerete, etnikai másság elfogadása

Matematikai kompetencia

A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége, felkészítve ezzel az egyént a mindennapok problémáinak megoldására is.

E kompetenciában és annak alakulásában a folyamatok és a tevékenységek éppúgy fontosak, mint az ismeretek. A matematikai kompetencia felöleli a matematikai gondolkodásmódhoz kapcsolódó képességek alakulását, használatát, a matematikai modellek alkalmazását (képletek, modellek, grafikonok/táblázatok), valamint a törekvést alkalmazására.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- megfelelő segédeszközök használata
- az igazság tisztelete
- a dolgok logikus okának (kauzalitás) és érvényességének megkeresése
- mindennapokban használható tudás
- problémamegoldó készség
- lényeglátás
- kíváncsiság
- egyénileg, társsal és csoportban való munkálkodás
- kreativitásanalízis - szintézis
- matematikai fogalmak ismerete
- alapvető törvényszerűségek nyomon követése: az egyes elméleti modellek igazolása a mindennapi életből merített empirikus tapasztalatok útján
- összefüggések felismerése
- tudjon érvelni, követni és értékelni tudja az érvelése folyamatát
- meg tudja megindokolni matematikai úton az eredményeket
- bizonyítások megértése
- matematikai eszköztudás szerepe a természettudományi és műszaki életpályára való szocializálás terén
- matematikai kommunikációs készség

Természettudományos és technikai kompetencia

A természettudományos kompetencia készséget és képességet jelent arra, hogy ismeretek és módszerek sokaságának felhasználásával magyarázatokat és előrejelzéseket tegyünk a természetben, valamint az ember és a rajta kívüli természeti világ közt lezajló kölcsönhatásban lejátszódó folyamatokkal kapcsolatban magyarázatokat adjunk, előrejelzéseket tegyünk, s irányítsuk cselekvéseinket. Ennek a tudásnak az emberi vágyak és szükségletek kielégítése érdekében való alkalmazását nevezzük műszaki kompetenciának.

E kompetencia magában foglalja az emberi tevékenység okozta változások megértését és az ezzel kapcsolatos, a fenntartható fejlődés formálásáért viselt egyéni és közösségi felelősséget.

A természettudományos nevelés és oktatás terén a témaanyagok gyakorlatközpontú, a tanulók életkori sajátosságaihoz adekvát módon illeszkedő megközelítése hozzájárul a motiváció hatásosabb felkeltéséhez, valamint a természettudományi és műszaki életpályára történő szocializációhoz.

Mind a tehetséggondozás, mind a felzárkóztatás és a fejlesztés terepében kiemelt fontosságú a komplex eszközök használata, a módszertan és az oktatásszervezési formák változatossága, így a természettudományos gondolkodás tanórán kívüli környezetben történő fejlesztése.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- összefüggések felismerése és kifejezése
- lényeglátás
- fogalomalkotás
- esztétikai érzék
- kreativitás
- rendszerszemléletű gondolkodás az alkalmazhatóság praktikumának vonatkozásában
- logikai képességek
- rajzoló készség
- tervezés és kivitelezés
- kulturális sokszínűség megismerése, ismerete, a nemzetiségek és a nyelvi-vallási etnikumok szerepének értékelése, a másság elfogadása
- kíváncsiság
- környezettudatosság
- környezet- és természetvédelem
- egészséges életvitel
- nemzeti tudat megalapozása
- európai azonosságtudat
- egyetemes kultúra
- az egyén legyen képes mozgósítani természettudományos és műszaki műveltségét, a munkájában és a hétköznapi életben felmerülő problémák megoldása során
- bepillantás a jelen főbb kutatási tevékenységeibe
- gyakorlatias módon tudja a tudását felhasználni új technológiák, berendezések megismerésében és működtetésében, a tudományos eredmények alkalmazása során, problémamegoldásaiban, egyéni és közösségi célok elérésében
- legyen kritikus az egyoldalúan tudomány- és technikaellenes megnyilvánulásokkal szemben

Digitális kompetencia

Ez a kulcskompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak magabiztos és kritikus használatát, az információ megkeresését, összegyűjtését és feldolgozását, a valós és a virtuális kapcsolatok megkülönböztetését.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- eszközök megismerése, használata
- szövegszerkesztési ismeretek
- információkeresés és kezelés
- kritikai gondolkodás az innováció területén
- kreativitás
- munka világában való eligazodás
- élethosszig tartó tanulás

Hatékony, önálló tanulás

Minden műveltségi területen a hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyén képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást. Ez egyrészt új ismeretek

megszerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti.

A hatékony és önálló tanulás arra készíti a tanulót, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását és képességeit helyzetek sokaságában használja, otthon, a munkában, a tanulási és képzési folyamataiban egyaránt.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- motiváció
- saját tanulási stratégia megismerése és alkalmazása
- önismeret
- önértékelés, illetve mások objektív értékelése
- figyelem
- segédeszközök használata

Szociális és állampolgári kompetencia

A személyes, értékorientációs, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység felőli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalmi és szakmai életben, az egyre sokszínűbb társadalomban, továbbá ha szükséges, konfliktusokat is meg tud oldani.

Az állampolgári kompetencia képessé teszi az egyént arra, hogy a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudását felhasználva, aktívan vegyen részt a közügyekben.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- egészséges életvitel
- mentális egészség
- magatartási szabályok alkalmazása
- kommunikációs képesség
- empátia
- problémamegoldó képesség
- európai tudat
- a nemzeti öntudat helyes értelmezése, mely a más népekkel, elsősorban a vallási-nyelvi etnikumokkal, nemzetiségekkel is toleráns és tárgyilagos megítélésen alapuló magatartást magába foglalja
- stressz és frusztráció kezelése
- változások iránti fogékonyság
- együttműködés
- magabiztosság
- érdeklődés
- személyes előítéletek leküzdése
- az egyén cselekvési lehetőségei a diktatúra, az elnyomás kényszerpályáján: az etikailag vállalhatatlan, megalkuvó magatartás soha el nem évülő bűn nemzetünk és emberségünk ellen
- kompromisszumra való törekvés

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia segíti az egyént a mindennapi életben – így a munkahelyén is – abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínálkozó lehetőségek megragadására. A tudást, a kreativitást, az újításra való beállítódást és a kockázatvállalást jelenti, valamint azt, hogy célkitűzései érdekében az egyén terveket készít és hajt végre. Alapját képezi azoknak a speciális ismereteknek és képességeknek, amelyekre a gazdasági tevékenységek során van szükség.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- az egyén személyes, szakmai és/vagy üzleti tevékenységeihez illeszthető lehetőségek
- kihívások felismerése, értelmezése
- a gazdaság működésének átfogóbb megértése
- a pénz világában való tájékozódás
- a vállalkozások pénzügyi és jogi feltételeinek ismerete
- tervezés, szervezés, irányítás
- vezetés
- delegálás
- az elemzés
- a kommunikálás
- a tapasztalatok értékelése
- kockázatfelmérés és vállalás
- egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség magában foglalja az esztétikai megismerés, illetve elképzelések, élmények és érzések kreatív kifejezése fontosságának elismerését, mely minden műveltségterületen jelentkezik.

Olyan képességek tartoznak ide, mint művészi önkifejezés, műalkotások és előadások elemzése, saját nézőpont összevetése mások véleményével, a kulturális tevékenységben rejlő gazdasági lehetőségek felismerése és kiaknázása.

A művészi-alkotói szabadság korlátjaként jelenik meg mások jogai, a nemzet és az emberiség elleni, azzal megalkuvó vagy tevőlegesen közösséget vállaló magatartás elítélése és etikai alapú megítélése, különösképpen a XX. századi totális diktatúrákkal kapcsolatban.

A magyar nyelv és irodalom műveltségterületen különösen az irodalom, a dráma, a bábjáték, a művészetek műveltségterületen a zene, a vizuális művészetek, a tárgyak, épületek, terek kultúrája, a modern művészeti kifejezőeszközök, a fotó s a mozgóképfotó fontosságának elismerése.

További releváns kompetenciaterületek

A fent felsorolt kulcskompetenciákon felül a következő nevelési területek fejlesztése áll pedagógiai munkánk középpontjában:

- Egészséges életmódra nevelés, testi, lelki egészség, mely a tanórai és az egyéb foglalkozások során az egészségnevelési és környezeti nevelési programmal (benne a komplex intézményi mozgásprogrammal) koherensen jelenik meg a gyakorlatban a fizikailag aktív, egészségtudatos életvezetésre, a motoros műveltség eszközeivel való

személyiségfejlesztésre és a tehetséggondozásra épül, továbbá szervesen magába foglalja az egészségmegőrzést is

- Környezettudatos magatartásra nevelés, mely a fenntarthatóság szempontjaira koncentrálna
- Társkapcsolatokkal kapcsolatos ismeretek elsajátíttatása
- Tanulásirányítás – önálló tanulásra való nevelés
- Szabadidő szervezése a környezeti nevelés követelmények figyelembe vételével
- Aktív állampolgárságra nevelés (konfliktuskezelés, együttműködés képessége), melynek szerves része az egészséges nemzeti öntudatra szocializálás
- Értékorientációk, beállítódások kialakítása (felelősség, autonóm cselekvés, megbízhatóság, tolerancia, társadalmilag elfogadott viselkedésformák) elsősorban az etikai alapú megközelítésmód paradigmája

Nemzeti összetartozás ápolására irányuló hazafias elköteleződésre nevelés, mely nem irányulhat még látens módon sem a szegregáció, a kirekesztés, a nemzetiségek és más nyelvi-vallási etnikumok (pl. zsidóság) diszkriminációjára.

5.5 A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módjai

Az intézmény SzMSz-e az alábbi módon határozza meg mindennapos testedzés, testnevelés, testmozgás módjait:

Diákjaink számára a pedagógiai programunk heti öt testnevelési órát tartalmaz, amelyből a 9-12. évfolyamon heti három órát az órarendbe iktatva osztálykeretben szervezünk, fennmaradó testnevelés órát az alábbi rendben biztosítjuk:

- *A diáksportkörben - írásban benyújtott jelentkezések alapján - sportoló tanulók számára a választott szakosztályban heti 2-2 órás kötelező sportkörü foglalkozáson való részvétellel. Intézményünk a Bárkányis Diáksport Egyesületével történt szerződés alapján működteti a diákszakosztályokat. A szerződésben foglalt szakosztályok közül az éves munkatervben meghatározott szakosztályokat működtetjük az adott tanévben. (Ezek lehetnek: fiú és lány kézilabda szakosztály, lány röplabda szakosztály, fiú és leány kosárlabda szakosztály, fiú és leány labdarúgó szakosztály, szertorna szakosztály, ritmikus gimnasztika szakosztály, kondicionáló képességet fejlesztő). A sportfoglalkozások megtartásához szükséges óraszámot a kötelező órák keretéből oldjuk meg. A tanulók által a délutáni időszakban választott sportágban biztosított heti 2-2 óra foglalkozáson történő részvétellel, a választható sportágakat az intézmény igazgatója a tanév indítását megelőzően május 20-ig hozza nyilvánosságra. A sportágakra jelentkezni május 30-ig lehet, jelentkezési lapok kitöltésével.*
- *A kötelező testnevelési órákon felül szervezett heti 2-2 órás gyógytestnevelési foglalkozáson történő részvétellel azon tanulóink számára, akik – az iskola egészségügyi szolgálat szakvéleménye szerint – a rendes testnevelési órákon is részt vehetnek*

Akik sportegyesületnél hivatalosan igazolt versenyszerű sporttevékenységet folytatnak, mentesülnek a 2 óra sportági/szakosztályi foglalkozás választása alól.

Azon tanulók részére, akik a fenti lehetőséggel nem kívánnak élni tanórai foglalkozást szervezünk a délutáni időszakra. Ebben az esetben a délutáni órákon több évfolyam tanulóit is részt vehetnek egyszere.

Célunk, hogy a tanulók minél több mozgásmintával ismerkedjenek meg. Az iskola és település lehetőségeit (humán erőforrás, infrastruktúra) megismerve és kihasználva minél többen kapcsolódjanak be szabadidő mozgásos tevékenységekbe. Ezért az alábbi lehetőséget támogatjuk és nyújtjuk számukra:

Támogatjuk a tanulók sportegyesületeknél történő versenyszerű sporttevékenység folytatását.

A diáksport révén diákjaink részt vehetnek a különféle versenyeken: a Diák Sportszövetség által kiírt városi, megyei, országos versenyeken, a diákolimpián, a KIDS versenyeken, a különféle iskolai kupa-küzdelmekben.

A tanulók számára, a délutáni időszakban, az éves munkatervben rögzített sportágakban heti 2-2 óra foglalkozást biztosítunk tanulóink számára. A foglalkozásokra szeptember hónapban, a testnevelő tanároknál kell jelentkezni. Felvétel a jelentkezés sorrendjében a létszámhatár eléréséig.

A kötelező testnevelési órákon felül szervezett heti 2-2 órás gyógytestnevelési foglalkozást biztosítunk azon tanulóink számára, akik – az iskola egészségügyi szolgálat szakvéleménye szerint – gyógytestnevelési foglalkozásokon köteles részt venni.

5.6 A választható tantárgyak és foglalkozások, pedagógusválasztás szabályai

A választható tantárgyak és foglalkozások választásának lehetőségével minden tanuló élhet. A választás önkéntes. 18 év alatt szülői hozzájárulást kérünk. Választható foglalkozásaink:

- Tehetséggondozó, felzárkóztató és egyéni foglalkozások. Az egyéni képességek kibontakoztatását, a tehetséges tanulók gondozását, valamint a gyengék felzárkóztatását biztosító tanórán kívüli egyéni vagy csoportos foglalkozások.
- Iskolai sportköri foglalkozások. A foglalkozások rendjét a pedagógiai program 5.5 fejezete részletezi.
- Szakkörök. A tanulók egyéni képességeinek fejlesztését szolgálja. A szakkörök indításáról - a felmerülő igények és az iskola lehetőségeinek figyelembe vételével - minden tanév elején az iskola nevelőtestülete dönt.
- Emelt szintű érettségre felkészítő foglalkozások. A szabadon választható foglalkozásokat a pedagógiai program 5.2.2 pontja részletezi.

A választható tantárgyak esetében diákjainknak lehetőséget adunk, hogy megjelöljék, melyik pedagógusnál szeretnék tanulmányaikat folytatni. Amennyiben a tantárgyfelosztás ezt lehetővé teszi, biztosítjuk a többség által megjelölt pedagógust a kurzus vezetésére.

A foglalkozásokra minden tanév első hónapjának harmadik hetének kezdetéig lehet jelentkezni a létszámhatár eléréséig. A foglalkozások a harmadik hét hétfői napjától tarthatók meg. A foglalkozásokat az első két héten kell meghirdetni és a foglalkozást tartó szaktanárnál írásban kell jelentkezni. A foglalkozásról csak szülői kérésre törölhető a tanuló. Az indítható foglalkozásokat minden évben az éves munkaterv tartalmazza.

5.7 Közép és emelt szinten választható vizsgatárgyak az intézményben

A középszintű érettségi vizsgára történő felkészítés a kerettantervi kötelező óraszámok és a helyi tanterv által meghatározott időkeretben történik. Az emelt szintű érettségi vizsgára, 11-

12. évfolyamon az emelt szintű érettségire felkészítő foglalkozások keretében - plusz két tanórában - történik a felkészítés.

Közép szinten választható	Emelt szinten választható*
Kötelező érettségi vizsgatárgyak: - magyar nyelv és irodalom - matematika - történelem - idegen nyelv Választható vizsgatárgyak: - hittan - biológia - fizika - földrajz - kémia - informatika - ének-zene - rajz, és vizuális kultúra - testnevelés	- magyar nyelv és irodalom - matematika - történelem - idegen nyelv - biológia - földrajz - fizika - informatika

* Az intézmény az emelt szintű érettségire felkészítő foglalkozást akkor köteles indítani, ha arra legalább 5 fő jelentkezett.

5.8 A középszintű érettségi vizsga témakörei az egyes érettségi vizsgatárgyakból

A 40/2002. (V.24.) OM rendelet Az érettségi vizsga részletes követelményeiről jogszabály alapján készített a középszintű érettségi vizsga témaköreit, a Pedagógiai Program függelékében helyeztük el.

5.9 A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzési és értékelési módja

5.9.1 Az értékelés alapelvei, céljai

Iskolánk értékelési szempontjait minden tantárgy esetében az alábbiak szerint kell érvényesíteni:

- csak az iskola helyi tantervében elfogadott tananyagot lehet megkövetelni;
- a követelmények megállapításánál figyelembe kell venni az életkori sajátságokat, a tanuló képességeit, tehetségét, és a tanuláshoz való viszonyát;
- összhangot kell teremteni az egyes tantárgyak között, ne legyen egyik sem túlhangsúlyozva vagy elhanyagolva a másik tantárgy rovására;

- a követelmény célja nem az elriasztás, hanem az minőségi munka igényének kialakítása,
- az érdemjegy, illetve osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor nem lehet fegyelmezési eszköz;
- mindig szembesítésen az elvégzett munka mennyiségével, minőségével és értékével;
- a tantárgyi és tanórai követelmények legyenek világosak, egyértelműek, és teljesíthetőek. A tanév elején közölt elvárások ne változzanak a tanév során, a tanuló érezze a következetességet, és a kiszámíthatóságot;
- az értékelés legyen alkalmas az önismeret, önértékelési képesség kialakítására, a személyiség fejlesztésére;
- legyen kiszámítható, az érintettek által ismert, elfogadott;
- objektív tényekre épüljön;
- legyen nyílt, őszinte, nyilvános, ugyanakkor emberséges, tapintatos;
- nevelő hatású legyen, adjon ösztönzést a tanulás folytatására, mutassa meg a továbbfejlődés lehetőségét, módját;
- az ellenőrzésnek, értékelésnek ki kell terjednie a tanuló valamennyi tevékenységére, az írásbeli házi feladatra, füzetvezetésre is.
- bármely tantárgy ellenőrzési és értékelési rendszerében elengedhetetlen követelmény a folyamatosság.

Az értékelés célja:

- a megszerzett tudás elismerése;
- a folyamatos, rendszeres tanulásra készítés;
- a személyiség fejlesztése;
- szembesíteni a tanulót a megszerzett tudás, az elvégzett munka értékével, minőségével; személyiségének közösséghez való alkalmazkodásával;
- a tanulók minősítése.

Értékeljük tanulóink:

- egyén teljesítményét, magatartását, szorgalmát;
- csoportmunka esetén a csoport tagjaként és a csoport egészét. A csoport egészének értékelésekor a csoport minden tagja azonos értékelést kap, mely lehet szóveges vagy érdemjeggyel minősített;
- osztályának teljesítményét, magatartását.

Értékelést végzünk:

- szóban és/vagy írásban
- egy-egy konkrét feladat végrehajtásakor (számonkérés, verseny, témahét, iskolai projekt, stb.)
- egy-egy nagyobb tanítási egység végén (félévkor, év végén)

Az értékelés típusai

- **diagnosztikus** – helyzetfelméréshez, tanév elején vagy valamely tanítási szakasz, témakör bevezetésekor a tudás- és képességszint mérésére. (minősítése %-os formájú, nem képezi a félévi és év végi osztályzat kialakításának részét)
- **formatív** – fejlesztés meghatározásához, oktatási-nevelési folyamat céléléréseinek meghatározásához (a tanév során folyamatosan, írásban, szóban és gyakorlatban történő ellenőrzés – 4.9.6 pontban meghatározott formákban-, érdemjeggyel

értékelhető)

- **szummatív** – adott téma, tantárgy időszak vagy tanév eredményességének megállapításához, (az adott tantárgy helyi tantervében meghatározott témakörben és időszakban megírt témazáró dolgozatok érdemjeggyel, osztályozóvizsgák, érettségi vizsgák osztályozójeggyel történő értékelése)

5.9.2 Tantárgyi ellenőrzés, értékelés, osztályozás

A pedagógus a tanulók teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. Az érdemjegyekről a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét rendszeresen értesíteni kell. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján, a tanuló tanuláshoz való hozzáállásának figyelembevételével kell meghatározni. Az osztályzatról a tanulót és a kiskorú szülőjét értesíteni kell.

A félévi és év végi minősítés és osztályozás nem mechanikus művelet. A záró osztályzat tükrözi a tanuló évközi szerepléseit, értékeli az igyekezetét, a teljesítmény változásának irányát.

A tanulók tantárgyi teljesítményét a tárgyat tanító pedagógus ellenőrzi, értékeli, osztályozza teljes jogkörrel és felelősséggel. Amennyiben az évközi jegyek és az év végi osztályzat között lényeges eltérés van, akkor a nevelőtestület előtt kell azt megindokolni, és nevelőtestület joga, hogy a tanuló javára azon változtasson.

Az értékelés és osztályozás a hagyományos ötös fokozatú rendszerben történik: jeles /5/, jó /4/, közepes /3/, elégséges /2/, elégtelen /1/.

Kiemelkedő teljesítmény esetén szaktanári dicséret adható, amelyet záradék formájában vezetünk be a bizonyítványba. Annak a kitűnő tanulónak, aki háromnál több szaktárgyi dicséretet szerzett és példás magatartást tanúsított, a tanév végén általános dicséret adható.

Témahét és iskolai projekt minősítése: tanóra keretén belüli tevékenység esetén, a tanórán alkalmazható értékeléssel, tanórán kívüli tevékenység esetén szóbeli minősítéssel.

5.9.3 Az ismeretek írásban, szóban, vagy gyakorlatban történő számonkérésének formái

Az írásbeli számonkérés iskolánkban használatos formái:

- **írásbeli felelet/röpdolgozat:** Előzetes bejelentés nélkül írathatók az órán. A megoldandó feladatok az aznapra feladott tananyaghoz kapcsolódhatnak, esetleg ismétlő kérdés is lehet benne. A kidolgozáshoz szükséges idő általában 5-15 perc. Érintheti az osztályt egyes tanulóit vagy egészét.
- **témazáró dolgozat:** A témazáró dolgozat egy témakört összefoglaló, átfogó tudást mérő dolgozat. Minden esetben összefoglalás előzi meg. A témazáró dolgozatot előtte legalább egy héttel be kell jelenteni a diákoknak, hogy legyen idejük az eredményes felkészülésre. Témazáró dolgozatból egy napon maximum hármat lehet írattni. Az írásbeli dolgozatokat a tanárnak 15 munkanapon (három hét) belül kötelessége kijavítani. A témazáró dolgozatokat egy évig őrizni kell. Fogadóórákon a témazárókat a szülők személyesen megtekinthetik. A témazáró pótlásának módjáról és időpontjáról a körülményeket mérlegelve a szaktanár dönt. Annak érdekében, hogy az értékelés egységes legyen, az egyes munkaközösségek az osztályzás megállapításához egységes százalékos rendszert dolgoznak ki, amelyet munkatervükben lefektetnek és a tanulókkal is ismertetnek. Amennyiben a

munkaközösség eltérő módon nem rendelkezik az értékelés az alábbi ajánlás figyelembevételével kell, hogy készüljön:

90–100%	jeles
75–89%	jó
55–74%	közepes
35–54%	elégséges
0–34%	elégtelen.

- **házi feladat:** A házi feladat számon kérhető, piros ponttal, osztályzattal minősíthető.
- **házi dolgozat:** Adott téma otthoni önálló kidolgozása, előre meghatározott időpontig.
- **kisérettségi/próbaérettségi:** Érettségi témaköröket számon kérő beszámoltatás. Időtartama meghaladhatja a 45 perces tanítási keretet, az SzMSz-ben szabályozott módon.
- **év végi felmérő.** Annak mérése, hogy tanulóink egy tanév vagy egy tanulmányi időszak követelményeit hogyan sajátították el.
- **gyűjtőmunka:** Előzetesen egyeztetett témában, meghatározott időpontig benyújtva.

A szóbeli számonkérés iskolánkban használatos formái:

- **frontális számonkérés:** 5-10 perces számonkérés az óra elején. Ezzel ellenőrizhetjük, hogy mennyire sajátították el a tanulók az előző órákon feldolgozott ismeretanyagot. Itt értékeljük a tanulók hozzászólásait szóban, a nagyon aktívakat esetleg piros ponttal, érdemjeggyel is.
- **szóbeli felelet:** 5-10 perces számonkérés az óra elején az előző óra, órák anyagából, érdemjeggyel minősítve;
- **kiselőadás/projekt:** A tanuló/tanulók által készített, meghatározott témát feldolgozó, 5-15 perces önállóan előadott produktum.
- **kisérettségi/próbaérettségi:** Érettségi témaköröket számon kérő beszámoltatás. Időtartama meghaladhatja a 45 perces tanítási keretet, az SzMSz-ben szabályozott módon.
- **év végi felmérő.** Annak mérése, hogy tanulóink egy tanév vagy egy tanulmányi időszak követelményeit hogyan sajátították el.

A számonkérés egyéb, a tantárgyi sajátosságoktól függő, speciális formái:

- idegen nyelv: szóbeli felelet párbeszéd formájában, szituációk eljátszása több tanuló részvételével,
- magyar nyelv és irodalom: memoriter, olvasmánynapló készítése,
- természettudományi tantárgyak: gyakorlati feladatok végzése, pl. kísérletek, kimutatások, elemzések, szerkesztések, munkadarabok készítése stb.
- testnevelés és sport: Az ellenőrzésnél, értékelésnél az előírt feladatok teljesítése mellett a tanuló önmagához viszonyított fejlődését is értékelni kell az alábbi szempontok alapján:
  - A tanuló tanórai tevékenységének folyamatos megfigyelése, értékelése;
  - A tanuló tanórai magatartásának folyamatos megfigyelése, értékelése (felmentéskérés gyakorisága). Felmentést orvosi igazolással lehet kérni, kivétel a látható sérülés vagy betegség. Szülői igazolást évente maximum 3 alkalommal lehet elfogadni.
  - A tanulói sportöltözet megfigyelése, meglétének, állapotának ellenőrzése (felszerelés hiány gyakorisága), háromszori felszerelés hiány után elégtelen osztályzatot kell adni.
  - Motorikus képességek felmérése és értékelése részjegyként szerepelhet, a szinteket az országos szintfelmérés szerint állapítjuk meg.

- Témakörök (gimnasztika, futások, dobások, ugrások, torna, testnevelési és sportjátékok, stb.), lezáró ellenőrzések (kivitel, tartalom) értékelése.
- hittan: a tantárgy tanítása közben alkalmazott értékelésnél a hittanárok figyelembe veszik, hogy csak a vallási ismeretek elsajátításának foka mérhető, a hitbeli növekedést osztályzatban nem mérjük.

5.10 A magatartás és szorgalom minősítésének elvei, szempontjai

5.10.1 A magatartás és szorgalom minősítésének elvei

Célunk, hogy a magatartás és szorgalom minősítése nevelő hatású, ösztönző legyen, segítse a tanulót a helyes önértékelés, önismeret kialakításában. Az értékeléskor figyelembe vesszük a tanuló életkori sajátosságait. A magántanuló magatartását és szorgalmát nem kell minősíteni.

Félévkor és a tanév végén a tanulók magatartási és szorgalmi minősítését az osztályfőnök az osztályban tanító tanárok írásban tett ajánlásával és a házirendben szabályozottak figyelembevételével állapítja meg. Ezt követően tesz ajánlatot a magatartás és szorgalom minősítésére az osztályozó értekezleten. Amennyiben a tantestület ezt nem fogadja el, szavazással döntenek a tanuló minősítéséről.

A tanulók magatartásának és szorgalmának minősítésére a hagyományos ötfokozatú skálát alkalmazzuk.

5.10.2 A magatartás minősítésének szempontjai

Az osztályzat kialakítása folyamatos megfigyelésre épül. Ahhoz, hogy a tanuló magatartása minél objektívebb minősítést nyerjen, a tanárok és az iskola egyéb alkalmazottai figyelemmel kísérik:

- a tanuló személyiségjegyeinek alakulását: aktivitását, önállóságát, határozottságát, tudatosságát, felelősségtudatát, cselekvésének motivációit, tiszteletudását;
- a közösségben elfoglalt helyét, társaihoz való viszonyát: a közösségért végzett munkáját, órai és tanításon kívüli magatartását, kommunikációs stílusát, modorát.
- az iskolai előírások (Házirend, SZMSZ) betartásának következetességét.

Ezek alapján:

Példás (5) magatartású az a diák, aki a következő szempontok mindegyikének megfelel:

- az iskolai rendszabályokat következetesen betartja;
- önként vagy megbízásból munkát vállal a közösségben és megbízhatóan teljesíti azt;
- tanáraival, a felnőttekkel és társaival szemben őszinte, tisztelettudó;
- emberi kapcsolataiban őszinte, beszédstílusa kulturált, illendően képes önálló véleményt alkotni, meggyőződésének hangot adni;
- törekszik önfegyelmre, önnevelésre, önművelésre, a kapott útmutatást elfogadja;
- vigyáz iskolája, közössége vagyonára és a jó hírre.
- nincs fegyelmi büntetése, fegyelemsértésre vonatkozó ismételt bejegyzése, igazolatlan mulasztása.

Jó (4) magatartású az a tanuló, aki

- az iskolai rendszabályokat többnyire betartja;
- a közösség munkájában részt vesz, de nem kezdeményez;
- magatartáskultúrája esetenként kifogásolható, de nem kirívó;

- igazolatlan mulasztásainak a száma nem haladja meg kettőt;
- szaktanári-, osztályfőnöki figyelmeztetésnél súlyosabb büntetése nincs;

Változó (3) magatartású az a tanuló,

- akinek viselkedésével szemben kifogások merülnek fel, igyekezete ellenére megismétlődnek kifogásolható cselekedetei;
- aki a közösség támasztotta követelményeket ingadozva követi, a közösségi munkából csak irányítással és nem szívesen vállal részt;
- aki a közös programokról gyakran távol marad;
- aki tanáraival, más felnőttel, társaival szemben rendszeresen udvariatlanul viselkedik;
- aki indulatait nem mindig képes fékezni, hangneme kifogásolható;
- aki a fegyelmező intézkedések súlyosabb fokozatainak valamelyikében részesült: osztályfőnöki intés vagy megrovás, igazgatói figyelmeztetés;
- akinek három vagy annál több igazolatlan órája van;
- nem lehet változó a tanuló magatartása, ha igazgatói büntetése figyelmeztetésnél súlyosabb, kivéve, ha ugyanabban a félévben igazgatói dicsérete is van.

Rossz (2) magatartású az a tanuló,

- aki a házirend szabályait nagyon hiányosan tartja be;
- aki kivonja magát a közösségi feladatokból;
- aki rossz hatással van a közösségre, munkájuk eredményességét is gátolja;
- aki rossz példát mutat, bomlasztja a közösséget;
- aki tanáraival, más felnőttel, társaival szemben nem őszinte, durva, tiszteletlen;
- akinek iskolán kívüli magatartása erősen kifogásolható, esetleg törvénybe ütköző;
- aki iskolai vagy iskolán kívüli viselkedéséért fegyelmi büntetések valamelyik fokozatában részesült;
- akinek igazgatói figyelmeztetésnél súlyosabb büntetése van;
- aki 10 alkalommal vagy azt meghaladóan igazolatlanul mulasztott;

A fegyelmi büntetések fokozatai

• szaktanári figyelmeztetés	• osztályfőnöki rovó
• szaktanári intő	• igazgatói figyelmeztetés
• szaktanári rovó	• igazgatói intő
• osztályfőnöki figyelmeztetés	• igazgatói rovó
• osztályfőnöki intés	• nevelőtestületi intés.

A nevelőtestületi intés után újabb fegyelemsértés esetén fegyelmi eljárás következik.

5.10.3 A szorgalom minősítésének szempontjai

Minősítésnél figyelembe vesszük a tanuló egyéni képességeit, és ennek változtatására irányuló törekvését, a tanuló tanulmányi munkához való viszonyát, eredményességét. Az osztályzat kialakítása folyamatos megfigyelésre épül. Ahhoz, hogy a tanuló szorgalma minél objektívebb minősítést nyerjen, a tanárok és az iskola egyéb alkalmazottai figyelemmel kísérik a tanuló

- kötelességtudatát;
- a munkával való kapcsolatát;
- munkájának rendszerességét, pontosságát;
- kötelességtudatát, rendszeretét, cselekvőkészségét.

Ezek alapján:

Példás (5) szorgalmú, aki a következő szempontok mindegyikének megfelel:

- aki kötelességeit pontosan teljesíti, azaz írásbeli feladatait mindig elkészíti, mulasztás után hiányait rövid időn belül pótolja, az órákra képességei szerint megbízhatóan készül;
- felszerelését hiánytalanul elhozza az órákra;
- képes önálló munka végzésére, tanítási órákon aktív.

Jó (4) szorgalmú az a tanuló, akinek

- az elért átlageredménye képességeinek megfelelő, de akaratának különleges megfeszítésére nincs szüksége.
- iskolai és iskolával kapcsolatos otthoni munkáját általában jól teljesíti;
- időnként nem ír házi feladatot;

Változó (3) szorgalmú az a tanuló, aki

- iskolai és otthoni munkájában csak időnként mutat igyekezetet;
- kötelességét ismételt figyelmeztetés után teljesíti;
- házi feladatait többnyire nem készíti el;
- hiányos felszereléssel jön iskolába;
- eredményei elmaradnak a képességeitől;
- egy tárgyból bukásra áll, és a tantestület nem szavazta meg a jó szorgalmat.

Hanyag (2) szorgalmú az a tanuló, aki

- képességeihez és körülményeihez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében;
- kötelességét gyakran elmulasztja, munkájában megbízhatatlan;
- több tárgyból bukásra áll.

5.11 A csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezési elve

5.11.1 Csoportbontások szervezésének elvei

Célunk, hogy az ismereteket elmélyítsük, több idő jusson a kommunikációs készségek fejlesztésére és a tanulók tudásának megalapozására. Csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezésénél az alábbi szempontokat vesszük figyelembe:

- tanulói képességek, előzetes tudás alapján,
- tanulói létszám,
- tanítási-tanulási hatékonyság, eredményesség növelése,
- tanulói érdeklődés a szabadon választható foglalkozások esetében.

A tanulásszervezés során csoportbontást alkalmazunk a következő tantárgyak tanításában a 2011. évi nemzeti köznevelésről szóló CXC. törvény 6. számú mellékletében engedélyezett heti időkeret terhére, abban az esetben, ha az iskola vezetése a tanulói létszám alakulása, változása kapcsán – munkaközösség kérésére - indokoltnak látja a csoportbontást.

- idegen nyelv
- testnevelés
- matematika

Csoportbontásban tanítjuk az alábbi tantárgyakat a szaktantermek befogadó létszámához igazodva:

- informatika,
- technika és életvitel,

Sávós szervezés keretében szervezzük az emelt szintű érettségire felkészítő foglalkozásokat a 11-12. évfolyamon.

5.11.2 Egyéb foglalkozások szervezésének elvei

A tanórán kívüli szabadon választható foglalkozásokat a 2011. évi nemzeti köznevelésről szóló CXCV. törvény 6. számú mellékletében engedélyezett heti időkeret terhére szervezzük meg. A nyilvánosságra hozatal módja: az iskolai hirdetőtáblák és az iskolai honlap. A fenti rendelet 15.§ (1) bekezdése értelmében a tájékoztatás elfogadása előtt beszerezzük a szülői szervezet és a diákönkormányzat véleményét.

A tanórán kívüli szabadon választható foglalkozások célja:

- tehetséggondozás,
- felzárkóztatás,
- mozgáskultúra, sport,

Az iskola igazgatója minden év április 15-ig elkészíti és közzéteszi a tájékoztatást azokról a tantárgyakról, amelyekből a tanulók választhatnak. Tájékoztatást ad továbbá az érettségi vizsgára történő felkészítés szintjéről is. A tájékoztatónak tartalmaznia kell, hogy a tantárgyat előreláthatóan melyik pedagógus fogja oktatni. A jelentkezés a foglalkozásokra kérelem útján az igazgatónak írásban benyújtva történik. A szabadon választott foglalkozások esetében, amennyiben oda a tanulót – kérelmére – felvették, a tanítási év végéig, illetve az utolsó tanítási óra befejezéséig köteles részt venni. Erről a jelentkezés előtt a tanulót és szüleit írásban tájékoztatjuk.

A házirendbe az alábbi módon szabályozott formában diákkörökre jelentkezhetnek iskolánk tanulói:

Diákkörök létrehozásának rendje: diákkör létrehozását bármelyik tanuló kezdeményezheti legalább nyolc érdeklődő diák esetén; megalakulásukkor rögzítsék tevékenységük körét, formáját, rendjét; működésüket az igazgató hagyja jóvá. Tevékenységük nem irányulhat a társadalom ellen, nem lehet sem politikai, sem vallási indíttatású, az általános erkölcsi normáktól eltérő. Nem zavarhatja az iskolahasználókat jogaik gyakorlásában.

Szakkörök, sportkörök szervezésének elve, hogy indítását pedagógus kezdeményezheti az iskola igazgatójánál szeptember 5-ig. Beindításának feltétele:

- igazgatói jóváhagyás,
- legalább öt regisztrált fő megléte,
- szakköri foglalkozástervezet benyújtása és elfogadása.

A szakkörre különböző korosztályú tanulók egyidejűleg is jelentkezhetnek, de figyelembe lehet venni a szakkört tartó pedagógus ajánlását. A szakkörrel tanuló pedagógus javaslatára, igazgatói döntéssel eltiltható, amennyiben zavarja és akadályozza a szakköri foglalkozást. Szakköri foglalkozást külső szakember is tarthatja. Ennek díjazása mindenkor megegyezes tárgya.

Felzárkóztató foglalkozásokra a szaktanárok javaslata alapján történik a tanulók szervezése. Az osztályfőnök írásban értesíti a szülőt a szaktanár javaslatáról. Amennyiben a szülő egyetért a javaslattal (írásban), akkor a tanuló köteles járni a foglalkozásra mindaddig, amíg azt a szaktanár javasolja. A felzárkóztató foglalkozások szervezésének formái:

- egyéni (1-3 fő)
- csoportos (8-10 fő).

5.12 Egészségnevelési elvek

Az iskola egészségnevelési alapelveit a Pedagógiai program 3.9 fejezet, Az egészségnevelési program alapelvei, céljai alfejezete (3.9.1) tartalmazza.

5.13 Az iskola környezeti nevelési programja

5.13.1 Az iskola környezeti nevelési elvei

A környezeti nevelés olyan pedagógiai folyamat, amely a társadalom fejlődése és a természet fenntarthatósága céljából elősegíti és erősíti az emberek környezettudatos magatartását, életvitelét. A környezeti nevelés átfogja a személyiség kognitív és nem kognitív tartományait, alakítja az érzelmi viszonyulásokat, értékrendet, megismerési, cselekvési és döntési képességeket fejleszt, az embert képessé teszi az együttműködésre, altruizmusra és életvitelének tudatos hangolására, beleértve az önkorlátozást is.

A környezeti nevelés célja, hogy segítse a tanulókat környezettudatos, megfelelő készségekkel, ismeretekkel rendelkező felnőttekké válni, akik készek és képesek egyénileg vagy csoportosan a környezet minőségének védelmében, javításán, fenntartásán dolgozni a Föld élőlényeiért. Iskolánk feladatának tekinti azt, hogy diákjaink a felnőtt életre megfelelő ismeretekkel, készségekkel és szemlélettel rendelkezzenek, hogy ne csak saját pillanatnyi érdekeik szerint, hanem a Föld egészének fennmaradása érdekében cselekedjenek.

Iskolánk környezeti nevelési programjának alapja a keresztény hitből fakad, mely szerint a teremtett világ és benne az ember Isten műve, aki felelős azért, hogy ezt a hatalmas értéket tisztelje, gondozza és így megőrizze. Ennek fényében az iskola célja, hogy diákjaiban kialakítsa a környezettudatos magatartást, és fejlessze a környezetért felelős tudatos életvitelt. Mindent megteszünk annak érdekében, hogy tanítványaink személyes értéktudatát, együttműködési képességét, helyes életviteli szokásait, a személyes és a közösségi felelősségtudatukat megalapozzuk. Nevelésünkben lényegesnek tartjuk a fenntartható fejlődés fogalmának, valamint erkölcsi, gazdasági és történelmi vonatkozásainak megértését és elfogadását, valamint a tudatos fogyasztói szokások kialakítását.

5.13.2 Kiemelt stratégiai céljaink

- Az egyetemes természetnek (a Világegyetem egészének), mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt.
- Természetismereti, természetvédelmi, környezetvédelmi problémákkal kapcsolatos ismeretek átadása.
- Természet- és embertisztelő szokásrendszer kialakítása.
- Tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés.
- Érzékennyé tenni a gyerekeket a harmonikus környezet szépségének befogadására, élvezetére.
- Az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése.
- Felkészíteni a gyerekeket, hogy ha lehetőségük van választani, dönteni akkor a környezetkímélő termékeket, technológiákat részesítsék előnyben. Kialakítani a gyerekekben a károsodásokat megelőző gondolkodás, megismertetni a gyerekekkel a takarékos és mértékletes életvitel lehetőségeit.
- Az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése.

- Az egészség és a környezet összefüggéseinek felismertetése.
- A helyzetfelismerés, az ok – okozati összefüggések felismerése képességének kialakítása, fejlesztése.
- Problémamegoldó gondolkodás, döntésképeség fejlesztése.
- A természettudományos gondolkodás tanórán kívüli környezetben való fejlesztése a természeti környezet értékeinek és megóvásának céljaival összhangban.
- Globális környezeti problémákkal kapcsolatos érzékenység kialakítása. A fenntartható fejlődéshez szükséges kompetenciák kialakítása, fejlesztése.
- Helyi környezeti, természeti problémákkal kapcsolatos érzékenység kialakítása, ezek felismeréséhez szükséges kompetenciák fejlesztése.
- Saját környezetünkkel kapcsolatos aktivitásra, tevőleges magatartásra nevelés.
- A tanulók lakóhelye közelében található természeti értékek megismertetése.
- A természet szeretetére nevelés, közvetlen élmény kialakítása a természettel.
- A globális és a helyi környezeti problémákkal kapcsolatos aktivitásra, tevőleges magatartásra nevelés.
- Szelektív hulladékkezelésre szoktatás.
- A természetes anyagok és hagyományos kézműves technikák megismertetése.
- A mindennapi életben való környezettudatos gondolkodásra és magatartásra nevelés.
- Fenntarthatóságra nevelés, az elveivel való azonosulás elősegítése
- A kertészkedés, kertészeti munkák megismertetése, örömeinek megmutatása.
- A kerékpáros közlekedés gyakorlatának, kultúrájának népszerűsítése.
- Városunk helytörténeti, építészeti értékeinek megismertetése.

5.13.3 A környezeti nevelést szolgáló módszerek

A környezeti nevelésben sokoldalúan alkalmazunk élmény- és tevékenységalapú módszereket:

- játékok (szituációs, drámajáték);
- aktív, kreatív munka (természetvédelmi munkák, madárvédelmi feladatok, szelektív hulladékgyűjtés, rend- és tisztasági verseny, pályázatok, versenyek és kiállítás rendezése, kutatómunka);
- A tanítási órák klasszikus módszerei
- Kooperatív tanulási technikák
- Projektmódszer
- Téma napok

5.13.4 A környezeti nevelés szinterei

Környezeti nevelés a tanórákon

A környezeti nevelés átfogja az alsó tagozatos foglalkozások teljes körét, valamennyi tantárgy ismeretanyagába beépítve, integrált módon. Az első és második osztályban inkább az érzelmi beállítódás alakítása, a természettel, a környezettel való ismerkedés és "környezetbarát" szokások formálása a fő cél, később fokozatosan alakul ki a tudatosság és elkötelezettség szintje.

Felső tagozaton a környezeti nevelés alapvető pillérei a **természettudományi** tantárgyak: *biológia-egészségtan, földrajz, fizika, kémia, matematika*. E tantárgyak tanulása során szerzi meg a tanuló a természetre vonatkozó ismeretek, összefüggések, kölcsönhatások

sokaságát. Védni, szeretni csak azt lehet, amit ismerünk. Környezetünk élővilágának ismerete nemcsak tananyag, hanem a szemléletformálás nagyon fontos eszköze is.

A **társadalomtudományi** tantárgyak feladata, hogy a társadalomszerveződés, valamint az emberi viselkedés és kultúra irányából közelítse meg a kérdést. A környezeti válság megoldása nem képzelhető el a jelenlegi társadalmi-kulturális viszonyok pozitív irányú formálása nélkül. A korábbi döntések elemzése segíti a jelenben való eligazodást, növeli a jövő iránti felelősséget. Ezek a tárgyak útmutatást adnak a környezeti gondok felismeréséhez és megoldásához, a közügyekben való részvételhez. A humán tantárgyi oktatás feladatai közé tartozik az is, hogy bemutassák a fogyasztói modell helyett javasolt utakat, a környezeti válság kezeléséhez és megoldásához szükséges világnézetet, erkölcsi értékrendet, valamint a rendelkezésre álló gazdasági és jogi eszközöket.

Az *életvitel és gyakorlat* (1-4. évfolyam), illetve a *technika, életvitel és gyakorlat* (5-8. évfolyam) tantárgy nagy lehetősége, hogy gyakorlati szempontból elemezze a környezetbarát létformát, és követendő, helyes példákat keressen és mutasson be.

A *művészeti tantárgyak* alkalmasak a kérdéskör érzelmi megközelítésére, a természet és az ember alkotta környezet szépségeinek művészi bemutatására. E tárgyak hatásosan fel tudják hívni a figyelmet az értékvesztésre, az uniformizálódásra, kulturális örökségünk megőrzésének fontosságára.

A *test- és egészségnevelési tantárgyak* a környezet és az egészség szoros kapcsolatának megértésével, és az igények kialakításával tehetik a legtöbbet.

Nem hagyományos tanórai foglalkozások

Nem tanteremben tartott óra: Önálló megfigyelésekre, tapasztalatszerzésre alkalmas foglalkozások az intézmény tantermen kívüli terein, illetve Szécsény közterületein, parkjaiban. Leggyakrabban az iskolai projekt és témahét megvalósításához illeszkedik, de önálló foglalkozásként is megjelenhet.

Meghívott szakemberek által vezetett óra: Alkalmanként külsős partnerek bevonásával tartott rendkívüli órák, melyek témáikban illeszkednek a helyi tanterv tartalmi elemeihez.

Környezeti nevelés az egyéb foglalkozásokon, kiemelten a napközis és tanulószobai foglalkozásokon

Az egyéb foglalkozásokon a nevelési-oktatási tartalomhoz igazodóan a környezettudatos magatartásra nevelés a tantárgyhoz illetve műveltségi területhez kapcsolódó tartalmi struktúra része. Minden szabadidőben töltött pedagógiai tartalmú foglalkozás döntő arányban magába foglalja – a foglalkozás tematikai jellegétől függően – mind a környezet és a természet megismerésének és védelmének témáját, mind az egészségnevelés preferált céljait. A napközis és tanulószobai foglalkozások természetes része a környezettudatos magatartásra nevelés.

Környezeti nevelés a tanórán kívüli foglalkozásokon

Az osztálykirándulás a helyi tantervi célok megvalósulását szolgálja azzal, hogy a valóságos környezet megismerésére, értékeinek befogadására, a problémák értelmezésére támaszkodik. Az osztálykirándulások programjainak összeállításánál kiemelkedő szerephez kell jutnia a múzeumok, kiállítások, botanikus kertek állatkertek látogatásának.

A természettudományi munkaközösség szervezésében vesznek részt a tanulók a várkertben rendezett környezet- és természetvédelmi projekteken, témanapokon, illetve évi két alkalommal gyalogtúrákon.

A programokon az érzéki-megismerő tanulás, a cselekvő-felfedező magatartás dominál. Ösztönzi a kollektív és egyéni érdeklődés kialakulását. A szabadidő megszervezése, az önkiszolgálás, a tanulási helyzeteken kívüli csoportos tevékenységek és együttesen megélt élmények képezik fontos előnyeit. Jelentős személyiség- és közösségfejlesztő hatású.

A kirándulások, témanapok, erdei iskolák időpontját és témáit a természettudományi munkaközösség éves munkatervében határozzuk meg.

5.13.5 A környezeti nevelés cél és feladatrendszere, a hozzárendelt tevékenységekkel

Cél	Feladat	Tevékenység	Kritérium
1. Környezettudatos magatartás elősegítése	Tudatformálás ismeretekkel, élményekkel.	egészségnap sportnap előadások projektek tanulói kiselőadások kutatómunka	A környezettudatos gondolkodás alapjainak az elsajátítása.
	Természeti tárgyak, dolgok, jelenségek észlelése, megfigyelése, vizsgálata.	az iskola környékén lévő fák, bokrok megfigyelése	Igény kialakítása az esztétikus zöld környezetre.
	A természeti környezet időbeli, térbeli, működésbeli változásainak érzékelése, helyi, térségi, globális szinten.	Vízminőség- vizsgálat. Zaj- és levegőszennyezés mérése az iskola településén.	A káros környezeti hatások tudatosítása.
	A földrajzi táj és a földrajzi környezet alakulásának adott szintű értelmezése.	A lakóhely botanikai, zoológiai értékeinek megismerése.	Ismerkedés a környék természeti kincseivel.
	A környezeti problémák természettudományos megközelítésű értelmezése.	A veszélyes hulladékok megismerése, kezelésük szabályai. Tanulói kutatómunka	A szelektív hulladékgyűjtés gyakorlatoztatása.
	A környezet egészségünkre gyakorolt hatásainak ismerete.	A levegőt szennyező források és a szennyeződés következményeinek vizsgálata.	

Cél	Feladat	Tevékenység	Kritérium
	„E” számok, élelmiszer adalékanyagok megismerése.	Élelmiszerek vizsgálata.	Az egészséges táplálkozás megalapozása.
	Az energia és az anyagtakarékosság fontosságának ismerete.	Az áram és víztakarékosság lehetőségeinek vizsgálata otthon és az iskolában.	Energiatakarékossági ismeretek szerzése.
	A „Jeles Napok”, azaz a fontosabb környezet- és természetvédelmi jeles napok ismerete.	Megemlékezés a legfontosabb „Jeles Napokról” hagyományos formában (A Víz Világnapja, A Föld Napja, Madarak és Fák Napja, Az Állatok Világnapja)	A környezetvédelmi napok tartalmának jelentősége.
2. A környezetért felelős egészségorientált életvitel elősegítése	Felelős állampolgári szerepekre való felkészítés. Környezetszennyezés elhárítása, környezeti problémák felismerése.	Az Alaptörvény környezet védelméről szóló cikkeinek értelmezése. Helyi viszonyoknak megfelelő környezeti probléma kiválasztása, helyi környezeti gondok megismerése, pályázatokon való részvétellel.	A közvetlen környezet problémáinak felismerése.
	Praktikus környezetvédelmi ismeretek szerzése, a háztartás környezetbarát működtetése.	„Zöldköznapi praktikák” megismerése lépésről lépésre.	Háztartási praktikák megismerése.
	Felelős állampolgári magatartás kialakítása. Tudatos egészség megőrzési viselkedés. A szűrővizsgálatok fontosságának ismerete.	Kerületi és iskolai egészség- és sportnapok szervezése. A komplex intézményi mozgásprogramban szereplő feladatok megvalósítása.	Az egészségmegőrzés alapjainak a kialakítása.
	Állóképesség fejlesztése. Helyes életviteli szokások kialakítása. Szabad percek, órák felhasználása. Káros környezeti hatások	Túrák, hétvégi kirándulások, sportnapok	Helyes napirend, életviteli szokások megismerése és alkalmazása.

Cél	Feladat	Tevékenység	Kritérium
	elkerülésének, kivédésének technikái.		
3. Környezettudatos értékrend, „ökológiai morál” kialakítása	Megélhető vagy elképzelhető élethelyzetek teremtése.	Látogatás valamely növény- és Állatkertben, vagy ökocentrumba	Az állatok életközeli megismerése.

5.13.6 Az iskolai környezet kialakításában és az iskola működtetésében rejlő környezeti nevelési lehetőségek

Iskolánk külső, belső megjelenésének tükröznie kell azt a szemléletet, hogy az iskola valamennyi munkatársa fontosnak tartja a környezet állapotának milyenségét, az egészséges, esztétikus környezet biztosítását a hatékony munkavégzéshez. Ehhez mindenkinek – pedagógusoknak, technikai munkatársaknak egyaránt – tevékenyen hozzá kell járulnia a saját munkaterületén, tevékenysége során.

Az iskola belső környezete

A környezeti kultúra kialakítása a mikrokörnyezet, vagyis az iskola, a tantermek, a folyosók, az iskolaudvar igényessé, otthonossá tétele. Az iskolai környezet természet közelivé formálásához az osztályteremben szobanövények gondozásával járulhatunk hozzá. Az élőlények természetes közegükben való megfigyelése hasznos tapasztalatokat nyújt, igényességre nevel, hozzászoktatja a tanulókat a növényekkel való gondoskodáshoz, s egyúttal a közvetlen környezetet is emberibbé teszi.

Általánossá kell, hogy váljon iskolánkban a környezetbarát termékek használata. A tantermek dekorálásához lehetőség szerint természetes alapanyagokat használjunk: színes karton, fa, textil, parafa, nádszövet. Kerüljük az egészségkárosító adalékokat tartalmazó termékeket (oldószeres ragasztó, alkoholos filc). Műanyagokat csak indokolt esetben alkalmazzunk. A dekoráció legyen tartós, máskor is felhasználható.

Szerepet kell, hogy kapjon az energia- és anyagtakarékosság az intézményben. A szünetekben kikapcsoljuk a projektorokat, lekapcsoljuk a tantermek világítását. Energiatakarékos izzókat, világítótesteket használunk. Az átszellőztetést részesítjük előnyben a folyamatos szellőztetéssel szemben. Csökkentjük a fűtési szezonban a folyosók hőmérsékletét. Ösztönözzük a tanulókat az újrahasznosításra a készségektantárgyak nyersanyaghasználata során.

Külső partnereink számára is látogatható környezetvédelmi és természeti értékeket bemutató kiállításokat rendezünk önálló programként, vagy valamely projekt részeként. Ezeket a kiállításokat a természettudományi munkaközösség éves munkaterve részletezi.

Kommunikáció: faliújság, iskolarádió

Tanulóink és természetesen a szülők, a pedagógusok figyelemfelkeltését, tájékoztatását biztosítja a faliújság és az intézmény honlapja. Így tudunk hírt adni az iskolában történő jelenségekről, folyamatokról, eseményekről, programokról.

5.13.7 A környezeti nevelésben résztvevők

- belső (iskolai) résztvevők: osztályfőnökök, szaktanárok

- külső résztvevők: környezetvédő szakemberek, erdészek, művészek, intézmények képviselői, gazdasági szakemberek, a fenntartó képviselői stb. a programok adta lehetőségekhez mérten az igazgató engedélyével

5.14 A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Célunk, hogy biztosítsuk az intézményen belül a szegregációmentességet és az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését. Ezen belül alapvető, hogy az intézmény biztosítsa a szolgáltatásaihoz való egyenlő hozzáférést, de helyezzen hangsúlyt az esélyteremtésre, a hátrányos helyzetű gyerekek hátrányainak kompenzálására és az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében az intézmény minden tevékenysége során. Célunk a halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű tanulók oktatási és társadalmi integrációjának támogatása, és a minőségi oktatáshoz történő egyenlő hozzáférés és az integráció biztosítása.

Mindezek biztosítása érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy érvényesüljön az intézményi gyakorlatban a diszkriminációmentesség és a szegregációmentesség:

- a beiratkozásnál, felvételinél;
- a tanításban, ismeretközvetítésben, vagyis az oktató–nevelő munka során;
- a gyerekek egyéni fejlesztésében;
- az értékelés gyakorlatában;
- a tanulói előmenetelben;
- a fegyelmezés, büntetés gyakorlatában;
- a tananyag kiválasztásában, alkalmazásában és fejlesztésében;
- a továbbtanulásban, pályaaorientációban;
- a humán erőforrás-fejlesztésben, pedagógusok szakmai továbbképzésében;
- a partnerség-építésben és kapcsolattartásban a szülőkkel, segítőkkel, a szakmai és társadalmi környezettel.

Kötelezettségek és felelősség

Az intézmény vezetője felelős azért, hogy az intézmény minden dolgozója, tanulója, a szülők, és a társadalmi partnerek számára elérhető legyen az intézmény Esélyegyenlőségi Intézkedési Terve, ismerjék és kövessék a benne foglaltakat. Az ő felelőssége annak biztosítása is, hogy az intézmény dolgozói minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a program végrehajtásához. Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg kell tennie a szükséges lépéseket, az esélyegyenlőség sérülésére vonatkozó esetleges panaszok kivizsgálását.

Az intézmény gyermekvédelmi felelősének hatáskörébe tartozik a közoktatási intézményi esélyegyenlőségi program megvalósításának koordinálása, a program végrehajtásának nyomon követése. A tantestület minden tagja felelős azért, hogy tisztában legyen az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokkal. Biztosítsa a diszkriminációmentes oktatást, nevelést, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjon minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteit bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyen. A tantestület minden tagjának felelőssége továbbá, hogy ismerje a programban foglaltakat és közreműködjön annak megvalósításában; illetve az esélyegyenlőség sérülése esetén jelezze azt a felettesének, illetve az illetékes munkatársának. Minden, az intézménnyel szerződéses viszonyban álló, szolgáltatást nyújtó

fél felelőssége, hogy ismerje a közoktatási intézményi esélyegyenlőségi programot és magára nézve is, kötelezőként kövesse azt.

Megvalósítás

- Az intézmény figyelemmel kíséri a településen, illetve intézményével tanulói jogviszonyban lévő halmozottan hátrányos helyzetű tanulók helyzetét, folyamatosan kapcsolatot tart, együttműködik a szociális és gyermekjóléti ellátások tekintetében illetékességgel és hatáskörrel bíró intézményekkel, szervezetekkel, részt vesz a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésében. Kapcsolatot tart az alap- és szakellátás intézményrendszerével.
- Az intézmény belső esélyegyenlőségi monitoring rendszert és szülői/gondviselői panasztételi mechanizmust működtet az intézményen belül. A belső monitoring rendszerben rögzíti a hátrányos helyzetű tanulók helyzetét érintő főbb változásokat, kiemelten vizsgálja jelen program végrehajtását, illetve a megvalósított intézményi programok hatását, eredményeit a hátrányos helyzetű tanulók vonatkozásában.
- Az intézmény lehetőséget biztosít a szülők, illetve a gondviselők részére az iskolai esélyegyenlőség megsértésével kapcsolatos panasztételekre. Az intézmény minden szülői, gondviselői panaszt kivizsgál, a panaszt és a vizsgálat eredményét írásban rögzíti. Tájékoztatja a fenntartót az esélyegyenlőség megsértésével kapcsolatos minden panasztételről. A panasztételi eljárás lefolytatásába és vizsgálat eredményének megállapításába a fenntartó képviselőjét és a panasztevő felet bevonja. A panasztételi eljárás lefolytatásáért és az eljárás eredményéből következő döntések végrehajtásáért az intézmény vezetője felel. A panasztételi eljárás eredményével szemben a panasztevő ellenvéleményt fogalmazhat meg, melyet rögzíteni és a döntéshez csatolni kell.
- Az intézmény befogadó légkört biztosít a tanulók és a dolgozók számára, az esélyegyenlőségi tervet folyamatosan működteti és ellenőrzi.

5.15 A tanulók jutalmazásának és büntetésének elvei

5.15.1 A jutalmazás elvei

A jutalmazás célja minden esetben a helyes magatartás, kiemelkedő teljesítmény megerősítése, honorálása. A jutalmazás akkor hatékony, ha közvetlenül a kívánatos viselkedés után alkalmazzuk. A jutalmazás akkor hoz eredményt, ha a diák erősen vágyik a jutalomra, és megtiszteltetés számára. A jutalmazás rendkívül nagy motiváló erő főleg kisgyermekkorban, de később sem lebecsülendő a szerepe. Éppen ezért helyes mértékkel és jó időben kell alkalmazni.

Nem éri el a kitűzött célját:

- ha a jutalom értékét veszti;
- ha a jutalom időben túl távoli;
- ha jutalom (máshonnan) megszerezhető;
- ha el nem fogadható viselkedéssel is megszerezhető;
- ha az elfogadható viselkedés jutalom nélkül marad;
- ha a jutalom elérése túl nehéz.

A jutalmazás hátránya lehet, hogy a diákot csak a jutalom megszerzése motiválja. Ezt azért célszerű elkerülni, mert ezzel kifejlődhet benne, hogy a jó viselkedésért minden esetben ellenszolgáltatást kell kapnia. A jutalomtól függő diák számára csak ez a külső motiváció létezik, és ezért nem látja értelmét annak a cselekvésnek, melyet nem jutalmaznak. A csupán külső motiváció további veszélye, hogy a tanulóban nem alakul ki az, hogy a tudás önmagában érték, illetve kedvét szegheti, ha munkájáért nem kap folyamatosan elismerést, dicséretet. Az ilyen diák nem a belülről jövő megalégedettségért dolgozik, hanem csak a külső elismerésért. Ha ezt nem kezeljük megfelelőképpen, akkor a diáknak önértékelési nehézségei alakulhatnak ki. A jutalmazás e torzulásának veszélye életkoronként és egyénekenként változó. A jutalmazás helyes időzítése és aránya elengedhetetlen az egészséges belső értékrend és öntudat kialakulásában.

A tanulók jutalmazásának módjait a házirend szabályozza.

5.15.2 A büntetés elvei és szabályai

Az iskola az életre, a társadalomba való beilleszkedésre is tanít, ezért a diákokat fel kell készítenünk arra, hogy emberi együttélésünknek sok előnye és szépsége mellett szabályai és ebből következően korlátai is vannak. Saját maga és mások rovására senki sem cselekedhet. A szabályok és korlátok megszegése ezért nem maradhat büntetlenül. Büntetés alkalmazásakor az alábbi szempontokat kell figyelembe venni:

- törekszünk arra, hogy a tanulókat ne ítéljük el a cselekedetei miatt;
- mindig alkalmat kell adni a megbocsátásra, a kiengesztelődésre;
- törekedni kell arra, hogy mindig következetesen járjunk el: a kimondott büntetési szabályok be nem tartása következetlenség;
- az egyszer már büntetett viselkedést a továbbiakban mindig büntetni kell;
- büntetni közvetlenül a helytelen viselkedés után kell;
- a büntetést úgy kell kiszabni, hogy az a diák számára ne megszegőítő, hanem igazságos legyen;
- nem szabad túl súlyosan vagy túl gyakran büntetni, mert a tanuló feladja a megjavulásra irányuló próbálkozásait;
- az enyhe büntetés nem hatékony, a túl súlyos viszont agresszivitást, erőszakot szülhet, károsíthatja a gyermek testi, lelki egészségét.

A büntetés akkor hatásos, ha adekváтан alkalmazzuk. A büntetés elsődleges célja a nem kívánt viselkedés megakadályozása, másodlagos célja annak tudatosítása, hogy a helytelen tetteknek következménye van. Végeredményben pedig az a cél, hogy diákjaink tanuljanak hibáikból. A büntetés szabályait, a fegyelmezés eljárásait a házirend szabályozza.

5.16 Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei

Az iskola magasabb évfolyamára léphet az a tanuló, aki a tantervben meghatározott követelményeket az adott évfolyamon a tanév végére minden tantárgyból teljesítette, a tanév során oktatott valamennyi osztályzattal minősített tantárgy esetében elégséges osztályzatot szerzett, valamint, ha a tanuló a tanév végén elégtelen osztályzatot szerzett, de a következő tanévet megelőző augusztus hónapban sikeres javítóvizsgát tett.

Az egyes tanulók osztályzatát a tantestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a szaktanár által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről. Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanév közben adott érdemjegyek átlagától, a tantestület tájékoztatást kér az érintett pedagógustól ennek okáról, s indokolt esetben a döntés megváltoztatását kérheti. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indoklásával nem ért egyet, az osztályzatot az érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja. Az osztályzatok megállapítása az évközi tanórán szerzett érdemjegyek alapján történik kivéve, ha a tanuló:

- javítóvizsgát tesz
- osztályozó vizsgát tesz

A félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához a tanulónak osztályozó vizsgát kell tennie, akkor,

- ha az iskola igazgatója felmentette a tanórai foglalkozáson való részvétel alól,
- ha az iskola igazgatója engedélyezte, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget,
- ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen meghaladja a
  - 250 tanítási órát és a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozó vizsgát tegyen
  - vagy egy adott tantárgyból a tanítási órák 30 %-át és a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozó vizsgát tegyen
- ha a tanuló a félévi, illetőleg az év végi osztályzatának megállapítása érdekében a követelményeknek független vizsgabizottság előtt tesz eleget
- ha a tanuló tanulmányi kötelezettségének a szülő döntése alapján magántanulónaként tesz eleget

Osztályt ismétel az a tanuló, aki az érdemjeggyel nem osztályozott tantárgyból „nem felelt meg” minősítést kapott.

Azok a tanulók, akiknek az elért teljesítménye az 1. évfolyamon nem biztosíték arra, hogy a következő év magasabb követelményeit teljesíteni tudják – a szülővel egyeztetve, szülői kérésre évfolyamot ismételhetnek.

Kérelemre – tantestületi döntés alapján – az igazgató engedélyezheti egy vagy több évfolyam megismétlését abban az esetben is, ha egyébként felsőbb évfolyamba léphetne a tanuló.

Ha a tanuló a tanév végén háromnál kevesebb tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, javítóvizsgát tehet.

Ha a tanuló nem teljesíti legalább elégséges minősítéssel az évfolyamra előírt tanulmányi követelményeket- beleértve a javítóvizsgát is -, tanulmányait az évfolyam megismétlésével folytathatja.

5.17 Alkalmazott pedagógiai módszerek

A kompetenciaalapú oktatás (TÁMOP-3.1.4-08/2-2008-0089) implementációja az intézményben:

5.17.1 Kompetencia alapú oktatásszervezési eljárások, módszerek

Témahét: A tananyag komplex elsajátításának egyik lehetséges formája az ún. témahét, amikor az adott tárgykört a diákok három-öt tanítási napon, esetleg hosszabb időkeretben iskolai és iskolán kívüli helyszíneken, rugalmas időkeretek között, változatos tevékenységtípusok és sokszínű módszertani eszközök segítségével dolgozzák fel.

Iskolai projekt: Olyan sajátos tanulásszervezés, melynek fókuszában valamilyen valóságos probléma, tennivaló, elvégzendő tevékenység áll. Jellemző, hogy a projekt végére a tanulócsoporttól olyan tárgyi vagy szellemi produktumot várunk el, mely a lehető legszélesebb vonatkozásban tárja fel az adott témát, gondolatkört.

Moduláris oktatás. A tananyag kisebb, önmagában koherens részei a modulok, melyek az egyes tanórák anyagánál általában nagyobb, de a tanterv egészénél kisebb egységek. A modulok a tananyag egészén belül, azzal összehangoltan saját, jól átlátható követelménnyel rendelkeznek, azonos didaktikai elveket kell hogy kövessenek. A modulok úgy épülnek fel, hogy ismeretanyaguk és gyakorlatsoraik teljes egészében lefedik a feldolgozandó tartalmat, vagy kisebb-nagyobb terjedelmű elemként beépíthetők a hagyományos tanulási-tanítási folyamatokba is. A modulárisan építkező tananyag elrendezés az iskola tanórai kereteit túllépve felkínálja a tanórán kívüli tevékenységeket, az élet különböző területén hasznosítható alkalmazást, a közvetlen gyakorlati kipróbálást. Szükséges a modulok időről – időre történő szakmai és pedagógiai felülvizsgálata, a tantervi szintű korrekciók elvégzése.

Az alkalmazott módszerek tartalmi elemeit, az adott tanévre vonatkozó megvalósulását, ütemezését és felelőseit az éves munkaterv és a munkaközösségek munkatervei határozzák meg.

5.18 A tanítás-tanulás folyamatában alkalmazott pedagógiai módszerek

- Kooperatív technikák alkalmazása (páros és csoport munka)
- Projektmódszer
- Tanulás-tanítása (tanulásmódszertan)
- Az IKT alapú eszközök alkalmazása
- Tevékenységközpontú pedagógia
- Drámapedagógiai
- Differenciált tanulás
- Új ismeretek tanításának módszerei: közlés, magyarázat, elbeszélés, beszélgetés, vita, felfedezéssel tanulás, szemléltetés, munkáltatás
- Képességek tanításának módszerei: fogalomalkotás, gondolkodásfejlesztés, problémafelvetés
- Alkalmazás módszerei: gyakorlás, alkotó alkalmazás
- Rendszerezés és rögzítés módszerei: összefoglalás, ismétlés.

5.19 Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

A tanítási órákon a pedagógusok egyértelműen meghatározzák az otthoni szóbeli és írásbeli feladatokat, melyeket a következő órán ellenőrizhetnek és értékelhetnek. A házi feladat célja, hogy a diákok az iskolában szerzett tudásukat az otthoni munka során elmélyítsék. Ezért a házi feladatnak mindig szervesen kapcsolódnia kell az órán tanultakhoz, illetve előkészíthetők a következő órát is. Mennyiségét úgy kell meghatározni, hogy egy átlagos képességű tanuló számára teljesíthető legyen. Az otthoni felkészüléshez előírt szóbeli és írásbeli feladatok mennyiségét és nehézségi fokát a szaktanár szabja meg. A házi feladat elkészítéséhez olyan útmutatást kell adni, hogy a diák otthon, önállóan is el tudja végezni. Hét végére csak annyi házi feladatot lehet adni, amelyet a diák péntek délután el tud végezni, hogy a szombat, vasárnap teljesen a pihenést szolgálja. A tanítási szünetek időtartamára nem adunk az átlagos mennyiséget meghaladó írásbeli és szóbeli feladatot.

5.20 A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztési programja

5.20.1 Általános elvek

A 2011. évi CXC. köznevelési törvény meghatározása szerint „sajátos nevelési igényű” tanuló:

- Az a különleges bánásmódot igénylő tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.
- A NAT alkalmazása a SNI tanulók nevelésében, oktatásában is alapdokumentum, a benne meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a műveltségi területeken megfogalmazott célok, feladatok a sajátos nevelési igényű tanulóknak is érvényesek.

Az intézmény pedagógiai programjának elkészítésekor figyelembe vettük:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény, a NAT és az Irányelv rájuk vonatkozó előírásait,
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit, az iskola szellemiségéből fakadó célokat, feladatokat,
- a szülők elvárásait,
- és a tanulók sajátosságait.

5.20.2 A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös célja és feladatai:

- a hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása, helyreállítása,
- a meglévő ép funkciók erősítése és bevonása a hiányok pótlása érdekében,
- törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására,
- a szükséges speciális eszközök elfogadtatása, használatuk megtanítása,

- az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók kialakítása.
- az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők:

- a sérülés típusa, súlyossága,
- a sérülés kialakulásának, felismerésének, diagnosztizálásának ideje,
- a SNI tanuló életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei, képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
- a társadalmi integráció kívánalmai: egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, a továbbtanulás, pályaválasztás, a lehetőleg önállóbb életvitelre történő felkészítés.

A szakirányú végzettséggel rendelkező fejlesztő, gyógypedagógus feladata:

- Egyéni fejlesztési tervek, programok összeállítása,
- fejlesztőmunka,
- Egyéni fejlődési lap vezetése,
- közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, s ezt követően a konzultációban.

A szükséges pedagógiai feltételeket a köznevelési törvény határozza meg. A köznevelési törvény a sajátos nevelési igényű tanulókhoz igazodva az általánosan kötelező feltételeket több területen módosítja, illetve kiegészíti olyan többlétszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé kell tenni a sajátos nevelési igényű tanulók számára.

5.20.3 Az együttnevelés

Az együttnevelés objektív tényezői

Az integráció azt jelenti, hogy az SNI gyermekek beilleszkednek a többségi nevelési intézményeket látogató gyermekek közé.

Az együttnevelést megvalósító intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és védettséget. Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedése, önmagához mért fejlődése, a többi tanulóval való együtt haladása tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbi tényezők biztosítják:

- A befogadó iskola vezetője támogatja pedagógusai részvételét az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.
- Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének felkészítése a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
- Az együttnevelés megvalósításában, a különböző pedagógiai színtereken a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülése és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos

nevelési igény típusához, az elmaradások súlyosságához, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

- A nyitott tanítási-tanulási folyamatban megvalósuló tevékenység, amely lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai – esetenként egészségügyi – eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanítás-tanulást segítő speciális eszközök alkalmazását.

Az együttnevelés szubjektív tényezői

A törvényi háttér megléte elengedhetetlen, de önmagában kevés, ennél sokkal nagyobb jelentőséggel bírnak a szubjektív tényezők. Biztosítani kell:

- az SNI tanuló beilleszkedését és együtt haladását a többi tanulóval, ezt segíti a nyitottabb személyiség formálása,
- a szakértői bizottság által megjelölt pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat be kell építeni az egyéni fejlesztési tervekbe,
- a pedagógusok, a szülők és a többi gyermek felkészítését,
- a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesítését, sérülésspecifikus módszerek alkalmazását, folyamatos értékelést, együttműködést a szakemberekkel.

Cél az inkluzív, befogadó iskola kialakítása.

5.20.4 A sajátos nevelési igényű tanulók hatékonyabb oktatása

Célok:

- motiváció a tanulás és iskola iránt,
- iskolai kudarcok enyhítése/megszüntetése,
- a kudarcélmény okainak feltárása, ill. annak kiküszöbölése,
- esélyteremtés, ill. esélyegyenlőségre való törekvés.

Feladatok:

- diagnosztika
- egyedi esetek megbeszélése, megoldási módok keresése
- a lemaradás mértékének megállapítása, fejlesztési célok meghatározása
- mozgásfejlesztés, percepciófejlesztés
- figyelem, emlékezet fejlesztés,
- verbális fejlesztés,
- a gyermek fejlődésének nyomon követése, dokumentáció
- szakemberek/intézmények együttműködése.

Módszerek:

- egyéni felzárkóztató program,
- korrepetálások, differenciált foglalkozások,
- a tanítás tanulása
- kooperatív tanulásszervezés
- projektpedagógia alkalmazása a sikerorientált tanulásszervezés során
- helyes tanulási módszerek hangsúlyozása,
- önbizalomra nevelés sikerélményhez juttatással,
- állandó pozitív visszacsatolás, a legkisebb eredmény dicsérettel történő elismerése,

- amennyiben szükséges, tanulószoba szervezése, ill. napközis foglalkozáson való felkészülés lehetőségének biztosítása,
- a továbbtanulás irányítása, segítése.

A fogyatékoság egyes típusaival összefüggő feladatokról az SNI tanulók oktatásának tantervi szabályozása ad eligazítást.

6 A Nógrádsipeki Tagintézmény helyi tanterve

6.1 A választott kerettanterv megnevezése

Az intézmény helyi tanterve a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet alábbi mellékletei alapján készültek:

általános iskola 1-4 évfolyamra: **1. melléklet** – Kerettanterv az általános iskola 1–4. évfolyamára (Javítva a 34/2014. (IV. 29.) EMMI rendelet 2. melléklete szerint)

általános iskola 5-8 évfolyamra: **2. melléklet** – Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyamára (Javítva a 34/2014. (IV. 29.) EMMI rendelet 3. melléklete szerint)

ÉVFOLYAM	VÁLASZTOTT KERETTANTERV
1-4. évfolyam	Ének-zene - A változat
5-8. évfolyam	Magyar nyelv és irodalom - A változat
5-8. évfolyam	Biológia - B változat
5-8. évfolyam	Fizika - B változat
5-8. évfolyam	Kémia - B változat
5-8. évfolyam	Ének-zene - A változat

6.2 Az általános iskolai képzés tantárgyi rendszere, óraterve

Iskolánk helyi tantervében a kötelező tanítási órák keretében tanított tantárgyak tananyagai és követelményei teljes egészében megegyeznek az oktatási miniszter által kiadott kerettantervekben meghatározott tananyaggal és követelményekkel.

A miniszter által kiadott kerettantervben meghatározott szabadon tervezhető órák számával az alábbi tantárgyak óraszámát növeltük meg, illetve a következő tantárgyakhoz csoportosítottuk át:

ÉVFOLYAM	Melyik tantárgy óraszámára lett megnövelve a szabadon tervezhető órák óraszámából?	Hány órával lett megnövelve a szabadon tervezhető órák óraszámából?
1. évfolyam	Magyar nyelv és irodalom	1 óra
1. évfolyam	Matematika	1 óra
2. évfolyam	Magyar nyelv és irodalom	1 óra
2. évfolyam	Matematika	1 óra
3. évfolyam	Magyar nyelv és irodalom	2 óra
3. évfolyam	Matematika	1 óra

4. évfolyam	Magyar nyelv és irodalom	2 óra
4. évfolyam	környezetismeret	1 óra
5. évfolyam	Informatika	1 óra
5. évfolyam	Hon-és népismeret	1 óra
6. évfolyam	Matematika	1 óra
6. évfolyam	angol	1 óra
6. évfolyam	Hon-és népismeret	0,5 óra
6. évfolyam	Dráma és tánc	0,5 óra
7. évfolyam	Magyar nyelv és irodalom	1 óra
7. évfolyam	Matematika	1 óra
7. évfolyam	angol	1 óra
8. évfolyam	Matematika	1 óra
8. évfolyam	angol	1 óra
8. évfolyam	Technika, életvitel és gyakorlat	1 óra

Iskolánk az ötödik évfolyamon választható **Dráma és tánc**, illetve **Hon- és népismeret** tantárgyak közül a **Dráma és tánc** tantárgyat tanítja. A Hon-és népismeret tantárgyhoz a szabadon felhasználható órakeretből biztosít 1 órát.

A választott kerettantervben szereplő tananyagok évfolyamonkénti bontása, illetve az egyes témákhoz tartozó órakeretek meghatározása.

A választott kerettanterv két évfolyamra határozza meg a tananyagot és a követelményeket. Ezeket a helyi tantervünkben bontjuk le egy-egy évfolyamra. Ez mellékletben található meg.

Iskolánkban a tanulók az idegen nyelvi órákon az angol nyelvet tanulják.

Kötelező tantárgyak és óraszámok az 1–4. évfolyamon

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7+1	7+1	6+2	6+2
Angol nyelv	-	-	-	2
Matematika	4+1	4+1	4+1	4
Hittan	1	1	1	1
Környezetismeret	1	1	1	1+1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	2
Életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Informatika	-	-	-	-
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Összes heti óra	25	25	25	27
Hittan(nem számít bele az órakeretbe) NAT 9§ 1.a	1	1	1	1

Kötelező tantárgyak és óraszámok az 5–8. évfolyamon

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4	4	3+1	4
Angol nyelv	3	3+1	3+1	3+1
Matematika	4	3+1	3+1	3+1
Hittan	1	1	1	1
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Természetismeret	2	2	-	-
Fizika	-	-	1,5	1,5
Kémia	-	-	1,5	1,5
Biológia-egészségtan	-	-	1,5	1,5
Földrajz	-	-	1,5	1,5
Ének-zene	1	1	1	1
Hon- és népismeret	+1	+0,5	-	-
Dráma és tánc	1	+0,5		

Vizuális kultúra	1	1	1	1
Informatika	+1	1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	+1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	1	1	1	1
Összes heti óra	28	28	31	31
Hittan(nem számít bele az órakeretbe) NAT 9§ 1.a	1	1	1	1

6.3 A kötelezően választandó és szabadon választható tanórai foglalkozások

Intézményünk oktatási feladatának ellátásánál a kötelező tanórai, és a tanórán kívüli foglalkozásokkal együttesen kell számolnunk.

Az oktatás feladatait elsősorban a kötelező tanítási órák maximális kihasználásával kell megoldani.

Lehetőséget adunk a tanulási nehézségekkel küzdő tanulók felzárkóztatására (korrepetálás). A tanórán kívüli foglalkozások egyik része a tehetséggondozást, a továbbtanulásra felkészülést szolgálja (fejlesztő foglalkozások, előkészítők). Másik része a tanulók érdeklődési körének megfelelően szerveződik (szakkör) a foglalkozások, bizonyos része a tanulók sportolását szolgálja. Az iskola biztosítja az iskolai sportkör működését, az alsó tagozaton: heti 2*45 percben, valamint az felső tagozaton: heti 2*45 percben. Az időkeretet a nem kötelező tanórai foglalkozások megszervezésére rendelkezésre álló keretből biztosítjuk.

Foglalkozás megnevezése	1-8. évfolyam
<i>fejlesztő</i>	<i>heti 2 óra</i>
<i>gyógypedagógiai célú habilitáció és rehabilitáció</i>	<i>heti 6 óra</i>

Napközis foglalkozások óraszám:

(Tv. 53.§(4) bek.)

1-4. évfolyamon: napi 4,5 óra

5-8. évfolyamon: napi 3 óra

Az iskolában 1-4. évfolyamon iskolaotthonos oktatás folyik a törvény által megfogalmazott szabályok szerint.

6.4 Alkalmazható tankönyvek, taneszközök, tanulmányi segédletek kiválasztásának elvei

Iskolánkban a nevelő-oktató munka során a pedagógusok csak olyan nyomtatott taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, térkép stb.) használnak a tananyag feldolgozásához, amelyek a hivatalos tankönyvjegyzékben szerepelnek.

A nyomtatott taneszközön túl néhány tantárgynál a tanulóknak egyéb eszközökre is szükségük van. Ezek a **testnevelés**, a **vizuális kultúra**, valamint a **technika, életvitel és gyakorlat**.

Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a nevelők határozzák meg az iskola helyi tanterve alapján.

A kötelezően előírt taneszközökről a szülőket minden tanév előtt (a megelőző tanév májusában szülői értekezleteken) tájékoztatjuk. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetéig a szülők kötelessége.

A taneszközök kiválasztásánál a pedagógusok a következő szempontokat veszik figyelembe:

- A taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének.
- Az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat az eszközöket kell előnyben részesíteni, amelyek több tanéven keresztül használhatóak.
- A taneszközök használatában az állandóságra törekszünk: új taneszköz használatát csak nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetünk be.

Az iskola arra törekszik, hogy saját költségvetési keretéből, illetve más támogatásokból egyre több nyomtatott taneszközt szerezzen be az iskolai könyvtár számára. Ezeket a taneszközöket a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók ingyenesen használhatják.

6.5 A Nemzeti Alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

6.5.1 Pedagógiai feladataink megvalósítása

A középiskolában az általános műveltséget megalapozó, valamint érettségi vizsgára és felsőfokú iskolai tanulmányok megkezdésére felkészítő nevelés-oktatás folyik. Fejlesztő célú képzési tartalmakkal, problémakezelési módokkal, hatékony tanítási-tanulási módszerekkel készíti fel tanulóit arra, hogy a tudás – az állandó értékek mellett – mindig tartalmaz átalakuló, változó, bővülő elemeket is, így átfogó céljaival összhangban kialakítja a tanulóknál az élethosszig tartó tanulás igényét és az erre való készséget, képességet.

Az életfeltételek kialakítása és a társadalomba való beilleszkedés sokoldalú tájékozdási képességet és tájékozottságot kívánó feladatát a középiskola azzal támogatja, hogy felkészíti tanulóit a társadalmi jelenségek, kapcsolatrendszerek megértésére, alakítására, az alkalmazni képes tudás megszerzéséhez nélkülözhetetlen munka felvállalására. Mindehhez elengedhetetlen a tanulók tudatos, önkéntes, aktív, segítőkész együttműködése az iskolával.

A középiskola feladata, hogy előmozdítsa a tanulás belső motivációinak, önszabályozó mechanizmusainak kialakítását, fejlesztését; a nevelési-oktatási folyamat segítse elő a tanulók előzetes ismereteinek, tudásának, nézeteinek feltárását, adjon módot tudásuk átrendezésére, továbbépítésére, integrálására.

- folytassa az első szakasz nevelő-oktató munkáját, a képességek, készségek fejlesztését;

- a különböző érdeklődésű, eltérő értelmi, érzelmi, testi fejlettségű, képességű, motivációjú, szocializáltságú, kultúrájú gyerekeket - érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően készítse fel a továbbtanulásra;
- a tanulókat érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően készítse fel a társadalomba való majdani beilleszkedésre;
- alapozza meg a felkészülést a jogok és köteleességek törvényes gyakorlására;
- magas színvonalú és sokrétű ismeretátadással fejlessze a tanulók önálló problémamegoldó képességét, készségét és a kreativitását;
- a tanítási – tanulási folyamat strukturált tudást közvetítsen: az ismeretek megszerzésének, a megértés, az alkalmazás és magasabb műveleti szintű alkalmazás képességének kialakításával;
- a pedagógiai munka középpontjában tehát a személyre szóló fejlesztés álljon;
- a tárgyi tudás mellé a gyermekek szerezzék meg mindazokat az együttműködési, kommunikációs képességeket is, amelyek segítségével tudását önmaga és a mások számára hasznosítani tudja;
- a gyermekekben alakuljon ki a reális önértékelés képessége, a teljesítmény- és sikerorientált beállítódás, az egészséges önbizalom és a kockázatvállalás bátorsága;
- a „tanulás tanulása” és az önálló ismeretszerzés képességének kialakítása minden gyermek számára elérhetővé váljon,
- alakítsa ki az egyéni életélés kultúráját, a konstruktív életvezetés képességét;
- ismerje és alkalmazza a közösségi együttélés pozitív magatartásformáit;
- alakítsa ki a saját hatékony tanulási stratégiáját, célszerűen alkalmazza a tanulási módszereket.

6.5.2 Fejlesztési területek – nevelési célok

A fejlesztési területek és a nevelési célok áthatják a pedagógiai folyamat egészét, s így közös értékeket jelenítenek meg. A célok elérése érdekében a pedagógiai folyamatban egyaránt jelen kell lennie az ismeretszerzés, a gyakoroltatás-cselekedtetés mellett a példák érzelmi hatásának is.

Az erkölcsi nevelés

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megértésére, megvitatására. Hangsúlyt kell helyezni a közelmúlt viharos történelmi eseményeinek etikai alapú megítélésére, a XX. századi totális diktatúrák lélektelen, emberellenes voltának sokoldalú bemutatására, különös tekintettel a társadalomtudományi és művészeti tantárgyak oktatása terén. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja a tanulók életében olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a köteleességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelműtől a

képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát, ugyanakkor legyenek képesek azon alkotók helyes etikai alapú megítélésére is, akik elfogadhatatlan politikai és morális szerepvállalásuk révén – akár passzívan, akár tevőleges cselekvések során – az embertelen eszmék és gyakorlat szolgálatába álltak, idegen elnyomó hatalmak érdekeit szolgálták ki. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról. A nemzeti öntudat egészséges voltától idegen mindenféle nacionalizmus – így a nemzetiségek, a vallási-nyelvi etnikumok történelem- és jelenformáló szerepének és államalkotó létük elismerésének az iskolai nevelés-oktatás egészében evidenciának kell lennie.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. A felelős, hazájáért cselekedni akaró és tudó állampolgárrá nevelésnek szerves része a demokratikus jogállam és a nemzeti függetlenség (szuverenitás) ellen fellépő törekvések felismerése, és annak megértése, hogy a diktatúrák elleni küzdelem minden korban elsődleges állampolgári kötelezettség, hiszen a jogtörésből sohasem születhet jog. Ennek alapján kell a XX. századi totális diktatúrák jellemzőit is feldolgozni, feltárva e rendszerek emberiség ellen elkövetett soha el nem évülő bűntetteit is. Az iskola megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és ennek keretében biztosítja a honvédelmi nevelést. A részvétel a közügyekben megkívánja a kreatív, önálló kritikai gondolkodás, az elemzőképeség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások. Az iskola minden évfolyamán fontos feladat – az életkori sajátosságok és egyéb specifikációk mentén – Magyarország Alaptörvényének, különösen a Nemzeti Hitvallásban és az Alapvetésben foglaltak megismertetése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások

helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő tanulók, az elsajátított készségekre és tudásra támaszkodva énképükben is gazdagodjanak, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatást igényelnek ahhoz, hogy tudatosuljon, a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

A családi életre nevelés

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését az iskolai életbe. Kitüntetett feladata az intézménynek így a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A felkészítés a családi életre segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről. Az iskolában foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. Láttatni kell a diákokkal, hogy a fizikai erőnlét, a fittség – a test egészsége és jóléte – elválaszthatatlan a lelki egyensúlytól, a lélek egészségétől. A rendszeres testnevelés és sporttevékenység révén könnyebb elviselni a stresszt, a fizikai, lelki és szellemi terheléseket. A testi és a lelki egészség harmonikusan együttműködő fejlesztése és megőrzése a tanulók élethosszig tartó, egészségtudatos, fizikailag aktív életvezetésre történő szocializálásának célját szolgálja, melyhez szorosan kapcsolódik a tehetséggondozás és a motoros műveltség eszközeivel való személyiségfejlesztés is. Az egészségfejlesztés és -megőrzés ösztönző erővel kell, hogy bírjon az egészségközpontú tevékenységrendszerek tudatos kialakítására és fenntartására. A tanulókat ösztönözni kell arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stressz- és feszültségoldás különféle ismereteinek elsajátítására, módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megőrzésére, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Feladat, hogy a családdal együttműködve felkészítsük a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. Motiválni és segíteni kell a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében. Nélkülözhetetlen szerepet tölt be a mozgástanulás a tanulók saját testképének megismerésében és a testtudat kialakításában. Mindennek sikere nagyban függ a komplex intézményi mozgásprogram elméleti és gyakorlati minőségétől.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A Nat ösztönzi a személyiség fejlesztését, kibontakozását segítő nevelést-oktatást: célul tűzi ki a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítását a tanulóknál úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal (együttérzés, együttműködés,

problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári létehez.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. A természettudományi oktatás és nevelés terén a tanulók empirikus tapasztalataira épülő és életkori sajátosságaikhoz, igényeikhez adekvát módon kapcsolódó ismeretátadás a természettudományos és műszaki életpályákra való szocializáció sikerességének záloga. Stratégiai cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Olyan magatartás határozza meg a tanulók viszonyát az ember életteréül szolgáló környezethez, annak fenntartható megóvásához és fejlesztéséhez, melynek tudásbázisa nem kizárólagosan a rendszerszerűség, az alapelvek és kulcsfogalmak merev struktúrájára épül, hanem elsősorban a különféle összefüggésekre alapozott és begyakorolt természettudományos és műszaki műveltség mindennapi életben és a munka világában való hatékony alkalmazhatóságához. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába. A természettudományos oktatás-nevelés, a műszaki életpályára való szocializáció és a környezeti nevelés terén a jelenben folyó kutatások folyamatai alapvető jellegű ismeretének és a nem hagyományos oktatásszervezési módszerek terrénumának egyre nagyobb szerepet kell biztosítani.

Pályaorientáció

Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket.

Ezért fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásra utaltságát. Ennek érdekében a köznevelési intézmény biztosítja a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a

fogyasztóvédelmi jogok tanítását. A fenntarthatóság gazdasági-üzleti világban értelmezhető vonatkozásai olyan fejlődési folyamatot feltételeznek, mely az öfenntartó mechanizmusok, a megújuló erőforrások révén nem csak a természettudományi műveltségterülethez, hanem a testi-lelki egészség céljaihoz is kapcsolódnak az iskolai nevelés-oktatás területén.

Médiatudatosságra nevelés

Cél, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak: értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelés az értelmező, kritikai beállítódás kialakítása és tevékenység-központúsága révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. A tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusával, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

A tanulás tanítása

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. Meg kell tanítania, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

6.5.3 Kulcskompetenciák

Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a gondolatok, érzések és érzelmek kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt, valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot az élet minden területén: családon belül, iskolában, társadalmi érintkezések, szabadidős tevékenységek stb. során.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- megfelelő szókincs
- verbális és nonverbális kommunikációs képesség
- funkcionális nyelvtan
- életkori sajátosságnak megfelelő nyelvi ismeretek
- hallott és olvasott szöveg értése és szöveg alkotása
- különböző típusú szövegekben való tájékozódás
- információk feldolgozása
- segédeszközök megfelelő használata (könyvtárhasználat, digitális technika, média, stb.)
- érvelés képessége
- empátikus képesség

- esztétikai érzék
- kíváncsiság
- tantárgyra jellemző szaknyelv használata

Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül - oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek -, az egyén szükségleteinek megfelelően. Az egyén nyelvtudásának szintje változhat a négy dimenzió (hallott szöveg értése, beszédképesség, olvasott szöveg értése és írásképesség), az egyes nyelvek és az egyén társadalmi-kulturális háttere, környezete és igényei/érdeklődése szerint. A Közös Európai Nyelvi Referenciakeret (KER) szerinti B1 szintű nyelvtudás elsajátítása a 12. évfolyam végén az első idegen nyelv terén olyan elvárásaként jelenik meg, melyre az idegen nyelv belépésének első évfolyamától kezdve tudatosan és szisztematikusan kondicionálni kell a tanulókat.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- megfelelő szókincs
- funkcionális nyelvtan
- nyelvi stílusok ismerete
- szóbeli interakciók főbb típusainak ismerete
- az idegen nyelv nyelvtani szerkezetének és rendszerének ismerete
- kulturális sokszínűség megismerése, ismerete, etnikai másság elfogadása

Matematikai kompetencia

A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége, felkészítve ezzel az egyént a mindennapok problémáinak megoldására is.

E kompetenciában és annak alakulásában a folyamatok és a tevékenységek éppúgy fontosak, mint az ismeretek. A matematikai kompetencia felöleli a matematikai gondolkodásmódhoz kapcsolódó képességek alakulását, használatát, a matematikai modellek alkalmazását (képletek, modellek, grafikonok/táblázatok), valamint a törekvést alkalmazására.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- megfelelő segédeszközök használata
- az igazság tisztelete
- a dolgok logikus okának (kauzalitás) és érvényességének megkeresése
- mindennapokban használható tudás
- problémamegoldó készség
- lényeglátás
- kíváncsiság
- egyénileg, társsal és csoportban való munkálkodás
- kreativitásanalízis - szintézis
- matematikai fogalmak ismerete
- alapvető törvényszerűségek nyomon követése: az egyes elméleti modellek igazolása a mindennapi életből merített empirikus tapasztalatok útján
- összefüggések felismerése

- tudjon érvelni, követni és értékelni tudja az érvelése folyamatát
- meg tudja megindokolni matematikai úton az eredményeket
- bizonyítások megértése
- matematikai eszköztudás szerepe a természettudományi és műszaki életpályára való szocializálás terén
- matematikai kommunikációs készség

Természettudományos és technikai kompetencia

A természettudományos kompetencia készséget és képességet jelent arra, hogy ismeretek és módszerek sokaságának felhasználásával magyarázatokat és előrejelzéseket tegyünk a természetben, valamint az ember és a rajta kívüli természeti világ közt lejátszó kölcsönhatásban lejátszódó folyamatokkal kapcsolatban magyarázatokat adjunk, előrejelzéseket tegyünk, s irányítsuk cselekvéseinket. Ennek a tudásnak az emberi vágyak és szükségletek kielégítése érdekében való alkalmazását nevezzük műszaki kompetenciának.

E kompetencia magában foglalja az emberi tevékenység okozta változások megértését és az ezzel kapcsolatos, a fenntartható fejlődés formálásáért viselt egyéni és közösségi felelősséget.

A természettudományos nevelés és oktatás terén a témaanyagok gyakorlatközpontú, a tanulók életkori sajátosságaihoz adekvát módon illeszkedő megközelítése hozzájárul a motiváció hatásosabb felkeltéséhez, valamint a természettudományi és műszaki életpályára történő szocializációhoz.

Mind a tehetséggondozás, mind a felzárkóztatás és a fejlesztés terepében kiemelt fontosságú a komplex eszközök használata, a módszertan és az oktatásszervezési formák változatossága, így a természettudományos gondolkodás tanórán kívüli környezetben történő fejlesztése.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- összefüggések felismerése és kifejezése
- lényeglátás
- fogalomalkotás
- esztétikai érzék
- kreativitás
- rendszerszemléletű gondolkodás az alkalmazhatóság praktikumának vonatkozásában
- logikai képességek
- rajzoló készség
- tervezés és kivitelezés
- kulturális sokszínűség megismerése, ismerete, a nemzetiségek és a nyelvi-vallási etnikumok szerepének értékelése, a másság elfogadása
- kíváncsiság
- környezettudatosság
- környezet- és természetvédelem
- egészséges életvitel
- nemzeti tudat megalapozása
- európai azonosságtudat

- egyetemes kultúra
- az egyén legyen képes mozgósítani természettudományos és műszaki műveltségét, a munkájában és a hétköznapi életben felmerülő problémák megoldása során
- bepillantás a jelen főbb kutatási tevékenységeibe
- gyakorlatias módon tudja a tudását felhasználni új technológiák, berendezések megismerésében és működtetésében, a tudományos eredmények alkalmazása során, problémamegoldásaiban, egyéni és közösségi célok elérésében
- legyen kritikus az egyoldalúan tudomány- és technikaellenes megnyilvánulásokkal szemben

Digitális kompetencia

Ez a kulcskompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak magabiztos és kritikus használatát, az információ megkeresését, összegyűjtését és feldolgozását, a valós és a virtuális kapcsolatok megkülönböztetését.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- eszközök megismerése, használata
- szövegszerkesztési ismeretek
- információkeresés és kezelés
- kritikai gondolkodás az innováció területén
- kreativitás
- munka világában való eligazodás
- élethosszig tartó tanulás

Hatékony, önálló tanulás

Minden műveltségi területen a hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyén képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást. Ez egyrészt új ismeretek megszerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti.

A hatékony és önálló tanulás arra készíti a tanulót, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását és képességeit helyzetek sokaságában használja, otthon, a munkában, a tanulási és képzési folyamataiban egyaránt.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- motiváció
- saját tanulási stratégia megismerése és alkalmazása
- önismeret
- önértékelés, illetve mások objektív értékelése
- figyelem
- segédeszközök használata

Szociális és állampolgári kompetencia

A személyes, értékorientációs, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység felöleli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet

részt a társadalmi és szakmai életben, az egyre sokszínűbb társadalomban, továbbá ha szükséges, konfliktusokat is meg tud oldani.

Az állampolgári kompetencia képessé teszi az egyént arra, hogy a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudását felhasználva, aktívan vegyen részt a közügyekben.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- egészséges életvitel
- mentális egészség
- magatartási szabályok alkalmazása
- kommunikációs képesség
- empátia
- problémamegoldó képesség
- európai tudat
- a nemzeti öntudat helyes értelmezése, mely a más népekkel, elsősorban a vallási-nyelvi etnikumokkal, nemzetiségekkel is toleráns és tárgyilagos megítélésen alapuló magatartást magába foglalja
- stressz és frusztráció kezelése
- változások iránti fogékonyság
- együttműködés
- magabiztosság
- érdeklődés
- személyes előítéletek leküzdése
- az egyén cselekvési lehetőségei a diktatúra, az elnyomás kényszerpályáján: az etikailag vállalhatatlan, megalkuvó magatartás soha el nem évülő bűn nemzetünk és emberségünk ellen
- kompromisszumra való törekvés

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia segíti az egyént a mindennapi életben – így a munkahelyén is – abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínálkozó lehetőségek megragadására. A tudást, a kreativitást, az újításra való beállítódást és a kockázatvállalást jelenti, valamint azt, hogy célkitűzései érdekében az egyén terveket készít és hajt végre. Alapját képezi azoknak a speciális ismereteknek és képességeknek, amelyekre a gazdasági tevékenységek során van szükség.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

- az egyén személyes, szakmai és/vagy üzleti tevékenységeihez illeszthető lehetőségek
- kihívások felismerése, értelmezése
- a gazdaság működésének átfogóbb megértése
- a pénz világában való tájékozódás
- a vállalkozások pénzügyi és jogi feltételeinek ismerete
- tervezés, szervezés, irányítás
- vezetés
- delegálás
- az elemzés
- a kommunikálás

- a tapasztalatok értékelése
- kockázatfelmérés és vállalás
- egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség magában foglalja az esztétikai megismerés, illetve elképzelések, élmények és érzések kreatív kifejezése fontosságának elismerését, mely minden műveltségterületen jelentkezik.

Olyan képességek tartoznak ide, mint művészi önkifejezés, műalkotások és előadások elemzése, saját nézőpont összevetése mások véleményével, a kulturális tevékenységben rejlő gazdasági lehetőségek felismerése és kiaknázása.

A művészi-alkotói szabadság korlátjaként jelenik meg mások jogai, a nemzet és az emberiség elleni, azzal megalkuvó vagy tevőlegesen közösséget vállaló magatartás elítélése és etikai alapú megítélése, különösképpen a XX. századi totális diktatúrákkal kapcsolatban.

A magyar nyelv és irodalom műveltségterületen különösen az irodalom, a dráma, a bábjáték, a művészetek műveltségterületen a zene, a vizuális művészetek, a tárgyak, épületek, terek kultúrája, a modern művészeti kifejezőeszközök, a fotó s a mozgóképfotó fontosságának elismerése.

További releváns kompetenciaterületek

A fent felsorolt kulcskompetenciákon felül a következő nevelési területek fejlesztése áll pedagógiai munkánk középpontjában:

- Egészséges életmódra nevelés, testi, lelki egészség, mely a tanórai és az egyéb foglalkozások során az egészségnevelési és környezeti nevelési programmal (benne a komplex intézményi mozgásprogrammal) koherensen jelenik meg a gyakorlatban a fizikailag aktív, egészségtudatos életvezetésre, a motoros műveltség eszközeivel való személyiségfejlesztésre és a tehetséggondozásra épül, továbbá szervesen magába foglalja az egészségmegőrzést is
- Környezettudatos magatartásra nevelés, mely a fenntarthatóság szempontjaira koncentrálna
- Társkapcsolatokkal kapcsolatos ismeretek elsajátíttatása
- Tanulásirányítás – önálló tanulásra való nevelés
- Szabadidő szervezése a környezeti nevelés követelmények figyelembe vételével
- Aktív állampolgárságra nevelés (konfliktuskezelés, együttműködés képessége), melynek szerves része az egészséges nemzeti öntudatra szocializálás
- Értékorientációk, beállítódások kialakítása (felelősség, autonóm cselekvés, megbízhatóság, tolerancia, társadalmilag elfogadott viselkedésformák) elsősorban az etikai alapú megközelítésmód paradigmája

Nemzeti összetartozás ápolására irányuló hazafias elköteleződésre nevelés, mely nem irányulhat még látens módon sem a szegregáció, a kirekesztés, a nemzetiségek és más nyelvi-vallási etnikumok (pl. zsidóság) diszkriminációjára.

6.6 A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módjai

Az iskola a mindennapos testnevelést a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint szervezi meg.

Ennek alapján az iskola minden osztályban, megszervezi a mindennapos testnevelést heti öt testnevelés óra keretében, amelyből a tanuló legfeljebb heti két órát az alábbi módok valamelyikével teljesíthet:

- a kerettanterv testnevelés tantárgyra vonatkozó rendelkezéseiben meghatározott tanórán való részvétellel,
- iskolai sportkörben való sportolással,
- kérelem alapján – sportszervezet, sportegyesület által kiállított igazolás alapján kiadott igazgatói engedéllyel – sportszervezet, sportegyesület keretei között szervezett edzéseken való sportolással.

6.7 A tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszerek

A testnevelés tantárgy feladatai közé tartozik a tanulók fizikai cselekvőképességének kialakítása. Ez megfelelő erőállapotot kíván meg ahhoz, hogy a tanulók fizikai akcióikat eredményesen végezhessek. Mozgásműveltség, fizikai cselekvőképesség, erőnlét, egészség, teljesítmény a testnevelés és sporttevékenység struktúrájának egymást feltételező elemei.

Ha tehát a testi, szellemi teljesítőképességet akarjuk növelni, akkor nagy fontosságot kell tulajdonítanunk az erőnlét kérdésének. Az erőnlét a szervezet működési szintjének minőségi fokát, készenléti állapotát, munkaképességének milyenségét jelenti. A jó tanulói erőnlét kialakításának legalkalmasabb eszköze a rendszeres testnevelés, sportolás. Az iskolai testnevelés egyik feladata, hogy az életkornak megfelelő optimális erőnlét kialakítása érdekében, fizikai erő kifejtést végezzenek a gyerekek, szeressék a mozgás örömét, teherbíróak legyenek. Csak rendszeres fizikai terheléssel érhető el, hogy a fáradtsággal szemben ellenállóak, tűrőképesekek legyenek a tanulók.

A tantervi célkitűzések között kiemelt helyen szerepel a tanulók fizikai teljesítőképességének növelése, az alapvető motoros képességek fejlesztése.

A tanulók fizikai állapotának mérését a testnevelés tantárgyat tanító nevelők végzik el a testnevelés órákon, tanévenként egy alkalommal május hónapban.

A mérés eredménye alapján a nevelők a tanulók fizikai állapotát, általános teherbíró képességét minősítik, az évente kapott eredményeket összehasonlítják, és ezt az értesítő könyvön keresztül a szülők tudomására hozzák.

6.8 A választható tantárgyak és foglalkozások, pedagógusválasztás szabályai

A választható tantárgyak és foglalkozások választásának lehetőségével minden tanuló élhet. A választás önkéntes. 18 év alatt szülői hozzájárulást kérünk. Választható foglalkozásaink:

- Tehetséggondozó, felzárkóztató és egyéni foglalkozások. Az egyéni képességek kibontakoztatását, a tehetséges tanulók gondozását, valamint a gyengék felzárkóztatását biztosító tanórán kívüli egyéni vagy csoportos foglalkozások.

- Iskolai sportköri foglalkozások. A foglalkozások rendjét a pedagógiai program 4.5 fejezete részletezi.
- Szakkörök. A tanulók egyéni képességeinek fejlesztését szolgálja. A szakkörök indításáról - a felmerülő igények és az iskola lehetőségeinek figyelembe vételével - minden tanév elején az iskola nevelőtestülete dönt.
- Emelt szintű érettségre felkészítő foglalkozások. A szabadon választható foglalkozásokat a pedagógiai program 4.2.3 pontja részletezi.

A választható tantárgyak esetében diákjainknak lehetőséget adunk, hogy megjelöljék, melyik pedagógusnál szeretnék tanulmányaikat folytatni. Amennyiben a tantárgyfelosztás ezt lehetővé teszi, biztosítjuk a többség által megjelölt pedagógust a kurzus vezetésére.

A foglalkozásokra minden tanév első hónapjának végéig lehet jelentkezni a létszámhatár eléréséig. A foglalkozások a harmadik hét hétfői napjától tarthatók meg. A foglalkozásokat az első két héten kell meghirdetni és a foglalkozást tartó szaktanárnál írásban kell jelentkezni. A foglalkozásról csak szülői kérésre törölhető a tanuló. Az indítható foglalkozásokat minden évben az éves munkaterv tartalmazza.

6.9 A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzési és értékelési módja

6.9.1 A tanulók értékelésére vonatkozó alapelveink

Az iskola a nevelő és oktató munka egyik fontos feladatának tekinti a tanulók tanulmányi munkájának folyamatos ellenőrzését és értékelését.

Az előírt követelmények teljesítését a nevelők az egyes szaktárgyak jellegzetességeinek megfelelően a tanulók szóbeli felelete, írásbeli munkája vagy gyakorlati tevékenysége alapján ellenőrzik. Az ellenőrzés kiterjedhet a régebben tanult tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.

A magyar nyelv, magyar irodalom, matematika, környezetismeret tantárgyakból az első-negyedik évfolyamon a tanév végén a tanulók a követelmények teljesítéséről átfogó írásbeli dolgozatban is tanúbizonytságot tesznek.

A következő elméleti jellegű tantárgyak: magyar nyelv és irodalom, idegen nyelv, matematika, környezetismeret, természetismeret, történelem, fizika, kémia biológia, földrajz ellenőrzésénél:

- a nevelők a tanulók munkáját egy-egy témakörön belül szóban és írásban is ellenőrizhetik;
- az egyes témakörök végén a tanulók az egész téma tananyagát és fő követelményeit átfogó témazáró dolgozatot írnak.

A tanulók szóbeli kifejezőképességének fejlesztése érdekében a nevelők többször ellenőrzik a követelmények elsajátítását szóbeli felelet formájában. Ennek érdekében egy-egy tantárgy esetében egy témakörön belül – a témazáró dolgozaton kívül – csak egyszer kerülhet sor írásbeli számonkérésre, de minden tanulónak legalább egyszer kell felelnie szóban:

- az ének-zene, a rajz, az informatika, a technika tantárgyból félévente, valamilyen gyakorlati tevékenységgel összekapcsolva,
- a többi tantárgy esetében pedig egy-egy témakörön belül.

(A testnevelés követelményeinek elsajátítását csak gyakorlati tevékenység révén ellenőrizzük.)

A nevelők a tanulók tanulmányi teljesítményének és előmenetelének értékelését, minősítését elsősorban az alapján végzik, hogy a tanulói teljesítmény hogyan viszonyul az iskola helyi tantervében előírt követelményekhez; emellett azonban figyelembe veszik azt is, hogy a tanulói teljesítmény hogyan változott – fejlődött-e vagy hanyatlott – az előző értékeléshez képest.

Az ellenőrzés és értékelés funkciója

- Hiteles képet nyújtson a nevelési-oktatási folyamat eredményeiről és esetleges hiányosságairól
- Jelentse a továbblépés megbízható alapját
- Jelentse a tanulási és önnevelési folyamat eszközeit a tanuló számára
- Biztosítsa a képesség szerinti pontos, koncentrált munkát, tanulást és annak folyamatosságát
- A tanár számára jelentse saját pedagógiai és didaktikai munkájának értékelését.
- Az ellenőrzés, értékelés követelményei
- Legyen sokoldalú (képességek, tudás, neveltség, emlékezet, ismeretek alkalmazása, stb.)
- Legyen objektív, tükrözze híven az eredményeket és fogyatékoságokat
- Formailag legyen változatos (szóbeli, írásbeli ellenőrzés, a tanuló megfigyelése, stb.)
- Ügyeljünk az írásbeli és szóbeli ellenőrzés helyes arányának megtartására
- A tanulók egyenletesebb terhelése érdekében egy tanítási napon a tanulók két dolgozatnál többet ne írjanak. Dolgozatnak minősül olyan írásos felelet, amelyhez több anyagrész, egész téma, vagy több téma előzetes áttekintése, ismétlése szükséges. Nem minősül dolgozatnak a napi lecke írásos számonkérése.
- Az írásbeli munkát nyolc napon belül ki kell javítani, vissza kell adni a tanulóknak, meg kell beszélni tartalmukat, és ha a tanuló erre igényt tart, meg kell indokolni az osztályzatokat.
- Vegye figyelembe az életkori sajátosságokat.
- Legyen rendszeres és folyamatos /terjedjen ki lényeges nevelési- tanítási mozzanatokra és részfeladatokra is./
- Vegye figyelembe a tantárgyi sajátosságokat.
- Legyen demokratikus, ne ítélkező jellegű, ne legyen megtorló eszköz.
- A tanulók szaktárgyi teljesítményét folyamatosan értékeljük szóban, írásban és osztályzatokkal. Ügyeljünk arra, hogy év közben egy-egy gyengébb eredmény kijavítására biztosítsuk a lehetőséget. Arra kell törekedni, hogy egy-egy félévben annyi érdemjegye legyen a tanulónak, hogy annak segítségével tárgyilagosan meg lehessen állapítani félévi, illetve év végi osztályzatát.

- A munkaközösségek szaktárgyanként és évfolyamonként közösen állítják össze az egységes, összehangolt követelményekre épülő témazáró dolgozatokat, mérőeszközöket.
- A követelményekről és az értékelési kritériumokról valamint az elért eredményekről a tanulókat és a szülőket is folyamatosan tájékoztatjuk. (pl. értékelőlapok, részletes követelmények)

6.9.2 A tanuló teljesítményének értékelésének, minősítésének formái

A tanulók tanulmányi munkájának értékelése az egyes évfolyamokon a különböző tantárgyak esetében a következők szerint történik:

- Az első évfolyamon, valamint a második évfolyam első félévében minden tantárgy esetében csak szóveges értékelést alkalmazunk.
- A második évfolyamon a második félévben, valamint a harmadik-nyolcadik évfolyamon a tanulók teljesítményét, előmenetelét év közben minden tantárgyból érdemjegyekkel minősítjük.
- Az első évfolyamon félévkor és év végén, valamint a második évfolyamon félévkor a tanulók teljesítményét, előmenetelét szóveges minősítéssel értékeljük. A szóveges minősítés a tanuló teljesítményétől függően a következő lehet:
  - KIVÁLÓAN TELJESÍTETT
  - JÓL TELJESÍTETT
  - MEGFELELŐEN TELJESÍTETT
  - FELZÁRKOZTATÁSRA SZORUL
- A második évfolyamon év végén, valamint a harmadik-nyolcadik évfolyamon félévkor és év végén a tanulók teljesítményét, előmenetelét osztályzattal minősítjük.

A második évfolyamon év végén, valamint a harmadik-nyolcadik évfolyamon félévkor és év végén a tanuló osztályzatát az adott félév során szerzett érdemjegyek, illetve a tanuló év közbeni tanulmányi munkája alapján kell meghatározni.

Az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai a következők: **jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1)**.

A tanulók munkájának, előmenetelének folyamatos értékelése érdekében minden tantárgyból egy-egy témakörön belül minden tanulónak legalább két érdemjegyet kell szereznie. Ha a témakör tanítása hosszabb időt vesz igénybe, minden tanuló munkáját havonta legalább egy érdemjeggyel kell értékelni.

A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőket az adott tantárgyat tanító nevelő értesíti az értesítő könyvön keresztül. Az értesítő könyv bejegyzéseit az osztályfőnök havonta ellenőrzi, és az esetlegesen elmaradt érdemjegyek beírását pótolja.

A tanulók tanulmányi munkájának, teljesítményének egységes értékelése érdekében a tanulók írásbeli dolgozatainak, feladatlapjainak, tesztjeinek értékelésekor az elért teljesítmény (pontszám) érdemjegyekre történő átváltását a következő arányok alapján végzik el a szaktárgyat tanító nevelők:

Teljesítmény	Érdemjegy
0-33 %:	elégtelen (1)
34-50 %:	elégséges (2)
51-75 %:	közepes (3)
76-90 %:	jó (4)
91-100 %:	jeles (5)

Az évközi értékelésben a tanítók módszertani szabadságuk jegyében szabadon alkalmaznak értékelő szimbólumokat, ezt a nevelőtestület nem egységesíti, de abban megállapodnak, hogy egy-egy tanítási-tanulási periódus végén, a szummatív értékelés %-ban kifejezve, regisztrálja az eredményeket.

Minden tanuló rendelkezik egy „Értékelő mappá”-val, amelyben tárolja a tanító a gyermekekre vonatkozó feljegyzéseit, az értékelő feladatlapok és a legjobban sikerült alkotások másolatait. Ez a mappa a tanítóé, de megmutatható a gyermeknek és a szülőknek is. Az értékelési folyamatban fontos szerepet töltenek be ezek a dokumentumok, mivel általuk nyomon követhető a fejlődés, láthatóvá válik a tanulási erőfeszítés, a befektetett energia. A mappák rendezése, válogatása jó alkalom, hogy a tanító a gyerekekkel együtt időről időre átnézze és megbeszéljék a gyermek előrehaladását, teljesítményét, érdeklődésének irányulását. Ez is az értékelési folyamat része lehet.

Ha a tanuló „felzárkóztatásra szorul” minősítést kap, iskolánk a szülő bevonásával értékeli a tanuló teljesítményét, feltárja a tanuló fejlődését akadályozó tényezőket és javaslatot tesz azok megszüntetésének módjára. Indokolt esetben biztosítjuk, hogy ezek a tanulók egyéni felzárkóztató foglalkozásokon vegyenek részt.

Az 5-8. évfolyamon a tanulók tantárgyi teljesítményét folyamatosan értékeljük szóban, írásban és érdemjeggyel. Ügyelünk arra, hogy év közben egy-egy gyengébb eredmény kijavítására lehetőséget biztosítsuk.

Arra törekszünk, hogy tantárgyanként minden hónapban legalább egy érdemjegye legyen minden tanulónak, így ezek segítségével tárgyilagosan meg lehet állapítani félévi, illetve év végi osztályzatokat. A témazáró dolgozatokat és az év végi felmérőket súlyozottan vesszük figyelembe.

6.9.3 Iskolai szintű mérések:

- bevezető szakasz (1. évfolyam) félévkor (magyar, matematika)
- bevezető szakasz (1. évfolyam) április (magyar, matematika)
- 4. évfolyam tanév vége (magyar, matematika)
- 8. évfolyam félévkor (magyar, matematika)
- 5. évfolyam tanév vége emeltszintű angol csoport szóbeli-írásbeli vizsga
- 6. évfolyam tanév vége emeltszintű angol csoport szóbeli-írásbeli vizsga
- 7. évfolyam tanév vége emeltszintű angol csoport szóbeli-írásbeli vizsga
- 8. évfolyam tanév vége emeltszintű angol csoport szóbeli-írásbeli vizsga (alap)

Az iskolai szintű felmérések eredményei nem számítanak bele a tanulók értékelésébe. Célja: az iskolában folyó oktató-nevelő munka ellenőrzése, az esetleges hiányosságok okainak feltárása, javaslat a pótlásra.

6.9.4 Az iskolai írásbeli beszámoltatások formái, rendje

Az írásbeli beszámoltatás formái:

- „kis dolgozat”
- diagnosztizáló mérés
- témazáró felmérés
- országos szintű mérések

A mérésekhez felhasználható eszközök:

- saját készítésű feladatlap
- tankönyv ellenőrző kérdései, feladatlapjai
- központi feladatlapok
- teszt jellegű feladatlapok

Az írásbeli beszámoltatás korlátai, rendje:

- Hétfőn reggelig be kell jelenteni a heti dolgozatírási szándékokat.
- 1 tanítási napon maximum 2 témazáró felmérés íratható.
- A témazáró felmérés idejét a tanulóval 1 héttel előbb közölni kell.
- Diagnosztizáló mérés tájékoztató jellegű, időtartama max. 45 perc.
- Témazáró mérés időtartama max. 2*45 perc.
- Félévi és év végi osztályzat megállapításánál a témazáró mérések érdemjegyeit hangsúlyozottan vesszük figyelembe.

6.10 A magatartás és szorgalom minősítésének elvei, szempontjai

6.10.1 A magatartás minősítése

A tanulók magatartásának értékelésénél és minősítésénél az első-nyolcadik évfolyamon a példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2) érdemjegyeket illetve osztályzatokat használjuk.

A tanulók magatartását az első évfolyamon a félév és a tanítási év végén az osztályfőnök osztályzattal minősíti és ezt az értesítőbe, illetve a bizonyítványba bejegyzzi.

A második-nyolcadik évfolyamon a tanuló magatartását az osztályfőnök minden hónap végén érdemjegyekkel értékeli.

A magatartás félévi és év végi osztályzatát az osztályfőnök javaslata alapján a nevelőtestület állapítja meg.

A félévi és az év végi osztályzatot az értesítőbe és a bizonyítványba be kell jegyezni.

Iskolánkban a magatartás értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

a) **Példás (5)** az a tanuló, aki:

- a házirendet betartja;
- a tanórán és a tanórán kívül példamutatóan, rendesen viselkedik;
- kötelességtudó, feladatait teljesíti;
- önként vállal feladatokat és azokat teljesíti;
- tisztelettudó;

- társaival, nevelőivel, a felnőttekkel szemben udvariasan, előzékenyen, segítőkészen viselkedik;
  - az osztály és az iskolai közösség életében aktívan részt vesz;
  - óvja és védi az iskola felszerelését, a környezetet;
  - nincs írásbeli figyelmeztetése, intője vagy megrovása;
- b) **Jó (4)** az a tanuló, aki:
- a házirendet betartja;
  - tanórán vagy a tanórán kívüli foglalkozásokon rendszeresen viselkedik;
  - feladatait a tőle elvárható módon teljesíti;
  - feladatokat önként nem, vagy ritkán vállal, de a rábízottakat teljesíti;
  - az osztály- vagy az iskolaközösség munkájában csak felkérésre, biztatásra vesz részt;
  - nincs írásbeli intője vagy megrovása.
- c) **Változó (3)** az a tanuló, aki.
- az iskolai házirend előírásait nem minden esetben tartja be;
  - a tanórán vagy tanórán kívül többször fegyelmezetlenül viselkedik;
  - feladatait nem minden esetben teljesíti;
  - előfordul, hogy társaival, a felnőttekkel szemben udvariatlan, durva;
  - a közösség, az iskola szabályaihoz nehezen alkalmazkodik;
  - igazolatlanul mulasztott;
  - osztályfőnöki intője van.
- d) **Rossz (2)** az a tanuló, aki:
- a házirend előírásait sorozatosan megsérti;
  - feladatait egyáltalán nem, vagy csak ritkán teljesíti;
  - magatartása fegyelmezetlen, rendetlen;
  - társaival, a felnőttekkel szemben rendszeresen udvariatlanul, durván viselkedik;
  - viselkedése romboló hatású, az iskolai nevelést, oktatást akadályozza;
  - több alkalommal igazolatlanul mulaszt;
  - több szaktanári figyelmeztetést kapott, illetve van osztályfőnöki megrovása vagy ennél magasabb fokozatú büntetése.

A magatartás elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte (vagy megsértése) szükséges.

6.10.2 A szorgalom minősítése

A tanulók szorgalmának értékelésénél és minősítésénél az első-nyolcadik évfolyamon a példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2) érdemjegyeket illetve osztályzatokat használjuk.

A tanulók szorgalmát az első évfolyamon a félév és a tanítási év végén az osztályfőnök osztályzattal minősíti, és azt az értesítőbe, illetve a bizonyítványba bejegyzzi.

A második-nyolcadik évfolyamon a tanuló szorgalom osztályzatát az első félév és a tanév végén az osztályfőnök javaslatára a nevelőtestület állapítja meg.

A félévi és az év végi osztályzatot az értesítőbe és a bizonyítványba be kell jegyezni.

Az iskolában a szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

- a) **Példás (5)** az a tanuló, aki:
- képességeinek megfelelő, egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt;
  - tanulmányi feladatait minden tantárgyból rendszeresen elvégzi;
  - a tanórákon aktív, szívesen vállal többlet feladatokat is, és azokat elvégzi;

- munkavégzése pontos, megbízható;
  - a tanórán kívüli foglalkozásokon, versenyeken önként részt vesz;
  - taneszközei tiszták, rendesek, és ezeket a tanítási órákra mindig elhozza.
- b) **Jó (4)** az a tanuló, aki:
- képességeinek megfelelő, viszonylag egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt;
  - rendszeresen, megbízhatóan dolgozik;
  - a tanórákon többnyire aktív;
  - többlet feladatot, tanórán kívüli foglalkozáson vagy versenyeken való részvételt önként nem vagy ritkán vállal, de az ilyen jellegű megbízatást teljesíti;
  - taneszközei tiszták, rendezettek.
- c) **Változó (3)** az a tanuló, akinek:
- tanulmányi eredménye elmarad képességeitől;
  - tanulmányi munkája ingadozó, a tanulásban nem kitartó, feladatait nem mindig teljesíti;
  - felszerelése, házi feladata gyakran hiányzik;
  - érdemjegyeit, osztályzatait több tárgyból is lerontja;
  - önálló munkájában figyelmetlen, a tanórán többnyire csak figyelmeztetésre, felügyelettel dolgozik.
- d) **Hanyag (2)** az a tanuló, aki:
- képességeihez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében;
  - az előírt követelményeknek csak minimális szinten felel meg;
  - tanulmányi munkájában megbízhatatlan, figyelmetlen;
  - feladatait többnyire nem végzi el;
  - felszerelése hiányos, taneszközei rendetlenek;
  - a tanuláshoz nyújtott nevelői vagy tanulói segítséget nem fogadja el, annak ellenszegül;
  - félévi vagy év végi osztályzata valamely tantárgyból elégtelen.

A szorgalom elbírálásakor az egyes érdemjegyek illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte (vagy megsértése) szükséges. A csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezési elve

6.11 Csoportbontások szervezésének elvei

Csoportbontást alsó tagozaton valósítunk meg az összevont osztályoknál hittan tantárgyból és matematika, magyar nyelv és irodalom tantárgyakból.

6.11.1 Egyéb foglalkozások szervezésének elvei

A tanórán kívüli szabadon választható foglalkozásokat a 2011. évi nemzeti köznevelésről szóló CXCV. törvény 6. számú mellékletében engedélyezett heti időkeret terhére szervezzük meg. A nyilvánosságra hozatal módja: az iskolai hirdetőtáblák és az iskolai honlap. A fenti rendelet 15.§ (1) bekezdése értelmében a tájékoztatás elfogadása előtt beszerezzük a szülői szervezet és a diákönkormányzat véleményét.

A tanórán kívüli szabadon választható foglalkozások célja:

- tehetséggondozás,
- felzárkóztatás,
- mozgáskultúra, sport,

Az iskola igazgatója minden év április 15-ig elkészíti és közzéteszi a tájékoztatót azokról a tantárgyakról, amelyekből a tanulók választhatnak. Tájékoztatást ad továbbá az érettségi

vizsgára történő felkészítés szintjéről is. A tájékoztatónak tartalmaznia kell, hogy a tantárgyat előreláthatóan melyik pedagógus fogja oktatni. A jelentkezés a foglalkozásokra kérelem útján az igazgatónak írásban benyújtva történik. A szabadon választott foglalkozások esetében, amennyiben oda a tanulót – kérelmére – felvették, a tanítási év végéig, illetve az utolsó tanítási óra befejezéséig köteles részt venni. Erről a jelentkezés előtt a tanulót és szüleit írásban tájékoztatjuk.

Szakkörök, sportkörök szervezésének elve, hogy indítását pedagógus kezdeményezheti az iskola igazgatójánál szeptember 5-ig. Beindításának feltétele:

- igazgatói jóváhagyás,
- legalább öt regisztrált fő megléte,
- szakköri foglalkozástervezet benyújtása és elfogadása.

A szakkörre különböző korosztályú tanulók egyidejűleg is jelentkezhetnek, de figyelembe lehet venni a szakkört tartó pedagógus ajánlását. A szakkörről tanuló pedagógus javaslatára, igazgatói döntéssel eltiltható, amennyiben zavarja és akadályozza a szakköri foglalkozást. Szakköri foglalkozást külső szakember is tarthatja. Ennek díjazása mindenkori megegyezés tárgya.

Felzárkóztató foglalkozásokra a szaktanárok javaslata alapján történik a tanulók szervezése. Az osztályfőnök írásban értesíti a szülőt a szaktanár javaslatáról. Amennyiben a szülő egyetért a javaslattal (írásban), akkor a tanuló köteles járni a foglalkozásra mindaddig, amíg azt a szaktanár javasolja. A felzárkóztató foglalkozások szervezésének formái:

- egyéni (1-3 fő)
- csoportos (4-10 fő).

6.12 Egészségnevelési program

Alapelve, célja:

- Segítse a gyermekeket a testi és a lelki egészség harmóniájának megteremtésében, az egészséges életmód kialakításában és megtartásában.
- Fejlessze az életvezetési képességeket.
- Fejlessze a gyermekek, tanulók felelősségérzetét egészségük megőrzéséért.
- Készítse fel a tanulókat a stressz-hatások feldolgozására.
- Segítse elő a környezeti- és egészség-tudatosság erősödését.
- Valósítsa meg a mindennapi testedzést.
- Terjedjen ki a mentálhigiénés nevelésre is.

Területei:

Egészségmegőrzés a helyes életmód kialakításával:

- Mozgás, rendszeres testedzés, játéklehetőség,
- Táplálkozási szokások kialakítása egészségünk érdekében,
- Öltözködés,
- Higiénia, tisztálkodás,
- Ésszerű napirend kialakítása.
- Egészségkárosító szenvedélyek (drog, alkohol, cigaretta) megelőzése a nevelésben,

Szűrővizsgálatok: pl: gerincvizsgálat, szemészet, fogászat, stb.

Egészségnevelési nap, verseny szervezése.

Az egészségnevelés színterei:

a, Minden tanulót egyformán érintő elemek:

Példamutató iskolai hatás

- Termek, folyosók, udvar, orvosi rendelő, élő sarok kialakítása,
- A pedagógusok, a dolgozók példamutatása,
- Ösztönzés az egészséges életmód napi gyakorlattá tételében: pl.: otthoni torna, reggeli elfogyasztása, az évszaknak megfelelő öltözködés, stb.,
- Az iskola által biztosított étkeztetés étrendjére való odafigyelés, pl.: az étrend összeállításában való részvétel
- Iskolai médiumok „egészség” rovatai.

Kötelező tanórai keretben végzett egészségnevelés:

- Tantárgyakba beépített egészségnevelés: osztályfőnöki óra, testnevelés óra, biológia óra stb.
- Erdei iskola
- „Egészségnapok”

b, A tanulókat különböző mértékben érintő, tanórán kívüli elemek

- Szakkörök
- Egészségnevelési akciók
- Nyári táborok
- Előadások, kiállítások
- Rendszeres, egészséges környezetben (pl.: hegyekben) végzett túrák, kirándulások

Mindennapi testedzés megvalósítása

- Óvodai, iskolai testnevelési órákon – a KT. szerint
- Szervezett úszásoktatásban való részvétellel
- Iskolaotthonos, napközis, tanuló szobai foglalkozásokba beillesztve, pontos terv szerint
- Szabadidőben rendszeres sportfoglalkozások keretében
- Sportkörök
- Egy-egy sportágnak lehetőség szerint az iskolában helyet adva (pl.: kézilabda) biztosítva a tanulók szervezett sportolási részvételét
- Sporttáborok szervezése
- Sportversenyek lebonyolítása
- Családi sportnap szervezése

Az iskola sportköre bekapcsolódik – lehetősége szerint – a Katolikus Iskolák Diák Sportszövetségének, a KIDS-nek munkájába.

A diáksport révén diákjaink bekapcsolódhatnak a különféle versenyekbe: a Diák Sportszövetség által kiírt városi, megyei, országos versenyekbe, a diákolimpiába, a KIDS-versenyekbe, a különféle iskolai kupa-küzdelmekbe.

Egészségnevelésünket segítő hasznos módszerek:

- Játékok
- Riport
- Közösségépítés
- Művészetek

- Programok
- Projektek

Az egészségnevelés megvalósításában résztvevők:

- Belső résztvevők: pedagógusok, hitoktatók, osztályfőnökök, iskolaorvos, védőnő.
- Külső partnerek: Gyermekjóléti Szolgálat, Családsegítő szervezetek, Nevelési Tanácsadó, Sportlétesítmények vezetősége, szakrendelők.

6.13 Az iskola környezeti nevelési programja

6.13.1 Az iskola környezeti nevelési elvei, céljai

Alapelv a teremtett világnak, mint létező értéknek a tisztelete és megőrzése.

Cél a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel formálása. Tanítványaink környezeti erkölcsének, társadalmi-természeti felelősségének megalapozása. Tanítványaink alakuló érték tudatának, együttműködési képességének, életviteli szokásainak, a személyes és a közös felelősségtudat alapjainak formálása. Épüljön a hagyományok védelmére.

6.13.2 A környezeti nevelést szolgáló módszerek

A környezeti nevelés szempontjából is jelentősége van az élményalapú, tevékenység alapú módszerek minél sokoldalúbb alkalmazásának.

- Játékok (szituációs, drámajáték, memóriafejlesztő),
- Projektek (savas eső mérése),
- Riport (kérdőíves felmérés),
- Terepgyakorlati módszerek (terepgyakorlatok, térképkészítés, célzott megfigyelések, mérések, táborok, iskolakert, „iskolazöldítés”),
- Aktív, kreatív munka (természetvédelmi munkák, madárvédelmi feladatok, szelektív hulladékgyűjtés, rend- és tisztasági verseny, pályázatok, versenyek, kiállítás rendezése, újságkészítése, kutatómunka),
- Művészetek (vizuális művészetek a környezeti nevelésben, irodalmi alkotások zeneművészet, népművészet, esztétikai érzékenység és élmény fejlesztése).

6.13.3 A környezeti nevelés szinterei

a, Minden tanulót egyformán érintő elemek

Példamutató környezet:

- Tantermek, folyosók, udvar élő sarok kialakítása,
- Anyag és energiatakarékos, környezetbarát intézményműködtetés,
- A pedagógusok, a dolgozók példamutatása,
- Kerékpáros és gyalogos közlekedés ösztönzése,
- Szelektív hulladékgyűjtés,
- Óvodai falújság, iskolai médiumok „zöld” rovatai.

Kötelező foglalkozási és tanórai keretben végzett környezeti nevelés:

- Óvodai foglalkozásokba, tantárgyakba, osztályfőnöki órákba beépített környezeti nevelés, az eltérő tanítási foglalkozásokon (erdei iskola, múzeumi, iskolai projektek).

b, A tanulókat különböző mértékben érintő, tanórán kívüli elemek

- Szakkörök, táborok,
- Környezetvédelmi akciók,
- Előadások, kiállítások,
- Rendszeres természetjáró túrák,
- Madarak és fák napjának megtartása,
- A környezetvédelem jeles napjainak megünneplése,
- Látogatások múzeumba, állatkertbe, botanikus kertbe, nemzeti parkba, szennyvíztisztítóba, hulladékégetőbe,
- DÖK nap.

Az alábbi területek szolgálják környezeti nevelésünk gyakorlati megvalósítását:

- Környezetkultúra: művészetek, kézművesség, mikrokörnyezet (óvoda, iskola, tanterem, iskolaudvar, kollégium) kialakítása.
- Környezetvédelem: hulladékgyűjtés, növények, állatok védelme, tájvédelem, energiatakarékosság az intézményben, otthonokban, környezetbarát közlekedés.

6.13.4 A környezeti nevelésben résztvevők

- Belső (iskolai) résztvevők: osztályfőnökök, szaktanárok
- Külső résztvevők: szakemberek: környezetvédők, erdészek, meteorológusok, művészek, intézmények

6.14 A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Célunk, hogy biztosítsuk az intézményen belül a szegregációmentességet és az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését. Ezen belül alapvető, hogy az intézmény biztosítsa a szolgáltatásaihoz való egyenlő hozzáférést, de helyezzen hangsúlyt az esélyteremtésre, a hátrányos helyzetű gyerekek hátrányainak kompenzálására és az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében az intézmény minden tevékenysége során. Célunk a halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű tanulók oktatási és társadalmi integrációjának támogatása, és a minőségi oktatáshoz történő egyenlő hozzáférés és az integráció biztosítása.

Mindezek biztosítása érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy érvényesüljön az intézményi gyakorlatban a diszkriminációmentesség és a szegregációmentesség:

- a beiratkozásnál, felvételinél;
- a tanításban, ismeretközvetítésben, vagyis az oktató–nevelő munka során;
- a gyerekek egyéni fejlesztésében;
- az értékelés gyakorlatában;
- a tanulói előmenetelben;
- a fegyelmezés, büntetés gyakorlatában;
- a tananyag kiválasztásában, alkalmazásában és fejlesztésében;
- a továbbtanulásban, pályaorientációban;
- a humán erőforrás-fejlesztésben, pedagógusok szakmai továbbképzésében;
- a partnerség-építésben és kapcsolattartásban a szülőkkel, segítőkkel, a szakmai és társadalmi környezettel.

Kötelezettségek és felelősség

Az intézmény vezetője felelős azért, hogy az intézmény minden dolgozója, tanulója, a szülők, és a társadalmi partnerek számára elérhető legyen az intézmény Esélyegyenlőségi Intézkedési Terve, ismerjék és kövessék a benne foglaltakat. Az ő felelőssége annak biztosítása is, hogy az intézmény dolgozói minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a program végrehajtásához. Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg kell tennie a szükséges lépéseket, az esélyegyenlőség sérülésére vonatkozó esetleges panaszok kivizsgálását.

Az intézmény gyermekvédelmi felelősének hatáskörébe tartozik a közoktatási intézményi esélyegyenlőségi program megvalósításának koordinálása, a program végrehajtásának nyomon követése. A tantestület minden tagja felelős azért, hogy tisztában legyen az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokkal. Biztosítsa a diszkriminációmentes oktatást, nevelést, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjon minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteit bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyen. A tantestület minden tagjának felelőssége továbbá, hogy ismerje a programban foglaltakat és közreműködjön annak megvalósításában; illetve az esélyegyenlőség sérülése esetén jelezze azt a felettesének, illetve az illetékes munkatársának. Minden, az intézménnyel szerződéses viszonyban álló, szolgáltatást nyújtó fél felelőssége, hogy ismerje a közoktatási intézményi esélyegyenlőségi programot és magára nézve is, kötelezőként kövesse azt.

Megvalósítás

- Az intézmény figyelemmel kíséri a településen, illetve intézményével tanulói jogviszonyban lévő halmozottan hátrányos helyzetű tanulók helyzetét, folyamatosan kapcsolatot tart, együttműködik a szociális és gyermekjóléti ellátások tekintetében illetékességgel és hatáskörrel bíró intézményekkel, szervezetekkel, részt vesz a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésében. Kapcsolatot tart az alap- és szakellátás intézményrendszerével.
- Az intézmény belső esélyegyenlőségi monitoring rendszert és szülői/gondviselői panasztételi mechanizmust működtet az intézményen belül. A belső monitoring rendszerben rögzíti a hátrányos helyzetű tanulók helyzetét érintő főbb változásokat, kiemelten vizsgálja jelen program végrehajtását, illetve a megvalósított intézményi programok hatását, eredményeit a hátrányos helyzetű tanulók vonatkozásában.
- Az intézmény lehetőséget biztosít a szülők, illetve a gondviselők részére az iskolai esélyegyenlőség megsértésével kapcsolatos panasztételekre. Az intézmény minden szülői, gondviselői panaszt kivizsgál, a panaszt és a vizsgálat eredményét írásban rögzíti. Tájékoztatja a fenntartót az esélyegyenlőség megsértésével kapcsolatos minden panasztételről. A panasztételi eljárás lefolytatásába és vizsgálat eredményének megállapításába a fenntartó képviselőjét és a panasztevő felet bevonja. A panasztételi eljárás lefolytatásáért és az eljárás eredményéből következő döntések végrehajtásáért az intézmény vezetője felel. A panasztételi eljárás eredményével szemben a panasztevő ellenvéleményt fogalmazhat meg, melyet rögzíteni és a döntéshez csatolni kell.
- Az intézmény befogadó légkört biztosít a tanulók és a dolgozók számára, az esélyegyenlőségi tervet folyamatosan működteti és ellenőrzi.

6.15 A tanulók jutalmazásának és büntetésének elvei

6.15.1 A jutalmazás elvei

Azt a tanulót, aki képességihez mérten

- példamutató magatartást tanúsít,
- vagy folyamatosan jó tanulmányi eredményt ér el,
- vagy az osztály, illetve az iskola érdekében közösségi munkát végez,
- vagy iskolai, illetve iskolán kívüli tanulmányi, sport, kulturális stb. versenyeken, vetélkedőkön vagy előadásokon, bemutatókon vesz részt,
- vagy bármely más módon hozzájárul az iskola jó hírnevének megőrzéséhez és növeléséhez az iskola jutalomban részesítheti.

Az iskolai jutalmazás formái.

- a) Az iskolában tanév közben elismerésként a következő dicsérek adhatók:
  - szaktanári dicséret,
  - napközis nevelői dicséret,
  - osztályfőnöki dicséret,
  - igazgatói dicséret,
  - nevelőtestületi dicséret.
- b) Az egész évben példamutató magatartást tanúsító és kiemelkedő munkát végzett tanulók a tanév végén
  - szaktárgyi teljesítményért,
  - példamutató magatartásért,
  - kiemelkedő szorgalomért,
  - példamutató magatartásért és kiemelkedő szorgalomért dicséretben részesíthetők.
- c) Az egyes tanévek végén, valamint a nyolc éven át kitűnő eredményt elért tanulók oklevelet és könyvjutalmat kapnak, melyet a tanévzáró ünnepélyen az iskola közössége előtt vehetnek át.
- d) Az iskolai szintű versenyeken, vetélkedőkön, illetve előadásokon, bemutatókon eredményesen szereplő tanulók osztályfőnöki dicséretben részesülnek.
- e) Az iskolán kívüli versenyeken, vetélkedőkön, illetve előadásokon, bemutatókon eredményesen szereplő tanulók igazgatói dicséretben részesülnek.
- f) A kiemelkedő eredménnyel végzett együttes munkát, az egységes helytállást tanúsító tanulói közösséget csoportos dicséretben és jutalomban lehet részesíteni.

A dicséretet írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására kell hozni.

6.15.2 A büntetés elvei és szabályai

Azt a tanulót, aki

- tanulmányi kötelezettségeit folyamatosan nem teljesíti,
- vagy a házirend előírásait megszegi,
- vagy igazolatlanul mulaszt,
- vagy bármely módon árt az iskola jó hírnevének, büntetésben lehet részesíteni.

Az iskolai büntetések formái:

- szaktanári figyelmeztetés;
- napközis nevelői figyelmeztetés;
- osztályfőnöki figyelmeztetés;
- osztályfőnöki intés;

- osztályfőnöki megrovás;
- igazgatói figyelmeztetés;
- igazgatói intés;
- igazgatói megrovás;
- tantestületi figyelmeztetés;
- tantestületi intés;
- tantestületi megrovás.

Az iskolai büntetések kiszabásánál a fokozatosság elve érvényesül, amelytől azonban indokolt esetben – a vétség súlyára való tekintettel – el lehet térni.

A tanuló súlyos kötelességszegése esetén a büntetési fokozatok betartásától el kell tekinteni, s a tanulót azonnal legalább az „osztályfőnöki megrovás” büntetésben kell részesíteni. Súlyos kötelességszegésnek minősülnek az alábbi esetek:

- az agresszió, a másik tanuló megverése, bántalmazása;
- az egészségre ártalmas szerek (dohány, szeszesital, drog) iskolába hozatala, fogyasztása;
- a szándékos károkozás;
- az iskola nevelői és alkalmazottai emberi méltóságának megsértése;
- ezeken túl mindazon cselekmények, melyek a büntető törvénykönyv alapján bűncselekménynek minősülnek.

A büntetést írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására kell hozni.

Ha a tanuló a kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegi, ellene a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény rendelkezései alapján fegyelmi eljárás indítható. A tanuló a fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető.

6.16 Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei

Az évfolyamok közötti továbblépés minden tanuló számára biztosított, aki a tanév végére valamennyi tantárgyból teljesítette a tanterv által előírt minimum követelményeket

Betegség vagy egyéb hosszú időtartamú távollét esetére a törvényi előírások az irányadók.

A továbblétéről az egész tanév során adott érdemjegyekkel összhangban, az osztályfőnök és a szaktanárok javaslata alapján az osztályozó értekezlet teljes felelőséggel dönt.

Ha az évközi, folyamatos értékelés azt tükrözi, hogy a tanuló a minimum követelményeknek nem tesz eleget, erről az osztályfőnök vagy a szaktanár legkésőbb április végéig értesíti a szülőket.

Az 1-2 tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott tanulóknak augusztus végén javítóvizsgát kell tenniük. Három elégtelen osztályzat esetén- a körülményeket mérlegelve- a nevelőtestület dönt, hogy engedélyezi-e a javítóvizsga letételét, vagy évismétlésre utasítja a tanulót.

Háromnál több elégtelen osztályzat esetén a tanulónak az adott évfolyamot meg kell ismételnie.

6.17 Alkalmazott pedagógiai módszerek

6.17.1 Kompetencia alapú oktatásszervezési eljárások, módszerek

Témahét: A tananyag komplex elsajátításának egyik lehetséges formája az ún. témahét, amikor az adott tárgykört a diákok három-öt tanítási napon, esetleg hosszabb időkeretben iskolai és iskolán kívüli helyszíneken, rugalmas időkeretek között, változatos tevékenység típusok és sokszínű módszertani eszközök segítségével dolgozzák fel.

Iskolai projekt: Olyan sajátos tanulásszervezés, melynek fókuszában valamilyen valóságos probléma, tennivaló, elvégzendő tevékenység áll. Jellemző, hogy a projekt végére a tanulócsoporttól olyan tárgyi vagy szellemi produktumot várunk el, mely a lehető legszélesebb vonatkozásban tárja fel az adott témát, gondolatkört.

Moduláris oktatás. A tananyag kisebb, önmagában koherens részei a modulok, melyek az egyes tanórák anyagánál általában nagyobb, de a tanterv egészénél kisebb egységek. A modulok a tananyag egészén belül, azzal összehangoltan saját, jól átlátható követelménnyel rendelkeznek, azonos didaktikai elveket kell hogy kövessenek. A modulok úgy épülnek fel, hogy ismeretanyaguk és gyakorlatsoraik teljes egészében lefedik a feldolgozandó tartalmat, vagy kisebb-nagyobb terjedelmű elemként beépíthetők a hagyományos tanulási-tanítási folyamatokba is. A modulárisan építkező tananyag elrendezés az iskola tanórai kereteit túllépve felkínálja a tanórán kívüli tevékenységeket, az élet különböző területén hasznosítható alkalmazást, a közvetlen gyakorlati kipróbálást. Szükséges a modulok időről – időre történő szakmai és pedagógiai felülvizsgálata, a tantervi szintű korrekciók elvégzése.

Az alkalmazott módszerek tartalmi elemeit, az adott tanévre vonatkozó megvalósulását, ütemezését és felelőseit az éves munkaterv és a munkaközösségek munkatervei határozzák meg.

6.18 A tanítás-tanulás folyamatában alkalmazott pedagógiai módszerek

- Kooperatív technikák alkalmazása (páros és csoport munka)
- Projektmódszer
- Tanulás-tanítása (tanulásmódszertan)
- Az IKT alapú eszközök alkalmazása
- Tevékenységközpontú pedagógia
- Drámapedagógiai
- Differenciált tanulás
- Új ismeretek tanításának módszerei: közlés, magyarázat, elbeszélés, beszélgetés, vita, felfedezéssel tanulás, szemléltetés, munkáltatás
- Képességek tanításának módszerei: fogalomalkotás, gondolkodásfejlesztés, problémafelvetés
- Alkalmazás módszerei: gyakorlás, alkotó alkalmazás
- Rendszerezés és rögzítés módszerei: összefoglalás, ismétlés.

6.19 Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei, korlátai

Az otthoni (napközis) felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok a tanuló következő tanórai felkészülését szolgálják.

Az otthoni felkészülés a tanulási folyamat elengedhetetlen része. Legfontosabb jellemzője a rendszeresség, az alaposág, a céltudatosság kell hogy legyen. Az ezzel kapcsolatos nevelési feladat annak elérése, hogy diákjaink belássák ennek igazságát és törekedjenek minél teljesebb elérésére.

Az otthoni felkészülés szerepe

A tanórákon tanult ismeretek bevésése, azok gyakorlatban való alkalmazása,

A következő tananyag egység vagy tanóra előkészítése,

Az összefüggések felismerésének gyakorlása,

A problémamegoldó készség fejlesztése,

Az önellenőrzés valamint a saját teljesítmény,- és tudásszint reális mérési igényének kialakítása,

Felkészülés a tanórai számonkérés, a tudásszint-mérés különböző formáira,

Az önálló ismeretszerzés és alkalmazás készségének kialakítása tanulóinknál,

Általában a műveltségterület, tantárgycsoport vagy tantárgy célja között meghatározott készségek és képességek fejlesztése,

Az otthoni felkészülés formái

Az előző tanóra vagy több tanórából álló egység során feldolgozott elméleti anyag megtanulása az iskolai oktatás során tanári irányítással elkészített füzetbeli vázlat, az órán elvégzett feladatok és a tankönyv segítségével.

Az elméleti tananyaghoz kapcsolódó a szaktanár által megszabott feladatok írásbeli megoldása (kötelező házi feladat).

Nagyobb, hosszabb felkészülést igénylő pontos tanári szempontsorról formai és tartalmi megköötésekkel ellátott írásos feladat (házi dolgozat).

A szaktanár által ajánlott gyakorló feladatok részbeni vagy telje írásbeli megoldása (ajánlott házi feladat).

A diák által önállóan választott a tananyaghoz kapcsolódó feladatok elvégzése önálló belső motivációjú ismeretszerzés (szorgalmi házi feladat).

Felkészülés a tanórai kiselőadásra a szaktanári szempontok és szakirodalom alapján.

Átfogó komplex ismétlés az addig tanult elméleti és gyakorlati ismeretek felhasználásával és kiegészítésével témazáró nagydolgozat vagy vizsga előtt.

A felkészülési formák alkalmazása, azok gyakorisága az adott tantárgy jellegétől függ.

Az otthoni felkészülés iskolai előkészítése eredményességének segítése

Tanulás-módszertani ismeretek nyújtása szakórákon és osztályfőnöki órákon.

Kommunikációs szövegértési és szövegalkotási információ-feldolgozó ismeretek átadása és képességfejlesztés – elsősorban magyar nyelvi órákon.

Speciális tanulási és módszerbeli tájékoztató minden újonnan belépő tantárgy esetén. Ez a későbbiek során különösen tantárgyváltás vagy a követelmények radikális változása valamint új felkészülési formák első alkalmazása esetén felelevenítendő, megismétlendő, kiegészítendő.

Az otthoni felkészülés formáinak gyakoroltatása a szakórákon és korrepetáló felzárkóztató foglalkozásokon.

A szaktanár minden tanóra végén pontosan meghatározza az otthoni tanulásra feladott tananyagot az írásbeli feladatokat, tisztázza jellegüket (pl. kötelező, vagy ajánlott), rögzíti azok elvégzésének határidejét értékelésük, számonkérésük módját.

A szaktanár minden otthoni felkészülési forma esetén feldolgozási szempontokat ad ki formai tartalmi követelményeket és javaslatokat tesz.

Az otthoni felkészülés ellenőrzése

A számonkérés különböző formái melyeket az ellenőrzés, értékelés fejezet tartalmaz

A kötelező házi feladat elvégzését osztályszinten az óra elején ellenőrizzük, ennek funkciója az esetleges problémák megbeszélése, a jó megoldások elismerése kiemelése. Ha a tanuló a kötelező házi feladatot nem készítette el azt a szaktanár által meghatározott időre pótolni kell, vagy a házi feladat anyagáról tudásáról a tanórán kell számot adnia. Egyéb esetben ezt a tanulói teljesítményformát nem osztályozzuk csak szóban értékeljük.

A házi dolgozat értékelésének elvei megegyeznek az órai írásbeli számonkéréssel.

Ajánlott házi feladatot, szorgalmi feladatot, kiselőadást csak abban az esetben osztályozzuk, ha azt a tanuló külön kéri illetve ha annak nehézségi foka megfelel a tantárgy követelményszintjének. Szóbeli értékelést azonban minden esetben adunk.

Az otthoni felkészülés koordinációja

A feladatok kijelölésénél törekedni kell arra, hogy az otthoni felkészülés időtartama átlagos képességű, rendszeresen tanuló diákok esetén összesen ne haladja meg a napi két, három órát. Az átlagosnál több időt igénylő feladatok kiadásakor azok elvégzésére hosszabb határidőt kell adni, a határidőn belül kiadott egyéb feladatok mennyiségét úgy szabva meg, hogy a napi felkészülési idő ne növekedjen.

Az órarend összeállításánál – az objektív lehetőségek figyelembevételével – a nagyobb és kisebb otthoni felkészülést igénylő tantárgyak tanítási napok közötti egyenletes elosztására törekszünk.

A napi összes maximális felkészülési idő figyelemmel kísérése az osztályban tanító szaktanárok, szülők és az osztályfőnök feladata.

Ha az osztályfőnök tudomására jut, hogy valamely tantárgynál olyan hirtelen de elkerülhetetlen feladatmennyiség növekedés következett be amely a napi összes maximális felkészülési időt három óra fölé növelné, a feladatok átmeneti mérséklése érdekében konzultációt kezdeményez más az osztályban tanító szaktanárokkal.

A hétvége pihenésre fordíthatósága érdekében pénteken csak annyi feladatot adunk ki amelynek mennyisége nem haladja meg egy átlagos hétköznapi terhelését. Ugyanígy járunk el hosszabb tanítási szünet esetén is.

A napközis felkészülés elvei

A napközi otthon a tanulók iskolai előmenetelét két tényezővel biztosítja:

szervezett közösségben nevelő vezetésével készülnek fel a másnapi tanórára

a tanulók felkészülését rendszeresen ellenőrzik.

A napköziben az oktatás alábbi alkotóelemeinek kell érvényre jutnia:

A tanulási feltételek biztosítása nevelői közreműködéssel, a tanulók motiválásával és a tanulási cél kitűzésével.

Csendes önálló tanulás, szükség esetén egyéni segítségnyújtás az arra rászorulóknak a többi tanuló zavarása nélkül.

Pihenő, kikacsolódás ellenőrzéssel egybekötve. A folyamatos tanulás 45 percnél hosszabb nem lehet. Itt szünetet kell beiktatni még akkor is ha a feladatok további egyéni tanúlással végezhetőek el. A pihenő egészségügyi szükségleteket kielégítő szakasza után a tanulás kötetlenebb szakasza következhet, amikor a tanulók összehasonlíthatják feladataikat, a hibákat egyénileg kijavítják, egymásnak felmondják a szóbeli leckét.

A tanulás értékelésénél a gyermek saját egyéni teljesítményéhez való viszonyítása a döntő. Hatása akkor igazán kedvező, ha kiemeli a pozitívumot jelzi a hiányt és konkrétan rámutat arra, hogy miként lehet javítani a jelenlegi teljesítményen. Lényeges felhívni a figyelmet a tanulási technikák eredményeire vagy hiányaira.

6.20 A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztési programja

6.20.1 Általános elvek

A 2011. évi CXC. köznevelési törvény meghatározása szerint „sajátos nevelési igényű” tanuló:

- Az a különleges bánásmódot igénylő tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.
- A NAT alkalmazása a SNI tanulók nevelésében, oktatásában is alapdokumentum, a benne meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a műveltségi területeken megfogalmazott célok, feladatok a sajátos nevelési igényű tanulóknak is érvényesek.

Az intézmény pedagógiai programjának elkészítésekor figyelembe vettük:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény, a NAT és az Irányelv rájuk vonatkozó előírásait,
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit, az iskola szellemiségéből fakadó célokat, feladatokat,
- a szülők elvárásait,
- és a tanulók sajátosságait.

6.20.2 A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös célja és feladatai:

- a hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása, helyreállítása,
- a meglévő ép funkciók erősítése és bevonása a hiányok pótlása érdekében,
- törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására,
- a szükséges speciális eszközök elfogadtatása, használatuk megtanítása,
- az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók kialakítása.
- az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők:

- a sérülés típusa, súlyossága,
- a sérülés kialakulásának, felismerésének, diagnosztizálásának ideje,
- a SNI tanuló életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei, képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
- a társadalmi integráció kívánalmi: egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, a továbbtanulás, pályaválasztás, a lehetőleg önállóbb életvitelre történő felkészítés.

A szakirányú végzettséggel rendelkező fejlesztő, gyógypedagógus feladata:

- Egyéni fejlesztési tervek, programok összeállítása,
- fejlesztőmunka,
- Egyéni fejlődési lap vezetése,
- közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, s ezt követően a konzultációban.

A szükséges pedagógiai feltételeket a köznevelési törvény határozza meg. A köznevelési törvény a sajátos nevelési igényű tanulókhöz igazodva az általánosan kötelező feltételeket több területen módosítja, illetve kiegészíti olyan többlétszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé kell tenni a sajátos nevelési igényű tanulók számára.

6.20.3 Az együttnevelés

Az együttnevelés objektív tényezői

Az integráció azt jelenti, hogy az SNI gyermekek beilleszkednek a többségi nevelési intézményeket látogató gyermekek közé.

Az együttnevelést megvalósító intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és védettséget. Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedése, önmagához mért fejlődése, a többi tanulóval való együtt haladása tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbi tényezők biztosítják:

- A befogadó iskola vezetője támogatja pedagógusai részvételét az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

- Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének felkészítése a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
- Az együttnevelés megvalósításában, a különböző pedagógiai színtereken a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülése és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az elmaradások súlyosságához, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.
- A nyitott tanítási-tanulási folyamatban megvalósuló tevékenység, amely lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai – esetenként egészségügyi – eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanítás-tanulást segítő speciális eszközök alkalmazását.

Az együttnevelés szubjektív tényezői

A törvényi háttér meglete elengedhetetlen, de önmagában kevés, ennél sokkal nagyobb jelentőséggel bírnak a szubjektív tényezők. Biztosítani kell:

- az SNI tanuló beilleszkedését és együtt haladását a többi tanulóval, ezt segíti a nyitottabb személyiség formálása,
- a szakértői bizottság által megjelölt pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat be kell építeni az egyéni fejlesztési tervekbe,
- a pedagógusok, a szülők és a többi gyermek felkészítését,
- a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesítését, sérülésspecifikus módszerek alkalmazását, folyamatos értékelést, együttműködést a szakemberekkel.

Cél az inkluzív, befogadó iskola kialakítása.

6.20.4 A sajátos nevelési igényű tanulók hatékonyabb oktatása

Célok:

- motiváció a tanulás és iskola iránt,
- iskolai kudarcok enyhítése/megszüntetése,
- a kudarcélmény okainak feltárása, ill. annak kiküszöbölése,
- esélyteremtés, ill. esélyegyenlőségre való törekvés.

Feladatok:

- diagnosztika
- egyedi esetek megbeszélése, megoldási módok keresése
- a lemaradás mértékének megállapítása, fejlesztési célok meghatározása
- mozgásfejlesztés, percepciófejlesztés
- figyelem, emlékezet fejlesztés,
- verbális fejlesztés,
- a gyermek fejlődésének nyomon követése, dokumentáció
- szakemberek/intézmények együttműködése.

Módszerek:

- egyéni felzárkóztató program,
- korrepetálások, differenciált foglalkozások,

- a tanítás tanulása
- kooperatív tanulásszervezés
- projektpedagógia alkalmazása a sikerorientált tanulásszervezés során
- helyes tanulási módszerek hangsúlyozása,
- önbizalomra nevelés sikerélményhez juttatással,
- állandó pozitív visszacsatolás, a legkisebb eredmény dicsérettel történő elismerése,
- amennyiben szükséges, tanulószoba szervezése, ill. napközis foglalkozáson való felkészülés lehetőségének biztosítása,
- a továbbtanulás irányítása, segítése.

A fogyatékoság egyes típusaival összefüggő feladatokról az SNI tanulók oktatásának tantervi szabályozása ad eligazítást.

7 Székhelyintézményben működő óvoda nevelési programja

7.1 Programunk nevelési koncepciója

7.1.1 Küldetésnyilatkozatunk

Korunk nélkülözi a stabil értékrendet. Az egyházi intézmény a krisztusi tanítás fényében felismerve az ember alapvető küldetését, az egészséges személyiség és a hit alapjait egyszerre kívánja megvetni.

A családokkal való kapcsolattartás folyamán remélhetőleg egyre több embert segíthet az igaz értékek megtalálására. Éppen ezért a katolikus intézmény nyitott mindazon családok számára, akik elfogadják az óvoda katolikus szellemiségét. Más felekezetből érkező családoknál tiszteletben tartja saját vallási szokásait.

A ránk bízott gyermekeket Isten ajándékeként éljük meg. Krisztus örömhírének lényegét jó magként ültetjük a gyermekek lelkébe.

Legfontosabb számunkra az Istennel való szeretetkapcsolat megízleltetése.

„Isten szeret engem, és ezt a szeretet akarom én visszatükrözni életem során.”

7.1.2 A katolikus intézmény küldetése a pedagógus felé

Az Egyházban a katolikus óvoda szerepe egyre nagyobb. „A nevelés eszközei közül a krisztushívőknek különösen nagyra kell értékelnük az iskolákat (óvodákat), amelyek kiemelkedő segítséget nyújtanak a szülőknek nevelési feladatuk teljesítésében”. – *Katolikus Óvodák Nevelési Programja*

Céljainkat csak akkor érhetjük el, ha pedagógusainkat, dajkáinkat, technikai dolgozóinkat is áthatja a katolikus küldetéstudat.

Fontosnak tartjuk, hogy óvodánk ne csupán keresztény intézmény legyen, hanem katolikus lelkeséggel és szellemiséggel rendelkezzen.

7.1.3 Az óvodai nevelés célja, alapelve, feladata

1. Az óvoda nevelési célja

- hitre nevelés erősítése
- sokoldalú, harmonikus fejlődés elősegítése
- gyermeki személyiség kibontakozása
- a hátrányok csökkentése
- az életkori és egyéni sajátosságok, és az eltérő fejlődési ütemű, ill. a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátása

2. Az óvoda nevelési alapelve

Az óvodás gyermekek sokoldalú, harmonikus, egészséges fejlődésének, a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítése, az eltérő egyéni szükségletek, fejlődési ütem és életkori jellemzők fokozott figyelembe vételével.

- a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezzé
- a nevelés tegye lehetővé és segítse a gyermek személyiségfejlődését,

- segítse a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;
- az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatások a gyermek személyiségéhez igazodjanak

Az óvoda, nevelési alapelveinek megvalósítása érdekében gondoskodik:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről
- katolikus értékek átadásáról
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról;
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel:
  - a mással nem helyettesíthető játékról
  - a játékon keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról
  - emberi értékek közvetítéséről
  - a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről

Célunknak tekintjük a boldog, derűs gyermekkor biztosítását. A tudás alapú társadalom megteremtésének biztosítéka az egész életen át tartó tanulás képességeinek elsajátítása, az alapkészségek és kulcskompetenciák megfelelő szintű birtoklása.

Ennek érdekében, a helyi nevelési program alapcélkitűzéseit megerősítve arra törekszünk, hogy boldog, egészséges lelkű, kiegyensúlyozott, a teremtett világ dolgai iránt nyitott, eleven eszű, elevenen mozgó, önállóan kezdeményező kisgyermeket neveljünk, akik reményeink szerint a mai kor társadalmának alkotóképes, fogékony, problémamegoldásra képes, kreatív fiatal, felnőtt tagjaivá válnak.

A nevelés céljaink között hangsúlyossá válik a kompetenciák kialakítása, vagyis az ismeretek teljesítményképes tudássá történő emelése, az alkalmazási, felhasználási képességek fejlesztése.

3. Az óvodai nevelés feladata:

- a gyermekek testi szükségleteinek kulturált kielégítése, melyre az egyéni igények maximális tiszteletbetartásával kell lehetőséget adni, és szükség szerint segítséget nyújtani, míg a gyermek erre önállóan nem képes
- a gyermekek védelem - és biztonságigényének kielégítése, az óvodapedagógus állandó jelenlétével
- a mozgás, cselekvés, játék a gyermekek számára szükséglet és létforma, ennek érdekében fontosnak tartjuk a hosszú idő és optimális feltételek biztosítását /tér, eszköz, korlátozásmentes légkör /
- a beszéd, mese-vers, képzelet szükségletével kapcsolatos feladat, a gyermekeket beszédre ösztönző, kötetlen légkör megteremtése, ezért az óvodapedagógus hallgassa meg a gyermekeket, és mindennap mondjon mesét, verset.
- a társak iránti igény, társválasztásának tiszteletben tartása, a gyermeki kíváncsiságra alapozott, társan értelmezett tanulási igény kielégítése és fenntartása a sokféle tevékenységben adódó problémahelyzetek, kereső-kutató próbálkozások lehetőségének biztosítása által

4. Pedagógiai alapelvünk

- A katolikus óvoda épít a magyarság keresztény értékeire, hagyományaira, s átörökíti a gyermek tárgyi, értelmi, szellemi és lelki világába.

- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy megkapja a neki megfelelő gondoskodást és nevelést. Olyan nyitott és rugalmas rendszerben fejlődhessen, mely igazodik egyéni szükségleteihez, életkori- és egyéni sajátosságaihoz, fejlődési üteméhez.
- Óvodás életkorban a nevelés eszközei közül a játék a gyermek legegységibb pszichikus szükséglete.

Ebből következően a gyermek 7-9 óra napi játékszükségletét ki kell elégíteni és meg kell hagyni a játék semmi mással nem helyettesíthető szerepét, funkcióját a gyermek életében. Játékon keresztül tapasztalja meg a körülötte lévő világ sokszínűségét, szerzi ismereteit, tanul, jut örömhöz, sikerélményhez.

- A valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg és cselekvésen keresztül sajátít el, amelyet képes alkalmazni képességei, készségei által. Ennek érdekében fontos, hogy minél több tapasztalathoz jusson, élményeket élhessen át, és természetes kíváncsiságát kielégíthesse. Ezért a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás az óvodai tanulás útja.
- Az óvodánkban komplex nevelés folyik. A gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása a célunk.
- Az óvodapedagógusaink, az ismeretek tapasztalati úton történő megszerzéséhez segíti hozzá a gyermekeket. Megteremtik annak a lehetőségét, hogy a gyermek a játékon, a művészeteken, az alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül szerezhessen meg azokat az élményeket, amelyek megnyitják, és ébren tartják benne a vágyat a teremtett világ megismerésére, a tanulás örömeinek átélésére. Ebben az életkorban az igazi ismeret az, amit a gyermek önmaga szerez meg. Mindennek az az alapja, hogy a gyermek érdeklődésére és cselekvésére, előzetes tudására, tapasztalataira épüljön az ismeretanyagot tartalmazó tevékenységrendszer.
- Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása, helyes minta és szabály közvetítéssel (a javítgatás elkerülésével)- az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermeki kérdésekre támogatására és a válaszok igénylésére figyelmet fordítunk.
- A gyermek fejlődésének alapja, hogy féltő, óvó, gondoskodó szeretet, folytonos, stabil biztonság vegye körül. Egyéni, differenciált bánásmód szükséges a személyes, bensőséges kapcsolat kialakításához, amely minden gyermeket megillet.
- Az anyanyelvi nevelés áthatja az óvodai nevelést, tartalma a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenységrendszernek, ezért kiemelt jelentőséggel bír.
- A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű ember. Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön.
- A gyermekek őszintén elfogadják, tolerálják a sajátos bánásmódot igénylő társaikat, a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség természetes számukra. Olyan pedagógiai környezetet kell kialakítani az óvodának, ahol a másság felé fordulás mindenkinek természetessé válik.
- Az óvodáskorú gyermek magatartását érzelmei befolyásolják. Ezért fontos, hogy a vele kapcsolatba kerülő gyermekekkel és felnőttekkel pozitív, kedvező hatások, élmények érjék. Nevelési célunk, hogy a gyermek az óvodapedagógusokban és az óvodai dolgozóknál társra, támaszra találjon.
- A közösségi nevelésünk alapelve, hogy a gyermek, mint egyén találja meg helyét a közösségben. Válgják igényévé a csoporttal való együttműködés, ugyanakkor, ha arra van igénye, egyedül is tevékenykedhessen.

- A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb eszköze elsősorban a játék, ezt követik a közös tevékenységek, a közösen végzett feladatok, a különböző szervezeti keretekben megvalósuló tanulási formák.
- A gyermek számára biztonságot nyújt a megalapozott és következetes, ám rugalmasan kezelt szokásrendszer. Segít neki abban, hogy a körülötte lévő szűkebb és tágabb környezetben az emberi érintkezés alapvető szabályait elsajátíthassa.
- A szokásrendszeren és az együttélésből fakadó interakción keresztül fejlődik normarendszere, amely a további fejlődési szakasznak, az iskoláskornak az alapja, s egyben a felnőtté válás feltétele is.
- Jelentős a megfelelő életvitel, egészséges életmód iránti igény kialakítása. Nevelési cél a gyermeknek adekvát és rendszeres életritmus, megfelelő napirend kialakítása. A helyes tisztálkodási- és táplálkozási szokások kialakításában fontos szerepe van az óvodapedagógusnak és a dajkáknak. A felfokozott mozgásigény a gyermek életkori sajátosságai közé tartozik. Ennek kielégítése az óvodapedagógus feladata. A tágabb- és szűkebb környezet közvetlen, tapasztalati úton történő megismerésével lehet elérni, hogy a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt anélkül, hogy kárt okozna benne. Nevelési célunk, hogy az óvodáskorú gyermekek környezettudatos viselkedését megalapozzuk. Ebben a folyamatban a gyermeket körülvevő felnőttek, a szülő, a pedagógus, a dajka példája elengedhetetlen.
- Meghatározó a gyermek személyiségének alakulásában, hogy milyen nevelési hatások érik a családjában. A megfelelő módon kialakított szokások és viselkedési formák a gyermek számára megkönnyítik az óvodai közösségbe való beilleszkedést. Ezért nagyon fontos a családok nevelési szokásainak a megismerése, közelítése az óvodai nevelési szokásokhoz. Nevelési célunk a családokkal való együttműködés, a családok segítése, erősítése. Az óvodapedagógusok napi kapcsolatban állnak szülőkkel, ezáltal az együttnevelés, az együttműködés érdekében a folyamatos párbeszéd feltételrendszere biztosított.
- A munkajellegű tevékenység is tartalmaz játékos elemeket. Az önként vállalt feladatok, munkafolyamatok végzése során megéli a gyermek a közösségért való tevékenykedés örömét is, mely normák, értékek, szabályok, kialakulásához vezet.

7.2 Gyermekkép, óvodakép

7.2.1 Katolikus gyermekképünk

A gyermeket senki mással nem helyettesíthető egyéniségnek tekintjük, Isten ajándékának. Gyermekeink örömmel és szívesen járjanak óvodába, érezzék jól magukat a közösségben. Tiszteljék szüleiket, ismerjék édesapjuk, édesanyjuk családban betöltött szerepének fontosságát, értékeit. Forduljanak bizalommal az óvodapedagógusokhoz, dajka nénikhez. Bátran kommunikáljanak egymással, és felnőttekkel egyaránt. Változatos szóhasználattal, testjátékkal és mimikával fejezzék ki érzelmeiket. Gyermekeink legyenek Istent ismerő és szerető, a katolikus hit felé, így egymás felé is nyitott, befogadó, a környezetükben jól tájékozódó gyermekek. Jellemezze őket az együtt érzés, együttműködés, segítőkészség, igazságosság, érzelmek gazdagság, udvariasság. Legyenek képesek problémáikat felismerni, törekedjenek azok megoldására, segítőkészet nyújtani a rászorulóknak. Váljanak érdeklődő, természetet szerető és védő gyermekekké, akik illemtudóak, magatartás- és viselkedéskultúrájuk koruknak megfelelően fejlett. Gyermekközpontú, katolikus értékrenden alapuló nevelésünkkel a családok segítségére kívánunk lenni gyermekeik nevelésében. A

gyermeki személyiséget életkoronként és egyénenként fejlesztjük, megteremtve hozzá az optimális feltételeket, a megfelelő személyi és tárgyi környezetet. Olyan gyermekeket kívánunk nevelni, akik óvodás éveiket örömmel, vidáman élik meg, akik szeretetet, hálát tudnak adni, köszönetet mondani és elfogadni.

„Engedjétek hozzám jöni a gyermekeket, és ne tiltsátok el őket: mert ilyeneké az Isten országa” (Mk. 10. 14)

7.2.2 Katolikus óvodaképünk

Óvodánk esztétikus, melegséget sugárzó, biztonságos környezetével, szeretetteljes, elfogadó, családias, katolikus értékeken alapuló légkörével, a szabadjáték eszközeivel és vallási neveléssel segíti a gyermekeket. Szeretnénk, hogy jól érezzék magukat a világban, és úgy éljék meg létezésüket, mint akik maguk is Isten ajándékai és minden, ami körülöttük van alkalmas arra, hogy fölismerjék a Teremtő gondoskodó szeretetét.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

Fontos a szülőkkel való együttműködés, a szabad játék tisztelete, a környezettudatos magatartás megalapozása, a teremtett világ és az ember által létrehozott környezet védelme, a gyermeki személyiséget övező bizalom megvalósítása, a készségfejlesztés, a pedagógiai intézkedések gyermeki személyiséghez igazítása, szükségleteinek kielégítése. Az óvoda, miközben teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

A gyermekek és szülők kívánságát és elégedettségét mérlegelve, a gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életüket, melyhez az itt dolgozók hivatásszeretete, a gyermekek és szülők tisztelete, egymás értékeinek megbecsülése párosul. .

7.2.3 Katolikus óvoda pedagógiai hitvallása

A keresztény óvodai nevelés tükrében feladatunknak tekintjük a keresztény értékek követését, a gyermekek személyiségének tiszteletét, őszinte szeretetét. Nagy súlyt fektetünk a vallásos nevelésre, a jó közösség kialakítására, ahol az egymásért való önzetlen tenni akarás mindennapi életünk része. Intézményünk dolgozóinak felelősége különösen nagy, mert a keresztény közösség nevében nevelünk. Abban a tudatban végezzük munkánkat, hogy Isten nevelői feladatra választott ki és hívott meg bennünket. Kiemelt feladatunknak tartjuk a népi hagyományok és ünnepek keresztény tartalommal való megtöltését, a gyermekhez közeli feldolgozását, megszerettetését mind a gyermekekkel, mind pedig a szülőkkel, hiszen ebben az értékeket felismerni és megvalósítani képtelen világban legtöbben várják és kérik a kapaszkodókat és az útmutatást.

Nagyon fontosnak tartjuk a hagyományaink ápolását, hiszen:

„amelyik népnek nincs múltja, annak nincs jövője sem.”

(Sándor József László)

„Menjetek tehát, tegyetek tanítványommá minden népet... Íme, én veletek vagyok mindennap a világ végéig.” (Mt28,19-20)

7.3 Óvodai nevelés feladatai

7.3.1 Egészséges életmód alakítása

1. Az egészséges életmódra nevelés célja

A gyermekek lelki egészségének megóvása, egészséges életvitel igényének kialakítása és testi fejlődésük elősegítése. Szükség szerint a megfelelő szakemberek bevonásával, szülővel, pedagógussal együttműködve.

2. Az egészséges életmódra nevelés feladata

- a gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges esztétikus környezet biztosítása
- a gyermekek testi szükségleteinek nyugodt, egyéni igények szerinti kielégítése
- az egészséges életmód, gondozás, egészségmegőrzés szokásainak kialakítása
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, mozgásigény kielégítése
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása
- korszerű táplálkozás
- pihenés feltételeinek megteremtése
- étkezési kultúra alakítása, erősítése
- önmaguk és környezetük esztétikumára iránti igény alakítása

A gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges egyik legfontosabb feltétel a megfelelő környezet. Ennek kialakításánál alapvetően fontos a környezet tisztasága, a színek harmóniája, balesetvédelem szempontjából a biztonságos eszközök és térberendezés, a fényviszonyok, a tevékenységekhez megfelelő hely és eszközök biztosítása.

Az egészséges életmód, gondozás, egészségmegőrzés szokásainak alakításánál figyelembe kell venni a családból hozott szokásokat. Az egyéni, pl.: étkezési, alvási szokásokat el kell fogadni, tolerálni kell.

Az egészséges életmód kialakításának része az egészséges táplálkozás, a rendszeres mozgás, a nyugodt pihenés és a stressztől mentes életmód.

Az *óvoda udvara* minden évszakban, a szabadban való mozgás, játék, tevékenykedés és az edzés legfőbb színtere. Akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek sok időt töltenek kint.

Az udvar tagolása: nagy összefüggő tér, kuckók, a burkolása füves, betonos, homokos, a különböző tevékenységek igénye szerint kialakított.

A mászókak, hinták, csúszdák sokféle mozgásra ösztönzik a gyermekeket. Nyári időszakban, jó idő esetén az eszközök kihelyezésével lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek egész napjukat a szabadban tölthessék.

A nap káros sugaraitól a fák, védik a gyermekeket. Sok növény nem csak díszíti a környezetet, hanem segíti a levegőben lévő por megszűrését és nagy felületen árnyékot is ad.

Az *óvoda épülete* harmonikus színeivel, ötletes, igényes, esztétikus berendezésével hozzájárul a gyermekek jó közérzetéhez.

A *csoportszobák* nagy ablakain akadálytalanul jön be a fény és a gyermekeknek szabad kilátást enged. A levegő cseréről szellőztetéssel gondoskodunk. A tér kialakításánál figyelembe kell venni, hogy az egyes tevékenységekhez szükséges hely biztosított legyen.

Az öltözők, öltözőszekrények a gyermekek ruháinak elhelyezéséhez és az öltözködéshez megfelelő teret biztosítanak. A gyermekek öltözékénél fontos, hogy kényelmes, tiszta, a tevékenységnek és az időjárásnak megfelelő legyen. A réteges öltözködés a célszerű, az egyéni igények figyelembevételével./szülőkkal való megbeszélés /. Ruházatuk tisztántartására ügyeljenek a gyermekek

A mosdóban az egyéni tisztálkodási eszközök jól átlátható és könnyen hozzáférhető elhelyezése nagyon fontos. A WC-k elválasztó falakkal elzártak az intimitás tiszteletben tartása érdekében. A csoportszoba –öltöző - mosdó, WC blokk ajtaja egész nap nyitott, a gyermekek szabadon mozoghatnak. A gyermek tisztasága hozzájárul komfortérzetének kialakulásához. Tisztaság iránti igényének alakulását szolgálja a *testápolás* szokásainak elfogadtatása. /mosakodás, fogmosás, fésülködés, orr-, köröm tisztítás, WC, WC papír használata / Annak érdekében, hogy a gyermekek egyre önállóbban ki tudják elégíteni igényeiket, szükséges a megfelelő eszközfeltétel biztosítása, és a bizalmat, biztonságot nyújtó légkör. Így érhető el, hogy a gyermekek jól érezzék magukat az óvodában és szükségleteik természetes kielégítésére törekedjenek, kérjék és fogadják el a felnőtt segítségét.

A gyermekek testi fejlődésének és mozgásigényének kielégítése szempontjából kiváló lehetőség a sokféle mozgásfejlesztő eszközzel felszerelt tornaterem.

A gyermekek testi szükségleteinek nyugodt, egyéni igények szerinti kielégítése jó közérzetük alapja és feltétele más tevékenységekhez való viszonyuknak. Az óvodapedagógus a gyermekek óvodába lépése előtt tájékozódik egyéni szükségleteikről /anamnézis, szülőkkal való beszélgetés, családlátogatás során /.

Óvodánkban az aktív *mozgás* feltételei adottak. Minden évszakban lehetőséget adunk a gyermekeknek a szabadban való mozgásra és sokféle mozgásos játékkal való ismerkedésre. Rendszeresen sétákat, kirándulásokat, mozgásos és futó játékokat szervezünk.

A *nyugodt életmód* kialakításában fontos szerepe van a helyes életritmusnak, a jó napirendnek. Legyen mindenre elegendő idő, kerülni kell a kapkodást, a versenyhelyzetet. A gyermekeket szoktassuk a halk beszédre, a felnőttek adjanak ebben is mintát.

Az eredményes *szokásalakítás* fontos feltétele a megfelelő eszköz, és a tevékenységhez szükséges idő biztosítása, a csoportos helyzetek oldása /rugalmas napirend /, a felnőttek mintaadása, összehangolt együttműködése, segítségnyújtása. A fokozatosság és a tapintat nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a gyermekek a szokásokat elfogadják, és önállóan végezzék.

A kulturált *étkezés* feltételeinek biztosítása mellett segíteni kell a gyermekek önállóságának fejlődését az eszközök használata és az önellátás terén. A gyermek egészséges fejlődéséhez nélkülözhetetlen, hogy a megfelelő mennyiségű táplálékot magához vegye, de figyelembe véve az egyéni különbségeket. Az étvágytalan, válogatós gyermekeknél fontos a tolerancia és a fokozatosság elve, mindemellett fontos, hogy figyelembe vegyünk az egyéni különbségeket. Minden étel megköstölésére ösztönözzük őket.

A *nyugodt pihenés, alvás* feltételei a tiszta levegő, csend, hangulati előkészítés altatódallal, mesével, simogatással, pizsamáztatással.

Az óvodapedagógus a gyermekek egyéni alvási szokásait figyelembe veszi /elhelyezkedés, "alvóka" /. A kisebbek hosszabb, a nagyobbak rövidebb pihenést igényelnek, de az azonos korú gyermekek is különböznek alvási igényükben.

Az óvodapedagógus feladata, hogy az alvó és a nem alvó gyermekek igényeit minél optimálisabban összehangolja. Lehetőséget biztosítunk a nem alvók számára, hogy rövid pihenés után csendesen, a csoportszobában játszhatnak/ képeskönyvek nézegetése, rajzolás/.

A *betegségmegelőzéshez*, az ellenálló képesség erősítéséhez edzéssel, és a fertőzések megakadályozásával járulhatunk hozzá.

A gyermekek érdekében ki kell használni a levegő és a napfény edző hatását, a fokozatosság betartásával és az egyéni érzékenység figyelembevételével.

A betegségek, fertőzések megakadályozása szempontjából fontos a megfelelő tisztálkodás, a tiszta környezet, a szellőztetés biztosítása és az egyéni eszközhasználat biztosítása.

Fontos a beteg gyermekek elkülönített gondozása /köhögés, hányás, hasmenés, kiütés esetén /, és a hőmérsékletnek megfelelő réteges öltözködés kialakítása.

A balesetek elkerülése miatt szükséges az eszközök folyamatos ellenőrzése, javítása, az óvodapedagógusok, dajkák odafigyelése, a gyermekeket egymás testi épségének megóvására.

7.3.2 Érzelmi, erkölcsi és a közösségi nevelés

Az óvodás gyermek „érzelmi gondolkodó”, azaz az érzelmei befolyásolják cselekvéseit. Az érzelmi nevelés fontossága és előtérbe helyezése különösen jelentős, hiszen az emberi lét alapja az a tudás, amelynek segítségével képes érzelmeit kifejezni.

A közösségi élet biztonsága, nyugalma függ a csoport életét szabályozó szokások alakulásától. Ezek, elfogadását segíti a felnőtt minta és a gyermekek fejlődési üteméhez, sajátosságaihoz igazodó egyéni bánásmód. A gyermekek viselkedését, tevékenységét nem kell állandóan értékelni. Az óvodapedagógus természetes módon fejezze ki örömét, elismerését a gyermek felé, ha kell, biztassa, segítse. Cél a belső kontroll erősítése a gyermekekben, ez pedig bizalommal, biztatással, az önállóság, autonómia, kompetencia támogatásával alakítható.

A közösségi együttélést segítő normák: a társ személyiségének, érzelmeinek, tevékenységének tiszteletben tartása, segítség a társaknak, a kisebbeknek, örömszerzés, vigasztalás, együttérzés.

Vegyes életkorú csoportokban a nagyobb gyermekek modellálják a közösségi szokásokat a kisebbeknek. Az óvoda és a csoportok hagyományainak kialakítása hozzájárul a gyermekek egymás felé fordulásának erősítéséhez.

Ilyenek: születésnapok megünneplése, betegek meglátogatása, séta a kisebbekkel, az óvoda közös programjai, közös ünneplések, bábszínház és a nyitott napok.

1. Érzelmi, erkölcsi és a közösségi nevelés célja

- családdal való hatékony, a megszokottól intenzívebb együttműködés
- teljes körű óvodás korú gyermekek felkutatása, különös figyelmet fordítva az óvodáskorú, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre
- befogadási és beszoktatási terv alapján a gyermekek egyéni, eredményes beszoktatása érdekében az intézményes nevelésbe való beilleszkedés elősegítése
- a gyermekek felnőttekkel, és a társakkal való szocializáció kialakítása
- főbb magatartási, viselkedési formák kialakítása, a szokás- és normarendszer megalapozására
- kiegyensúlyozott, önbizalommal rendelkező gyermekek nevelése
- azon képességek, tulajdonságok fejlődésének elősegítése, amelyek alkalmassá teszi az én érvényesítési törekvéseket, összehangolva a közösségi élet normáival

2. Az érzelmi, - erkölcsi és közösségi nevelés feladatai

- befogadó, biztonságot nyújtó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése
- a gyermekek megnyerésén alapuló óvodai befogadás megvalósítása

- pozitív személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítése /óvodapedagógus-gyermek, gyermek-gyermek /
- a gyermekek érzelmi és kommunikációs intelligencia fejlődésének segítése
- a közösségi élet szokásainak kialakítása
- eltérő életmód, kultúra, szokásrendszer kölcsönös elfogadása
- a teremtő Isten segítségének megélése
- a gyermeki jellem alakítása
- kortárs gyermekcsoportok értékeinek észrevétele, egymástól tanulás
- türelem, szolidaritás, igazságosság formálása
- érzelmek megjelenítésének formái
  - szeretet, féltés, félelem kifejezése
  - önfegyelem, fegyelem udvariasság elsajátíttatása
  - szocializáció, társadalmi elvárások tudatosítása
  - szerepazonosulások megélése
  - egyházi ünnepek megélése
  - a gyermek természetes társas szükségleteinek kielégítése
  - közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása
  - az erkölcsi érzelmek megalapozása és erkölcsi tulajdonságok fejlesztése
  - az erkölcsi tulajdonságok, szociális készségek és képességek, attitűdök, azaz kompetenciák (együttműködés, önállóság, segítőkészség, önkifejezés, önérvényesítés, önfegyelem, a közös értékek óvása, védelme, kitartás, akarat, feladat, szabálytudat, együttérzés, önzetlenség, figyelmesség stb.) fejlődéséhez, a szokások gyakorlásához szükséges tevékenységi és értékelési rendszer, interakciós kultúra biztosítása az értékrend megalapozása érdekében
- a különbözőségek elfogadására nevelés, modellértékű, befogadó attitűd, a különbözőségek elfogadásának természetessé tétele a gyermekek számára
- a nemi identitás kialakulásának támogatása mellett a tradicionális nemi szerepek határainak tágítása, a sztereotípiák merevségeinek oldása a különbözőségek tisztelete, elfogadása, sajátosságainak megismerése, kezelése egymáshoz való alkalmazkodással, egyénhez igazított fejlesztéssel
- tevékenységekben az eredményre törekvés, akadályok leküzdésére nevelés, az akarat fejlesztése
- a reális, saját értékeit felismerő énkép kialakítása, a szükségletek, attitűdök beállítódása, formálása
- az önkifejező, önérvényesítő gyermeki törekvések segítése
- szülőföldhöz való kötődés alapjaként a gyermek ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét
- a környezettudatos magatartás megalapozása az érzelmi viszonyulások, a környezettudatos cselekvési szükségletek, szokások, gondolkodás, értékrend, döntési képességek fejlesztésével
- a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, gyógytestnevelő stb.) közreműködésével

- az iskolai beilleszkedés közvetett segítése a pozitív énkép, önbizalom, önfegyelem, önállóság, szabálytudat, kommunikáció, együttműködés formálásával, a szándékos tanulás iránti pozitív attitűd megalapozásával

3. Erkölcsei nevelés, vallási nevelés

Az erkölcsi érzék fejlődését az érzelmek biztonsága teremti meg. Nevelésünk során a hitbéli ismeretek mellett, erkölcsi szempontokat is figyelembe veszünk. A gyermek nem csupán tudásanyagot sajátít el, hanem gyakorlatban is megéli mindazt, amit hall. Az óvodás évek alatt szokásai, lelkülete, egész személyisége, katolikus szellemű formálódása is megvalósul. A mindennapi „Lelki percekben” belül a gyermekekkel, életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelően beszélgetünk.

Erkölcsei beszélgetések témái:

- A szófogadás, bocsánatkérés, vigasztalás, segítségnyújtás, barátság, szeretet, örömszerzés, hála, megbecsülés, a munka szeretete, tisztelet, becsület, a környezet szeretete, felelősségvállalás, egymásra való odafigyelés.
- Együtt lenni jó! A mi csoportunk – összetartozás, örömszerzés, boldogság.
- A szeretet és a barátságok erősítése.

A hitéletre nevelés tevékenység keretében heti tervben rögzítettek szerint történik a témakörök a hét tevékenységeihez, illetve ünnepkörökhöz kapcsolódva.

- Ismerkedés az imádság helyével, az együttlét eszközeivel
- Egyházunk
- Templom – templomlátogatás
- Viselkedési szabályok a templomban
- A keresztség megtanulása
- Jézus élete és tanítása
- Teremtés - A teremtett világgal való kapcsolatunk
- A teremtett világ kincsei: növények, állatok - A teremtett világ legértékesebb kincse: az ember.
- Öröm, hála.
- Biblia tanításai
- Az összetartozás erősítése. Óvodai közösség – családi közösség
- Imádságokkal ismerkedés, tanulás
- Ismerkedés a szentek életével, követendő, példamutató tevékenységükkel
- Keresztény ünnepek értelmezése, közös megélése
- Örömszerzés az időseknek, betegeknek, hiányzó csoporttársaknak, felnőtteknek

Módszerek

A gyermekek cselekedtetésével:

- bábozás
- dramatizálás
- mozgásos játékok
- barkácsolás
- játékos feladatok
- problémamegoldó játék

- beszélgetés
- ismétlés
- gyakorlás

Helyszíni megfigyeléssel:

- templomlátogatás
- plébánialátogatás

Eszközhasználat:

- csengő, gyertya, jelmezek, báb, könyv, szentképek, oltárkép, kifestők, videó, CD „Jézus hív és vár „ című ima- és énekgyűjtemény, és a „Leiki beszélgetések óvodások számára” segédanyag használata az óvodapedagógusok munkáját segíti.

A befogadó, biztonságot nyújtó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtésében az óvodai környezet, a felnőttek külső megjelenésén kívül, az óvodapedagógus /a felnőttek / személyiségének van a legnagyobb szerepe. A „csalogató” óvodai környezet világos, színes, játékos, barátságos. A gyermekeket riasztó hangok /hangos felnőtt beszéd, erős zajok / kiküszöbölése minden óvodában dolgozó felnőtt feladata.

A felnőttek viselkedésében legyen természetes a halk beszéd, a lassú, nyugodt mozgás, a puha eszközhasználat. Minden felnőtt gyermekek felé forduló legyen, udvarias, kedves, segítőkész. A gyermeki én tisztelete kell, hogy érvényesüljön a felnőttek megnyilvánulásaiban.

Az otthonosság alakításához tartozik, hogy a gyermekek saját eszközeinek külön helyet alakítsunk ki. A csoportban a gyermekek szabadon mozoghatnak, tevékenységeiket belső motiváltságuk alapján választhatják.

Az óvodapedagógus a gyermekek önállóságát, kompetenciáját támogatja, a „teheted”, „képes vagy rá” biztató reagálásával. Az óvodapedagógus állandó jelenlétével, gyermekek felé való nyitottságával, segítőkészségével biztonságot nyújt.

A gyermekek megnyerésén alapuló óvodai befogadás megvalósításának sikerességében az előkészítésnek nagy szerepe van. Az újonnan érkező gyermekek óvodába való lépése előtt beszélgetésre invitáljuk a szülőket, majd itt egyeztetett időpontban családlátogatáson veszünk részt, ahol képet kapunk a családtagok egymáshoz való viszonyáról, érzelmi kötődéséről. A tapasztalatok birtokában készülünk fel a gyermekek fogadására. A beszoktatás időszaka meghatározza a gyermekek óvodához fűződő érzelmi kötődését. Az óvodapedagógusok a nagyobb gyermekeket felkészítik, hogy örömmel, tapintattal, segítőkészen fogadják a kicsiket.

Az első élmények meghatározhatják a kisgyermek óvodához való viszonyát. Törekedni kell, hogy ezek minél kellemesebbek legyenek. Rendkívül fontos, hogy az óvodakezdés gyermeknek, szülőnek egyaránt örömmel várt esemény legyen.

Az *óvodai befogadás* időszakában a gyermekek szakaszosan érkeznek, így több lehetőség van az ismerkedésre, a személyes kapcsolat alakítására.

Ebben az időszakban mindhárom felnőtt jelen van. Az óvodapedagógus érezze át, hogy a szülőtől való elválás a gyermek számára nagyon nehéz, megkönnyítése empátiát, türelmet, gyöngédséget kíván. A beilleszkedést segítheti, ha a gyermekek a szülőkkel együtt töltik az első napokat az óvodában, és ha csak folyamatosan növelik az óvodában tartózkodás idejét. Az óvodás testvér és a saját tárgy, játék is kedvezően hat a gyermekek biztonságérzetének alakulására.

A gyermekek testközelség, illetve – távolság igényét minden felnőttnek tiszteletben kell tartania. A gyermekek folyamatosan ismerkednek a csoport szokásaival, ezek elfogadásához az egyénileg szükséges időt meg kell adni. Semmi nem erőltethető.

Az osztatlan csoportjainkban a nagyobb gyermekek sokat segíthetnek a kisebbek befogadásában és a szokások megismertetésében. Az óvodapedagógus legfontosabb feladata a befogadás idején, a gyermekek és a szülők bizalmának megnyerése.

A pozitív személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítését a jó óvodapedagógus-gyermek kapcsolat alapozhatja meg. Az óvodapedagógus-gyermek meghitt kapcsolata a mindennapi egyéni személyes beszélgetések során alakul elsősorban. Az óvodapedagógus kerüljön minden gyermekkel legalább rövid időre „csak velem” szituációba. Az életkori sajátosságok közül figyelembe kell venni, hogy a gyermeket érzelmei vezérelik. („én” fejlődésének sajátossága az „én” központúság, felnőtthöz való ragaszkodása erős, társak iránti igénye csak 4, 5-5 éves korban alakul ki)

Segíti az óvodapedagógus-gyermek kapcsolat pozitív alakulását a személyes beszélgetés, a testközelség és az együttjátszás igényének kielégítése.

Az óvodapedagógus ismerje meg a gyermekek egyéni jellemzőit, fogadja el különbözőségüket, értse meg őket, bízson bennük, tartsa tiszteletben döntéseiket.

Az óvodapedagógus modell a társas viselkedés szempontjából. A gyermekek társas kapcsolatai a tevékenységek közben alakulnak: fejlődik egymáshoz való viszonyuk /szimpátia, barátság /, ezek közben együttműködésük és közösségi összetartozásuk.

A társas együttműködés során alkalom van az egymáshoz viszonyításra, az én határok megtapasztalására. Mindez jelentősen hozzájárul az énkép alakulásához. A társ beméresi pont, az önismeretet és az önértékelést segíti.

7.3.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelv a nevelésünk és a tevékenységek folyamatának szerves része.

1. Az anyanyelvi nevelés célja

A szocializáció folyamatában a beszéd, a kommunikáció, a gyermek környezetével való érintkezésének, önkifejezésének, gondolkodásának legfőbb eszköze legyen, kreatív interakciós képesség alakuljon ki. A szocializációt segítse elő, a családi nevelést egészítse ki, és segítse az iskolai alkalmasság kialakulását és előzze meg az iskolai kommunikációs kudarokat. A kommunikáció által erősödjen a gyermek biztonságérzete, növekedjen tájékozottsága, gazdagodjanak ismeretei, kapcsolatai, fejlődjen beszédkészsége, anyanyelvi kultúrája.

2. Egyéni anyanyelvi feladatok

- játékos beszédindítás
- elemi kommunikáció megindítása
- hangdifferenciálások
- szókincs fejlesztése
- helyes ejtésre szoktatás
- a családon belüli kommunikáció irányítása és pedagógiai támogatása a beszéd és mozgás koordinálása

Az óvodában a gyakorlás lehetőségeit több formában is megtalálhatjuk:

- spontán kommunikációs helyzetekben
- az óvodapedagógus által irányított helyzetekben
- szervezett tevékenységekben, amikor kifejezetten kommunikációs képességfejlesztés a célunk

A beszédfejlődés természetes színtere a játék, ahol természetes élethelyzetekben kerülnek kontaktusba a gyermekek egymással. A tevékenységeket kísérő beszélgetések, közös társalgások (beszélgető kör), a nyelvi játékok, a szabad önkifejezés, a közvetlen, ösztönző, szeretetteljes, a valóban érdeklődő óvodapedagógus magatartása segíti a beszédminőség alakulását. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció, különböző formáinak alakítása - helyes minta szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével)- az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére különös figyelmet fordítunk. Az óvodai nevelés a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítson a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

3. Az értelmi nevelés célja

A gyermekek ismeretszerzésének és képességfejlődésének segítése változatos tevékenységi, tapasztalatszerzési lehetőségek biztosításával.

4. Értelmi nevelés feladata

- a gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás), és a kreativitás fejlesztése
- a kezdeményezés, spontán tevékenységek során, vagy az óvodapedagógus által kezdeményezve, a gyermek érdeklődésére építve történjen, melynek legfőbb színtere a játék
- a gyermekek ismeretszerzésének és képességfejlődésének biztosítása sokféle tevékenységi lehetőséggel, az óvodapedagógusok gyermekismeretével, szituáció érzékenységgel, módszertani gazdagságával

5. Az anyanyelvi, - az értelmi fejlesztés és nevelés feladatai az óvodáskorú gyermek érdeklődésére és kíváncsiságára építve

- a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése beszélő környezettel
- a beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése
- szókincs (relációs és általános) gyarapítása, szófaji gazdagság megalapozása
- folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása
- nyelvi készség (társalgási, vagy kontextusos és elbeszélő, vagy összefüggő beszéd) fejlesztése, kommunikációs (verbális, nem verbális) jelzések felismerésének, használatának gyakorlása, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazásával.
- együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén.
- a szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés megvalósítása
- az etnikai kisebbséghez tartozó, valamint migráns gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában
- a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítunk a gyermeknek

változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről

6. Az értelmi nevelés képességek szerinti feladatai

A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek, rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben tudatos ismeretátadás, majd ezek gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezés, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.

Kognitív képesség

- vizuális észlelés, alaklátás és formaállandóság (alak, forma, méret, szín, rész-egész viszony)
- téri tájékozódás (oldalasság, irányok, viszonyok)
- keresztcsatornák fejlődése, dolgok eredete
- észlelt összefüggések vizuális megfogalmazása
- feladatmegoldó képesség
- gondolkodási műveletek (következtetés, konkretizálás, általánosítás, összehasonlítás (különbségazonosság)
- verbális, vizuális memória és a figyelem tartóssága,

Kommunikációs képesség:

- beszédhallás, beszédértés, szóbeli reprodukció, beszédelfogás, tiszta beszéd
- hangok ejtése, szókinccs
- mondatszerkesztés
- értelmes, folyamatos, összefüggő beszéd

7.3.4 Hitéletre nevelés, keresztény értékek megismerése, megerősítése

1. Általános nevelési feladatok

- Krisztus mértéke szerinti élet megalapozása, katolikus embereszmény
- Isten szeretetének megvilágítása a gyermekben
- a katolikus értékek megismertetése és erősítése
- a katolikus hitélet megtapasztalása az óvodai élet során
- Krisztustól tanult erények: felebaráti szeretet, megbocsátás, segítőkészség, bűnbánat, önzetlenség, figyelmesség stb.
- katolikus vallási élet eszközei: Egyház, szentek tisztelete, a teremtett világra való rácsodálkozás képességének kialakítása, fejlesztése (öröm, hála, megbecsülés, védelem, felelősség stb.)
- példaadás az óvoda dolgozói részéről, életével, tetteivel, szavaival, hitelesség a gyermekek szemében

2. Hit-felé vezetés a gyakorlatban

- mindennapi elcsendesedés „lelki percek”
- mindennapi közös gyertyagyújtás
- közös ima
- Bibliai történetekkel való ismerkedés
- imádkozások érkezéskor, étkezéseknél, pihenésnél, betegekért, önmagunkért, szeretteinkért, családtagjainkért
- közös templomlátogatás

- hittan foglalkozások nagycsoportosoknak
- ovis mise – havonta egy alkalommal (nagycsoportosok)

7.4 Az óvodai élet megszervezésének elvei

7.4.1 Helyzetelemzés

1. Az óvoda személyi feltételei

Óvodapedagógus: 15 fő, szakvizsgával rendelkezik: 5 fő

Intézményegység vezető: 1 fő

Intézményegység vezető helyettes: 1 fő

Pedagógiai asszisztens: 1 fő

Dajka: 7 fő, ebből 6 fő dajkaképzőt végzett,

3 fő középfokú végzettségű

Adminisztrátor: 1 fő

Karbantartó: 1 fő (iskolával közösen)

A katolikus óvodapedagógus és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak viszonya az egyházzal, nemzethez, hazához, embertársakhoz, szakmához, óvodához, munkatársakhoz, családokhoz, a gyermekek szüleihez, a gyermekekhez meghatározó. Ezeket, a keresztény értékeket képviselve életük a gyermek számára követendő mintává, modellé válik. Az óvodai nevelőmunkának kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek jelenléte állandó és folyamatos. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekek számára.

Óvodapedagógusaink jól felkészültek, innovatívak, speciális ismeretekkel rendelkeznek, /nyelv-és beszédfejlesztő, fejlesztőpedagógus, népi játszóház vezető, gyógytestnevelő, hitoktató /, a továbbképzéseken szerzett sokféle szakmai ismeret, speciális pedagógiai eljárások, módszerek segítik a nevelőmunka és a gyermekek fejlesztésének eredményes megvalósítását.

Óvodai munkatársak részére megfelelő munkakörnyezet kialakítására törekszünk. /teakonyha-pihenő, tágas nevelői, korszerű öltözők/

Az óvodás gyermekek hitéletének, vallási nevelésének segítője az egyházközség mindenkor plébánosa, akinek iránymutatása szerint történik Jézus tanítása, és az evangélium hirdetése.

2. Tárgyi feltételek, felszereltség

Az óvodánk nagyon szép természeti környezetben helyezkedik el, amelyekhez nagy alapterületű, parkosított, ligetes, sokféle tevékenység végzésére alkalmas óvodakert tartozik. Az intézmény tárgyi feltétele biztosított a programunk megvalósításához szükséges felszereltséggel.

Óvodánkban minden csoportszobához öltöző, mosdó tartozik. A gyermekfoglalkoztatók és öltözők, mosdók elhelyezése funkcionális, világításuk, fűtésük korszerű.

A csoportszobák bútorzata könnyen mozgatható, praktikus, átlátható polcos szekrényekből áll, igazodik a gyermekek igényeihez, biztonságosan hozzáférhető. Több csoportunkban kialakított galéria bővíti a játékra alkalmas teret.

Játék- és eszköz ellátottságunk megfelelő, jó lehetőséget biztosít a gyermekek széleskörű tevékenységeihez, képességeik, készségeik fejlesztéséhez.

Fontosnak tartjuk, hogy a csoportszobáink:

- hívogató és nyitott közeg legyen

- folyamatos változásokon menjen keresztül a gyermekek és az óvodapedagógusok közösen formálják, alakítsák igényeik szerint
- dinamikus és fejlődő - változó környezet - legyen, amely tele van interaktív anyagokkal, eszközökkel és olyan tapasztalatszerzési lehetőségekkel, amelyek megfelelnek a gyermekek egyéni érdeklődésének, életkori igényeinek
- a meghitt „lelki” sarok kialakításával lelki beszélgetések segítését
- tevékenységsarkok, tevékenységközpontok, munkasarkok legyenek, amelyekben folyik a játék, a spontán tanulás, a munka, és ahol szerveződnek azok a tevékenységek, amelyek a játékos tanulást jelentik, az óvodapedagógus irányításával

3. A tevékenységközpontok rendszere, kialakítása fontossága

- **családi szituációs játék kuckó**

A családi szerepjátékok, szituációs játékok helyszíne, ahol olyan helyzeteket, eseményeket, személyeket idéznek fel, amelyek számukra ismerősek, utánozzák családtagjaik, ismerőseik, a felnőttek és gyermektársaik viselkedését, megnyilvánulásait.

Ez a sarok ad helyet az élményekhez kapcsolódó sokféle szituációs játéknak. A családi játéksarok fontos része: a babakonyha és szoba. A gyermekek saját szükségletére szervezett munkajellegű tevékenységek színtere is (pl.: sütés, teafőzés, salátakészítés stb.).

- **művészeti, vizuális kuckó**

Ez a helyszín ösztönzi a kreativitást, a verbális és nonverbális kommunikációt, önértékelést, finom mozgások, képességek fejlődését. Az ábrázoló, kézi munka, kézműves, konstruáló tevékenységekhez szükséges anyagok, eszközök, a nap bármely időszakában használható, elérhető polcokon, helyezkednek el.

- **irodalmi, zenei sarok**

Ez egy csendes, meghitt sarok, ahol az irodalmi és ének-zenei tevékenységek, beszélgető-körök szerveződnek. Itt található: mesekönyvek, bábozás, dramatizálás kellékei (meseláda, paraván, díszletek, jelmezek, bábok, bábtartó stb.), gépi zene kellékei, hangszerek, dalos játékok kellékei, nyelvi fejlesztő játékok eszközei, a mesehallgatás intimitásához szükséges eszközök (gyertya, mesepárna). *Jelképrendszerünk segít a tevékenységek közötti eligazodásban azok helyes folyamatának elsajátításában.*

- **építőjáték, barkácsolás tevékenységközpont**

Itt található az építőjátékok, anyagok, eszközök, amelyek alkotásra, különböző építmények megvalósítására ösztönzik a gyermeket. A mozgásfejlesztő játékok kezdeményezésére is alkalmas hely.

- **manipulációs asztali játékok**

Itt szét - és összeszerelhető játékok, kirakó- és építőjátékok, társasjátékok, képesség - fejlesztő eszközök, egyéb asztali játékok kapnak helyet.

- **természetismereti sarok**

Ebben a sarokban kapnak helyet a természetismerethez kapcsolódó könyvek, lexikonok, gyűjtemények, tablók, térképek, albumok, nagyítók, földgömb, akvárium, terrárium. Itt történnek a folyamatos megfigyelések, és az eredmények regisztrálása (Pl.: időjárás, napszak, növekedés stb.). Ide, gyűjtjük a természeti séták alkalmával összegyűjtött kincseket is.

- **homok-víz központ**

Alkalmoszerűen megjelenhet a homok-víz asztal, ami az anyagokkal való ismerkedés, játék színtere. Terepasztal, melyen reprodukálhatók a közös és egyéni természetes élmények. Fejleszti a kommunikációt, gondolkodást, finommotorikát, együttműködési készséget.

- „**Lelki**” **sarok** egy meghitt része a csoportszobának, amely lehetőséget ad egyéni imádságokra és itt található a feszület, a gyertya, képes Biblia, amit a gyermekek bármikor kézbe vehetnek, nézegethetnek, ahol az elcsendesedés és gyertyagyújtás után lelki beszélgetések kezdődnek.

Fejlesztő-logopédiai szobánk nyugodt körülményeket biztosít az egyéni, illetve kiscsoportos fejlesztő foglalkozások számára. Logopédiai ellátást a pedagógiai szakszolgálat alkalmazásában álló logopédusok segítségével szakszerű színvonalas fejlesztést kapnak gyermekeink.

A **tornaterem**, sokféle mozgásfejlesztő eszközzel felszerelt, nagy mozgásterű.

A gyermekek részére tágas **udvar** biztosítja a játék, levegőzés feltételeit, ahol fás, ligetes, füves, szilárd burkolati rész, játéktér biztosított. A fedett udvari rész minden évszakban sokféle játékra, mozgásra, kinti pihenésre nyújt alkalmat.

Az épületben található **sószoba** lehetőséget ad az asztmás, allergiás, légúti betegségek megelőzésére.

Speciális lehetőségeink között szerepel: drámajáték, néptánc, zene-ovi, idegen nyelvel való játékos ismerkedés, kézműveskedés, gyógytorna, amelyeket szakképzett pedagógusaink végeznek.

Célja: a gyermekek sokirányú személyiségfejlesztése speciális színterek teremtésével, tevékenységi körének bővítésével, kreativitásának, fantáziájának motiválásával.

Feladata: a gyermekek egyéni fejlődési üteméhez igazodó gyakorlati, fejlesztési lehetőségek megteremtése zenei-, manuális-, mozgásos-, kreatív képességek fejlesztése érdekében.

4. Kompetencia alapú programcsomag részleges átvétele, beépítése a programunkba

A kompetencia alapú programcsomag részleges használata programunkba olyan pedagógiai innováció, mely nevelőmunkánkat korszerűbbé, hatékonyabbá teszi. A program lehetőséget ad arra, hogy óvodánkban a saját feltételekhez igazodva valósítsuk meg a differenciált fejlesztést, a gyermekek személyiségfejlődésének segítségét különböző szervezeti keretekben (egyéni, kiscsoportos, csoportos).

A magas szakmai színvonalú nevelésünk és a programcsomag részleges használatával, biztosítjuk hogy:

- a gyermek nevelő-fejlesztő intézménybe jár
- a nevelésünk középpontjában a gyermek áll
- gyermekek komplex képességeinek fejlesztése
- gyermek egyéni és életkori sajátosságait figyelembe vétele
- a gyermek azon tulajdonságainak értékelése kiemelésé, amelyek csak rá jellemzőek
- megtanítjuk értékelni a másik gyermek másságát
- olyan értéket (hagyományőrzés, hagyományápolása, az anyanyelv, népdal-, mese és mondavilág, tisztelet, szeretet, megbecsülés, elfogadás, a közösségben való együttélés) közvetítünk, amelyek örökérvényűek
- hangsúlyos a különböző módszerekkel történő egyéni fejlesztés
- a szabad játék megmarad a nevelés legfontosabb eszközének
- a gyermekkel való közös gyűjtőmunkát közös élményfeldolgozás követ
- a szülő óvodával való együttműködése szorosabbá válik, fejlődhet

- a gyermeknek több saját élményben, tapasztalatszerzésben lesz része, a program figyelembe veszi a szülő észrevételeit is
- a program alkalmazása során illeszthető lesz a következő oktatási folyamathoz, az iskolához

A programunk, kiegészítve kompetencia alapú programcsomag egy-egy témajavaslatával, a gyermekek számára önfeledt, boldog gyermekkort jelent, amelyben:

- kedvük, igényeik, elképzeléseik, vágyaik szerint játszhatnak
- kedvük, igényeik szerint mozoghatnak térben és időben, zenében és festésben
- átélhetik a mesék, a versek szárnyaló világát
- átérezhetik a hagyományok üzenetét
- bábozhatnak, dramatizálhatnak
- nap, mint nap változatos, színes élményeket szerezhetnek önmagukról, barátaikról, a segítő, befogadó, elfogadó felnőttek jelenlétéről, a közösségről, az őket körülvevő világról, a környezetről, a természet csodáiról, a számok, a mennyiségek birodalmáról
- játszva tanulhatnak egymástól és a felnőttektől
- a kérdéseiket bátran, nyíltan megfogalmazhatják
- a megoldandó helyzeteknek számos megoldása lehetséges
- figyelembe veszik a gyermekek törvényeit is

7.4.2 Az óvodai élet megszervezése

1. Napirend

Az óvodás gyermek számára az a jó napirend, amely figyelembe veszi a különböző korú, és fejlettségű gyermekek szükségleteit, életkori sajátosságait. Erre ad lehetőséget a folyamatos napirend, mint az egymást követő napirendi szakaszok játékba integrált, a gondozási tevékenységekkel összekapcsolódó szervezeti kerete.

Célja, hogy a gyermekeknek a megfelelő feltételek biztosítása mellett lehetőségük nyíljon arra, hogy a meglévő fejlettségi szintjükről, egyéni tempójukban haladva fejlődjenek. Mindeközben cselekvéseikhez, tevékenységeikhez elegendő idő, hely, tér és eszköz álljon rendelkezésükre.

Következmenyeként megnő a gyermek legfőbb tevékenységére, a játékra és ez által az önfejlesztésre fordítható idő. Az óvoda által kialakított rugalmas napirendben megvan a lehetőség arra, hogy a gyermekek megtanuljanak, a közösen kialakított szabályokhoz és társaikhoz alkalmazkodni. Bizonyos keretek között döntéseket hozhatnak.

Esetleges jó, vagy éppen rossz döntéseik következményeit érezve és viselve fejlődik döntéshozó képességük, erkölcsi érzékük.

Ebben a szervezeti keretben a gyermek nincs időhatárok közé szorítva. Hiába is sürgetnénk, hiszen amíg nem éri el az önállóság megfelelő szintjét, addig úgysem képes gyorsabban étkezni, mosakodni, öltözködni, illetve bármilyen tevékenységben társaival lépést tartani. Nincs tehát értelme és nem is szabad a nap minden percében olyan „dolgot” elvárni tőle, amire még nem képes. Ha nem érzi a sürgetettséget, nem frusztrálódik. Ha nem zaklatott attól, hogy rendre nem tud lépést tartani a társaival, ha nem szembesül, és nem szembesítik azzal, hogy örök utolsó, hogy mindig rá kell várni, akkor nem válik nyugtalaná. Az egyén nyugalma pedig magával hozza a csoport nyugalma is.

Ebben a közegben a gyermek fejlődése biztosított. Van ideje elmélyedni a tevékenységekben, és ez által az adott cselekvéshez szükséges képességei és készségei is

jobban fejlődnek. A gondozási tevékenységekre fordított idő a gyermek önállóságának alakulásával egyre rövidül, ugyanakkor növekszik a játékra és a játékba integráltan megjelenő egyéb tevékenységekre fordítható idő.

A folyamatos napirend jellemzői:

- a folyamatosság kiterjed az egész napi nevelési folyamatra, tehát az étkezésre, a pihenésre, tanulásra stb. éppen úgy, mint minden, a gyermek által végzett tevékenységre, a csoportban egymás mellett párhuzamosan, több tevékenység is folyhat, amelyhez a gyermek adott időkereten belül szabadon kapcsolódhat
- figyelembe veszi a gyermek biológiai szükségleteit, egyéni tempóját, fejlettségi szintjét
- intimitást biztosít azzal, hogy gyermekek a gondozással kapcsolatos tevékenységeket nem egyszerre, hanem egyenként, kisebb csoportokban végzik, saját tempójukhoz igazodva

A folyamatos napirend következményei:

- a gyermeknek lehetősége nyílik arra, hogy a felkínált tevékenységekhez érdeklődésétől és fejlettségétől függően szabadon kapcsolódjon
- az adott feltételek között a gyermeknek lehetősége van a tevékenységek önálló gyakorlására
- az óvodapedagógus és a dajka élni tud az egyéni, differenciált segítségadás lehetőségével
- gyorsabban kialakul és stabilizálódik a gyermek bioritmusa
- segíti a gyermekek szocializációját, hatással van a társas kapcsolatok alakulására, erősíti a kapcsolataikat
- nyugodt légkör jellemzi a csoportot, megszűnik a várakozás, a sürgetettség, és nem alakul ki a stresszes állapot a gyermekben és a velük foglalkozó felnőttekben sem
- megnövekszik – a gyermek legfőbb tevékenységére – a játékra fordítható idő

A napirendet a stabilitás, a folyamatosság és a rugalmasság jellemzi.

- **Stabil pontok:** a rendszeresen, az azonos időpontokban visszatérő tevékenységek jelentik. Pl.: pihenés, játék, étkezés stb.
- **Folyamatosság** vonatkozik a tevékenységek közötti átmenetre. Pl.: folyamatos tízórai, az eltérő egyéni alvásigény figyelembevételével, a gyermekek biológiai szükségleteinek kielégítése, stb.
- **Rugalmasság:** a napirendben az időkeretek rugalmas alakítását jelenti. Pl.: a napirend évszakhoz és ünnepekhez igazodó alakítása.

2. Szervezett tanulási időkeret – Hetirend

A hetirendben a tevékenységek naphoz kötötten jelennek meg. Az óvodapedagógusok a játék során spontán adódó helyzetekhez kapcsolódva segítik a gyermekek fejlődését, felkészülve teremtenek alkalmat a különböző fejlesztési lehetőségek megvalósítására /egyéni, mikrocsoportos, csoportos helyzetekben/. Különböző, előre megtervezett tevékenységeket a gyermekek képességeinek figyelembevételével, megosztva is végeznek. Ennek feltétele az óvodapedagógusok átfedési ideje, amelynek hatékony kihasználása a két óvodapedagógus összehangolt együttműködésével lehet eredményes.

Időtartam6³⁰ - 12 - ig**Tevékenység**

Szabad játék a csoportszobában illetve szabadban, „**lelki percek**”, óvodapedagógus által szervezett egyéni, csoportos beszélgetések, imádságok, hitre nevelés, elcsendesedés feltételeinek megteremtése.

Játékban integrált tanulás: frontális, mikro csoportos, és egyéni fejlesztő foglalkozás.

Szervezett mozgásfejlesztés.

Öltözködés, játék a szabadban.

Ismerkedés a teremtett világgal

(mikrocsoportos - csoportos séta, megfigyelések,).

Kocogás, futás.

10³⁰ - tól

Ebédeléshez készülés (felelősségi rendszer).

Testápolás – folyamatos.

Ima – ebéd.

Mese, ima, pihenés.

12⁰⁰ - 15⁰⁰15⁰⁰ - 16³⁰

Folyamatos felkelés, öltözködés.

Testápolás, folyamatos uzsonna.

Közös játék, levegőzés, szabadon választott tevékenység.

16³⁰ - 17⁰⁰

Csoportok takarítása

Június 10. és augusztus 31. közötti időszakban a *nyári napirend* szerint szervezzük a gyermekek óvodai életét. Az év közbeni szokások megtartása mellett ez annyiban jelent változást, hogy a gyermekek lehetőség szerint egész napjukat a szabadban töltik.

Szervezeti keretek - munkaformák

- frontális
- csoportos - mikrocsoportos
- egyéni
- tervezett - spontán
- kötelező - kötetlen
- időkeret eltérő - egyénre szabott
- párhuzamos foglalkoztatás

3. A felajánlott tevékenységek

- A szabad játék keretein belül, annak zavarását elkerülve, spontán helyzetekből, gyermeki kezdeményezésekből, vagy felajánlással, indirekt módon történik a tevékenységek célirányos továbbfejlesztése (pl.: egy ének-zenei tevékenység kezdeményezése, egy kialakult helyzet továbbfejlesztése). Az óvodapedagógus ezt a tevékenységformát dominánsan alkalmazza.
- Az óvodapedagógus a tematikusan berendezett tevékenységsarkokban ajánl fel lehetőségeket, amelyekből választhatnak.

A kisebb gyermekek számára minden felajánlott tevékenység választható. Alkalmanként az óvodapedagógus megfelelő előkészületekkel: például egy kötelező mozgásfejlesztést követően, amikor az egész csoport együtt van, felajánlhatja a közös beszélgetés, a közös mesehallgatás lehetőségét. A gyermekek ezekből a tevékenységekből bármikor szabadon átmehetnek más tevékenységbe, szabad játékot kezdeményezhetnek.

A felajánlott tevékenységek általános jellemzői a gyermek szempontjából

- a választás, a döntés lehetőségét biztosítva feladattartásra nevel
- a tevékenységbe ágyazott műveltség-tartalom integráltan kerül sok szempontú megközelítésre
- a gyermekek a cselekvés, a tapasztalás szintjén ismerkednek meg a problémákkal és a személyes kontaktus, beszélgetések során tapasztalataikat elemi, fogalmi szinten is kifejezhetik
- a gyermekek a felnőtt, a kortársak mintájának utánzásával, valamint a felfedezéssel, kísérletezéssel, próbálkozásokkal, a szándékos figyelem és bevonás aktivizálásával játékosan tanulnak

A felajánlott tevékenységek általános jellemzői az óvodapedagógus szempontjából

- a tervszerű, átgondolt, de a gyermekek által formálódó, változó, kreativitásukkal, önállóságukkal gazdagodó tevékenységekben érvényesül a nevelés kultúrákövetítő szerepe
- a tevékenységsarkokban kezdeményezett, felajánlott lehetőségek fejlesztő hatása komplex (pl.: az ábrázoló tevékenység matematikai, környezetismereti felfedezésekre is alkalmat ad)
- a felajánlott tevékenységekben komplexen jelenlévő problémák, helyzetek az integrált műveltség-tartalom feldolgozását jelentik;
- az óvodapedagógus személyes mintaadó szerepe kiegészíti a gyermekek önálló tevékenységeit, közreműködése minden helyzetben a gyermekek fejlettségétől és igényeitől függ
- a felajánlott, választható tevékenységek kezdeményezésére alkalmas helyzetek, a szabad játék intenzitásától függnek, (már többen nem játszanak elmélyülten, elakadt a játékfolyamat)
- a csoport játékkultúrája, az önállóságuk foka, az együttműködés szokásainak, magatartásformáinak fejlettsége, a megfelelő csoportlétkör feltétele a nyugodt tevékenységeknek
- a felajánlott tevékenységekben az óvodapedagógus a differenciálás elvét érvényesíti, tekintettel van az egyéni szükségletekre, a fejlődési ütemre és az érdeklődésre
- az óvodapedagógus a gyermekek tapasztalataiból, élményeiből kiindulva, velük együtt választ témát (projekttechnika)
- az óvodapedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását

Szervezett tanulási időkeret (minta)

	kötött	kötetlen
hétfő	Ének-zene, énekes játék Szabad mozgás /mindennapi testnevelés /	Ének - zene képességfejlesztés, Zenevarázs A külső teremtett világ tevékeny megismerése /mikrocsoportos séták/
kedd	Mozgás, mozgásos játék Hitéletre nevelés	A külső teremtett világ tevékeny megismerése /mikrocsoportos séták/ Vers, mese /vers/ Imádságok /versek, mondókák a környezethez/
szerda	Szabad mozgás /mindennapi testnevelés /	Vers, mese / mese/ Rajz, mintázás, kézimunka
csütörtök	Szabad mozgás /mindennapi testnevelés /	Vers, mese /mese/ Rajz, mintázás, kézimunka
péntek	Szabad mozgás /mindennapi testnevelés /	Vers, mese / mese/ A külső teremtett világ tevékeny megismerése Matematikai tartalmú tapasztalatok

A hetirend csoportonként változó, rugalmasan alkalmazkodik a csoportok összetételéhez, helyi lehetőségeinkhez, melynek terve a csoportnaplókban jelenik meg.

A hetirend kialakítása a csoportban dolgozó óvodapedagógusok önálló joga. Bizonyos speciális tevékenységek szervezésében azonban alkalmazkodni kell a többi csoport elképzeléseihez (pl.: tornaszoba, kézműves szoba, só szoba használata stb.).

7.4.3 Az óvoda belső-külső kapcsolatai

Arra törekszünk, hogy a szülők megalégedésére a családi nevelést kiegészítve gondozzuk, ápoljuk, védjük, szocializáljuk, fejlesszük a gyermekeket.

- Óvoda és család
- Óvoda és bölcsőde
- Óvoda és iskola
- Fenntartó: Váci Egyházmegye
- Szécsényi Ferences Rendi Egyházközség
- Szécsény Város Önkormányzata
- Közművelődési intézmények (Művelődési ház, Múzeum, Könyvtár)
- Szakmai szolgálat, Szakmai szakszolgálat
- Családsegítő központ
- Egyéb partnerkapcsolatok- egészségügyi intézmények

Az óvoda belső kapcsolatai:**Óvoda és a család**

- a nevelésben elsődleges a család szerepe, az óvoda épít rá és kiegészíti azt

- bizalom teli, őszinte óvodai légkör
- másság tisztelete, elfogadása
- nyitott, segítőkész testület
- a program hiteles éltetése
- egyenletes kapcsolattartás
- pedagógus etikus magatartása

A kapcsolattartás formái

- beiratkozás: az első személyes kapcsolat felvétele
- összevont és csoport szülői értekezletek szervezése
- családlátogatások: családi nevelési szokások megfigyelése
- napi beszélgetések, információ a gyermek állapotáról
- nyitott óvoda („ovicsalगतó – kapunyitogató”)
- közös ünnepek, programok (munka és teadélutánok, társadalmi munka, ovinyitogató Mihály napi vásár, jótékonyági bál, kirándulások, farsang, anyák napja, egyházi ünnepek)
- rendszeres tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, fejlettségi szintjéről

Család bevonása az óvodai életbe

A család mással nem pótolható, elsődleges szocializációs közeg. A szülők kötelességérzetét erősítjük azzal, hogy hangsúlyozzuk a család pótolhatatlanságát. Kellő tapintattal, körültekintéssel segítjük, hogy szülői feladataikat minél eredményesebben oldják meg.

A kialakított kapcsolat segít bennünket a szociális hátrányok felismerésében, és a szükséges segítségadás módjának meghatározásában. A hatékony együttnevelés érdekében fontosnak tartjuk a családokhoz való közelítést, melyben a kezdeményező szerepet mi vállaljuk fel. A szülők mintát láthatnak tőlünk a különböző nevelési helyzetek megoldására. Mindennapjainkban, programjainkon lehetőséget biztosítunk a szülőknek arra, hogy megismerhessék a különböző fejlesztő hatású játékokat, ezáltal tudatosabbá próbáljuk tenni gyermekük otthoni játékkészletének bővítését és ennek módjait (vásárlás, saját készítés, csere). Szeretnénk elérni, hogy a szülők partnereinkké váljanak az óvodai nevelésben, s esetleges problémáik, gondjaik megoldásában kérjék segítségünket.

Szervezett szülői megbeszélések, tájékoztatók tartalmi, formai szempontjai a következők:

- barátságos helyszín biztosítása
- közvetlen beszélgetésre alkalmas légkör kialakítása
- hangulatkeltő játékokkal, egymásra figyelemmel bátorítjuk aktív részvételüket
- a csoport életéről szóló beszámolókat fotókkal, gyermekmunkákkal illusztráljuk
- alkalmat teremtünk minden projekthez kapcsolódó szülői segítség megköszönésére

SNI gyermek rehabilitációs sikerességének érdekében a szülővel történő aktív és folyamatos kapcsolattartásra törekszünk.

Az év eleji megbeszéléseken felmérjük azokat a területeket, amelyeken számíthatunk a szülők segítségére. E feladat megvalósításához olyan személyes kapcsolatot alakítunk ki, melyben, a szükséges mértékben megismerjük körülményeiket, értékrendjüket, életvitelüket, a család szerkezetét, generációk kapcsolatát, a szülők gyermekismeretét, a gyermeknevelésben való jártasságát, az óvodai neveléssel szembeni elvárásaikat.

Mindezek alapján tervezzük azokat a feladatokat (a mindennapi élethez, a projekthez kapcsolódóan), amelyekbe a családok tagjai bevonhatók. Beszélgetéseink során kiemeljük gyermekük pozitív tulajdonságait, és ezek mellett a fejlesztést igénylő területeket.

Munka délután, - melyet csoportonként évente egy-két alkalommal szervezünk szülők, családtagok és gyermekek részvételével. Ez a program lehetőséget biztosít a felnőtt és gyermekközösség formálására, alakítására.

Emellett nagy értéke még, hogy a közösen készített, javított játékokhoz, tárgyakhoz jobban kötődnek és megóvásukra is nagyobb figyelmet fordítanak. Szervezésében irányadóak a szülői értekezletek megvalósításának formai, tartalmi szempontjai.

Az ovi újság, honlap - melyek a szülők tájékoztatásának fontos eszközei, a személyhez szóló, hangneme, stílusa, a megszólítás illeszkedik a mindennapi élet gyakorlatához, lehetőségeket, tájékoztatást ad a programokról, aktualitásokról.

A csoportban való szülői részvétel - mindennapi életünk természetes része. Hívjuk és várjuk a szülőket közös játékokra, tevékenységekre, közös imára. A bekapcsolódás módjairól, szabályairól a közös megbeszéléseken tájékoztatjuk a szülőket.

Az együttlétek során megismertetjük a csoport szokásait, szabályait, melyeket valamennyien betartunk. A közös munka irányítása mindig a mi feladatunk, így az is, hogy elmondjuk, milyen lehetőséget kínálunk a kapcsolódásra.

Hagyományos programjainkat úgy szervezzük, hogy a szülők gyermekeikkel együtt aktív résztvevői legyenek. Nyitott napjainkon, („ovicalogató – kapunyitogató”) várjuk a gyermekeikkel együtt érkező, óvodaválasztás előtt álló szülőket.

Különböző kirándulásokat, játékos sportdélutánokat is szervezünk, melyeknek célja, hogy szülők és gyermekek kellemes perceket töltsenek együtt.

Jótekonysági bálunk célját, szervezésének lényeges elemeit a szülői közösség képviselőivel együtt határozzuk meg. A program legnagyobb értéke a közvetlen kapcsolat lehetősége, az együttműködés. Erdei óvodai tábort, a tanév végén szervezünk melynek célja elsősorban a „természet-közeli” élmény nyújtása, a környezet megfigyelése, megismerése. Tudatosan, óvodásaink igényeit leginkább kielégítő helyszínre szervezzük.

A táborozás megtanítja a gyermeket:

- környezettudatos magatartásra
- szabálykövetésre, szabályalkotásra (pozitív szabályalkotás)
- szociális értékek megőrzésére (közösségformálás, együttműködés szülőkkel)
- önállóságra (problémamegoldás, döntéshozatal, felelősségvállalás)
- egészséges életvitel, szokások alakítására
- tevékenység, alkotás öröme

Családi nevelés támogatása, szociális kompetenciák erősítése

A szülőkkel való sikeres együttműködés és hatékony együttnevelés tekintetében fontos szerepe van a gyermekvédelmi óvodapedagógusnak, aki rendelkezik azzal a felkészültséggel, amelynek birtokában a szociális és a hozzá kapcsolódó speciális pedagógiai feladatokat felvállalja. A társadalmi háttér folyamatok nevelési intézményekre és a családokra gyakorolt hatásainak ismeretében foglalkozik a gyermekek szocializációs problémáival. Segítséget ad a családoknak, óvodapedagógusoknak. Kapcsolatot épít ki a

szociális, a nevelő-oktató, az egészségügyi, a jogi érdekérvényesítő, valamint a gyermekjóléti és védelmi intézményekkel, amelyeknél képviseli a rászoruló családok érdekeit. Az együttműködés során partneri kapcsolatokat alakít ki más szakemberekkel.

Feladata, hogy tájékoztassa a családokat a segítő fórumokról, azok szakembereinek elérhetőségéről, nyitott szemmel járjon, vegyen észre apró, figyelmeztető jeleket, tapintattal keresse a gyakorlati segítségnyújtás lehetőségét. Szerepe lehet a kapcsolatfelvétel támogatásában, a folyamatos együttműködés segítésében is.

A konkrét esetek elemzésekor a csoport pedagógusai és a gyermekvédelmi felelős együtt döntenek a tennivalókról. Fontos pedagógiai feladatunknak tartjuk, a nemzetiségi különbözőségekből adódó kultúra tolerálását, a beilleszkedést.

Munkánk során tudatosan figyelünk a kommunikációs nehézségek oldására, a beszédfejlesztésre, az eltérő kultúra megismerésére.

Programunk tág teret biztosít a gyermek érdekeit képviselve az együttnevelés sajátos, gazdag, sokszínű formáinak megjelenítéséhez, az óvodapedagógus és a szülő együttműködéséhez.

Programunkban minden szülői részvételi, együttműködési formát szívesen fogadunk, természetesen megtartva az óvodapedagógus szakmai kompetenciáját, felelősségét.

Az óvoda külső kapcsolatai:

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsőde, nevelőotthon), az óvodai élet alatt (pedagógiai szakszolgálat intézményei, közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskola) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

Óvoda – bölcsőde

Az átmenet zökkenőmentessé tétele érdekében olyan tartalmi kapcsolatot építünk ki a bölcsődével, melynek során megismerhetjük, segíthetjük egymás nevelőmunkáját.

Az együttműködés formái:

- Látogatások
- Tapasztalatcserék

Óvoda – iskola

Az eddigieknél szorosabb és hatékonyabb együttműködés szükséges az óvodánk és az iskolánk között. Fontosnak tartjuk az azonos szellemiség érdekében a folyamatos, rendszeres, hagyományteremtő- és megtartó kapcsolatot, együttműködést. A kapcsolat felvétele, az iskola felé nyitás és a hatékony, kölcsönösen gazdagító szakmai együttműködésben a kezdeményező szerep az óvodáé, az óvodapedagógusoké.

Az együttműködés formái

- szakmai kapcsolatok folyamatos ápolása, érdeklődés egymás munkája, problémái, eredményei iránt
- kölcsönös látogatások, tapasztalatgyűjtés: az első osztályosokat meglátogatjuk az iskolában, az első osztályos tanítók, pedig a leendő iskolásokat látogatják meg az óvodában

- együttműködés, szakmai tanácskozások, megbeszélések, előadások az alsó tagozaton tanító nevelőkkel, olyan pedagógiai, pszichológiai, módszertani témákban, amelyek segíthetik az óvoda - iskola átmenet, zökkenő mentesebb megvalósítását
- konzultáció az óvodából az iskolába való átmenet megkönnyítése érdekében
- dokumentumok kölcsönös átadása
- szakmai műhelymunka (óvoda-iskola átmenet támogatása)
- szülői értekezleteken való részvétel: a leendő első osztályos nevelők tájékoztatják az iskolába készülők szüleit, pedagógiai elképzeléseikről az iskolába lépés teendőiről
- a gyermekek látogatása az iskolában: ismerkednek a tanítónővel és az iskolai környezettel
- nagycsoportos gyermekek után követése legalább az első osztályban
- közös rendezvények, játékok, ünnepek szervezése
- első osztályos tanulók látogatása az óvodában „Milyen ügyesek lettünk mennyit tanultunk?”

Fenntartó: Váci Egyházmegye

A kapcsolat hivatalos támogató, segítő

- kölcsönös tájékoztatás, út – és iránymutatás, segítségnyújtás
- kölcsönös információ, - eszmecsere
- rendszeres beszámolók, esetmegbeszélések

Szécsényi Ferences Egyházközség

Folyamatos kapcsolat a rendházfőnökkel, és a mindenkori plébánossal

- a gyermekek hitéletbe való bevezetése a plébános segítségével
- a családok bevezetése az egyházközség életébe
- egyházi ünnepek előkészítésében segítségadás
- Isten házának megismertetése, megszerettetése
- imádságok, szertartások légkörének megismertetése, megszerettetése

Szécsény Város Önkormányzata

Közművelődési intézmények

- Művelődési ház
- Múzeum
- Könyvtár
- Zeneiskola

Szakmai szolgálat, Szakmai szakszolgálat – logopédusok biztosítása

Nevelési Tanácsadó:

- segítségét kérjük szükség esetén a beiskolázás zavartalan lebonyolítása érdekében
- az átlagtól eltérő, sérült gyermekeket a salgótarjáni Tanulási Képességvizsgáló Bizottsághoz irányítjuk

Nógrád megyei Pedagógiai Intézet:

- folyamatosan figyelemmel kísérjük a felkínált szakmai képzéseket, programokat és érdeklődésünknek, illetve a programunkhoz kapcsolható fejlesztési lehetőségek figyelembe véve

Egészségügy intézmények

Védőnő, gyermekorvos, fogorvos: az egészséges életmód, egészségmegőrzés érdekében.

Formái:

- évente a szülők tájékoztatása az egészséges gyermekápolásról, fertőző betegségek megelőzéséről, kezeléséről, gyermekek egészségének megőrzéséről
- évente fogászati szűrés
- védőnők szükség szerinti látogatása, tájékoztatása, tanácsadása

Családsegítő központ

- gyermekvédelmi felelős folyamatos és kölcsönös információ cseréje
- jelzés, intézkedés kérése az óvodás gyermek szociális veszélyeztetettsége esetén

7.5 Az óvodai élet tevékenység formái és az óvodapedagógus feladatai

7.5.1 Játék

Óvodás gyermekeink, számára a játék alapvető létforma. A játék a gyermek számára a legfőbb élményforrás, a személyiség fejlesztésének színtere, a tanulás és fejlesztés leghatékonyabb eszköze, amely a lehető legnagyobb mértékben hat szinte valamennyi pszichés, motoros, szociális személyiségkomponensre. E tevékenység közben jönnek létre gondolkodási tevékenységének első formái, fejlődik emlékezete, fantáziája, gazdagodik érzelmvilága, erősödik akarata, kitartása, alakul szabálytudata. Fejlesztő hatással van a játék a nagy és finommozgásokra, a figyelemre, a megfigyelőkészségre is.

A tudásalapú társadalom és az élethosszig tartó tanulás alapja a kíváncsiság, önértékelés, rugalmasság, kreativitás. Ezek a képességek csak a játékban és a játék által alakulnak ki, fejlődnek óvodáskorban.

Egyre inkább tapasztaljuk, hogy a játék már az óvodáskorú gyermek életében is háttérbe szorul. Beszélni és kifejezni önmagát nem tudja, helyette kicsi korától nézi a televízióban a számára felfoghatatlan, értelmezhetetlen műsorokat. Játsszani tudni kell, e nélkül nem teljesebben ki a felnőtt ember személyisége.

Közvetíti gondolatait, érzelmeit. Megtanul együttműködni, beszélni, alkotni, megismerheti a másik embert, képet alkot a világról, és úgy érzi, alakítja azt. Fantáziája gyarapszik, a játékon keresztül jut ismeretekhez, munkafolyamatokat sajátít el, azaz tanul és ezek által boldog.

Ha gyermekkorban az embert ettől megfosztja a környezete, sosem válik harmonikus felnőtté, s mindazok a képességek, melyeket röviden felsoroltunk, hiányozni fognak az életéből. Nem lesz számára fontos a megismerés, a tanulás öröme, ha nem tapasztalja meg gyermekkorában, hogy mi az.

Újra és sokat kell beszélnünk a játékról, a mai rohanó világot figyelembe véve, elfogadva, és optimálisan beépítve mindazt, ami körülveszi a gyermeket, a családokat. Óvodai nevelőmunkánk során figyelembe kell venni az utóbbi évek változásait.

Azt, hogy mivel játszanak a gyermekek, mi érdekli őket, milyen hatásoknak vannak kitéve az óvodáskorúak, kik és mikor játszanak velük. E területen is alapvető a szülőkkel történő együttműködés.

Az óvodában tanul meg sok kisgyermek játszani. Sajnos vannak gyermekek, akik az óvodában látnak először játékszer; s vannak gyermekek, akiknek sok játékszerük van ugyan, de nem tudják, hogyan lehet azokkal tevékenykedni.

Az óvodapedagógusnak igen jelentős feladata a 3-4 évesen óvodába kerülő, játszani nem tudó gyermek ebbéli direkt és indirekt segítése.

A gyermek a játékkal tapasztal, tanul, jut örömhöz, sikerélményhez.

A munka jellegű tevékenység is játék a gyermek számára, a munkavégzés öröm és szükséglete is a gyermeknek. Kiemelten fontos tehát a való élet munkajellegű tevékenységeinek biztosítása. Az önként vállalt feladatok, munkafolyamatok végzése során éli meg a gyermek a közösségért való tevékenykedés örömét is, ami a normák, kialakulásához vezet.

1. Játék célja:

- a szabad játék elsődlegességének, minél gazdagabb feltételeinek biztosítása, pedagógiai, pszichológiai szakértelemmel való támogatása indirekt módszerekkel az óvodás korú gyermekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében, az együttműködés kiszélesítésével, a szülők szemléletformálásával. A játék legyen kreativitást fejlesztő és erősítő

2. Játékhoz kapcsolódó feladataink:

- játék feltételeinek biztosítása
- óvodapedagógus játékszer, modellértékű módszereinek alkalmazása
- a játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítsa az indirekt irányítást
- a szabad játék elsődlegességének biztosítása, a szülőkkel, pedagógus és nem pedagógus kollégákkal való együttműködésben
- gyermekeink egyéni sajátosságainak figyelembe vételével a játékfajta tartalmának, minőségének gazdagítása
- az erkölcsi érzék, érzelmi nevelés a játékban
- gyermekek beszédkészségének fejlesztése játék közben, játékba integrált tanulásban

3. Játék feltételeinek biztosítása

(légtér, hely, idő, eszközök, tapasztalatszerzés, élmények)

Jól játszani csakis biztonságot adó, derűs, szeretetteljes légkörben lehet. Ahol a kisgyermek érzi: óvják, védik, elfogadják olyannak, amilyen, ahol számíthat a felnőttek támogatására, és ahol önállóan, szabadon tevékenykedhet, megvalósíthatja vágyait, elképzeléseit, módja van megválasztani a játékhoz szükséges társat, eszközt egyaránt.

Az óvodapedagógus, aki személyiségével biztonságot áraszt, hitelesen cselekszik.

Legfontosabbnak érzi a gyermekek feltétel nélküli szeretetét, gondoskodásának feltétel nélküli nyújtását, hogy kellő empátiával forduljon a gyermekek felé, és megfelelő toleranciával el tudja fogadni minden gyermek másságát.

A folyamatos napirendben növekszik a játék szerepe, lehetőséget ad arra, hogy figyelembe vegyük a gyermekek biológiai tulajdonságait, tempójukat, fejlettségüket. Az elemi szabályok bevezetését, ami elősegíti a szabad játék valóra válását.

A különböző jellegű játékokhoz, különféle játékra csábító állandó és ideiglenes, a gyermekek eltérő igényeit kielégítő játszóhelyek kelljenek.

Kialakításukkor figyelembe vesszük a korosztályokat, nemeket, azok összetételét.

Biztosítjuk a belső terek tagolását a különböző jellegű játékok kibontakozása érdekében, a csoportszoba és az óvoda egyéb adottságainak figyelembevételével. A terek változtathatóságát, rugalmas átalakíthatóságát, átjárhatóságát lehetővé tesszük.

Ennek megfelelően állandó illetve variálható kuckókat, játszósarkokat alakítunk ki. A belső játéktér megnövelését szolgálja csoportszobáinkban a galériák kialakítása is. Kitágíthatják a játéktérrel az öltözővel és folyosóval is, ha a játékszituáció megkívánja. Az óvoda udvara is gazdagon kínálhatja a játéklehetőségeket, de bármilyen óvodán kívüli helyszínen is szervezhetnek a gyermekeknek játékokat.

Biztosítjuk a játékból való be és kilépés zavartalanságát, amit csak az önkiszolgáló tevékenység szakít meg, valamint a különböző játékfajtákhoz megfelelő játékokat, játékeszközöket, amelyek biztonságosak, variálhatók, különböző méretűek, akár félkészek, tiszták, esztétikusak legyenek. Megválogatásukban tükröződnie kell az óvodapedagógusi igényességnek.

A készen vett képességfejlesztő játékeszközök biztosítása mellett, fontosnak tartjuk a közösen készített eszközök, sokféleképpen felhasználható anyagok, szerszámok, a különböző családi kultúrák pozitív elemeire emlékeztető tárgyak, valamint egyéni élményekhez kapcsolódó eszközök felhasználását. Megerősítik a gyermeki kreativitást, önkifejezést, alkotókedvet, közös tervezést, együttműködést, interakciós kultúra kibontakozását, annak átélését.

A játék tartalmának gazdagítása érdekében, úgy szervezzük a gyermekek napirendjét, hogy minél több élményhez jussanak a nap folyamán.

Élményszerző sétákon, kirándulásokon olyan tapasztalatokat szerezhetnek, amelyekhez érzelmileg is kötődnek és tovább él gondolkodásukban, mozgatja képzeletüket.

Minél élménygazdagabb az óvodai élet, annál több forrásból táplálkozik a gyermek játéka, annál sokszínűbb játékmegoldásokkal találkozhatunk.

4. Az óvodapedagógus játéksegítő modellértékű módszereinek alkalmazása

Törekszünk a gyermeki személyiség megismerésére. Hagyjuk a gyermekeket cselekedni, de ha szükség van rá modellnyújtó játszótársak leszünk.

A játékelképzelések megbeszélésének inspirálása, a reflektív szemlélet: a gyermekjátékkal kapcsolatos jelzéseinek szinkronizálása, majd a gyermekek játékhoz szükséges döntéseinek előkészítése, a nyílt, a megfogalmazott gyermeki kérések dekódolása segíti a játékelképzelések kibontakozását.

Figyelemmel kísérjük a gyermekek játékát, ötleteket adunk, hogy fantáziát serkentők, kíváncsiságot ébresztők legyenek. Durvaság esetén beavatkozunk. Játék során mindig a gyermekek pozitív megnyilvánulásaira építünk, a mi visszajelzéseink is pozitívak, legyenek. Tesszük mindezt támogató attitűddel, differenciált módszerek alkalmazásával.

5. Az óvodapedagógus tudatos jelenléte –indirekt irányítás

Az óvodapedagógus a játék kibontakoztatása, és nem a játék fejlesztése céljából hat a játékokra. Jelenléte, tudatosan megengedő, elfogadó, biztosságot és bizalmat adó, segítő, támogató legyen, – pedagógiai optimizmus jellemezze. Potenciális partner legyen, akit érdekel, amit a gyermekek játszanak, tesznek, csak szükséges esetekben avatkozik be. Játékbeli szerepe különböző kritériumokat jelent a szabad és a pedagógus által kezdeményezett, irányított játékok esetében.

6. A szabad játék biztosítása a szülőkkel, pedagógus és nem pedagógus kollégákkal való együttműködésben

A szülőkkel tartalmas, folyamatos együttműködést alakítsunk ki. A játék elsődlegességét sok szülő elismeri, de vannak még feladataink annak elfogadtatásáért, hogy az óvodában a játék prioritást élvez. Ha a szülő látja, hogy tartalmas óvodai életet biztosítunk, gyermeke szívesen jár óvodába, fejlődik, remélhetjük, elfogadja a játék személyiségfejlődésben egyedülállóan fontos szerepét. A kapcsolattartásra számtalan lehetőség nyílik. A nyitott óvoda is segíti az együttműködést.

A beilleszkedési időszak a legkedvezőbb a játékkal kapcsolatos szülői szemléletformálás megkezdésére, hiszen a modellnyújtás mellett lehetőség adódik a pedagógiai helyzetek rövid indoklására, a játék fontosságát tudatosító érvek közvetítésére is annak érdekében, hogy elfogadottá váljon a játék prioritására építő óvoda iránt.

A gyermekek megismeréséhez a játék megfelelő lehetőségeket nyújt, fejlődésének megfigyelése is a játékban a legcélszerűbb, megfelelő szempontrendszer alapján.

7. Játékok fajtái

Gyakorlójáték

Lehetőséget adunk, hogy önállóan próbálkozhassanak a játékeszközök rendezgetésével, legyen módjuk megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, így a véletlen cselekvéshez örömezés is társul.

Ez ad alapot a cselekvés többszöri megisméltetéséhez, újabb ötletek kitalálásához. Ismétlések során fejlődnek érzékszerveik, mozgásuk összerendezettebbé válik, fejlesztve a szem-kéz koordinációt.

Szavak ismételtetése, szöveg ritmusa fejleszti a gyermekek beszédképességét.

Nem igényel semmiféle irányítást, csupán állandó, szeretetteljes figyelmet. Szükségesnek tartjuk, hogy a gyermekek játéka továbbfejlődjön, fokozatosan megjelenjen a szerepjáték.

Szimbolikus játék

A gyermekek játéka a valós élet egyszerűbb mozzanatait tükrözi (etetés, fürdetés, autóvezetés stb.) Eszköze lehet baba, plüssállat, saját maga, vagy társ (aki nem aktív résztvevő még). Óvodapedagógusok irányítása fontos szerepet játszik abban, hogyan segítünk a gyermekek tapasztalatait, élményeit feldolgozni a személyiségfejlődésük érdekében.

Szerepjáték

Lényegi sajátossága az utánzás, legfontosabb számukra, hogy mi felnőttek megfelelő mintát adjunk ehhez és biztosítsuk azokat a lehetőségeket, amelyekben kijátszhatják pozitív akár negatív élményeiket is. A szerepjátékban a gyermekek élethelyzeteket alkotnak újra. Számos eszközt kell, hogy biztosítsunk ehhez, de kialakítjuk azt az igényt, hogy alkalmasszerűen a gyermekek maguk készítsenek eszközöket a játékukhoz.

Bábjáték és dramatizálás

Olyan anyagokat biztosítunk ehhez a tevékenységhez, amelyekből egyszerűen, könnyedén barkácsolhatnak kiegészítő kellékeket és a dramatizáláshoz szükséges eszközöket.

Az óvodapedagógus segít az elképzelés megvalósításában, ha van ösztönzés. A gyermekek hamarosan képesek lesznek önállóan alkotni. Játékeszközök elkészítése, alkotása után, lehetőséget adunk az esztétikai élményt nyújtó irodalmi alkotások eljátszására. A gyermekek

saját elgondolásuk alapján játsszák el az önként választott szerepet. A pedagógus a háttérből segít, ha szükséges.

Szeressék a bábokat, szívesen mozgassák és játszanak vele. A bábozáshoz szükséges eszközök mindig kéznél legyenek. Az óvodapedagógus jó hangulatú, örömteli bábjátéka utánzásra készíti a gyermekeket.

Konstrukciós játék

A játék kialakításához anyagok változatosságát, ötletadó segítséget biztosítunk.

Szabályjáték

A játék örömét a szabály betartása adja, spontaneitása a szabály önkéntes vállalásában érvényesül. Kialakul a szabálytudat, a szabálytartás képessége.

Feladatunknak tartunk olyan szabályjátékok megismertetését, amelyek az adott csoport fejlettségi szintjének megfelelőek, melynek szabályai könnyen érthetőek és teljesíthetőek.

Az ilyen játékok igénylik a felnőtt irányítását, de mindenképpen a jelenlétét.

8. Az erkölcsi érzék, érzelmi nevelés a játékban

Játék közben az érzelmek szabadon csaponganak, hullámzanak, engedjük, ösztönözzük, hogy a gyermekek kimutathassák érzéseiket. Vegyük észre, értékeljük, ami jó, rosszallásunkat egyértelműen fejezzük ki. Ne a tiltás, hanem a megelőzés legyen a cél. A gyermekek átveszik erkölcsi ítéleteinket, azokkal azonosulnak. A speciális szükségletű kisgyermekek a lelki élet minden területén és minden megnyilvánulásában más, ám alapvető szükségletében, személyisége kibontakoztatásának igényében ugyanolyan. Őket elfogadó szeretettel, példamutató figyelemmel segítjük.

9. Az anyanyelvi nevelés feladatai a szabad játéktevékenység területén

„ minden nemzetnek fő kincse a nyelve...”

(Gárdonyi Géza)

Az egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés csomópontjai a szabad játékban:

- a csoport elfogadott „etikai kódexének” nyelvi megfogalmazása, különös tekintettel a konfliktuskezelés, az aszertív (tud nemet mondani, saját érdekeit képviselni, mások agresszióját kezelni) kommunikációs stílus nyelvi formáinak gazdagítása
- a gyermeki kommunikáció fejlettsége, a társas kapcsolatok megfigyelése a játékban
- a HH és a HHH gyermekekre fordított kettős figyelem a beilleszkedés támogatása, minél több spontán párbeszédhelyzet és célzott, tervszerű anyanyelvi fejlesztés
- a játék közösen elfogadott normáinak indirekt képviselésével a beszédkezdés, közlés vágy motiválása
- érdeklődés, figyelem a gyermeki közlések iránt, a gyermeki üzenetek dekódolása, metakommunikációs jelzések küldése, nyelvi kifejezésminták nyújtása
- hiteles kommunikáció, érvek a szülőknek a szabadjáték fontosságáról

A sokszínű tevékenységrendszer gazdagítja a gyermek, nyelvi kifejezőeszközeit, fejleszti értelmét, gondolatvilágát. A játékban kialakult társas kapcsolatok elősegítik a gyermeki beszédet. Elsődleges feladatunk, hogy lehetőséget teremtsünk az ilyen kapcsolatok kialakítására. Játékukba bekapcsolódva mintát adunk a nyelvi formák alkalmazására.

A szerepjátékok, bábjátékok lehetőséget adnak arra, hogy hallgatag gyermekeket is megszólaltassunk, remek kifejezője az érzelmeknek (hangszín, hangsúly, hangerő váltakozása, árnyalatai). Közvetlen beszédfejlesztő lehetőséget kínálunk a különböző nyelvi

játékokon keresztül, amelyek játékos mozgásra, artikulációra, szókincsbővítésre, kifejező - készség fejlesztésre, cselekvésre ösztönzik gyermekeinket.

7.5.2 Játékba integrált tanulás

„Kisgyermekkorban a világ még egy és oszthatatlan, műfajok nélküli szépség. Egybefolyik a játék, tanulás, művészet és munka, álom és valóság.”

(Zsámboki Károlyné)

A valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg és cselekvésen keresztül sajátít el. Ennek érdekében fontos, hogy minél több tapasztalathoz jusson, élményeket élhessen át, és természetes kíváncsiságát kielégíthesse.

Ezért a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás az óvodai tanulás útja. Cél az aktivitás, kíváncsiság felkeltése és ébrentartása, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés fenntartása.

Az óvodai tanulás „módszertana” akkor korszerű, ha eléri célját: tanulásban (is) kompetens gyermeket nevel, amely képessé teszi őt az élethosszig tartó tanulásra.

- épít a gyermeki kíváncsiságra
- „felhasználja” az aktivitását
- értékeli, veszi a kreatív megoldásokat
- a játékba integrált, cselekvéses gondolkodási formák lehetőségeit teremti meg
- egyénhez mérten értékeli
- örömteliséget biztosít
- felhasználja a meglévő ismereteket
- egyformán tartja jelentősnek a különböző képességeket, készségeket és a meglévő tudást
- folyamatosan és fokozatosan várja el az együttműködést, a feladattartást, az irányíthatóságot

Ez így, együtt biztosítja egyaránt az óvoda-iskola átmenet megkönnyítését, a differenciálást (inklúziót), magát az érzelmi légkört (ami az óvodás gyermek alapigénye), a játék elsődlegességét (ami alaptevékenység ebben az életkorban), valamint az együttműködő, felelősséget vállaló óvodai normákat (szokásokat), erkölcsiséget.

1. Célunk

A tanulás elsődleges célja a gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése, az alap – kultúrtechnikák elsajátításához szükséges készségek, képességek fejlesztése. A tanulási folyamatban érzelmek közvetítése a gyermek felé, a gyermeki érzelmek bátor kinyilvánítására motiválás az interaktív közös együttlétben, szövegértés-, szövegalkotás megalapozása.

2. Feladataink

- a gyermeki személyiség fejlesztése az életkori és fejlődési sajátosságok figyelembe vételével, interaktív tanulási-tanítási módszerek dominanciájával
- sokszínű, változatos, cselekedtető, játékos elemeket tartalmazó tevékenységek felkínálása
- az egyéni tanulási utak támogatása a gyermeki szükséglethez és egyéni képességhez igazítva

- a tanulást támogató környezet megteremtése, melynek során építünk a gyermek előzetes tapasztalataira, ismereteire
- felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitás erősítése
- a tanulás lehetséges formáit bővítjük cselekvéses tanulással, a felfedezéssel, és szűkítjük a feladat megoldással és az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozással
- a gyermek önálló döntésén alapuló tevékenységrendszerben az óvodapedagógus megfelelő mennyiségű, minőségű segítségadásának biztosítása
- a kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése
- részképesség-lemaradás, ill. más potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek
- személyre szabott, pozitív értékeléssel a tanulás segítése

7.5.3 Verselés, mesélés

1. Célunk

A gyermekek érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása elsősorban a népmesék segítségével. A mesék mágiakussága, a csodás meseélmények, a versek zeneisége, rímeinek csengése, valamint a mesék, feldolgozása adjon a gyermekeknek igazi irodalmi művészeti élményt. A mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosítsa a kisgyermek lelki nyugalma, lelki békéjét.

2. Feladataink

- az irodalmi anyagok igényes összeállítása, a klasszikus és kortárs irodalmi művek alkalmazása mellett, a csoportösszetétel figyelembe vételével, a mese, vers anyag megválasztásával a multi és interkulturális nevelés megvalósítása
- óvodás korban kedvelt hagyományos formák biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok)
- a mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés
- a gyermeki önkifejezés fejlődésének segítése, a saját vers és mesealkotás megalapozása, változatos módszerek alkalmazásával
- a gyermeki vers és mesealkotás, ábrázolással való kombinálása fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében
- a gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versekkel, mesékkel, dramatikus játékokkal

3. Anyanyelvi nevelés feladatai a verselés, mesélés tevékenységben

- megfelelő anyagválasztás, kifejező előadásmód, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználása a gyermeki beszéd-kommunikáció fejlődése, fejlesztése érdekében
- az irodalmi élmény együttesből fakadó beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása (meseprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok)
- a tevékenységformában az anyanyelv gazdagságának ismertetése, a beszédészlelés/megértés/reprodukció fejlesztése (helyes légzés, tiszta kiejtés,

artikuláció, beszédtempó, ritmus, hangsúly, helyes nyelvtani struktúra, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése)

4. Irodalmi anyagok igényes összeállítása

Művészi értékű irodalmi alkotásokkal biztosítjuk az esztétikai élmény mélységét. Az igényes válogatás párosuljon igényes tolmácsolással. Válogatáskor pedagógiai, pszichológiai, módszertani szempontokat is érvényesítünk. A kisebbek versanyagát népi mondókákból, ritmikus, zenei hatású versekből állítjuk össze. Olyan meséket választunk, amelyeknek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

Később bonyolultabb szerkezetű állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus-realisztikus mesék alkotják a gyermekek meséit.

A magyar klasszikusok mellett helyt adunk külföldi klasszikusok, és a mai magyar írók meséinek, verseinek is. A mondókák, kiolvasók anyaga csúfolókkal, halandzsázó kiszámolókkal bővül. Megismertetünk a gyermekekkel vidám, humoros verseket, ezek anyagát a népköltészet tárából, klasszikusok és mai magyar költők alkotásaiból válogatjuk össze.

A nagyobbak meséi az eddigieken túl kiegészül a klasszikus tündérmesékkal, tréfás és hazugságmesékkal, műmesékkal. Válogatunk meseregényeket, amelyeket folytatásokban olvasunk fel. A nagyobbak versanyaga gazdagodik különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Megismertetjük a gyermekeket gyakran használt népi bölcsességekkel, közmondásokkal. Bátrabban mutatunk be lírai hangvételű verseket. A kiválasztott versek, mesék erősítik kötődésüket egymáshoz, környezetükhöz, a természethez.

A vers- és mesemondás körülményei, szükséges feltételei nem azonosak.

A versmondás lehetősége szabadabb, spontán helyzetekhez igazítható, a helyzetek kihasználását, az improvizáció lehetőségét az óvodapedagógus érzékenysége, repertoárjának tágassága biztosítja. A rögtönzés itt sem felkészületlenséget jelent, hanem az adott szituációhoz és a gyermeki igényekhez való rugalmas alkalmazkodást. A versmondás megközelíthető a mozgás, a ritmus, a verszene és a hangulat, a költői kép felől.

A második a mesemondás-mesehallgatás már igényel bizonyos befogadói érettséget, gyakorlottságot, vagyis a vershez, a hétköznapiól eltérő formájú, szemléletű nyelvhasználathoz hozzászoktatott gyermekekkel kezdeményezhető sikeresen.

A versmondás körülményei nem igényelnek komoly szervezeti előkészületeket, a spontán adódó helyzetek kihasználása és a tervezett tevékenység egyaránt megfelelőek lehetnek.

A mesemondás sikerességéhez a bensőséges atmoszféra a meseillúzió előfeltételeként járul hozzá. A tevékenység belső aktivitást, koncentrációt igényel a gyermektől, ehhez a feltételeket a mesemondáshoz kapcsolódó szertartásoknak kell megteremteniük.

A tevékenységhez kötődő rítusok beavatják a gyermeket az óvodai történésekbe, a kiszámíthatóságot, az élményközösséget sugallják, biztonságos közeget teremtenek, eligazítják a gyermekeket a változatos események között.

Nem elhanyagolható a benne rejlő motiváció lehetősége sem, hiszen a jól kialakított rítus szinte pavlovi reflexként működik, egyszerre mozgatja meg a gyermek affektív és kognitív szféráját. A mesemondás rítusa a befelé fordulást segíti, és a befogadás zavartalanságát teremti meg.

A hatékony motivációhoz és a megfelelő ráhangoláshoz a szertartásban egyszerre kell jelen lennie az ismerős motívum biztonságának, és az aktuális tartalomból adódó, figyelemfelkeltő újdonságnak. A mesehallgatás mindig az összetartozást is erősítő, közösségi élmény, mely csak akkor működtethető mindenki számára kielégítően, ha a viselkedés szabályai következetesen kialakítottak. A mesehallgatás lehetőség, de a más tevékenységet választók

nem zavarhatják meg a mesemondás, mesehallgatás élményét. Úgy kell előkészíteni a mesélést, hogy ez minden gyermek számára egyértelmű legyen, így nem kell kilépnie az óvodapedagógusnak a mesemondó szerepéből, s átváltoznia fegyelmező őrmesterré, mely nem csak az élményt fokozza le, hanem a gyermekekkel felépített viszonyt is rombolja a szerepek ambivalenciája miatt.

A mese befejeztével „visszavezetjük a gyermeket a valóságba”, a szertartás közös visszabontásával (fény erősítése, mesegyertya elfújása...) hagyjunk időt a „visszatérésre”.

Nem kell az erőltetett komplexitás érdekében azonnal a mesével összefüggő, új tevékenységre buzdítani, hanem inkább időt kell hagyni az élmények leülepedésére. Az a természetes, ha a közös mesehallgatás után szétszélednek a gyermekek, egy öt-tízperces szabad „lézengés” után kezdeményezzünk új tevékenységet.

A versmondás, mesemondás célja nem az elsajátítás, hanem a korábbi fejezetekben megfogalmazottakhoz hűen az érzelmi, morális, szociális kompetenciák alakítása, melynek természetes velejárója a tárgyi ismeretek bővülése is. A gyermekek csak érzelmileg biztonságos közegben képesek a saját fejlődési, érési útjukat bejárni, ezt sürgetni idomítással nem lehet. A szülők gyakran úgy mérik az óvodapedagógus „teljesítményét”, hogy hány verset, mesét tud a gyermek.

Ne engedjük ennek az elvárásnak, avassuk be a szülőket – egy tematikus szülői megbeszélés erre lehetőséget adhat – mit, miért csinálunk, mi felel meg az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságainak. Mutassuk be, milyen meséket-verseket választottunk arra az évre, az összeállított mese-versgyűjteménnyel meg is ajándékozhatjuk őket. Ezek a gyűjtemények úgy is kialakíthatók, hogy a gyermekek saját illusztrációi is belekerülhessenek. A szülői szorongás is csak a beavatással osztható el, mert így válhat óvoda és család kölcsönösen a gyermeket segítő partnerekké.

5. Óvodás korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása

Kisgyermekes versélményei a mondókákhoz, az ölbeli játékokhoz, cirógatókhoz, altatókhoz kapcsolódnak. Az óvodapedagógus és a gyermekek közti testi kontaktus oldja a gátlásokat, félelmeket, meghitt, bensőséges kapcsolatot teremt. Ezeket a rövid kis versikéket sokszor és örömmel mondják a gyermekek, hisz tartalmuk érzelmileg közel áll a kicsikhez. Szeretik az állathívogatókat, ritmikus kiolvasókat. Az egyszerű állatmeséken keresztül szoktatjuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására.

Többszöri meghallgatás után lesznek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. A bátrabbak, nagyobbak segítségével fokozatosan bevonjuk a kisebbeket is a mese megjelenítésébe.

Rövid improvizált párbeszéd bemutatásával ismertetjük meg a gyermekekkel a bábokat. A vers, mese, dramatikus játékhoz csak kellékeket használunk, ez elősegíti a képzeleti képek előhívását, a mesékhez való erős kötődést. Gyakran bábozunk, dramatizálunk a nagyobbakkal a kisebbeknek. Ezek az alkalmak gazdagítják a mindennapokat és az ünnepeinket. A gyermekben, későbbiekben már kialakul a mese-vers iránti érdeklődés, igény. Fokozatosan megjelenik játékukban a mesélés, bábozás, az ismert mondókák, kiolvasók rigmusos ismételtetése. Az új versek kapcsolódnak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához.

Közösen jelenítik meg a meséket, bábjátékot rögtönöznek. Az óvodapedagógus megkezdett meséjét, bábjátékát próbálják a gyermekek befejezni.

Minden alkalmat megragadunk a kiolvasók, rigmusok ismételtetésére. Játsszunk rímes találós kérdésekkel. A korábban megismert verseket gyakran felidézzük. Önállóan mondják a gyermekek a verset, ügyelünk a tiszta kiejtésre és az értelemszerű hangsúlyozásra. A közös

szavaltatást elkerüljük. Az egyszerű meséket önállóan tudják dramatizálni, bábozni. A délutáni pihenés alatt olvasunk folytatásos meseregényt. Saját szimbólumrendszert alakítunk ki. A mese cselekményét mozgással és mimetikus játékkal is fejezzék ki a gyermekek. (mesealakok, szituációk megjelenítése, dramatizálással, bábozással, ismert mese befejezése). Mozgásos átváltozás, utánzás, felnőtt által megkezdett mese befejezése, mese kiegészítés, átalakítás, fantázia játékok, gyermek meséje egy-egy ismert mesehősről, mese szerkesztése megadott címről, ismert mese feldolgozása kérdések alapján. Képolvasás, közös vagy egyéni beszélgetés, mesemondás különböző eszközökhöz kapcsolódva ismert mese követésével, mesebefejezés rajzzal, tematikus ábrázolás ismert meséről, saját mesekönyv, meseillusztráció készítése kedvenc meséhez.

Lehetőséget nyújtunk arra, hogy a gyermekek találják ki egy-egy mese befejezését, illetve új meséket találjanak ki. A tevékenységet a mese hangulatához, stílusához illő énekkel, ill. zenével fejezzük be.

6. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versekkel, mesékkel, dramatikus játékokkal

Az irodalmi nevelés fontos szerepet játszik a kisgyermek életében, mert gyermekalkotásokhoz és irodalmi alkotásokhoz egyaránt eljuttatja őt. Például a gyermekmondókát évszázadokon át a gyermekek alkották, ha pedig a szüleiktől, nagyszüleiktől hallották, akkor is a maguk érzéskészlete és nyelve szerint forgatták, rakosgatták, csiszolgatták, felhalmozták, szájról szájra tovább adták. A mondókákban a játék a szavak mögött rejtőzik.

A játék és a ritmusélmény örömet szerez a gyermekek számára, ezért is szeretik ismételni. Az ismétlésük során újból átélhetik az örömet, az élményt, és mint tudjuk, biztonságot is ad számukra. A mese és a vers az anyanyelven keresztül jut el a kisgyermekhez. Fejleszti, gazdagítja, élményhez juttatja. Tehát a mese és a vers egy közvetítő közeg, ezért sem egyenlő az irodalmi nevelés és az anyanyelvi nevelés. Ez a közeg segíti a kisgyermeket eligazodni a közvetlen és közvetett környezetében, a világban. Abban a világban, amelyet képzelete segítségével épített fel, és amelyben szeret élni.

Ez a világ tapasztalatai kapcsán egyre inkább bővül, kitágul és tárgyiasul. Mindennek a kiszélesedésnek az alapjait a mese és a vers hűen szolgálják.

A vers elsősorban játékoságával hat a kisgyermekre. A benne lévő játéköröm élményhez juttatja, és szabadság iránti vágyának teret enged. A szólások, a közmondások a bölcsesség a tapasztalat hordozói, a múlt üzenetei a mai gyermekek számára.

Tartalmuk tömörsége, ízessége új szintet visz az irodalmi nevelésbe. Megismerésük nélkül szegényebb lenne a gyermekek világa.

Körültekintő, átgondolt válogatást igényel az óvodapedagógustól, hogy mely szólások, közmondások kerüljenek a gyermekek elé. Szem előtt kell tartania a gyermekek életkori sajátosságait, a gyermekek érdeklődését, ismeret- és tudásanyagát, képességeinek meglétét.

És végül, de nem utolsósorban, a találós kérdések. Ezek a találósok nemcsak a fejtörés örömeért kedvesek – bár ez sem feledhető –, hanem a játék, a szórakozás öröme is nyújtják a gyermekek számára. Valóságos versenyt rendeznek, hogy ki tud többet, és ki hányra tudja a választ, az egy jó megoldást. Mindeközben nagyokat derülnek. Kedveltek a gyermekek körében az emberre vonatkozó kérdések is.

Elindítják a gondolataikat, hogy ők maguk is kitaláljanak olyan furfangos kérdéseket, amelyekre kezdetben csak ők tudják a választ. Így válik az irodalmi nevelés a világ megismerésén túl, a világ befogadásának eszközévé is.

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a gyermekekhez közel álló irodalmi anyag s az ehhez kapcsolódó tevékenység. A gyermekek elsajátíthatják a helyes ejtést, a tiszta beszédhallást, a nyelvtanilag helyes beszédet. A mondókák segítségével kialakul a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, a megfelelő artikuláció, beszédhangkapcsolatok. Szókincsük gyarapodik, új fogalmakkal bővül. A bábjátékkal és a dramatikus játékokkal lehetőséget nyújtunk a megnyilatkozásra, önkifejezésre, fejlődik kreativitásuk.

Óvodapedagógus feladatai

- a nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetése
- a felhasznált irodalmi anyag igényes összeállítása
- változatos irodalmi élmények közvetítése: végezzen folyamatos gyűjtőmunkát
- beszéde legyen érthető, világos, követésre méltó
- a mindennapi verseléskor, meséléskor ügyeljen a gyermekekkel való szoros érzelmi kapcsolat, meghitt légkör megteremtésére
- segítse elő a belső képteremtést az életkornak megfelelő mese, vers igényes választásával
- mintaadással tudatosítsuk, hogy érezzék a szülők a mindennapi verselés, mesélés fontosságát
- nemzeti, keresztényi tudat erősítése
- bibliai történetek hallgatása
- ünnepek értékének növelése
- a könyv szeretetére, megbecsülésére olvasására nevelés
- saját vers- és mesealkotásra, annak mozgással, ábrázolással történő kifejezésére ösztönzés

Dajka feladatai

- ügyeljen beszédének stílusára: legyen követésre méltó, minta értékű

7.5.4 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

„Az óvodával, annak zenéjével foglalkozni nem mellékes kis pedagógiai kérdés, hanem országépítés.”

(Kodály Zoltán)

Programunk Kodály Zoltán és Forrai Katalin által teremtett hagyományokra építi a zenei nevelést.

A gyermekek az anyanyelvhez hasonlóan élik meg a zenét, mint a hangulatok, érzelmek, a jó közérzet fontos kifejezőjét. Az óvoda elsősorban a közös, együttes dalos játékok színtere. Olyan játékoké, ahol a mozgás, a ritmus, a dallam globális élményt nyújt.

Az óvodáskorban a zene megszerettetése, a zenével való ismerkedés, a mozgás és éneklés élményének nyújtása a legfontosabb cél.

1. Célunk

A zenei érdeklődés felkeltése, a zenei ízlésformálás, zenei hagyományaink átörökítése, esztétikai fogékonyság alakítása az ének zene, énekes játékok, a zenehallgatás nyújtotta élmények hatására. A zene legyen örömforrás, a közös éneklés, a közös játék öröme segítse

a gyermekek beilleszkedését, szocializációját, zenei képességeik, kreativitásuk fejlesztését. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

2. Feladataink

- a felhasznált zenei anyagok, kortárs művészeti alkotások igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása
- óvodás korban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása
- az egyéni és differenciált képességfejlesztés
- a hagyományos zenehallgatás mellett, a zenehallgatás új módszereinek, Zenevarázs, részleges alkalmazása
- a zenehallgatási anyagba a különböző népek gyermekdalainak bemutatása
- a tevékenységek szervezeti formáinak biztosítása
- a gyermekek nyelvi-kommunikációs képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal, és zenei készségfejlesztő játékokkal

3. Anyanyelvi nevelés feladatai az ének, zene, énekes játék, gyermektánc tevékenységben

- az attitűdök, gondolkodásbeli és kommunikációs tulajdonságok kiteljesítése zenei élményekkel
- beszéd és zenei hallás fejlesztése
- különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszéd, dramatizálás gyakorlása
- a beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztése, a hangzók helyes formálásának gyakorlása, beszédtechnika fejlesztése, fogalomalkotás, szókincs bővítés
- beszédhibák javítása, az egyéni megszólalás bátorítása természetes játék helyzetekben (felelgetős énekes játékok)

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekeket mondókákkal, énekes játékokkal, komponált gyermekdalokkal ismertetjük meg, arc-, kéz-, ujj-, lovagoltató játékok kapnak helyet, mert ezek a szeretet-kapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy-egy láncszeme, segítik a gyermeket a beilleszkedés időszakában és a szocializációban.

A gyermekek zenei ismereteit mondókákkal és énekes játékokkal bővítjük, de fontos szerepet kap az ölbéli játék is. Az énekes játékok alkalmasak a gyermek mozgásának fejlesztésére. Megismertetjük őket a csigavonal, a hullámvonal és a szerepcserére épülő játékokkal. Az alkalmi dalokat úgy választjuk meg, hogy azokhoz utánzó mozdulatokat, játékokat lehessen kitalálni a gyermekekkel közösen. (kreativitás fejlesztése).

A gyermekek ismereteit kiolvasókkal bővítjük, melyeket különböző játék helyzetekben is tudnak alkalmazni. A zenehallgatáshoz olyan műveket választunk, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését az értékes zene iránt; felhasználjuk más népek dalait, magyar komponált műzenét, altatódalokat és klasszikus műzenét is. Figyelembe vesszük a választásnál a gyermekek nemzeti, etnikai hovatartozását, de leghangsúlyosabban érzelmi hatású dalokat és népdalokat énekelünk.

A zenei képességfejlesztés hagyományos formái és módszerei mellett alkalmazzuk a Zenevarázst, melyben lehetőségünk nyílik olyan nonverbális közlési mód integrációjára, ahol a szóbeli kifejezés mellett a gyermekek érzelmi megnyilvánulásai is teret kapnak. A modell lényege a zenehallgatás és a mozgás integrációján alapszik.

A zenés tevékenység egyikén sem a zenét tanítjuk meg a gyermeknek, hanem azt, hogyan lehet a zene közegében lenni, mozogni, zenélni, rajzolni, festeni.

A zene hatására létrejövő szabad asszociációk, az improvizáció nagy jelentőségű a tevékenységben, melyeket rítusokkal, szimbólumokkal segítünk.

A zene eszköz ahhoz, hogy a gyermek fölfedezhesse önmaga és a világ kapcsolatát, rejtélyeit és azok szavak nélküli kifejezését. A zenei élmények nyújtásába, a településünk zenei hagyományainak ápolásába bekapcsolódnak a zenéhez értő, zenét művelő szülők, nagyszülők és az óvoda gyermekeink nagyobb testvérei az óvodában szervezett bemutatkozásokkal.

4. A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelést kötött és kötetlen formában szervezzük. A zenei képességfejlesztést kötetlen jelleggel, mikro csoportos formában tartjuk, ahol a gyermek egyéni képességeit figyelembe véve tudunk differenciált, fejlesztő munkát végezni. Az énekes játékokat kötött jelleggel főleg az udvaron vagy délelőtti levegőzés előtt tartjuk, így is biztosítani szeretnénk a játék folyamatosságát. A hagyományos zenehallgatást a különböző tevékenységekhez kapcsoljuk, lehetőség szerint bármikor a nap folyamán. Óvodánkban az ének-zene tevékenységnek állandó helyet biztosítunk.

Meghitt, kis „zenesarkot” alakítunk ki, ahol a gyermekek bármikor kézbe vehetik a hangszereket, nézegethetik a mondókás, dalos könyveket, használhatják a hangszereket, egyéb eszközöket. Itt található a közösen készített „emlékeztetők”, amelyek segítik a tanult dalok, dalos játékok, mondókák felidézését. Elsősorban a mikro csoportos képességfejlesztés színtere, hisz a dalos játékok nagyobb teret igényelnek.

A zenevarázs tevékenysége is helyigényesebb, ott az állandóságot a rítusok és szimbólumok biztosítják.

Lehetőségeinkhez mérten megszervezzük, hogy ellátogassunk a zeneiskolába. Egy-egy hangszeres bemutatót, zeneművet hallgassunk meg tanárok, tanulók, szülők, gyermekek előadásában, témáját tekintve őselemekhez kapcsolódóan.

5. A gyermekek nyelvi-kommunikációs képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését.

A különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszéd, dramatizálás gyakorlása lehetővé teszi az attitűdök, gondolkodásbeli és kommunikációs tulajdonságok kiteljesítését zenei élményekkel. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása érezteti a nyelv kifejező erejét, szépségét. Az éneklési készség fejlesztését szolgáló, hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék alkalmas a szókinccs bővítésére, a fogalomalkotásra.

Óvodapedagógus feladatai

- a zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése
- tudatos, tervszerű, folyamatos fejlesztőmunka
- igényes zenei anyag válogatása, néphagyományőrzés
- zenei műveltségének fejlesztése
- a gyermekekkel való szoros érzelmi kapcsolat, a meghitt légkör megteremtése
- ismertesse meg a gyermekeket:

- a nemzeti és nemzetiségi értékeket hordozó hagyományos és kortárs művészeti alkotásokkal
- egyházi zene, vallásos tartalmú dalokkal
- esztétikai nevelés megjelenítése a zenei élményen és a mozgásokon keresztül

Dajka feladata

- a csoportszoba szükség szerinti átrendezése, szellőztetése
- a zenei tevékenységben résztvevő gyermekek, pedagógus munkájának segítése
- a más tevékenységet végző gyermekek segítése

7.5.5 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Programunk az ábrázoló - kézműves tevékenységet az önkifejezés, a teljes személyiségfejlesztés fontos eszközének tartja.

A művészeti tevékenységek, így az ábrázolás is elsősorban a teljes szabadság élményét nyújtja a gyermeknek.

Miközben szabadjára engedi érzelmeit, utat enged vágyainak, elképzeléseinek, jelzéseket ad önmagáról, kommunikál a környezetével, szocializálódik az együttes tevékenységekben, ismeretekkel gyarapszik, technikákat tanul, más művészetekre asszociál (irodalom, zene, mozgás).

1. Célunk

A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése, igény kialakítása az alkotásra, önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására. A gyermekek tér, forma és szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

2. Feladataink

- a belső képek gazdagítása a mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel, a gyermeki ábrázolás ösztönzése alkotó légkör teremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával
- a gyermeki élmény és fantázia világ gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó, alakító önkifejezés fejlődésének segítése
- az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása
- a gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése
- óvodás korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése
- az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatára szoktatás
- az egyes technikákhoz kapcsolódó munkafogások, megoldások, az eszközök bemutatása, használatuk megnevezése, a gyakorlásukra való ösztönzés

A művészeti tevékenységekhez szorosan hozzátartoznak azonban azok a speciális tartalmak is, amelyekkel a felnőtt ismerteti meg a gyermeket:

- színvilág
- formavilág
- a téri ábrázolás világa
- az anyagok természete

- a technikák, amelyekkel kifejezhetjük elképzeléseinket, gondolatainkat, érzelmeinket

A gyermekek a műhelymunka lehetőségét az egész nap folyamán megkapják. Az ábrázoló tevékenységben a szabad alkotás, s annak öröme a fontos, nem a mű, nem az eredmény.

A tevékenységben a folyamatra, az anyaggal való játék öröme, az ötletességre, az önállóságra, az eredetiségre helyezük a hangsúlyt, és nem a végtermék minősítésére. Az eredmények értékelése csak a megerősítés, ösztönzés szándékával történik. A gyermekek munkáinak megbecsülését szolgálják a kiállítások és felhasználásuk a környezet szépítésében.

3. Anyanyelvi nevelés feladatai rajz, mintázás, kézimunka tevékenységben

A beszéd mellett az ábrázolás egy újfajta önkifejezési móddá, közlő nyelvvé válik. A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése, mint megszólítás, szándéknyilvánítás, kérdés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókinccs bővítése. A véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatásához kapcsolódó élmények megbeszélése lehetőséget adnak az anyanyelvi nevelési terület differenciált fejlesztéséhez.

A vizuális nevelés a vizuális kultúra alapjaival ismerteti meg a gyermekeket.

A gyermeki ábrázolás a világ megismerésének sajátos formája. Összetett forma, hiszen magában foglalja a rajzolást, a festést, a mintázást, az építést, a konstruálást, a képalakítást, a kézimunkát, a műalkotásokkal való ismerkedést és a környezet alakítását is.

A gyermek a külvilághoz fűződő kapcsolatát érzelmi síkon éli át, és cselekvésein keresztül – a játékában, a játékot kísérő beszédében – tükrözi.

„Az óvodás korú gyermek rajzi tevékenységét ősi spontaneitások irányítják, ezek közül is kiemelkedik a valóság birtokbavételének ösztöne.... Az emberiség kultúrtörténete a felhasznált anyagok vizsgálatával nyomon követhető.” A gyermekek miközben alkotnak, használják azokat a technikai megnevezéseket, fogásokat, eszközöket, amelyek a kezük közelébe kerülnek.

Alkalmuk, lehetőségük nyílik ez által is a világ befogadásának elérhetősegeire, mégpedig a játékokon keresztül. Azokon a játékokon keresztül, amelyek adják magukat a rajzolás, a festés, a mintázás, a barkácsolás során. Például az évszak-varázslatok, a mobil plasztikák, a gipsz kiöntések, a gipsz-reliefek, a kavicsfestések, domborművek, kavics szobrok, a textil plasztikák készítésekor, a szappanbuborék fújása közben. Egyszóval a vizuális játékok széles tárházának átélése közben.

A gyermekhangszerek készítése szinte észrevétlenül átvezeti a kisgyermeket a hagyományok és a zene világába.

4. A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Az alkotó tevékenységekhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásánál törekszünk a praktikum, a célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására. Az alkotó-alakító tevékenységhez olyan megfelelő helyet biztosítunk, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre. A műhelymunkához biztosított a nagyméretű asztal, ahol hat gyermek, a sok-sok eszközzel kényelmesen dolgozhat.

Fontos, hogy közel legyenek az alkotóeszközök tároló helye az eszközök alkalmasak legyenek az alkotáshoz, és gazdag tevékenykedtetési lehetőséget kínáljanak.

Fontos, hogy olyanná formáljuk a teret, hogy csalogatóvá váljon a gyermekek számára, és kedvet kapjanak az alkotáshoz. A gyermekeket mindennap várja ez a tér, tudják, hogy alkotásaikat bármikor befejezhetik, változtathatják, alakíthatják kedvük szerint. A munkáikat saját jelükkel ellátott irattartókba teszik, hogy összegyűjthessék, hazavihessék.

Az alkotó tevékenységhez olyan légkört teremtünk, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a munkába.

Az elrontott, sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül javítják, vagy újra kezdik. A gyermek eredeti ötleteit értéknek tekintjük, ezért hagyjuk, hogy elképzeléseiket megvalósíthassák, és ezzel a még bátrabb alkotásra ösztönözzük őket.

Fontos, hogy a tevékenységhez elegendő időt biztosítsunk, a gyermekek lehetőleg addig alkossanak, amíg kedvük tartja, és egyenként tanítsuk meg az eszközök biztonságos kezelését.

5. A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

Óvodánkban az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékba integrálódnak. Hetente érdeklődésüknek megfelelően mikro csoportos formában szervezünk kötetlen tevékenységet. Ebben a szervezeti formában biztosítjuk az egyéni segítségnyújtást. Minden gyermek megalkothatja elképzeléseit, megjelenítheti saját egyéniségét, fantázia és élményvilágát, érzelmeit, vágyait.

Óvodapedagógus feladatai

- tájékozottság a képző-, ipar-, és a népművészet ágaiban
- az elmélyült, jókedvű, önkifejező tevékenységhez szükséges tárgyi és hangulati feltételek megteremtése
- sokoldalú tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása múzeumlátogatásokkal, művészeti könyvek, fotók nézegetésével, a palócföldhöz tartozó népi kultúrák felkutatásával, megtekintésével (Hollókő - skanzen, Balassagyarmat - Palóc Múzeum, Rimóc - népi kinccsel bővelkedő parasztházi kiállítás)
- az ábrázoló hely kialakítása olyan módon, hogy a szükséges eszközök mindenkor a gyermekek rendelkezésére álljanak
- az udvar adta lehetőségek kihasználása (kréta, homok stb.)

Dajka feladatai

- segítse az óvodapedagógust a gyermeki közösség nyugodt légkörének megőrzésében
- gondoskodjanak az eszközök és a csoportszoba tisztántartásáról

7.5.6 Mozgás, mozgásos játék

A mozgás, az érés folyamatában a fejlődő gyermek természetes szükséglete.

Programunkban törekszünk a gyermek mozgásigényének kielégítésére.

A mozgás és az észlelési funkciók összerendezésére, egyensúlyérzés és ritmusérzés fejlesztésére, vagyis az összerendezett mozgás alapjainak lerakására. A mozgás jelen van az óvodai élet minden területén. Az óvodába kerülő gyermekek szívesen mozognak. A mozgás és tevékenység útján szerzett tapasztalatok érthető és jól feldolgozható információt jelentenek, ezért a mozgásnak az óvodás kor egész időszakában jelentős szerepe van. A mozgás a gyermek, napi tevékenységében jelen van, és a testnevelés keretein belül tervszerűen, de egyénre szabottan valósítja meg feladatait.

1. Célunk:

- a gyermek sokoldalú, harmonikus, természetes mozgástevékenységének kialakítása, (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás) és testi képességeinek fejlesztése, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés
- a mozgás megszerettetése, mozgásigény kielégítése.

2. Feladataink:

- a társakkal végzett együttmozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek énhatárainak, a másik észlelésének, az önfegyelem, alkalmazkodás, kooperációs képesség fejlődésének elősegítése
- a mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése
- a mozgás és mozgásigény különbözőségének figyelembe vételével a mozgásigény kielégítése, illetve ösztönzés a mozgásra, az egyéni lemaradásokat kompenzáló mozgásos játékok ajánlásával
- változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőségek biztosítása a mindennapos mozgásra, valamennyi gyermek számára (mindennapi mozgás, testnevelés, szabad mozgáslehetőségek kihasználásának nyomon követése)
- esztétikus mozgásigény, egyensúly-, ritmusérzék fejlesztése a közösen végzett gyakorlatok során
- térben, időben való megfelelő tájékozódás, helyzet felismerés segítése
- szem- kéz- láb koordináció fejlesztése
- testséma, testrészek ismerete, testfogalom kialakítása
- nagy és finommozgások biztosítása
- ügyesség, alkalmazkodóképesség kialakítása
- keresztcsatornák fejlődésének segítése
- mozgáskultúra fejlesztése
- az egészséges életmód elősegítése, jártasságok, készségek alapozása problémamegoldó-, döntési képesség fejlesztése

3. Anyanyelvi nevelés feladatai mozgás, mozgásos játék tevékenységben

- a konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésének, az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével, a szókincs bővítése
- világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulásának támogatása

4. Mozgás helye a nevelés folyamatában

A testi és mozgásfejlesztés fontos szerepet tölt be az óvodában. Segíti a helyzetfelismerést, döntést, fejleszti az alkalmazkodó képességet.

A mozgás hatására fontos személyiségtulajdonságok erősödnek a gyermekekben (bátorság, kitartás, fegyelmezettség).

Fejleszti a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, mászás, támasz, függés, dobás, egyensúlyozás stb.).

Segíti a testi képességek kialakulását (erő, gyorsaság, ügyesség, állóképesség stb.).

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

- *kötött mozgásos tevékenység*

- *mindennapi szervezett és szabad mozgás*
- *játékidőben, történő mozgásfejlesztés,*

Sokoldalú mozgástapasztalatot szereznek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által, folyamatosan, fejlődik mozgásuk, egyensúlyérzékük.

A tervezésnél figyelembe vesszük a csoportok összetételét, a gyermekek életkori sajátosságát, egyéni fejlettségi szintjét.

Fontos, hogy a gyermekek jó közérzettel, jó hangulatban, érzelmileg motiváltan vegyenek részt a mozgásos feladatokban.

- ***Kötött mozgásos tevékenység***

A kötött mozgásos tevékenységet a csoportszobában, tornaszobában illetve a szabadban végezzük, /Dr. Tótszőllősyné Varga Tünde - Mozdásfejlesztés az óvodában c. könyve alapján /.

A tornára, játékos mozgásokra nagy hangsúlyt fektetünk. A gyermekek fejlettségétől függően változik a játék tartalma, figyelembe vesszük a gyermekek egyéni képességeit és szükségleteit.

- ***Mindennapi szervezett és szabad mozgás***

A hét minden napján szervezünk néhány perces mozgást, zenés mozgást. A szabad mozgást az udvaron és a csoportszobában egyaránt biztosítjuk játékos formában.

A néhány perces mozgás anyagát úgy állítjuk össze, hogy igazi kikapcsolódást jelentsen a gyermekeknek. A mozgás fontos szerepet játszik az egészség megóvásában, a szervezet biológiai egyensúlyának fenntartásában.

Nagy hangsúlyt fektetünk a lúdtalp megelőzését szolgáló, lábboltozat fejlődését elősegítő játékos gyakorlatokra is.

A mindennapi mozgást a már kipróbált gyakorlatok, mozgásformák beiktatásával végezzük, pergő ritmusú, frissítő mozgással, kocogással –futással, zene segítségével, zenés mozgásos percek.

- ***Játékidőben történő mozgásfejlesztés***

A játék során is többféle mozgáslehetőséget biztosítunk. Elsősorban a nagymozgások kielégítésére törekszünk.

A mozgás, a finom motorikus manipulációt is magába foglalja, fejlődik a finommotorika: a szem - kéz koordináció: / rajz, festés, gyurmázás, hajtogatás, nyírás stb./

A motoros képességek adottságokra épülve, tevékenység közben, főként tervszerű gyakorlással fejlődnek. A fejlesztés akkor lesz eredményes, ha egyénre szabott és kellő motiváltságon alapul.

Óvodapedagógus feladata

- a gyermek mozgásigényének, fejlettségének, terhelhetőségének megismerése
- a gyermeki szervezet egészséges edzésének biztosítása, megfelelő mozgáskultúra kialakítása
- mozgásigényük kielégítése a mindennapok folyamán a megfelelő hely, idő biztosításával
- tiszta levegő és környezet biztosítása
- változatos eszközök biztosítása a csoportban és az udvaron egyaránt
- bártortalan gyermekek segítése

- a társakkal végzett együttmozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek én határainak, a másik észlelésének fejlesztése
- az önfegyelem, alkalmazkodás, kooperációs képesség fejlődésének elősegítése

Dajka feladata

- aktív részvétel a szervezési feladatok ellátásában: teremrendezés, gyermekek öltöztetése, eszközök bekészítése, elrendezése a tornateremben
- a tornaterem portalanítása, szellőztetése
- a foglalkozásokon igény szerint segítségnyújtás, eszközök rendezése

7.5.7 Külső teremtett világ tevékeny megismerése

Élő és élettelen környezet

„A természet varázsát ontja bőven:
A fűben, a virágban és a kőben,
Ó, nincs a földön oly silány anyag,
Mely így vagy úgy, ne szolgálná javad,
De nincs oly jó, melyben ne volna vész,
Ha balga módra véle visszaélsz!”
/Shakespeare/

Környezetünk Isten ajándékai, amelyekre jó dolog rácsodálkozni (teremtés, életünk, testi és lelki képességeink, szüleink, közösségeink). Ugyanakkor azonban arra is ráirányítja a figyelmét, a gyermekeknek hogyan kell használni ezeket az ajándékokat, részint önmagunk formálásával (megbocsátani tudás, alkalmazkodás, szeretetadás, örömszerzés).

Mindezt úgy szeretnénk a gyermekek számára élménnyé tenni, hogy azokból a tapasztalatokból indulunk ki, amelyeket az őket körülvevő és szerető világból (család, óvoda, rokonok stb.) szereztek.

Az ember már évezredek óta formálja, alakítja környezetét, beavatkozik annak természetes folyamataiba. A fő problémát a beavatkozás mértéke jelenti. Egy idő után, egy bizonyos határon túl a természet már nem képes magát regenerálni. Amit az ember tönkretett, az csak emberi segítséggel hozható helyre. A külső világ, azaz a környezet megismerése iránti vágy, a gyermek születése pillanatától működik, óvodás korban szervezett keretek között folytatódik. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb környezetéről.

A gyermeki jellemző: rácsodálkozás, erős közlési vágy, a kommunikációra való nyitottság, az érzelmi fogékonyság a természet szépségeire, az élőlények jelenségeire a személyes kipróbálási vágy az állandó cselekvőkészség mind-mind kedvez a tevékenységeken keresztül történő tapasztalatszerzésnek. Az ismeretek gyarapítása közben fejlesztjük a gyermekek értelmi képességeit (érzékelés, észlelés, figyelem, gondolkodás, képzelet, emlékezet) nyelvi kifejező-készségét, társas magatartását, matematikai tartalmú tapasztalatszerzéseit. Környezeti nevelésünk segíti a gyermekeket önálló véleményalkotásukban, probléma helyzetek teremtésével megalapozzuk döntési képességeiket. A gyermekek a természeti és társadalmi környezetben szerzett ismereteiket felhasználják kortárs kapcsolataikban, és megfelelően alkalmazzák az óvodai élet során.

A gyermekek közvetlen és szűkebb természeti és társadalmi környezetének megismertetése, amely az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz

nélkülözhetetlen. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszony alakítása a természethez, környezethez, népi értékekhez, emberi alkotásokhoz: - tanulja ezek védelmét, értékének megőrzését. A családokkal való együttműködés kapcsolattartás elmélyítése.

1. Célunk:

- olyan szokások, viselkedési formák megalapozása, olyan képességeket és készségeket fejlesztése, amelyek elősegítik a természetes és mesterséges környezettel való harmonikus kapcsolatot, a környezeti problémák iránti érzékenység, a természet- és a környezet barát magatartás alapjainak megteremtését
- a gyakorlatban az élőlények szeretete az élet tisztelete
- a teremtett világ, a természet és az ember által létrehozott értékek megóvása, megbecsülése
- szabályok, elfogadását jelenti

2. Feladataink:

- tapasztalatszerzés a közvetlen és tágabb környezetről, segítség a tapasztalatok feldolgozásában
- élményszerzési lehetőség biztosítása
- szülőföldhöz való kötődés - hazai táj ismerete, népszokások, hagyományok, tárgyi kultúra értékeinek megismertetése, felfedeztetése
- olyan világnapok beépítése az óvodai életbe, amely változatosabbá, gazdagabbá tesz a gyermekek életét (Víz világnapja, Föld napja, Madarak és Fák napja)
- környezetvédelem, környezet higiénia megalapozása
- környezettudatos magatartás megalapozása
- a mennyiségi, formai, kiterjedésszerű összefüggések felfedezése, megtapasztalása

3. Anyanyelvi nevelés a feladatai külső világ tevékeny megismerés tevékenységben

- a spontán és irányított beszélgetéssel, információ szerzés sokoldalú biztosításával, a gyermekek aktív és passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása
- új fogalomrendszer kialakításával a gyermekek beszédképességének fejlesztése, kontextusos beszéd gyakorlása
- a speciális ellátást igénylő gyermekek is kapjanak megfelelő ellátást (beszédhiba, magatartászavar, eltérő értelmi képesség, HHH - s gyermekek)

4. A tevékenység szervezeti formái

- tapasztalatok gyűjtése élményszerző mikro csoportos séták során. / gyűjtő munka/
- megfigyelések látottak megbeszélése, rendszerezése szervezett tevékenységen belül
- kirándulások, túrák szervezése környékünkre, nevezetességek megtekintése
- szituációs játékok, ahol a játékhelyzetet az óvodapedagógus teremti meg a gyermekek számára

A környezettel való ismerkedés az óvodai nevelésünkben, egész évben érvényesülő folyamat. Tudjuk azt, hogy a gyermekkorban átélt élmények döntően befolyásolják a gyermekek későbbi értékrendjének alakulását. Sziklakertünk, virágoskertünk növényeinek ápolása során gyakorlatban saját tapasztalás útján ismerkedhetnek a növények fejlődésével, természetével, gondozásával. Arra szoktatjuk őket, hogy már az óvodában (és lehetőleg otthon is) tudatosan, környezetbarát módon gazdálkodjanak, ügyeljenek az anyag és energiatakarékosságra, a hulladék megfelelő kezelésére, tárolására.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek minél többet ismerjenek meg környezetükből, ezért szervezünk számukra megfigyelő, élményszerző sétákat, kirándulásokat: munkálatok betakarítások, szüretek helyszínére (kukorica, zöldségféle, dió, szőlő, alma stb.)

Szívesen megyünk a különböző kiskertekbe, ahol a növények ültetését majd fejlődését követjük, a tapasztalatokat "átültetjük", hasznosítjuk az óvodakertünk gondozásában.

Az élővilág megismeréséhez, megszerettetéséhez alakítjuk ki csoportjainkban a természetsarkot, ahová elhelyezhetjük összegyűjtött „kincseinket”. A meglévő dísznövények mellett az évszaktól függően nevelhetünk, csíráztathatunk (pl. babot, vöröshagymát, búzát, kukoricát stb.). Hajtathatunk gyümölcsfaágat (pl. alma, barack, cseresznye stb.) és cserjéket (pl. aranyeső, japánbirs stb.). Udvarunk megfelelő részén konyhakertet alakítunk ki minden csoport számára, amelyekben gyógynövényeket-zöldségeket nevelhetnek gyermekeink.

Szécsény, és vonzásokörzetéhez tartozó kis települések is igen gazdag látnivalót kínálnak gyermekeink számára. Pl. Szécsény Múzeum, Tűztorony, Szécsényi Ferences templom és kolostor, Erzsébet tér, Romtemplom, Várkert és környéke, Kézműves ház, Robinson sziget - horgászto - tanösvény, Annus-tanya. Nógrádszakál mellett - Páris patak völgye, Rimóci tájház, Babamúzeum, Balassagyarmat Palóc Múzeum, Hollókő, a „világörökség faluja”, Ipolytarnóc, megkövesedett ősmaradványok, természetvédelmi terület, Ráróspuszta, ahová évente erdei óvodai tábor szervezünk.

Számos ritka növényfajjal, gazdag látnivalóval mélyítik gyermekeink érzelmi világát. A kirándulások, felfedező séták alkalmával kincseket keresünk és találunk. Az erdőn, mezőn gyűjthető kincseket a csoportszobában használjuk fel (barkácsolás, dekorálás, terepasztal készítés stb.).

A szabadban történő megfigyeléseket változatos, komplex formában dolgozzuk fel, kiegészítve a kompetencia alapú óvodai programcsomag ajánlásaival. /a tématervek feldolgozásában segítséget nyújtó irodalom: Felfedezések a természetben, Játsszunk? Természetesen! Kiegészítő segédletek a komplex fejlesztés tervekhez. /

A kirándulások, séták nagyon jó lehetőséget kínálnak a mozgásos és matematikai tapasztalatok szerzésére, a környező valóság formáival történő ismerkedésre, így: elismerik az alaki, nagyságbeli, téri viszonyokat, fejlődik tér, sík és mennyiség fogalmuk.

Problémahelyzetek létrehozásával a gyermekeket a logikus gondolkodásra készítjük.

Mindez alkalmat ad arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, a spontán tanultakat rögzítsük.

A gyermekek tanulási teljesítményére, tudására, viselkedésére, magatartására ösztönzőleg hat, hogy mindezt közösségben végzik.

Célunk, hogy a gyermekek jól érezzék magukat az óvodában, magatartás jegyeik, értelmi képességeik, a világról szerzett helyes ismereteik megerősítést kapjanak.

5. A környezet megismerésének területei

Gyermek és környezete

- óvoda és környéke
- család, otthon, kapcsolatok, ferences templom és környéke
- testünk, testrészek, érzékszervek
- évszakok
- napszakok
- növény és állatvilág
- közlekedés
- színek, árnyalatok

- környezetünk mennyiség, tér, szín, formai viszonyai

Környezetvédelmi világnapok

- Állatok világnapja   október 04.
- Víz világnapja   március 22.
- Föld napja   április 22.
- Madarak és fák napja   május 10.

A külső világ tevékeny megismerése során a kompetencia szempontok figyelembe vételével végezzük a fejlesztést. Célja, hogy a nevelés során alapozzuk a természettudatos életszemlélethez szükséges kompetenciák fejlődését, így módon járul hozzá az egész életen át tartó tanulás képességeinek fejlődéséhez, az egyéni képességek fejlesztéséhez. A nevelési koncepciónk a környezet tisztelőre vonatkozó társadalmi elvárások teljesítéséhez szükséges alapok megteremtésére törekszik. Az egyéni és a közösségi értékek erősítésének elemeit tartalmazza.

Fontosnak tartjuk:

- a környezettudatos magatartásforma alakítását (érdeklődés felkeltése, mintaadás, hulladékkezelés, kultúra megalapozása)
- szabálykövetés, szabályalkotást (példamutatás, pozitív szabályalkotás)
- szociális értékek alapozását (közösségformálás, együttműködés szülőkkel)
- önállóságot (problémamegoldás, döntéshozatal, felelősség vállalás)
- test és lélek harmonikus fejlesztését (egészséges életvitel, szokások alakítása)
- tevékenységet, alkotást (kreativitás, gyakorlati lehetőség biztosítása)

Már óvodáskorban el kell kezdenünk a környezetvédő, természetszerető ember személyiségének kialakítását. Ebben az életkorban teremtjük meg az érzelmi vonzódást a természet iránt, s ekkor alakítjuk azoknak a szokásoknak a körét, amelyek szilárd alapot adhatnak a további életkorokra.

- Olyan viselkedésformákat gyakorolhatnak a gyermekek, melyek segítségével elsajátíthatják az élő természet megfigyelésének módját.
- A gyermekek közötti kapcsolatok erősítése, az együttérzés, a beleélő, beleérző képesség, az empátia fejlesztése, az együttműködési képesség fokozása.
- Olyan ökológiai szemléletmód megalapozása, mely rávilágít a „természetben mindenre szükség van, nincsenek káros és hasznos élőlények” – elvek elfogadása.
- Olyan aktivitásra, felelős cselekvésre nevelés, melyben a legfontosabb elv az élet védelme és tisztelete.
- A természetben való mozgással az egészséges életmódra nevelés erősítése.
- Végül, de nem utolsó sorban szülőföldünk, lakóhelyünk iránti szeretet mélyítése, a kötődés erősítése.

Az önfeledt rácsodálkozás mellett észrevétlenül tanítjuk meg a gyermekeknek, hogyan védjék a természet tisztaságát, szépségét. A környezet szeretetére, gondozására való nevelésünk áthatja az egész óvodai életet.

6. Környezetünk esztétikus kialakítása

Fontosnak tartjuk az esztétikai környezet kialakítását az óvodai épületen belül és kívül is. Az első benyomások meghatározóak a gyermekek és a szülők számára. Igyekszünk barátságos

léggört kialakítani. Tudjuk azt, hogy a szép iránti fogékonyság csak állandó folyamatos ráhatás mellett alakítható.

Szeretnénk elérni, hogy óvodásainkban alakuljon ki a szép keresésének az igénye, ehhez pedig alapfeltétel a szép meglátásához szükséges készségek bizonyos fejlettsége.

Az óvodáskor folyamán fokozatosan tágítjuk a szépség világát, aminek eredményeként egyre több tárgy, jelenség vált ki esztétikai élményt a gyermekekből; az érzéketekre hat, érzelmeket vált ki és gondolatokat ébreszt, formálja az ízlésvilágukat.

Az esztétika iránti igényességünk megmutatkozik a csoportszobák berendezésében, az öltözők, mosdók, folyosók díszítésében.

Nagy hangsúlyt fektetünk az udvar ízléses kialakítására. Vonzó, szép óvodai környezetben arra neveljük gyermekeinket, hogy ne rongálják környezetük tárgyait, óvják, védjék az értékeket.

Programunk megvalósítása során arra törekszünk, hogy gyermekeink fedezzék fel és tiszteljék a természet harmóniáját, egységét és legyenek maguk is aktív védői e csodás teremtett világnak.

Nevelőmunkánk során a gyermekek megtanulják tisztelni a természetet, gyarapodnak ismereteik a teremtett világról és segíti őket annak megértésében, hogy ők, hogyan illeszkednek ebbe a világba.

A természet valódi megismerésére és megszerettetésére a kirándulások a legalkalmasabbak, melyek sokféle nevelési feladat megvalósítását teszik lehetővé.

A természetjárás, a kirándulás, táborozás támogatja az erkölcsi, akarati nevelést, lehetőséget nyújt a természetben való helyes viselkedési szabályok gyakoroltatásához, jó szokások kialakulásához. A jó levegőn való tartózkodás, a mozgás, hozzájárul a testi neveléshez. A természetjárás, kirándulás, táborozás óriási jelentősége abban rejlik, hogy a gyermekek számára a valóság közvetlen megfigyelésének lehetőségét nyújtja, amit semmiféle szemléltetőeszköz nem pótolhat. A kirándulások alatt gyermekeink feltöltődnek élménnyel, amelyeket az óvodai életben, tanulásban kamatoztatnak.

7.5.8 Matematikai tapasztalatok szerzése a környezeti nevelésen belül

A matematikai tapasztalatok áthatják az ember egész életét. Az óvodában minden tevékenységben, minden szituációban adottak a lehetőségek a matematikai tapasztalatok szerzésére. A matematikai ismereteket tudatos tervezés során a *Lukács Józsefné – Ferencz Éva: A játék nem csak játék!? – matematikai fejlesztő játékok óvodásoknak* című könyv alapján építjük be a mindennapi tevékenységekbe.

A környező valóság fontos jellemzői a formai és mennyiségi viszonyok.

A környezet megismerés során szerzett élmények, tapasztalatok a matematikai tevékenységek lehetőségének tárházát kínálják a nevelés számára.

- Sok érdekes játékkal nagy örömet és gazdag tapasztalatszerzési lehetőséget biztosítunk a gyermekek számára.
- A játékhelyzetek életszerűek, ami természetesebbé teszi a gyermekek képességeinek fejlődését.

A matematikai tapasztalatszerzés óvodáskorban, természetes környezetben a legeredményesebb. A matematikai nevelés hozzájárul a gyermek külvilágról szerzett tapasztalatainak feldolgozásához.

A környezet megismerésére nevelés változatos lehetőséget nyújt a matematikai tapasztalatszerzésre, ismeretek bővítésére, gondolkodás, a szelektív látásmód fejlesztésére.

A bennünket körülvevő élő- és élettelen miliő, szín, forma és mennyiség varázsa közvetlenül hat a gyermekek fejlődő személyiségére.

1. Célunk:

- a bennünket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása játékos formában, a gyermekek életkorának megfelelően

2. Feladataink:

- éljék át gyermekeink a tapasztalatszerzés és gondolkodás örömét
- fejlődjenek megismerési képességeik
- neveljük logikus gondolkodásra
- fejlődjön problémamegoldó képességük
- differenciált egyéni fejlesztéssel, önálló cselekedtetéssel törekedjünk a felzárkóztatásra

3. Megvalósulhat:

- kötött és kötetlen kezdeményezéseken a játék adta lehetőségek kihasználásával
- séták, kirándulások alkalmával /matematikai ismeretek, tapasztalatok felfedeztetése, ok-okozati összefüggések megláttatása/; k, összehasonlításával, párosítással, stb.
- számfogalom fejlesztésével, logikus gondolkodásra neveléssel
- halmazok összemérésével, több – kevesebb – ugyanannyi (magvak, kavicsok, termések) fogalmának tudatosításával (lásd melléklet)

Nevelőmunkánkat akkor tekintjük sikeresnek, ha a gyermekek óvodáskor végére:

- matematikai jellegű helyzetről, problémáról saját gondolataikat szabadon is elmondják, egymás állításainak igazságát megítélik, megbeszélik
- törekednek a feladatok önálló, logikus és helyes megoldására
- szívesen vállalkoznak önálló cselekvésre, feladatmegoldásra
- értik és helyesen használják a mennyiségekkel és halmazokkal kapcsolatos kifejezéseket (pl.: hosszabb – rövidebb, stb.)
- halmazokat tudnak képezni különböző tulajdonságok alapján
- kialakul a számfogalmuk a 10-es számkörön belül
- képesek egyszerű következtetések alkotására
- a térben való tájékozódásnál a jobbra-balra irányokat, állásokat (pl.: fölé, alá, stb.) helyesen használják

Óvodapedagógus feladatai:

- használja ki a tapasztalatszerzési lehetőségeket
- a gyermek kíváncsiságát felébresztve teremtsen alkalmat a megfigyelésekre
- teremtsen olyan helyzeteket, ahol a gyermekeknek alkalmuk nyílik különböző felfedezésekre
- biztosítson a természetsarokban, kiskertben megfelelő tevékenységet a gyermekek számára
- gyűjtse a népi tárgyakat

- biztosítson eszközöket és lehetőséget a gyermekeknek a természetben való folyamatos tevékenykedtetéshez a tapasztalatszerzés cselekvően átélt, érzelmileg színezett tevékenységeihez
- gondoskodjon arról, hogy a csoportszoba berendezései, tárgyai, eszközei változatos lehetőséget biztosítsanak alapvető matematikai gondolkodási készségek fejlődéséhez
- segítse a szülőket, hogy felismerjék a gyermekek környezet iránti érdeklődésének fontosságát
- tegye lehetővé a matematikai tapasztalatok és ismeretek megszervezését

Dajka feladatai:

- vegyen részt a sétákon, kirándulásokon
- segítsen a kiskertben való közös munkában, növény- és állatgondozásban
- természetsarok rendbetartását kísérje figyelemmel
- az eszközöket készítse elő a tevékenykedéshez
- gyűjtőmunkában aktívan vegyen részt, környezet esztétikájához járuljon hozzá
- környezetvédelmi napok, lebonyolításában vegyen részt

7.5.9 Munka jellegű tevékenységek

Az óvodai életben a személyiségfejlesztés fontos eszközei a játékból kibontakozó, a játékkal sok vonatkozásban azonosságot mutató munka jellegű tevékenységek. Ez önként és örömmel végzett aktív tevékenység.

Az önként vállalt feladatok, munkafolyamatok végzése során megéli a gyermek a közösségért való tevékenykedés örömét is, ami normák, értékek, szabályok, kialakulásához vezet. A valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg, és cselekvésen keresztül sajátít el. Ennek érdekében fontos, hogy minél több tapasztalathoz jusson, élményeket élhessen át, és természetes kíváncsiságát kielégíthesse. Ezért a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás az óvodai tanulás útja.

Az óvodapedagógus az ismeretek tapasztalati úton történő megszerzéséhez segíti hozzá a gyermeket.

1. Célunk:

- olyan tevékenység kialakítása, amely meghatározott célra irányuló és a gyermekektől belső fegyelmet, kötelezettségvállalást, együttműködést és annak teljesítését igényli. A gyermek egész személyiségének alakítása, fejlesztése az óvodai élet során megszeretett és megkedvelt munka illetve munka jellegű aktív tevékenységeken keresztül

2. Feladataink:

- munka jellegű tevékenységek közben tapasztalatok, ismeretek szerzése
- a munkavégzéshez szükséges képességek, készségek, tulajdonságok alakítása, közösségi kapcsolatok formálása (kitartás, önállóság, felelősség, aktivitás pozitív önértékelés, együttműködés, céltudatosság, kötelességtudat, szabálytudat)
- becsülnék egymás munkájának eredményét
- éljék át az én készítettem, mi készítettük sikerélményt

- az önkiszolgálás és a közösségért végzett munka jellegű tevékenységek eredményeinek tudatosításával az elvégzett feladat jelentőségének megláttatása, elismerése, megóvása
- a játékos tevékenység helyett az aktív tevékenység jelzős szerkezet használata (a mögötte való attitűd: a játék és a munka megkülönböztetése)

3. Anyanyelvi nevelés feladatai munka jellegű tevékenységben :

- pozitív attitűd a munka jellegű tevékenységekhez
- a tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák gyakorlása, munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok- okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása

4. Munka jellegű tevékenységeink

Önkiszolgálás

Étkezés, tisztálkodás, öltözködés terén, amely fokozatosan fejlődik.

Kezdetben a gyermekek ismerkednek a használati tárgyak alkalmazásával, az önkiszolgálás lépéseivel. Később az önkiszolgálás készségei gyakorlás útján megszilárdulnak, kialakulnak az önálló munkavégzés szokásai. Óvodáskor végére teljes önállóság alakul ki.

Felelősök munkája

Önként vállalt közösségi megbízatás, hozzájárul a gyermekek közötti társas kapcsolatok alakulásához. A felelősök feladataikat növekvő önállósággal oldják meg, különböző tevékenységekhez kapcsolódva (étkezés, teremrendezés stb.).

Alkalomszerű munkák és megbízatások

Az alkalomszerű munkák egy része időről - időre ismétlődik, míg másik része esetleges. Pl. játék elrakás, csoportszoba átrendezés, díszítés, üzenetátadás, egyszerűbb játékjavítások, ajándékkészítés, kisebbek segítése, játékszerek tisztítása, természetsarokba „kincsek” gyűjtése.

Növénygondozás, állatgondozás

A növények gondozásával az életfeltételek megteremtéséhez járulnak hozzá a gyermekek, miközben átélik és megfigyelik a közreműködésük során létrejövő változásokat. Növénygondozás folyhat a csoportszobában és az udvaron is.

A csoportszobában:

- szobanövények locsolása
- természet sarokban magvak, termések gyűjtése
- csíráztatás, rügyeztetés, hajtatás
- az évszakoknak megfelelően a természetsarok folyamatos gazdagítása, változtatása

Az óvoda udvarán:

- tavaszi munkafolyamat: veteményezés, ültetés, gyomlálás, öntözés, kapálás, sziklakertünk gondozása, kiültetett növények gondozása
- őszi munkafolyamat: levelek söprése, összegyűjtése

Óvodapedagógus feladatai:

- tudatos pedagógiai szervezéssel a rendszeres tevékenységek biztosítása, melyek a szokás- és szabályrendszer alakulását segítik

- a csoport összetételének figyelembevétele a munkatevékenység tervezésénél (életkor, fejlettség, szociokulturális háttér)
- folyamatos eszköz biztosítása, gondoskodás a megfelelő tárolásról

Dajka feladatai:

- együttműködés az óvodapedagógussal, gyermekekkel a munka jellegű tevékenységben (nem a gyermek helyett, hanem vele együtt történik a munkavégzés)
- a munkatevékenységhez szükséges eszközök tisztántartás

7.5.10 A tevékenységben megvalósuló tanulás

Az óvodai tanulás célja nem csak, és nem elsősorban az információk bővítése, hanem a képességek fejlesztése. Ez viszont egyénre szabottan, differenciáltan, az egyes gyermekekhez igazított módszerekkel, eszközökkel, az egyes gyermekekhez mért tempóban lesz csak hatékony (és nem mellékesen örömteli).

Ehhez kapcsolódik az azonnali és egyénhez mért visszacsatolás szükségessége (annak változatos módjai), ami nem egyenlő a minősítő értékeléssel. Az óvodai tanulást tágan értelmezzük. Tanulásnak tekinthető a cselekvések döntő többsége. Az értelmi képességek fejlődése és fejlesztése a legkönnyebben fogható fel tanulási tevékenységként.

Az információk beépülése, a természeti- és társadalmi jelenségek közti tájékozódás egy szintje, bizonyos készségek kialakulása (zenei, mozgásos stb.) mind a tanulás körébe tartoznak. Tanulás a pszichikus funkciók fejlesztése, fejlődése. Ilyenek, pl. a figyelem fejlesztése, az emlékezés és az érdeklődés irányának és terjedelmének alakítása, a feladattartás mértékének növelése stb. Mindezek mellett azonban kisgyermek számára a legfontosabb tanulás a szokások elsajátítása.

Az örömteli és spontán cselekvés közben a felnőttek és a gyermekek egymásnak modelljei, miközben a tanulás észrevétlenül, ám hatékonyan működik.

Az erkölcsi képességek fejlődése is az egész nap folyamán, nem feltétlen tudatosan alakul, melyben a mintának szintén nagy szerepe van. Az egyes élethelyzetek megoldásaiban, a konfliktusok kezelésében, a szituációról való véleményalkotásban, a döntéshelyzetekben történő választásokkal mind a morális képességek alakulásának, azaz tanulásának vagyunk tanúi.

A tanuláselméletek közül leginkább a konstruktív tanuláselméletet tekintjük alapnak, hisz e szerint, a tudásba beletartoznak a szubjektív ismeretek, az előzetes tapasztalatok, a spontán vélemény, az egyén sajátos értelmezési módja, a kontextusba helyezés egyedi mivolta is.

Ez a megközelítési mód, amely az óvodáskori tanulásra is leginkább vonatkozik, hiszen azt a tényt, hogy kisgyermekkorban a képességfejlesztés a fő cél - még a tanulás, mint cselekvés során is - nem szabadna elfelejtenünk. Az óvodai tanulás szervezése során érvényesítjük az óvodáskor életkori sajátosságait: az érdeklődés, a figyelem és emlékezés tartalma és irányultsága szűkebb, mint az iskoláskorúaké, valamint mindezekre jellemző az erős affektivitás. Az érzelmi töltésen túl, a gyermek- és az én centrikusság is áthatja a gondolkodást. A gondolkodási folyamatban a spontán, a régebbi és az új ismeretek gyakran keverednek, amely létrehozhat egyfajta sajátos, és az egyénre jellemző koherenciát.

A gyermek fejlettségi szintjét szem előtt tartva, differenciáltan határozza meg, hogy milyen módon, milyen eszközöket és módszereket alkalmaz annak érdekében, hogy a gyermeket eljuttassa a fejlődés magasabb szintjére.

A játék közben a gyermek problémák elé kerül, feladatot kap és old meg. Gyakorolja, végiggondolja, hogyan lehet valamit többféleképpen megoldani. Utánzásos tanulási forma ebben a korban előnyt élvez. Megteremtjük azokat a tapasztalatszerzési lehetőségeket, ahol a gyermekek már a meglévő ismereteiket fejleszthetik, vagy új ismereteket szerezhetnek. Az általunk kezdeményezett és irányított tevékenységek a játékból indulnak ki, játékidőben zajlanak és oda térnek vissza.

Az ismeretek bővítésének keretét, formáját alapvetően a kötetlenség és a mikro csoportos foglalkozás jellemzi. Hisszük, hogy a tanulás alapja a különböző tevékenységek, és azok a tapasztalatok, amelyeket közvetlenül vagy közvetve szereznek és elősegítik a világ megismerését. Mindez a játék egésznap folyamataiban spontán és szervezett formában integrálódik.

Az integrált tanulásnak a kialakított szokás-és szabályrendszer, valamint a **napirend** adja a keretét. Napirendünknek nincsenek merev határai, nagyobb teret kap a játék, ami összekapcsolja, átszövi a gyermekek különböző tevékenységét. A hitéletre nevelésünk áthatja mindennapjainkat.

7.5.11 Hitéletre nevelés - egyházi ünnepek, megemlékezések, néphagyományok

A néphagyományok ápolása a nevelésünk szerves része, beépül tevékenységeinkbe, mivel lakóhelyünkön és környékünkön számos lehetőség adódik erre. Az ünnepek, a szokások keretet adnak munkánknak. A gyermekek megszokják, hogy a jeles napok ismétlődnek, mindennek meg van a maga ideje. A várakozás, a készülődés fokozza az ünnepekhez fűződő érzelmet, belső tartást ad. Ez által teljesedik ki gyermekeink személyisége, jó lehetőséget, biztosít arra, hogy a szülőkkel szorosabb kapcsolat alakuljon ki a gyermekén keresztül.

Az ünneplés jelentősége az óvodás gyermekek életében

Az ünnep, és az azt megelőző ráhangolódás kitűnik az óvodai mindennapok szürkeségéből. Fényt áraszt, és segít átvészelné a nehezebb napokat. Lelki erőt és támaszt nyújthat. Fontos maga az ünnep, de fontos a rákészülődés, a közös tervezgetés, a tevékeny várakozás is. A rendszeresen ismétlődő tevékenységek közül némelyek hagyománnyá válhatnak óvodai életünkben.

Ehhez azonban tapasztalatokra, és azok hatására keletkező pozitív élményekre van szükség. Az ünnepi készülődés a „holnap öröme” adja, megerősíti a hagyományokat, a közös élmény erejével fokozza a gyermekek közösséghez tartozását.

A készülődés során nemcsak a minket körülvevő környezetet díszítjük fel az adott ünnephez méltónak, hanem lelkünket is ráhangoljuk a szépre, a jóra, az öröme.

Az ünneplés, keresztény ünneplés lényege

- lelki ráhangolódás a szépre, a jóra, az öröme
- közösségalkotó és -formáló erejű, ahol az egyén érzi saját maga fontosságát, szerepét, helyét a közösségben

Az óvodánk példát ad a családok számára az ünnep mélyebb, élménydúsabb megélésében.

Az ünnepek előkészületei

- Előre jelezzük az ünnep közeledtét, így a gyermekeknek is van idejük arra, hogy készülhessenek.

- Beszélgetünk a közelgő ünnepről az óvodában, egy-egy gyermekkel és gyermekeink családtagjaival – bevonva őket a meghitt pillanatok szervezésébe.
- A játékidőben, szabadidőben, esetleg a különböző tevékenységek kapcsán énekeket, énekes játékot, verset, mondókát, történetet, mesét és imádságot mondogatunk. Kézügyességüket, kreativitásukat, fantáziájukat kihasználva szép dekorációkat, esetleg ajándékokat készítünk az ünnepi alkalmakra. A közös tevékenység során alkalom nyílik az ünnep megismerésére, a népszokások, hagyományok ápolására, a megismert zenei, irodalmi anyagok felelevenítésére, és a személyes kötődés is erősödik a pedagógus és gyermek örömteli, közös munkája során.
- Az ünnep elkülönülése a hétköznapoktól jelenjen meg öltözetünkben (ünneplő ruha)
- Legyenek állandó elemei az ünneplésnek (gyertya, virág...).
- Énekek, versek igényes válogatása, igényes műsor összeállítása.
- Ünnepi imádságok megismerése, tanulása
- Ajándékkészítés, ajándékozás

Hívó katolikus pedagógusként feladatunk, hogy ápoljuk a keresztény hagyományokat, mutassuk meg az ünneplés vallásos tartalommal való megtöltésének lehetőségeit gyermekeinknek és a családoknak.

Az ünneplés pillanatai hozhatják vissza a közösség számára az összetartozást, a megértést, és a szeretetet. Az egyházi ünnepeink megismertetése, megszerettetése megnyitja azt a forrást, amelyből később is olthatja lelke szomjúságát a gyermek.

A néphagyomány tartalma az egyes tevékenységformában

- hitéletre nevelés (imádságok)
- vers, mese: (népmesék, mondókák, közmondások, találós kérdések)
- ének-zene, énekes játékok, zenehallgatás: (mondókák, énekes népi gyermekjátékok, egyházi énekek, népdalok, hangszeres népzene)
- rajz, mintázás, kézimunka:(természetes anyagok felhasználásával népi játékok használati eszközök készítése, szövés-fonás, gyöngyfűzés, nemezelés, agyagozás mézeskalácssütés)
- a teremtett világ tevékeny megismeréséhez: találós kérdések, népi jóslások, jeles napok, népi időjárás megfigyelése, népszokások népi játékok
- mozgás, mozgásos játékok: ügyességi és sportjátékok

A katolikus óvodánk néphagyományai

- Szüreti hagyományok
- Szent Mihály napja – Mihály napi vásár
- Assisi Szent Ferenc napja- Állatok védőszentje
- Szent Márton-nap
- Szent Erzsébet napja
- Advent
- Lucázás, Luca búza ültetése
- Betlehemezés – Karácsony
- Vízkereszt
- Balázsáldás
- Farsang- Kiszabáb égetés,
- Húsvéti népszokások
- Anyák napja –Szűzanya hónapja

- Pünkösöd

A katolikus óvodákban feldolgozásra javasolt bibliai történetek

- Teremtés (mindhárom korcsoportban)
- Noé bárkája (középső és nagycsoportban)
- Mózes története (középső és nagycsoportban)
- Jónás története (középső és nagycsoportban)
- Angyali üdvözlés (nagycsoportban)
- Jézus születése (mindhárom korcsoportban)
- A kánai menyegző (középső és nagycsoportban)
- A vihar lecsendesítése (mindhárom korcsoportban)
- Jézus és a gyermekek (mindhárom korcsoportban)
- A jeruzsálemi bevonulás, virágvasárnap (középső és nagycsoportban)
- Az elveszett bárány – Jézus a Jó Pásztor (középső és nagycsoportban)
- Jézus kereszthalála, feltámadás (nagycsoportban)

Katolikus ünnepek, bibliai történetek, hagyományok, népszokások beépítésének lehetőségei az óvodai élet mindennapjaiba

Szeptember

- 12. Mária neve napja (mindhárom korcsoportban)
- 29. Szent Mihály napja – Mihály napi vásár

Október

- 4. Assisi Szent Ferenc – állatok világnapja (középső és nagycsoportban)
- 23. Nemzeti ünnep (mindhárom korcsoportban)
- Szüreti hagyományok (mindhárom korcsoportban)

November

- 11. Szent Márton (középső és nagycsoportban)
- 19. Szent Erzsébet (középső és nagycsoportban)
- Mindenszentek ünnepe (nagycsoportban)
- Noé bárkája (középső és nagycsoportban)
- Mózes története (középső és nagycsoportban)

December

- 6. Szent Miklós (mindhárom korcsoportban)- Mikulás
- 13. Lucázás (középső és nagycsoportban)
- 24. Jézus születése (mindhárom korcsoportban) - Karácsony
- Adventi készülődés – jócselekedetek gyűjtése (mindhárom korcsoportban)
- Betlehemezés (nagycsoportban)

Január

- 6. Vízkereszt (mindhárom korcsoportban)
- Keresztelés (középső és nagycsoportban)

Február

2. Jézus bemutatása a templomban (Gyertyaszentelő Boldogasszony – középső és nagycsoportban)

3. Szent Balázs – balázsolás (mindhárom korcsoportban)

Farsang, tavaszvárás – kiszebáb égetés, zöldágjárás (mindhárom korcsoportban)

Március

15. Nemzeti ünnep (mindhárom korcsoportban)

Az elveszett bárány – Jézus a Jó Pásztor (mindhárom korcsoportban)

Nagybőjti készülődés – jócselekedetek gyűjtése (mindhárom korcsoportban)

Április

24. Szent György (nagycsoportban)

Húsvét (mindhárom korcsoportban)

Húsvéti népszokások (középső és nagycsoportban)

Május

Szűzanya ünnepe, anyák napja (mindhárom korcsoportban)

Esküvő, lakodalom (középső és nagycsoportban)

Pünkösdi (nagycsoportban)

Búcsúzás az óvodától a pünkösdi ünnepkörben

Az iskolába készülő gyermekek elbúcsúznak társaiktól, nevelőiktől, óvodájuktól. A legfontosabb, hogy mindezt szabadon, kötetlenül, mégis előre megtervezetten történjen.

Nagycsoportosainkkal közösen felidézünk az óvodás évek során tanult verseket, dalokat, összekapcsolva a pünkösdi népszokások felelevenítésével, népi kismesterségek segítségével. Ezek a napok csak róluk szólnak.

Tervezett tevékenységek, programok a búcsúzó hét során:

- vizuális tevékenységek, népi mesterségek, sokszínű lehetőségeinek alkalmazása, kipróbálása, a pünkösdi ügyességi versenyekre, pünkösdi játékokhoz az eszközök elkészítése: vessző-csutkababa, népi hangszerek, gúzskarika készítés, vessző, zöldág, virágkoszorú fonás, szövés, mézeskalács,- kenyérsütés, kislabda dobás ékszerkészítés-nemezelés
- elmúlt évek felvételeinek nézegetése, „nosztalgizálás”, vendégeskedés egymás csoportjaiban
- szülők meghívása, emlékek felidézése: „Megszülettünk, nagyra nőttünk”beszélgetés
- ajándék-meglepetés készítése a nagyoknak kisebb társaktól-„Meglepetés” dobozba
- búcsúkép, tabló készítése
- szülőkkel közösen ajándékkészítés gyermekeiknek /szabás-varrás, nemezelés, díszítés/
- pünkösdi népszokás felelevenítése
  - óvodapedagógusok előadásában dramatikus játék, népi kikiáltók, dalos játékok segítségével
- gyermekekkel ügyességi verseny játékok –pünkösdi királyválasztás
- pünkösddőlés- körjátékok-dalos játékok segítségével /Búcsúnap-ballagás/
/kisebbség vendégvárás-dalokkal mondókákkal, általuk készített kaláccsal/
- kirándulás szervezése nagycsoportosoknak lehetőség szerint: ismerkedés Palócföld nevezetességeivel

Születésnap

Óvodás gyermekeinket ezeken a napokon dallal, mondókákkal köszöntjük, saját készítésű rajzokkal és ajándékokkal kedveskedünk nekik.

A néphagyomány-ápolás jellegzetes tartalmai

Minden alkalmat hosszabb előkészület előz meg, amikor a gyermekek kíváncsiságára építve, változatos tevékenységeket biztosítunk. Ez a készülődés teszi az ünnepet, jeles napokat izgalmassá, örömtelivé. Célunk a vidám hangulatú, felszabadult együttlét, tervezgetés, együttjátás, tapasztalatszerzés.

Fontos célunk, megismertetni a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a családi a tárgyi kultúra értékeit. A gyermekek ez által megtanulják ezek szeretetét, védelmét is.

„Minden nemzet büszke örömmel tudatja, tanítja meg gyermekeinek nemzeti értékeit. Az örökséget ápolni mindannyiunk kötelessége”

Olyan miliőt teremtünk, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves része a hagyományápolás. Így a modern világgal ötvöződve tovább él a népi kultúra, és a mai gyermekek is megtalálják benne a szépséget, örömet és követendőt.

Az évszakhoz kapcsolódó ünnepek és a jeles napok jelentik a néphagyomány-népszokások ápolását. Nevelőmunkánk fontos része az ünnepek sajátos hangulata, a hozzákötődő hagyományok, szokások felelevenítése.

A néphagyományok ápolása, a szokások kialakítása erősítik a gyökereket, megsokszorozzák a gyermekek kötődését a múlthoz, szülőkhöz, rokonokhoz, szülőföldhöz. Az óvoda természetes közege kell, hogy legyen a néphagyományőrzésnek. Feladatunk, városunk hagyományainak, szokásainak, kulturális értékeinek gyűjtése, ápolása. A népi kultúra tárgyai a gyermek érzelmein át beépülnek a gyermek ízlésvilágába.

Ünnepeink és a jeles napok, a gyermeki élet ünnepeit, a környezetvédelem és néphagyomány jeles napjait foglalják csokorba. Az ünnepek jelentős alkalmak a gyermekek és az óvoda életében.

Megerősítik a hagyományokat, a közös élmény erejével fokozzák a gyermekek közösséghez tartozását, közel hozzák a szűkebb és tágabb környezet eseményeit.

7.6 Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése. Óvodánkban a játékos képességfejlesztés eredményeként az óvodás kor végére a gyermek személyiségfejlődése olyan fokra juthat, hogy képessé válik az őt körülvevő környezetben biztonsággal mozogni, eligazodni.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére, hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodából iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához.

- A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás.
- Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.)

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermekeknél

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama: a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél: gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtaikat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek), végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri, és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit
- ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek, elemi mennyiségi ismeretei vannak

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtt- és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg
- kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja a tevékenységek elvégzésében

Az SNI gyermekek fejlesztése a saját fejlődési ütemük figyelembevételével történik. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi

szint. A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériuma tükrözi a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

7.7 Az óvodai nevelés sajátos feladatai

A különleges bánásmódot igénylő gyermek

- sajátos nevelési igényű gyermek,
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek,
- kiemelten tehetséges gyermek

7.7.1 A logopédiai ellátás biztosítása

Minden nevelési évben arra törekszünk, hogy óvodánkba járó gyermekek logopédiai ellátását biztosítsuk, amely feladatot a szakmai szakszolgálat által biztosított logopédusok látják el. Gyakorló és felzárkóztató foglalkozásokon belül az egyéni fejlesztéseket, 3 nyelv- és beszédművelő szakvizsgázott pedagógusaink látják el.

1. A logopédiai ellátás célja

A különböző beszédhibával, nyelvi- kommunikációs zavarral küzdő gyermekeket a szülőkkel együttműködve, az egyéni sajátosságokat figyelembe véve, a fejlesztési lehetőségeket maximálisan kihasználva, a logopédiai módszerek komplex alkalmazásával, az általános iskolai tanulásra, tanulmányok elvégzésére alkalmassá tegye.

2. A logopédiai ellátás általános feladatai

- a beszédhibák feltárása
- a beszédindítás
- a beszédhibák korrekciója
- nyelvi-kommunikációs zavarok leküzdése
- a dyslexia és dysgráfia megelőzése és korrekciója

3. Speciális feladatok

A beszédhibás gyermek komplex fejlesztése az iskolaértettség biztosítása érdekében.

A beszédjavítás alapelvei

- a beszédkorrekciós munka nem nélkülözheti a tudatosságot és tervszerűséget
- ehhez a tudatos tervezőmunkához nélkülözhetetlen a beszéd jelen állapotának felmérése, és a beszédszervek organikus állapotának figyelembevétele, a prognosztikai lehetőségek helyes megítélése, a beszédhibás egyén életkori és pszichikai sajátosságainak elemzése
- a direkt és indirekt módszerek célszerű alkalmazása megkívánja, hogy figyelembe vegyük a beszédhibás gyermek életkorát, pszichikai sajátosságát, értelmi képességét, beszédhibájának típusát és súlyosságát, a korrekció szakaszát
- a beszédfejlődés szakaszainak figyelembevétele fontos alapelv az egyéni kezelési terv kidolgozásában

- az egyéni és csoportos foglalkozások változatos alkalmazásának elve azt a célt szolgálja, hogy a logopédus mérlegelje a beszédhibás egyén szempontjából melyik terápiás forma a legalkalmasabb

A logopédiai ellátás helye és tárgyi feltételei optimálisan biztosítottak intézményünkben.

7.7.2 Fejlesztő, differenciáló pedagógia

- Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek
- Kiemelten tehetséges gyermekek

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek

Fejlesztőpedagógia célja:

A tanulási zavarok megelőzésében fontos, hogy az iskolakezdésre minden gyermek alkalmas legyen.

Az óvodai nevelésben megkülönböztetünk korrekciós és prevenciós formákat.

Korrekció:

A különböző problémák (viselkedésbeli, teljesítménybeli) miatt felmentett és még egy évig óvodában tartott gyermekeknél alkalmazzuk. Ezt megelőzi a Nevelési Tanácsadó vizsgálata, ahol pontosan behatárolják a lemaradás területét, mértékét. Erre épül a fejlesztőmunka. Korrekcióval rendezzük tehát a különböző funkciózavarokat, elmaradásokat.

Prevenció:

A prevenciós fejlesztés alapvető célja a lehetséges problémák megelőzése. A megelőzéssel a pszichikus funkciók kibontakozását célozzuk meg és az adott gyermek életkori, érési sajátosságaihoz igazítjuk a fejlesztést.

A nevelési tanácsadó, szakértői bizottság vizsgálatán kiszűrt - beilleszkedési zavarral, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő - óvodás gyermekek megsegítését fejlesztőpedagógiai szakvizsgálóval rendelkező óvodapedagógusaink látják el egyéni és kiscsoportos foglalkoztatási formában.

A saját gyermekcsoportjában az óvodapedagógusok feladata a fejlesztés, együttműködve a fejlesztőpedagógusokkal.

A gyermekek egyéni fejlesztésének dokumentuma:

- Egyéni fejlődési napló
- Egyéni fejlesztési terv

Kiemelten tehetséges gyermekek

Az intézmény fontos feladata a képességek kibontakoztatása, a tehetséges gyermekek felismerése, egyéni nyomon követése, a tehetségek gondozása és fejlesztése, élve az intézményi és az intézményen kívüli együttműködések lehetőségeivel.

A mikro csoportos tevékenységszervezés közben a differenciálás gyakorlata kiválóan alkalmazható a kiemelten tehetséges gyermekek nevelésében.

7.7.3 Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai ellátása

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését az alapító okiratunkban leírtak szerint, az óvodai csoportba integrálva, a többi gyermekkel együtt nevelve valósítjuk meg intézményünkben.

- A tanulási képességet vizsgáló rehabilitációs és szakértői bizottság véleménye alapján egyéni foglalkozás keretében - egyéni fejlesztési terv (egyéni fejlődési napló) alapján - biztosítjuk egyéni megsegítésüket

- A Szakmai Szakszolgálattal együttműködve a hátrányok csökkentése érdekében biztosítjuk, hogy a fogyatékoság típusának megfelelő végzettséggel, szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus segítse az óvodapedagógusok munkáját

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését különösen az alábbiak figyelembe vételével valósítjuk meg:

- a kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését, az eredményeit, erényeit, sikeres próbálkozásait értékelő, másságát elfogadó környezet megteremtésével segítjük
- az óvodában töltendő időt - szakértői vélemény alapján - folyamatosan és fokozatosan növeljük
- a különleges gondozási igény kielégítésénél kiemelt figyelmet fordítunk a speciális segédeszközök használatára, a segédeszközök elfogadtatására, az azok következetes használatára és megőrzésére nevelést folyamatos feladatunknak tekintjük
- a fejlesztés rövidtávú céljait minden esetben a fejleszhetőséget tükröző gyógypedagógiai -, orvosi -, pszichológiai - komplex vizsgálat diagnózisaira, javaslataira építjük
- a fejlesztések a számunkra megfelelő területeken valósuljanak meg, az elvárások igazodjanak fejlődésük lehetséges üteméhez

A helyi pedagógiai programunkban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak a gyermekek között fennálló különbözőségeik ellenére minden gyermekre érvényesek.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében a tartalmi és eljárásbeli differenciálás nagyobb mértékű és a szokásostól eltérő eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybevételét is szükségessé teszi.

7.7.4 Gyógytestnevelés

Az óvodánkba járó, rászoruló gyermekek mozgásszervi elváltozásának megelőzése érdekében, gyógytestnevelési foglalkozásban részesülnek.

1. A gyógytestnevelés célja:

Az óvodába járó gyermekek személyiségfejlesztésének elősegítése, egészség szintjének emelése a testi deformitások javításával, az elváltozások megelőzésével (prevenció), illetve korrekciójával. A szív és keringési szervek munkaképességének növelésével alkalmassá téve a gyermekeket az életben adódó feladatok teljesítésére.

2. A gyógytestnevelés feladatai:

- a szerzett vagy veleszületett mozgásszervi rendellenességek korrigálása
- testi képesség fejlesztése (erő, ügyesség, állóképesség)
- mozgáskészség fejlesztése
- mozgásműveltség fejlesztése
- mozgásigény felkeltése, kielégítése

3. A gyógytestnevelés alapelvei:

- tudatosság, tervszerűség a foglalkozásokon
- játékosság
- életkori sajátosságok figyelembevétele, jelenlegi testi állapotáról való tájékozódás.
- egyéni és csoportos feladatok, differenciálással

4. A gyógytestnevelés tevékenységi köre

A gyógytestnevelés foglalkozásokra a gyermekorvos, az ortopéd szakorvos és az óvodapedagógus együttes szűrése alapján kerülnek a gyermekek. A probléma feltárását segíti a gyermek, az orvos, a szülők és az óvodapedagógusok együttműködő kapcsolata.

5. Speciális feladataink:

- a már kialakult testi elváltozások korrekciója
- a szervezet általános fejlesztése, a könnyített és gyógytestnevelésre szoruló gyermekek speciális igényeihez alkalmazkodva
- a betegségek előrehaladásának megállítása
- az egészségi állapot helyreállítása speciális mozgásanyag felhasználásával
- a prevenció: a szervezet aktív megerősítése, amely az egészség gyengülésének, elvesztésének megelőzését biztosítja

6. A gyógytestnevelés tanügyi dokumentumai:

- könnyített és gyógytestnevelési napló
- gyógytestnevelési orvosi nyilvántartó lap

7.7.5 A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

A térségünket sújtó nagymértékű munkanélküliségből adódóan megnőtt a rossz anyagi körülmények között élő családok száma. Egyre több a helytelen életmódot folytató felnőtt, a családok szétesnek, sok szülő iskolázottságának alacsony foka, az elhanyagoló nevelés kapcsán egyre több a veszélyeztetett és hátrányos, s ezen belül a halmozottan hátrányos helyzetű gyermek száma.

A gyermekvédelem célja mindazoknak a pedagógiai, jogi, egészségügyi és szociális tennivalóknak az összessége, amelyek a veszélyeztetett gyermek nevelését, eltartását, munkába állását, érdekvédelmi és egészségügyi gondozását biztosítják.

Ebben az értelemben tehát ide tartozik valamennyi gyermekvédelmi tevékenység, függetlenül attól, hogy azt mely hatóság vagy személy végzi. Az állami és társadalmi szervek a gyermekvédelemben az alábbi elvek megvalósítására törekcsenek:

- a gyermekvédelem legyen a társadalmi nevelőmunka szerves része, a gyermekvédelem legyen a család védelme
- a gyermekvédelem leglényegesebb tevékenysége a prevenció (megelőzés) legyen
- a gyermekvédelmi munka során törekedni kell a személyiség teljes kibontakoztatására, illetve a sérült személyiség orvoslására
- biztosítani kell a gyermekvédelmi gondoskodás keretében nevelkedő gyermekek korszerű nevelésének feltételeit

1. A gyermekvédelem célja:

- a megelőzés

- a gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése
- a veszélyeztetettség megszüntetésében való segítségnyújtás
- együttműködés a különböző szakemberekkel

2. A nevelési intézményünk feladata:

- hogy felismerje a problémát
- keresve az okokat, nyújtson segítséget
- jelezzon az illetékes szakembereknek
- megismertessük a befogadó társadalom normáit
- a másság felé fordulás mindenkinek természetessé váljon
- a családok értékrendjének, erkölcsi magatartásának alakítása

Hátrányos helyzetű gyermekek azok, akiket a családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve aki után rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítanak. Ezen belül halmozottan hátrányos helyzetű gyermek az, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője, illetve szülei – a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint vezetett nyilvántartás alapján készült statisztikai adatszolgáltatás, a gyermeket megillető szolgáltatás megállapításához a szülő nyilatkozata szerint – legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be, fejezték be sikeresen, továbbá az a gyermek, akit tartós nevelésbe vettek.

Kialakulásához vezető tényezők a családjára, szűkebb társadalmi környezetére jellemző elhanyagoló nevelés, gondozás, valamint a családban a devianciák halmozott előfordulása (alkohol, brutalitás). Következménye lehet a gyermeknél is megjelenő deviáns magatartási formák kialakulása.

Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérést (részletes anamnézis) végzünk, rögzítjük a fejlődési naplóban.

Kommunikációs nevelés (szókincs, nyelvi kifejezőképesség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése).

Érzelmi nevelés, szocializáció (az óvodai nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés). A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, illetve kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus vagy más gyógypedagógus, stb.) közreműködésével.

Egészséges életmódra nevelés (egészségtudat kialakítása, táplálkozás)

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása az óvodai nevelés funkciói közül a legfontosabbat érvényesíti: az egészség, a testi fejlődés, a fizikai állapot védelmét és fejlesztését. A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges környezetet és szükségleteinek és mozgásigényének kielégítése során kiemelt figyelmet fordítunk az egyéni, eltérő szükségletekre.

Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése

Programunk felismeri, értékeli, támogatja és ösztönzi azoknak a kívánatos személyiségtulajdonságoknak, jellemvonásoknak az óvodáskorban való megalapozását, amelyekre az alakuló demokratikus társadalmunkban, a gyorsan változó idő függvényében szükség van.

3. Korszerű óvodapedagógiai módszerek:

- a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek
- kompetencia alapú óvodai nevelés
- differenciálás
- kooperatív technikák
- mozgás, zene felhasználása
- szülőkkel való partneri együttműködés módszerei: nyitott napok, nyitott hetek, családi napok, fogadó órák, nyitott óvodai ünnepek stb.

4. Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka:

- egészségügyi szűrővizsgálatok (a gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi - fogászat, szemészet, fülészet, ortopédia - vizsgálatának) kezdeményezése, megszervezése
- gyermekorvosi, védőnői tanácsadás (a szülők számára az együttműködő partnerekkel kialakított közös programok)
- gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése, illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése; kirándulások, tábork szervezése; rendezvények látogatása)
- a szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés (egyetlen gyermek se maradjon ki az óvodából a szülők szegénysége, elhanyagoló nevelése miatt)

5. Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal:

- gyermekjóléti, családsegítő szolgálat (a szülők támogatása, erőforrásainak feltárása)
- védőnői hálózat (a gyermekek óvodai beiratásának támogatása; korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás)
- szakmai szakszolgálat (konzultációk a gyermek fejlődéséről, fejlesztési terv közös kidolgozása, szolgáltatások biztosításának megtervezése és biztosítása)
  - Nevelési Tanácsadó
  - Tanulási Képességet Vizsgáló és Rehabilitációs Bizottság

6. Óvoda-iskola átmenet támogatása az iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka:

- a tanulási képességek megalapozása
- a tanulási és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése fejlesztő pedagógiai, gyógypedagógiai, gyógytestnevelési ellátás biztosítása
- az alkotásvágy szükséges szintjének kialakítása, fejlesztése rajz kiállítások, vers- és mesemondó versenyek szervezésével

Iskolaválasztás segítése

- a kijelölt iskolával közös kapcsolatfelvétel
- a szabad iskolaválasztás
- a halmozottan hátrányos helyzetűek előnyben részesítésével, a sajátos nevelési igényűvé minősítéssel kapcsolatos felvilágosítás, tanácsadás támogatása

Iskolával közös óvoda - iskola átmenetet segítő program szervezése

- a DIFER mérés 4 éves korban való megkezdése
- kölcsönös hospitálások, esetmegbeszélések

- közös programok szervezése (gyermeknap, kiállítás, kirándulás, színházlátogatás, kiállítás)
- közös műhelyfoglalkozás
- szakmai napok látogatása a kompetenciai alapú óvodai nevelés és iskolai oktatás összehangolásáért

A gyermekek fejlődésének után követése az általános iskola első évében folytatódjon.

7. Szülővel való kapcsolattartás, együttműködés:

- személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel
- a gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása
- rendszeres napi, vagy heti tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről
- egyéni beszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása
- szülői közösségek kialakítása, rendezvények szervezése
- partnerközpontú együttműködés

8. Intézményi önértékelés, eredményesség megállapítása, indikátorok teljesülése

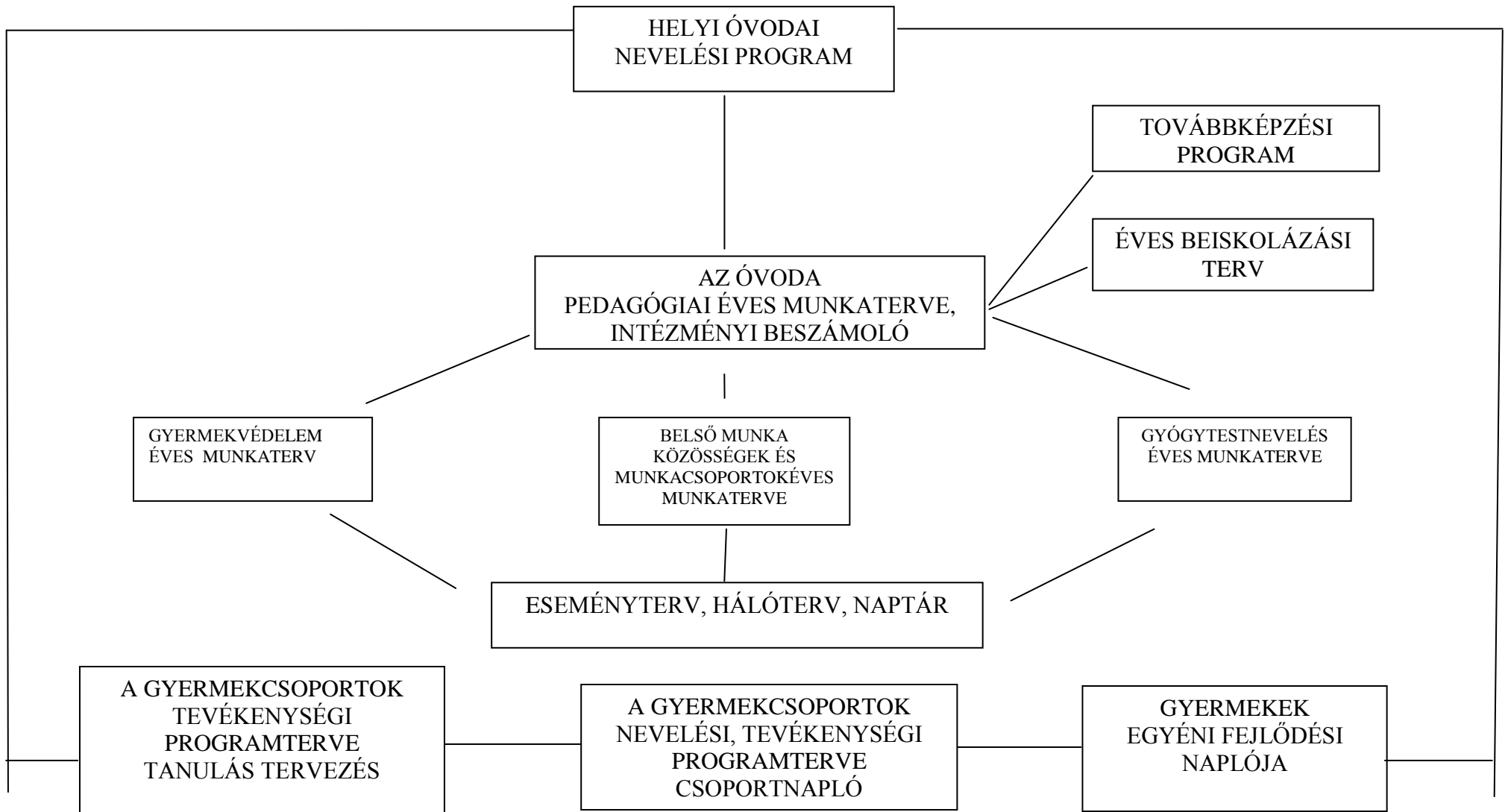
- beóvodázási arány
- hiányzás csökkentése
- iskolakezdés megfelelő időben
- sajátos nevelési igényűvé minősítés csökkentése
- katolikus iskolaiba történő jelentkezés
- DIFER mérés kiértékelése, a hozzáadott értékek növekedésének elérése
- iskolaérettség elérése

7.8 Helyi óvodai nevelési programunk értékelése

7.8.1 Óvodánk írásos dokumentumai

- Pedagógiai program
- SZMSZ
- Házi rend
- Az óvoda éves pedagógiai munkaterve
  - Gyermekvédelmi éves munkaterv
  - Belső munkaközösségek és munkacsoportok éves munkaterve
  - Éves fejlesztőpedagógiai munkaterv
- Eseményterv, hálóterv, naptár
- Munkaterv értékelése
- Felvételi mulasztási napló (pontos naprakész adatkezelés és nyilvántartás)
- Csoportnapló – nevelési – tevékenységi / Projekttervek/ - Egyéni fejlődési napló /Személyiségnapló/
- Továbbképzési program – Éves beiskolázási terv
- Az óvodai önértékelési terv

Pedagógiai/nevelési dokumentumaink egymásra épülési és lebontási rendszerábrája:

7.9 Az óvodás gyermekek személyiség fejlődésének nyomonkövetése

Programunk fő elemét alkotja a gyermek fejlődése, illetve a fejlődés jellemzőinek ismerete az óvodáskor végére.

7.9.1 Pedagógiai alapvetésünk

A fejlődéslélektanban megfogalmazott kutatási eredményekhez igazodóan nagyobb intervallumban jellemezzük az óvodás gyermekek személyiségfejlődését. Ebben a folyamatban megengedhető az esetleges, részleges időleges elmaradás, mert az a fontos, hogy a fejlődési szakasz végére érje el a gyermek a kívánt fejlettségi szintet.

A gyermeki személyiség aktuális állapotának megismerését tűzzük ki célul. Nem a gyermeket viszonyítjuk egy meghatározott követelményhez, fejlettségi szinthez, hanem azt szeretnénk tudni, hogy egy adott pillanatban hol áll a fejlődésben.

Fontos tudnunk, hogy az óvodai nevelés folyamatában, egy-egy időszakban a gyermek személyiségét milyen fejlettségi szint jellemzi, fejlődése milyen ívű, s még milyen fejlődési utat kell megtennie, hogy óvodáskor végére elérje az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Ennek az ismeretében tervezhetjük meg az egyéni fejlesztés pedagógiailag optimális, hatékony stratégiáját.

7.9.2 A gyermek fejlődésének nyomon követésére alkalmazható módszerek, eljárások

Pedagógia programunkban olyan módszerek, eljárások alkalmazását javasoljuk, amelyek megfelelnek az alábbi tudományosan igazolt megállapításoknak:

- a gyermek személyisége csak tevékenység közben ismerhető meg
- a különböző tevékenységek során megjelenő viselkedés, végzett teljesítmény, elért eredmény kiváltotta érzelmek adják a legtöbb információt a gyermekek aktuális állapotáról
- a megismerés az egész nevelési folyamat szerves része, a személyiség fejlődésének pozitív eredményű változását kell szolgálnia

Pedagógiai programunk csupán vázolja, javasolja a vizsgálati módszerek, eszközök alkalmazási lehetőségét az óvodapedagógusoknak, pedagógiai - pszichológiai felkészültsége alapján, szakmai kompetenciájára bízva a megfelelőek kiválasztását és alkalmazását pedagógiai tevékenységükben. Programunk e témakörben hangsúlyozza az önképzés, továbbképzés fontosságát a pedagógiai munka hatékonyságának fokozásáért.

Az óvodás gyermekek megismerését és fejlesztését segítő pszichológiai - pedagógiai vizsgálatok eszközeinek, módszereinek nevelési folyamatba való alkalmazására tesz javaslatot programunk. Valljuk, hogy az eredményes nevelés érdekében törekednünk kell a gyermeki személyiség fejlődésének nyomon követésére, a fejlődés elemzésére, a felszín alatt rejlő mélyebb összefüggések és törvényszerűségek feltárására. Nem támaszkodhatunk csupán a benyomásainkra, mert ha nem látjuk tisztán, nem értékeljük pontosan eredményeinket, akkor ez a haladás akadálya is lehet.

Mérési módszerek az óvodában

- Neveltségi szint mérése: információszerzés a neveltség állapotáról.

Feltáró módszerek

- Megfigyelés: a gyermek fejlettségi szintjének megállapítására szolgáló, legerjedtebb és legegyszerűbb módszer.
- Abból a tényből, hogy óvodáskorban a játék a személyiségfejlődés leghatékonyabb eszköze következik, hogy a gyermeki fejlődést is legcélszerűbb egy jól felépített, a játékban való megfigyelés elsődlegességét arányaiban is kifejező szempontrendszer alapján értékelni.

Kritériumai

- természetes környezetben, tevékenység közben (elsősorban szabad játék) zajlik
- konkrétan meghatározzuk a megfigyelés tárgyát
- tervszerű megfigyelési terv, konkrét megfigyelési szempontok szerint
- folyamatosság jellemzi
- a megfigyelés technikáit és eszközeit meghatározzuk.

Vizsgálat ezen feltáró módszerek közös jellemzője, hogy a vizsgált gyermeket, gyermekeket valamilyen módon megnyilatkoztatjuk.

Módszerei az interjú, képes interjú, nyitott mese, a beszélgetés, az ankét, szociometria, felmérés stb.

Ezen módszerek közül a beszélgetés az óvodában, a gyermekek körében leggyakrabban, szívesen alkalmazott egyszerű módszer.

Gyakran alkalmazzuk vizsgálatok során a képes interjú és a nyitott mese módszerét.

Kritériumai:

- nyugodt, bizalom teli, meleg, szeretetteljes légkör biztosítása
- ne befolyásoljuk gondolatainkkal, véleményünkkel, sugalmazó és eldöntendő kérdéseinkkel, mert befolyásolhatjuk a választ
- tervezzük meg a témát, a felteendő kérdéseket, ugyanakkor rugalmasan alkalmazkodjunk a gyermek válaszaihoz
- a beszélgetőpartner rokonszenvi kapcsolatok, kötődések alapján való kiválasztása fontos a gyermek érzelmi beállítottsága miatt

A másik gyakran alkalmazott módszer: a **szociometria**, melyet a gyermekcsoport rejtett hálózatának, dimenzióinak feltérképezésére használjuk, óvodás gyermekekhez közelálló játékos feladathelyzetekben. A kapott adatokat szociometriai mátrixon rögzítjük, s a kapcsolatok viszonyrendszerét szemléletesen szociogrammal ábrázoljuk.

Fejlettségi szint mérése információszerzés a fejlettség állapotáról

- Képességek mérése

Komplex iskolaérettségi tesztek alkotják, s ezekkel már az óvodában is találkozhatunk, többféle változatával ismerkedtek meg az óvodapedagógusok. Az iskolaérettségi tesztek együtt mérik az értelmi és teljesítményképességeket, s a legújabbak már a közösségi képességeket is vizsgálják.

Az óvodába járó gyermekek fejlődésének nyomon követésére alkalmazzuk a **DIAGNOSZTIKUS FEJLŐDÉSVIZSGÁLÓ RENDSZERT (továbbiakban DIFER)**

- az elemi készségek méréséhez szükséges tesztrendszert (7 teszt), valamint
- minden kisgyermek esetében a fejlődési mutatót a fejlődési folyamat követéséhez

A DIFER programcsomag alkalmazásával célunk, hogy segítsük az eredményes iskolakezdetet.

A tesztek négyféle értékelést tesznek lehetővé

- az elemenkénti analitikus diagnózist
- az összetevőnkénti analitikus diagnózist
- a tesztenkénti globális diagnózist
- a rövid változatával kapott DIFER- index a gyors átfogó tájékozódást, az iskolakezdeti szűrést szolgálja

Javasolt mérési módszer

- A legelőnyösebb megoldást választva, legelőször kiscsoportos kor végén (4 éves korban) végezzük el a feladatelemenkénti vizsgálatot.
- Ezt követően nevelési évenként ismétljük meg a felmérést. Az ismételt mérések során azonban csak azokat a feladatelemeket mérjük, amelyek a korábbi mérésekkor még nem működtek.

A felmérés alapján tervezzük meg a gyermekek egyéni fejlesztését, különös tekintettel a HH/HHH gyermekekre.

A DIFER mérés tapasztalatait iskolába menő gyermek esetében megbeszéljük a gyermek tanítójával is. Fontosnak tartjuk az iskolába elment gyermekek után követését legalább az első osztály végéig.

Az óvodában sokféle gyermekmunka születik az óvodai élet során, s a gyermekek munkáinak elemzésére nagy gondot fordítunk.

- önkifejező ábrázolás (rajz, festés, mintázás stb.)
- kézműves technikák, barkácsolás
- munkajellegű tevékenységek produktumai (dekorálás, takarítás, ajándékkészítés stb.)
- gyűjtőmunka
- intellektuális tevékenységekhez kapcsolódó produktumok (feladatlapok stb.).

A produktumig való eljutás és a végeredmény együtt jelentik az elemzés tárgyát. A folyamatban nemcsak tevékenykednek, hanem elmondják, megfogalmazzák élményeiket, tapasztalataikat, elképzeléseiket. Ezeknek a megnyilvánulásoknak a komplex elemzésével alkothatunk reális képet egy-egy gyermek személyiségéről.

A pedagógiai értékelést a következő írásos dokumentumok tartalmazzák:

- a gyermek személyiségfejlődése $\longrightarrow$ személyiségnapló
- a nevelési folyamat eredményessége $\longrightarrow$ csoportnapló

A **SZEMÉLYISÉGNAPLÓ** vagy **FEJLŐDÉSI NAPLÓ** szempontjai a teljes személyiségre, minden képesség körre, a fontosabb részképességekre irányulnak. Segít abban, hogy az óvodapedagógus megállapíthassa a gyermek erősségeit, fejlesztendő területeit. Személyiségnaplóban rögzítjük a gyermekek felzárkóztatásához szükséges fejlesztési tervét, amelyet a DIFER mérés elemzése után készítünk el, IPR program + saját ötlettár, alkalmazásával. A személyiségnapló vezetése folyamatosan történik a gyermek óvodába lépésétől a beiskolázásig.

Az óvodapedagógus tájékoztatást készít a szülők felé a gyermek fejlődéséről, javaslatot tesz a további fejlődéshez szükséges fejlesztés feladatairól.

8 A Nógrádsipeki tagintézményben működő óvoda nevelési programja

8.1 Óvodánk nevelési célja, feladata, alapelvei

Az óvodai nevelési munkánkat meghatározó célok

Az óvodai nevelés lehetőségének megteremtése, megtartása, a lakóhelyhez legközelebb, a családi nevelés kiegészítőjeként.

A gyermekkor tiszteletén, a gyermeki személyiség elfogadásán, szeretetén alapuló nevelés, melyet megbecsülés és bizalom övez.

A fejlődő gyermeki személyiség megismerésével, életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével a személyiség sokoldalú, élményekre alapozó kibontakoztatása harmonikus környezetben.

Célunk, hogy készen álljanak az iskolakezdésre, és biztos alapot kapjanak a további lehetőségek kihasználásához.

Az óvodai nevelési munkánkat meghatározó feladatok:

- a helyi elvárásoknak megfeleljünk.
- az óvodába járó gyermekek és szüleik szükségleteit, igényeit teljesítsük, és közösen mindent megtegyünk a gyermekek fejlesztése érdekében az óvodakezdés élményétől - mely biztonságot nyújtó, derűs környezetben valósul meg -,
- az óvodából való kilépésig odafigyelő, mély érzelmi kapcsolat kialakítására törekszünk

Közös munkánk célja, hogy a gyermekekkel együttműködve megvalósítsuk az egyén fejlesztését, hogy önmagához mérten minden gyermek megfeleljen az iskolakezdés követelményeinek (kiemelten a hátrányos, illetve tehetséges gyermekek érdekében).

Fontosnak tartjuk a tiszta, helyes beszédkultúra kialakítását, a testi szükségletek kielégítését, a gondolkodás fejlesztését, a tevékeny megismerés alapján történő ismeretszerzést.

Kiegyensúlyozott érzelmi neveléssel (eszköze az esztétikai nevelés), kommunikálni tudó- és akaró, szeretetet adni és kapni tudó, szocializálódásra, közösségi tevékenységekre nyitott, aktív gyermekeket neveljünk. A közvetlen társadalmi, természeti környezetünk megismerésével megalapozzuk a természet szeretetét, védelmét, az embertársak, felnőttek tiszteletét, a vallásos életmód megalapozását, községünk hagyományainak ápolását.

Az óvodáskorú gyermek alapvető tevékenysége a szabad játék - ennek biztosítása, lehetőségének megteremtése meghatározza tevékenységformáink tervezését, alkalmazását.

A világ minél sokrétűbb, érdekesebb megismertetése a valóság tükrében - ez jellemzi fő nevelési irányunkat.

Nevelési alapelvek

A katolikus óvoda része az Egyház, üdvözítő küldetésének. A katolikus köznevelés tudatosan arra kötelezi magát, hogy az egész ember fejlesztésén munkálkodjon. Az egyházi óvoda a krisztusi tanítás fényében felismerve az ember alapvető küldetését, az egészséges személyiség és a hit alapjait egyszerre kívánja megvetni. A családokkal való kapcsolattartás folyamán a katolikus óvoda egyre több embert segíthet az igaz értékek megtalálására. Éppen ezért a katolikus intézmény nyitott mindazon családok számára, akik elfogadják az óvoda katolikus szellemiségét. Más felekezetből érkező családoknál tiszteletben tartja saját vallási szokásaikat.

8.2 Katolikus gyermekkép, óvodakép

8.2.1 Katolikus gyermekképünk

Az emberi személyiség kialakulása a gyermekkortól kezdve a kamaszkoron át az ifjúkorig hosszú folyamat. Minden korszaknak megvan a maga jellemzője mind érdeklődésben, mind emberi példákban, mind olyan értékekben, amelyre érzékenyek.

Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó biztosítva egyformán minden gyermek számára a magas színvonalú és szeretetteljes nevelést, meglévő hátrányaik csökkentése céljából. Ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, a gyermekeket megillető jogok, alapvető szabadságok tiszteletben tartásával, az egyenlő hozzáférés biztosításával nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. Az óvodás gyermeket, mint szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben vett egyedi és fejlődő személyiséget gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Az óvoda a köznevelési rendszer nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője. Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

A katolikus óvoda egész napja, a játék, a munka, a tanulás, valamint a közösség- formálás sajátos világszemlélettel történik. A gyermek Isten ránk bízott ajándéka. Szüleinek olyan kincse, amelynek értékét gyakran kevéssé ismerik, – s a katolikus óvoda, evangelizáló munkája során ez a kincs a szülő számára fokozatosan föltáru.

Gyermekeink saját tapasztalataikon és élményeiken keresztül ismerkedjenek meg az őket körülvevő világgal.

A teljes személyiség kibontakoztatása a közösségi, vallásos nevelés segítségével valósuljon meg, hiszen a Teremtő testi, szellemi és lelki értékeket helyezte el a gyermekekben, melyet feladatunk a nevelés során felszínre juttatni.

Fontos tényező a környezet érzéki síkon történő megismerése, hiszen ez által válik a világ a gyermek számára befogadhatóvá. Fő irányvonalunk a természet közeli nevelés és a személyiségfejlesztés - egyénre szabottan.

Óvodánk összevont intézményként működik a helyi általános iskolával, ebből adódóan szoros a munkakapcsolat az intézmények között. Igyekszünk egymás munkáját megismerve olyan arculatot kialakítani, amely megfelel a követelményeknek a falu vallási igényeinek.

Bebizonyították, hogy az ember életének az a szakasza, amelyet óvodában tölt, mennyire meghatározó a személyiség kibontakozásának szempontjából. Azok a szakemberek, akik az óvodában dolgoznak, a boldogabb jövőért fáradoznak. Tudniillik, ők nem csak a kisgyermek két agyi féltekéjének fejlesztését és harmonikus együttműködését segítik, nem csupán a közösségi lét konfliktusmentes kibontakozását támogatják, hanem a lelki fejlődésnek (irányulásnak) egy rendkívül érzékeny időszakában állnak „bábaként” az ember mellett.

Alapozó munkánk megvalósítása nagyon fontos, hogy a vallásos nevelés folytatásaként következő lépcsőfokot - az iskola - zökkenőmentesen lépjk át gyermekeink. A napi kapcsolat, a közös rendezvények, keresztény ünnepek szervesen beépülnek az iskolássá válás elősegítésében.

Óvodai nevelésünkben fontos szerepet játszik, hogy a helyi kulturális élet részesévé váljunk. A hovatartozás érzését megalapozva tevékenyen részt veszünk a falu életében. Ez a kapcsolat kölcsönös, ezt jellemzik a közösségi szinten történő rendezvények, ünnepek is. Nagy megtiszteltetés egy nagy "család", egy faluközösség legifjabb tagjainak nevelését katolikus szemléletmóddal gazdagítani, a gyermekek lépteit elősegíteni a felnőtté válás folyamatában. Az óvoda, - mint a nevelés, oktatás első láncszeme - alapozó, előkészítő

munkája meghatározó jelentőségű a személyiségformálás megvalósításában. Egy boldogabb jövőért szállunk síkra, hitből táplálkozó okos, konkrét tettek szintjén. Nagy a felelősségünk, ezért munkánk tükrözni hivatott ezt a kötelességtudatot.

*"Az öröm, a boldogság több, jobb
teljesítményre sarkall, s a boldog
gyermekkor a kiegyensúlyozott,
elégedett felnőtt alapja."*

8.2.2 Katolikus óvodakép

A katolikus óvoda a katolikus közoktatási rendszer legalsó láncszeme. Szakmailag önálló nevelési intézmény, amely segíti a családi nevelést. Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit. Az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció. Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Pedagógiai tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével hozzájárul a gyermekek környezettudatos magatartásának alakulásához.

8.3 Katolikus óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelés általános feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek maradéktalan kielégítése.

A nevelés feladatai a nevelés folyamatában valósulnak meg, ahol a feladatok egymással összhangban, egymásra épültségben kell, hogy megjelenjenek.

A feladatok közé tartoznak azok a területek, ahol az óvodáskor végére kész eredményeket kell elérnünk a gyermekek egyéni fejlődéséhez igazodva (szokásrendszer, magatartás).

Más területeken feladatunk a jó alapok lerakása, amelyre a későbbi életszakaszban építeni lehet, később épülnek be a gyermek személyiségébe (pozitív érzület a ház, a szülő, vallásos gondolatok, a környezet iránt).

A gyermekek életkori sajátosságaira épülő feladataink megvalósításához ismernünk kell az óvodáskorú gyermek személyiségének fejlődési törvényszerűségeit. Igazodnunk kell ahhoz a tényhez, hogy a gyermek, fejlődő személyiség, feladatainkat a fejlődés mértékéhez, üteméhez viszonyítva kell elvégeznünk (értelmi képességek, gondolkodás, valósághoz való viszonyulás).

8.3.1 Az egészséges életmód kialakítása

Nevelő munkánk egyik legfontosabb alappillére az egészséges életmódra nevelés, az egészség védelme, edzése, óvása, megőrzése.

Célunk:

- a gyermek életvitelének, életmódjának egészséges alakítása, a testi, szellemi fejlődés elősegítése, harmonikus fejlesztése, az egészség védelme

Feladataink:

- gyermekek gondozása, szükségleteinek figyelembevételével, mozgásigényének kielégítése, az edzés és a pihenés biztosítása.
- olyan biztonságos környezet teremtése, amely elősegíti a gyermekek testi, szellemi fejlődését

- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások (környezettudatos magatartás) kialakítása

Már az óvodába lépés előtt igyekszünk minél több információt szerezni a csoportba kerülő gyermekekről. Erre igen jó lehetőséget ad a családlátogatás is, ahol tájékozódhatunk a gyermekek szokásrendjéről, egészségi állapotáról, családi környezetéről.

A beszoktatás ideje alatt ismerkednek meg a gyerekek az óvodával, az óvodai szokásrenddel, társaikkal, az óvoda dolgozóival. Fontos feladatunk a megértő, gondos, nyugodt környezet kialakítása, az óvodapedagógus, dajka - gyermek közötti meghitt kapcsolat megteremtése.

Testápolás, mosdó használata

Az óvodapedagógus segítségével gyakorolják a testápolással kapcsolatos feladatokat, megismerkednek a különböző eszközök helyével, rendeltetészerű használatával. Az óvodapedagógus feladata a megfelelő egészségügyi szokások elsajátíttatása a betegségmegelőzés, egészségmegőrzés szempontjából. Megtanulják használni saját jelükkel ellátott eszközeiket (pohár, fogkefe, törölköző, fésű, stb.), ruháik elhelyezését.

Természetesen a szokásrend megismerésében nagy szerepük van idősebb társaiknak is.

Törekszünk arra, hogy a szükségletek kielégítése fokozatosan önállóvá váljék.

A mosdó használatakor figyelniük kell arra, hogy előbb a legkisebbek kerüljenek sorra, fontos, hogy a későbbiek során megtanulják késleltetni szükségleteiket.

Az egészségügyi szokások fokozatos, következetes betartására mindnyájan együtt törekszünk. A WC-nél található válaszfalak biztosítják, a "fiú- és lányszakasz" elkülönítését, lehetőséget adnak az intimitásra.

A csapok felett található kis tükrök a gyerekek méreteihez igazodnak, segítik a megfelelő tisztálkodást.

A törölköző,- ill. fogmosó pohártartó polc is a gyerekek méretének megfelelő, gond nélkül használható. A papír zsebkendő és a WC-papír bármikor elérhető, használatukra a beszoktatás ideje alatt tanítjuk a kicsiket.

Étkezés

A gyermekek fejlődését, a szükséges kalória felvételét a napi háromszori étkezés biztosítja. Napirendünk megfelelő időt biztosít a lassan evő, rosszul rágó gyermekek étkezéséhez is.

Az étkezéseknél a kicsik önkiszolgáló tevékenységet folytatnak, a nagyoknál viszont naposokat választunk - ez már régtől fennmaradt szokás, amelyet a nagyobbak örömmel, nagy aktivitással végeznek. A gyerekek elsajátítják a kulturált étkezési szokásokat, az esztétikus terítést, a többiekre való odafigyelést.

Öltözködés

Közös feladatunk az öltözködési szokások kialakítása is. Az önállósodáshoz pozitív példát az óvodapedagógus, gondozónő és a nagyobb társak adnak. Az öltözőszekrények jellel ellátottak, fogasok, ruhászsákok, polcok segítik a ruhák megfelelő elhelyezését. Itt kapnak helyet a testneveléshez szükséges ruhák, a festőköpenyek is. Felhívjuk a szülők figyelmét a praktikus, réteges ruhadarabok fontosságára.

Gyakoroljuk a különféle ruhadarabok összehajtogatását, igyekszünk a gyerekeket arra szoktatni, hogy ruházatuk, környezetük rendezett legyen, kialakuljon egyfajta igény önmaguk és környezetük esztétikumára.

Mindennapos testnevelés

Minden nap tervezünk és szervezünk különböző mozgásos tevékenységeket, mely a gyerekek mozgásigényének egy részét hivatott kielégíteni.

A játékos, utánzó gyakorlatok átmozgatják az óvodásokat, örömmel vesznek részt benne. A gyakorlatok elősegítik a nagymozgások fejlesztését, a mozgáskoordinációt. Fontosnak tartjuk, hogy ameddig az időjárás engedi, a szabadban végezzük a gyakorlatokat.

Pihenés

A délutáni alvás, pihenés elősegíti a gyermekek fejlődését, életkori sajátosságaikból adódóan nagy szükség is van rá. A pihenéshez szükséges nyugodt légkör biztosítása fontos feladatunk - friss levegő, pizsama, kényelmes fekhely - az optimális pihenési feltételek megteremtése érdekében. Az elalvás előtti mese, dal elengedhetetlen. Figyelembe vesszük az egyéni igényeket is: pl. melege van a kályhánál, nem tud X. mellett aludni stb.

Az alvó gyerekek ajándéka a párna alá csúsztatott álommanó.

Levegőzés, séta, játék az udvaron

Az egészséges életmódra nevelés egyik fontos feltétele a mindennapos levegőzés, testedzés. Jó lenne, ha minden gyereknek lenne gumicsizmája, esőkabátja, hogy nedves időben is sétálhassunk, játszhatunk. Ennek fontosságáról is szeretnénk a szülőket meggyőzni.

Igyekszünk télen is megfelelő időt biztosítani az udvari játékokra.

Udvari játéktárunk fejlesztése, bővítése, megújítása lehetőségeinkhez mérten folyamatosan történik. Az udvari játékok segítségével nagyobb teret biztosíthatunk a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítésére, az ügyesség növelésre.

Az udvarunk többnyire füves, szerencsés, hogy a homokozó árnyékos helyre került. Fokozott figyelmet igényel az udvar megosztottsága (iskolai kerítés, konyhai, utcai rész).

Az óvoda dolgozói figyelemmel kísérik a játékok, eszközök, berendezési tárgyak minőségét, javításukról, esetleges cseréjükéről folyamatosan gondoskodnak. A gyerekek fejlődéséhez nélkülözhetetlen az egészséges, balesetmentes környezet, játszóhely kialakítása az udvaron is.

A gyermekek biztonságérzetét, bioritmusuk kialakítását rugalmas napirendünk igyekszik szolgálni.

Arra törekszünk, hogy személyes példánk is segítse az egészséges élet alapjainak lerakását.

Várható fejlődési eredmények az óvodáskor végére

- A kialakult egészségügyi szokásokat önállóan, figyelmeztetés nélkül végzik, igénylik (papír zsebkendő, WC-papír használata).
- A tisztálkodási eszközöket rendeltetésszerűen használják, ügyelnek azok tisztántartására, helyükre teszik azokat.
- Figyelnek az esztétikus terítésre, ügyelnek az asztal rendjére, tisztaságára. tudnak bánni az evőeszközökkel.
- Önállóan öltöznek, vetkőznek, ruhájukat összehajtogatják, helyükre rakják, cipőjüket megkötik. Vigyáznak öltözködés tisztántartására, igénylik a rendes öltözéket.
- Ügyelnek a csoportszoba, az öltöző és a mosdó rendjére, tisztaságára. kialakul az ízléses környezet igénye.
- Felismerik, kielégítik szükségleteiket, de amennyiben arra szükség van, képesek azt késleltetni.
- Igénylik a mindennapi mozgást, levegőzést.

8.3.2 Érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés, szocializáció

Az óvodáskorú gyermekeket az érzelmeik befolyásolják. Kezdetben érzelmeik igen szélsőségesek, változékonyak. Nagyon fontos, hogy az óvodába lépő gyermek első benyomása kellemes élményt jelentsen, ez meghatározza a további hozzáállását az óvodai élethez. Változás következik be életében, a családból közösségbe kerül, ahol felnőttekkel, gyermekekkel kell kapcsolatot kialakítania. Döntő nevelési munka a beszoktatás folyamata, melyre igen fontos odafigyelnünk.

Lehetőséget kell biztosítanunk arra, hogy a gyermekek minél jobban megismerjék környezetüket. Gazdagabb érzelmi viszonylatokkal kapcsolódnak óvodájukhoz, könnyebb lesz a beilleszkedés. Az óvodáskor vége felé az érzelmi beállítottság egyre jobban átalakul az értelmi szemléletű nézőpont felé. A gyermekek reálisabban gondolkodnak, magatartásukat a belátás is irányíthatja. Érzelmi életük kiegyensúlyozottá válik, tapasztalataik bővülnek, szociális kapcsolataik szélesednek, ezáltal érzelmi megnyilvánulásaik gazdagodnak.

Az óvodai élet kezdetétől fontos biztosítanunk azokat a lehetőségeket, melyek kielégítik a gyermekek természetes kíváncsiságát a világ dolgai, az emberek iránt. Lehetővé kell tennünk, hogy a gyermekek a természeti és a társadalmi környezet minél több részével kerüljenek érzelmi kapcsolatba, hogy minél gazdagabb reagálás módot ismerjenek meg, éljenek át. Az óvodáskorú gyermek a mások cselekvését megfigyelve tanul, minta- és modellkövetés útján sajátít el magatartásformákat, tevékenységi formákat, értékeket, így kialakul egy állandó értékrend. Az óvodapedagógus, az óvoda alkalmazotti közösségének mintát és modellt nyújtó magatartása előtérbe helyeződik a gyermek szociális tanulása folyamán.

Feladatunk:

- feltételek megteremtése
- megismerés fontossága
- kapcsolat kialakítás folyamata
- élet a közösségben

Célunk:

- az óvodába lépő gyermeket derűs, barátságos, szeretettel, biztonságérzetet sugárzó környezet fogadja
- csoportléggör megteremtései, ahol szívesen fogadják az újonnan érkezőket, segítők szeretettel vezetik be az új társaikat az óvodai élet szokásaiba.

A gyermekre hatással van a berendezés, az óvoda külső képe, díszítése, kialakítása és a belső hangulat, léggör. A gyermek közösségi életének színtereit (csoportszoba, öltöző, mosdó) vidám textíliák, dekorációk teszik hangulatossá. Fontosnak érezzük, hogy a gyermekek beleszólhassanak az átrendezésekbe, munkáik, kedvenc játékaik díszítsék közvetlen környezetüket. Saját ötleteik szerint építhetnek maguknak kuckót, várat, zugot, ahová elhúzódhatnak, nyugodtan játszhatnak. Az otthonosság, családi jelleg biztosítása érdekében a gyermekeknek az öltözőben saját jellel ellátott ruhásájkjuk van, ahol tárolhatják a kincseiket, és tiszteletben tartják egymás tulajdonát.

A szocializáció alapvető feltétele a közösség megléte, ahol a gyermek együttműködve társaival, együttes örömeiket él át, és ez motiválja a további közös tevékenységre, a közösségben többreterő rejlik, számtalan lehetőséget biztosít a gyermek számára.

Megismerés fontossága

A tájékozódás, az óvodába érkező gyermekkel és szüleivel való előzetes kapcsolat kialakítás meghatározó tényező munkánkban. Minden gyermek más egyéniség, másként reagál az őt érő változásokra, másként nyilvánulnak meg érzelmei. A legfontosabb információkat a szülőktől kaphatjuk meg, ezzel is éreztetve, hogy fontos a gyermekük zökkenőmentes beilleszkedése, és figyelünk hangulatára, érzelmeire.

A közösségben a gyermekek egymásra is hatnak, és a közösség tagjai is hatással vannak az egyén fejlődésére. Tudnunk kell, hogy a hatás nem egyforma, ez nagyban függ a gyermek egyéni adottságaitól (hamar oldódik, kezdeményező, gátlásos, visszahúzó). Óvodáskor előtti tapasztalataik javarészt a családból, esetleg bölcsődéből származnak. A viszonyulások, élmények megismerése fontos ahhoz, hogy segítsük beilleszkedésüket, kapcsolat kialakításukat.

Kapcsolatkialakítás folyamata

Az óvodai nevelés a kapcsolatkora épül, alapvetően meghatározza a fejlesztés eredményét a gyermek kapcsolatrendszere (felnőtt - gyermek, gyermek - gyermek, felnőtt - felnőtt). Feladatunk ezen a téren a szeretetteljes, őszinteségen, megértésen alapuló magatartás, kialakítása. Lehetőséget adni a gyermekeknek, hogy feloldódjanak, bátran merjenek kérdezni, megnyilvánulni. A gyermekeket saját egyéniségük alapján kell elfogadnunk, tolerálnunk kell az egyéni különbségeket. Nevelési módszereinkben a határozottság, következetesség, őszinteség a meghatározó. Az óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy egész személyiségevel nevel, állandó minta modell a gyermekek számára. Lényegesnek tartjuk a metakommunikáció erősítő szerepét az óvodapedagógus - gyermek kapcsolatában. Az óvodáskorú gyermek, utánzás útján veszi át az értékeket, magatartásformákat. Állandó értékrend kialakításának eszköze az utánzásos tanulás. Hatással van rá a környezetében dolgozó felnőttek egymás közötti viselkedése, kapcsolata.

Célunk, hogy a nevelőtestület dolgozói azonos pedagógiai elveket alkalmazzanak, az egységes szemlélet a dolgozók egyéniségére, önállóságára épülve sokszínű nevelési eszközökben jusson kifejezésre.

A gyermekközösség kialakításánál első lépés, hogy a csoport minden tagja jól érezze magát társai között. Fontosnak, a csoport egyenjogú társának számít minden gyermek. Reggelente kedvesen üdvözljük az érkezőket, a hiányzókat számon tartjuk, érdeklődünk hollétük felől. Tartós hiányzó esetén kis kedvességgel jelezzük, hogy gondolunk rá. Egymás iránti tisztelet, érdeklődés alapjainak kialakítása az óvodapedagógus személyes példaadásával történik. Tájékozódunk a gyermekek életének esetleges változásairól, udvarias érdeklődéssel mélyítjük a kötődést (pl. utazás, lakodalom, testvér érkezése). A gyermekek közötti kapcsolatokban az udvarias magatartás alapvető formáit közvetítjük (köszönés, kérés, konfliktuskezelés).

Egymás segítése, támogatása, odafigyelés a társra, az elfogadás fontos alakítója a csoportléghőmérsékletnek, nemcsak az egyes gyermeket formálja, hanem az egész csoportot.

Más gyermekközösségek (pl. első osztályosok) iránti érdeklődés felkeltésével, tartalmas kapcsolatokat építünk ki, mely nemcsak alkalmakra szól, hanem az óvodai élet egész folyamatát végigkíséri.

A szociális tanulás folyamán jutnak el a gyermekek a társaiktól való együttlét formájától az együvé tartozásig, az együttműködésig, az "én"-től a "mi" tudat kialakulásáig. A kapcsolat kialakítás képességének fejlesztése kihat a későbbi életkorban az alkalmazkodás, az érvényesülés képességére.

Élet a közösségben

A gyermek első találkozása az óvodával a beszoktatás rendszerében fontos tényező. A család és az óvoda közös célja, hogy a gyermek megtalálja helyét az óvoda közösségében. Lehetőséget kell adni az ismerkedésre (óvodapedagógus személye, óvoda, társak). A szülői felkészítés, ráhangolás az óvodai életre óriási jelentőségű a gyermek számára. A szülőkkel történő előzetes beszélgetések célja, hogy megismerhessék az óvoda rendjét, szokásait, és közvetíteni tudjanak az óvodába készülő gyermekeik felé. Fokozatos beszoktatás történik óvodánkban. A gyermek igénye szerint a szülő aktív részese az első találkozások lebonyolításának. A beszoktató óvodapedagógus személye állandó gyermekeként, és a délutáni pihenés időszakára különös figyelemmel készítjük fel az új gyermekeket. A beszoktatás nemcsak az új gyermeknek jelent változást, hanem a csoport tagjainak is. Érzelmileg fel kell készíteni a csoportot az újak fogadására, a régi csoporttagok segíthetnek a beszoktatásban, megkönnyíthetik a beilleszkedést.

A közösségi élet kerete: a napirend. Kialakításában a gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek vezéreltek. A legtöbb időt a játék képviseli. A gondozási és egyéb teendők beosztásánál a folyamatosság érvényesült. Vegyes korcsoportról lévén szó figyelembe kell venni a különböző életkorú gyermekek biológiai sajátosságait. Rugalmas napirend kialakítása volt a célunk, amely lehetővé teszi az előre nem tervezett helyzetek kihasználását, de a napirend fő kereteit megtartva növeljük a gyermekek biztonságérzetét.

Az érzelmi nevelés területén feladatunka gyermekek közös tevékenységeinek megszervezése, hiszen ezekben valósul meg a közösségi élet. A gyermekek fejlődése, társas kapcsolataik alakulása a közös élményekben realizálódik.

Osztatlan csoport esetében fontos a differenciálás. Minden gyermek tevékenysége fontos, produktumát meg kell becsülni, véleményét meg kell hallgatni és tiszteletben tartani. A gyerekek életkoruknak megfelelő tevékenységet folytassanak, és saját képességeinek megfelelő szinten tevékenykedjenek, segítsék továbbfejlődésüket.

A tevékenységek fegyelme számunkra tevékeny, aktív munkazajt jelent, ahol kielégül a gyermekek kíváncsisága, érdeklődése.

A csoport összetartozását erősítik a közös ünnepek, a hagyománnyá váló tevékenységek. Kiemelten fontos az egyházi ünnepek közös átélése. Programunkban az évszakok változásaiból következő ünnepek mellett, a gyermekek saját ünnepeit és a községi közös rendezvényeket is beépítettük. Az ünnepvárás hangulata, a közös várakozás jelenti az igazi érzelmi ráhangolódást, a maradandó élményt, ezért a készülődés folyamatára nagy súlyt fektetünk.

Várható fejlődési eredmények az óvodáskor végére:

- „én” érvényesítési törekvések kialakulása mellett kapcsolatteremtés, együttműködés kialakulása, a közös tevékenység magatartásformáinak alkalmazása,
- szokások igénnyé válása, érdeklődés egymás iránt, odafordulás, egymás segítése, megértés,
- tisztelet a felnőttek, társaik iránt, egymás munkáinak megbecsülése, konfliktusmegoldás,
- új társak befogadása, másság elfogadása.

8.3.3 Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek differenciált fejlesztése, nevelése

Célunk:

- esélyegyenlőséget biztosítani a gyermekek számára
- a szociális hátrány okozta zavarok mértékének a lehető legkisebbre csökkentése

- segíteni abban, hogy minden szociálisan hátrányos helyzetű gyermek elérje az iskolára való alkalmasság szintjét, és időben tudja megkezdeni a tanulmányokat

Feladatunk:

- elősegíteni a szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek óvodába járását
- elfogadó szeretet megléte az óvodai közösségben
- a gyermek és családjának a lehetőséghez képest tapintatos minél alaposabb megismerése
- a problémák, a hátrányos helyzet okozta tünetek felismerése, – ha szükséges az okok kiderítéséhez – szakember segítségének kérése
- a feltáró munka után az indulási hátrányok kompenzálására irányuló egyéni fejlesztés
- a folyamatos differenciált fejlesztés megvalósítása (szakember segítsége szükség esetén)
- szülőkkel való partnerkapcsolat kialakítása
- védőnő és óvodaorvos segítségével a gyermekek egészségi állapotának figyelemmel kísérése

A kapcsolatteremtés és kapcsolattartás:

- csoport felkészítése a kapcsolatfelvételre és kapcsolattartásra
- kapcsolatfelvétel motiválása játékokkal
- kapcsolattartás megbízásokon keresztül
- az érdeklődés fenntartása, kifejezése
- az életkori és egyéni sajátosságok, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek eltérő fejlődési ütemének figyelembevételével a potenciális tanulási zavarok kiszűrése, megelőzése és korrekciója

A verbális kapcsolat felvétel:

- köszönés, elköszönés
- üdvözlés, hívás, meghívás
- érdeklődés gyermek-gyermek és gyermek-felnőtt viszonylatban
- a csodálat, az elismerés, a kölcsönös öröm és jóérzés nyelvi formái
- a szomorúság, a bánat, az együttérzés nyelvi formái

Konfliktus-megoldó technikák:

- konfliktusok, veszekedések megoldási kísérletei, kilépés a konfliktusból
- az arckifejezés, a gesztusok lágyítása, érintés, testkontaktus
- megfelelő hangerő, hangnem
- túlzó gesztusok és indulatszavak kerülése
- felelősségvállalás
- bocsánatkérés
- békítés

8.3.4 Sajátos nevelési igényű gyermekek integrációja

A katolikus intézmények esetében még kiemeltebben kell figyelmet szentelni a gyengébbekre, az eltérő nevelést, fejlesztést igénylő gyermekek megsegítésére.

A nevelés, a fejlesztés feltételeit a közoktatási törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg. Az óvodában történő együttnevelésről - az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye dönt – egyénre szabottan.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknél a nevelési elvek meghatározásakor is az általános célkitűzések megvalósítására kell törekednünk. A nevelés hatására, a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.

Fontos feladatunk a sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte. Önállóságra nevelés a cél, mindig csak annyi segítséget kapjon, ami feltétlenül szükséges. A sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti.

Fontos, meghatározó, hogy az elvárásokat a gyermek fejlődési üteméhez igazítsuk, kiemelten a megfelelő területekre vonatkozólag. A gyermekeket soha ne terheljük túl, a fejlesztő terápiák váljanak az óvodai program részévé.

Az óvodai fejlesztés akkor a leghatékonyabbak, ha a fejlesztő tevékenység mindig több funkciót érint egyszerre, a gyermek az óvodai élet minden tevékenységében érintett lehessen.

Legfontosabb tevékenységi forma a játék, az örömszerző játékos tevékenység. A játék során a gyermeknek lehetősége nyílik átismételni a látott, hallott, tapasztalt dolgokat, rögzíteni az ismereteket.

A mondóka, vers, mese hallgatása a gyermekek legtermészetesebb igénye, lételeme. A gyermekek számára örömforrás, feszültséget keltő és oldó lehetőség.

A zene megnyugtatólag hat, figyelemfelkeltő, motiváló szerepe van. A zenei nevelés fejleszti a gyermekek hallását, ritmusérzékét, emlékezetét, harmonikus mozgását, szoros kapcsolatban áll a beszéddel, a gyermek számára különös erővel bír az érzelmi hatása.

Az ábrázolás elsődlegesen kifejezési eszköz, érzelmek, gondolatok, ismeretek közvetítője, az ábrázoló tevékenység során a gyermek valamit alkot, létrehoz, amelynek során az örömteli cselekvés, az önálló munka a fontos.

A mozgás a gyermek természetes reakciója, természetes aktivitása. A mozgás fejleszti a gyermekek motoros képességeit, kedvező hatással van az idegrendszerre, fejlődnek az értelmi, szociális képességek. A mozgás örömforrás, biztosítja a gyermek motiváltságát.

A természeti és társadalmi környezet megismerése során szükséges, hogy minél több tapasztalatot szerezzenek a képességeikhez mérten, amelyhez a különböző érzékszerveket, mozgást, játékot fontos beépítenünk.

A munka a többi tevékenységi formához hasonlóan játékos jellegű, az örömteli játék hatja át a feladatát végző gyermeket.

Az óvodás korban a tanulás és a játék nem különíthetők el egymástól. A gyermek úgy tanul, hogy játszik. A tanúláshoz meg kell keresni az egyéni adottságokat figyelembe véve az optimális terhelhetőségi szintet. A tevékenységi formák a gyermek számára olyanok legyenek, hogy az minimális erőfeszítést igényeljen a gyermektől, de játékosan és sikerrel tudja megoldani.

8.3.5 Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

A hét éven aluli ember legnagyobb teljesítménye az anyanyelv elsajátítása, a befogadó és beleérző figyelem segítségével. Ez értelemre hangoltságában, cselekedeteiben, játszásában a mesébe figyelésében és a beszédben nyilvánul meg. Gondolkodása tapasztalás jellegű és eredetibb, érzéssel áthatottabb, mint a felnőtteké.

Az óvodai nevelés minden területe tág lehetőséget ad a gyermekek anyanyelvi neveléséhez, beszédfejlesztéséhez. A mindennapok során képet kapunk a gyermek hallási és beszédészleléséről, szókincséről, verbális és beszédprodukciós készségéről, képességeiről, keresztcsatornák fejlettségéről. Alkalmak: gondozás, önkiszolgálás, öltözés, étkezés, szabad

játék. Az általános képet pontosítja a mindennapos beszélgetés, a gyermekek spontán megnyilatkozása.

Célunk:

- a tisztán hangzó beszéd elérése
- az olvasási zavarok megelőzése
- az életkornak megfelelő beszédbiztonság kialakítása

A gyermekekre figyelő, meghallgatni tudó, jó beszédpéldát adó és beszélő környezet alapja az anyanyelvi nevelésnek. A nyugodt, derűs hangulatú nevelés kiváltja a gyermekek szóbeli közlését, elősegíti a kommunikációt.

Az anyanyelvi nevelés folyamatában feladatunk, a gyermeki személyiség kibontakoztatása, formálása olyan formában, hogy nyelvi és kommunikációs készsége megfeleljen az iskolai indíttatás, iskolaérettség követelményeinek. A leghatásosabb anyanyelvi nevelés eszközei az óvodában: a gyermekek önálló vers- és mesemondása, a bábjáték és a dramatizálás.

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvnek, régi értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít.

A közösen átélt örömeik és élmények elszakíthatatlan szálakkal kötik össze az óvodapedagógust és a gyerekeket egymással és az anyanyelvükkel.

A népi mondókák, gyermekversek mondogatásakor sajátítják el a helyes kiejtést, a beszédhangokat és a tiszta beszédhallást. A példa értékű, utánzásra (kommunikációra, metakommunikációra) készítő óvodapedagógusi bemutatás biztosítja a gyermekek szókincsbővítését, kifejező készségük fejlesztését, a nyelvtanilag helyes beszéd kialakulását.

A népköltészeti alkotások közvetítése fontos, a népi hagyományok megismerése, szeretete és őrzése szempontjából.

A bábjáték érzelmeket kelt, kielégíti a gyermekek aktivitásvágyát. A dramatizálás fejleszti a gyermek aktivitását, ön – és emberismeretét, helyzet meghatározási és döntési képességét. A mese eljátszása során reprodukálják a mű szövegét, fantáziájuk segítségével kiegészítik a hiányzó szövegrészeket, így az saját, önálló alkotásukká válik.

Az anyanyelvünk ismeretére, szeretetére megbecsülésére nevelés nagyon fontos feladatunk, hiszen anyanyelvünk a legmagasabb rendű eszköz gondolataink megformálásában, kicserélésében. Az értelmi nevelés során a gyermekek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, tapasztalataira, élményeire építünk, figyelembe véve az életkori sajátosságokat.

A fejlesztés során bővítjük, rendszerezük a meglévő ismereteket, a spontán és tervezetten szerzett tapasztalatokat.

Az óvodai élet tevékenységein keresztül az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, kreativitás fejlesztése valósul meg.

Nevelőmunkánk eredményeként az ismeretek, jártasságok, készségek megalapozását tűztük ki célul.

8.3.6 Hitre nevelés erősítése

- katolikus embereszmény, Krisztus mértéke szerinti élet megalapozása
- Isten szeretetének megvilágítása a gyermekben
- a keresztény családi nevelés folytatásaként a katolikus értékek erősítése és kiegészítése, valamint közvetítése a gyermek által a családba
- a katolikus hitélet megtapasztalása az óvodai élet során

- Krisztustól tanult erények: felebaráti szeretet, megbocsátás, segítőkészség, bűnbánat, önzetlenség, figyelmesség fejlesztése
- a katolikus vallási élet eszközei: Egyház, egyházi év, liturgia, szentségek, szentek tisztelete
- a teremtett világra való rácsodálkozás képességének kialakítása, fejlesztése (öröm, hála, megbecsülés, védelem, felelősség stb.)

8.4 A katolikus óvodai élet megszervezésének elvei

8.4.1 Óvoda személyi feltételei

A gyermekekkel történő érzelmi azonosulás, közelkerülés szempontjából előszeretettel alkalmazzuk a mese, vers, bábozás, dramatizálás értékes tevékenységformáit. Sikerült kialakítanunk egy olyan egységes nevelési felfogást, amely szereteten, empátián alapul. A csoportlétkör kellemes, vidám, biztonságot, nyugalmat sugároz, mely jellemzi az óvodapedagógusok kiegyensúlyozottságát.

Előnyt jelent számunkra az intézmény összevont jellege, hiszen a közös nevelőtestületi értekezleteken sok szakmai problémát megoldhatunk, megbeszélhetünk. Napi kapcsolatunk az iskolával nagyon hasznos és fontos az iskolába lépő gyermekeink számára.

A szűkebb kollektíva az óvoda dolgozóira korlátozódik. Az óvoda épületében működik az Önkormányzat főzőkonyhája, mely biztosítja a gyermekek és az alkalmazottak étkezését.

Lehetőségünk adódik még színesebbé, élményszerűbbé tenni az óvodai életet az étkezési szokások, ételkészítés megfigyeléseivel, tevékeny gyakorlásával. Sok segítséget kapunk tevékenységeinkhez a konyhai dolgozóktól (sütemények elkészítésében, sütésében pl. mézeskalács).

Dajkánk feladata igen sokrétű. Egy személyben a pedagógus segítője, a gyermekek nevelésében résztvevő alkalmazott. Munkája során szoros kapcsolatban áll a pedagógusokkal, és a szülőkkel egyaránt. Sok időt tölt a gyermekek között, jó ismerője a csoportnak, ezáltal a munkája hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez.

Fontos, hogy a gyermekek előtt a nap minden szakaszában minta, modell álljon a viselkedés, szokásrendszer közvetítéséhez. A nevelésben résztvevő felnőttek viszonyulásai (egyházhoz, hazához, embertársakhoz) meghatározóak, hiszen keresztény értékrendet közvetítünk. A példamutatás az óvodapedagógus feladata személyisége meghatározó, hiszen ő a nevelés kulcsszereplője jelenléte állandó és folyamatos. A munkaidő beosztás is tükrözi ennek a feladatnak a jelentőségét, hiszen a nevelés egész időtartama alatt jelen van óvodapedagógus. A szorgalmi időben közösen végezzük feladatainkat, ezáltal egymás munkáját, stílusát megismerhetjük. A hasznos tapasztalatcserék, sokrétű munkalehetősége adott számunkra. Igyekszünk minden lehetőséget kihasználni a szakmai fejlődésre, továbbképzésre. A szakmai folyóiratok, a szakirodalom ismerete fontos számunkra. Aktív résztvevői vagyunk a továbbképzéseknek, munkaértekezleteknek.

A sajátos nevelésű igényű gyermekek fejlesztése speciális szakembereket igényel, nevelőmunkánkat gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, logopédus segíti.

A vallásos nevelés még maradandóbb közvetítése érdeké hetente egy alkalommal hitoktató jár óvodánkba.

Az óvoda szűkebb, tágabb nevelőközössége csak közös együttműködéssel érhet el eredményeket. Célunk a munkakapcsolat kibővítése, még eredményesebbé tétele. Mindennek alapjául szolgál az óvodapedagógus személyisége. Fontos, hogy jó kommunikációs képességgel rendelkezzen. Megértő, odafigyelő magatartásunk biztos alapul

szolgál arra, hogy gyermekeink nevelésében, a legjobb utat válasszuk és a vallásos nevelés segítségével biztosíthassuk számukra a boldog gyermekkort.

8.4.2 Tárgyi feltételek

Óvodánk, községünk központjában, az általános iskola és a kultúrház szomszédságában helyezkedik el.

Alapterülete: cca. 280m². Az épületben egy csoportszoba, öltöző, gyerekmosdó, folyosó, felnőtt mosdó - öltöző, betegszoba, iroda, konyha, mosogató és ebédlő található. Az étkezéshez kapcsolódó épületrészek az Önkormányzat fenntartásában működnek.

A munkavégzéshez szükséges helyiségeket igyekszünk praktikusán, esztétikusan berendezni, hogy megfelelő munkakörnyezetet biztosítsanak az itt dolgozók számára. Az intézmény férőhelye: 25 fő.

Az épület az 1970-es évek elején épült, eredetileg iskolai célokra. Ezt a funkciót is töltötte be több évig. 1979-től kisebb átalakítás után az épületben óvoda került berendezésre. Az évek során több alkalommal korszerűsítették.

A csoportszoba két hosszanti oldala ablakos, ezért elég kevés a berendezhető, felhasználható falfelület.

Galéria létrehozásával növeltük a foglalkoztató termünk alapterületét, sok hasznos játszóhelyet alakíthattunk ki. Az átrendezés következtében nagyobb térrel gazdálkodhatunk, így alkalmassá vált az óvoda a szülők fogadására is (bemutatók, nyílt nap, közös programok).

Az óvoda hatalmas padlástere kihasználatlanul húzódik az épület felett. Tetőtéri alvó, illetve játszóhelyek kialakításával megszüntethető lenne a különböző tevékenységek előtti - utáni átrendezés, rakodás, amely rengeteg időt emészt fel. Csoporttermünkben zajlik az óvodai élet minden mozzanata.

A működőképesség feltétele, hogy az óvoda rendelkezzen a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. A berendezési tárgyakat igyekszünk karbantartani, szükség szerint felújítani, hogy megfeleljenek a biztonsági, balesetvédelmi előírásoknak. Összevont csoport lévén három korcsoport igényeit kell kielégíteni, figyelve az életkori sajátosságokra, testméretekre.

Lehetőség szerint minden pályázati alkalmat kihasználunk, hogy eszköztárunk gyarapodjon, tárgyi feltételeink javuljanak. A játékeszközök vásárlása minden évben a költségvetési keretből biztosított. Sajnos sokkal több játék megy tönkre, mint amennyit ezen, csekély összegből pótolni, bővíteni tudnánk. Szülői felajánlások elfogadásával, játékok készítésével igyekszünk gazdagítani készletünket.

A tanuláshoz szükséges fejlesztő eszközeink biztos alapot jelentenek a különböző tevékenységek tervezéséhez, megvalósításához. (MINI-MAT készlet, síkidomok, mértani testek, mérőeszközök, a környezeti neveléshez felhasználható diaképek, képes kártyák, mágneses táblák, stb.).

A neveléshez szükséges eszközök bővítése folyamatos, az óvodapedagógus leleményességét, igényességét dicséri. Barkácsoláshoz, kézimunkához szükséges eszközök, anyagok beszerzése folyamatosan történik az óvoda keretéből. Sok segítséget kapunk a szülőktől is (papír, fonal, textil, faanyagok, stb.).

Szakkönyv-ellátottságunk jónak minősíthető. Folyamatos kapcsolatot tartunk fenn több könyvkiadóval is, így állandó információink vannak az újonnan megjelenő kiadványokról, és lehetőségünk nyílik azok beszerzésére. Sok könyvet vásárolunk a költségvetési keretből, de az óvodapedagógusok is sokat áldoznak azért, hogy folyamatosan képezzék magukat,

bővítsék tudásukat. Szakkönyvvásárlással a felkészülést, a gyermekek fejlesztését segítő kiadványokat igyekszünk beszerezni.

A gyermek- és mesekönyv készletünket folyamatosan bővítjük. Tervezzük minél több ismeretterjesztő kiadvány beszerzését.

Az óvoda épületéhez tartozó udvarrész sajnos területileg kicsi és tagolt, nehezen belátható. Célunk az udvar minőségi átalakítása folyamatosan (udvari játékok, mozgásfejlesztő játékok beszerzése, bővítése korcsoportoknak megfelelően). A helyi művelődési ház használata is segíti munkánkat (torna, rendezvények). Községünk közvetlen természeti környezete sok lehetőséget biztosít a kirándulásra, természetjárásra. A környéken tett sétákkal, élményszerző túrákkal próbáljuk ellensúlyozni az udvari hiányosságokat.

Az élményekre alapuló nevelés alapja a kézzelfogható természet. A gyermekeket körülvevő világot a maga valóságában, szépségében kell megmutatnunk.

Célul tűztük ki, hogy a gyerekek környezete, tevékenységei még jobban tükrözzék nevelési szándékainkat (több természetes anyag, kiállítások, kísérletek, növények).

8.4.3 Az óvodai élet megszervezése

Az óvodai nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott pedagógiai program alapján történhet és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet (gondozás fontos feladatait is) magába foglaló tevékenységek keretében valósulhat meg. Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekek tevékenységét óvodapedagógus irányítja. Jelenléte feltétlen. Irányelvünk a játék kitüntetett szerepének megvalósulása.

NAPIREND

7.00-12.00-ig

Érkezés az óvodába, játék, szabadon választott tevékenységek a csoportszobában vagy az udvaron.

Hitre nevelés, az elcsendesedés feltételeinek megteremtése (gyertyagyújtás, közös ima, ének).

Ki hiányzik, ki tud róla? Névsorolvasás, időjárás jelentés.

Mindennapos testnevelés vagy mozgásos játék.

Tisztálkodás, előkészület a tízóraihoz. Étkezés előtti ima. Tízórai. Étkezés utáni ima.

Terverszerű tevékenységekbe ágyazott műveltség-tartalmak közvetítése.

Egyéni és mikro csoportos játékos tevékenységek, fejlesztés.

Külső világ élményei, megfigyelések, tapasztalatok feldolgozása, összegzése.

Játék, párhuzamosan tervezett differenciált tevékenység, szabadon választott tevékenység.

12.00-15.00-ig

Tisztálkodás, ebéd előtti előkészületek. Étkezés előtti ima. Ebéd. Étkezés utáni ima.

Tisztálkodás, fogmosás, készülődés a délutáni pihenésre. Pihenés előtti ima. Mese, vers, ének.

15.00-16.00-ig

Ébredés, fésülködés, testápolás. Étkezés előtti ima, uzsonna. Étkezés utáni ima.

Játék, párhuzamosan végezhető tevékenységek a csoportszobában vagy a szabadban a szülők érkezéséig.

A hit átadásának további tevékenységei:

Lelki beszélgetések (ünnepkörök, szentekről megemlékezések), lelki napok, templomlátogatások, katolikus rendezvényeken való aktív részvételek.

HETIREND

A hetirend megvalósításakor kiemelten figyelembe kell venni a játék kitüntetett szerepét és a párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységeket.

Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése
Verselés, mesélés	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Verselés, mesélés	Matematikai nevelés	Mozgás (tervszerű- kötelező)
Ének-zene, énekes játék, gyermektánc (zenei-nevelés)		Rajzolás, mintázás, kézi munka	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc (zenei-nevelés)	
Lelki beszélgetések	Lelki beszélgetések	Lelki beszélgetések	Lelki beszélgetések	Lelki beszélgetések
	Bibliai történetek feldolgozása	Bibliai történetek feldolgozása	Templomlátogatás (havi egy alkalom)	
			Zenei nevelés hangszeres egyházi zene (havi egy alkalom)	

8.4.4 Óvoda belső-külső kapcsolatai**Az óvoda és a család**

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek személyiségfejlődését. Az óvoda és a szülők folyamatos szoros együttműködése alapfeltétele a hatékony nevelésnek. A szülőfölddel való szoros kapcsolattartás az óvoda, evangelizáló feladatát segíti elő. Az óvoda nem vállalhatja át a család nevelési feladatait, de hozzájárulhat a kedvezőtlen hatások enyhítéséhez. A kapcsolat kialakítás kezdetén igyekszünk megismerni az óvodába kerülő gyermek családját, életvitelüket, a gyermek helyét a családban. Óvodába lépés előtt többszöri beszélgetést, látogatást kezdeményezünk. A családtól szerzett tapasztalatok, információk sok segítséget jelentenek a gyermekek megértésében. Egyenrangú partnerkapcsolat kialakításához szükséges, hogy a szülőket tájékoztassuk mindarról, ami az óvodában történik (történhet).

Elfogadó, megértő magatartást kell tanúsítanunk minden egyes családdal szemben, függetlenül anyagi, társadalmi helyzettől, kulturáltságtól. Tiszteletben kell tartanunk a szülők nevelési felfogását, a családok sajátosságait, szokásait, a hiányosságokat, hibákat tapintatosan a segítő szándék előtérbe helyezésével kell kezelnünk (családhoz illesztett segítségnyújtás). Az együttműködés a beszoktatás folyamatával kezdődik és végigkíséri az egész óvodai nevelést. A mindennapi találkozás alkalmat ad betekintésre az óvoda életébe, illetve a napi aktualitásokról való tájékoztatásra. Óvodánk nyitott, házirendünkben is megfogalmazódott, hogy az érdeklődők bármikor belátást nyerhetnek a csoport életébe, feltétel, hogy ne legyen zavaró a jelenlétük. Hivatalos kapcsolattartási formáink, a fogadóórák, személyes beszélgetések (igény szerint), melyek a problémás helyzetek megoldásában segítenek.

Ilyen forma még a szülői értekezlet, melyeken az aktuális problémákat, nevelési ügyeket beszéljük meg.

Célunk: hogy ezek a találkozások ne csak tájékoztatásból álljanak, hanem közös megoldásokat kereső megbeszéléssé alakuljanak. Szeretnénk a jövőben több olyan előadást szervezni, ahol egy-egy aktuális nevelési, vallási, egészségügyi kérdés megvitatására kerül sor szakember segítségével.

Szemléletváltást kell kezdeményeznünk a szülők tevékeny részvételével kapcsolatban. Kevés lehetőség és igény volt eddig arra, hogy aktív résztvevői legyenek az óvodai eseményeknek. Terveink: több közös program szervezése a szülőkkel (kirándulások, lelki napok, zárándoklatok, kulturális rendezvények), munkadélutánok beiktatása az éves tervbe, az ünnepeken való aktív részvétel szorgalmazása (pl. farsang, gyermeknap, egyházi ünnepek).

Szorgalmazzuk, hogy a nevelési tervünkben szereplő, intézményi, misék szülők részvételével közös szentmisékké válhassanak.

Kapcsolatok külső intézményekkel

A helyi általános iskolával összevont intézményként működik óvodánk, ezért nevelőmunkánk összehangolása adott a közös irányítás, nevelőtestületi megbeszélések miatt. Célunk a zavartalan átmenet megvalósítása, ezért kölcsönösen nyitott egymás felé a két intézmény. Alapkövetelmény, hogy ismerjük egymás munkájának folyamatát, eredményeit.

A gyermekeket-mint fejlődő személyiséget-gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Célja: prevenció során feltárni a tényeket, okokat, amelyek a gyermekek fejlődését akadályozhatják, veszélyeztethetik.

Az óvodás gyermek családi helyzetének évenkénti felméréséhez szükséges szempontok:

- óvodások száma összesen
- ebből a veszélyeztetettek száma
- hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma
- három vagy többgyermekes családban élők száma

A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:

- családi környezet
- nevelési hiányosságok
- bűnöző családi helyzet
- rossz lakásviszonyok
- egészségügyi okok
- a gyermeki személyiségben rejlő okok
- anyagi okok
- megromlott családi kapcsolat

Kapcsolattartás szükséges

- Gyermekjóléti Szolgálat
- Családsegítő Központ
- Gyermekvédelmi Ügyintéző
- Nevelési Tanácsadó

Az óvodapedagógus feladata az iskolakezdés iránti pozitív viszony kialakítása. Mindennapos kapcsolat él az iskolai pedagógusok, az iskolások és az óvoda gyermekei között. Az ismerkedést elmélyítik a közös rendezvények, egymás tevékenységeire való meghívás, részvétel (Mikulás, karácsony, farsang, versenyek, bemutatók). Az utolsó óvodai évben az iskolába indulókkal, több alkalommal is ellátogatunk leendő iskolájukba. Ismerkednek a környezettel, a tanítóikkal, az eszközökkel. Az 1. osztályos tanító is többször ellátogat óvodánkba, hogy ismerkedjen a gyermekekkel óvodai környezetben.

A szülőkkel közösen is szervezünk olyan tájékoztató értekezletet, amelyen feltehetik esetleges kérdéseiket az iskolakezdés témakörében. Az óvoda iskolára előkészítő munkája akkor sikeres, ha a gyermekek örömmel, bizalommal és érdeklődéssel várják az iskolát. A szükséges tájékoztatással az iskola felé az óvodapedagógus elősegítheti a gyermekek zavartalan iskolai beilleszkedését (fejlődés, egyéni bánásmód, esetleges nehézségek).

A beiskolázásra az óvodapedagógus megfigyelései, tapasztalatai, orvosi szakvélemény és a családi vélemény alapján kerül sor. Kiegészítő vizsgálat esetében a Pedagógiai Szakszolgálat véleményét is kikérjük a harmonikus iskolába lépés megvalósítása érdekében. Fontos, hogy kísérjük figyelemmel a gyermekek iskolai beilleszkedését. A két intézmény közelsége (egy kerítés választja el udvarainkat) lehetővé teszi, hogy az elsős gyermekek bármikor beszélgethessenek volt óvodapedagógusaival, csoporttársaikkal. Könnyebb így az elválás, az átmenet zavartalanabb a beilleszkedés.

Az iskolakezdéssel, a beilleszkedéssel kapcsolatos tapasztalatokat jól felhasználhatjuk nevelőmunkánkban, hogy a gyermekek alkalmasak legyenek az iskolai életbe való bekapcsolódásra, és félelem nélkül, egészséges várakozással induljanak az iskolába.

8.5 Az óvodai élet tevékenységformái

8.5.1 A hitre nevelés

„Bizony mondom nektek, amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek”
(Mt. 25,40)

Az óvodás korú kisgyermek természeténél fogva fogékony és kíváncsi az őt körülvevő dolgokra. Nyitottságukra alapozva érzékenyek a teremtés csodái iránt, erre alapozhat a hitoktató pedagógus. Így mélyíthetjük lelkükben az Istenkapcsolatot, a szeretet-viszontszeretet érzületét és a felelősségtudatot a csodálatos világ felé.

A vallásosság, a vallásos élet megalapozása az óvodáskorban történik. Ekkor kell kialakítanunk azt a tudatot, hogy Isten maga a szeretet. Munkánkat a keresztény családi nevelésre építve végezzük, a felelősség közös, szülők, pedagógusok együttműködése fontos.

A katolikus óvodapedagógus legfontosabb feladata az Isten szeretetének megvilágítása a gyermekekben. Beszédünk, viselkedésünk, közösségi életünk eszköz, példa, a kapott szeretet átadására.

Fontos megismertetni a gyermekeket a vallási élet eszközeivel (Egyház, egyházi ünnepek, misék, szentek). A templomlátogatások során megtanulják a helyes viselkedés alapjait,

megismerik az eszközöket, tárgyakat. Lelki vezető atyánkkal különleges kapcsolatot alakítanak ki. Ezáltal a diplomáért biztos, érthető, ismert hely lesz számukra, ahol jól érzik magukat.

Az Isten az emberekkel való kapcsolatának megértéséhez fontos eszköz a bibliai történetek közvetítése, megismertetése. Megtapasztalják, átélhetik a Krisztusi erényeket (szeretet, megbocsátás, segítőkészség, bűnbánat, önzetlenség, figyelmesség) és azonosulva a személyekkel kialakul bennük Isten jelenlétének megtapasztalása. Felelősségünk a vallási élet hirdetőiként, nemcsak a gyermekek, hanem a szülők körére is kiterjed. A szülőkkel való kapcsolatainkban is meg kell találnunk azokat a helyzeteket, alkalmakat, amikor Isten felé fordíthatjuk gondolatainkat, tetteiket.

Mintaként, példaként, helyes viselkedéssel, életvitellel, odafordulással a hit felé tudjuk fordítani a gyermekek, szülőkön keresztül a családok életét.

Mindezek megvalósítása, csak akkor lehetséges, ha mi magunk is igyekszünk a helyes istenkép kialakítására és törekszünk megtalálni helyünket a hívő közösségben.

8.5.2 Játék

A játék egy olyan tevékenység, amely külső céltól független, magáért a tevékenységért van, és örömszerzés kíséri. A gyermek játéka sajátos öntevékenység, mely szabad akaratára épül, benne és általa érvényesül a legtipikusabban és legsokoldalúbban a gyermek önkifejezése.

Az óvodáskor végéig a szabad játék marad a gyermek legfőbb tevékenysége, a személyiségfejlesztés alapvető eszköze. Fejlesztő hatással van a gyermek mozgására, növeli kitartását, önállóságát. A gyermek a játék útján ismerkedik a világgal, ezzel hatással van értelmi képességeinek fejlődésére is (érezkelés, figyelem, képzelet, kreativitás, gondolkodás, beszéd). Személyiségfejlődés kapcsán különösen jelentős, hogy a játékban a gyermekek közti társas kapcsolatok a legváltozatosabban nyilvánulnak meg (magányos játék, egymás melletti játék, együttmozgás, együttműködés). A közös játékban felerősödik a "mi" tudat, a közösségi élet fejlesztő eszköze is a játék.

Játék közben a gyermek derűs, felszabadult, tapasztalatai, élményeit érzelmileg feldolgozza, újraélve, újrajátszva jelentős feszültségcsökkentő hatással van a gyermek pszichikumára.

A gyermek játékának tartalma a valóságról szerzett tapasztalataira épül. Figyelembe kell vennünk a gyermek már meglévő ismeretanyagát, ismernünk kell az óvodán kívül szerzett élményeit, tapasztalatait.

Tartalmas, fejlesztő hatású játék alapja a tapasztalat ismeretszerzés során kialakult pozitív érzelmi viszony. Legfontosabb feladatunk az élményadás lehetőségeinek megteremtése (séták, kirándulások, látogatások, utazás, természetjárás).

A gyermekek úgy, annyit és azt játszanak az óvodában, amihez, amennyi ideig adottak a lehetőségek. Feladatunk a játék kibontakozásának elősegítése, biztosítani azokat a feltételeket, amelyek segítségével a játék tartalmassá, sokoldalúbbá válhat.

A derűs, nyugodt légkör alapvető feltétele a felszabadult játéknak. A megfelelő légkör kialakításában döntő az óvodapedagógus magatartása. Kiegyensúlyozottsága, beleélő képessége, mintaadó viselkedése a legértékesebb játékerkentő feltétel az óvodában. Biztosítanunk kell a gyermekek önállóságát a játékban is, lehetőséget kell adni a választásra (eszköz, hely, társ). Az óvodapedagógus jelenléte, konfliktuskezelő magatartása biztonságérzetet nyújt és mintát ad a gyermekek számára. A nyugalom érdekében ki kell küszöbölnünk a zavaró körülményeket (sürgetés, játékszerhiány, pakolás). Következetességre, rendszerességre törekszünk, hogy a gyermekek játékának folyamatosága biztosított legyen.

Nyugodt játéklétkör megteremtéséhez a megfelelő hely biztosítása szükséges. A helyről való gondoskodásnak igazodnia kell a játékgigényhez, játékfejlődéshez. Gyermekeink több szinten tudnak játékot kezdeményezni, kialakítani (csoportszoba, udvar, játszótér, a környék természeti helyei).

Szűkös csoportszobánkban helyhiány miatt több lehetőséget kell biztosítanunk a gyermekek saját játékhelyének kialakításához (sátor, térelválasztó, textilek). Vannak állandó játszóhelyek (babakonyha, barkácsolás, orvosi játék), amelyek meghatározzák a játék kialakulásának a helyét. Ideiglenes játszóhelyek kialakításában aktívak a gyermekek, egymás területét tiszteletben tartják, sajátjukat megvédik. Udvarunk jobb kihasználhatósága érdekében célunk az udvari játékok folyamatos bővítése.

A játékidő biztosítása meghatározó a játék tartalmára nézve. Annyi időt kell biztosítanunk a játéktevékenységekre, amennyi szükséges ahhoz, hogy minden gyermek átélhesse, megtapasztalhassa a játék élményét. Napirendünkben minden lehetőséget kihasználunk a játék kialakulásához. Különleges figyelmet fordítunk arra, hogy zavartalan, hosszantartó szabad játék alakulhasson ki. A játékidő beosztását meghatározza az életkor. A kicsik a gondozási teendőkön kívüli időt csaknem teljesen játékkal, játékos tevékenységekkel töltik. A 4-5 éves gyerekek ragaszkodnak játszótársaikhoz, szervezkedésre, előkészítésre is gondolnunk kell a játéknál. A nagyok már hosszabb távra, akár több napos játéokra is terveznek játékszerkészítést, ezért lehetőséget kell kapniuk játéuk zavartalan folyamatosságához.

Minden tárgy, anyag, játékszer, amelyet a gyermek játékába bevon, játékeszközzé válik. Motiválja, gazdagítja, ösztönzi a gyermek képzeletét, ezért nagyon fontos a sokféle játékeszköz, készlet megléte.

A kicsik pihe-puha szeretetbábuitól a nagyobbak konstruáló, alkotó igényeit kielégítő nyersanyagokig igyekszünk minden lehetőséget kihasználni ötleteink megvalósításához.

A gyermekeket okosan szerető óvodapedagógus legfőbb tulajdonsága, hogy szeresse a játékot, szeressen játszani. Jellemezze játékos beállítódás, a játszás örömét össze tudja kapcsolni a nevelői felelősséggel. Játékirányítás alkalmazásakor egész nevelői ráhatásának érvényesülnie kell.

Közvetetten, a feltételek megteremtésével irányítja, segíti a játék kialakulását. A szituációkban legyen partner, aki képes az együttműködésre, és csak veszélyes esetekben avatkozzon be a gyermekek játékába. Változatos színtereken a gyermekek fejlődését elősegítő játékfajták kezdeményezésére törekedjen.

A gyermekek tudatos fejlesztéséhez ismernünk kell az adott életkorra jellemző játékfajtaikat. Véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker hatására a gyermek újravégzi, gyakorolja a tevékenységet. A gyakorlójáték során megismeri az eszközöket, elsajátítja használatukat. A gyakorlójátékból bontakozik ki a szerepjáték, mely nevelési szempontból a leggazdagabb lehetőséget nyújtja.

Személyiségfejlődésükben fontos szerepet játszik, hogy milyen módon dolgozzák fel tapasztalataikat, élményeiket.

A játék során viselkedés-, magatartásformákat sajátítanak el, betartják az együttes játék szabályait.

A szerepjátékokban nyílik alkalom a nemi szerepek átgondolására, feldolgozására, a nemi különbözőségekből fakadó értékek megőrzésére. Fő irányvonal: a családi együttműködés hangsúlyozása. A katolikus óvodapedagógus feladata a játék által keresztény értékekre fogékony, kreatív, társaikhoz alkalmazkodni tudó, aktív, feladatokat értő és megtartó gyermek nevelése.

Feladatunk: eszközök bő tárházát biztosítani (jelmezek, kellékek) és aktív szerepvállalással részt venni a játékokban, ezáltal példaértékű lesz magatartásunk. Szerepjátékok során eszközkészítés igénye is felmerülhet, ezért állandó hely áll a gyermekek rendelkezésére, ahol barkácsolhatnak, esetleg kisebb javításokat elvégezhetnek.

A *dramatizálás, bábozás* fejlesztő tevékenységét a gyermekek igényeik szerint bármikor gyakorolhatják. Motiváló tényezőként minél több irodalmi élményhez juttatjuk őket, valamint nagy jelentőséget tulajdonítunk az óvodapedagógusok bábjátékának.

Építő, konstruáló játék kialakulásához az anyagok változatosságát, ötletadó segítséget biztosítunk.

Szabályok megértését, pontos betartását igényli a szabály játékok alkalmazása. A szabadban történő *szabály játékok* fejlesztik a gyermek mozgását, versenyszellemét, kitartását. Értelmi képességek fejlesztésének jó eszközei a különböző társasjátékok, kártya -, nyelvi játékok, képkirakók, dominók. Alkalmat, lehetőséget kell teremteni az ilyen jellegű játékfajták gyakorlására is.

Célunk, hogy a gyermekek szeressenek és tudjanak játszani. Képesek legyenek önállóan kiválasztani a játék helyét, eszközét, a játszótársat. Elképzeléseiket megvalósítsák, élményeiket, tapasztalataikat beépítsék játékokba. A kiegészítő eszközöket segítséggel elkészítsék.

Tiszteljék a másik játékát, a közös játék alapvető viselkedési szabályait betartsák.

8.5.3 Verselés, mesélés

Az óvodáskort az érzelmek dominanciája határozza meg. Ez megmutatkozik az irodalomhoz fűződő kapcsolatukban is. A gyermekek már kisgyermekkorban fogékonyak az esztétikumra. Versszeretetük alapja a ritmuskedvelés. A folyamatosság érzelmi megnyilvánulásokat, örömet vált ki bennük. Gondolkodásuk, fejlődésük során eljutnak oda, hogy a versekből sugárzó érzelmek, hangulatok is esztétikai élményt jelentenek számukra. Az óvodapedagógus felelőssége, hogy mely irodalmi anyagot tartja megfelelőnek a gyermek személyiségfejlesztése céljából.

" A gyermek lelke tiszta lap. Gondold meg, mivel írja tele a könyv, amelyet kezébe adsz."

(Móricz Zsigmond)

Az óvodáskorú gyermek gondolkodására jellemző a szemlélethez kötöttség. Az átélhető, megvalósuló elbeszélések, mesék, történetek mondanivalóját közel érzik magukhoz. Képzeletük fejlődésében jelentős szerepet játszik a mese. Mesehallgatáskor a képzelet forrása a szó, a beszéd, a metakommunikációs eszközök sokasága. A mese hallgatása közben a gyermek kilép a valós világból és képzeletével – kettős tudatával – átlép a mese világába. Azonosul a mese szereplőivel, velük izgul, örül, szomorkodik, szeret, fél stb. A gyermek a mese által él át olyan lelki szituációkat melyek pozitív érzelmekkel töltik fel, hozzásegítik érzelmi életének gazdagításához.

Az irodalom közvetítő közege a nyelv, ezért nagyon fontos, hogy nyelvileg tiszta, helyes előadásmódú verset, mesét halljanak a gyermekek. Mesehallgatás során kialakul a mesehallgató viselkedésmód, erősödik közösségi élménye, fejlődik kettős tudata, mely segíti a feszültségoldást. A mesék segítségével közelebb kerülnek a valósághoz. Az olvasóvá válás folyamatának alapfeltétele a mesehallgatás, hisz a mese az indulatok feldolgozására, belső képteremtésre tanít. Az a gyermek válik jó beszélővé és jó olvasóvá, aki képes belső fantáziakép megjelenítésére.

Feladatunk: a könyvekhez kapcsolódó pozitív viszony kialakítása, hogy iskoláskorban érdeklődéssel forduljanak az írott szöveg felé.

Az óvodapedagógusok feladata az irodalom közvetítése. A mindennapok során minden lehetőséget meg kell ragadni, hogy irodalmi élményhez juttathassuk gyermekeinket. Fontosnak tartjuk, hogy az előadásmód értékes legyen, ezért ritkábban olvasunk könyvből a gyermekeknek. A beszoktatás időszakában jó szolgálatot tesznek a mondókák, segítenek az érzelmi viszony kialakításában. Fejlődési, életkori sajátosságoknak megfelelően, fokozatosan egymásra építve tervezzük az irodalmi anyagot. A válogatás népi, klasszikus és kortárs művekből történik. Így jutunk el az ölbeli játékoktól az énekes mondókákon keresztül a vershez, a meséhez, a bibliai történetekhez és végül a prózához.

A versek előadásmódjában igényességre törekszünk, a tiszta, helyes anyanyelv közvetítése a feladatunk. A helyesen, szépen előadott vers emeli, az ünnepek értékét növeli az ünneplés igényét. A versek befogadása, élménye a gyermekekből tevékenységvágyat válthat ki, ehhez biztosítjuk a feltételeket (rajz, bábkészítés, szerepjáték). A mesélésnek, a mesehallgatásnak sajátos varázsa van, fontos a mesevárás hangulatának megteremtése (hely, eszközök) hagyománya. Egy-egy mesét többször is hallhatnak a gyermekek, a nagyobbak folytatásokból is összerakják a történet eseményét. A jobb megismerés, az ismétlés elősegíti dramatikus, bábos feldolgozását az anyagnak. A népmesék közvetítésével közelebb kerülnek népi kultúránkhöz, ízlésvilágához.

Óvodánk eszköztárában megtalálhatóak az irodalmi neveléshez szükséges eszközök (mesekönyvek, verseskötetek), de az óvodapedagógusok saját anyaggyűjteményeikből sok értékes anyagot választanak. Óvodai vers- és mesegyűjteményünk fokozatosan gyarapszik, ezen a téren mindannyian gyűjtőmunkát végzünk. Az igényes válogatás alapja a megfelelő nevelőmunkának. Figyelembe vesszük a megfelelő életkori sajátosságokat, az alkalmat, a gyermekek aktuális érdeklődését. A mindennapos mondókázás, mesélés elmaradhatatlan eleme az óvodai nevelésnek.

Művészeti - anyanyelvi - irodalmi nevelési feladataink ismeretében minél több alkalmat kell teremtenünk a beszélgetésre.

A feldolgozás motiválja a gyermekeket önálló vers- és mesemondásra, bábozásra, dramatizálásra. Az irodalmi nevelésben ez által jó alkalom nyílik a gyermekek összefüggő beszédének, kifejezőképességének fejlesztésére.

Az irodalomhallgatás, a verselés, mesélés iránti igény kialakítása a legfontosabb feladatunk. Szeressék és élvezzék a verset, mesét, bekapcsolódjanak a mondókázásba, és esetleg önállóan is költsenek, alkossanak hasonló jellegű versikéket, meséket.

Alakuljon ki a mesehallgatás misztikuma, alakuljon nemzeti, vallásos gondolkodásmódja, (keresztény tudat) hallgassák végig a meséket, verseket, és az élmény indítsa el képteremtő fantáziájukat. Sok mesét ismerjenek, válasszanak kedvenc mesehősöket, amelyek megjelenhetnek játékaikban. A folytatásos mesék, meseregények szálait össze tudják kötni, esetleg önálló mesebefejezést kezdeményeznek.

A könyvekhez való pozitív viszonyuk kialakuljon, vigyázzanak, gondosan bánjanak a könyvekkel.

8.5.4 Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvoda ének-zenei nevelése Kodály Zoltán világszerte elismert zenepedagógiájának elveit követi. Alapgondolat, hogy a zene - akár a nyelv - egyetemes kultúrkinccs, amelyhez zenei anyanyelvünk: az énekes és hangszeres népzene, a gyermekjátékok és népszokások megismerésén át vezet az út. A megismerés középpontjában az énekes gyakorlat áll, melyhez szervesen kapcsolódik a zenehallgatás és a kreatív tulajdonságok kiművelése.

Saját zenei anyanyelvén túl pedig találkoznia kell a gyermekeknek más népek zenéjével és a zeneirodalom értékes alkotásaival.

A gyermek megszületése után már a családban elkezdődik zenei nevelése (ringatók, ölbeli játékok, altatók, tapsoltatók). A bölcsőde, később az óvoda feladata a családi hatás megerősítése, pótlása, az érdeklődés felkeltése, a bontakozó képességek fejlődésének elősegítése. A tudatos zenei nevelést óvodáskorban kell elkezdeni, mert erre az időre a gyermek testi, szellemi fejlettsége eléri azt a szintet, hogy részt vegyen rendszeres és szakszerű zenei képzésben. Óvodáskor végére a gyermekek meg tanulnak tisztán énekelni, ritmusérzékük kialakítása is ehhez az életkorhoz kötődik.

Az ének-zene nevelésében az óvodának komoly és lelkiismeretes alapozó munkát kell végeznie. Az énekes mondókás népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások korlátlan lehetőséget tartalmaznak a zenei képességek (ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és a zenei kreativitás alakításában.

A népi játékok mozgással kísért megtanítása (gyermektánc alapjai) során a gyermek megszabadul gátlásaitól. A mozgás kíséretével tisztább lesz a szövegkiejtés, pontosabb lesz a ritmus. Elősegítik az éneklés, a zene megszerettetését, a gyermek szociális fejlődését, szellemi gyarapodását.

Játékos módon oldható meg az iskolára előkészítő zenei képesség- és készségfejlesztés. Énekes - ritmikus játékokkal fejlesztjük a ritmikai, dallami elemek érzékelését.

Utánzás útján sajátítják el a dallamhangok tiszta éneklését. A zenei alapfogalmak megismertetése, a helyes énektechnika alapjainak lerakása is fontos szerepet játszanak a zenei nevelésben.

Az ének-zenei nevelés - mint művészeti nevelés - az esztétikai nevelés része. A zenei nevelés keretén belül megvalósul az esztétikai nevelés:

- értékes zene megismertetése, megszerettetése,
- igényesség önmagával és másokkal szemben zenehallgatásban, előadásmódban,
- zenei ízlés kialakítása (egyházi zene megismertetése).

A zenehallgatás élményét mély érzelmek kísérik (gyönyörködés, élvezet). A zenei tartalom átvételének lehetősége a gyermek érzelmi életének kialakításában, a kisgyermek és felnőtt közös játékának hatása a gyermek személyiségfejlődésében játszik fontos szerepet. A közös játék lassanként a gyermek saját játékélményévé alakul, növekszik önállósága, aktivitása, fejlődik kapcsolatteremtő készsége. A kétszemélyes társas népi játékok alkalmával kötődik óvodapedagógusához, majd társaihoz. Felfedezi az együttjátszás örömeit.

A zenei nevelés terén alapvető feladatunk a feltételek megteremtése. A mindennapok folyamán minden lehetőséget ki kell használni, hogy zenei élményhez jussanak a gyermekek. Az ösztönös dúdolgatások, éneklések felkeltik a gyermek érdeklődését, bizalomárasztó légkörben ötleteivel bekapcsolódik a közös játékba. Játék közben, szabadidőben is szerez zenét, zenei élményeket, melyeket tudatos fejlesztéssel erősítünk, rendezünk.

A gyermekeket már az óvodába lépés pillanatától igyekszünk kapcsolatba hozni a zenével. A beszoktatás folyamatában a vigasztaló, nyugtató dalocskák, mondókák segítik a bizalmas légkör kialakítását. A gyermekek hovatartozását erősíti a már tanult dalok ismételtetése, újrajátszása (varázsszák, egyéni ünnepek).

Az élő zene, a hangszer varázsa fontos a befogadás szempontjából, ezért igyekszünk minél több lehetőséget biztosítani az élményadáshoz (előadás, zenehallgatás, élőzene). Az igényes válogatás meghatározó a zenehallgatás minősége szempontjából. Az óvoda hagyományos ünnepeit, az egyházi ünnepeket, a gyermekek saját ünnepeit (névnap, születésnap) az együtt éneklés, a köszöntők sajátos hangulattal töltik be. Ilyenkor az

ünnepezték kívánságára válogatunk az anyagból, az ő főszereplésével zajlanak a dalos játékok. Érzelmileg fontos szerepet tölt be az óvodai nevelésben a zenei nevelés. Az óvodapedagógus személyisége, zeneszeretete alapvető a feladatok megoldásához. Ösztönösen kialakuló, szívből, őszinte zeneszeretetből fakadó tevékenység vezet maradandó hatás elérésére.

A zenei nevelés területén célunk: hogy a gyermekek szeressenek énekelni, szívesen vegyenek részt dalos játékokban, illetve önálló kezdeményezéssel közös tevékenységet szervezzenek.

Életkori sajátosságaiknak megfelelő hangterjedelemben, megfelelő számú dalt, mondókát, játékot ismerjenek biztosan. Bátorításra önállóan is énekeljenek, mondókázzanak. A tiszta éneklés képességének kibontakoztatása, egyszerű dallamotívumok visszaéneklésével óvodáskor végére jól kialakítható. Ismerjék és tudják megkülönböztetni az egyszerű fogalompárokot (magas, mély, halk, hangos). Mozgásuk rendezettebbé válása zenei tevékenységek alkalmával (dallamvonal térbeli rajzolása, mozgásos játékok, térformák).

A tanult dalokat dúdolásról, hangszerről ismerjék fel, tudjanak dúdolva, zümmögve, szótaggal énekelni. Ritmusérzékük fejlesztésével tudják visszaadni az egyenletes lüktetést és az egyszerűbb dalok ritmusát. Érzékeljék a környezetük hangjait (hallásfejlesztés), legyenek figyelmesek az őket körülvevő zajokra, zörejekre. Szívesen vegyenek részt a közös éneklésben, hangszeres játékokban (ismerkedés a hangszerekkel, hangszerkészítés).

Egyszerű tánclépések megtanulására (hagyományok), visszaadására képesek legyenek, igazodva a dal, játék természetes ritmusához. Alakuljon ki a zenehallgató-értő magatartás.

Tartsák tiszteletben a vendégek előadását, a másik produkcióját, megnyilvánulását.

A zenei élmények visszaadását lehetőség szerint használják ki (rajz, játék, önálló kezdeményezés). Kreativitásuk, zenei fantáziájuk megnyilvánulásait merjék a közösség felé közvetíteni.

8.5.5 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az óvodai vizuális nevelés magába foglalja a látásnevelést, képalakítást, a plasztikai munkákat, az építést, a környezetalakítást és a műalkotásokkal való találkozást.

A vizuális nevelés alapja a sokoldalú megfigyelés, élménynyújtás, tapasztalatszerzés.

A személyiségfejlesztés a gyermek aktivitásából fakadó játékos tevékenységek útján valósul meg. A nevelés folyamán fontos az egyéni képességhez igazodó differenciálás megvalósítása. Sokrétű személyiségfejlesztő hatás megvalósulását érzékelhetjük. az értelmi képességek formálásában: gazdagodik az érzékelés, nő a látásélesség, fejlődik a téri észlelőképesség, az emlékezet, formálódik a képzelet.

Élményt nyújtó megfigyelési alkalmak szervezésével kialakul a szép látványa, az esztétikum iránti érdeklődés, fejlődik a gyermek megfigyelő-képessége (szándékos, önkéntelen figyelem).

Ábrázoló tevékenység iránti érdeklődés felkeltésével (motiváció) kezdődik a nevelési folyamat.

Alkotótevékenységeik során fejlődik gondolkodásuk, esztétikai ítéletek megfogalmazása, formai, aránybeli összefüggések, problémahelyzetek megoldásai (megvalósítás tervei, technikák). Hatással van érzelmeikre a rácsodálkozás öröme, az alkotótevékenység közbeni sikerélmény. Akarati fejlődésében is szerepet játszik az alkotó tevékenysége, mely kezdetben, játékos tevékenységben (mozgás öröme) nyilvánul meg.

Később határozott célt kap a cselekvés, és megvalósításban kitartóvá válik, így feladattudata, feladattartás képessége fejlődik. A vizuális tevékenységek során hatékonyan fejleszthető a kreativitás képessége.

A rajzolás, festés, plasztikai tevékenységek elősegítik a kéz finommozgásának fejlődését, az érzékelés és a mozgás összerendeződését. E funkciók megfelelő fejlettsége pedig előfeltétele az iskolai írástanulásnak.

A gyermek tájékozottságát, ismereteinek gazdagodását elősegíti a sokféle technikai eljárás, munkafogás, eszközhasználat megismerése és gyakorlása. Az esztétikai igényesség kialakítása a közvetlen környezetben megalapozza a társadalmi együttélés lehetőségét a későbbi életkorokban. Ennek az igényességnek a hatásrendszerét az óvoda épített és tárgyi környezete, díszítése, szemléltető eszközei együttesen képezik.

Az óvodai vizuális nevelés legfőbb feladatait a többi nevelési területtel szoros összhangban és kölcsönhatásban kell megoldanunk.

Elsődleges tennivalónk a gyermek látáskultúrájának fejlesztése, melyet elegendő megfigyelési, tapasztalatszerzési lehetőségek és élmények, biztosításával oldhatunk meg. A gyermek természetes kíváncsiságára, érdeklődésére alapozva számtalan téma feldolgozását kell megvalósítani (természeti, társadalmi környezet, élményfeldolgozás). Megfelelő légkör (hely, idő), valamint megfelelő minőségű és mennyiségű eszköz és anyag álljon a gyermekek rendelkezésére - ez alapfeltétel az alakító-, alkotótevékenység kialakulásához. Eredményes tevékenységhez, a sikerélményhez ismerniük kell az eszközök, anyagok tulajdonságait és a velük való bánásmódot is, ez az óvodapedagógus feladata. Fontos, hogy tudják és ismerjék az előkészületi feladatokat (szokásrendszer), hogy tevékenységüket zavartalanul, nyugodtan végezhesék.

Figyelembe kell vennünk a gyermekek aktuális érettségi szintjét, ehhez igazodva differenciált fejlesztéssel kell eredményeket elérnünk. A vizuális képességek fejlesztése magába foglalja a képi gondolkodás megjelentő és konstruáló képesség kialakítását.

A kreatív magatartás kibontakozásának elősegítése a feladatunk, úgy, hogy a gyermek önálló ötletei jussanak érvényre.

Ízlésalakítás, formálás eszköze az esztétikus környezet kialakítása, igényesség az eszközkészletünkben.

A gyermeki alkotások iránti tisztelet, bánásmód (kiállítás, megőrzés) mintaadó lehet a gyermekek egymás közti, illetve a szülő-gyermek közti kapcsolatra, a vizuális nevelés területén.

Célunk:

- a vizuális nevelésben, hogy feldolgozandó anyagainkban több természetközeli témát tervezzünk, kihasználva a környezetünkben lévő természeti táj élménynyújtó lehetőségét.

Óvodáskor végére gyermekeink rendelkezzenek a következő fejlődési jellemzőkkel:

- térlátásuk fejlődése következtében bátran fogjanak bele építésekbe, ötleteiket hasznosítsák, éljék meg az alkotás örömét
- környezetalakító tevékenységük nyilvánuljon meg
- legyenek figyelmesek, észrevegyék a környezetükben zajló változásokat.
- képesek legyenek megjeleníteni élményeiket, elképzeléseiket képi kifejezés útján (szín használat, elemi térviszonyok)
- formaábrázolásukban hangsúlyozzák a jellemző, megkülönböztető jegyeket
- emberábrázolásuk tartalmazzon részleteket, egyszerűbb mozgások jelzését

- elképzeléseiket, tapasztalataikat legyenek képesek megfigyeléseik alapján megformázni, mintázni (önkifejezés).
- tevékenyen vegyenek részt az új anyagokkal, technikákkal való ismerkedés folyamán
- kreativitásuk, önállóságuk érvényesüljön munkáikban
- figyelemmel forduljanak társaik munkája felé, tartsák tiszteletben a másik produktumát
- válják rendszeressé a vallásos neveléssel kapcsolatos történetek, élmények megjelenítése
- saját műveikkel, illetve műalkotásokkal kapcsolatban legyen véleményük, és nyilvánítsák ki azt
- legyenek fogékonyak az esztétikai hatásra (vegyék észre a szépet, a színhangulatot, tartalmat)
- a környezethez való pozitív viszonyulás nyilvánuljon meg szépítő, környezetalakító, rendező tevékenységeikben

8.5.6 Mozgás, mozgásos játék

A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását. A gyermekkor szinte a születéstől kezdve átszövi a mozgásos játék, hiszen gyermekeinknek ez a fő tevékenységi formája. A felnőtt ember szellemi tornája és sporttevékenysége a gyermekkori játékokban gyökerezik.

A legtöbb gyermek szívesen veti magát alá az előírt szabályoknak, szereti a biztos keretet, mely számára érthető, világos és korának megfelelő.

A túl magas szintre emelt vagy hosszadalmasra nyújtott mozgásos feladatoktól elmegy a kedve, ezért minden korcsoport számára a legmegfelelőbb játékos formát kell kiválasztani.

A testnevelési feladatokat helyesen levezetni és megtanítani csak az tudja, aki azokat biztosan ismeri és maga is élvezettel végzi.

A jó játékhoz, mozgáshoz teljes átélés, derűs jókedv, fesztelen légkör szükséges.

Kevés jobb nevelőeszközt ismerünk a közösségi ember tulajdonságainak kifejlesztéséhez, mint a mozgásos játék. Aki játszik, megtanul jól, biztosan mozogni, ügyességre, leleményességre tesz szert. Fejlődik testi-reagáló képessége és finomulnak az érzékszervei. Világossá válnak ismeretei, gondolkodásmódja, javul beszédképessége, nagymértékben gazdagodik szókincse, erősödik figyelme. Ilyenkor tanul meg szívből örülni a győzelemnek, de ugyanakkor megtanulja elviselni a vereséget is. Az óvodapedagógus a csoportos játékok folyamán alaposabban megismerheti a gyermekek tulajdonságait, és ismeretei birtokában jó irányba fejlesztheti a képességeket (erősíteni, felszínre hozni, csiszolni, megváltoztatni) ezáltal megvalósul a pozitív viszony kialakítása az önbizalom erősítése céljából.

Célunk:

A változatos mozgásos tevékenységeken keresztül az egész személyiség fejlesztése. Játékos formában, kellemes derűs hangulat kialakításával a mozgás szeretetére való nevelés (kiemelten a mozgásos játékok eszközével).

Feladataink:

- motorikus képességek fejlesztése
- mozgásigény kielégítése
- nagy és finommozgások fejlesztése
- egyensúlyfejlesztés
- szem-kéz, szem-láb koordinációfejlesztés

- ritmusérzék fejlesztés
- testséma fejlesztés
- esztétikai érzékfejlesztés (zene + mozgás)
- közösségi szellem fejlesztése, erkölcsi nevelés

Az óvodai mozgásfejlesztés tartalma sajátos, életkoronként változó.

A tervezett foglalkozásokon – vegyes életkorú csoport lévén – olyan mozgásanyagot kell közvetítenünk, amely minden korcsoportra kiterjed és megfelelő.

A Dr. Tótszóllósiné Varga Tünde: „Mozgásfejlesztés az óvodában” című könyv alapján állítjuk össze az ütemtervünket. Heti egy alkalommal egész délelőttöt felölelő mozgásos napunk van, ezen kívül a mindennapi testnevelés, mint rendszeresség épült napirendünkbe. Külön figyelmet fordítunk a tartásjavítás, lábtorna beépítésére a terveinkbe.

Helyi sajátosságainkat kihasználva, minden lehetőséget megragadva túrákat, sétákat, kirándulásokat szervezünk a környéken. A természetjárás megszerettetése alapja az egészséges életmód kialakításának.

A mozgásos tevékenységek megvalósításához a következő eszközök állnak rendelkezésünkre:

- tornapad, tornaszőnyeg, zsámoly, tornakarikák, labdák, babzsák, tornabot, trambulín, bővíthető mozgásfejlesztő eszköz, ugrókötel, Tini-kondi, gólyaláb, egyensúlyozó

A tevékenységek levezetését szervezés, csoportszoba átrendezés előzi meg. Fokozott figyelmet fordítunk arra, hogy megfelelő, biztonságos, balesetmentes környezetet biztosítsunk a mozgásos tevékenységekhez.

A gyermekek udvarunkon hinta, mókuserék, létrás mászóka, kötélletra segítségével élhetik át a szabad mozgás örömét.

Célunk:

Iskolakezdés előtt jellemezze gyermekeinket az elvárt mozgásos fejlettség. Örömmel tornázzanak, felszerelésüket használják és tartásuk rendben. Segítsenek a csoportszoba átrendezésében, a foglalkozások megszervezésében. Az eszközöket rendeltetésszerűen használják, szívesen segítsenek a kisebbeknek. A mozgáshoz kapcsolódó kifejezéseket értsék meg, végezzék el (tornasor, alapállás, vezényszavak) fegyelmezett mozgás kialakítása. Harmonikus összerendezett mozgás kialakulásának elősegítése.

Legyenek képesek versenyjátékok során társaikhoz és a szabályokhoz alkalmazkodni.

Figyelmük, gondolkodásuk, problémamegoldó képességük legyen megfelelő.

Leljék meg a mozgásban örömeiket, és ez által a családi környezetben is szükségletté válhat az egészséges testmozgás.

8.5.7 A külső teremtett világ tevékeny megismerése

A gyermekek beleszületnek egy környezetbe, melynek hatásait meg kell érteniük, fel kell dolgozniuk. Az óvodáskorú kisgyermek a környezete (család, óvoda) által közvetített információkból mintakövetéssel ismeri meg a világot. Fontos, hogy mindig a közelében legyen valaki, aki magyarázatot tud adni kérdéseire.

Az élményalapú átéléses tapasztalatszerzés kialakításánál fontos, hogy olyan helyzeteket teremtsünk, ahol természetes környezetben ismerkedhetnek meg az őket körülvevő világgal. Tapasztalataik segítségével biztonságosan eligazodhatnak, tájékozódhatnak a szűkebb - tágabb természeti, társadalmi környezetükben (változások folyamatos figyelése).

A környezettel való aktív kapcsolat kialakítása során megtanulják tapasztalataikat feldolgozni, fejlődik értelmi képességük, erősödik érzelmi kötődésük egymás illetve a

közösség iránt. Idetartozik a szülőföld szeretetének megalapozása, melyben nagy szerepe van a hagyományápolásnak, a néphagyományok ismeretének, gyakorlásának.

Célunk:

Olyan magatartásformák, szokások kialakítása, melyek által a gyermek a természeti, társadalmi környezetéből szerzett információit játékában felhasználja, mindennapjaiban gyakorolja. Fontos, hogy a környezettel való harmonikus együttélés alapjait megteremtjük.

Felvetődik a gondolat:

A felgyorsult fejlődés az EMBER érdekében, de a TERMÉSZET ellenében történt. Pedig MI IS A TERMÉSZET RÉSZE VAGYUNK!

A külső világ tevékeny megismerésének lehetőséget adva, feladatunk a megfigyelések irányítása, a tapasztalatszerzés megszervezése (érdeklődő, figyelő magatartás, változások észrevétele a folyamatos megfigyelés során).

Fontos ráirányítanunk a figyelmet a teremtett világ szépségeire (rácsodálkozás, öröm, hála).

Feladataink:

- néphagyományaink megismerése, tevékeny részvétel a hagyományápolásban
- környezetünk mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyainak megtapasztalása – irányított tevékenységre alapozva – és alkalmazásuk
- környezettudatos, környezetet védő, aktív cselekvéses magatartás kialakítása

Az óvodába érkező gyermekek egy új, számukra ismeretlen környezetbe kerülnek, amelyben meg kell találniuk helyüket. Fontos feladatunk a szokásrendszer megismertetése, kialakítása, a fejlődés figyelemmel való követése.

Tapasztalatok szerzése társadalmi környezetünkből – a család, a lakóhely, a foglalkozások, a közlekedés témakörében.

Természeti környezetből fakadó témakörök:

- én-kép kialakítása, fejlesztése (testrészek, érzékszervek, tisztálkodás)
- idő fogalma (napok, évszakok, hónapok – a változások megfigyelése alapján, időjárás)
- növény-állatvilág (otthoni tapasztalatok lehetősége fontos!) tapasztalatai (élősarok, élményszerző kirándulások, séták)
- az épített környezettel való ismerkedés (épületek, templomok, műalkotások)

Katolikus óvodaként az egyházi ünnepeken való közös (lehetőleg szülőkkel) részvétel is szorosan beletartozik a nevelés folyamatába. Ezen az alkalmakon (misék, templomlátogatások) tanulják meg a helyes viselkedést, szokásokat az egyházi, ünnepi szertartásokon.

A helyi sajátosságainkból fakadóan aktívan részt veszünk a falu hagyományápoló tevékenységében (szüreti felvonulás, Pünkösdfalunap).

Csoportunknak kialakult saját hagyományai vannak, melyek ápolása elősegíti a közösségi összetartozás erősítését (névnapok, farsang, húsvét, jeles-napok, karácsony, Mikulásnapja).

A környezet változásainak megfigyeléséhez szükség van alapvető matematikai ismeretekre.

A gondolkodást (a matematikai gondolkodást is) az óvodában elsősorban a játékok, játékos cselekvések segítik. Fontosnak érezzük ezért a matematikai témakörök minél játékosabb, könnyedebb közvetítését. Sok gondolkodtató játékot alkalmazunk, ezeken keresztül valósul meg az ismeretek befogadása, értelmezése, alkalmazása. Szorgalmazzuk az önálló véleményformálást, döntésképeséget.

Feldolgozandó témakörök:

- megfigyelés, összehasonlítás, szétválogatás, sorba rendezés, halmazalakítás, ítéletalkotás
- számfogalom előkészítése (mérések, mennyiségek)
- tájékozódás a formavilágban
- tájékozódás térben, síkban, irányok

A kellemes környezet kialakítása (rend, tisztaság) a csoportszobában kezdődik. A napi rendrakásnál a nagycsoportosok feladata, hogy: „nézz szét, hol tudnál még igazítani, szebbé tenni a rendet!”. A tisztaság, élőhelyünk, lakóhelyünk, környezetünk rendben tartása folyamatos tevékenységünk (naposi munkák, felelősök, ünnepek előtti takarítások, falu-szintű szemétyűjtés).

A környezetvédelem is alapszinten a saját tárgyaink, ruházatunk, eszközeink rendben tartásával, kímélő használatával kezdődik és környezettudatos magatartás kialakításával zárul. Tiszteletben kell tartanunk mások értékeit, tárgyait. Az óvoda játécai, eszközei közös és nehezen pótolható kincseink, ezért tehát fontos, hogy vigyázzunk rájuk.

Az állat- és növényvédelem az otthoni állatok és növények tartásáról, gondozásáról szóló beszélgetésekkel kezdődik. Válgjon igényé a környezettudatos magatartás.

Szeretnénk elérni, hogy alapvető ismeretekkel rendelkezzenek a külső világ megismerésével – saját magukról, családjukról, lakóhelyükről. Rácsodálkozás elősegítése a teremtett világ szépségeire.

Igazodjanak el a közlekedési eszközök között, legyenek képesek alapvető fogalmak szerinti csoportosításokra. A közlekedés alapvető szabályaiban jártasságuk legyen, biztonságos közlekedésre, egymás óvására nevelés.

Legyen időfogalmuk (nap, hét, évszak, hónap, jeles napok, ünnepvárások).

Ismerjék fel az évszakokat – jellegzetességeik alapján.

Legyenek jártasak a növények-állatok gondozásában, legyenek élményeik, tapasztalataik, ismereteik (élőhely, táplálék).

Ismerjék és használják a matematikai fogalmakat (színek, formák, mennyiségi fogalmak).

8.5.8 Az óvoda munka jellegű tevékenységei

Az óvodáskorú gyermek szívesen végez munkajellegű játékos feladatokat. A munkát külső irányítás hatására, a cél elérése érdekében végzik. Megtapasztalják, hogy munkájuknak eredménye van, és ezt mások is látják és értékelik.

Megvalósul a felelősség fogalmának közvetítése – képessé válnak gondolni a következményekre.

A munkavégzés cselekvő tapasztalatszerzés, újabb ismeretek forrása.

A munkaeszközök, szerszámok célszerű használata munka közben alakul ki, birtokában lesznek alapvető munkakészségeknek, szokásoknak.

A gyermekek munkája fontos nevelési eszköz, mert formálja a gyermekközösség kapcsolatait, és az önértékelés, önbizalom kiépítésében is fontos szerepet játszik.

Célunk:

- a gyermek egész személyiségére ható fejlesztés, munkatevékenységeken keresztül
- a kedvvel végzett munka kialakításának elősegítése

Feladatunk:

- biztosítanunk kell lehetőséget arra, hogy a gyermekek életkoruknak megfelelő, munkajellegű feladatokkal találkozhassanak

- a munka megfelelő elvégzéséhez eszközöket is kell biztosítanunk, valamint rendben tartásuk szokássá alakítását is el kell érniük
- nyugodt légkör, a türelem fontos, ki kell várni, amíg elvégzik egyéni tempójukban a feladatot, csak akkor avatkozunk közbe, ha segítséget kérnek
- közös munkafeladatok alkalmazása erősíti a csoport összetartozását, átéli a „mi csináltuk” sikerélményét

Fontos, hogy a gyermekeken keresztül hatással tudunk lenni a családi nevelésre, amennyiben szükséges. Tapasztalatok feldolgozása a családi, nemek szerinti munkamegosztás körében. A szülőkkel való beszélgetés, tapasztalatcsere alkalmával felhívhatjuk a figyelmüket a gyermeki munka tiszteletére, fontosságára, nevelő erejére.

Igyekszünk elérni, hogy a családnál alapvető igényé váljon a gyermek saját személyével, környezetével, tárgyival kapcsolatos munkákra való rászoktatása.

Munka jellegű feladatok az óvodai mindennapokban:

- naposi teendők (terítés, leszedés, enivaló osztása, ivóvíz töltése, takarítás)
- öltözködés, testápolás (önkiszolgálás, egymás segítése)
- csoportszoba rendbe rakása szabad játék után
- esetenként játékválogatás, rendszerezés
- ünnepek, jeles napok előtt portörletés, polcok átrendezése
- az udvar rendben tartásában való részvétel (levélgyűjtés, sepregetés, gazolás, homokozó környékének takarítása)
- időszakos feladatok (locsolás, akváriumtisztítás, haletetés)
- a csoportszoba díszítése, dekorálása

A gyermekek számára a tevékenységek nem kötelezőek, szabad választás alapján maguk dönthetik el részvételi szándékukat.

Vegyes csoport esetén a nagyobbak aktív részvételére alapozva az utánzás, mintakövetés eszközével érhető el fejlesztő hatás.

A munkavégzéshez szükséges attitűdök, képességek, készségek és tulajdonságok alakításának fontos lehetősége az óvodában dolgozók mintája, példája.

8.5.9 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás spontán tevékenység, tapasztalatszerzésre, cselekvésre épül, belső motivációból táplálkozik és a játékba ágyazódva valósul meg. A tanulás során a gyermek egész személyiségének, értelmi, nyelvi-kommunikációs képességeinek, mozgásos tevékenységének, érzelmi-szociális tulajdonságainak és magatartásának fejlődése várható el. Nem iskolai tanulásról kell beszélnünk, hiszen itt a verbalitás szerepe kisebb, és hiányzik a tudatosság, a szándékos önirányítás (kb. 6-7 éves korra válik a tanulás szándékos tevékenységgé). Az óvodában az érzelmileg biztonságos, szerető légkörben gazdag, sokszínű élmény- és tapasztalatszerzés útján megvalósuló játékos tanulást kell közvetítenünk. A gondolkodási műveletekkel a gyermekek saját cselekvéseik alapján ismerkednek meg. A nyelv elsajátítása fontos szerepet tölt be a gondolkodás fejlődésében. Az óvodában megvalósul a családi környezet mellett a mintaadó, szókincs bővítő, kifejezőképességet fejlesztő tanulási forma.

Óvodáskorban a tanulást mindig a gyermek aktív cselekvésébe kell ágyazni, így tudnak ismeretekre szert tenni, értelmezni, alkalmazni.

Célunk:

- a gyermekek természetes kíváncsiságára, érdeklődésére, megismerési vágyára alapozva, a problémamegoldás iránti igényeik kielégítése.

Feladatunk:

- a tanulás létrejöttének elősegítése, megfelelő feltételek megteremtésével.
- a gyermekek tanulási folyamatát tervezés-szervezés előzi meg, igazodva az életkorhoz, egyéni képességekhez
- a tanulás irányítása, kellemes, nyugodt légkörben történő, segítő szándékú útmutatást jelenthet az óvodáskorban

A tanulási folyamat megvalósulása:

A gyermekek kellő motivációval, minden kötöttség nélkül, önként vegyenek részt a kezdeményezésekben, tevékenységekben. Kiemelt figyelem kíséri az iskolába készülő gyermekek tanulásban való részvételét.

Éves tervünk az évszakok váltakozására épül. A természeti változásokból adódó témakörök, ünnepkörök mindig a tapasztalatszerzéssel, élménygyűjtéssel kezdődnek. Ezután kezdődik a feldolgozása különböző tevékenységformákon keresztül, majd az ismeretek alkalmazása, gyakorlása.

Az óvodai nevelés ideje alatt a gyermekek több alkalommal is megtapasztalhatják ugyanazt az eseményt, így egyre magasabb szintű ismeretekre tesznek szert.

Fontosnak érezzük, hogy a gyermekek ne riadjanak meg a feladatoktól, legyen annyi önbizalmuk, hogy nekikezdenek a tevékenységeknek. Ennek érdekében a dicséret, az elismerés, a pozitívum kiemelése számunkra az elsődleges.

A közösségi érzések fejlődését is jó irányba mozdítja ez a felfogás, hiszen elismerik, tisztelik egymás ismereteit, tudását.

A tanulás folyamatának az iskolába lépés előtt hangsúlyosan kell megjelennie.

Sajátos helyzetünkből adódóan (óvoda-iskola összevonás) szoros a munkakapcsolat a leendő tanítónéikkal. Közös megbeszélések, tapasztalatcserék útján igyekszünk a zökkenőmentes óvoda-iskolaváltást megvalósítani.

8.5.10 Az óvoda hagyományos ünnepei, rendezvényei

A gyermekekhez közel kell hozni a népi ízlés- és gondolatvilágot, és katolikus szemléletmóddal kell gazdagítani. A gyermekdalok, népdalok és népmesék, bibliai történetek megkedveltetésével lerakhatjuk alapjait az Isten iránti szeretet, és a népi kultúra iránti tisztelet múltban gyökerező érzésének.

Az óvodás gyermek először érzelmi síkon ragadja meg a verset, dalt, népi alkotásokat - ezért kötődni is fog hozzájuk. A gyermekkorban gyökerezett érzelmi szálak hatással lesznek a későbbi életkorok viszonyulásaira.

Népünk ízlésének a népművészeti alkotások is hű kifejezői, az itt élő népek életmódjának tárgyi világának hordozói. A népi alkotások múltunk világának a mába átmentett és a mában is élő darabjai. Minden tájnak megvan a maga anyag-, eszköz-, és motívumvilága, melynek megismertetésével hozzájárulhatunk a táj, a vidék és népének megszerettetéséhez.

Jelentősek a népi hagyományok ünnepei, hangulatukban, tartalmukban közel állnak a gyermekekhez, sok bennük a változatos külsőség, sokszínű cselekvési lehetőség. Olyan élményekhez is kell juttatni a gyermekeket, amelyek az én tudat mellett a magyarságtudatát is megalapozzák. Nemzeti ünnepeink megtartásánál ügyelnünk kell az életkori sajátosságok diktálta szabályokra. A készülődés időszaka az érzelmi ráhangolás ideje. Az ünnepet nem elméletben, hanem gyakorlatban kell közvetítenünk. A gyermekek egyéni ünnepeinek (névnap, születésnap) számontartása erősíti az összetartozás élményét. A mennyei Atya

szerepetét éljük át az ünnepek által, melyekre lelkiileg készülünk. A falu, az intézmények az egyház ünnepeihez való tevékeny kapcsolódás fontos része a hovatartozás, az összetartozás felemelő érzésének kialakításában.

"Természetes egységben kell látnunk és láttatnunk a gyermekekkel a világot. Végig kell járnunk az emberiség történetét, mert a múltat építhetjük a jövőt. A népi kultúra ápolása a természetes műveltséget alapozza, sajátos szint ad, életérzést formál, melyhez a ma és a holnap nagyszerűen kapcsolható.

(Zeke Lászlóné)

Szeptember – október - november: szüreti mulatság, felvonulás, Állatok Világnapja, Mindenszentek

A szüreti hangulat megvalósítása fokozatosan történik. Élménybeszámolók, kirándulások, közös munka színesíti a mindennapokat. A falu szintjén megrendezett szüreti felvonuláson való részvétel nagy élményt jelent gyermekeinknek (ünnepi táncruha, kalapok, eszközök). Az alkalomhoz illő tréfás, humoros versek, dalok, ismételtetése sokáig megjelenik a gyermekek tevékenységeiben. Az Állatok Világnapja, egyben az állatszeretetéről ismert Assisi Szent Ferenc ünnepe is egyben.

„...mindent szeretnünk kell , ami körülvesz minket, legyen az élő vagy élettelen”

(Assisi Szent Ferenc)

Mindenszentek napjának közeledtével, beszélgetünk a szentekről (magyar szentek), temetőlátogatás megbeszélése élményszerű feldolgozás (gyertyák, mécsesek jelképe).

December: advent, Mikulás, Luca-nap, karácsony

December hónap elején elkezdődik az ünnepvárás hangulata óvodánkban. Adventi naptárat készítünk, naponta nyitunk egy-egy ablakot, amely mindig más-más gyermeknek tartalmaz meglepetést.

December 6, különleges nap az adventben. Szent Miklós ünnepét szervezzük az iskolásokkal közösen. Sok-sok szép munka ajándék készül a jóságos Mikulás bácsinak. Persze ő legjobban az ajándékok előadott verseknek, daloknak örül a legjobban. Az ünnep része: Szent Miklós történetének ismertetése.

December 13-a Luca napja. A néphagyományok közül a karácsonyi búzaültetés szokását elevenítjük fel. Adventi koszorút is készítünk közösen, a gyertyák fényével is meghittebbé tesszük e szép egyházi ünnepet.

Karácsony, Jézus születésének ünnepe, elsősorban a szeretet, az ajándékozás ünnepét jelenti. Ezt elsősorban családi ünnepnek tartjuk, de természetesen a karácsonyfa állítás, díszek, ajándékok készítése minden évben hagyományos tevékenységünk (betlehemezés).

Február: farsang

Az ünnep hangulata már külsőségeken is megmutatkozik (díszítés, jelmezek). Vidámság, felszabadultság jellemzi ezt az időszakot. Jelképünk: a bohóc. Átvesszük jó kedvét, bohókás hangulatát, külsejére nézve mi is kedvet kapunk jelmezekbe bújni, átváltozni. Az ünnep fénypontja a farsangi bál, melyen minden gyermek jelmezt vesz fel, okozva ezzel sok meglepetést óvodapedagógusoknak, társaknak egyaránt. Az intézmények közti kapcsolatot erősíti, hogy rendszeres meghívást kapunk az iskolai jelmezbálra is.

Március: Nemzeti ünnep, Víz Világnapja

Március 15-én gyermekeink katonákká válnak. Igyekszünk életkori sajátosságaikhoz mértén megszervezni ezt a nemzeti ünnepet. Jelképek megismertetése, a szimbólumokról szóló mesék mind a későbbi nemzeti érzés megalapozását szolgálják. A versek, dalok, menetelők pergő ritmusa kedves a gyermekek számára, élményszerűvé teszi a megemlékezést.

Április: húsvét, Föld Napja

Húsvét (Jézus feltámadása) mint fontos egyházi ünnep.

A húsvéti ünnepkör a locsolkodás, a tojás jelképek hagyományaira épül. Jól összekapcsolható a nevelés más területeivel (matematika, környezet, vizuális irodalom).

Beszélgetéseket kezdeményezünk a népszokásokról, a népi hiedelmekről. A Nagyhét történeteinek ismertetése (csak életkornak megfelelően).

Tavaszt idéző díszítést készítünk a csoportszobába. Természetesen a húsvéhoz kapcsolódik a nyúl figurája is, melynek mintázása során igyekszünk változatos technikákat alkalmazni. A tojásfestés hagyományát minden évben ismételjük. Irodalmi anyagunkból az ide illő verseket, mondókákat, dalokat kiválasztva gazdagítjuk ezt a szép tavaszi ünnepet.

Május: anyák napja, Madarak Fák Napja, pünkösd - Falunap, búcsú az óvodától

A májusi ünnepek közül anyák napja a legszebb ünnepünk. Tudatosan készülünk verssel, dallal, virággal köszönteni az édesanyákat, nagymamákat. Nemcsak külsőségekben kell jeleznünk ezt az ünnepet, hanem az érzelmek talaján is fontos megközelítenünk a jelentőségét. Sokat segít ebben az óvodapedagógus mintaadó magatartása, elbeszélései (élménymesék, történetek, fényképek). Az ajándékkészítő munkába az apukák is bekapcsolódhatnak, ezáltal ők is tevékeny részeseivé válnak a meglepetésnek. Ezáltal és a műsor nyilvánossága által mindenkire kiterjedő, nyitott ünnepünkké válik az anyák napja.

A falu szervezésében kerül megrendezésre minden évben a Falunap (pünkösd hétfője). A szabadban való tartózkodás, a mozgás, a sport jegyében telik el ez a nap. Óvodásaink aktívan részt vesznek a közös rendezvényekben (tornabemutató, versenyek, ügyességi vetélkedők). Kedves nap ez számunkra, itt igazán úgy érezzük, a falu apraja-nagyja egy nagycsalád tagja.

Az óvodai ballagás nemcsak a nagycsoportosok számára jelent búcsúzást. Elsősorban az iskolába indulóknak jelent változást életükben, de az óvodában maradók számára is egy kicsit a nevelési év zárása ez a nap.

A csoport együvé tartozását, a háromévi óvodáslét emlékeit, a kialakult kapcsolatok végét jelenti a búcsúzás. A gyermekek örömmel élik át ezt az eseményt, hiszen a nagycsoportosok alig várják, hogy az iskolában találkozhassanak régi csoporttársaikkal. A kisebbek is az év lezárása után nagyobb korosztályba lépnek, nekik is változást jelent egy új tanév kezdete. Ünnepi hangulattal, külsőségekkel, sok beszélgetéssel, ajándékokkal igyekszünk emlékezetessé tenni ezt a napot gyermekeink számára.

Június: gyermeknap

Lehetőség szerint ajándékkal, kirándulással kedveskedünk gyermekeinknek. A gyermekek saját ünnepei: névnap, születésnap. A gyermekek saját ünnepeit hagyományosan a csoporton belül tartjuk meg. Felköszöntjük az ünnepeltet, kívánsága szerint énekelünk, közösen játszunk. Aznap az ünnepelt kiváltságokat élvez. Az óvodapedagógusok által készített ajándékot kapja, és finomságokkal kínálja csoporttársait.

A felnőttekhez kapcsolódó pozitív viszony, tisztelet kialakítására törekszünk, ezért szorgalmazzuk az óvodai dolgozók névnapjainak megünneplését. A gyermekek számára ez

jó példa, a felnőttek részéről pedig kedves gesztus a másik kolléga felé (titokban készülnek a gyerekekkel).

Az iskolához fűződő szoros kapcsolatunknak köszönhetően sok rendezvény részeseivé válnak óvodásaink. Szélesednek kapcsolatalkítási lehetőségeik, a falu és az egyház életében való részvétellel aktív, hívő tagjaivá válnak községünknek, egyházi közösségünknek.

8.6 A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

8.6.1 Az óvodába lépés folyamata

Az óvodába lépés a beiratkozással kezdődik. Az óvodába íratható gyerekekről folyamatos listát vezetünk. Az óvodai beiratkozás az iskolai beiratkozáshoz kötődik. A felvételt az intézményvezető intézi az óvodapedagógusokkal való egyeztetés után. Három éves kortól kötelező az óvodába járás, betartása törvényi kötelezettség. A felvétel, a beszoktatás folyamatos, óvodánk nyitott, rugalmas az óvodakezdés időpontját érintően (szülői döntés). Az óvodába érkező gyermekek eltérő egyéni fejlettséget mutatnak, ezért nagyon fontos az egyéni differenciálás, bánásmód kialakítása már a kezdeti időkben.

A további fejlesztések tartalmát a gyermekek egyéni érési üteme határozza meg.

Az óvodák fontos feladata az iskolára való felkészítés. A beiskolázás gyakorlata enged némi rugalmasságot (törvény a tankötelezettségről) figyelembe véve a gyermek életkorát és fejlettségét.

8.6.2 Az iskolába lépés feltételei

A kisgyermek többsége az óvodáskor végére belelép abba a lassú átmenetbe, melynek végén, majd az iskolában, óvodásból iskolássá érik, szocializálódnak. Az érési folyamatot meghatározza a gyermek egyéni, belső érési ritmusa, a családi és óvodai nevelés összehangolt munkája. Az iskolaérettségi feltételek testi, lelki és szociális jellegűek, mindegyik egyaránt fontos és szükséges a sikeres iskolai tanulás megkezdéséhez.

Az első alakváltozás időpontja az óvodáskor végére esik általában. A gyermek egészséges testi fejlődése szemmel jól látható, elbírálható. Testarányai megváltoznak, elkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbírása fokozódik.

Mozgására az összerendezettség, harmonikusság lesz mindinkább jellemző (mozgáskoordináció, finommotorika). Testi szükségleteinek kielégítésében, mozgásának, viselkedésének irányításában a szándékosság lesz meghatározó.

Az egészséges lelki fejlődést a kíváncsiság, nyitottság, érdeklődés megléte jellemzi óvodáskorban. Érdeklődik az iskolai életéről, várakozással néz az új feladat elé. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek (téri észlelés, vizuális - akusztikus differenciálás, téri tájékozottság, térbeli mozgásfejlettség, testséma kialakulása).

Megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, felváltja az önkéntelen emlékezeti képességeket. A megőrzés időtartama megnövekszik, egyre többször alkalmazza a felidézést a felismerés mellett. A tanulás alapját képező szándékos figyelem megjelenik, tartalma, terjedelme folyamatosan növekszik. Figyelem-megosztása - átvitele könnyebbé válik. A cselekvő, szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

8.6.3 Az egészségesen fejlődő gyermek jellemzői (egyéni eltérések figyelembevételével):

- kommunikálása, beszéde érthető, folyamatos, érzelmeit mások számára érthetően közli,
- beszédtempója, hangsúlyozása életkorának megfelelő, szófajokat használja, mondatfajtaikat - szerkezeteket alkot és használ,
- a magán- és mássalhangzókat tisztán ejti,
- másokat végighallgat, és megérti beszédjüket,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról, környezetéről (név, lakcím, szülőkről, napszakokról, közlekedés szabályairól, környezete élőlényeiről),
- felismeri az időjárás és az öltözködés összefüggését, és a gyakorlatban alkalmazza,
- tisztában van az alapvető viselkedési szabályokkal (magatartási formák, szokások, természeti, társadalmi környezet megbecsülése, megóvása).

Óvodáskor végére szociálisan is éretté válik a gyermek. Készen áll az iskolai élet elfogadására (tanító, osztálytársak), az együttműködésre, a kapcsolatteremtésre.

A szabályokat megismeri, megérti és alkalmazza. Kialakul feladattudata (feladat megértése, feladattartás, eredményes elvégzés). A feladat sikeres elvégzéséhez szükséges képességek megjelennek (kitartás, munkatempó, önállóság, önfegyelem).

Az iskolaérett gyermek képes az első osztály követelményeit teljesíteni, képes beilleszkedni a közösségbe, magatartása megfelelő.

Az egészségileg károsodott, illetve egyéb hátránnyal küzdő gyermekek (SNI) esetében szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka szükséges, hogy az iskolaérettségi szint elérhető legyen. A különleges gondozásra jogosult gyermekek esetében a követelményeket, elvárásokat a befogadó intézmény közli.

Az iskolaérettség fogalma összetett, egy hosszú fejlődési folyamat eredménye. Mérése nem jelenlegi állapotot tükröz (vizsgálat), hanem folyamatelemzést. Az iskolába készülő gyermekek jellemzőit az óvodában velük több éven át foglalkozó pedagógus szakavatott véleményezni.

Célunk, az eredményes és zökkenőmentes váltás az óvodai életből az iskola felé.

8.7 Ellenőrzés - értékelés rendszere

Intézményünk szakmai szempontból önálló, az óvodapedagógusok közös egyetértésben beosztják feladataikat, vitás kérdéseket az tagintézmény-vezető, illetve a nevelőtestület hivatott dönteni.

A szülők Szülői Munkaközösséget hoztak létre, tagjaik évente cserélődnek, feladataikat, tevékenységüket szeretnék bővíteni, hogy a gyermekek érdekei mindenekelőtt érvényesüljenek.

8.7.1 A gyermekek fejlődésének ellenőrzése - értékelése

Fejleszteni csak azt lehet, amit ismerünk, ezért lényeges a gyermekek folyamatos megfigyelése, mely óvodába érkezést megelőzően kezdődik (anamnézis, családi környezet), és tart egészen az iskolakezdés szakaszáig.

A gyermekek szokásairól, fejlődéséről képet kapunk a napi bejegyzések alapján. A szoktatás időszakában részletes feljegyzések készülnek, az ezt követő időszakban a gyermek fejlődésében, viselkedésében történő változások kerülnek a csoportnaplóba.

A gyermekek produktumai, munkái jól tükrözik a fejlesztés vonalát, ezért ezeket összegyűjtve tároljuk, és távozáskor kiadjuk a szülőknek. Pedagógiai munkánk tervezését közösen végezzük (éves terv) és a havi, heti bontást az óvodapedagógusra bízva tervezzük egyéniségének megfelelően.

Feladataink közé tartozik még ezen kívül a hiányzási napló, az étkezők nyilvántartása, egészségügyi lapok vezetése.

Pedagógiai Program legitimációja, zárórendelkezések

A Pedagógiai program elfogadása, jóváhagyása, megtekintése

Jelen Pedagógiai Programot a fenntartó Váci Egyházmegye Ordináriusa hagyja jóvá. Jóváhagyásával hatályát veszti az előző 2014. augusztus 28-án elfogadott Pedagógiai Program.

A Pedagógiai Programot a tanulók, a szülők és más érdeklődők munkaidőben megtekinthetik az igazgatói irodában, az óvodavezető irodájában továbbá az intézmény honlapján. Tartalmáról és előírásairól a vezetők adhatnak felvilágosítást. A munkavállalók rendelkezésére áll a tanári- és óvodai nevelőszobában elhelyezett egy-egy példány.

A szabályzat hatálya

A Pedagógiai program a fenntartó jóváhagyásának időpontjával lép hatályba és határozatlan időre szól. Az intézmény Pedagógiai Programja valamennyi az Alapító Okiratban szereplő intézményegység, tagintézmény, székhely és telephely közös, egységes programja. Jelen Pedagógiai Program módosítása csak a nevelőtestület elfogadásával, a közoktatási törvény által meghatározott közösségek egyetértésével és a fenntartó jóváhagyásával lehetséges.

Megalkotásának jogszabályi alapja

A Pedagógiai Program létrehozásának jogszabályi alapjai az alábbi törvények, kormányrendeletek és miniszteri rendeletek:

- 2011. évi CXCV. törvény a Nemzeti köznevelésről
- 2013. évi CCXXXII. törvény a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről
- 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet a kerettantervek kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- az 501/2013. (XII. 29.) Kormányrendelet
- A NAT kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 243/2003. (XII. 17.) Kormányrendelet.
- A 100/1997. (VI. 13.) Kormányrendelet az érettségi vizsga szabályzatának kiadásáról.
- A 40/2002. (V.24.) OM rendelet az érettségi vizsga részletes követelményeiről.
- A 2/2005 (III.1.) OM rendelet a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról.
- 4/2010. (I. 19.) OKM rendelet a pedagógiai szakszolgálatokról.

- 2011. évi CLXXIX. Törvény a nemzetiségek jogairól
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védeleméről és a gyámügyi igazgatásról és módosításai
- 2011. évi CCVI. Törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról
- Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet
- 34/2011. (VI. 24.) NEFMI rendelete a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló rendelet
- A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet

Legitimációs nyilatkozatok

A Páter Bárkányi János Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium szülői szervezetének képviselőjeként nyilatkozom, hogy a szülői szervezet az intézmény Pedagógiai Programjának tervezetét, annak mellékleteit - 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 122. § (9) bekezdésben meghatározott módon - megismerte. A benne foglaltakkal kapcsolatos véleményét az intézmény vezetőjének kifejtette, véleményezési jogával élt.

Szécsény, 2016. május 24.

Balogh Katalin

Óvodai Szülői Szervezet elnöke

Benyó József Bernadett

Iskolai Szülői Szervezet elnöke

A Páter Bárkányi János Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium igazgatója nyilatkozom, hogy a szakmai munkaközösségek véleményét – szakterületüket érintően – a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 118.§. (3) bekezdésében meghatározott pontokban a Pedagógiai Program elfogadása előtt kikértem.

Szécsény, 2016. május 24.

Benyó József Bernadett

Intézményvezető

A Pedagógiai Programot az intézmény vezetőjének előterjesztése után a Páter Bárkányi János Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium nevelőtestülete a 2016. május 24-én megtartott határozatképes nevelőtestületi értekezletén 100%-os szavazataránnyal elfogadta. Ezt a tényt az intézményvezető és a választott jegyzőkönyv-hitelesítők a 342-1/2016. iktatószámú jegyzőkönyvön aláírásukkal tanúsítják.

Szécsény, 2016. május 24.

Benyó József Bernadett

Intézményvezető

A Páter Bárkányi János Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium diákönkormányzatának képviselőjeként nyilatkozom, hogy az intézmény Pedagógiai Programjának módosítását a diákönkormányzat megismerte. A benne foglaltakkal kapcsolatos véleményét az intézmény vezetőjének kifejtette, véleményezési jogával élt.

Szécsény, 2016. május 24.

Jusztics Viola

Diákönkormányzat Elnöke

A jogelőd **Nógrádsipeki Keresztény Általános Iskola és Óvoda** szülői szervezetének képviselőjében nyilatkozom, hogy a szülői szervezet az iskolai intézményegység Pedagógiai Programjának tervezetét, annak mellékleteit - 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 122. § (9) bekezdésben meghatározott módon - megismerte. A benne foglaltakkal kapcsolatos véleményét az intézmény vezetőjének kifejtette, véleményezési jogával élt.

Nógrádsipek, 2016.05.17.....

Kisné Maró Katalin

Szülői Szervezet elnöke

A jogelőd **Nógrádsipeki Keresztény Általános Iskola és Óvoda** igazgatója nyilatkozom, hogy a szakmai munkaközösségek véleményét – szakterületüket érintően – a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 118.§. (3) bekezdésében meghatározott pontokban a Pedagógiai Program elfogadása előtt kikértem.

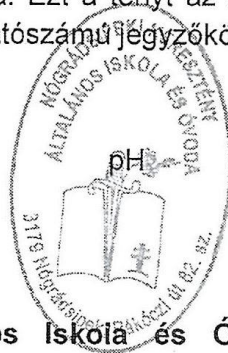
Nógrádsipek, 2016.05.17.....

Szita Zoltán

Intézményvezető

A Pedagógiai Programot az **intézmény vezetőjének előterjesztése után** a jogelőd **Nógrádsipeki Keresztény Általános Iskola és Óvoda** nevelőtestülete a 2016.05.18-án.....megtartott határozatképes nevelőtestületi értekezletén ...90... %-os szavazataránnyal elfogadta. Ezt a tényét az intézményvezető és a választott jegyzőkönyv-hitelesítők a 54/2016 iktatószámú jegyzőkönyvön aláírásukkal tanúsítják.

Nógrádsipek, 2016.05.19.....

Szita Zoltán

Intézményvezető

A **Nógrádsipeki Keresztény Általános Iskola és Óvoda** diákönkormányzatának képviselőjében nyilatkozom, hogy az intézmény Pedagógiai Programjának módosítását a diákönkormányzat megismerte. A benne foglaltakkal kapcsolatos véleményét az intézmény vezetőjének kifejtette, véleményezési jogával élt.

Nógrádsipek, 2016.05.19.....

Baranyos Anna

Diákönkormányzat Elnöke

A Páter Bárkányi János Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium Pedagógiai Programját a fenntartó jóváhagyta.

Vác, 2016. május 26.

[Handwritten signature]

aláírás

9 Középszintű érettségi vizsga témakörei – Pedagógiai Program függeléke

9.1 ANGOL NYELV

Olvasott szöveg értése

Témák	Középszint
1.1. Készségek	<p>A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben</p> <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a lényegét (a szöveg célját) megérteni, - eseménysorokat követni, - kulcsinformációkat megérteni, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gondolatmenet lényegét megérteni, - véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, - egyes részinformációkat kiszűrni.
1.2. A szöveg jellemzői	<p>A vizsgarészben használt szöveg autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,</p> <ul style="list-style-type: none"> - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály életpaszatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához. <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.
1.3. Szövegfajták	<ul style="list-style-type: none"> - utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), - tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfűzet), - levelek, - újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), - ismeretterjesztő szövegek,

	- egyszerű elbeszélő szövegek.
--	--------------------------------

Nyelvhelyesség

2.1. Készségek	<p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.
2.2. A szöveg Jellemzői	<p>A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet</p> <ul style="list-style-type: none"> - nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatokban, - autentikus, esetleg szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához. <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.

Halott szöveg értése

3.1. Készségek	<p>A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a v feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg - lényegét megérteni,</p> <ul style="list-style-type: none"> - kulcsfontosságú szavait megérteni, - legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gondolatmenetét nagy vonalakban követni, - egyes tényyszerű részinformációkat megérteni.
3.2. A szöveg jellemzői	<p>A vizsgarészben használt szöveg - autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),</p> <ul style="list-style-type: none"> - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános

	<p>érdeklődésének,</p> <ul style="list-style-type: none"> - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, - anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el, - egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el, - akusztikai minősége kifogástalan, - hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, - lassú, de még normál beszédtempójú, - a standard kiejtés(ek)nek megfelelő, - tisztán artikulált, - tartalmilag kifejezetten egyszerű, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező, - normál tempójú, - a standard kiejtés(ek)hez közel álló, - tartalmilag és szerkezetileg mérsékeltten összetett.
3.3. Szövegfajták	<ul style="list-style-type: none"> - közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban), - rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend), - utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron), - médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, rogramismertetés, rövid hír), - beszélgetések, telefonbeszélgetések, - műsorrészletek, - riportok, interjúk, - beszámolók.-

Íráskészség

4.1.Készségek	<p>A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd <i>Kommunikációs helyzetek és szándékok</i> című részt),</p> <ul style="list-style-type: none"> - a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a <i>Témakörök</i> című részt), - a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni), <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni, - egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, - kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutinfeladatokat
----------------------	---

	<p>megoldani (pl. vásárlás), - érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni, B1: - az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni, - ismerős témáról folyó társalgásban részt venni, - kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani, - viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről, - érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.</p>
Témák	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Személyes vonatkozások, család 2. Ember és társadalom 3. Környezetünk 4. Az iskola 5. A munka világa 6. Életmód 7. Szabadidő, művelődés, szórakozás 8. Utazás, turizmus 9. Tudomány és technika 	

9.2 BIOLÓGIA

1.1. A biológia tudománya

Tudja, hogy a rendszerezés alapegysége a faj, de ennél nagyobb rendszertani kategóriák is vannak: ország, törzs, osztály. Értelmezze a természetes rendszert az élővilág fejlődéstörténete alapján. *Tudja használni a fénymikroszkópot: tudjon kaparékot, nyúzatot készíteni, metszetet elemezni.*

1.2. Az élet jellemzői

1.3. Fizikai, kémiai alapismeretek

2.1. Szervetlen és szerves alkotóelemek

- 2.1.1. Elemek ionok
- 2.1.2. Szervetlen Molekulák
- 2.1.3. Lipidek
- 2.1.4. Szénhidrátok
- 2.1.5. Fehérjék
- 2.1.6. Nukleinsavak, nukleotidok

2.2. Az anyagcsere folyamatai

- 2.2.1. Felépítés és lebontás kapcsolata
- 2.2.2. Felépítő folyamatok
- 2.2.3. Lebontó folyamatok

2.3. Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)

- 2.3.1. Elhatárolás
- 2.3.2. Mozgás
- 2.3.3. Anyagcsere
- 2.3.4. Osztódás

2.3.5. A sejtműködések vezérlésE
3.1. Nem sejtes rendszerek
3.1.1. Vírusok
3.2. Önálló sejtek
3.2.1. Baktériumok
3.2.2. Egysejtű Eukarióták
3.3. Többsejtűség
3.3.1. A gombák, növények, állatok elkülönülése
3.3.2. Sejtfonalak
3.3.3. Teleptest és álszövet
3.4. Szövetek, szervek, szervrendszerek, testtájak
3.4.1. A Növényvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából
3.4.2. Az állatvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából
3.4.3. A növények szövetei, szervei Szövetek - Gyökér, szár, levél, Virág, termés
3.4.4. Az állatok szövetei, szaporodása, viselkedése,
4.1. Homeosztázis
4.2. Kültakaró
4.2.1. Bőr
4.2.2. Szabályozás
4.2.3. A bőr gondozása, védelme
4.3. A mozgás
4.3.1. Vázrendszer
4.3.2. Izomrendszer
4.3.3. Szabályozás
4.3.4. A mozgás és mozgási rendszer egészségtana
4.4. A táplálkozás
4.4.1. Táplálkozás
4.4.2. Emésztés
4.4.3. Felszívódás
4.4.4. Szabályozás
4.4.5. Táplálkozás egészségtana
4.5. A légzés
4.5.1. Légcsere
4.5.2. Gázcsere
4.5.3. Hangképzés
4.5.4. Szabályozás
4.5.5. A légzés és a légzőrendszer egészségtana (elsősegélynyújtás)
4.6. Az anyagszállítás
4.6.1. A Testfolyadékok
4.6.2. A szöveti Keringés
4.6.3. A szív és az erek
4.6.4. Szabályozás
4.6.5. A keringési rendszer egészségtana, elsősegélynyújtás
4.7. A kiválasztás
4.7.1. A vizeletkiválasztó rendszer működése
4.7.2. Szabályozás
4.7.3. A kiválasztó szervrendszer egészségtana

4.8. A szabályozás

4.8.1. Idegrendszer Információelméleti vonatkozások

- Sejtszintű Folyamatok
- Szinapszis
- Az idegrendszer általános jellemzése
- Gerincvelő
- Agy
- Testérvő Rendszerek
- Érzékelés
- Látás
- Hallás és Egyensúlyérzés
- Kémiai Érzékelés
- Testmozgató rendszerek
- Vegetatív érvő és mozgató rendszerek

4.8.2. Az emberi magatartás biológiai/pszichológiai alapjai

- A magatartás elemei
- Öröklött elemek
- Tanult elemek
- Emlékezés
- A társas viselkedés alapjai
- Pszichés fejlődés

4.8.3. Az idegrendszer egészségtana

- Drogok

4.8.4. A Hormonrendszer

- Hormonális Működések
- Belső elválasztású mirigyek
- A hormonrendszer egészségtana

4.8.5. Az immunrendszer

- Immunitás
- Vércsoportok
- Az immunrendszer egészségtana

4.9. Szaporodás és egyedfejlődés

4.9.1. Szaporítószervek

4.9.2. Egyedfejlődés

- A szaporodás, fejlődés egészségtana

5.1. Populáció

5.1.1. Környezeti Kölcsönhatások

5.1.2. Kölcsönhatások – viselkedésbeli kölcsönhatások, - Ökológiai kölcsönhatások

5.2. Életközösségek (élőhelytípusok)

5.2.1. Az életközösségek jellemzői

5.2.2. Hazai Életközösségek

5.3. Bioszféra

- Globális folyamatok

5.4. Ökoszisztéma

5.4.1. Anyagforgalom

5.4.2. Energiaáramlás

5.4.3. Biológiai sokféleség

5.5. Környezet- és Természetvédelem

- Levegő, - Víz, - Energia, Sugárzás, - Talaj, - Hulladék

6.1. Molekuláris genetika

- 6.1.1. Alapfogalmak
- 6.1.2. Mutáció
- 6.1.3. A génműködés szabályozása

6.2. Mendeli genetika

- 6.2.1. Minőségi Jellegek
- 6.2.2. Mennyiségi jellegek

6.3. Populációgenetika és evolúciós folyamatok

- 6.3.1. Ideális és reális populáció
- 6.3.2. Adaptív és nem adaptív evolúciós folyamatok
- 6.3.3. Biotechnológia
- 6.3.4. Bioetika

6.4. A bioszféra evolúciója

- 6.4.1. Prebiológiai evolúció
- 6.4.2. Az ember evolúciója

9.3 INFORMATIKA**1.1. A kommunikáció**

- 1.1.1. A kommunikáció általános modellje
- 1.1.2. Információs és kommunikációs technológiák és rendszerek
- 1.1.3. Számítógépes információs rendszerek az iskolában és a gazdaságban
- 1.1.4. Közhasznú információs források

1.2. Információ és társadalom

- 1.2.1. Az informatika fejlődéstörténete
- 1.2.2. A modern információs társadalom jellemzői
- 1.2.3. Informatika és etika
- 1.2.4. Jogi ismeretek

*2. Informatikai alapismeretek - hardver***2.1. Jelátalakítás és kódolás**

- 2.1.1. Analóg és digitális jelek
- 2.1.2. Az adat és az adatmennyiség
- 2.1.3. Bináris számábrázolás
- 2.1.4. Bináris karakterábrázolás
- 2.1.5. Bináris kép- és színkódolás
- 2.1.6. Bináris hangkódolás

2.2. A számítógép felépítése

- 2.2.1. A Neumann-elvű számítógépek
- 2.2.2. A (személyi) számítógép részei és jellemzőik: Központi feldolgozó egység, memória, buszrendszer, interfészek (illesztő), ház, tápegység, alaplap
- 2.2.3. A perifériák típusai és főbb jellemzőik: bemeneti eszközök, kimeneti eszközök, bemeneti/kimeneti eszközök, háttértárak
- 2.2.4. A (személyi) számítógép részeinek összekapcsolása és üzembe helyezése
- 2.2.5. Hálózatok

*3. Informatikai alapismeretek – szoftver***3.1. Az operációs rendszer és főbb feladatai**

- 3.1.1. Az operációs rendszerek (fajtái) részei és funkciói, az operációs rendszer felhasználói felülete
- 3.1.2. Könyvtárszerkezet, könyvtárak létrehozása, másolása, mozgatása, törlése, átnevezése

3.1.3. Állományok típusai, keresés a háttértereken
 3.1.4. Állománykezelés: létrehozás, törlés, visszaállítás, másolás, mozgatás, átnevezés, nyomtatás, megnyitás
 3.1.5. Az adatkezelés eszközei: Tömörítés, kicsomagolás, archiválás, adatvédelem
 3.1.6. A szoftver és a hardver karbantartó (segéd)programjai: víruskeresés és -irtás, víruspajzslemez karbantartás, ...
 3.1.7. A hálózatok működésének alapelvei, hálózati be- és kijelentkezés, hozzáférési jogok, adatvédelem

4. Szövegszerkesztés

4.1. A szövegszerkesztő használata

4.1.1. A program indítása
 4.1.2. A munkakörnyezet beállítása
 4.1.3. A szövegszerkesztő menürendszere
 4.1.4. Dokumentum megnyitása, mentése, nyomtatása

4.2. Szövegszerkesztési alapok

4.2.1. Szövegbevitel, szövegjavítás
 4.2.2. Karakterformázás
 4.2.3. Bekezdésformázás
 4.2.4. Felsorolás, számozás
 4.2.5. Tabulátorok használata
 4.2.6. Oldalformázás

4.3. Szövegjavítási funkciók

4.3.1. Keresés és csere
 4.3.2. Kijelölés, másolás, mozgatás, törlés
 4.3.3. Helyesírás ellenőrzés, szinonima szótár, elválasztás

4.4. Táblázatok, grafikák a szövegben

4.4.1. Táblázatkészítés a szövegszerkesztővel, sorba rendezés
 4.4.2. Körlevélkészítés
 4.4.3. Táblázatok, grafikák, szimbólumok és más objektumok beillesztése a szövegbe, valamint formázásuk

5. Táblázatkezelés

5.1. A táblázatkezelő használata

5.1.1. A program indítása
 5.1.2. A munkakörnyezet beállítása
 5.1.3. A táblázatkezelő menürendszere
 5.1.4. A táblázat megnyitása, mentése, nyomtatása

5.2. A táblázatok felépítése

5.2.1. Cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap

5.3. Adatok a táblázatokban

5.3.1. Adattípusok
 5.3.2. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás
 5.3.3. A cellahivatkozások használata
 5.3.4. Képletek szerkesztése: konstans, hivatkozás, függvény

5.4. Táblázatformázás

5.4.1. Sorok, oszlopok, tartományok kijelölése
 5.4.2. Karakter-, cella- és tartományformázások
 5.4.3. Cellák és tartományok másolása

5.5. Táblázatok, szövegek, diagramok

- 5.5.1. Egyszerű táblázat készítése
- 5.5.2. Formázási lehetőségek
- 5.5.3. Diagramtípus kiválasztása, diagramok szerkesztése

5.6. Problémamegoldás táblázatkezelővel

- 5.6.1. Tantárgyi feladatok megoldása
- 5.6.2. A mindennapi életben előforduló problémák

*6. Adatbázis-kezelés***6.1. Az adatbázis-kezelés alapfogalmai**

- 6.1.1. Az adatbázis fogalma, típusai, adattábla, rekord, mező, kulcs

6.2. Az adatbázis-kezelő program interaktív használata

- 6.2.1. Adattípusok.
- 6.2.2. Adatbevitel, adatok módosítása, törlése
- 6.2.3. Adatbázisok létrehozása, karbantartása

6.3. Alapvető adatbázis-kezelési műveletek

- 6.3.1. Lekérdezések, függvények használata
- 6.3.2. Keresés, válogatás, szűrés rendezés
- 6.3.3. Összesítés

6.4. Képernyő és nyomtatási formátumok

- 6.4.1. Űrlapok használata
- 6.4.2. Jelentések használata

*7. Információs hálózati szolgáltatások***7.1. Kommunikáció az Interneten**

- 7.1.1. Elektronikus levelezési rendszer használata
- 7.1.2. Állományok átvitele
- 7.1.3. WWW
- 7.1.4. keresőrendszerek
- 7.1.5. Távoli adatbázisok használata

7.2. Web-lap készítés

- 7.2.1. Hálózati dokumentumok szerkezete
- 7.2.2. Web-lap készítése Webszerkesztővel
- 7.2.3. Formázási lehetőségek

*8. Prezentáció és grafika***8.1. Prezentáció (bemutató)**

- 8.1.1. A program indítása
- 8.1.2. A munkakörnyezet beállítása
- 8.1.3. A program menürendszere
- 8.1.4. Prezentációs anyag elkészítése (szöveg, táblázat, rajz, diagram, grafika, fotó, hang, animáció, diaminta ...) és formázása

8.2. Grafika

- 8.2.1. A program indítása
- 8.2.2. A munkakörnyezet beállítása
- 8.2.3. A program menürendszere
- 8.2.4. Elemi alakzatok megrajzolása, módosítása
- 8.2.5. Képek beillesztése formázása

*9. Könyvtárhasználat***9.1. Könyvtárak**

- 9.1.1. A könyvtár fogalma, típusai
- 9.1.2. Eligazodás a könyvtárban: olvasóterem, szabadpolcos rendszer, multimédia övezet

9.1.3. A helyben használható és a kölcsönözhető könyvtári állomány
9.1.4. A könyvtári szolgáltatások
9.2. Dokumentumok
9.2.1. Nyomtatott dokumentumok
9.2.2. Nem nyomtatott dokumentumok, illetve adathordozók (kazetta, diakép, film, CD, mágneslemez, DVD)
9.3. Tájékoztató eszközök
9.3.1. Katalógusok
9.3.2. Adatbázisok
9.3.3. Közhasznú információs források (pl. telefonkönyv, menetrend, térkép)
<i>10. Algoritmizálás; adatmodellezés, programozási ismeretek (csak emelt szinten)</i>
10.1. Elemi és összetett adatok, állományszervezés, relációs adatstruktúrák
10.1.1. Egész és valós számok, logikai értékek, karakterek
10.1.2. Szöveg, sorozat, tömb, rekord, halmaz
10.1.3. Állományok
10.2. Elemi algoritmusok típusfeladatokra
10.2.1. Összegzés, eldöntés, kiválasztás, keresés, megszámlálás, maximumkiválasztás, kiválogatás, elemi rendezések
10.3. Rekurzió
10.3.1. Rekurzió a feladatok és az algoritmusok világában
10.4. A programkészítés mint termék-előállítási folyamat
10.4.1. A programkészítés lépései: feladatmeghatározás, tervezés, kódolás, tesztelés, hibakeresés, hatékonyság- és minőségvizsgálat, dokumentálás
10.4. A programkészítés mint termék-előállítási folyamat
10.4.1. A programkészítés lépései: feladatmeghatározás, tervezés, kódolás, tesztelés, hibakeresés, hatékonyság- és minőségvizsgálat, dokumentálás megoldása
<i>11. A programozás eszközei (csak emelt szinten)</i>
11.1. Algoritmisleíró eszközök
11.1.1. Feladatmegoldás egy algoritmus-leíró eszköz segítségével
11.1.2. Az algoritmus-leíró eszközök fajtái
11.2. Programozási nyelv
11.2.1. Egy programozási nyelv részbeni (specialitások nélküli) ismerete
11.3. Programfejlesztői környezet
11.3.1. Kódolási, szerkesztéseszközök valamilyen programnyelvi fejlesztői környezetben
11.3.2. Programkipróbálási eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztői környezetben

9.4 FIZIKA

1. Mechanika

1.1. Newton törvényei
1.1.1. Newton I. törvénye, Kölcsönhatás, Mozgásállapot, - változás, Tehetetlenség, tömeg Inerciarendszer
1.1.2. Newton II. törvénye, Erőhatás, erő, eredő erő, támadáspont, hatásvonal, Lendület, lendületváltozás, Lendületmegmaradás, Zárt rendszer, Szabaderő, Kényszererő,

1.1.3. Newton III. törvénye, <i>Erőlökés</i>
1.2. Pontszerű és merev test egyensúlya Forgatónyomaték Erőpár, Egyszerű gépek: <i>Lejtő, emelő, csiga, Tömegközéppont</i>
1.3. Mozgásfajták Anyagi pont merev test, Vonatkoztatási rendszer Pálya, út, Elmozdulás <i>Helyvektor, elmozdulásvektor</i> 1.3.1. Egyenes vonalú egyenletes mozgás Sebesség, átlagsebesség Mozgást befolyásoló, tényezők: súrlódás, közegellenállás, súrlódási erő 1.3.2. Egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás, Egyenletesen változó mozgás, átlagsebessége, pillanatnyi sebessége, Gyorsulás Négyzetes úttörvény Szabadesés, nehézségi gyorsulás (→5.1) 1.3.3. Összetett mozgások, Függőleges, <i>vízszintes</i> hajítás 1.3.4. Periodikus mozgások 1.3.4.1. Az egyenletes körmozgás Periódusidő, fordulatszám Kerületi sebesség Szögelfordulás, szögsebesség, Centripetális gyorsulás, Centripetális erő 1.3.4.2. Mechanikai rezgések, Rezgőmozgás Harmonikus, rezgőmozgás, Kitérés, amplitúdó, fázis Rezgésidő, frekvencia, Csillapított és csillapítatlan rezgések Rezgő rendszer energiája Szabadrezgés, kényszerrezgés, Rezonancia, Matematikai, inga , Lengésidő, 1.3.4.3. Mechanikai hullámok (→ 3.6, 3.7) Longitudinális, transzverzális hullám, Hullámhossz, terjedési sebesség, frekvencia Visszaverődés, törés jelensége, <i>törvényei</i> Beesési, visszaverődési, törési szög, törésmutató Polarizáció Interferencia Elhajlás Állóhullám, <i>duzzadóhely, csomópont Húrok</i> Hangforrás, hanghullámok Hangerősség Hangmagasság, Hangszín <i>Ultrahang, infrahang</i>
1.4. Munka, energia Munkavégzés, munka, Gyorsítási munka Emelési munka, Súrlódási munka, Energia, energiaváltozás, (→ 4.4) Mechanikai energia: Mozgási energia, Rugalmassági, energia Helyzeti energia, <i>Munkatétel</i> ,Energiamegmaradás törvénye (→2.5) <i>Konzervatív erők munkája</i> , Teljesítmény, Hatásfok (→ 2.8)
1.5. A speciális relativitáselmélet elemei (→ 4.2) <i>Az éter fogalmának elvetése, fénysebesség Egyidejűség, idődilatáció, hosszúságkontrakció</i> <i>A tömeg, tömegnövekedés</i>
2. Termikus kölcsönhatások
2.1. Állapotjelzők, termodinamikai egyensúly Egyensúlyi állapot Hőmérséklet, nyomás, térfogat Belső energia Anyagmennyiség, mól Avogadro törvénye (→ 4.1)
2.2. Hőtágulás Szilárd anyag lineáris, térfogati hőtágulása ,Folyadékok, hőtágulása
2.3. Állapotegyenletek (összefüggés a gázok állapotjelzői között) Gay-Lussac I. és II. törvénye, Boyle-Mariotte, törvénye, Egyesített Gáztörvény Állapotegyenlet, Ideális gáz, Izobár, izochor, izoterm, állapotváltozás
2.4. Az ideális gáz kinetikus modellje (→ 4.1) Hőmozgás
2.5. Energiamegmaradás hőtani folyamatokban (→1.4) 2.5.1. Termikus, mechanikai kölcsönhatás, Hőmennyiség, Munkavégzés 2.5.2. A termodinamika I. főtétele zárt rendszer, Belső energia, Adiabtikus

<p>állapotváltozás</p> <p>2.5.3. Körfolyamatok <i>Perpetuum mobile</i></p>
<p>2.6. Kalorimetria</p> <p>Fajhő, <i>mólhő</i>, hőkapacitás, Gázok fajhői</p>
<p>2.7. Halmazállapotváltozások</p> <p>2.7.1. Olvadás, fagyás Olvadáshő, olvadáspont</p> <p>2.7.2. Párolgás, lecsapódás Párolgáshő, Forrás, forráspont forráshő, Szublimáció <i>Cseppfolyósíthatóság</i>, Telített és telítetlen gőz</p>
<p>2.7.3. Jég, víz, gőz, A víz különleges fizikai Tulajdonságai</p> <p>A levegő, Páratartalma Csapadékképződés</p>
<p>2.8. A termodinamika II. főtétele</p> <p>2.8.1. Hőfolyamatok iránya , <i>Rendezettség, rendezetlenség</i>, Reverzibilis, Irreverzibilis folyamatok,</p> <p>2.8.2. Hőerőgépek (→ 1.5, 4.4) Hatásfok, <i>Másodfajú perpetuum mobile</i></p>
<p>3. <i>Elektromos és mágneses kölcsönhatás</i></p>
<p>3.1. Elektromos mező</p> <p>3.1.1. Elektrosztatikai alapjelenségek , Kétféle elektromos töltés, Vezetők és szigetelők</p> <p>Elektroszkóp, Elektromos megosztás, Coulomb-törvény, A töltésmegmaradás törvénye</p> <p>3.1.2. Az elektromos mező jellemzése, Térerősség, <i>A szuperpozíció elve</i></p> <p>Erővonalak, -fluxus, Feszültség, <i>Potenciál, Ekvipotenciál s felülete, Konzervatív mező</i> (→ 1.5)</p> <p>Homogén mező, <i>Földpotenciál</i></p> <p>3.1.3. Töltések mozgása elektromos mezőben (→ 1.2)</p> <p>3.1.4. Töltés, térerősség, <i>potenciál</i> a vezetőkön Töltések elhelyezkedése vezetőkön</p> <p>Térerősség, a vezetők belsejében és felületén, Csúcshatás, Az elektromos mező árnyékolása, Földelés</p> <p>3.1.5. Kondenzátorok Kapacitás, Síkkondenzátor <i>Permittivitás</i>, Feltöltött kondenzátor, energiája</p>
<p>3.2. Egyenáram</p> <p>3.2.1. Elektromos áramerősség, Feszültségforrás, áramforrás, <i>Elektromotoros erő, belső</i></p> <p><i>feszültség, kapcsolófeszültség, Áramerősség- és Feszültségmérő műszerek</i></p> <p>3.2.2. Ohm törvénye, Ellenállás, <i>belső ellenállás, külső ellenállás</i>, Vezetők ellenállása, fajlagos ellenállás, Változtatható ellenállás, <i>Az ellenállás hőmérsékletfüggése</i></p> <p><i>Telepek soros, fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása Az eredő ellenállás</i></p> <p>3.2.3. Félvezetők Félvezető Eszközök</p> <p>3.2.4. Az egyenáram hatásai, munkája és teljesítménye Hő-, mágneses, vegyi hatás (→ 4.2)</p> <p>Galvánelemek, akkumulátor</p>
<p>3.3. Az időben állandó mágneses mező</p> <p>3.3.1. Mágneses alapjelenségek, A dipólus fogalma, Mágnesezhetőség, A Föld mágneses mezeje, Iránytű</p> <p>3.3.2. A mágneses mező jellemzése, Indukcióvektor, Indukcióvonalak, indukciófluxus</p> <p>3.3.3. Az áram, mágneses mezeje, <i>Hosszú egyenes, vezető, áramhurok, egyenes tekercs</i></p>

<p>mágneses mezeje, Homogén mágneses mező, Elektromágnes, vasmag <i>Mágneses Permeabilitás</i></p> <p>3.3.4. Mágneses erőhatások, A mágneses mező, erőhatása áramjárta vezetőre <i>Két párhuzamos, hosszú egyenes, vezető között ható erő, Lorentz-erő, Részecskegyorsító berendezés (→ 4.3)</i></p>
<p>3.4. Az időben változó mágneses mező</p> <p>3.4.1. Az indukció alapjelensége, Mozgási indukció, Nyugalmi indukció <i>Faraday-féle indukciós törvény, Lenz törvénye (→1.4), Kölcsonös indukció, Önindukció</i>   Tekercs mágneses energiája</p> <p>3.4.2. A váltakozó áram, A váltakozó áram fogalma, Generátor, motor dinamó   Pillanatnyi, maximális és effektív feszültség és áramerősség <i>Váltakozó áramú ellenállások: ohmos, induktív és kapacitív ellenállás Fáziskésés, Fázissietés</i></p> <p>3.4.3. A váltakozó áram teljesítménye és munkája, <i>Hatásos teljesítmény Látszólagos teljesítmény, Transzformátor</i></p>
<p>3.5. Elektromágneses hullámok</p> <p>3.5.1. Az elektromágneses hullám fogalma, Terjedési sebessége vákuumban   Az elektromágneses hullámok spektruma: rádióhullámok, infravörös sugarak, fény, ultraibolya, röntgen- és gammasugarak (→2.9) Párhuzamos rezgőkör <i>zárt, nyitott</i> <i>Thomson-képlet, Csatolt rezgések, rezonancia, Dipólus sugárzása, antenna, szabad elektromágneses hullámok</i></p>
<p>3.6. A fény mint elektromágneses hullám</p> <p>3.6.1. Terjedési tulajdonságok Fényforrás, Fénynyaláb, fénysugár, Fénysebesség</p> <p>3.6.2. Hullámjelenségek, A visszaverődés és törés törvényei - Snellius-Descartes, törvény   Prizma, <i>planparalel lemez, Abszolút és relatív, törésmutató, Teljes visszaverődés, határszög (száoptika), Diszperzió, Színképek (→ 4.2 Homogén és összetett színek Fényinterferencia, koherencia Fénypolarizáció, polárszűrő Fényelhajlás résen, rácson Lézerfény,</i></p> <p>3.6.3. A geometriai, fénytani leképezés, Az optikai kép, fogalma (valódi, látszólagos), Síktükör, Lapos gömbtükörök (homorú, omború) Vékony lencsék, (gyűjtő, szóró), Fókusz távolság, dioptria, Leképezési törvény Nagyítás Egyszerű nagyító, Fényképezőgép, vetítő, mikroszkóp, távcső</p> <p>3.6.4. A szem és a látás, Rövidlátás, távollátás Szemüveg</p>
<p>4. Atomfizika, magfizika, nukleáris kölcsönhatás</p> <p>4.1. Az anyag szerkezete (→ 2.4)   Atom, Molekula, Ion, Elem Avogadro-szám (→ 2.1, 2.3)   Relatív atomtömeg Atomi, tömegegység</p>
<p>4.2. Az atom szerkezete   Elektron, Elemi töltés, Elektronburok, Rutherford-féle, atommodell, Atommag</p> <p>4.2.1. A kvantumfizika elemei, Planck-formula, Foton, (energiakvantum)   Fényelektromos jelenség, Kilépési munka, Fotocella, (fényelem), Vonalas színekép (→ 3.6, 5.2), <i>Emissziós színekép, Abszorpciós színekép, Bohr-féle atommodell</i>   Energiaszintek Bohrposztulátumok, Alapállapot, gerjesztett állapot, Ionizációs energia</p> <p>4.2.2. Részecskeés Hullámtermészet, A fény mint részecske, Tömeg-energia ekvivalencia   (→ 1.5) Az elektron, hullámtermészete, <i>de Broglie hullámhossz, Heisenberg-féle</i></p>

határozatlansági reláció

4.2.3. Az elektronburok szerkezete, Fő- és mellékkvantumszám, Pauli-féle kizárási elv Elektronhéj *Kvantummechanikai atommodell*

4.3. Az atommagban lejátszódó jelenségek

4.3.1. Az atommag összetétele, Proton, Neutron, Nukleon, Rendszám, Tömegszám, Izotóp,

Erős (nukleáris), Kölcsönhatás Magerő Tömeghiány (→1.5), Kötési energia, *Fajlagos kötési energia*

4.3.2. Radioaktivitás, Radioaktív bomlás, α -, β -, γ -sugárzás, Magreakció, Felezési idő

Bomlási törvény Aktivitás, Mesterséges Radioaktivitás Sugárzásmérő, Detektorok

4.3.3. Maghasadás, Hasadási reakció, Hasadási termék, Lassítás, Láncreakció, Hasadási energia, Szabályozott, láncreakció, Atomreaktor, Atomerőmű,

Atomenergia ((→

2.8, 1.5) Szabályozatlan láncreakció, Atombomba,

4.3.4. Magfúzió, A Nap energiája (→ 5.2), Hidrogénbomba

4.4. Sugárvédelem

Sugárterhelés Háttérsugárzás, Elyelt sugárdózis, Dózisegységérték

4.5. Elemi részek

Stabil és instabil, részecske, Neutrino, Szétsugárzáspárkeltés

5. Gravitáció, csillagászat**5.1. A gravitációs mező**

Az általános Tömegvonzás törvénye A bolygómozgás, Kepler-törvényei (→ 6.2)

Súly és Súlytalanság Nehézségi erő, Potenciális energia, homogén, gravitációs, mezőben (→ 1.5) Kozmikus sebességek

5.2. Csillagászat

Fényév Vizsgálati, módszerek, eszközök (→ 4.2) Naprendszer, Nap (→ 4.4) Hold, Üstökösök, meteoritok A csillagok (→4.4) A Tejútrendszer, galaxisok Az

Ősrobbanás

elmélete A táguló, Univerzum

6. Fizika- és kultúrtörténeti ismeretek**6.1. A fizikatörténet fontosabb személyiségei**

Arkhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Huygens, Watt, Ohm, Joule, Ampere, Faraday, Jedlik Ányos, *Maxwell, Hertz, Eötvös Loránd, J. J. Thomson,*

Rutherford, Curie család, Planck, *Heisenberg, Bohr, Einstein, Szilárd Leó, Teller Ede, Wigner*

Jenő, *Gábor Dénes*

6.2. Felfedezések, találmányok, elméletek

Geo- és heliocentrikus világbkép, „Égi és földi mechanika egyesítése”, Távcső, mikroszkóp, vetítő, A fény, természetének, problémája, Gőzgép és alkalmazásai, Dinamó, generátor,

elektromotor, Az elektromágnesség egységes elmélete, Belső égésű motorok, Az elektron

felfedezésének története Radioaktivitás, az atomenergia alkalmazása,

Röntgensugárzás,

Speciális relativitáselmélet Kvantummechanika, Az űrhajózás, történetének

legfontosabb

eredményei, Félvezetők *Lézer*

9.5 FÖLDRAJZ

1. Térképi ismeretek

1.1. A térképi ábrázolás

A térképek jelrendszere

A térképek jelrendszere

1.3. Az űrtérképezés

2. Kozmikus környezetünk

2.1. A Naprendszer kialakulása, felépítése, helye a világegyetemben

2.2. A Nap és kísérei

2.3. A Föld és mozgásai

Tengely körüli forgás, Nap körüli keringés

2.4. Űrkutatás az emberiség szolgálatában

3. A geoszférák földrajza

3.1. A kőzetburok

3.1.1. Földtörténet

3.1.2. A Föld szerkezete és fizikai

3.1.3. A kőzetburok szerkezete

3.1.4. A kőzetlemez- mozgások okai és következményei

A kőzetlemezek mozgásai Magmatizmus és vulkánosság, A földrengés

3.1.5. A hegységképződés

3.1.6. A kőzetburok (litoszféra), építőkövei

3.1.7. A Föld nagyszerkezeti egységei

Ösmasszívumok Ösmasszívumok, Röghegységek, Gyűrthegységek, Süllyedépterületek, síkságok

3.1.8. A földfelszín Formálódása

3.2. A levegőburok

3.2.1. A légkör kialakulása, anyaga és szerkezete

3.2.2. A levegő felmelegedése

3.2.3. A légnyomás és a szél

A szelek Ciklon és anticiklon Időjárási frontok A szél felszínformáló, tevékenysége

3.2.4. Az általános légkörczés

Az általános légkörczés, Rendszere, A monszun szélrendszer

3.2.5. Víz a légkörben

3.2.6. Az időjárás és az éghajlat

3.3. A vízburok földrajza

3.3.1. A vízburok kialakulása és tagolódása

3.3.2. A világtenger

Az óceánok és a tengerek, A tengervíz fizikai és kémiai tulajdonságai, A tengervíz mozgásai

A világtenger társadalmi- gazdasági hasznosítása

3.3.3. A felszíni vizek és felszínalakító hatásuk

A tavak, A folyóvizek

3.3.4. A felszín alatti vizek

3.3.5. A komplex vízgazdálkodás elemei

3.3.6. A jég és felszínformáló munkája

3.4. A talaj

3.5. A geoszférák kölcsönhatásai

4. A földrajzi övezetesség

4.1. A szoláris és a valódi éghajlati övezetek

Szoláris éghajlati övezetek ,Valódi éghajlati övezetek
4.2. A vízszintes földrajzi övezetesség
4.3. A forró övezet Egyenlítői öv, Átmeneti öv, Térítői öv, Monzun vidék
4.4. Mérsékelt övezet
4.4.1. Melegmérsékelt öv Mediterrán terület, Monzun terület
4.4.2. Valódi mérsékelt öv Óceáni terület, Mérsékelt szárazföldi terület, Szárazföldi terület, Szélsőségesen szárazföldi terület
4.4.3. Hidegmérsékelt öv
4.5. A hideg övezet Sarkkörti öv, Sarkvidéki öv
4.6. A függőleges földrajzi övezetesség
<i>5. A népesség- és településföldrajz</i>
5.1. A népesség földrajzi jellemzői A népesség számbeli alakulása, összetétele, A népesség területi eloszlása
5.2. A települések földrajzi jellemzői
<i>6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe</i>
6.1. A világgazdaság általános jellemzése, szerkezetének átalakulása és jellemző folyamatai A világgazdaság felépítése, ágazatai, A gazdasági fejlettség, és területi különbségei A világgazdaság működése és folyamatai
6.2. A termelés, a fogyasztás és a kereskedelem kapcsolata
6.3. A világ élelmiszer- gazdaságának jellemzői és folyamatai A mezőgazdaság és az élelmiszer-gazdaság kapcsolata, Növénytermesztés, Állattenyésztés Erdőgazdálkodás, hal- és vadgazdálkodás
6.4. A világ energiagazdaságának és iparának átalakulása Energiagazdaság, Ipar
6.5. A harmadik és a negyedik szektor jelentőségének növekedése Az infrastruktúra, A harmadik és a negyedik szektor, A működőtőke és a pénz világa
<i>7. A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok és országok</i>
7.1. A világgazdasági pólusok
7.2. A világgazdaság peremterületei
7.3. Egyedi szerepkörű országcsoportok és országok
<i>8. Magyarország földrajza</i>
8.1. A Kárpátmedence természet- és társadalomföldrajzi sajátosságai
8.2. Magyarország természeti adottságai Földtani adottságok, Hazánk éghajlata, Hazánk vízrajza, Hazánk élővilága és talajai
8.3. Magyarország társadalmi gazdasági jellemzői Népesség- és Településföldrajzi jellemzők, Nemzetgazdaságunk, A gazdaság ágazatainak ágai
8.4. Hazánk nagytájainak eltérő természeti és társadalmi- gazdasági képe Az Alföld, A Kisalföld és a Nyugati-peremvidék (Alpokalja), A Dunántúli-domb és hegyvidék, A Dunántúli középhegység, Az Északi középhegység
8.5. Hazánk nagyrégióinak (tervezési- statisztikai régióinak) természet és társadalomföldrajzi képe Budapest

8.6. Magyarország környezeti állapota
<i>9. Európa regionális földrajza</i>
9.1. Európa általános természetföldrajzi képe
9.2. Európa általános társadalomföldrajzi képe
9.3. Az Európai Unió földrajzi vonatkozásai
9.4. Észak-Európa
9.5. Nyugat-Európa Egyesült Királyság, Franciaország
9.6. Dél-Európa Olaszország, Spanyolország, Szerbia és Montenegró, Horvátország
9.7. Közép-Európa tájainak és országainak természet- és társadalomföldrajzi képe Németország, Lengyelország, Csehország, Ausztria, Szlovénia, Szlovákia, Románia
9.8. Kelet-Európa természet- és társadalomföldrajzi vonásai Oroszország, Ukrajna
10.1. A kontinensek általános természet- és társadalomföldrajzi képe
10.2. Ázsia
10.2.1. Általános földrajzi kép
10.2.2. Országai Kína, Japán, India
10.2.3. Délkelet-Ázsia iparosodott és iparosodó országai
10.2.4. Nyugat-Ázsia, arab világ
10.3. Ausztrália és Óceánia
10.4. Afrika általános Földrajzi képe
10.5. Amerika
10.5.1. Általános földrajzi képe
10.5.2. Országai Amerikai Egyesült Államok, Mexikó, Brazília
<i>11. A globális válságproblémák földrajzi vonatkozásai</i>
11.1. A geoszférák környezeti problémáinak kapcsolatai
11.2. A népesség, a termelés és a fogyasztás, növekedésének, földrajzi következményei A Föld, Eltartóképessége, Urbanizációs problémák
11.3. A környezeti válság kialakulása és az ellene folytatott küzdelem A környezeti és a gazdasági problémák globalizálódása, Nemzetközi összefogás a környezetvédelemben

9.6 MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1.1. Ember és nyelv
1.2. Kommunikáció
1.2.1. A jel, a jelrendszer
1.2.2. Nyelvi és vizuális kommunikáció
1.2.3. A nyelvhasználat mint kommunikáció
1.2.4. Kommunikációs funkciók és közlésmódok
1.2.5. Személyközi Kommunikáció
1.2.6. A tömegkommunikáció
1.3. A magyar nyelv története
1.3.1. A magyar nyelv rokonsága
1.3.2. Nyelvtörténet
1.3.3. Az írott nyelvi norma kialakulása
1.3.4. Nyelvművelés
1.4. Nyelv és társadalom
1.4.1. Nyelvváltozatok
1.4.2. Kisebbségi Nyelvhasználat
1.4.3. A határon túli magyar nyelvűség
1.4.4. Tömegkommunikáció és nyelvhasználat
1.5. A nyelvi Szintek
1.5.1. Hangtan
1.5.2. Alaktan és szótan
1.5.3. Mondattan
1.5.4. A mondat szintagmatikus szerkezete
1.5.5. A mondat a szövegben
1.5.6.

Logikai és grammatikai viszonyok az összetett mondatban 1.5.7. Szókincs és frazeológia
1.6. A szöveg 1.6.1. A szöveg és a kommunikáció 1.6.2. A szöveg szerkezete és jelentése 1.6.3. Szövegértelmezés 1.6.4. A szöveg szóban és írásban 1.6.5. Az intertextualitás 1.6.6. A Szövegtípusok 1.6.7. Szöveg a médiában
1.7. A retorika Alapjai 1.7.1. A nyilvános beszéd 1.7.2. Érvelés, megvitatás, vita 1.7.3. A szövegszerkesztés eljárásai
1.8. Stílus és jelentés 1.8.1. Szóhasználat és stílus 1.8.2. A Szójelentés 1.8.3. Állandósult nyelvi formák 1.8.4. Nyelvi stilisztikai változatok 1.8.5. Stílus eszközök 1.8.6. Stílusréteg, stílusváltozat
2. IRODALOM 2.1. Szerzők, művek
2.1.1. Életművek
2.1.2. Portrék
2.1.3. Látásmódok
2.1.4. A kortárs irodalomból
2.1.5. Világirodalom
2.1.6. Színház- és drámatörténet
2.1.7. Az irodalom határterületei
2.1.8. Interkulturális megközelítések és regionális kultúra
<i>2.2. Értelmezési szintek, megközelítések</i>
2.2.1. Témák, motívumok 2.2.2. Műfajok, poétika
2.2.3. Korszakok, Stílustörténet
2.2.3.1. Irodalomtörténet

9.7 MATEMATIKA

1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

1.1. Halmazok 1.1.1. Halmazműveletek 1.1.2. Számosság, részhalmazok
1.2. Matematikai logika 1.2.1. Fogalmak, tételek és bizonyítások a matematikában
1.3. Kombinatorika 1.4. Gráfok

2. Számelmélet, algebra

2.1. Alapműveletek
2.2. A természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek 2.2.1. Oszthatóság 2.2.2. Számrendszerek
2.3. Racionális és irracionális számok 2.4. Valós számok
2.5. Hatvány, gyök, logaritmus 2.6. Betűkifejezések 2.6.1. Nevezetes azonosságok
2.7. Arányosság 2.7.1. Százalékszámítás
2.8. Egyenletek, egyenletrendszerek, egyenlőtlenségek, egyenlőtlenség rendszerek
2.8.1. Algebrai egyenletek, egyenletrendszerek Elsőfokú egyenletek, egyenletrendszerek Másodfokú egyenletek, egyenletrendszerek Magasabb fokú Egyenletek Négyzetgyökös egyenletek 2.8.2. Nem algebrai egyenletek Abszolútértékes Egyenletek Exponenciális és Logaritmikus egyenletek Trigonometrikus egyenletek 2.8.3. Egyenlőtlenségek, Egyenlőtlenségrendszerek
2.9. Középértékek, egyenlőtlenségek

3. Függvények, az analízis elemei

3.1. A függvény
3.2. Egyváltozós valós függvények
3.2.1. A függvények grafikonja, függvény transzformációk 3.2.2. A függvények jellemzése
3.3. Sorozatok 3.3.1. Számítási és mértani sorozatok Végtelen mértani sor 3.3.2. Kamatos kamat, járadékszámítás
3.4. Az egyváltozós valós függvények analízisének elemei 3.4.1. Határérték, Folytonosság, 3.4.2. Differenciálszámítás 3.4.3. Integrálszámítás
4. Geometria, koordinátageometria, trigonometria
4.1. Elemi Geometria 4.1.1. Tételek 4.1.2. A távolságfogalom segítségével definiált Ponthalmazok
4.2. Geometriai transzformációk 4.2.1. Egybevágósági transzformációk Síkban Térben 4.2.2. Hasonlósági Transzformációk 4.2.3. Egyéb Transzformációk Merőleges vetítés
4.3. Síkbeli és térbeli alakzatok 4.3.1. Síkbeli alakzatok Háromszögek Négyszögek Sokszögek Kör 4.3.2. Térbeli alakzatok
4.4. Vektorok síkban és térben
4.5. Trigonometria
4.6. Koordinátageometria 4.6.1. Pontok, Vektorok 4.6.2. Egyenes 4.6.3. Kör 4.6.4. Parabola
4.7. Kerület, terület
4.8. Felszín, térfogat
5. Valószínűség-számítás, statisztika
5.1. Leíró Statisztika 5.1.1. Statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, különböző ábrázolásai 5.1.2. Nagy adathalmazok jellemzői, statisztikai mutatók
5.2. A valószínűség számítás elemei

9.8 TÖRTÉNELEM

A) KOMPETENCIÁK

1. Források használata és értékelése

1.1. Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása
1.2. Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése
1.3. Képi források (pl. fényképek, karikatúrák, plakátok) megadott szempontszerinti értelmezése
1.4. A történelmi térképek felhasználás a ismeretszerzéshez
1.5. Információk gyűjtése és következtetések levonása egyszerű statisztikai táblázatokról, diagramokról, grafikonokról, kronológiákról
1.6. A tények és feltételezések megkülönböztetése
1.7. Társadalmi viszonyok, kormányzati struktúrák vázlatos ábrázolása
1.8. Annak bemutatása, hogy a vizsgált forrásban miként tükröződik a szerző személyes helyzete
1.9. A részletek iránti érzékenység a források feldolgozása és elemzése során
1.10. Néhány konkrét példán keresztül annak értelmezése, hogy egyes történelmi események és személyek megítélése a különböző történelmi korokban eltérő lehet
1.11. Érvekkel alátámasztott vélemény kialakítása az ellentmondásosan értékelhető eseményekről és személyekről

2. A szaknyelv alkalmazása

2.1. Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata
2.2. A történelmi fogalmak jelentés változásainak ismerete
<i>3. Tájékozódás térben és időben</i>
3.1. Történelmi helyszínek azonosítása különböző térképeken
3.2. A földrajzi környezet szerepe az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában
3.3. A történelmi fejlődés során kialakult régiók bemutatása térképeken
3.4. Egyszerű történelmi térképvázlatok készítése
3.5. A történelmi tér változásainak ismerete
3.6. Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése
3.7. A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének és sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek ismerete
3.8. Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között
3.9. Európa történetének (az ókortól napjainkig) több szempontú korszakolása
<i>4. Eseményeket alakító tényezők feltárása</i>
4.1. A tanultak okok és következmények szerinti rendezése
4.2. Annak bizonyítása, hogy a történelmi eseményeknek általában több oka és következménye van
4.3. Különböző típusú okok és következmények megkülönböztetése azok eltérő jelentőségének felismerése
4.4. A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezők megkülönböztetése, mérlegelése
4.5. Példákkal való alátámasztása, hogy nehéz történelmi szituációkban az egyes emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja
4.6. Önálló kérdések megfogalmazása, felvetése történelmi események okairól és következményeiről
4.7. A változás és fejlődés közötti különbség értelmezése konkrét példákon
4.8. A különböző történelmi régiók eltérő fejlődésének bemutatása
4.9. Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása
4.10. Történelmi analógiák megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése
4.11. Szabadon választott példa segítségével hosszabb időtávú történelmi változások bemutatása
4.12. A magyar történelem sorsfordító eseményeinek Több szempontú bemutatása
4.13. Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése egy egy történelmi esemény alakulásában
4.14. Annak megállapítása, hogy miként függhetnek össze a történelmi események okai, következményei és a benne részt vevők szándékai
<i>5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása</i>
5.1. Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra
5.2. Népeség, település, életmód
5.3. Egyén, közösség, társadalom
5.4. A modern demokráciák működése
5.5. Politikai intézmények, eszmék, ideológiák
5.6. Nemzetközi konfliktusok és együttműködés
<i>1. Az ókor és kultúrája</i>
1.1. Vallás és kultúra az ókori Keleten
1.2. A demokrácia kialakulása Athénban
1.3. A római köztársaság virágkora és válsága, az egyeduralom kialakulása
1.4. Az antik hitvilág, művészet, tudomány

2. A középkor

2.1. A feudális társadalmi és gazdasági rend jellemzői	2.2. A nyugati és keleti kereszténység
--	--

2.3. Az iszlám vallás és az arab világ; a világvallások elterjedése
----

2.4. A középkori városok	2.5. Egyházi és világi kultúra a középkorban
--------------------------	--

2.6. A humanizmus és a reneszánsz Itáliában

2.7. Az angol és a francia rendi állam működése	2.8. Az Oszmán Birodalom Terjeszkedése
---	--

3. A középkori magyar állam megteremtése és virágkora

3.1. A magyar nép őstörténete és vándorlása	3.2. A honfoglalástól az államalapításig
---	--

3.4. Társadalmi és gazdasági változások Károly Róbert, Nagy Lajos, Luxemburgi Zsigmond idején	3.5. A Hunyadiak	3.6. Kultúra és művelődés
---	------------------	---------------------------

4. Szellemi, társadalmi és politikai változások az újkorban

4.1. A nagy földrajzi felfedezések és következményei	4.2. Reformáció és katolikus megújulás
--	--

4.3. A kontinentális abszolutizmus és a parlamentáris monarchia megszületése Angliában
----

4.4. A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás
----

5. Magyarország a Habsburg Birodalomban

5.1. A mohácsi csata és az ország három részre szakadása

5.2. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora	5.3. A török kiűzése és a Rákóczi Szabadságharc
--	---

5.4. Magyarország a XVIII. Századi Habsburg Birodalomban

5.5. Művelődés, egyházak, iskolák
----

6. A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kor

6.1. A francia polgári forradalom politikai irányzatai, az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata
----

6.2. A napóleoni háborúk és a Szent Szövetség Európája	6.3. A XIX. Század eszméi
--	---------------------------

6.4. Az ipari forradalom és következményei

6.5. Nagyhatalmak és katonai-politikai szövetségek a századfordulón
----

6.6. Tudományos, technikai felfedezések, újítások és következményeik
----

7. A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon

7.1. A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás fő kérdései
----

7.2. A reformkori művelődés, kultúra	7.3. A polgári Forradalom
--------------------------------------	---------------------------

7.4. A Szabadságharc	7.5. A kiegyezés előzményei és megszületése
----------------------	---

7.6. Gazdasági eredmények és társadalmi változások a dualizmus korában
----

7.7. Az életmód, a tudományos és művészeti élet fejlődése
----

8. Az első világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig

8.1. Az első világháború jellege, jellemzői; a Párizs környéki békék
----

8.2. A gazdaság és a társadalom új jelenségei a fejlett világban
----

8.3. Tekintélyuralmi rendszerek Közép- Európában és az olasz fasizmus
----

8.4. Az USA és az 1929-33-as gazdasági válság

8.5. A nemzeti szocializmus hatalomra jutása és működési mechanizmusa
----

8.6. A bolsevik ideológia és a sztálini diktatúra az 1920-30-as években
----

8.7. A második világháború előzményei jelentős fordulatai

8.8. A hidegháború és a kétpólusú világ jellemzői	8.9. A szocialista rendszerek bukása
---	--------------------------------------

9. Magyarország története az első világháborútól a második világháborús összeomlásig

9.1. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása és következményei
9.2. A Horthy rendszer jellege és jellemzői
9.3. Művelődési viszonyok és az életmód
9.4. A magyar külpolitika mozgásterét, alternatívái
9.5. Magyarország részvétele a világháborúban
10. Magyarország 1945-től a rendszerváltozásig
10.1. A szovjet felszabadítás és megszállás
10.2. A határon túli magyarság sorsa
10.3. A kommunista diktatúra kiépítése és működése
10.4. Az 1956-os forradalom és szabadságharc
10.5. A Kádárrendszer jellege, jellemzői
10.6. A rendszerváltozás
11. A jelenkor
11.1. A közép-európai régió jellemzői, távlati, a poszt-szovjet rendszerek problémái
11.2. Az európai integráció története
11.3. A „harmadik világ”
11.4. Fogyasztói társadalom; ökológiai problémák, a fenntartható fejlődés
11.5. A globális világ kihívásai és ellentmondásai
12. A mai magyar társadalom és életmód
12.1. Alapvető Állampolgári ismeretek
12.2. Etnikumok és nemzetiségek a magyar társadalomban
12.3. A Magyarországi romák
12.4. A parlamenti demokrácia működése és az önkormányzatiság
12.5. Társadalmi, gazdasági és demográfiai változások

9.9 TESTNEVELÉS

A) Elméleti ismeretek

1. A magyar sportsikerek
2. A harmonikus testi fejlődés
3. Az egészséges életmód
4. Testi képességek
5. Gimnasztika
6. Atlétika
7. Torna
8. Ritmikus gimnasztika
9. Küzdősportok, önvédelem
10. Úszás
11. Testnevelési és sportjátékok
12. Természetben űzhető sportok

B) Gyakorlati ismeretek

1. Gimnasztika
2. Atlétika
Futások
Ugrások
Dobások
3. Torna
Talajtorna
Szekerényugrás
Felemáskorlát
Gerenda
Ritmikus gimnasztika
Gyűrű
Nyújtó Korlát
44. Küzdősportok, önvédelem
5. Úszás
6. Testnevelési és Sportjátékok
Kézilabda
Kosárlabda
Labdarúgás
Röplabda

9.10 KÉMIA

1. Általános kémia

1.1. Atomszerkezet Atom Elem Elektronszerkezet A periódusos rendszer Az atomok mérete
Elektronegativitás
1.2. Kémiai kötések Elsőrendű kémiai kötések Másodrendű kémiai kötések
1.3. Molekulák, összetett ionok Molekula A kovalens kötés A molekulák térszerkezete Összetett ionok
1.4. Anyagi halmazok Anyagi halmazok Állapotjelzők Halmazállapotok, halmazállapotváltozások
1.4.1. Egykomponensű anyagi rendszerek
1.4.1.1. Kristályrácsok - Ionrácsos Kristályok - Atomrácsos kristályok- Fémrácsos kristályok - Molekuláris kristályok
1.4.1.2. Átmenet a kötés- és rács típusok között
1.4.2. Többkomponensű rendszerek
1.4.2.1. Csoportosítás

1.4.2.2. Diszperz rendszerek	1.4.2.3. Kolloid rendszerek	1.4.2.4. Homogén Rendszerek – Oldatok	Egyéb
1.5. Kémiai átalakulások Kémiai reakció Képlet			
1.5.1. Termokémia			
1.5.1.1. A folyamatok energiaviszonyai			
1.5.1.2. Reakcióhő Fogalmi			
1.5.2.1. Reakciósebesség			
1.5.2.2. Katalízis			
1.5.3. Egyensúly			
1.5.3.1. Megfordítható reakciók			
1.5.3.2. Egyensúly			
1.5.4. A kémiai reakciók típusai			
1.5.4.1. Savbázis reakciók - A vizes oldatok kémhatása - Sav-bázisindikátorok- Sók hidrolízise			
1.5.4.2. Elektronátmenettel járó reakciók			
1.5.4.3. Egyéb, vizes oldatban végbemenő kémiai reakciók			
1.5.4.4. Egyébreakciók			
1.5.5. Elektrokémia			
1.5.5.1. Galvánelem			
1.5.5.2. Elektrolízis			
1.5.5.3. Az elektrolízis mennyiségi viszonyai			
1.5.5.4. Egyéb			
2. Szervetlen kémia			
2.1. Hidrogén Anyagszerkezet Tulajdonságok Előfordulás, előállítás, felhasználás			
Egyéb			
2.2. Nemesgázok Anyagszerkezet Tulajdonságok Egyéb			
2.3. Halogénelemek és vegyületeik			
2.3.1. Halogénelemek - Anyagszerkezet- Tulajdonságok			
- Előállítás- Felhasználás, előfordulás - Élettani hatás Egyéb			
2.3.2. Halogénvegyületek – Csoportosítás			
2.3.2.1. Hidrogén halogenidok (HF, HCl, HBr, HI)- Anyagszerkezet- Tulajdonságok előfordulás, előállítás, felhasználás			
2.3.2.2. Kősó (NaCl) Halmazszerkezet- Tulajdonságok- Előfordulás, Felhasználás			
2.3.2.3. Ezüst halogenidok (AgCl, AgBr, AgI)- Tulajdonságok- Felhasználás			
2.3.2.4. Hypo (NaOCl-oldat)			
2.3.2.5. Egyéb			
2.4. Az oxigéncsoport elemei és vegyületeik Az oxigéncsoport elemei (O, S, Se, Te)			
2.4.1. Oxigén- Anyagszerkezet - Tulajdonságok- Előfordulás- Élettani szerep			
- Előállítás, keletkezés (O ₂) - Felhasználás, Előállítás- Egyéb			
2.4.2. Oxigénvegyületek- Csoportosítás			
2.4.2.1. Dihidrogénperoxid (H ₂ O ₂)- Anyagszerkezet- Tulajdonságok			
2.4.2.2. Oxidok Csoportosításuk			
Víz (H ₂ O) – Anyagszerkezet- Tulajdonságai- Természetes vizek- Vízkeménység- Élettani szerep Fontosabb fénoxidok			
2.4.2.3. Hidroxidok Fontosabb fémhidroxidok			
Egyéb			
2.4.3. Kén- Anyagszerkezet- Tulajdonságok			
2.4.4. A kén vegyületei			
2.4.4.1. Dihidrogénszulfid, kénhidrogén (H ₂ S)- Anyagszerkezet- Tulajdonságok- Élettani hatása- Előfordulás, előállítás, felhasználás – Sói			
2.4.4.2. Kéndioxid (SO ₂)- Anyagszerkezet- Tulajdonságok- Előállítás- Felhasználás			
Környezetszennyező hatás			
2.4.4.3. Kéntrioxid (SO ₃)			
2.4.4.4. Kénessav (H ₂ SO ₃) és sói- Tulajdonságok			
2.4.4.5. Kénsav (H ₂ SO ₄)- Anyagszerkezet- Tulajdonságok- Ipari előállítás- Felhasználás – Egyéb – Sói - Fontosabb szulfátok			
2.4.4.6. Nátrium tioszulfát (fixírsó) (Na ₂ S ₂ O ₃)			
2.4.4.7. Egyéb			
2.5. A nitrogén csoport elemei és vegyületeik			
2.5.1. Nitrogén- Anyag szerkezet- Tulajdonságok- Előfordulás, előállítás, felhasználás			
- Egyéb			
2.5.2. Nitrogénvegyületek			
2.5.2.1. Ammónia (NH ₃)- Anyagszerkezet Tulajdonságok- Előfordulás, előállítás, felhasználás			
2.5.2.2. Nitrogén-oxidok			
Nitrogénmonoxid (NO)- Tulajdonságok, előállítása, élettani			

hatás
Nitrogén-dioxid(NO ₂)- Tulajdonságok élettani hatás – Előállítás
2.5.2.3.Salétromossav (HNO ₂) - Sói
2.5.2.4.Salétromsav(HNO ₃)- Anyagszerkezet – Tulajdonságok előállítás,felhasználás - Sói- Fontosabb Nitrátok2.5.3. Foszfor- Anyagszerkezet-Tulajdonságok
3. Szerves kémia
3.1. A szerves vegyületek általános jellemzői Szerves anyag A szerves molekulák szerkezete
Izoméria – Az izoméria típusai Homológ sor Funkciós csoport A szerves vegyületek Csoportosítása Tulajdonságok - Reakciótípusok
3.2.Szénhidrogének 3.2.1. Alkánok, cikloalkánok (Paraffinok,cikloparaffinok)Alkán, cikloalkán(paraffin,cikloparaffin)- Nevezéktan- Izoméria- Anyagszerkezet-Tulajdonságok - Kémiai Reakciók- Előfordulás- Felhasználás
3.2.2. Alkének (olefinek) Alkén (olefin) - Nevezéktan- Izoméria Molekulaszerkezet
3.2.3. Többkettős kötést tartalmazó szénhidrogének
3.2.3.1. Diének- Nevezéktan- Anyagszerkezet- Tulajdonságok- Felhasználás
3.2.3.2.Természetespoliének3.2.4. Alkinok Alkin
3.2.4.1. Etin (acetilén)Molekulaszerkezet- Fizikai Tulajdonságok- Előállítás- Felhasználás
3.2.5. Aromás Szénhidrogének - Nevezéktan
Molekulaszerkezet- Tulajdonságok- Előállítás- Élettani hatás
3.2.5.2. Toluol, sztirol-- Felhasználás3.2.5.3. Naftalin Molekulaszerkezet-Tulajdonságok- Felhasználás 3.2.5.4. Egyéb
3.3.Halogéntartalmúszénhidrogének Elnevezés Anyagszerkezet Tulajdonságok Kémiai reakciók Felhasználás Környezetvédelmi vonatkozások Egyéb
3.4.Oxigéntartalmúszerves vegyületek Egyszerű funkciós csoportok
Összetett funkciós csoportok és származtatásuk Vegyületcsoportok
3.4.1.Hidroxivegyületek3.4.1.1.Alkoholok- Nevezéktan- Anyagszerkezet-Tulajdonságok - Kémiai reakciók- Előfordulás - Élettani hatás- Előállítás- Felhasználás
3.4.1.2. Fenolok- Anyagszerkezet- Tulajdonságok- Kémiai Reakciók- Élettani hatás- Felhasználás
3.4.2. Éterek- Nevezéktan- Anyagszerkezet- Tulajdonságok- Előállítás- Felhasználás
3.4.3.Oxovegyületek- Csoportosítás- Nevezéktan- Anyagszerkezet- Tulajdonságok - Kémiai Reakciók- Előállítás- Felhasználás- Élettani hatás
3.4.4.Karbonsavak- Csoportosítás- Nevezéktan- Anyagszerkezet- Tulajdonságok - Kémiai Reakciók- Előállítás- Egyéb
3.4.4.1. Egyéb funkciós csoportot tartalmazó karbonsavak
3.4.4.3. A karbonsavak sói- Felhasználás 3.4.5. Észterek- Csoportosítás
3.4.5.1.Karbonsavészterek- Nevezéktan- Tulajdonságok- Kémiai reakció- Előállítás - Felhasználás- Zsírok, olajok(gliceridek) 3.4.5.2.Szervetlen-savészterek3.4.5.3. Egyéb
3.5.Nitrogéntartalmú szerves vegyületek
3.5.1. Aminók- Csoportosítás- Elnevezés- Tulajdonságok- Kémiai reakciók
3.5.2.Aminosavak- Példák- Csoportosítás- Szerkezet- Tulajdonságok- Előfordulás
3.5.3. Sav amidók- Elnevezés- Anyagszerkezet- Tulajdonságok- Kémiai reakciók
3.5.4.Nitrogéntartalmúheterociklusosvegyületek

3.5.4.1. Piridin- Tulajdonságok- Jelentőség- Felhasználás
3.5.4.2. Pirimidin- Tulajdonságok- Jelentőség
3.5.4.3. Pirrol- Tulajdonság- Jelentőség 3.5.4.4. Imidazol- Tulajdonságok- Jelentőség
3.5.4.5. Purin- Jelentőség 3.5.5. Gyógyszerek, drogok, hatóanyagok 3.5.6. Egyéb
3.6. Szénhidrátok Csoportosítás
3.6.1. Monoszacharidok- Összegképlet- Funkciós csoportok- Csoportosítás Molekulaszerkezet- Izoméria- Tulajdonságok 3.6.1.1. Glicerinaldehyd
3.6.1.2. 1,3-dihidroxi-aceton 3.6.1.3. Ribóz és 2-dezoxi-ribóz
3.6.1.3. Glükóz (szőlőcukor) Molekulaszerkezet- Tulajdonságok- Előfordulás, jelentőség
3.6.1.4. Fruktóz (gyümölcscukor)
3.6.2. Diszacharidok- Származtatásuk- Tulajdonságok 3.6.2.1. Maltóz
3.6.2.2. Cellobióz
3.6.2.3. Szacharóz (répacukor, nádcukor) Szerkezet- Tulajdonságai- Jelentőség
3.6.3. Poliszacharidok- Tulajdonságok- Hidrolízisük
3.6.3.1. Cellulóz 3.6.3.2. Keményítő 3.6.4. Egyéb
3.7. Fehérjék Építőelemek Konstitúció Térszerkezet Kimutatás, Reakciók Jelentőség Egyéb
3.8. Nukleinsavak Építőelemek Konstitúció DNS, RNS A DNS kettős hélice Egyéb
3.9. Műanyagok Csoportosítás
3.9.1. Természetes alapú műanyagok 3.9.2. Szintetikusán előállított műanyagok
3.9.2.1. Polimerizációs műanyagok 3.9.2.2. Polikondenzációs műanyagok
3.9.2.3. Környezetvédelem szempontok 3.9.3. Egyéb
3.10. Energiagazdálkodás Hagyományos energiaforrások Megújuló Energiaforrások Alternatív Energiaforrások Egyéb
4. Kémiai számítások
4.1. Az anyagmennyiség 4.2. Gázok
4.3. Oldatok, elegyek, keverékek Oldatok, elegyek, keverékek összetétele Egyéb, oldatokkal Kapcsolatos feladatok Gázelegyekkel Kapcsolatos számítások
4.4. Számítások a képlettel és a kémiai egyenlettel kapcsolatban Összegképlet Sztöchiometria
4.5. Termokémia 4.6. Kémiai Egyensúly 4.7. Kémhatás 4.8. Elektrokémia

9.11 ÉNEK-ZENE

1. Reprodukálás

1.1. Éneklés 1.1.1. Népzene 1.1.2. Műzene Középkor Reneszánsz Barokk Bécsi klasszika Romantika Századforduló XX. századi és kortárs zene
1.2. Műelemzés 1.2.1. Népzene 1.2.2. Műzene Középkor, Reneszánsz, Barokk, Bécsi klasszika

2. Befogadás

2.1. Zenetörténet 2.1.1. Népzene 2.1.2. Műzene Középkor, Reneszánsz, Barokk, Bécsi klasszika, Romantika, Századforduló, XX. századi és kortárs zene
2.2. Zenefelismerés 2.2.1. Népzene 2.2.2. Műzene Reneszánsz, Barokk, Bécsi klasszika Romantika, Századforduló, XX. századi és kortárs zene
2.3. Zeneelmélet 2.4. Dallamírás Bécsi klasszika Stíluskörön kívül

9.12 NÉMET NYELV*1. Olvasott szöveg értése***1.1. Készségek 1.2. A szövegjellemzői 1.3. Szövegfajták***2. Nyelvhelyesség***2.1. Készségek 2.2. A szöveg jellemzői***3. Hallott szöveg értése***3.1. Készségek 3.2. A szöveg Jellemzői 3.3. Szövegfajták***4. Íráskészség***4.1. Készségek 4.2. Szövegfajták***5. Beszédkészség***5.1. Készségek 1. Személyes vonatkozások, család 3. Környezetünk 4. Az iskola****5. A munka világa 6. Életmód 7. Szabadidő, művelődés, szórakozás****8. Utazás, Turizmus 9. Tudomány és technika****9.13 RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA***1. Vizuális eszközök***1.1. Vizuális nyelv**
1.1.1. A vizuális nyelv alapelemei- Vonal- Sík- és térforma-
Tónus, szín- Tér
1.1.2. A vizuálisnyelvi elemek viszonyai- Kompozíció,(konstrukció)-
Kontraszt, harmónia
1.1.3. Vizuális nyelv és kontextus**1.2. Technikák**- Rajzolás- Festés- Kollázs- Nyomtatás- Makettezés, modellezés-
További technikák*2. Tevékenységsszintek***2.1. Ábrázolás, látványértelmezés**2.1.1. Formaértelmezés – Arány- Forma, alak, karakter- Szerkezet, felépítés,
működés2.1.2. Térértelmezés- Téri helyzetek- Nézőpont- Termélység- Térábrázolás i
Konvenciók2.1.3. Színértelmezés- Szín- és Fényviszonyok
2.1.4. Mozgásértelmezés**2.2. Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás**- Térviszonyok- Kompozíció- Színhatás-
Érzelmekek- Folyamat, mozgás, idő- Kép és szöveg- Vizuális információ- Tárgyak és
környezet*1. Vizuális eszközök***1.1. Megjelenítés sajátosságai**- Vizuális nyelvi elemek- Térábrázolási módok
- Vizuális minőségek- Látványértelmezés- Kontraszt, harmónia- Kontextus**1.2. Technikák***2. Tevékenységterületek***2.1. Vizuáliskommunikáció**- Folyamat, mozgás, idő- Kép és szöveg- Vizuális
információ Tömegkommunikáció- Médiakategóriák- Fotó, mozgókép**2.2. Tárgy- és környezetkultúra**- Forma- és Funkcióelemzés- Tervezési folyamat-
Kézműves és ipari tárgykultúra- Népművészet**2.3. Kifejezés és képzőművészet**- Művészeti ágak- Műfajok- Művészettörténeti korszakok, stílus korszakok- Stílusjegyek- Alkotások és alkotók-
Műelemző Módszerek- A mű tárgyi és kulturális környezete**9.14 HITTAN****I. ÓSZÖVETSÉG**

1. Témakör: Az ószövetségi üdvtörténet a kezdetektől a próféták aranykoráig
Az ember teremtése a Bibliában (Ter 2,4-25) Szent Benedek élete és a bencés rend alapítása A bűnbeesés a Bibliában (Ter 3,1-24) A legfontosabb liturgikus jelképek
2. Témakör: Az ószövetségi üdvtörténet a próféták aranykorától a hellenista korig
Izajás próféta jóvendölései a Messiásról (Iz 7,10-17; 8,23-9,6) A lelkiismeret fogalma, típusai, működése a keresztény ember életében Isten egyetemes üdvözítő akarata Jónás könyvében (Jónás könyve alapján) A II. Vatikáni Zsinat tanítása a bűnről a Gaudium et spes zsinati konstitúció alapján
II. ÚJSZÖVETSÉG
1. Témakör: Krisztus misztériuma: Jézus születése és gyermekkora, személye, küldetése, tanítása, a Messiás közössége
Jézus születése és gyermekkora Lukács evangéliuma szerint (Lk 1,26-38; 2,1-7; 2,8-20;) A vallás és a vallásosság fogalma Jézus tanítása Isten Országáról (Mt 5,1-12) Az egyház négy ismertetőjegye
2. Témakör: Krisztus misztériuma: a messiási csodák, a Messiás megváltó szenvedése, halála és feltámadása, az első Pünkösd – az Egyház születése
Jézus megfeszítése és halála (Mt 27,27-66) A hierarchia fogalma és szerepe egyházunk életében Az első Pünkösd (ApCsel 2,1-36) A liturgia fogalma
III. EGYHÁZTÖRTÉNELEM
1. Témakör: Az Egyház történelme mint üdvtörténet az első század végétől a Trienti Zsinatig
Szent István király egyházszerző tevékenysége Az élet tiszteletének erkölcsi tanításai – bioetikai útmutatások Assisi Szent Ferenc rendje az evangelizáció szolgálatában A csoda bibliai fogalma
2. Témakör: Az egyház történelme mint üdvtörténet a Trienti Zsinattól a II. Vatikáni Zsinatig
A Trienti Zsinat (1545-63) a megújulás szolgálatában A Lélek ajándékai – a karizmák A magyar egyház története a diktatúra korában (1945-56) A liturgikus öltözékek és szimbolikájuk
IV. AZ ÜDVTÖRTÉNET MISZTÉRIUMAI A LITURGIÁBAN (DOGMATIKA)
1. Témakör: Az üdvtörténet legfőbb misztériumaira emlékeztető liturgikus ünnepek és időszakok dogmatikája (liturgikus dogmatikája)
A megváltás dogmatikája – a húsvét liturgiája

Az ökumenizmus fontossága és jelentősége napjainkban
 A halálon túli lét dogmatikája – a temetés liturgiája
 Pál apostol élete, missziós útjai

2. Témakör: Az üdvtörténet valamennyi misztériumát megjelenítő szentmise és a többi szentség

A keresztség liturgiája és dogmatikája
 Az Újszövetség kánonja
 A házasság szentségének liturgiája és dogmatikája
 JHVH név etimológiája

V. AZ ÜDVTÖRTÉNET ERKÖLCSI TANULSÁGAI (ERKÖLCSTAN)

1. Témakör: Az ember mint erkölcsi lény – az erkölcsös élet útmutatója: a „törvény”

Az „isteni erények”
 Irodalmi műfajok az ószövetségi Szentírásban

2. Témakör: Az erkölcsi halál és az erkölcsi feltámadás

A keresztény ember erkölcsi élete – A tökéletesség útja
 A próféta intézménye

VI. „A MESSIÁS MINT A NÉPEK VILÁGOSSÁGA” (FUNDAMENTÁLIS TEOLÓGIA)

1. Témakör: A vallás ténye és lehetősége. A Krisztus-esemény bizonyossága

Téves elméletek a vallás kialakulásáról
 Pázmány Péter szerepe a magyar katolikus megújulás szolgálatában

2. Témakör: Az Egyház és a kinyilatkoztatás

Az Egyház fogalma a katolikus egyház önértelmezése alapján
 Szent Ágoston élete és munkássága